BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Veröffentlichungen der Kommission für die Herausgabe ungedruckter Texte aus der mittelalterlichen Geisteswelt

Band 1

# WEGWEISER ZU LATEINISCHEN PREDIGTREIHEN DES MITTELALTERS

von

J. B. SCHNEYER

MÜNCHEN 1965

VERLAG DER BAYERISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

In Kommission bei der C. H. Beck'schen Verlagsbuchhandlung München

BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Veröffentlichungen der Kommission für die Herausgabe ungedruckter Texte aus der mittelalterlichen Geisteswelt

Band I

# WEGWEISER ZU LATEINISCHEN PREDIGTREIHEN DES MITTELALTERS

VON

J. B. SCHNEYER

MÜNCHEN 1965

VERLAG DER BAYERISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

IN KOMMISSION BEI DER C. H. BECK'SCHEN VERLAGSBUCHHANDLUNG MÜNCHEN

Satz und Druck: Gebr. Parcus KG, 8 München 13, Adalbertstraße 8
Printed in Germany

Seiner Gnaden

dem Hochwürdigsten Apostolischen Protonotar

Dr. theol. Vinzenz FUCHS

Dompropst in Würzburg

in Dankbarkeit zugeeignet

# INHALTSVERZEICHNIS

Abkürzungen . . . . . IX

Vorbemerkungen . . . . . XI

Initienverzeichnis . . . . . 1

Appendix I: Verzeichnis der edierten Initienlisten . . . . . 547

Appendix II: Eine Einleitungs- und Schlußformelnliste . . . . . 556

Autorenverzeichnis . . . . . 577

# ABKÜRZUNGEN

Die üblichen Abkürzungen der biblischen Schriftstellen und kirchlichen Ordensgenossenschaften werden hier nicht angeführt.

Die Angabe einer französischen oder italienischen Stadt besagt immer deren Bibliothèque de la ville (municipale) bzw Biblioteca communale. Ebenso bedeutet die Angabe eines oesterreichischen Stiftes dessen Bibliothek.

| | |
|---|---|
| Arch | Archiv |
| Clm | Codex latinus monacensis |
| Ed(d) | Edition(en) |
| FB | Fürstliche Bibliothek |
| FL | Formelliste |
| GB | Gymnasialbibliothek |
| HB | Hofbibliothek |
| Hs(s) | Handschrift(en) |
| IL | Initienliste |
| LB | Landesbibliothek |
| Ms(s) | Manuskript(e) |
| Mus | Museum |
| Nat Nac Naz | Nationalbibliothek |
| Op(p) | Opus (Opera) |
| Paris, Ars. | Paris, Bibliothèque de l'Arsenal |
| Maz. | Paris, Bibliothèque Mazarine |
| S. Genev. | Paris, Bibliothèque Sainte Geneviève |
| Ps | Pseudo (bei einem Schriftwort: Psalm!) |
| SB | Staatsbibliothek |
| StB | Stadtbibliothek |
| StudB | Studienbibliothek |
| UB (UL) | Universitätsbibliothek (University-Library) |
| WDB | Westdeutsche Bibliothek, Marburg |

# VORBEMERKUNGEN

Ein *Repertorium* der lateinischen Predigten des Mittelalters zu schaffen, ist ein drängendes Desiderat vieler Erforscher der mittelalterlichen Geistesgeschichte, insbesondere der Historiker der scholastischen Theologie und Philosophie. Sind doch neben den Bibel- und Sentenzenkommentaren des Mittelalters, die heute durch die umfassenden Repertorien F. Stegmüllers[1] erschlossen sind, die Sermones in solch überwältigender Fülle auf uns gekommen, daß schon die in den großen Bibliotheken nach hunderten und tausenden zählenden, meist anonymen Handschriften eine Sichtung fordern. Noch dringender macht sich das Verlangen der Systematiker mittelalterlicher Geisteswege geltend, in die meist noch unerschlossenen Gedanken der mittelalterlichen Prediger einzudringen – zumal bei den heute weit fortgeschrittenen Quellen- und Themenstudien auf der Grundlage der mittelalterlichen Geschichts-, Schul- und Kunstliteratur. Bahnbrechende Forscher wie M. Grabmann[2]), A. M. Landgraf[3] ua haben längst erkannt, daß die Sermones jener Zeit nicht nur Aufschlüsse über die Predigtanlage und -thematik, über die Frömmigkeit und Aszese des Mittelalters zu bieten haben, sondern daß darin auch philosophische und theologische Lehren und Ansichten vorgetragen wurden[4], die ob ihrer mitunter freimütigen Aussprache die aus der sonstigen Literatur bekannten Thesen erhellen und erweitern können. Daß die Erforschung der mittelalterlichen Predigtliteratur auch für die Kirchen- und Profan-, für die Kultur- und Sittengeschichte bedeutende Beiträge leisten kann, wurde bereits in verschiedenen Arbeiten

---

[1] F. Stegmüller, Repertorium biblicum medii aevi, I–VII, Madrid 1950–61; Repertorium commentariorum in sententias Petri Lombardi I–II, Würzburg 1947.

[2] M. Grabmann, Die Geschichte der kath. Theologie seit dem Ausgang der Väterzeit, Freiburg 1933, S. 47 f.

[3] A. M. Landgraf, Einführung in die Geschichte der theologischen Literatur der Frühscholastik, Regensburg 1948, S. 47.

[4] Dies geschah vorzüglich in den Universitätspredigten, zu deren geregelter Übernahme die Magister der Theologie verpflichtet waren, und nicht weniger häufig in den meist von qualifizierten Theologen übernommenen Synodalpredigten, ebenso in den Ansprachen vor Kanoniker- und Mönchsgemeinden.

herausgestellt[1]. Darum ist die Schaffung eines möglichst umfassenden Repertoriums der mittelalterlichen Sermonesliteratur eine nicht mehr abzuweisende Forderung.

Gewiß sind für die Erstellung eines brauchbaren Sermones-Repertoriums bereits eine Reihe wichtiger *Vorarbeiten* geleistet[2]. Zu nennen sind da vor allem die mannigfachen Initien-Anlagen des Pariser Archivars B. Hauréau, der sowohl in seinem monumentalen Initienwerk[3] wie durch mehrere Einzelaufstellungen scholastischer Sermonesreihen[4] der französischen, insbesondere der Pariser Sermonesforschung wichtige Dienste geleistet hat. Vorzüglich aus englischen (Oxforder) Handschriftenkatalogen hat G. Little ein Initienverzeichnis[5] geschaffen, in dem auch Sermones berücksichtigt sind. Dazu kommen in einigen alten und neuen Handschriftenkatalogen der Bibliotheken und in einer Reihe von Einzeluntersuchungen über bestimmte scholastische Theologen und Prediger nicht wenige Initienanlagen. Wir haben sie am Ende unserer Arbeit zusammengestellt und auf sie zur Fortführung unserer Initienangaben jeweils verwiesen. Doch welcher Forscher, ja welche Bibliothek hat alle diese Vorarbeiten griffbereit beisammen-

---

[1] Vor allem L. Bourgain, La chaire française au XII$^{e}$ siècle d'aprés les manuscrits, Paris 1879; A. Lecoy de la Marche, La chaire française au moyen âge spécialement au XIII$^{e}$ siècle d'aprés les manuscrits contemporains[2], Paris 1886; Ch. V. Langlois, La vie en France au moyen âge de la fin du XII$^{e}$ au milieu du XIV$^{e}$ siècle. II. d'aprés des moralistes du temps, Paris 1925; J. Th. Welter, L'exemplum dans la littérature religieuse et didactique du moyen âge, Paris-Toulouse 1927; G. R. Owst, Literature and pulpit in medieval England, Oxford 1961 (Neudruck).

[2] Sonstige wichtige, aber keine Sermoneslisten führende Literatur zur Erschließung der mittelalterlichen Sermones wie die Arbeiten von L. Bourgain, l. c.; A. Lecoy de la Marche, l. c.; P. Féret, La Faculté de Théologie et ses docteurs les plus célèbres. Moyen âge t. I (1894), t. II (1885); P. Glorieux, Répertoire des maitres en théologie de Paris au XIII$^{e}$ siècle I–II, Paris 1933/4, ebenso die Histoire litteraire de la France 1–12 (Paris 1733–63), 13–35 (Paris 1814 bis 1921), 1–29 (Paris 1865 ff) bleiben hier außer Betracht.

[3] B. Hauréau, Initia operum scriptorum latinorum medii potissimum aevi, vol. 1–11, Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 2392–2402.

[4] In seinen »Notices et extraits de quelques manuscrits latins de la Bibliothéque Nationale«, I–VI, Paris 1890–93 und in den »Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque Nationale«, vor allem in tom. XXXII Paris 1888.

[5] G. Little, Initia operum, quae saeculis XIII. XIV. XV. attribuuntur secundum ordinem alphabeticum, Manchester 1904.

stehen?[1] Es wäre daher schon ein dankenswertes Unternehmen, die bisher veröffentlichten Sermoneslisten zu einem Repertorium zu vereinigen[2]. Viele in den Handschriftenkatalogen noch anonym erscheinenden Sermonesinitien könnten leicht identifiziert, die Einflußgebiete bestimmter Prediger und Predigtenreihen könnten sicherer aufgewiesen und abgesteckt werden, die Vorarbeiten zur Erstellung eines umfassenden Repertoriums der mittelalterlichen Predigten könnten konzentrierter und zielsicherer durchgeführt werden.

Wer die Massen der Sermonesmanuskripte in den Handschriftensammlungen auch nur aus den (gedruckten oder handgeschriebenen) Katalogen kennt, weiß, daß über alle bisher geleisteten Vorarbeiten hinaus eine umfangreiche *Erschließungsarbeit zur Schaffung eines Repertoriums* der lateinischen Sermonesliteratur des Mittelalters noch vor uns liegt. Sie ist in ihrem ganzen zeitlichen und kontinentalen Umfang von einem einzelnen Forscher nicht zu bewältigen, dazu bedarf es der Arbeit eines Instituts[3]. Als Wegweiser durch diese gigantische Aufgabe bietet sich die vorliegende Arbeit an. Sie ist bei der Sammlung der Handschriften, die zur Erstellung eines Repertoriums der lateinischen Sermones der Hochscholastik eingesehen werden mußten, entstanden. Um anonyme Initien der gleichen Sermones-

---

[1] Diesem Ziel am nächsten kommen natürlich die vorzüglichen Katalog- und Literaturaufstellungen in den Handschriften- und Lesesälen der großen Bibliotheken – im Vatikan, in der Pariser Nationalbibliothek, im Britischen Museum – London, in der Bayer. Staatsbibliothek in München. Doch fehlen auch dort manche Sermoneslisten der verschiedenen Einzeluntersuchungen.

[2] Die von A. Pelzer zusammengestellten »Repertoires d'incipit pour la litterature latine philosophique et théologique du moyen âge«, Rom 1951, könnten eine Grundlage für diese Arbeit abgeben. Doch müßten für die Sermonesforschung viele Listen dort ergänzt werden. Vgl. unsere Aufstellung am Ende dieser Arbeit S. 547–555.

[3] Das »Institut de Recherche et d'Histoire des Textes«, Paris VII[e] 15, Quai Anatole-France, verfügt unter der umsichtigen Leitung von Mlle J. Vielliard bereits über eine ansehnliche Sermones-Initien-Kartothek. Auch sind dort eine Reihe von Sermones-Initien-Listen und vor allem viele Mikrofilm evon Sermoneshandschriften zu finden. Doch sind an dieser zentralen Forschungsstätte begreiflicherweise bislang vor allem französische Prediger und Bibliotheken berücksichtigt worden. Da dieses Institut die Erschließung der gesamten Literatur des Mittelalters betreut, kommt natürlich die Sermonesforschung nur langsam voran. Doch sind die für die Sermoneserschließung wichtigen Bestände bereits so weit ausgedehnt, daß sie jeder Sermonesforscher berücksichtigen muß. Einen Einblick in die Arbeit dieses Instituts bietet das jährlich erscheinende »Bulletin d'Information«.

reihen nicht immer wieder neu aufnehmen zu müssen, sondern gleich entweder nach ihrem Autor benennen oder nach Parallelhandschriften festlegen zu können, empfahl es sich, wenigstens die Incipits der ersten Predigten der vorherrschenden Sermonesanlagen mit den entsprechenden Autoren- bzw Handschriftenhinweisen zu notieren. Da sowohl frühscholastische Sermonesreihen im 13. Jahrhundert weitergeführt wurden als auch viele Predigten des 13. Jahrhunderts im 14. und 15. Jahrhundert handschriftliche Neuauflagen erlebten, weitete sich dieser Initienanzeiger zu einem Wegweiser zu den wichtigsten geschlossenen Reihen der scholastischen Sermonesliteratur aus.

Das zu erschließende Sermonesmaterial des Mittelalters gliedert sich zumeist[1] in die vier Gruppen der Sonntags-(de tempore-)Predigten, der bestimmten Heiligen-(de sanctis-)Predigten, der allgemeinen Heiligen- und Gelegenheitspredigten (de communi sanctorum) und der Fastenpredigten (de quadragesima). Wir haben daher die Predigten (Themen und Textinitien), die gewöhnlich am Anfang[2] dieser vier großen Sermonesgruppen stehen, zu einem *Wegweiser* in diese Sermonesliteratur zusammengefaßt, also die ersten Adventspredigten als Wegweiser in die De tempore-Gruppe, die Andreaspredigten als Schlüssel für die De sanctis-Gruppe[3], die Apostel-

---

[1] Sowohl die Sonderreihen der (meist spätmittelalterlichen) Marien- und Sakramentszyklen, der Moral-, Buß- und Passionspredigten, der Synodal- und Konzilsreden, der Stände- und Totenpredigten bzw der Predigten über das Pater noster und Ave Maria, das Symbolum und den Dekalog, über die Psalmen und andere biblische Bücher wie auch die ohne ersichtliche Ordnung zusammengesuchten Sermoneskollektionen behaupten innerhalb des ganzen Sermonesbestandes nur schmale Sektoren.

[2] Der verständliche Wunsch, nicht nur die ersten sondern auch die letzten Themen und Textinitien einer jeden Gruppe hier aufzunehmen, scheitert vor allem an der Divergenz der letzten Sonntage nach Pfingsten (verschiedene Zählung, Verschiebung der Epistel- und Evangelienperikopen), der letzten Heiligenfeste (es schließen nicht alle Reihen mit dem Fest der hl. Katharina), der letzten Fastenpredigten (einzelne Reihen schließen mit der Ostervigil, andere dehnen sich bis zur Osteroktav aus). Erst recht ist bei den allgemeinen Heiligen- bzw Gelegenheitspredigten kein einheitlicher Reihenschluß zu finden.

[3] Wenn einzelne De tempore-Reihen wie die Zyklen der Universitätspredigten mit dem Michaelstag oder mit dem dem Allerheiligenfest folgenden Sonntag oder andere mit dem Neujahrstag (Fest der Beschneidung des Herrn) beginnen oder wenn bei den De sanctis-Reihen von einzelnen Orden die Feste der Stifter oder Patrone vorangestellt werden, dann braucht man zur Auswertung unseres Wegweisers innerhalb dieser Reihe nur den 1. Adventssonntag bzw den Andreastag aufzusuchen.

und Evangelistenpredigten für die Commune- und die Aschermittwochspredigten für die Quadragesimalgruppe.

An Hand unseres Wegweisers lassen sich viele anonyme Sermonesanlagen entweder bestimmten Autoren oder doch bestimmten Reihen (etwa den «Collectiones fratrum») zuordnen. Von allen hier erfaßten größeren Predigtanlagen, die jeden Sonntag und jedes höhere Fest des Kirchenjahres mit einer oder mehreren Predigten ausstatten, haben wir immer auch mehrere Initien aufgenommen, so daß sich der Autor einer Reihe bzw die Zugehörigkeit zu einer bestimmten Sammlung gewöhnlich an einigen Predigten nachweisen läßt. Umschließt aber ein Predigtwerk zwei oder gar drei der hier zusammengestellten Gruppen (also zB Sonntags- *und* Heiligenpredigten oder bestimmte *und* allgemeine Heiligenpredigten), dann läßt sich ein gemeinsamer Autor oder Sammler umso leichter und sicherer feststellen bzw ausschließen.

Es braucht nicht betont zu werden, daß man – selbst bei noch so geordneten und geschlossenen Sermonesreihen – von den sicher erkannten ersten Predigten nicht gleich den Autor (oder Sammler) der ganzen Reihe erschließen kann. Denn in den Sermonesreihen verschiedener Orden und Schulen sind manchmal viele Autoren zu einem fortlaufenden Jahres- bzw Festzyklus zusammengestellt. Es muß also bei jeder Predigtreihe geprüft werden, ob es sich um das Werk eines oder mehrerer Autoren handelt. Wir haben darum alle Autoren und auch die anonymen Reihen, deren Sermones bereits in eigenen *Initienlisten* erfaßt sind, am Ende unserer Arbeit (S. 547–555) zusammengestellt und unsere Initienangaben mit entsprechenden Hinweisen versehen, so daß an Hand der angegebenen Literatur geprüft werden kann, ob die ganze Reihe dem Autor bzw dem Anonymus zugehört, für den die ersten Initien sprechen. Außerdem sind am Ende dieser Arbeit (S. 556 bis 576) auch die Autoren angegeben, die sich sei es am Anfang sei es am Ende vieler ihrer Predigten bestimmter, kennzeichnender *Formeln* bedienen. Wenn auch der Schluß auf einen bestimmten Autor aus seinen Incipit- und Desinitformeln nur mit aller Vorsicht zu ziehen ist (vgl. unsere Einführung in diese Listen S. 556), so gestatten doch diese Formeln ein Urteil über den einheitlichen Charakter einer Sermonesreihe oder -sammlung. Unser Initienverzeichnis leistet also bei nicht wenigen Autoren durch die beigefügten Initien- und Formellisten ebenso wie durch die Hinweise auf alte und neue Sermoneseditionen die Dienste eines Repertoriums.

Allzu viele Predigtreihen – sie lassen sich leider fast auf jeder Seite unseres Initienverzeichnisses ablesen– führen vorerst noch ein anonymes, nur mit Bibliotheken und Handschriftennummern gekennzeichnetes Dasein. Sowenig

mit der *Angabe anonymer Sermonesinitien* im Hinblick auf die erstrebte Erfassung und Ordnung der Sermones nach Autoren oder wenigstens nach Orden, Schulen, Perioden oder Ländern erreicht ist, haben wir doch vielmals erfahren, daß sich durch ein unverdrossenes Zusammenstellen der gleichen anonymen Reihen wenn nicht der Autor, so doch (durch den Standort bzw die Herkunft der Handschriften) Entstehungsort und -zeit dieser Predigten ermitteln lassen. Darum werden auch unsere anonymen Initien die Forschung weiterführen können.

Der *zeitliche Umfang* unseres Initienverzeichnisses erstreckt sich auf die Dauer der scholastischen Predigt, also vom 12. bis zum beginnenden 16. Jahrhundert. Initien von Väterpredigten und von vorscholastischen mittelalterlichen Predigten werden nur angeführt, wenn sie innerhalb scholastischer Predigtsammlungen häufig wiederkehren. Die in der scholastischen Zeit oft abgeschriebenen Väterpredigten bleiben also außer Betracht.

Wir hoffen darum allen, die sich *für die Sichtung und Sammlung der scholastischen Sermones* einsetzen, mit diesem Initienverzeichnis *eine wegweisende Hilfe* für die weitere Bestandsaufnahme und die Identifizierung der wichtigsten scholastischen Sermonesreihen zu bieten. Wir denken da vor allem an die Handschriftenbibliothekare, die gerade seit den letzten Jahren an zahlreichen Bibliotheken mit der Aufnahme der Handschriftenbestände bzw mit der Anlage von Katalogen befaßt sind. Wir denken an die vielen Bibliotheken, deren Handschriftenkataloge durch diesen Wegweiser leicht ergänzt, erweitert und berichtigt werden können. Wir wissen auch, daß den ständig anwachsenden Spezialuntersuchungen über mittelalterliche Bischöfe und Kanoniker, Lehrer und Prediger unser Wegweiser dienen kann.

Dabei übersehen wir *die Grenzen dieser Arbeit* nicht. Sie werden vor allem von den Initien selbst gezogen. Initienkenntnisse sind noch keine Textkenntnisse. Was die Initien verheißen, kann der Text widerlegen und umgekehrt, was die Initien verneinen, kann der Text beweisen. Aus den häufigen Verweisen unserer Initienaufstellung geht hervor, daß viele Predigten verschiedene Initien führen, daß also das Original von den Bearbeitern, Kompilatoren, Kopisten auch in seinem Initium umgeformt wurde. Gerade bei gesuchten, oft abgeschriebenen Predigten (zB bei denen des Jacobus v. Lausanne) können wir solche Initienvariationen feststellen. Sicher werden noch viele von uns angeführte Initien auf gleiche Sermones bezogen werden müssen. Unser Initienverzeichnis liefert aber auch umgekehrt Beispiele dafür, daß Sermones mit gleichen Initien in der Textfolge voneinander abweichen und verschiedenen Autoren zugehören. Vor allem die schematischen Texteingänge der vielen mehr oder weniger ausgeführten Dispositions-

anlagen können leicht zur Annahme gleicher Predigten verführen, wenn sie nicht weit genug ausgeführt, d. h. möglichst bis zur Skizzierung der Predigtdisposition ausgedehnt werden.

Aus der oben angegebenen Zielsetzung unserer Arbeit erhellt, daß dieser Wegweiser nicht die Aufgaben eines Repertoriums erfüllen kann, das möglichst alle Sermonesinitien der scholastischen Zeit aufzuweisen hat. Nicht zu erfassen sind mit diesem Wegweiser also die Autoren, von denen nur einzelne Predigten oder Bruchstücke einer Sermonesreihe überliefert sind. Ebensowenig lassen sich die ungeordneten bzw nach dem Gutdünken eines Kompilators zusammengestellten Sermonessammlungen damit bestimmen, es sei denn die eine oder andere Advents-, Andreas-, Apostel- oder Aschermittwochspredigt, die darin aufgenommen ist. Vielmehr weist er nur die geordneten und geschlossenen Reihen oder auch Reihenanfänge der vier am häufigsten angelegten scholastischen Predigtgruppen, also der Sonntags-, der Heiligen-, der Commune- und der Quadragesimalpredigten nach. Von diesen vier wichtigsten Predigtgruppen sind nun nicht alle Sermones einzeln hier aufgenommen, sondern nur die ersten zwei, drei oder auch mehr Predigten einer Reihe. Da diese ersten Predigten aber die meisten der nach dem liturgischen Jahres- oder Festablauf geordneten Sermonesreihen hinlänglich charakterisieren, können wir mit ihrer Hilfe den Verfasser bzw Sammler der ganzen Reihe testen und so die wichtigsten scholastischen Sermonesbestände erschließen.

Jeder Kenner weiß, daß ein Initienverzeichnis, wie wir es vorlegen, nicht vollständig sein kann. Es sind uns sicher an den großen und an vielen von uns nicht erreichten kleinen Bibliotheken manche Sermonesreihen entgangen. Vor allem sind die noch unübersehbaren, bis in die kleinsten Pfarr- und Klosterbibliotheken verstreuten Predigtsammlungen der spätmittelalterlichen Stadt- und Klosterprädikaturen von einem einzelnen Forscher kaum zu erfassen. Wir haben uns deshalb von Kardinal Ehrle's weiser Direktive[1] leiten lassen, vorzüglich die Sermonesbestände der wichtigsten Bibliotheken aufzunehmen, um damit alle bedeutenden Prediger und Predigtsammlungen zu erfassen.

Wenn das Ziel erreicht ist, kann man die Wegweiser entbehren. Wenn einmal ein Repertorium der gesamten lateinischen Sermonesliteratur des

---

[1] F. Ehrle, Das Studium der Handschriften der mittelalterlichen Scholastik, ZkTh 7 (1883) 27: »Es muß daher diese Art von Forschung wenigstens auf die an scholastischer Literatur reichsten Bibliotheken ausgedehnt werden, wenn wirklich ein nennenswertes Resultat erzielt werden soll.«

Mittelalters erstellt ist, wird diese Arbeit überholt sein. Dieses Ziel fordert noch den Einsatz und vor allem die Zusammenfassung vieler Kräfte. Wir hoffen darum, daß dieses Initienverzeichnis, das die Arbeit so vieler Forscher zusammenschließt, nicht minder vielen einen brauchbaren Handweiser bietet, den ein jeder noch für seine Zwecke im Fortschreiten der Forschung ergänzen, erweitern und verbessern wird, bis das Ziel erreicht ist.

Auf *die Anlage dieses Wegweisers* sind einige Hinweise angebracht:

1. *Die Themen* sowohl wie die Textinitien sind in alphabetischer Reihenfolge angelegt. Die Themen werden meist, aber nicht immer im Wortlaut der Vulgata zitiert. Abweichende Fassungen (zB Videbunt filium hominis, nicht: Tunc videbunt filium hominis) werden so angeführt, wie sie uns bei den meisten Sermones begegnen. Die Auswahl der Themen beschränkt sich auf die jeweils *ersten* Advents[1], Heiligen- (Andreas- bzw Evangelisten- und Apostel-) und Quadragesimalpredigten. Die unter diesen Themen behandelten Sermones werden dann möglichst umfassend angeführt, gleichviel ob sie ein Prediger zB am ersten oder letzten Adventssonntag verwendet, wenn sie nur überhaupt als Adventsthemen behandelt werden[2].

In einzelnen wenigen Fällen mußten verschiedene, allzu kurze Schriftzitate zu einem Thema zusammengezogen werden, da sie nicht mit Sicherheit als eigene Themen gelten können. So sind zB alle unter den Themen: Dominus judex noster – Dominus legifer noster – Dominus rex noster – ipse veniet (Is. 33, 22) behandelten Predigten zu einem Gesamtthema zusammengezogen. Andererseits mußten zusammengehörende Schrifttexte in verschiedene Themengruppen aufgelöst werden, wenn eben eine große Zahl von Sermones unter diesem Themenwort behandelt wird zB Röm. 13, 12 Nox praecessit – Dies autem appropinquavit – Abiciamus opera tenebrarum – Induamur arma lucis. So kann die gleiche Predigt in der einen Handschrift unter dem Thema: Nox praecessit angeführt sein, während sie in einer anderen unter dem Thema: Dies autem appropinquavit zu finden ist. Wir haben deshalb bei solchen Themen immer auch auf die ergänzende Themengruppen verwiesen.

---

[1] Meist sind es Schriftverse aus den Meß- und Breviertexten des 1. Adventssonntags. Doch greifen manche Prediger über diese Vorlagen weit hinaus und suchen mitunter für ihre Ausführungen recht entlegene Bibelstellen.

[2] So ist zB die von Jacobus v. Lausanne unter dem Thema: Erunt signa (Luk 21, 25) behandelte Nikolauspredigt in unsere Liste nicht aufgenommen.

Die allegorische Behandlung der Schrifttexte läßt für die einzelnen Sonn- und Festtage Themen zu, die sich in den Meß- und Breviertexten nicht finden. Wir begegnen daher einer erstaunlichen Themenfülle, darunter natürlich auch Themen, die keine innere Beziehung zu einem Sonn- oder Festtag haben. Wir stellen vielmehr da und dort eine gesuchte, erkünstelte, spielerische Themenwahl fest, so wenn zB Philipp der Kanzler in einer Epiphaniepredigt auf das oft gebrauchte Thema: Apertis thesauris suis obtulerunt ei munera (Matth. 2, 11) anspielend das Thema wählt: Aperti sunt thesauri (et evolaverunt nebulae) (Eccli. 43, 15) und seine Zuhörer also anspricht: »Credebatis forsitan, quod dicturus essem: Apertis thesauris obtulerunt..[1]. Auch solche, oft weit hergeholten und nur durch eine allegorische Ausdeutung auf bestimmte Sonn- und Festtage anzuwendenden Themen sind in unseren Aufstellungen berücksichtigt.

*Themenlose Predigten* sind nach ihrem Textbeginn in die alphabetische Folge der Themen eingereiht.

2. Das dem Thema folgende *Schriftzitat* dient nicht nur der Verifizierung des Themas sondern ist auch zur Unterscheidung ähnlich lautender Themen angebracht. So sind zB von manchen Schreibern die Apostelfest-Themen: Relictis retibus secuti sunt eum (Matth. 4, 22) und: Relictis omnibus secuti sunt eum (Luc. 5, 11) nicht auseinandergehalten worden[2].

3. Die *Zeit- oder Festangabe* folgt in unserer Aufstellung nach dem Schriftzitat. Diese Angaben müssen genau beachtet werden; denn die einem Thema zugeordneten Textinitien werden nur in dieser Begrenzung angeführt. Bei der durch die allegorische Schriftauslegung ermöglichten Behandlungsfreiheit eines Themas findet sich unter allen von uns gesammelten kaum eines, das von den scholastischen Predigern nur für den angegebenen Anlaß gewählt wurde. Vielmehr wird das gleiche Thema bei den verschiedensten Gelegenheiten behandelt. Erläutern wir diese Feststellung an einem Beispiel. Die von uns als Adventsthema angeführte Schriftstelle: Benedictus qui venit in nomine Domini (Matth. 21, 9) wird außerdem von zahlreichen Predigern 1) als Thema für Palmsonntagspredigten, in Einzelfällen 2) für das Fest der

---

[1] Cod. Troyes 1099 f. 9ra.

[2] In meinen »Anregungen zu richtigen Sermoneszitaten« habe ich die wichtigsten dieser ähnlich lautenden Themen zusammengestellt, Skriptorium XVII, 2 (1963) 302/3.

Inventio s. Stephani[1], 3) für das Fest des hl. Stephanus[2], 4) für das Weihnachtsfest[3], 5) für das Fest der Epiphanie des Herrn[4], 6) für das Fest des hl. Benedikt[5] verwendet. Das gewählte Thema hat eine normale Anwendungsweite; es ließen sich auch Themen anführen mit größeren Streuweiten über die Zeiten und Feste des Kirchenjahres hin. Daher müssen die jeweils angegebenen Bestimmungen des Themas genau beachtet werden. Da in vielen Handschriften die Rubriken, die eine Predigt einem bestimmten Sonntag oder Fest zuweisen, völlig oder teilweise fehlen und da nicht immer aus der Predigtfolge in der Handschrift oder aus dem Textinitium der Anlaß der Predigt erschlossen werden kann, müssen wir damit rechnen, daß sich in unsere Aufstellungen einzelne fremde Initien eingeschlichen haben oder hierher gehörende ausgeschieden wurden. In Zweifelsfällen haben wir uns immer für die Aufnahme in unsere Listen entschieden.

4. Die *Textinitien* sind wegen ihrer oft gleich lautenden schematischen Anfangsworte nicht immer leicht und sicher zu unterscheiden. Nur durch möglichst weitläufige Textzitate lassen sich solche Schemata charakterisieren. Das ist uns nicht immer gelungen, da sich manche Handschriftenkataloge nur mit allzu knapp gefaßten Initien begnügen und auch manche unserer eigenen zT über ein Jahrzehnt zurückliegenden Notizen nur kurz gehalten sind. Noch schwieriger erweist sich die alphabetische Einreihung mancher Textinitien, deren Wortschemata oft von Handschrift zu Handschrift wechseln, zB In his verbis – In verbis istis – In verbis propositis – tria notantur – commendantur – ostenduntur – tanguntur usw. Bei diesen und anderen nur die Worte bzw die Wortstellung wechselnden Eingangsschemata der gleichen Predigt wurde nur das ursprünglich scheinende Initium weiter ausgeführt, alle anderen werden darauf verwiesen. Bei schematisch beginnenden Predigttexten, zumal wenn sie viel behandelten Themen zugehören, sollte man immer auf die verschiedenen Schemata-gruppen achten. Neben den eben angeführten Beispielen vgl. noch: Nota – Nota, quod – Notandum est, quod – Nota(n)tur ua. Doch nicht nur bei

---

[1] Paris, Nat. lat. 16512 f. 17va.

[2] Toulouse 335 f. 141vb.

[3] Brit. Mus. Royal and Kings Coll. 10. A. VII f. 142.

[4] Florenz, Naz. G. 7. 1464 f. 15vb.

[5] Vat. lat. 6442 f. 62vb.

wörtlichen Angleichungen, auch bei gedanklichem Gleichlauf wurden in unseren Aufstellungen Verweise angebracht. Wenn wir sicher die gleiche Predigt vor uns haben, erfolgt der Verweis nach den ersten Textworten. Bei nur wahrscheinlicher Verwandtschaft oder vermutlicher Abhängigkeit stehen die Verweise erst nach der Handschriftenangabe.

5. Die *Prothemata*[1] einzelner Predigten wurden in Klammern dem Textbeginn vorangestellt. Doch sind die Eingangsworte der Prothemata – manchmal werden sie in den Katalogen mit dem Textbeginn verwechselt – auch in der alphabetischen Reihenfolge der Textinitien angeführt; dort ist auf den Textbeginn verwiesen.

6. Die Zueignung möglichst vieler Predigten an bestimmte *Autoren* erweist den Wert und die Brauchbarkeit eines Initienkatalogs. (Vgl. die Autorenliste S. 577.) Schon ein flüchtiger Blick in unsere Aufstellungen zeigt, wie weit die Identifizierung scholastischer Predigtreihen bis heute gelungen ist. Sicher werden bei einer näheren über die Initien hinausgreifenden Prüfung der Sermonestexte manche der hier anonym geführten Predigten einem bestimmten Autoren zugewiesen oder umgekehrt die hier einen Autor zugeteilten Predigten ihm abgesprochen werden müssen. Falsche Autorenangaben (in Handschriften, älteren Textausgaben und Katalogen) sind durch ein Ps.(eudo), unsichere Autorenzuteilungen durch ein in Klammern gesetztes Fragezeichen hinter dem Autornamen gekennzeichnet. Wenn in den Handschriften die gleiche Predigt verschiedenen Autoren zugewiesen wird, sind die Autorennamen mit den betreffenden Handschriftenangaben untereinander gesetzt. Den Autorennachweis, ob ihn nun die Handschriften oder Kataloge erbringen, ob wir ihn durch den Initienvergleich oder aus der Aufreihung und Zusammenordnung bestimmter Predigten in den Handschriften führen können, glaubten wir uns im Hinblick auf die Prägnanz und Handlichkeit unserer Initienanlage ersparen zu dürfen. Aus dem gleichen Grund beschränken wir uns auch im allgemeinen auf die Namens-(und Ordens-) angabe. Die allermeisten Namen finden sich in den einschlägigen Autoren-

---

[1] Zu ihrer Bedeutung vgl. vor allem die den Sermones vorangestellte ars concionandi des hl. Bonaventura, Opp IX (1901) p. 19 und die Introductio pp 6/7; außerdem E. Gilson, Michael Menot et la technique du sermon médiéval, Revue d'histoire franciscaine II, 301–60 (1925); Th.-M. Charland, Artes praedicandi, Paris-Ottawa 1936.

bzw Ordenskatalogen[1], die zT auch die Handschriften-, Editions- und Literaturangaben erbringen.

Über die Sermones bestimmter Autoren hinaus auch alle von uns bisher erfaßten *anonymen Predigten* in unser Initienverzeichnis aufzunehmen, legen verschiedene Gründe nahe: 1) Erst durch die Mitteilung der anonymen Sermonesinitien läßt sich die Menge der vorhandenen Sermonesreihen und -sammlungen und damit der Umfang der Forschungsaufgabe einigermaßen überblicken. 2) Manche anonymen Initien lassen sich bei näherer Textprüfung ihrem Autor zuweisen. 3) Andere Anonyma werden auch durch Handschriften und Drucke, die uns bisher entgangen sind, aufgehellt werden können. 4) Nicht wenige anonyme Initien weisen den Weg zu bestimmten Autoren, Schulen, Orden, Ländern oder Zeitabschnitten: a) durch den Stand- bzw Entstehungsort der Manuskripte, b) durch den (in den Handschriften aufzusuchenden) Zusammenhang der Predigtreihe mit anderen Schriften eines Autors, einer Schule, eines Ordens, c) manchmal auch durch die Themenwahl. So bevorzugt die Frühscholastik für bestimmte Feste und Zeiten andere Themen als die Hoch- und Spätscholastik. d) durch bestimmte eigentümliche Initienformen: 1) der Anrede: Fratres – fratres mei – fratres carissimi – fratres dilectissimi – viri fratres ua 2) der Schriftzitation: Scribitur – Scriptum est – Ita scribitur in Matthaeo etc. – in Matth. et in evangelio hodierno etc. 3) der Autorenzitation: Secundum Augustinum,

---

[1] Wichtige Angaben finden sich in den bereits angeführten Werken von F. Stegmüller, P. Glorieux, P. Féret, A. Lecoy de la Marche, L. Bourgain und der Histoire Littéraire de la France. – Außerdem sind zu beachten: J. A. Fabricius, Bibliotheca latina mediae et infimae latinitatis, 6 Bde Hamburg 1734–46; H. Hurter, Nomenclator literarius theologiae catholicae, 6 Bde$^3$ 1903–13; U. Chevalier, Répertoire des sources hist. du moyen âge: Bio-Bibliographie, Paris 1877–88; A. B. Emden, A biographical Register of the University of Oxford to A. D. 1500, 3 Bde Oxford 1957–59. A biografical Register of the University of Cambridge, 1. Bd Cambridge 1963. – Wichtige Aufschlüsse bringen oft die Ordenskataloge: Quétif-Echard, Scriptores Ordinis Praedicatorum, 2 Bde Paris 1719–21; A. Wadding, Scriptores Ord. Min., Rom 1650 1806 1906; Sbaralea, Suppl. 1906–36; Magistri Ord. s. Francisci Oxoniae et Cantabrgiae, Monumenta Franciscana, London 1858, 552–57; M. Ziegelbauer, Hist. rei litt. OSB, 4 Bde Wien 1754; J. François, Bibl. génér., 4 Bde, Bouillon 1777; Ch. de Visch, Bibl. scriptorum OCist., Douai 1649, Köln 1656; F. Ossinger, Bibl. Augustiniana, Ingolstadt-Augsburg 1768; Jordan v. Sachsen (Quedlinburg) OESA, Liber . . vitae fratrum, Rom 1587/8; Lüttich 1625, New York 1943; Bartholomaeus a ss. Angelis – Henricus a ss. Sacramento, Collectio scriptorum Carm. excalc., 2 Bde Savona 1884; B. M. Xiberta, De scriptoribus scholasticis saec. XIV. ex ord. Carm., Löwen 1931.

Bernhardum, glossam etc. – Augustinus, Bernhardus etc. dicit – Sicut Augustinus etc. dicit ua 4) der Berufung auf den Augenschein und die Naturbetrachtung: Sicut videmus – Videmus ad sensum etc. – Experimentaliter patet – Experimur multotiens etc 5) der Spruchweisheit und Lebenserfahrung: Sicut vulgariter, gallice, communiter dicitur etc. – Videmus in mundo, videmus communiter etc.

Daß entweder zusammen mit den Autoren oder statt der noch unbekannten Autoren *die Namen verschiedener Predigtsammlungen* zB «Sensatus», «Mendicus», »Piper», «Favus mellis» etc. von uns in Anführungszeichen angeführt werden, sei hier nur vermerkt.

7. Die *Handschriften-* bzw *Editionsangaben* müssen wir auf die Benennung der einen oder anderen wichtigen Handschrift oder Edition beschränken[1]. Gewöhnlich werden die Handschriften größerer Bibliotheken angegeben, die in den Katalogen meist näher bestimmt und durch Verweise auf weitere Handschriften ergänzt werden. Manchmal haben wir zwei oder drei Handschriften angeführt, entweder um den Namen des Autors zu belegen oder um die Zugehörigkeit einer Predigtreihe zu einer bestimmten Region oder umgekehrt das weite Einflußgebiet einer Predigtreihe anzudeuten. Wenn nach der Handschriften- bzw Editionsangabe ein «etc.» angefügt ist, sind weitere Angaben unterlassen worden. In bestimmten Fällen haben wir uns auf die Angabe einer Edition beschränkt, wenn dort die benützten Handschriften angegeben sind oder wenn sie mit den Handschriften im wesentlichen übereinstimmt. Dieses Verfahren, nur eine oder einzelne Handschriften (bzw Editionen) anzugeben, scheint dort unbedenklich, wo die Predigt einem bestimmten Autor zugewiesen werden kann; denn über die Kataloge und die Standardwerke mittelalterlicher Sermonesforschung lassen sich weitere Handschriften und Editionen leicht erschließen. Auf Einwände

---

[1] Es würde den Rahmen dieses Initienverzeichnisses sprengen, wollten wir bei vielen Autoren und anonymen Reihen alle von uns bisher aufgefundenen Handschriften anführen. So umfassen zB die Handschriftenangaben für die lateinischen Predigten Bertholds v. Regensburg in dem von L. Casutt herausgegebenen Katalog (Freiburg, Schweiz, 1961) 36 Druckseiten. Wir kennen aber Autoren bzw Sammlungen für die sich weit mehr Handschriften nachweisen lassen zB Jacobus v. Voragine, Guilelmus Peraldus oder die Collectiones fratrum. So wertvoll eine umfassende Handschriftenzitation für die weitere Forschung auch ist, muß sie doch dem kommenden Repertorium vorbehalten bleiben.

kann es bei den anonymen Sermones stoßen. Da kann ein Überblick über die bisher gefundenen Handschriften leichter zur Identifizierung oder wenigstens zur Charakterisierung einer Predigt führen, zum mindesten jedoch könnte aus der Häufigkeit des Vorkommens auf die Wichtigkeit oder Beliebtheit eines Predigers oder einer Sammlung geschlossen werden. Wenn wir uns auch hier auf ein knappes «etc.» beschränken, so geschieht es deshalb, weil bei der Darbietung nur einzelner Predigten einer Reihe eine weiter ausholende, den Rahmen dieses Initienverzeichnisses zerbrechende Quellenangabe nicht gerechtfertigt scheint und weil auch für die anonymen Predigten heute vor allem über die neuesten Kataloge der Zugang zu weiteren Handschriften geöffnet ist.

Die Hinweise zur Ergänzung unserer Editionsangaben auf die Werke von L. Hain[1], W. A. Copinger[2], D. Reichling[3] und den Gesamtkatalog der Wiegendrucke[4] durften wir uns ohnehin ersparen.

Die *Folio-* bzw *Seitenangabe* erfolgt immer mit möglichster Genauigkeit. Wo sie unterlassen ist, fehlt gewöhnlich in der Handschrift eine durchlaufende Numerierung. Doch sind fast alle angeführten Initien, die ja zumeist am Anfang einer Handschrift bzw eines neuen Abschnittes der Handschrift stehen, unschwer zu finden.

8. Soweit die Sermonesreihen einzelner Autoren und Sammlungen bereits durch edierte Initienlisten erfaßt sind, verweisen wir nach der Handschriften- bzw Edititionsangabe durch ein IL (Initien-Liste) mit der entsprechenden Ziffer auf das numerierte *Verzeichnis der Initienlisten* am Ende der Arbeit (S. 547–555).

9. Ebenso haben wir bei allen Initien, deren Autoren uns durch charakteristische Texteingangs- bzw -schlußformeln aufgefallen sind ein beziffertes FL angebracht und verweisen damit auf die im Anhang angelegte Formelliste (S. 556–576).

---

[1] L. Hain, Repertorium bibliographicum, in quo libri omnes ab arte typographica inventa usque ad annum MD typis expressi enumerantur, I–IV Mailand 1948.

[2] W. A. Copinger, Supplement to Hains Repertorium bibliographicum in two parts, Mailand 1950.

[3] D. Reichling, Appendices ad Hainii-Copingeri Repertorium bibliographicum, fasc. I–VI, Mailand 1953.

[4] Gesamtkatalog der Wiegendrucke I–VIII, 1 (A–Federicis), Leipzig 1925–40

Stärker als das Bewußtsein der Vorläufigkeit und Ergänzungsbedürftigkeit dieser Initienzusammenstellung war die Überzeugung in uns, mit diesem Wegweiser durch die schier erdrückenden Massen der anonymen Sermoneshandschriften der Forschung so lange eine brauchbare Handhabe bieten zu können, bis einmal die Registerbände eines umfassenden Repertoriums vorgelegt werden. Dieser Dienst an der Forschung wäre der beste Dank an alle Forscher und Bibliothekare im In- und Ausland, die uns bislang bei der Sammlung der lateinischen Sermones der Hochscholastik freundlich und hilfsbereit zur Seite standen. Mein besonderer Dank gilt den Forschern, die die Güte hatten, diese Arbeit vor der Drucklegung noch durchzusehen. So haben die Herren Dr. B. Bischoff, Univ. Prof. – München, Dr. H. Grundmann, Univ. Prof. und Präsident der Monumenta Germaniae historica – München, Th. Kaeppeli OP – Rom, A. Zumkeller OESA – München und insbesondere J. Bataillon OP – Le Saulchoir dieses Initienverzeichnis durch mannigfache Ergänzungen, Korrekturen, Vorschläge und Hinweise gefördert. Daß aber so angesehene Lehrer und Forscher wie die Herren Professoren Dr. M. Schmaus – München und Dr. F. Stegmüller – Freiburg i. Br. durch aufmerksame und hilfreiche Teilnahme meine Sermonesarbeit begleiten, gibt mir Mut und Ausdauer zu dem nicht wenig Entsagung und Geduld fordernden Bemühen. Ihnen allen gilt mein aufrichtiger Dank. Die Bayerische Akademie der Wissenschaften hat sich der Veröffentlichung dieses Initienverzeichnisses mit einem erheblichen Aufwand für die Druckkosten angenommen. Ihrem letzten und ihrem jetzigen Präsidenten, den Herren Professoren Dr. F. Baethgen und Dr. R. Sauer, sowie der Kommission für die Herausgabe und Erforschung ungedruckter Texte aus der mittelalterlichen Geisteswelt, insbesondere ihrem Leiter, Herrn Professor Dr. M. Schmaus – München, habe ich für diese Anerkennung und Förderung meiner Sermonesarbeit verpflichtenden Dank zu sagen.

**A a a Domine Deus, ecce nescio loqui** (Jer. 1, 6) [Thema sermonis initialis in series aliquas]
Cogitare de Trinitate est admirabile, festare est rationale, sed praedicare et audire est utile
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.206 va (*FL 75*)
Et tamen laudare te cupit homo
ALBERTUS DE PADUA OESA – Edd. Venedig 1476 etc.
JACOBUS DE ALEXANDRIA – Prag. Kapitel E. 1. f. 1ra
Gregorius: Officium praedicationis alii laudabiliter appetunt
– Paris, Nat. lat. 13577 f.103
Scribitur Jer. proph. et applicatur huius materiae exordio. O Christophore dominorum et compatriotarum
«THESAURUS PAUPERUM» – Wien-Schotten 128
Si Jeremias ab utero sanctificatus, a Domino propheta electus, a criminali macula alienus
ALANUS AB INSULIS OCist – PL 210, 281 (*IL 3*)
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.141 rb etc. (*IL 69*) (*FL 82*)

**A doctis siquidem huius rei peritis auditoribus** [Prolog. ad sermones s. BERNARDI ET NICOLAI Clarevall.]
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 94 f.1

**a et o → Alpha et o**

**A finibus terrae laudes audivimus** (Is. 24, 16) [de apostolis]
Instruimur non audire verba nec cantilenas saltatrices
NICOLAUS GORRANUS OP (?) – Paris, Nat. lat. 3565 f. 149 ra (*FL 60*)
Sicut dicitur in principio de «Anima»: Nobilior est una scientia
NICOLAUS GORRANUS OP – Ed. Paris 1509 f. 180 vb (*FL 60*)

**A latere montis ligaverunt Achior → Ligaverunt Achior**

**A quattuor ventis veni spiritus** (Ez. 37, 9) [Prolog. ad sermones dominicales]
Ezech. proph. ut legitur.. Ego Odonus de Ciricunia..gratiam humiliter imploro
ODO DE CERITON OCist – Paris, Nat. lat. 16506 f.123ra (*IL 50*)

**Ab aquilone veniet aurum** (Job 37, 22) [Prolog. ad exposit. super Cantica]
→ **Osculetur me**
ODO DE CERITON OCist – Burgo di Osma, Cat. 176 f. 1 (*IL 50*)

**Abiciamus opera tenebrarum** (Rom. 13, 12) [in adventu]
→ **Dies appropinquavit** → **Induamur arma lucis** → **Nox praecessit**

Abiciamus ergo opera tenebrarum, idest opera mala, quae tenebras amant
HUGO DE S. CARO OP (?) – Clm 7692 f.1

Abjecta solent dici vetera, inutilia, vilia. Peccata vetera sunt ab effectu
– Brit. Mus. Royal Coll. 3. A. X f.92 rb

Ad duo nos apostolus hortatur hic, primo ad mali evitationem
– Assisi 496 f.1

Ad praesens propositum meum est ostendere, quare nox dicatur peccatum
– Budapest, Mus. Nat. MNY 43

Adeamus cum fiducia → Scriptum est

Albumasar in libro suo «de motibus planetarum», quod si corpus opacum scil. luna
JOHANNES GRITSCH OM – Clm 3540 f.378 etc.

Apostolus attendens adventum Christi desideratissimum ad tria nos hortatur
– Clm 9588 p. 1

Apostolus christianorum doctor et dux in fide et veritate in tempore hoc Domini nostri gratiosi adventus
THOMAS DE AQUINO OP – Mailand. Ambros. A. 11 sup. f.21 v; Ed. Opp. XXXII (Paris 1879), 693; Raulx, Sermones et opuscula I, 416 (*IL 70*)

Apostolus in his verbis propter aeterni regis adventum monet specialiter ad duo scil. ad vitiorum sordes expurgandas
– Uppsala, UB C 281 f.168 ra

Apostolus in verbis istis tria dicit
– Trier, StB 249/1701

Beatus apostolus magister et doctor gentium, sed prius pater recognoscens nostram infirmitatem
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Clm 8837 f.108 etc. (*IL 45*)

Beda: Genus humanum → Secundum Bedam

Carissimi, in verbis istis, quae in epistola dominicae instantis habent recitari, admonemur vitia detestari
– Brit. Mus. Add. 38818 f.249 r

Circa primum notandum, quod quinque sunt specialiter, per quae diabolus totum mundum suae potestati subjugaverat
– Klagenfurt, StudB 36 f.1 ra

Communis sententia proclamat → Philosophi sententia

Consuetudo est in bellis uno hostium devicto
– Paris, Nat. lat. 3565 f.135 rb

Consuetudo est, quando aliquis rex novus visitat regnum suum
– Tours 499

Consuetudo est, quando aliquis rex venit ad aliquam terram alienam
– Oldenburg, LB I. 30 f.53

Cum enim totum genus humanum ante incarnationem fuerit in statu ignorantiae
– Clm 8336 f.64 ra

Cum in praesenti sermone → Quoniam in praesenti sermone

Cupiens apostolus mentes nostras per lucem inextinguibilem illustrari hortatur nos in verbis praedictis ad duo, scil. ad peccatorum detestationem et ad virtutum susceptionem
THOMAS DE ARGENT. OESA (Ps. Thomas de Aquino) – Schlägl 217 f.1 ra

Defigens beatus apostolus
– Prag, Kapitel F. CI. 2

Determinata definitione poenitentiae
MICHAEL DE CARCANO OM – Mailand, Ambros. E 63 inf; Edd. Vened. 1487 etc. (*IL 40*) (*FL 57*)

Dicitur in gallico: Il nest si fort qui ne truist son per. Diabolus per suam astutiam decepit primos parentes
JOHANNES DE AURELIANO – Heidelberg UB, Salem 9, 17a f. 162 va
→ Dicitur vulgariter

Dicitur vulgariter: quod non est ita fortis, qui non inveniat
– Zwettl 122 f.1 ra
→ Dicitur in gallico

Dicunt naturales: Ballustia est quidam flos
«MEFFRETH» (Hortus reginae) – Ed. s. l. s. a. (1486?) Hain 10999

Doctor egregius et doctorum speculum Augustinus
SIMON DE CREMONA OESA – Clm 3545 f.1 rb etc.; Ed. Reutlingen 1484

Dominica ista dicitur dominica de adventu. Unde nota, quod quadruplex est adventus Domini
– Mainz, StB II. 119 f.160 ra

Duo sunt necessaria ad vitam, declinare a malo
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.5 v

Ecclesia modo agit de adventu Domini Jesu Christi, et in prima dominica de adventu eius in carnem
– Brit. Mus. Arundel 187 f.39 r

Egregius praedicator veritatis et doctor gentium beatus Paulus apostolus in verbis propositis ad duo potissime nos hortatur
– Clm 8959 f.4 r etc.

Hic docet apostolus peccata detestari, cum dicit: Abiciamus. Peccata enim tenebrarum faciunt hominem
– Graz, UB 1524; Erfurt, StB oct. 52 f.2 ra

Hic duo tanguntur. Primum est, quae sunt opera tenebrarum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 323 f.72 rb

Hoc est secundum quod debemus abicere opera tenebrarum per veram contritionem
– Angers 253 f.86 rb

Hodie quoddam tempus inchoamus, quod adventum Domini appellamus
Hugo de S. Caro OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.54 v etc. (*IL 28*) (*FL 33*)

Hodie sunt lecta in ecclesia ad Laudes ult.: Qui legit, intelligat (Matth. 24, 15). Verba sunt Domini loquentis de Antichristo
– Mte. Casino 457 I p. 147

Hodierna die nos invitat mater ecclesia ad adventum dominicum modo debito celebrandum
Thomas Brito (?) – Paris, Nat. lat. 18183 f.14

Hortatur hic apostolus ad quattuor, ad relinquendum per prudentiam
– Wien, Nat. 1299 f.1 ra

Hortatur nos apostolus ad duo → In verbis istis hortatur

idest peccata hic debemus abicere
Hugo de S. Caro OP (mgr. Rupertus Paris (?)) – Clm 16509 f.1 va

idest peccata mortalia. Unde est dicendum de septem peccatis mortalibus
Johannes Herolt OP (Discipulus) – Edd. Mainz 1612 etc.

idest peccata, quae de tenebris originalis peccati vel animalitatis
Guilelmus de Alvernia – Paris, Nat. lat. 15959 f.7vb (*FL 22*)

In adventu Domini Dei nostri tria necessaria → Venientibus obviam Salvatori

In adventu domini sui debet se quilibet praeparare
– Troyes 1864

In adventu magni domini tria sunt necessaria ad praeparationem hospitii, quae tanguntur in his verbis. Primum est vitiorum egressus
– Erlangen, UB 327 f.34 ra etc. → Venientibus obviam Salvatori

In adventu magni regis et principis expiantur sordes et parantur vestes
Guilelmus de Lavicea (de Lancea) – Clm 9621 f.1 rb etc.
Robertus Holcot OP – Brit. Mus. Royal Coll. 5. F. XIV. f.77 ra

In auctoritate notatur, quod secundum.. non debet
JOHANNES SHEPPEY (?) – Oxford, New Coll. 92 f.5 r (*FL 49*)

In die clamavi.. (Ps. 87,2) → In his verbis ostendit Psalmista

In duplici exercitio vita hominis consistit, laboris et pugnae
– Barcelona, Arch. Coron. Aragon. Ripoll. 226 f.51 va

In evangelio hodierno recolit ecclesia adventum Filii Dei in mundum
GUILELMUS DE BARLO OM – Paris, Nat. lat. 16476 etc. (*FL 23*)

In hac mortali vita positus secundum quamque (?) legem Dei et non per gratiam specialem privilegiatus
– Wolfenbüttel-Helmstedt 163 f.34 rb

In hac sollemni dominica de primo et ultimo adventu Salvatoris sancta mater ecclesia sollemniter incipit recolere memoriam
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 f.4 r etc.; Ed. Paris (?) 1521 (*IL 9*)

In his verbis ad duo nos hortatur apostolus. Primum est ut a peccatis nos expurgemus ac praeservemus
DIONYSIUS CARTHUSIANUS – Opp. t. 29 (1905), 9

In his verbis apostolus tria facit. Primo monet ad peccatorum depositionem
MARTINUS POLONUS OP – Multa Mss. Edd. Straßburg 1488 etc. *(FL 53)*
(In die clamavi et nocte coram te (Ps. 87, 2))

In his verbis ostendit Psalmista, quod nocte et die ad Dominum est clamandum. .Abiciamus – Si autem moris est et consuetudinis, quod servi debent se praeparare
CANCELL. PARIS. – Basel, UB A. VII. 33f.1 r

In hoc tempore agit ecclesia de adventu Christi in carnem et quia Christus Dei Filius per carnis assumptionem dignatur nos visitare
– Paris, Nat. lat. 12424 f.303 ra

In hodierna die autem ecclesia nos invitat → Hodierna die nos invitat
PS. THOMAS DE AQUINO – Salzburg, S. Peter a. VII. 13

In hodierna evangelio recolit ecclesia → Quoniam in praesenti tempore

In jucundo adventu episcopi ad ecclesiam sibi commissam
– Avignon 303 f.387

In malivolam animam → Sicut ex multis sacrae scripturae locis

In praesenti dominica, quae est principium circuli, quem in divinis officiis facit sancta mater ecclesia
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 f.4 r; Vat. Burgh. 90 f.98 v (*IL 9*)

In principio sermonis nostri oret unusquisque Deum, ut ipse Deus largitor gratiarum dives in omnes
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.8 ra

In quo quidem verbo invitamur ad duo, si volumus digne occurrere in hac nativitate Salvatoris, scil. vitiorum aggressum
– Marseille 397 f.4 r

In verbis istis docet nos apostolus tria, ut adventum Domini digne celebremus, scil. peccata detestari
fr. OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f. 139 v

In verbis istis hortatur nos apostolus ad duo, primo ad mali remotionem
COLLECTIO FRATRUM Min. – Clm 7932 f. 123 etc. (*IL 11*) (*FL 10*)

In verbis istis tria facit. Primo monet ad peccatorum depositionem
LUCAS DE BITONTO OM (?) – Clm 8957 f. 3 r (*IL 37*) (*FL 51*)

In verbis praemissis docet nos apostolus abicere opera tenebrarum idest peccata
– Bologna, UB 1361 f.191

Inter omnes operarios et artifices huius mundi
– Avignon 303 f.387

Intra sicut ad praecedentem sermonem → In quo quidem verbo

Ita scribitur in epistola ad Romanos et legitur in dominica hodierna, scil. adventus. In quo verbo tria explicantur, per quae homo spiritualiter renovatur
JACOBUS DE VILLACO – Clm 4647 f.70

Latro, quando appropinquat ad judicium, latenter abicit
SIMON DE BORASTON OP – Oxford, Merton Coll. 216 (cf. Arch. Fr. Praed. 22 (1952), 331)

Lingua mea calamus. .(Ps. 44, 2). Praedicator dicitur lingua Spiritus Sancti
– Schlägl 27 f.140 vb

Loquitur apostolus in verbis praemissis, sicut solent loqui milites ad adventum magni regis digne suscipiendum
– Madrid, Acad. de Hist. 9–31–7 7010 f.113 v

Lucetis sicut luminaria in mundo (Phil. 2, 15). Lucetis sicut sol. Glossa: Lucere debetis, luminare autem, ut dicit Johannes Damascenus, non est ipsum lumen, sed luminis receptaculum
– Clm 2782 etc.

Non solum sufficit mala non agere, nisi quisque studeat bonis operibus insudare
– Klosterneuburg 913 f.184

Nota, quod opera tenebrarum peccata dicuntur triplici ratione. Primo quia in tenebris fiunt
– Cambridge, UL Ee. VI. 10 f.60 r

Notandum quod magis debemus conari ad servandam humanam naturam a peccato
JACOBUS CRUCIFER – Schlägl 195 f.1; Prag, Strahov DB III 12 f.134 rb

Notandum quod quinque sunt opera (tenebrarum) spiritualium, per quae diabolus totum mundum suae potestati subjugaverat
– Breslau, UB I. Q. 270 f.6 r

Notandum, quod sunt tenebrae perversae intentionis ex parte intellectus
– Paris, Nat. lat. 588 f.133

Opera tenebrarum abicienda sunt, cum sint carnalia
– Oxford, Bodl. 400

Opera tenebrarum dicuntur peccata → Nota, quod opera tenebrarum

Opera tenebrarum sunt vitia et peccata, quae nos a regno caelorum separant
– Clm 8211 f.1 ra

Patres mei et fratres dilectissimi, dicit apostolus ad Hebr.: Optimum est gratia stabilire cor
– Gießen, UB 785

Per opera tenebrarum intelliguntur opera mala
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698 f.6 va (*FL 93*) (*IL 74*b)

Philosophi sententia proclamat duplicem proprietatem esse tenebrarum, propter quam veraciter peccata possunt dici opera tenebrarum
– Cambridge, Pembroke Coll. 199 f. 1

Pius paterfamilias praeparans se ad adventum sui terreni domini totam suam familiam
– Clm 12665 f.1 bis rb

Populus, qui ambulat in tenebris. .(Is. 9, 2). Exhortationem multum ponderandam nobis ingerunt apostoli verba
NICOLAUS DE NYSE OM (Sermones de tempore hiemales) Edd. Straßburg 1510; Hagenau 1510 etc.

Postquam excussit somnum, ostendit Jesum, instruit modum debitum occurrendi
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.113 rb (*FL 34*)

Postquam in die praecendenti, fratres carissimi, incepimus tractare de definitione poenitentiae
MICHAEL DE CARCANO OM – Mailand, Ambros. E 63 inf. etc. Ed. Venedig 1487 (*FL 57*) (*IL 40*)

Pro condigna praeparatione in adventu summi regis disponit nos beatus Paulus perfectissime in his verbis
JOHANNES TOLETANUS OCist – Valencia, Cat. 182 f.7 rb (*FL 50*)

Quae partes justitiae tanguntur hic, prima ibi: Abiciamus
«Reynoldus» – Brüssel, Bibl. Royale 2003 f.17 rb (*FL 76*)

Quando aliqua dominia nobilis et honesta sciret regem venturum in domum suam
– Brit. Mus. Add. 16590 f.9 rb

Quando aliqui pauperes
– Prag, Mus. Nat. XVI. G. 9

Quia in praesenti dominica agitur memoria de adventu Salvatoris
– Venedig, Marc. lat. fond. antic. 93–1776

Quia nunc tempore, quo moram hic vobiscum duxi
Paulus Wann – Clm 6175 f.1 ra etc.

Quia primus parens per peccatum quattuor incurrit incommoda, scil. pravitatem concupiscentiae
– Assisi 480 f.11 v
→ Secundum Bedam genus humanum

Quia secundum Leonem papam in sermone istius dominicae nativitatem DNJCi
– Kopenhagen, Gl. Kgl. S. 92 f.1

Quoniam in praesenti tempore recitat nobis mater ecclesia adventum Filii Di in mundum
Guilelmus de Malliaco OP – Clm 15748 f.1 ra etc. (*FL 25*)

Reverendi, in isto textu moventur tria dubia. Primum est, quare opera tenebrarum dicuntur peccata
– Cambridge, Pembroke Coll. 199

Reverendi, propter tria abiciunt homines rem aliquam
– Cambridge, Pembroke Coll. 199

Sancta mater ecclesia in ista dominica celebrat initium adventus Domini
Procopius de Cladrub – Prag, Kapitel F. XXXIII etc.

Sancta mater ecclesia instituit autem adventum Christi
– Bamberg, SB Misc. theol. 37 f.1 ra

Sapiens Eccli. 21 hortatur nos: Quasi a facie colubri fuge peccatum
– Lüneburg, Ratsbücherei 4° 7

Scribuntur haec verba ad Romanos et in epistola occurrentis dominicae. Volentes, dilectissimi, in isto sacro adventu de poenitentia in generali. . tractare
Michael de Carcano OM – Mailand, Ambros. E 63 inf. etc. Ed. Vened. 1487 (*IL 40*) (*FL 57*)

Scriptum est ad Hebraeos IVg (4, 16) Adeamus cum fiducia. . Duplicem thronum legimus in sacra scriptura
Thomas Brito – Tarragona 1 (Sermones Britonici) (*IL 71*) (*FL 85*)
Ps. Guibertus de Tornaco – Dijon 217 f.1; Paris, Maz. 1028 f.1 ra etc. (*IL 20*)

Secundum Bedam genus humanum ex parte Adae quattuor incurrit incommoda scil. pravitatem concupiscentiae
Nicolaus Gorranus OP – Clm 14656 f.123 v; Bamberg SB, Misc. theol. 173 f.198 (*FL 60*)

Secundum praemissam divisionem hic apostolus hortatur nos quasi concludens ad operum honestatem
Reginaldus de Piperno OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.14 ra (*FL 74*)

Sicut dicit Job VII (,1) Militia est vita hominis super terram, et ideo tamquam bonos milites exercitus summi regis
Nicolaus Gorranus OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.2 ra (*FL 60*)
(In malivolam animam non introibit sapientia (Sap. 1, 4))

Sicut ex multis sacrae scripturae locis potest luculenter haberi, sapientia est res cara.. Abiciamus opera tenebrarum – Quoniam in praesenti tempore recolit sancta mater ecclesia illius aeterni regis Filii Dei adventum
– Padua, Anton. 517 f.57 vb
→ Quoniam in praesenti tempore

Sicut in corporalibus arbor infructifera despicitur et a quolibet de territorio suo proicitur
Johannes de Neapel OP – Neapel, Naz. VIII Aa 11 f.39 rb

Sponsa, quando debet assistere sponso, consuevit facere principaliter tria. Primo consuevit maculas vitiorum excogere per lamentum poenitentiae
– Assisi 494 f. 58 v etc.

Supra dicitur: Dies appropinquavit. Glossa: Sol justitiae idest Christus, qui prope est per carnem, scil. per gratiam
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 f.13 ra (*FL 46*)

Tria docet nos apostolus in hac epistola. Primum est, quod monet nos ad depositionem peccatorum
– Padua, UB 989 f.118 v
→ In his verbis apostolus tria facit

Ut digne et laudabiliter regi nostro occurramus, duo sunt nobis principaliter necessaria, ad quae apostolus in verbis praemissis sumptis de epistola dominicali hortatur
– Basel, UB B. IX. 32 f.13 rb

Ut honorifice possimus suscipere novum regem
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 187 f.147 ra

Venientibus obviam Salvatori tria sunt necessaria, vitiorum egressus per lamentum poenitentiae
GALTERUS DE AQUITANIA OM – Assisi 531 f.1 ra; Mainz, StB I 315 etc. (*FL 16*) cf. (*FL 92*)

Venit lux in mundum. Abicere debemus opera tenebrarum
NICOLAUS DE NYSE OM (Sermones de tempore hiemales) – Edd. Straßburg 1510; Hagenau 1510

Verba ista leguntur in epistola ad Rom. XIII. In quibus verbis apostolus hortatur ad tria, scil. ad peccata respuendum, ad sacramentis et virtutibus nos ornandum
– Vat. Burghes. 179 f.3 v

Verba ista scripta sunt in epistola ad Romanos et hodie lecta in ecclesia ad gloriam simul et laudem divinam
LEONARDUS DE UTINO OP – Assisi 525 f.2 ra; Utrecht, Univ. 242

Verba ista scripta sunt in epistola ad Romanos et hodie lecta in evangelio
→ Verba ista scripta sunt in ecclesia

Verba sunt ad Romanos. In quibus verbis duo notanda, nam apostolus monens nos surgere
– Troyes 1717 f.1 ra

Verba sunt beati apostoli ad Rom. XIII. Fratres mei, socii et amici carissimi, oremus in principio sermonis nostri Domini misericordiam
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.6

Videnda primo quae sunt opera tenebrarum, secundo qualiter abicienda
– Oxford, New Coll. 88 f.48 r

**Abundetis in spe** (Rom. 15, 12) [in adventu]

Nota, quod est abundantia quintuplex. Prima est distribuenda seu pauperibus communicanda, secunda abicienda
– Padua, Anton. 445 f.30 vb

Omnis probus dispensator sciens adventum hospitis magni
«FAVUS MELLIS» – Clm 14144 f.3 ra

Quia multi nesciunt, quodam die vivunt, nota pro fundamento quattuor Christi adventus et totidem ecclesiae status
– Charleville 31 f.148 rb

**Acceperunt mercedem suam** (Matth. 6, 5) → **Receperunt mercedem suam**

Est sententia Eccli.36 Da mercedem sustinentibus
– Clm 26783 f.1

Licet, carissimi, teste evangelista dignus sit mercennarius quilibit mercede sua
BERTRANDUS DE TURRE OM (?) – Klosterneuburg 475
Omnes, qui nunc in carnisprivio corrupti sunt, omnes qui propter vanam et transitoriam gloriam.. Acceperunt mercedem suam – Carissimi, ut hoc verbum melius intelligatis, audite, unde oriatur
– Clm 8136 f.113 ra

**Accinge sicut vir lumbos** (Job 40, 2) [de. s. Andrea]
Salvator noster discipulos mittebat ad bellandum secundum istud: Estote fortes in bello
– Avignon 295 f.184vb etc. (*FL 88*)

**Accingere cilicio** (Jer. 6, 26) [in capite jejunii]
Verba proposita scripta sunt Jer. VI., in quibus verbis spiritualiter intellectis Jeremias propheta animam peccatricem exhortans duo facit. Primo instruit eam ad peccata praeterita destruenda
– Barcelona Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.57 r

**Accipe gladium sanctum** (2. Macc. 15, 16) [Sermones ad status, ad nobiles]
Quamvis haec verba dicta sint ad honorem de Juda Maccabaeo, qui fortiter pugnabat
– Clm 23991 f. 19
Sic informantur milites exemplo Judae
– Stuttgart, LB theol. fol. 179 f.135 ra

**Accipite armaturam Dei** (Eph. 6, 13) [ad religiosos]
Accipite, inquit, armaturam Dei. Armatura, quam nobis assumendam suadet
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698
Beatus Gregorius XIX. Moral. exponens istud Job XXVIII(,3) Lapidem caliginis et umbram mortis..optime videtur describere officium praedicationis
– Erlangen, UB 321 f.233 rb
In istis verbis apostolus praemittit quoad nos summam exhortationem
ROBERTUS DE WIMIACO OPraem. – Laon 282 f. 118 vb (*FL 81*)

**Ad celebrandum nativitatem** Domini nostri Jesu Christi, fratres carissimi, jam nunc corda vestra praeparate [in adventu]
ATTO, episc. Vercell. – PL 134, 833

**Ad laudem matris** virginis eius sacratissimae prolis [Prolog. ad «Laus virginum»]
– Wien – Schotten 379

**Ad omnia, quae mittam te, ibis** (Jer. 1, 7) [de (uno) apostolo]
Aliquando est tacendum propter auditoris infirmitatem. Joh. XVIb Ad hoc habeo multa vobis dicere
NICOLAUS GORRANUS (?) – Paris, Nat. lat. 3565 f.148 vb (*FL 60*)
Solet pax inter principes aliquando per viam conjugum reformari
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f. 179 vb (*FL 60*)

**Ad suggillandum vitia** commendandumque virtutes [Prolog. ad sermones festivales Hugonis de S. Caro]
– Oxford, Exon Coll. 68; Salisbury 21 f.1 ra

**Ad te, Domine, clamavi** (Ps. 27, 1) [in adventu]
Hodie incipimus tempus novum et habet istud tempus quattuor dominicas ad ostendendum quod Christus venit ad hominem quattuor modis
– Florenz, Laurent. Edili 29 f.1 ra

**Ad te, levavi animam meam** (Ps. 24, 1) [in adventu]
(Vias tuas, Domine, demonstra mihi (Ps. 24, 4))
Adventus Salvatoris ab antiquis patribus multipliciter praesignabatur et praenuntiabatur et desiderabatur
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz Naz. A. 4. 857 f.112 ra etc. (*FL 34*)
Brevis in volatilibus apis → Huius apis mellifluum
Ecce, fratres carissimi, praeclarus adest adventus Domini, in quo tempus est de somno vitiorum surgere
mgr. JOHANNES LEODIENSIS – Vat. Pal. 443 f.2 ra; Windsheim 22 f.1
PETRUS CANTOR – Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 758
Est anima, quae jacet vilis
ALANUS AB INSULIS OCist – Paris, Nat. lat. 14859 f.240 rb etc. (*IL 3*)
HILDUIN, cancell. Paris – Paris, Maz. 774 f.202 → Nota, est anima
His verbis suspiria patrum in unione ecclesiastica diriguntur ad Deum
– Stuttgart theol. fol. 166 f.3 rb
(Sumptis ex Ps.)
Hodie sancta mater ecclesia celebrat festum sacratissimum adventus Domini, quod est tempus renovationis
PETRUS ROGER (Clemens VI.) – Clm 13431 f.10 vb (*IL 58*) (*FL 69*)

(Brevis in volatilibus apis (Eccli. 11, 3))

Huius apis mellifluum in carne adventum omnes antiqui patres
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 (*FL 36*)

In adventu cuiuslibet terreni principis
– Prag, Kapitel F. XXXVII

In evangelio hodierno agitur de adventu Filii Dei, unde: Ecce rex tuus venit (Matth. 21, 5)
– Freiburg i. Br., UB 111 f.93 ra

Ita dicitur in principio missae et recolit ecclesia quattuor beneficia
– Angers 253 f.9 va

Nota, est anima, quae jacet vilis, est anima, quae prosternitur humilis
HILDUIN, cancell. Paris – Paris, Maz. 774 f.202 ra

Nota tria: Primo quis levat, quia poenitens; secundo quid levat, quia animam; tertio ad quem levat, quia ad Dominum
JOHANNES HUSS – Clm 3581 f. 19 etc. Ed. Sermones de tempore (Prag 1959) p. 23
(Reminiscere miserationum.. (Ps. 24, 6))

Praemissa sanctorum patrum importunitas (?) ad petendum, sollicitudo ad praevidendum et praenuntiandum
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.5 va (*FL 74*)

Quando aliquis dominus magnae nobilitatis, cuius adventus est magnae utilitati
– Avignon 295 f. 3 vb (*FL 88*)

Quia nostra mater ecclesia
BERNARDUS DE PARENTIS – Paris, Nat. lat. 729 f.97

Quis levat
mgr. HICZINGER – Admont 417 → Nota tria: Primo quis levat

Quoniam sicut dicit apostolus in epistola hodierna: Hora est..non solum a corporali somno
– Troyes 1536 f.113 ra

Reminiscere miserationum → Praemissa sanctorum patrum

Sicut infirmum ad medicum, sicut ortum ad lumen
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.8 rb (*FL 22*)

Sicut pueri, cum(com)ponuntur ad litteras, incipiunt ab alphabeto
– Paris, Nat. lat. 16502 f.7

Solet una quaestio moveri a scripturae sacrae doctoribus: Utrum homo per se potuisset satisfacere pro peccato originali
– Marseille 397 f.3 r

Sumptis ex Ps. → Hodie sancta mater ecclesia

Verba sunt Psalmistae, in quibus spiritualiter ostendit Salvatoris circa quem anima debet se erigere et dilatare
– Clm 16029 f.1 ra
Verbum abbreviatum est, quod audistis per os meum
LUDGERUS DE ALTZELLE OCist – Leipzig 452 f.3 ra

Vias tuas demonstra → Adventus Salvatoris

**Ad te gentes venient** (Jer. 16, 19) [in adventu]
Cum rex vel princeps sollemnis aliquam civitatum suarum primo ingreditur
– Würzburg, Conv. OFM 115 f.48 r

**Ad unius jussionis vocem** [de s. Andrea]
Hodie celebratur festum beati Andreae, qui unus est de XII apostolis
– Clm 12665 f.14 ra

**Ad vocem summi Domini,** fratres mei, Petrus et Andreas, cuius diem sollemnem colimus [de Andrea]
– Oxford, Bodl. 449 f.2

**Adaperiat Dominus cor vestrum** (2. Macc 1, 4) [Prolog. in themata super dominicas]
Notandum, quod non solum Dominus aperit cor ad credendum, sed os ad confitendum, aures ad audiendum
– Angers 255 f.74 v

**Adesse festinant tempora** (Deut. 32, 35) [in adventu]
Tempus miserationis hic impletum fuit
– Clm 22306 f.2 vb

**Adhaesit anima mea post te** (Ps. 62, 9) [de s. Andrea]
Verbum propositum est David eximii prophetarum. In quo verbo mystice intellecto beatus Andreas spiritualiter commendatur
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 226 f.4 va

**Adjuvante Domino nostro Jesu Christo,** fratres carissimi, appropinquant jam dies, in quibus nos convenit nativitas Domini nostri J. Christi
– Paris, Nat. lat. 3827 f.165

**Adventum Domini,** dilectissimi fratres, celebramus, sed scire debemus, quod duo sunt illius adventus
– Melk 617; Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 767 f.4 v

**Adventum Domini** et Salvatoris nostri, in quo hominum genus
– Caillau I,5 Mescell. Agost. I,722

**Adventum Domini,** fratres carissimi, quem celebrare incipimus
HERMANNUS DE REUN – Reun 94; Ed. A. Schönbach, Sitz. Ber. phil. hist. Kl. Wien 150 1904/5 IV

**Adventum Domini,** fratres, tres ob causas celebramus
HERMANNUS DE REUN – ibid.

**Adventum Domini** recolentes scientes eum venisse in carne pro salute nostra
NICOLAUS DE KMUNDEN – Göttweig 161 etc.
NICOLAUS DE ARGENT. – Admont 350

**Adventum dominicae** praedicationis Johannes praevenit
BEDA – Rev. Béned. 1892 p. 321

**Adventus ab adventu,** idest ab adveniente Christo
– Paris, Nat. lat. 14954 f.16 etc.

**Adventus Christi** duplex, in carne ad judicium
– Sitz. Ber. phil. hist. Kl. München 1933 IV,45

**Adventus Domini** ante natale in tota universali ecclesia per quattuor agitur septimanas ad significandum quod quattuor sunt adventus eius
BERNHARDUS GUIDONIS – Prag, Nat. Mus. XII. D. 4 f. 3 ra

**Adventus Domini** appropinquat. Paulus apostolus circa dominicum adventum vigilanter insistens
– Danzig, Marien Q. 70 f. 179

**Adventus Domini** in carnem et in mentem diluculo comparatur. Unde Os. VI,3 Quasi diluculum praeparatus
– Troyes 1993

**Adventus Domini** nostri significat tempus revocationis quae fuit a Moyse et prophetis
JACOBUS DE VORAGINE OP (Legenda aurea) – Pleraque Mss et Edd.

**Adventus Domini** per quattuor septimanas agitur ad significandum, quod quadruplex est adventus
JACOBUS DE VORAGINE OP (Legenda aurea) – Pleraque Mss et Edd.

**Adventus Domini,** qui in ecclesia celebratur in quattuor dominicis est distinctum propter Christi quadruplicem adventum
– Mailand, Ambros. O. 6. sup. f.1 ra

**Adventus Domini** semper celebrari debet in dominica quae vicinior est diei sancti Andreae [Prolog.]
– Clm 7601 f.1 ra

**Adventus Domini** triplex. Primus est copiosa humilitatis
– Bordeaux 264

**Adventus Filii** Dei est quadruplex, primo in carne, de quo canebant pueri Hebraeorum
– Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. oct. 38 f.12 ra

**Adventus proprie** vult sermones Isaiae
– Paris, Nat. lat. 3417 f.77

**Afferte Domino filii Dei** (Ps. 28, 1)
Spiritus Sanctus per David prophetam alloquitur [Prolog. ad Sermones in epist. Dominical.]
ODO DE CHERITON OCist – Toulouse 252; Madrid, Nac. 95 (*IL 50*)

**Ago poenitentiam in favilla** (Job 42, 6) [in capite jejunii]
Agere debemus poenitentiam et non tantum pati. Patiuntur qui coacti subjacent poenitentiae
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.38 vb etc. (*FL 12*)
Consueverunt aviculares aliquam avem ad portaculum ponere
– Toulouse 329 f.107 v
Duo docet nos beatus Job in istis verbis suo exemplo, primo ut faciamus poenitentiam
– Neapel, Naz. VIII. A. 40 f.43 r

Secundum enim beatum Gregorium: Nihil valet ramus boni operis nisi inseratur in arbore caritatis
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 3552 f.50rb (*IL 29*) (*FL 35*)

**Almifluus aeterni Patris Filius** [Legenda Sanctorum]
JOHANNES AEGIDIUSOM – Sbaralea, Suppl. II (Rom 1921) 27

**Alpha et o.** Ecce flecto genua
– Admont 343

**Alpha et o.,** principium et finis, Deus omnipotens [Prolog. ad sermones de Sanctis]
JOHANNES MILITIUS – Graz, UB 595

**Altera die vidit Johannes Jesum** (Joh. 1, 29) [in vig. s. Andreae]
Hoc est ultimum testimonium Johannis, quod de Christo coram multis testificatus est
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 570

**Altissimus de terra creavit medicinam** (Eccli. 38, 4)
«(Medicina omnium in festinatione nebulae (Eccli. 43, 24))»
De hac nebula scil. de carne Christi
– Troyes 1840 f.225 va
Medicina omnium → De hac nebula
Quae in medicina continentur. Medicina namque ex pluribus confici debet. Ut rectius intelligas, quae sit ista medicina
– Nimes 42 f.80 v

**Ambulans Jesus juxta mare Galilaeae** (Matth. 4, 18) [de s. Andrea]
→ **Venite post me**
Antequam Dominus noster praedicaret in hoc mundo evangelium et antequam discipulos eligeret
– Paris, Nat. lat. 3804 f.141 v etc.
Apostolus iste Andreas praedestinatus ab aeterno vocatus fuit a Christo temporaliter
ENGELBERTUS OM-Basel, UB B. IX. 31 f.22 r; Lüneburg, Ratsbücherei 2° 57/2; 4° 14 f.22 v
Audistis, fratres carissimi, quia ad unius jussionis vocem
GREGORIUS MAGNUS – PL 76, 1093

Beatus Ambrosius V. libr. sup. Luc. cap. VII. volens ostendere, quia Christus existens hic in mundo voluit eligere discipulos pauperes
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Bamberg, SB theol. 28 etc.

Caelestis artifex qui fabricavit auroram et solem
PS. THOMAS DE AQUINO – Oxford, Bodl. Greaves 53 f.248 v etc.

Circa vocationem beati Andreae notantur tria. A quo vocatur et causa, propter quam vocatur
MARTINUS POLONUS – Uppsala UB C 377 f. 89 vb

Consuetudo est hominibus pericula fugientibus et inundationes
JOHANNES CAPESTRANUS – Clm 21659 etc.

Continetur in his verbis modus nostrae conversionis. Mare Galilaeae in quo piscatores isti laborant significat priorem nostram conversationem in saeculo
– S. Omer 175 f.117 v

Continuo ad unam vocem dominicam → Audistis, fratres carissimi

Cum Dominus Deus hominem, quem ad imaginem et similitudinem suam creaverat, posuisset in paradiso voluptatis
CAESARIUS HEISTERBAC. – Ed. Köln 1615 IV,202 rb

Cunctis notissimum est, quod mare Galilaeae propter diversa loca
PAULUS DIACONUS – PL 95, 1457
HE(I)RICUS AUTISSIODOR. – Paris, Maz. 698 f.156 v

De praecipuorum et excellentium apostolorum quaternario et ipsorum vocatione binaria
HERVAEUS DE VILLEPREUX – Paris, Nat. lat. 3823 f.137 bis v

Descripta in generali praedicatione Jesu Christi hic ponitur ad ipsum adunatio populi
– Rom, Casanat. 271 (*IL 74*)

Diabolus primo tentavit piscari in caelo dicens: Ponam sedem meam ad aquilonem
PHILIPPUS CANCELL. (sermones abbreviati) – Evreux 39 f.75 v (*FL 71*)

Dicit Hugo in libro Didascalicon libr. 4. quod sol numquam advenit
– Clm 8376 f. 217 rb

Dicunt naturales, quod pisces de aqua foetida extracti et positi ad aquam mundam
– Maria Saal 32 f.93

Dominus ac Redemptor noster vocavit apostolos suos
– Clm 12664 f.134 v

Dominus Jesus tricesimum agens annum baptizatus est a Johanne
JACOBUS DE JÜTERBOG OCarth. – Ed. 1485 Hain 9330

Duo nobis consideranda sunt, primo infinitam Christi caritatem
– Assisi 470 f.444 va

Dominus noster, ut habetur Matth. 4., antequam coepit praedicare, ivit in desertum, ubi mansit incognitus
PAULUS DE ZATOR – Krakau, UB 1506

Ecclesia Dei quamdiu huius saeculi fluctibus illuditur
GUILELMUS FLAVIACENSIS – Paris, Maz. 771 f.70 v

Ecclesia sollemnizans de beato Andrea recolit in evangelio vocationem quattuor discipulorum
GUILELMUS PERALDUS OP – Florenz, Naz. A. 4. 44 (*FL 27*)

et legitur in huius festivitatis missali officio evangelizaliter necnon pro praesentis sermonis initio
HENRICUS TIMMERMANS – Kiel, UB 72 f.67

Evangelium istud describit evangelista Matthaeus 4. suo capitulo, cuius expositio sequitur et est talis: Ambulans Jesus. Mare istud est lacus
THEODORUS BOLLICK – Düsseldorf, LuStB B.168 f.1 ra

Evangelium loquitur de vocatione quattuor apostolorum. Vocavit autem eos Christus tribus vicibus
PAULUS DE ZATOR – Krakau, UB 1506

Facta est historia praesentis evangelii secundum Vincentium
– Danzig, Marien F 287 f.138

Glossa: Simon, qui interpretatur oboediens, qui vocatus est, quando Andreas duxit eum ad Jesum
– Basel, UB A. II. 30 f. 180 ra

Glossa: Vidit non solum corporaliter, sed etiam spiritualiter
«PARATUS» – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 57 f.148 va (*FL 63*)

Haec ad litteram facta sunt circa vocationem apostolorum, sed cum in omnibus Christi actionibus
ALBERTUS MAGNUS OP – Leipzig, UB 683 f.43 va

Hic describitur apostolorum vocatio, ut, quae Jesus volebat facere et docere, habeant testes aliquos
– Düsseldorf, LuStB B. 168 n f.138 ra

Hic posset quis quaerere, quare Christus vocavit apostolos et praecipue sanctam Andream
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 3556 etc.

Hieronymus: hoc quidem mare est quidam lacus habens centum stadia longitudinis
JOHANNES MILITIUS – Uppsala UB C 287 f.4 r

Hoc dicit Haymo: Dominus Jesus Christus usque tricesimum suae aetatis annum
MATTHEUS DE KRAKAU – Wien, Nat. 4150 etc.

Hoc evangelium de vocatione Andreae et Petri, ut videtis. Unde in verbis his notantur duo, magna Dei pietas
– Lüneburg, Ratsbücherei 4° 22

Hoc evangelium est satis planum quoad litteram, sed moraliter mare Galilaeae significat hunc mundum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 200 f.162 r (*FL 98*)

Hoc mare propter diversas adjacentes regiones diversis nominibus nuncupatur
HAYMO AUTISSIOD. – Paris, Nat. lat. 3829 f.167 v etc. Ed. 1536 f.342

Hodie sancta mater ecclesia colit festum sancti Andreae apostoli, ad quem haec verba dixit Christus Jesus
– S. Paul 91

Hodierno in evangelio describitur vocatio beati Andreae apostoli ad apostolatum Christi, idcirca evangelium istud hodie legitur
DIONYSIUS CARTH. – Opp. t. 31 (1906), 11

Huius evangelii plana est historia. Constat quidem quod Christus multipliciter vocavit apostolos ut primo ad confusam notitiam
JOHANNES WICLIF – Sermones, ed. J. Loserth, Vol II (London 1888) p. 204

Humanus defectus hominum est, qui poena est peccati a primis parentibus commissum, quod homines mutuo sibi non credunt
– Clm 14167 f.1 ra etc.
VIRGILIUS DE SALZBURG – Göttweig 302

Illud evangelium quod scribitur hodie Matth. IV. et Luc. III. glossa dicit, quod hoc factum est, quando Johannes captus fuit
– Clm 17234

In evangelio isto tria nobis sunt utilia consideranda, videl. Christi dolor, labor et amor
– Clm 12657 f.32 v etc.

In evangelio praesenti tria nobis → In evangelio isto tria nobis

In evangelio quantum pertinet ad vocationem apostoli tanguntur duo, scil. Christi potentia(?), misericordia
REMIGIUS FLORENT. OP. – Florenz, Naz. D. 1. 93 f.13 ra (*FL 75*)

In hac lectione agitur de secunda et plena vocatione apostolorum Petri et Andreae, Jacobi et Johannis
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.190 vb etc. (*IL 34*) (*FL 45*)

In hac verborum serie nobis quattuor innuuntur, primo cura et sollicitudo, quam habet Deus de nobis, ibi: Ambulans
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 15947 f.8 vb (*IL 49*) (*FL 62*)

In his verbis commendatur beatus Andreas a quattuor, scil. a nominis dignitate, a fraterna dignitate
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.139 ra etc. (*FL 46*)

In his verbis considerandum, quare Dominus de piscandi officio praecipue elegerit apostolos
– Canterbury, Cath. D. 7 f.78 va

In his verbis tria notantur, primo qualitas vocantis
FR. REYCHARDUS – Clm 16018 f.117 vb etc. (*cf. IL 74*$^{m}$) (Vat. lat. 1232)

In hoc docetur laboris manualis exercitio
– Prag, UB I.C. 41

In hoc evangelio agitur de vocatione apostolorum et primo de vocatione Petri
– Vat. lat. 1262 f.79 r (*IL 74*$^{m}$)

In hoc evangelio agitur de vocatione beati Andreae
– Paris, Nat. lat. 3498 f.78 ra

In hoc evangelio duo sunt notanda. Primum est vocantis qualitas, secundum est vocatorum promptitas
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 205 f.92 vb

In hoc evangelio habent praedicatores ex parte Salvatoris exemplum discurrendi et praedicandi
– Neapel, Naz. VIII. A. 18

In hoc evangelio notantur sex inducentia ad Christi exempla. Primo enim sequi debemus Dominum propter eius incarnationis humiliationem
– Mainz, StB I. 258

In hoc evangelio tria notantur → In his verbis tria notantur

In mari est abundantia fluctuum
– Prag, UB I. E. 36 f.2 ra

In omnibus operibus suis, quae Dominus Jesus Christus nobis ad imitandum ostendit
HAYMO AUTISSIOD. – Rouen 263 (A 173) f.187

In praesenti evangelio tria nobis sunt notanda. Primo quod Dominus juxta mare ambulavit – Innsbruck, UB 390 f.5

In praesenti tria nobis sunt consideranda, scil. Christi labor, qui est magnus
– Clm 7966 f.148 vb

In propietatibus rerum dicitur, herodius est avis paucae carnis
»Meffreth« (Hortulus reginae) – Ed. Nürnberg 1496
→ Magister lib. 12

In verbis istis describitur vocatio duorum apostolorum facta a Christo
Johannes Contractus (Kortz) OM – Clm 2954 f.1 etc. Ed. Hain 5676

In verbis istis duo notantur, primo divina benignitas et miseratio in pauperum piscatorum vocatione
– Prag, UB IV D. 20 f.67 ra

In verbis istis triplex signum amoris, idest Christi consideratur ad hominem
– Oxford, Bodl. Can. misc. 160 f.61 ra

In verbis praemissis commendatur beatus Andreas in tribus, a cognatione
«Viridarius Hermanni» – Schlägl 221 f.213 va

In verbo proposito duplex signum amoris consideratur
Antonius Parmensis OP (de Azario) – Graz UB 1569 etc.

Ista verba scribit nobis Matthaeus de tempore, quo Dominus hic transivit in humana natura volens augere salutem humani generis
«Rustilogus» – Clm 16476 f.100 ra

Istud evangelium dicit, quomodo Dominus vocavit Andream, Simonem, Petrum et Johannem
«Paratus» – Gießen, UB 823 (*FL 63*)

Istud evangelium dividitur in tres partes
– Clm 3525 f.110

Lectionem sancti evangelii, fratres carissimi, quae modo omnibus nobis lecta est
– Clm 26895

Magister lib. 12. prophetiae et in proprietatibus rerum dicit cum beato Gregorio herodion est avis
– Prag, UB VI. C. 27 f.1 vb → In proprietatibus rerum

Mare est fluctus et amaritudo tentationum
Philippus cancellarius (Sermones abbreviati) – Evreux 39 f.76 v (*FL 71*)

Mare istud est quidam lacus
– Prag, Kapitel F. LXVIII

Motus in Deum omnibus naturaliter inest
– Rom, Angelica 1520 f.1 r

Narrat superius evangelista, quod Dominus et Salvator noster, cum audisset, quod Johannes traditus esset
Bruno Astensis OSB – PL 165, 842

Nota Christi benignitatem, quia visitat et consolatur tribulatos, ibi: Ambulans Jesus
PETRUS DE ANGLIA (?) – Florenz, Naz. D. VI. 2792 f.99 va

Nota quattuor de vocatione apostolorum: Vocantis bonitas: Ambulans Jesus..Jesus ipse vocat
– Leipzig, UB 725 f. 272 rb

Nota, quod paterfamilias colens
JOHANNES PHILOSOPHUS (?) – Berlin, SB (Marburg, WDB) theol. lat. qu. 288 f.1 etc.

Notata duplici vocatione discipulorum in praesenti evangelio ad litteram pensandum, quod tria dicuntur de Jesu. Primo quia ambulavit
JOHANNES HUSS – Opp. III (Prag s. a.), 244

Omnis sapiens artifex sive operator, quando invenit materiam vel personam congruam sive utilem suae intentioni
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Clm 8683 f.1 ra etc.

Onus grave debet dimitti ab illo, qui vult fugere
– Clm 8207 f.80

Opera Domini nostri Jesu Christi et per affectum sunt admiranda, per significationem imitanda
HIERONYMUS ARETINUS – Vat. lat. 1248 f.115 v etc. (*IL 25*) (*FL 29*)

Originaliter transsumptive verba in praesentis festi officio
MGR. JOHANNES WALSTADT – Stuttgart, HB I 225 f.3 ra

Patet divisio huius evangelii secundum duplex binarium apostolorum, de quorum vocatione hic agitur
– Paris, Nat. lat. 15934 f.3 r

Paulus dicit in epistola ad Rom. (10, 17) Fides ex auditu
– S. Omer 175 f.141 vb

Per hoc instruimur, quid agendum nobis sit, ut experimento agnoscamus, si virtutes in nobis sunt
PHILIPPUS CANCELLARIUS – Paris, Nat. lat. 3280 f.167 ra etc. (*FL 71*)

Per mare Galilaeae figuratur → Per mare Galilaeae significatur

Per mare Galilaeae praesens saeculum designificatur
– Graz, UB 1545 f. 141 v

Per mare Galilaeae significatur mundus iste, in quo major devorat minorem, sicut faciunt pisces in mari
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.190 vb (*IL 34*) (*FL 45*)

Petrus et Andreas, qui in navicula erant et retia sua piscando
– Oxford, Magd. Coll. 212 f.217 vb

Posita doctrina poenitentiae subditur doctrina perfectorum scil. justitiae, ubi ponitur discipulorum vocatio, qui sunt capaces doctrinae perfectorum – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 570 f.5 vb

Post rogemus Dominum qui est omnium conscientiarum scrutator – S. Omer 175 f.63 v

Postquam mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus mortalitatis nostrae condicionem sua sponte suscepit
HERVAEUS DE VILLEPREUX – Paris, Nat. lat. 3823 f.38 v

Primo considerandum est, quare Dominus piscatores elegit
PHILIPPUS CANCELLARIUS – Paris, Nat. lat. 2516 f.188 vb (*FL 71*)

Primo omnium quaerendum est, quare dicat beatus Johannes Andream secutum Domini
REMIGIUS AUTISSIOD. – Grenoble 236 f.26 v

Primo rogemus Dominum, qui est omnium conscientiarum servator, omnium scientiarum donator.. Ambulans Jesus.. De duobus in hac parte evangelii tractatur, de Christo et discipulis Christi – S. Omer 175 f.63 vb

Primo videndum est, quare Deus vocavit piscatores ad apostolatum
PHILIPPUS CANCELLARIUS – Canterbury, Cath. D. 7 f.37 (*FL 71*)

Quaeri potest quare → Primo omnium quaerendum est

Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit
«VIRIDARIUS HERMANNI» – Schlägl 221 f.213 ra

Quia hodie colimus festum beati Andreae apostoli, ibi legitur evangelium in honorem ipsius
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP – Clm 15325 etc.

Quid est quod ambulans Jesus juxta mare Galilaeae vidit duos fratres
PHILIPPUS CANCELLARIUS – Paris, Nat. lat. 2516 f.189 vb etc.

Quod dicitur stagnum Nazareth, mare Tyberiadis, lacus salinarum
HUGO DE S. CARO OP – Ed. Paris 1506 (*IL 28*) (*FL 33*)

Redemptor noster Dominus idest Christus, qui propter nos homines
PETRUS MANDUCATOR OSACan(?) – Paris, Nat. lat. 3570 f.212 (*IL 55*) (*FL 66*)

Sanctus Andreas in cruce suspenditur – Prag, UB V. C. 13 f. 10

Sciendum et nos videmus, quod virilis homo ille est qui pugnam non metuit
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wien, Nat. 14449 f. 230 ra etc.

Scribitur in Matth. IV., quod Dominus sicut hodie exiit conducere duos servos – Graz, UB 647 f.215

Scribitur, qui profectus et vis – Göttweig 286 f.46 ra

Secundum Ambrosium V. libr. sup. Luc. cap..VII → Beatus Ambrosius

Secundum sensum litteralem Jesus tentatus a diabolo et postea ab eo dimissus
– Vat. lat. 804 f.51

Sicut ex libro Exodi potest colligi
HIERONYMUS DE PRAGA (exemplar salutis) – Danzig, StB 2021 f.4

Sicut testatur historia evangelica Matth. IV. et Luc. III. Dominus Jesus tricesimum agens annum baptizatus est a Johanne
JACOBUS DE JÜTERBOG OCarth – Oxford, Bodl. Hamilton 42 f.200; Wolfenbüttel, Guelf. 128 Helmstedt

Super ista parte evangelii
– Schlägl 201 f.279

Terra saepe super se venientem bibens imbrem et generans herbam
– Paris, Maz. 148 f.27 ra

Textus sacrae huius evangelicae lectionis, licet paucis admodum ab evangelista comprehensus sit verbis
GODEFRIDUS ADMONT. – PL 174, 633

Tria nobis consideranda sunt hic, primo Christi labor, secundo dolor
– Clm 17199

Tria nobis ostenduntur in hac lectione, fratres mei. Primo enim ostenditur quantum sit Dominus sollicitus in miserendo
RADULPHUS ARDENS – PL 155, 1305 (*FL 73*)

Tribus vicibus legimus vocatos istos apostolos
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.278 rb (*FL 34*)

Unde Psalmista: Hoc mare magnum et spatiosum
– Prag, UB I. C. 41 f. 242 va

Unigenitus atque Dei Filius, verbum Patris ante saecula
HONORIUS III. (Cencius Savelli) – Paris, Nat. lat. 3569 f.15 etc.; Ed. Horoy, Bibl. Patr. ser. 2 col. 86 (*FL 31*)

Verba proposita leguntur in evangelio hodierno. In quibus est notandum, quod dum ambularet Dominus
– Clm 8209 f.32 ra

Vocatio istorum apostolorum et praecipue beati Andreae commendabilis est ex quattuor, primum ex parte vocantis
JACOBUS DE VORAGINE OP – Clm 7718 f.53v etc.; Ed. Venedig 1573 etc. (*FL 37*)

Volens ostendere, quare → Beatus Ambrosius
– Melk 996 f.162

**Ambulavit in fortitudine cibi illius** (3. Reg. 19, 8) [in capite jejunii]
Fervens desiderium vivendi
– Prag, Kapitel E. CLVI (quadragesimale ducissae)

**Ambulavit pes meus iter rectum** (Eccli. 51, 20) [de s. Andrea]
Haec est differentia inter equum ambulantem..ut habeas in sermone: Ambulate in dilectione (Eph. 5, 2) tunc applica hoc
Guilelmus de Saccovilla OP – Paris, Nat. lat. 16495 f.95 va
Jacobus de Losanna OP – Vat. Burghes. 247 f.183 v (*IL 29*) (*FL 35*)

**Amice, ascende superius** (Luc. 14, 10) [de s. Andrea]
Magna est consolatio homini, quando videt se a convicinis et amicis honorari et diligi
– Florenz, Naz. B. 2. 1026
Vos videtis, quod magna est consolatio, quando qui videt a convicinis diligi
– Mailand, Ambros. Y 20 f. 2 ra

**Amice, quomodo huc intrasti** (Matth. 22, 12) [in synodo]
Carissimi, rogate Dominum, quod de materia proposita det mihi sic loqui, quod sit ad laudem sui
– Paris, Nat. lat. 15963 f.85 rb

**Amici mei estis → Vos amici mei estis**

**Amicus Dei appellatus est** (Jac. 2, 23) [de apostolo]
Nota, magna est gratia esse amicum magni domini
– Basel, UB B.VI. 15 f.48 v; B. X. 19 f.145 v

**Andreas apostolus** cum totam Achaiam praedicando
– Clm 18313 f.214 ra

**Andreas et quidam alii discipuli** tribus vicibus a Domino sunt vocati
Jacobus de Voragine (Legenda aurea) – Basel, UB B. X. 8 f.11 etc.; permulti Mss.

**Andreas interpretatur** decorus vel respondens vel virilis ab ander
Jacobus de Voragine OP (Legenda aurea) – Pleraque Mss et Edd.

**Angeli eorum (in caelis) semper vident** (Matth. 18, 10) [de angelis]
Ad laudem angelorum hic insinuantur quattuor. Primum est humanae dignitatis angelorum officiosa caritas
– Paris, Nat. lat. 15971 f.214 rb

Ad locum verbi itur libenter in via audiuntur et inquiruntur rumores
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes 247 f.175 r (*IL 29*) (*FL 35*)

Ad reverentiam et honorem supernorum civium et solatium peregrinantium filiorum
– Rouen A. 571 f. 513 r
(Non sunt aversi a Domino (Eccli. 46, 13))

Aliquando accidit, quod aliquis magnus accipit diversos servientes
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. qu. 81 f.296 (*IL 21*) (*FL 21*)

Angeli boni deputati sunt
– Bordeaux 283 f.99 v

Angeli eorum idest parvulorum ad eorum custodiam deputati
– Paris, Nat. lat. 12417 f.75 vb

Angeli sunt honorandi quia angeli idest nuntii
REMIGIUS FLORENT. OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f. (*FL 75*)

Carissimi, quantam gratiam circa unumquemque redientem in se Dominus habeat
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.491

Circa angelos duo sunt videnda, scil. quomodo sunt in caelo, et quae sunt illa, quae in angelis attenduntur
– Florenz, Naz. G. 7. 1464 f. 43 va etc.

Commendantur angeli ab humilitate administrationis ad dignitatem caelestis inhabitationis
– Toulouse 335 f.207 → Commendantur beati angeli

Commendantur angeli ab humilitate ministerii, cum dicitur angeli eorum
– Paris, Nat. lat. 15963 III f.82 rb

Commendantur beati angeli in verbis Domini tripliciter, primo ab humilitate administrationis
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)

Cum igitur mittantur propter nostram salutem
– Clm 9617 p. 222b

De angelis hic duo proponuntur. Primum est eorum officium, ibi: angeli
– Clm 7963 f.111 ra

De coetu et natura supernorum civium sive summorum spirituum, de quibus hodie sollemnizat mater ecclesia
– Paris, Nat. lat. 16512 f.85 ra

De patria, ad quam quis vult ire
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. lat. 1259 f.191v (*IL 29*) (*FL 35*)

De sanctis angelicis spiritibus bis in anno sancta ecclesia celebrat, et dico sancta ecclesia, quia sunt aliquae ecclesiae, quae non sollemnizant de ipsis
BERTRANDUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1501 (*IL 9*) (*FL 7*)

Deus habet angelos tam in caelo supernae curiae quam in caelo sanctae ecclesiae
– Toulouse 321 f.202 v

Duo habet homo facere propter salutem suam, impugnare malum et operari bonum
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f. 167 ra (*FL 60*)

Ex quo hodierna die peragitur festum sancti Michaelis et omnium angelorum, ideo in praesenti sermone de angelis quattuor sunt dicenda. Primo, quare festum angelorum sollemniter sit celebrandum a nobis
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Pleraque Mss. Edd. Mainz 1612 etc.

Festum angelorum triplicem considerationem movet
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f. 305 (*FL 34*)

Hic notantur duo, beatitudo unum est, scil. visio Patris, scil. visio Filii
– Troyes 1840 f.268 va

Hodie festum beati Michaelis ab ecclesia celebratur. Qualiter autem haec festivitas inventa sit
– Padua, Anton. 470 f.48 ra

Homines huius mundi, quando sciunt aliquem fulcitum
– Toulouse 315 f.310 r

Hortatur nos Dominus in praesenti evangelio, quod nullum in ipsum credentem
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.179 vb etc. (*FL 12*)

Ideo magna est dignitas animarum
– Paris, Nat. lat. 15951 f. 268 rb

idest hominum.. Facies Patris est praesentia
– Reims 587 f.149 v

In evangelio praesenti ponuntur tria, primo discipulorum interrogatio, quae fuit temeraria
– Toulouse 335 f.14 rb → In hoc evangelio dicuntur quattuor

In his verbis notantur duo, scil. nostra utilitas et angelorum felicitas
– Wien, Nat. 1369

In his verbis notantur tria de angelis, primo angelorum benignitas
THOMAS DE AQUINO (?) – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.237 ra (*IL 70*)

In his(autem) verbis ostendit Salvator angelorum officium specialiter in duobus – Assisi 539

In his verbis ostenditur duplex officium. Primum est hominibus ministrandi
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 620 a (*FL 8*)

In his verbis Salvator specialiter ostendit officium angelorum in duobus, primo in ministerio Dei nostri
– Erlangen, UB 317 f. 96 va

In his verbis tria notantur ad sanctorum angelorum praeconium, primo viaticum officium
ROBERTUS DE NEAPEL – Vened. Marc. III. Cl. Nr. 76 p. 72 (*FL 79*)

In his verbis tria tanguntur de angelis, videl. eorum dignitas, eorum humilitas et eorum felicitas
NICOLAUS MEDIOLANUS OP – Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.30 vb cf. ibid. f.58 rb

In hoc evangelio dicuntur quattuor. Primo ponitur discipulorum quaestio temeraria
– Toulouse 335 f.240 va → In evangelio praesenti ponuntur tria

In hoc verbo notatur officium angelorum quantum ad oboedientium actionis et excellentiam contemplationis
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15942 f.8 vb etc. (*IL 20*) (*FL 20*)

In istis verbis facit duo Salvator noster ad honorem et gloriam angelorum. Primo enim ostendit eorum fidelitatem
– Toulouse 323 f.165 va

In praemissa auctoritate notantur tria, scil. angelorum caritas, animarum dignitas
– Vorau 187 f.189 r

In praesenti auctoritate duo notantur, scil. angelorum ministerium et ipsorum beata contemplatio
– Assisi 432 f.60 va etc.

In quo verbo tangitur angelica celsitudo, quia secundum hoc in verbo proposito ostenduntur de ipsis duo
– Toulouse 323 f.126 va cf. ibid. f.142 vb

In verbis Domini commendatur humana dignitas, quae est honorabilis in Deo
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 f. (*FL 65*)

In verbis istis ad commendationem beati Michaelis et aliorum caelestium spirituum omnium nobis dicitur humilitas
JACOBUS DE LOSANNA (?) – Vat. lat. 6442 f.161 va (*IL 29*) (*FL 35*)

In verbis istis duo notantur, quae sunt praecipua in illis beatis spiritibus. Primum est operatio
– Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.41 va

In verbis istis duplex vis angelorum describitur, primo vis administrativa «PARATUS» – Ed. Hagenau 1500 (*FL 63*)

In verbis istis ostendit Salvator angelorum officium specialiter in duobus primo in ministrando
COLLECTIO FRATRUM – Paris, Nat. lat. 15958 f.281vb etc. (*IL 11*) (*FL 10*) (Constituam te ministrum et testem eorum (Act. 29, 16))

In verbis istis tria tanguntur quae debent esse in praedicatore. Primo debet esse in ipso auctoritas praedicandi
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.322 rb (*IL 21*) (*FL 21*)

In verbo hoc excellentia supernorum spirituum manifestatur dupliciter, scil. quantum ad usum virtutis
– Paris, Nat. lat. 14595 f.143 v

In verbo proposito duo notantur, a quibus angeli commendantur. Primo commendantur ab humilitate sollicitae administrationis
EVRARDUS DE VALLE SCHOLARUM – Paris, Arsenal 401 f.365 va
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Heidelberg 1485 (*FL 32*)

Inter innumerabilia beneficia, quae Dominus humano generi contulit
– Lyon 444 f.135 v

Legitur in Matth., quod Salvator volens docere pusillos, hoc est vere humiles
– Oxford, Bodl. 4 f.306 v

Magna dignitas est (ut dicit Hieronymus) animarum, ut unaquaeque ab ortu nativitatis suae habeat ad sui custodiam angelum deputatum
PS. BONAVENTURA – Opp. Suppl. III, 628 (Trid. 1774)

Michael unus de principibus → Utinam ego veraciter

Non sunt aversi a Domino → Aliquando accidit

Nota duo, clementiam Salvatoris dantis homini angelum ad custodiam
– Assisi 470 f.520 rb

Nota hic duo, angelorum dignitatem
– Paris, Nat. lat. 16503 f.139 va

Nota, talis dominus talis familia. Joh. 4, 24 Deus spiritus est
– Basel, UB B. VI. 15 f.41

Per hoc, quod dicitur angeli eorum, aperte declaratur, quod ad custodiam fidelium suorum angelos Dominus deputare dignatur
– Toledo, Cat. fol. 10–14 f.

Persona, quae habitat in confinio duarum gentium
JACOBUS DE LOSANNA OP – Avignon 304 f.213 (*IL 29*) (*FL 35*)

Philosophi quidam ponunt animam instrumentum intelligentiae
ROBERTUS DE WIMIACO OPraem – Laon 282 f.123 vb (*FL 81*)

Quanto plura servitia homini impenduntur, tanto magis eis, quae sibi serviunt, obligatur
– Padua, Anton. 490 p. 316

Quia inter omnes creaturas natura angelica est excellentior et nobilior
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Troyes 1956 f.86 r etc.

Salvator clementissimus Dominus Jesus Christus, cuius sunt verba proposita, scripta in Matth.
PETRUS BERENGARIUS OP – Bord. 297 f. (*FL 65*)

Sciendum quod in his verbis notantur angelorum benignitas, ibi: angeli eorum. Magna benignitas est haec, quod nostri dicuntur
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino)
– Escorial f. IV. 28 f..230 r Ed. Paris 1578 (*IL 3a*)

Secundum enim quod dicit beatus Bernardus: Nobilior et pretiosior et dignior res, quae sit in mundo a Deo creata est anima
– Padua, Anton. 490 p. 318

Tria dicit, primum beatorum angelorum meritum.., secundum est dignitas
– Padua, Anton. 470 f.58 ra

Tria magnalia insinuantur de angelis in verbis istis: Officium, locus et praemium
– Vat. lat. 1262 f.

Tria sunt, per quae una creatura veraciter alteri praeferenda, scil. nobilitas subjecti
– Vat. Burghes. 138 f.188 vb

Ubi non est saepes diripietur → Ubi non est saepes idest
(Ubi non est saepes, diripietur possessio (Eccli. 36, 27))

Ubi non est saepes idest custodia Christi vel angelorum, diripitur possessio idest omnis virtus hominis
– Graz, UB 841

Ubi ostenditur excellentia supernorum spirituum quantum ad usum virtutis administrativae
– Paris, Nat. lat. 18195 f.165 v
(Michael unus de principibus primis (Dan. 10, 13))

Utinam ego veraciter dici(tur) possem et istud verbum cum melle praedicator (?) sapientiae salutaris
NICOLAUS GORRANUS OP – Turin, UB D. VI. 1 f.212 rb; Paris, Nat. lat. 15953 f.24 (*FL 60*)

Verba ista scripta sunt in evangelio beati Matthaei
– Clm 26941 f.217 ra

Verba ista, carissimi, scripta sunt Matth. XVIII. et sunt verba Dei
PETRUS DE CASTELLARIIS – Troyes 1249 f.181 vb

Verbum istud est (Domini) Salvatoris Matth. XVIII., in quo supernorum spirituum excellentia manifestatur
– Clm 14832 etc.

Vere angeli eorum, qui in Christum credunt
CONRADUS HOLTNICKER OM – Venedig, Marc. 57–2445 f.23 ra (*FL 12*)
→ Hortatur nos Dominus in praesenti evangelio

Videmus in mundo, quod quando aliquis magnus habet suos servientes, quos ponit
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. lat. 1259 f.191 v (*IL 29*) (*FL 35*)

**Angelis suis (Deus) mandavit de te** (Ps. 90, 11) [de angelis]

Admirabilis et stupenda est laudum praeconiis
– Vat. lat. 1261 f.64 v

Angelus, qui loquebatur (Zach. 1, 9) → Ostendit ibi Zacharias

Avantagium magnum est ei, qui habet aliquid mittere vel mandare ad curiam . . Angelis suis . . Jura volunt et consuetudo hoc habet, quod puero patre orbato
GUILELMUS DE SACCOVILLA OP – Paris, Nat. lat. 16495 f.168 rb (*IL 29*) (*FL 35*)
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 247 f.187 r → Jura volunt

Beatus Bernardus in sermone de angelis
ARMANDUS DE BELLOVISU OP – Vat. Burghes. 341 f.50 r (*IL 6a*)

Carissimi fratres, nos videmus, quod rex habens duas civitates, unam sitam in loco securitatis
– Brüssel, B. Royale, 3065–66 f.53 v

Carissimi, natura angelica est ita nobilis et perfecta, quod habet quattuor dotes gloriosas
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 303 f.76 ra (*FL 24*)

Carissimi secundum viam
– Wien, Nat. 3596 f.1 ra

Circa hoc nota, quod angeli quosdam custodiunt, quosdam diligunt
– Assisi 527 f.39 rb etc.

Commendantur hic sancti angeli quantum ad duo, scil. quantum ad charismata gratiarum
– Paris, Nat. lat. 14595 f. 116

Cum triplex sit hierarchia
– Bamberg, SB Misc. theol. 173 f.87 rb

Declarat in verbis propositis duo propheta, excellentiam divinae dignationis in regimine providentiae
– Assisi 505 f.40 r

Hoc mandatum spiritualiter intellectum ad vos dirigitur, o venerabiles clerici
– Paris, Nat. lat. 14595 f.166 v

Hoc verbum magnam debet tibi conferre reverentiam, devotionem et fiduciam
– Vat. Chigi, C. V. 127 f.114 rb

Homo sapiens rem, quam tenerrime diligit, non dimittit sine bona custodia
– Laon 289 f.197 r

In hoc apparet, quantam curiam habet Dominus de nobis, qui mandavit angelis suis ut custodiant nos in omnibus viis nostris
Odo de Castro Radulphi – Paris, Maz. 1010 f.54 vb etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

In verbis istis caelestis hierarchia describitur per comparationem ad supercaelestem hierarchiam
– Paris, Nat. lat. 14595 f.144 r

In verbis istis declaratur, quanta sit nobilitas humanae naturae
– Vat. lat. 1262

In verbis propositis ad nostram instructionem tria per ordinem innuuntur. Primum est magnitudo divinae pietatis
Henricus de Frimaria OESA – Clm 26723 etc. (*FL 28*)

Inter cetera beneficia humanae naturae unum de principalibus videtur
– Basel, UB B. VI. 15 f.40 r

Ista verba pertractans beatus Bernardus sic dicit: Magna dilectio caritatis
Jacobus de Voragine OP – Pleraque Mss et Edd. (*FL 37*)

Istud verbum scribitur in Ps., in quo nobis ostenditur excellentia supernorum spirituum quantum ad duo, primo quantum ad charismata gratiarum
– Paris, Nat. lat. 16470 f.111 vb

Jura volunt et consuetudo hoc habet, quod puero patre orbato
Jacobus de Losanna OP – Vat. Burghes. 247 f.187r (*IL 29*) (*FL 35*)
Guilelmus de Saccovilla OP → Avantagium magnum

Labia sacerdotis custodiant → Ostenditur nobis

Mos est istorum hominum magnae nobilitatis et magnae potestatis
– Toulouse 315 f.278 r

Nota, quod praedicator dicitur angelus. Bernardus: Quantam debet tibi hoc verbum inferre reverentiam
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.

(et) ostendit ibi Zacharias, quod verbum praedicationis debet esse verbum caeleste
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 626 b (*FL 8*)

Ostenditur nobis in hoc secundo verbo Malachiae, quod inter alia officia, quae Dominus commisit homini
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 622 a (*FL 8*)

Quamvis ista verba dicuntur de Christo → Quamvis verba ista secundum glossas

Quamvis verba ista secundum glossas exponantur de Christo
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.162 ra etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

Quattuor hic notare potes: Quis, quibus, de quo et quid mandavit
– Brügge, StB 282 f.300 v

Quaeritur in sacra scriptura, quae fuit prima persona
– Paris, Nat. lat. 14967 f.314

Rex habens duas civitates, unam sitam in loco securitatis et pacis
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 15962 f.68 ra etc. (*IL 29*) (*FL 35*) → Carissimi fratres, nos videmus

Scitis, quod Dominus est finis et principium
– Paris, Nat. lat. 14859 f.177 rb

Secundum Boethium X. de consolatione: Deus providentiam, quam de rebus habet
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aurerum) – Ed. Paris 1509 f.166 rb. Pleraque Mss et Edd. (*FL 60*)

Secundum Dionysium V. cap. eccles. hierarch.: Lex quaedam haec est deitatis sacratissima
– Assisi 542 etc.

Sicut dicit apostolus II. Cor. III (,4) Fiduciam talem habemus . . In quibus verbis intentio apostoli est ostendere
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)

Sicut dicit Dionysius eccles. hierarch. → Secundum Dionysium

Tria notantur in verbis istis. In Deo notatur caritas, qui mittit milites suos ad custodiam hominum
– Wien, Nat. 1701 f.147

Ubi hierarchia caelestis → In verbis istis caelestis hierarchia

Ut dicit Boethius lib. de consolatione: Deus providentiam suam, quam de rebus habet, mediantibus causis quibusdam exsequitur
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.191 rb (*FL 60*) → Secundum Boethium

Ut ex visibilibus ad invisibilia attingamus, notandum, quod sicut judex temporalis
GUILELMUS DE SACCOVILLA OP – Paris, Nat. lat. 16495 f.169 vb

Verba ista scripta sunt in Ps. In quibus tangitur triplex natura, scil. natura divina
– Oxford, Bodl. Ashmole 757 f.35 v

Verbum istud Psalmistae nobis propositum spiritualiter intellectum propriissime dirigitur universitati scholarium
NICOLAUS AURELIANUS (mgr. Ancodus (?)) Paris. – Paris, Nat. lat. 10698 f.88 va

Verbum propositum assumptum de Psalmo ad laudem et commendationem angelorum
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.231 r etc. (*IL 38*) (*FL 55*)

**Animadverto, quod vir iste sanctus** (4. Reg. 4, 9) [in adventu]
(Ecce sponsus venit, exite (Matth. 25, 6))

Hodie peragimus gloriosum festum, quod est initium omnis gratiae et salutis . . Animadverto – In verbis propositis spiritualiter intellectis tria notare debemus, primo hospitis advertatio
PETRUS DE ZITTAU OCist. – Leipzig, UB 434 f.3

**Animal primum simile leoni** (Apoc. 4,7) [de evangelistis]

Nota, qualiter his quattuor animalibus quattuor evangelistae adaptantur
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.9 rb cf. 3565 f.68 ra (*IL 57*) (*FL 68*)

Nota, quod quattuor evangelistae per illa quattuor animalia figurantur
Ps. ALBERTUS MAGNUS – Opp. XIII (1891), 493a (*FL 2*)

Quae quattuor evangelistis adaptantur, quae sunt nobilissima in genere suo
PETRUS DE REMIS OP – Soissons 125 f.9 rb (*IL 57*) (*FL 68*)

**Animalia plena erant oculis** (Ez. 1, 18) [de evangelistis]

Sicut ex sanctorum expositionibus patet per ista quattuor animalia quattuor evangelistae significantur. Haec oculorum plenitudo in isto beato evangelista est perfecta illuminatio et necessaria circumspectio eorum
– Perugia 1226 f.292 ra vb

**Annuntia populo meo scelera eorum** (Is. 58, 1) [Prolog. ad Serm. de tempore sup. epistolas]

Ita speculatori praelato ecclesiae praecipit Dominus
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wilhering 34 etc.

**Annuntiaverunt opera Dei** (Ps. 63, 20) [de apostolo]
Sancta mater ecclesia, quando de aliquo apostolo sollemnizat, certificat filios nos in officio ecclesiastico
HENRICUS DE ANGLIA – Florenz, Naz. D. VI. 2792

**Antequam comedam suspiro** (Job 3, 24) [per totum mensem Septembr.]
Si verum est, quod dicitur: Tantes viles tantes guises
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.7 vb (*IL 42*) (*FL 59*)

**Aperi mihi soror mea** (Cant. 5, 2) [in adventu]
Quia carissimi tempus istud dicitur adventus Domini ad rememorandum adventum stupendum scil. Filii Dei in carnem
– Clm 9598 f.51

**Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus** (Judith 13, 13) [in adventu]
(Porta Dei est et tibi, Domina, misericordia (Ps. 61, 13))
Aperienda est porta timoris
– Troyes 1840 f.248 va
Nabuchodonosor volens omnem terram suo subjugare imperio, misit Holofernem
STEPHANUS LANGTON (?) – Brüssel, B. Royale II. 953 f.136 vb (*IL 69*) (*FL 82*)
Porta Dei est → Aperienda est porta

**Apocalypsis Jesu Christi** (Apoc. 1, 1)
Ad hoc autem ut intelligas
LANDULPHUS CARACCIOLI OM – Wadding I. 235

**Apostolus Paulus** sollicite nos admonet → **Hora est**

**Appropinquans Jesus Jerosolymis → Cum appropinquasset Jesus**

**Appropinquante jam** sacratissimo sollemnitate qua Salvator noster inter homines nasci misericorditer voluit [in adventu]
RABANUS MAURUS – PL 110,9

**Appropinquat redemptio vestra** (Luc. 21, 28) [in adventu]
→ **Respicite et levate capita vestra**
Ambrosius in libro de virginitate dicit: Christo per gratiam hominis mentem ingresso
Sermones «CORDATI» OM – Köln, StArch GB fol. 186 f.21 va

Carissimi, pariens (?) Spiritus Sanctus, qui est doctor totius ecclesiae
JOHANNES MILITIUS – Avignon 606 f.8 rb
Invenimus in dictis authenticis et in factis quadruplicem statum hominum
– Cambridge, Corp. Christi Coll. 543
Secundum legem Dei possessio vendita uni potest per alium redimi
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 3552 f.96 ra etc. Ed. Paris 1530 nr. 3 (*IL 29*) (*FL 35*)
Sicut aliquis appropinquat ad cognationem sic ad redemptionem
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14966 P. I f.3 ra
Sicut dicit Augustinus: Homo ex causa peccati tria mala incurrit. Primo enim a summo bono separatur
– Clm 26832
Tempus in hoc adventu Domini potest in praedictis verbis dupliciter declarari, videl. ad personae praefigurationem
– Oxford, New Coll. 94 f.100 v

**Appropinquate Deo** et appropinquabit vobis (Jac. 4, 8)
In hoc verbo describitur nobis illa magna condescensio immo condescensiva dignatio, quia Deus factus est homo
– Leipzig, UB 488 f.1

**Ascendam in palmam** (Cant. 7, 8) [de s. Andrea]
Ad ascendendum requiritur
– Prag, Kapitel F. XLI
Ad laudem beati Andreae notantur duo, scil. mors gloriosa
– S. Paul 84 f.148 va
Arbor numquam libenter ascenditur
JACOBUS DE LOSANNA OP – Avignon 304 f.219 v (*IL 29*) (*FL 35*)
Ascende tu, qui evangelizas → Ut in praesenti sermone
Chr(ysostomus?) per palmam arbor crucis intelligitur
– Oldenburg, LB I. 24 f.15
De palma contemplationis. Palma igitur angusta est et lata superius
– Windsheim, StB 69 f.227 va
De sancto Andrea apostolo qui ascendit in palmam idest in crucem
– S. Florian 270 etc.
De sancto Andrea, qui ascendit in palmam idest in victoriam crucis
– Vat. lat. 804 f.52 r
Describitur in isto verbo proposito beati Andreae mortis qualitas et mercedis eius utilitas
– Berlin SB, (Tübingen UB) theol. fol. 298 f.207

Dicit quidam sapiens, quod res quanto est melior, tanto plus desideratur . . Dixi, ascendam in palmam – Notandum, quod quadruplex genus hominum potitur
fr. CLEMENS PETRUS – Uppsala, UB C 308

Dicitur, quod pauper ille, qui non habet oculos
– Paris, Nat. lat. 16875 f.187

Fructus verbi Dei est vita aeterna et quantum ad dignum praedicatorem
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz Naz. D. 1. 937 f.2 vb (*FL 75*)

Haec secundum anagogiam intellecta verba sunt sanctae ecclesiae
– Graz, UB 1428 f.170

Haec verba beatus Andreas dicere potuit quando crucem ascendit. Notandum, quod in palma triplicem proprietatem invenimus
– Graz, UB 176 f.223 rb

Hic beatus Andreas innuitur commendabilis a tribus, videl. a crucis affectatione
– S. Gallen 616 f.196

Hic notantur duo in laudem beati Andreae, scil. mors gloriosa
– Vat. lat. 11524 f.112 (*IL 74m*)

Hic tria notantur ad laudem sancti Andreae, cuius possunt esse haec verba, primum patiendi voluntas
– Clm 22306 f.95 rb

Hoc verbum potest praedicari de beato Andrea apostolo. In quo describitur mortis eius qualitas et eius mercedis utilitas
– Clm 3552 f.124 va

idest in victoriam
– Vat. lat. 904 f.52 etc.

In his verbis notanda occurrunt duo, primo contemplationis sublimitas
– Brit. Mus. Harl. 1750 f.115 v

In his verbis notantur tria in laudem → In istis verbis tria notantur

In his verbis notantur tria, primo actus aggressionis arduitas
ROBERTUS DE NEAPEL – Venedig, Marciana Cl. III. Nr. 76 p. 178 (*FL 79*)

In istis verbis tria notantur ad laudem sancti Andreae, cuius verba possunt esse haec, scil. patiendi voluntas, ibi: Ascendam. Et nota, quod sex gradibus ascenditur in palmam idest crucem
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino)
– Escorial f.IV.28 f.194 r etc. Edd. Paris 1578 p. 372 etc. (*IL 3a*)

In persona beati Andreae potest dici haec auctoritas, in quo duo notantur ad laudem ipsius, scil. mors gloriosa
SIBOTO – Wien, Nat. 1315 etc.

In verbo proposito sanctus (Andreas) scientiam perfectionis affectavit
– Clm 8974 f.88

Ista verba secundum sensum anagogicum → Verba ista

Ita scribitur in Cant. et potest verbum istud praedicari de beato Andrea apostolo
JACOBUS DE VILLACO – Admont 303
GOTSVITUS – Lüneburg, Ratsbücherei 4° 16 p. 5
(Super montem ascendas tu (Is 40,9))

Mons in sacra scriptura eminentiam significat
– Vat. Burghes. 140 f.30 r

Nota patientis affectum cum multo fervore, passionis modum cum multo dedecore vel passionis fructum cum multo sapore
– Troyes 1402 f.4 r

Nota, quod palma continet septem ramos, in quibus ramis florem
– Clm 7739 f.145

Palma est forma contemplationis. Palma est angusta inferius
– Uppsala, UB C 373 f.2 ra

Palma haec est anima
– Amiens 284 f.26 vb

Palma, quae angusta inferius et superius lata, sic anima, quae vult ascendere
– Clm 14812 f.140 r

Palmae quoque nomine victorissima crucis arbor
– Vorau 35 f.2 r

Per palmam, quae est signum victoriae
– Vorau 53 f.55 r

Petit in palmam, sed in Bernardi Cant. arbor crucis interpretatur pretiosior cunctis
– Trier, StB 311 f.88 → Sicut dicit Bernardus

Potest verbum istud praedicari de beato Andrea
– Klosterneuburg 542

Qui ascendit in palmam in victoriam crucis vel in crucem passionis, ut fructum caperet aeternae retributionis
– S. Paul Pp. 87 f.1 ra

Quia glossa super istud verbum praeallegatum dicit sic: Palma est plenitudo victoriae
– Rouen A 502 f.184 r

Quidam ascendunt ad alta superbiae exemplo luciferi
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.93 ra. Pleraque Mss et Edd. (*FL 60*)

Quoniam perfectus est discipulus
– Avignon 657

Secundum quod dicit beatus Bernardus in quodam sermone de vigilia apostolorum Petri et Pauli tria sunt, quae in festivitatibus sanctorum vigilanter considerare debemus
– Assisi 542

Secundum Isidorum palma est arbor, quae producit dulcissimum fructum
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 303 f.1 ra (*FL 24*)

Sicut ait Bernardus in sermone hodierno: Palma crucis arbor vitalis
JOHANNES WESSINGTON – Oxford, Bodl. Laud. misc. 262 f. etc.
JOHANNES SCRAYEN DE OSENBRUGIS OESA – Berlin, SB (Marburg WDB) lat. 947 f.151 r

Sicut dicit Bernardus in sermone: Per palmam arbor crucis intelligitur pretiosior cunctis, fructuosior universis
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 26723 f. etc. Edd. Hagenau 1513 etc. (*FL 28*) → Petit in palmam
Sermones dicti JACOBINI – Thorn, UB 34 (ex Königsberg 1319) f.1 r

Sicut ignis in stupis latere non potest → Vulgariter dicitur: Sicut ignis
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 15383 f.144 etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Solinus in libro rerum: Lilium nondum apertum in manu virginis citius aperietur
– Kiel, UB 72 f.3 v

Super montem ascendas tu → Mons in sacra scriptura

Surdus naturaliter est mutus, quia non potest dicere, loqui nisi audiendo
JACOBUS DE LOSANNA OP – Bordeaux 295 f.187 vb (*IL 29*) (*FL 35*)

Uno modo possunt verba ista exponi de ascensu Domini nostri Jesu Christi Salvatoris enim in crucem, cuius una pars fuit de palma ad perficiendum opus nostrae redemptionis
– Paris, Nat. lat. 16500 f.180 rb
(Ascende tu, qui evangelizas (Is. 40, 9))

Ut in praesenti sermone possim et fructuose evangelizare, idest bona ad laudem sancti Andreae spectantia annuntiare
JOHANNES DE NEAPEL OP – Neapel, Naz. VIII. Aa 11 f.1 ra

Verba ista scripta sunt in Canticis et dicit amans anima ad laudem Dei parata
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Wien-Schotten 130 f.324 etc. Multa Mss. Edd. Straßburg 1481; 1484 etc.

Verba ista secundum mentem anagogicam accepta sunt animae devotae
– Basel, UB A. VIII. 38 f.15

Verba ista secundum sensum anagogicum intellecta sunt ipsius ecclesiae ad beatitudinis palmam et praemium suspirantis
NICOLAUS GORRANUS (?) – Troyes 2001 f.203 ra etc. (*FL 60*)
BERTRANDUS DE TURRE OM – Neapel, Naz. VIII. A. 36 f.46 ra (*IL 9*)

Verba ista sunt verba sponsae sive cuiuslibet fidelis animae desiderantis ascendere palmam passionis Christi per compassionem
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 226 f.81 vb

Verbum istud est sponsi Christi ad sponsam suam ecclesiam
JOHANNES DE RUPELLA (de la Rochelle) OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.149 vb etc. (*IL 35a*) (*FL 48*)

Vulgariter dicitur: Molt est povres ke ne voit. Sed sunt, qui vident tantum oculis cordis
STEPHANUS LANGTON (?) – Paris, S. Genev. 1422 f.100 v (*IL 69*) (*FL 82*)

Vulgariter dicitur, qu'il n'est pas feste de boivre a henap de crior, quia a quolibet inquinatur, dum cuilibet exponitur
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.77 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Vulgariter dicitur: Sicut ignis in stupis latere non potest, sic ardor cupidinis nec vehementia amoris in corde
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 16471 f.24 vb etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

**Ascendat puteus,** quem foderunt principes (Num. 21, 17)

Hic est puteus satietatis puteus sacrae scripturae [Prolog. in sermones de sanctis]
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, St. Arch. GB fol. 181 f.1 ra etc. (*FL 36*)

**Ascendet Dominus super nubem levem** (Is. 19, 1) [in adventu]

Ab hinc usque ad nativitatem Domini totum officium est de adventu, qui quadruplex est secundum quod in prophetis et evangelistis reperitur
– Graz, UB 176 f.39 ra

Adventus Christi quandoque in nube
Salzburg, S. Peter a. V. 11

Ascendet super nubem, idest carnem peccato immunem
HUGO DE S. CARO (?) – Clm 7692 f.3 r (*IL 28*) (*FL 33*)

In verbis istis tria considerantur, scil. quod Christus humanitatem assumpsit
– Wien, Nat. 1571 f.68 rb

Isaias in spiritu loquens adventum Domini in carnem praedixit
PETRUS MANDUCATOR OSACan – PL 198, 1735 (*IL 55*) (*FL 66*)

Ista verba dicta sunt de humanitate Salvatoris. Per nubem enim significatur humanitas
SIBOTO OP – Klosterneuburg 450 f.11 r, 869 f.92 vb

**Ascendit Jonathas** (1. Reg. 14, 13) [de s. Andrea]
Hic tria possunt notari, quid per Jonathan, quid per ascensum.. Jonathas significat Christum triplici ratione
– Clm 5528 f.80 ra

**Ascendit Zachaeus in arborem** (Luc. 19, 4) [de s. Andrea]
In verbis istis ad commendationem beati Andreae tria tanguntur. Primum est patiendi modus
– Vat. Burghes. 342 f.43 ra

**Aspergere cinere** (Jer. 25, 34?) [in capite jejunii]
Nota, quod tres sunt virtutes
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 12722

**Aspiciebam ego in visione noctis** (Dan. 7, 13) [in adventu]
Bonum est praestolari cum silentio
– Fribourg (Schweiz), Bibl. Cant. L 18 f.4
Caelestibus Daniel flagrans desideriis
PETRUS LOMBARDUS – Pleraque Mss. Ed. PL 171, 370 (*IL 54*)
Daniel dominici adventus inflammatur desiderio
PETRUS BLESENSIS – Multa Mss. Ed. PL 207, 564
Daniel propheta, dilectissimi fratres, qui interpretatur vir desiderii
INNOZENZTIUS III. – Pleraque Mss. Ed. PL 217, 323 (*IL 33*)
Daniel vir desideriorum et inter praecipuos unus virorum desiderantium
– Braunschweig, StB 140 f.14 r
Haec sunt verba Danielis
– Paris, Nat. lat. 13582 f.102
Jacobum benedictiones daturum filiis
– Rouen A 515
Inter utrumque nunc me volare video
– Paris, Nat. lat. 13582 f. 100
Manifestam vobis de adventu Domini Salvatoris prophetiam Danielis protulimus
PETRUS MANDUCATOR OSACan – Troyes 1515 f.113 v (*IL 55*) (*FL 66*)
Nota (hic) tria, scil. dispositionem judicis, visionem filii venientis
– Rom, Angelica 793 f.88 va; Angers 255 f.76 v

Nota, quod triplex est adventus, primus mirabilis, secundus delectabilis, tertius horribilis
– Clm 22306 f.1 vb

Salvatoris adventum in carnem non solum exspectabant prophetae, cum dicebant: Excita potentiam tuam (Ps. 79, 3)
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.5 va (*FL 74*)

Sicut Deus unus est et ipse unus omnia fecit
– Siguenza, Cat. 35 mod. f.7 v

Sicut rerum opifex Deus in sua persona spiritum rationalem produxit in esse
– Clm 12525 f.1 r

Verbum istud est expressivum desiderii istius prophetae
– Paris, Nat. lat. 16470 f.164 rb

**Aspiciens a longe,** ecce video Dei potentiam [in adventu]

Aspicientium a longe alius respicere humiliter poenitendo, alius venisse agendo
– Brüssel, B. Royale II. 1132 f.298

Daniel propheta, vir desideriorum, gratia Spiritus Sancti illuminatus
– Troyes 1251 f.113

De longe aspicit, qui longe est, longe est, qui longe recessit
– Oxford, Magd. Coll. 168 f.48 r

Haec vox prima, fratres carissimi, primae lectionis nocturnae officii huius diei responsoria est
GODEFRIDUS DE S. VICTORE (de Britolio) – Paris, Nat. lat. 14515 f.107 r etc. (*IL 17*)
(Ite obviam ei et dicite: Nuntia nobis)

In hodierno evangelio dicitur, quod cum appropinquasset Dominus Jerosolymis
HIERONYMUS ARETINUS – Paris, Nat. lat. 15952 f.299 etc. (*IL 25*) (*FL 29*)

Sicut meminit fraternitas vestra, carissimi, ante hoc paucos dies laetum duximus diem similiter congregati Sanctorum gaudia recolentes
GALFRIDUS DE MAILROS OSB – Paris, Nat. lat. 18178 f.93 va

**Assimilatus filio Dei** (Hebr. 7, 3) [de s. Andrea]

Quoniam tanto creatura est innobilior, miserabilior, vituperabilior et vanitati similior
– Bordeaux 287 f.23 ra (*FL 94*)

**Assumpsit me de aquis multis** (Ps. 17, 17) [de s. Andrea]

A potenti manu debet attrahi, qui vult a vitae praesentis naufragio liberari
SINGERUS CORDIGERUS (Siger de Courtray) OP – Troyes 1929 f.42 r etc.

Quando aliquis est in magno periculo positus et per aliquem eripitur
SINGERUS CORDIGERUS (?) – Assisi 477 f.83 r

**At illi continuo relictis retibus**
→ **Relictis retibus**

(Quaecumque scripta sunt (Rom. 15, 4))
Istud thema sumitur de epistola sequentis dominicae et propter hoc hic inducitur
– Innsbruck, UB 393 f.123 v
O quam sancta, quam sollemnis festivitas
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 169 f.100
Quaecumque scripta sunt → Istud thema
Qualitas ipsa negotii id a nobis exigit
LUDGERUS DE ALTZELLE OCist – Leipzig, UB 453 f.22 rb
Quam felices sunt, qui cor ubique mundum circumferunt
ADAMUS SCOTUS OPraem – Multa Mss. Ed. PL 198, 119
Qui attendit verba → Salomon ait: Qui tantum verba sectatur
Quia adventum Domini nostri Jesu Christi istis diebus celebramus, non incongruum videtur
HIERONYMUS ARETINUS – Vat. lat. 1248 f.1 ra etc. (*IL 25*) (*FL 29*)
Salomon ait: Qui tantum verba sectatur, nihil habebit (Prov. 19, 7). His verbis ostenditur, quod fructu verbi dominici destituitur
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.298 ra etc. (*IL 69*) (*FL 82*)
Salomon in Proverbiis docet nos, qualiter verbum Dei sit audiendum
STEPHANUS LANGTON – Brügge, StB 93 f.44 rb (*IL 69*) (*FL 82*)
Sicut meminit fraternitas vestra
– Kopenhagen, Gl. kgl. S 157 f.132
Sicut proverbii habet sententia
STEPHANUS LANGTON (?) – Fribourg, Bibl. Cant. L 18 (*IL 69*) (*FL 82*)
Verba sunt ecclesiae, quae a longe adventum Domini
– Vat. Burghes. 86 f.74 r

**Attendite omnis Juda** et omnes, qui habitatis Jerusalem (2. Paral. 20, 15) [in adventu]
Historia, unde haec verba sumpta sunt, continetur in II. Paral. et est summa ipsius historiae
BARTHOLOMAEUS DE BREGANZA OP – Vincenza, Bertolina G. 6. 9. 16 f.2 rb

**Attendite vobis et universo gregi** (Act. 20, 28) [in synodo, in ordinibus]

Antiquitus comminatus est Jeremias maledictionem negligenter facientibus opus Dei
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Pleraque Mss. Ed. Paris 1509 f.192 ra (*FL 60*)

Apostolicus sermo ad vos dirigitur, o sacerdotes
BALDUINUS CANTUAR. – Troyes 433 f.4 Ed. PL 204, 529

Attendite vobis, quia
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15953 f.38 (*FL 22*)

Carissimi fratres, egregius praedicator Paulus in verbis propositis excitat
EPISCOPUS PARIS. – Paris, Nat. lat. 14899 f.82 ra; Avignon 762 f.48 v

Consuetum est inter pastores antiquos, quod cum se mori crederent, vocabant ad se filios suos
– Madrid, Nac. 134 f.147 ra

Fratres, orate pro nobis
– Paris, Maz. 702

Haec sunt verba illius egregii praedicatoris et magni praelati apostoli Pauli. Hunc sermonem fecit ipse in synodo sua ad litteram
– Erlangen, UB 322 f.33 rb
(Vidi et ecce volumen volans (Zach. 5, 1))

His verbis ostendit Zacharias quantum proveniat fructus ex doctrina sacrae scripturae..Attendite – His verbis ostendit apostolus, quod praelati a seipsis debent incipere, ut gregem dominicam competenter valeant gubernare
JACOBUS DE VITRIACO – Paris, S. Genev. 1420 f.2 rb etc. Ed. Pitra, Analecta novissima..Tom. II, 346–53 (*FL 36*)

In Act. Apost. legitur, quod beatus Paulus apostolus mittens a Mileto ad Ephesum vocavit majores natu ecclesiae, hoc est praelatos
GUIARDUS DE LAUDUNO (?) Paris, Nat. lat. 15963 I f.53 ra (*IL 19*)

In Act. XX. legitur, quod Paulus vocatis ad se presbyteris Ephesianis quasi synodum celebravit
GUIARDUS DE LAUDUNO (?) – Paris, Nat. lat. 15963 I f.55 va (*IL 19*)

In his verbis tria insinuantur, quae in praelatis et in personis ecclesiasticis necessario requiruntur, ut scil. vivant sancte
GUIARDUS DE LAUDUNO (?) – Paris, Nat. lat. 15963 I f.45 ra (*IL 19*)

In his verbis tria notari possunt. Primum est debita praelatorum restitutio
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.86 r

In istis verbis, fratres carissimi, quoniam diabolus adversarius noster circuit nos
– Madrid, Nac. 134 f.145 ra

In principio verborum istorum hortatur apostolus praelatos ecclesiae ad sollicitudinem curae pastoralis
– Chalons s. M. 6 f.105 v

In quibus verbis beatus Paulus praelatos ecclesiae excitat ad attentionem
– Paris, Nat. lat. 3565 f.36 va

In verbis istis hortatur quilibet praelatus, ut sit sollicitus de salute
JOHANNES DE AURELIO – Venedig, Marc. Cl. VI. Nr. 36 f.242 vb (*FL 40*)

In verbis istis notantur quattuor. Primum est officium pastoris boni
– Toulouse 335 f.189
(Spiritus meus, qui est in te (Is. 59, 21))

In verbo secundo proposito promittitur Spiritus Sanctus, quia indigemus Spiritu Sancto
– Rouen A 571 f.314 r
(Vir in multis expertus cogitabit multa (Eccli. 34, 9))

Ista verba Act. Apost. scripta sunt in sermone illius praedicatoris egregii
ROBERTUS DE WIMIACO OPraem – Laon 282 f.97 ra (*FL 81*)

Legitur in Act. Apost. → In Act. Apost. legitur

Legitur in evangelio Johannis Petrus introductus post Jesum
STEPHANUS LANGTON (?) – Paris, Nat. lat. 14953 f.108 (*IL 69*) (*FL 82*)

Nobilis animarum zelator apostolus Paulus exhortans praelatos ad gregis dominici sollicitudinem specialem
– Paris, Nat. lat. 14595 f.167 v

Praemissa auctoritas scribitur in Act. et sunt verba domini apostoli Pauli
– Vat. lat. 1266 f.442 r

Primo notatur pastoris ad seipsum seriosa directio
FR. PAULUS (DE SOMEREN) DE ENDOVIA – Trier, StB 304/1977 f.6

Quia ad officium pastorale quidam praesumptuose se ingerunt, alii indiscrete refugiunt
– Toulouse 335 f.274 rb

Quod praelati sunt scientes, potest patere cum ratione ipsorum tum ratione subditorum
– Oxford, Bodl. 25 p. 1048

Si ego perfecto? mihi ascenderem
– Paris, Nat. lat. 16482 f.321 ra

Sicut dicit beatus Gregorius in Registro: Cum honoris augmento cura quoque sollicitudinis crescere debet
– Vat. Burghes. 342 f.135 ra

Spiritus meus qui est in te → In verbo secundo proposito

Terret me istud bestia si te
– Laon 44 f.11 v

Terret me latebras conscientiae meae scrutantem illud Ps. (49, 16) Peccatori dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 12420 f.55 v etc. (*IL 69*) (*FL 82*)

Triplex attentio cordibus vestris offertur
– Paris, Nat. lat. 2944 f.165

Verba ista scripta sunt in Act. Apost. in sermone illius egregii praedicatoris et magni praelati apostoli Pauli
– Vorau 354 f.76 rb

Verba Pauli Act. XX. Antiquitus comminatus est → Antiquitus

Verba sunt beati Pauli apostoli in quadam sua synodo partiali
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.246 r

Verbum fuit Pauli apostoli in Act. Apost. recessurus ab episcopis Asiae
– Paris, Nat. lat. 16470 f.165

Verbum istud scribitur in Act. Apost. et est verbum apostoli primitivam ecclesiam per rectores et presbyteros ordinatos
– Vorau 354 f.168 rb

Verbum, quod ultimo dicitur ab amico, melius retinetur et profundius imprimitur cordibus amicorum
– Madrid, Nac. 134 f.147 rb

Vidi et ecce volumen → His verbis ostendit Zacharias

Vir in multis expertus → Ista verba Act. Apost. scripta sunt

**Attolite portas principes vestras** (Ps. 23, 7) [in adventu]

Super quod notandum, quod quadruplex est sempiterni regis ad nos introitus
– S. Florian 226 f.9 vb

**Auctore Deo,** fratres carissimi, divinam assidue lectionem libenter debetis audire [Prolog.]
MARTINUS LEGION. – Leon, S. Isidoro 6; Ed. PL 208,29

**Audi Israel mandata vitae** (Baruch 3,9) [de X praeceptis]

Admonet vos Dominus, fratres carissimi, per Jeremiam prophetam, ut audiatis
– Paris, Nat. lat. 483 f.88 etc. (*IL 74m*)

Disce, ubi sit sapientia, ubi sit virtus
– Bologna, Archigin. A 147

**Audi Israel praecepta Dei** (Deut. 4, 1) [de X praeceptis]
Carissimi, est enim consuetudo apud dominos terrae
– Graz, UB 643 f. 259 rb
Etsi in corde tuo scribe quasi
– Venedig, Marc. Cl. III Nr. 200–3405 f.51
Haec sunt verba Moysi ad omnem Israelitam et ad omnem hominem, qui desiderat videre Deum et instruit nos ad observantiam praeceptorum Domini
– Wien, Nat. 1693 f.137 ra
In istis verbis omnipotens Deus duo circa praecepta sua facit, et servanda praecipit
– Clm 7005
In verbis istis propositis Spiritus Sanctus circa divina praecepta tria facit HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18231 f.215 etc. (*FL 28*)
Noli plus sapere quam oportet sapere (Rom. 12, 3)
– Clm 9599 f.81
Praecepta Dei libenter debent audire aure corporis et libenter scribere in libro cordis
– Wien, Nat. 1369 f.272 ra
Primum . . Propter haec tria hominum genera damnabuntur
– Clm 23387 a f.1
Scribitur Matth. XXII(,36), quia cum quidam legisdoctor interrogasset Dominum: Quod est mandatum magnum . . Invenies per hoc, quod quidquid continetur vel moraliter vel figuraliter
– Clm 7450 f.1 ra
Vere attente debes audire, quia praeceptum Domini lucidum illuminat oculos
– Wien, Nat. 1695 f.3 r

**Audistis,** fratres carissimi, et ex verbis antiquae legis et prophetarum [in adventu]
BARTHOLOMAEUS DE EXETER – Oxford, Bodl. 449 f.2 v

**Audistis,** fratres carissimi, ex lectione evangelica, quia cum Jesus ambularet [de s. Andrea]
– Oxford, Bodl. 449 f.1 v

**Audita,** dilectissimi nobis in Domino fratres, hodierna sancti evangelii lectione et beati Andreae, cuius gloriosum hodie natale celebramus [de s. Andrea]
ADAMUS DE DRYBURGH (Scotus) OPraem – Rouen A 248 2r

**Audite, quaeso, sermones meos** et agite poenitentiam (Job 21, 2) [in capite jejunii]
Ut idem habeatis pro themate et prothemate secundum duas partes verbi praeassumpti hic duo tanguntur, primo digna postulatio
– Paris, Nat. lat. 14899 f.170 rb

**Auditu auris audivi te** (Job 42, 5) [in capite jejunii]
(Judicium patris audite filii et sic facite ut salvi sitis (Eccli. 3, 2))
Verbum ultimum est in Eccli., in quo Spiritus Sanctus innuit, qualiter audiendum est verbum Dei
ARNALDUS GALIARD OM – Oxford, Merton 237 f.35 ra; Troyes 1788 f.76 r

**Audivi vocem de caelo . . Beati mortui** (Apoc. 14, 13). [de mortuis]
Propter quandam visionem ostensam divinitus de rege gloriae
Bertrandus de Ture OM – Kremsmünster 44 etc.

**Aulam Assueri** nemo audebat ingredi (Esth. 4, 2) [de s. Andrea]
Sic aulam aeterni regis nemo malus impoenitens intrabit
NICOLAUS DE KMUNDEN (?) – Graz, UB 317 f.20; Kopenhagen, Thott. 2°69 f.129 ra

**Aureas sanctorum vitas** post inclitam eorum magnam fidei constantiam et virtutem
BERNARDUS GUIDONIS – Prag, Nat. Mus. XII. D. 4 f.2 ra

**Beati Andreae apostoli** sollemnitas hodie celebratur [de. s. Andrea]
BERNARDUS CLAREVALLENSIS OCist – PL 183, 509

**Beati mundo corde** (Matth. 5, 8) [de apostolis]
Concludit in libro de Consolatione Boethius et in libro Ethicorum philosophus
– Vat. lat. 1261 f.69 v; Bordeaux 282 f.274; Edd. Vened. 1755 (Ps. Bonaventura) etc. (*IL 74m*)
Domine Jesu Christe, in cuius lumine nos videmus
– Clm 5998 f.129 ra

**Beati oculi, qui vident** (Luc. 10, 23) [de apostolis]
Augustinus in libro de Veritate docet quoad visionem nostram
– Vat. lat. 1261 f.66 v; Edd. Vened. 1755 etc. (Ps. Bonaventura) (*IL 74m*)

Docet Anselmus in libro de Veritate, quod ad visionem veram quattuor sunt necessaria. Primum est apertio oculi
Ps.-Bonaventura – Edd. 1481 etc. → Docet Anselmus
Ex duabus substantiis constat homo
– Ps.Bonaventura – Ed. Vened. 1755

**Beati sunt servi illi** (Luc. 12, 37) [in adventu]
Dominus ait ad discipulos suos, sicut in evangelio legimus
– Leipzig, UB 438 f.86
Si quis vestrum, carissimi, dominum suum ad se noctu venturum
Wernerus S. Blasii – PL 157, 733

**Beatus Ambrosius** 1. libr. de Officiis dicit: Quanto excelsior est virtus sapientiae [Prolog. in sermones de sanctis]
Conradus de Brundelsheim (Soccus) OCist – Wien, Nat. 14215 f.1 ra (*FL 11*)

**Beatus homo,** quem tu erudieris (Ps. 93, 12) [de X praeceptis]
Omnia Dei praecepta dirigunt
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 248

**Beatus quem elegisti** et assumpsisti (Ps. 64, 5) [de s. Andrea]
Sicut DNJC Filius Dei venit in mundum istum et vixit in eo in omni humilitate
Dionysius Carthusianus – Opp. t. 31 (1906), 12

**Beatus servus,** quem cum venerit Dominus (Luc. 12, 43) [in adventu]
Venit Dominus, cum ad judicum properat
– Graz, UB 791 f.1 v
Verba haec scripta sunt in diversis evangeliis
Guilelmus de Stampis (d'Étampes) OP – Paris, Nat. lat. 15971 f.130 vb

**Beatus vir, qui non abiit** (Ps. 1, 1) [Prolog. in Sermones sup. Psalterium]
Psalmus iste agens de bono cantatu in festo alicuius martyris
Johannes Halgrinus de Abbatisvilla – Ed. Bologna 1757 (Ps. Anton. Ulyss.) Horoy, Bibl. Patrist. I. t. 6, 575

**Beatus vir, qui suffert tentationem** (Jac. 1, 12) [de s. Andrea]
Andreas interpretatur virilis et bene fuit virilis certando contra mundum
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 233

**Benedictio Domini super caput justi** (Eccli, 44, 25; Prov. 10, 6) [de s. Andrea]
Ad evidentiam istius operis, in quo exponuntur epistolae, quas leguntur in sanctorum festivitatibus
BERTRANDUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1502 (*IL 29*) (*FL 7*)
Beatus apostolus Andreas ceterique Christi apostoli justi fuerunt a Domino benedictionibus catholicis
BERTRANDUS DE TURRE OM – Braunschweig, StB, 64 f.4 ra
Dominus justus multa bona promittit
– Cues 130 f.255 ra
Nam ut dicit commentator de impressionibus aeris, ad hoc quod imber proveniat
JOHANNES GRITSCH (?) – Clm 3540 f.416 rb
GUILELMUS DE LAVICEA (?) – Mailand, Ambros. A. 24

**Benedictus Deus** et Pater Domini nostri Jesu Christi, cui quidem soli ab hominibus reddenda est benedictio [de apostolis]
– Oxford, Balliol. Coll. 240 f.117 vb

**Benedictus qui venit in nomine Domini** (Matth. 21, 9) [in adventu]
→ **Hosanna filio David**
Adventus Filii in mundum per carnis assumptionem, qui in evangelio hodierno secundum allegoricum sensum nobis proponitur
– Vat. Burghes. 177 f.13 r; Toulouse 344 f.7 vb
Benedictus sit et laudatus corde, ore, opere
– Brit. Mus. Royal Coll. 10. A. VII f.142 v
Benedictus sit Jesus Christus Filius Dei, qui venit in hunc mundum propter multa. Primo venit in hunc mundum, ut quaereret hominem
«PARATUS» – Clm 14562 f.5 etc. Edd. Hain 12406 etc. (*FL 63*)
Bernhardus in sermone de hoc tempore: Laudabile sine dubio et multum salubre est
– Clm 19607 f.10 v
Carissimi, hodie incipimus illud sanctum tempus, quod vocatur adventus Domini
– Stuttgart, LB theol. fol. 157 f.96 ra
Carissimi, ingratitudo est unum vitium, quod multum displicet Deo et homini
PETRUS DE TERACHIO OESA – Clm 7577 f.95 rb; Bordeaux 298.
Christus licet sit unus persona, est in duplici substantia, scil. divina et humana
– Salamanca, UB 2095 f.243 rb

Circa verba thematis sunt nobis duo consideranda et pertractanda. Primo qualiter Christum venientem ad nos
– Schlägl 134 f.2

Considerantes adventum Christi in carne
– Paris, Nat. lat. 10697 f.11

Consuetudo est, quod quando una magna abbatia habet defectum abbatis
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 227 f.185

Contingit reddere malum pro bono sicut Judaei Christo
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.3 ra (*FL 60*)

Coram rege et Reg. XXIV. de jure et consuetudine ecclesiae generali in omnibus primis nuptiis benedictio dari debet
JACOBUS DE LOSANNA (?) – Bordeaux 295 f.21 ra (*IL 29*) (*FL 35*)

De majoribus peccatis mundi est unum de quo Deus valde habere pro malo et toti mundo displicere
– Pavia, UB 26 f.15 v

Dilectissimi, tempus, quod sancta mater ecclesia recolit hodie, dicitur adventus Domini et durat cum divinis officiis usque ad diem nativitatis Domini, quod et beatus Petrus instituit
CUNRADUS BART – Clm 8236 f.1 etc.

Domine, labia mea aperies → Verba ista ultimo proposita

(Domini est) gubernare linguam → Verba ultimo scripta

Dominus noster Jesus cum videret quod Patri suo placuit, voluit in hunc mundum venire
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 296 I f.12 rb

Est adventus Christi quadruplex, in carne per humanitatem, in mente per gratiam
– Cambridge, Kings Coll. 17 B f.2

Evangelium de lectura ecclesiastica, quod in prima dominica adventus legitur
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – S. Florian 321 etc. (*IL 45*)

Evangelium hoc legitur modo propter mysterium
GUILELMUS PERALDUS (?) – Oxford, Bodl. Laud. misc. 376 f.1 ra (*FL 27*)

Evangelium hodiernum bis in anno cantatur, scil. in die ramorum et in 1. dominica adventus Domini. Illo itaque die in rei tunc gestae celebrem memoriam
PETRUS HISPANUS (Johannes XXI.) – Florenz Naz. E. 1. 589 f.1 ra etc. (*FL 38*)

Evangelium hodiernum quod lectum est in officio missae de adventu Domini legitur etiam de dominica palmarum
HIERONYMUS DE SALZBURG («Rustilogus») – Clm 3421 f.1 ra etc.

Evangelium, quod hodie legitur, habetur etiam in dominica palmarum, et ideo usque ad idem tempus
– Clm 16503 f.1 r

Evangelium, quod hodie legitur secundum Breviarium Pataviense habetur etiam in dominica palmarum
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Multa Mss. Edd. Straßburg 1496 etc. (*IL 45*)

Evangelium, quod in 1. dominica adventus legitur
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Bamberg, SB theol. 23 etc. (*IL 45*)
→ Evangelium de lectura ecclesiastica

Festum, quod hodie incipit et durat usque ad nativitatem Domini, vocatur ab ecclessia adventus Domini
– Clm 7559 f.1 ra

Fratres carissimi, istud evangelium, quod hodie lectum est et etiam in ramis palmarum legitur, quomodo Dominus per duos discipulos nuntiavit adventum suum in Jerusalem
JOHANNES LUDOVICI DE HERBIPOLI OESA – Wien, Nat. 4872 f.238 r etc.
GUILELMUS DE MILITONA (?) OM – Clm 14812 f.1 ra etc. (*FL 96*)

Habetur verbum istud originaliter Matth. XXI. et officiatur in evangelio hodierno. Ista dominica est de majoribus dominicis totius anni.
VINCENTIUS FERRER OP – Edd. Straßburg 1494 etc.

Haec proponens fratribus eris bonus minister Jesu Christi
– Graz, UB 509 f.79 ra

Haec verba hodie in evangelio sunt lecta et per circulum anni leguntur in qualibet missa
– Prag, UB I. C. 41 f.74 rb

Haec verba sunt in evangelio hodierno, in quibus inscribitur adventus Salvatoris nostri tripliciter, primo ut bonus
NICOLAUS DE BIARD OM – Clm 16028 etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Hic describitur advenientis in carnem majestas. Iste enim adventus in Jerusalem fuit figura adventus in carnem
– Prag, UB XIV. H. 21 f.112 va

Hic dicuntur tria. Primum qualis sit veniens, quare benedictus. Secundum est actus veniendi
– Wilhering 143 f.192 rb

Hoc praesens evangelium in 1. dominica adventus legitur, habetur etiam in dominica palmarum et ideo ad praesens solum
JOHANNES MÜRRSTATT – Clm 4765 f.35 r

Hoc verbum cantatur in omni missa ad memorandum benedictionem, quam Christus Dominus generi humano attulit in adventu suo
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 f.10 ra etc. (*FL 28*)

Hoc verbum legitur hodie in evangelio. Si quaeris, qua auctoritate, quo nomine venit Jesus ad salvandum
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.3 rb etc. (*FL 12*)
Ed. Venedig 1755 (Ps. Bonaventura)

Hodie sancta mater ecclesia duas processiones recolit
– Stuttgart, HB I 1243 f.136 ra

idest Dei quaerentis salutem, unde in evangelio: Ego veni in nomine Patris (Joh. 5, 43)
ALBERTUS ENGELSCHALK DE (SACHSEN) BRAUNSCHWEIG – Clm 3251 f.8 v etc.

idest non quaerens gloriam suam sicut antichristus
HUGO DE S.CARO OP – Clm 7692 f.2 r (*IL 28*) (*FL 33*)

In benedictione levatur manus
– Angers 253 f. 9 vb

In his verbis hodierni evangelii aguntur gratiae Jesu Christo hoc quod dignatus est venire ad humanam naturam
– Turin, UB D. VI. 6. f.2 ra

In his verbis mentio fit de adventu Domini, ideo et hodie istud legitur in evangelio, iterum (? iturus?) Deus in 1. adventu asinam subjugalem
– Oxford, Bodl. Rawlins. C. 547

In his verbis, quae in hodierno evangelio leguntur ad laudem Domini, tria facimus. Primo reddimus pro beneficiis gratiarum actiones
– Rom, Angelica 793 f.2 r

In his verbis tria notantur. Primo notatur Christi adventus et secundo advenientis terminus
– Oxford, Balliol Coll. 230 f.155 ra

In hoc verbo proposito de adventu Domini in carnem intellecto
– Clm 4629 f.8 ra

In isto verbo, quod in I. dominica de adventu in multis ecclesiis legitur, describitur nobis Domini nostri Jesu Christi adventus
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 39 a (*FL* 8)

In praesenti dominica secundum plures ecclesias agitur de desiderio sanctorum patrum exspectantium adventum Salvatoris in carnem
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.1 (*FL 74*)

In quibus verbis adventus nostri Salvatoris ostenditur primo laudabilis et amorosus ex gratiarum actione
– Paris, Nat. lat. 3734 f.22 r

In verbis istis ostenditur nobis adventus nostri Salvatoris laudabilis ex gratiarum actione
– Poitiers 98 f.1 ra; Mainz, StB I 197

In verbis istis tria ponuntur, scil. turbae digna laudatio
Jacobus de Voragine OP – Darmstadt, LB 678 f.1 v (*IL 32*) (*FL 37*)

Inducitur hic adventus Salvatoris quem genus humanum afflictum et gemebundum
– Uppsala, UB C 395/1

Intentio mea est praedicare de adventu Christi ad judicium. In sacra scriptura invenimus tres Christi adventus generales
– Pavia, UB 123 f.256 r

Inter omnia quae humano generi ex praevaricatione primi parentis inflicta sunt
Nicolaus Blony (Viridarius, Sermones de tempore) – Ed. Straßburg 1498

Ista verba habent intelligi de adventu Christi in mundum, cuius adventum Deus recipere . . praecipit
– Brit. Mus. Royal Coll. 8. A. V. f.4 v

Istae turbae videntes magnalia et crebra miracula, quae Christus faciebat
Jacobus de Voragine OP – Pleraque Mss. Edd. Vened. 1572 f.6 v etc. (*IL 32*) (*FL 37*)

Istud evangelium aliqui legunt in dominica adventus propter mysterium
→ Evangelium hoc

Istud tempus, carissimi, nominatur adventus Domini, quia secundum IV dominicas, quas continet, IV Salvatoris nostri adventus sancta mater ecclesia recolit
– Clm 18968 f.8 r

Labia mea aperies → Verba ista ultimo proposita

Licet de novo et primo adventu regis vel episcopi
– Paris, Nat. lat. 14970 f.9

Licet Deus Pater multos nuntios misit in mundum, scil. patriarchas et prophetas, tandem proprium Filium
– Vat. lat. Burghes. 342 f.1 r

Modus est magnorum dominorum, regum et principum, quod quando noviter debent venire in aliquam patriam, praemittunt . . nuntios
Armandus de Bellovisu OP – Vat. lat. Burghes. 341 f.59 v; Angers 254 f.108 ra (*IL 6a*)

Necesse fuit, ut Christus veniret secundo ex parte temporis. Apostolus ad Gal. IV. Ubi venit plenitudo temporis
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 296 I f.12 ra

Nomen Domini ter dicitur appellativum in scriptura
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 16498 f.1 ra (*IL 42*) (*FL 59*)

Nota, quod praedicator debet venire in nomine Domini tripliciter. Primo sicut ille venit in nomine Domini, qui non loquitur nisi verba quae Dominus docuit
– Arras 534 f.61 v

Nota, quod qui vult devote accipere Christum, debet benedicere Deum sex modis
– Erfurt, StB Amplon. oct. 52 f.1 va etc.

Notandum quod adventus Domini secundum Bernhardum est triplex, scil. ad homines, in homines, contra homines. Primus factus est per incarnationem, secundus fit per inspirationem
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 91 f.1 ra

Notandum, quod iste Dominus benedicendus est, quia salivatores curialiter resalutat, malefactores efficaciter fugat, vias communes utiliter et multipliciter reparat
– Avignon 295 f.6 vb (*FL 88*)

Omni tempore et loco benedicendus est Dominus ei quoque semper serviendum est
– Gießen, UB 826 f.1 r

Omnibus christifidelibus celebre est et notum ab hodierna die usque in diem dominicae nativitatis adventum Domini ab ecclesia commemorari
GABRIEL BIEL (?) – Gießen, UB 820

(et) ponuntur verba ista in fine evangelii, quod hodierna die legitur, quod etiam evangelium in die palmarum legitur, quando historia evangelii gesta esse perhibetur
– S. Florian 319 f.1 ra

Possumus in hoc verbo de susceptione Domini venientis in Jerusalem tria considerare. Primum est, quia suscipit eum affectus: Benedictus
– Clm 23375 f.3 ra

Praedicator debet venire in nomine Domini tripliciter. Primo sic: Ille venit in nomine Domini, qui non loquitur nisi verba, quae Dominus docuit
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.17vb etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Praedicator venit in nomine Domini, quando primo loquitur veraciter
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 14961 f.99 (*IL 42*) (*FL 59*)

Primum promissum nobis fuerat, quod per benedictionem culpa esset a nobis amota
– Toledo, Cat. qu. 5–30

Pro quibus verbis est notandum, quod omni anno, quo semel non sine magna causa adventus Domini cum sollemni memoria ab universa ecclesia celebratur
– Clm 14669 f.60

Quadruplex..differentia hominis. Quidam enim sunt, qui reddunt malum pro bono
– Worcester, Cath. Q. 46 f.1 r

Quamvis autem in nomine Domini omnia sint facienda, praecipue tamen praedicatio
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f.5 ra (*FL 75*)

Quando aliqui sunt in carcere et obligati magno debito
Guido Ebroicensis OP – Berlin (Tübingen UB), theol. lat. qu. 81 f.186 va etc. (*IL 21*) (*FL 21*)

Quanto affectu diem istum patres nostri exspectaverunt, scriptura divina in multis locis nobis insinuat
Aldobrandinus de Tuscanella OP – Wien, Nat. 1701 f.45 r; Clm 18247

Quantum desiderium habebant
– Bamberg, SB theol. 171 f.1

Qui ex alicuius adventu commoda spectat, merito venientem benedicit
– Florenz, Naz. II. 11. 17 f.1 ra

Quia benedictio ista in omni missa ad laudem Dei canitur, de adventu sacramentali qui fit in altari, eam exponemus
– Clm 18732 f.10 vb

Quia hodie est prima dominica adventus, ideo proposui ad propositum hoc thema
– Pavia, UB 123 f.260 r

Rationalem et intellectualem creaturam Deus in laudem et gloriam suam instituit
Reginaldus de Piperno OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.1 ra (*FL 74*)

Sancta mater ecclesia per tempus IV dominicarum, quae ab ista dominica incipiunt usque ad natale Christi
Johannes Swarz – Clm 26825 f.13 r

Secundum Bernhardum in sermone de adventu Domini triplex est adventus Christi
– Berlin (Marburg WDB) theol. lat. qu. 95

Secundum intentionem philosophorum quadrupici affectione movetur cor hominis vel humanus scil. dolore, timore, gaudio et spe
JOHANNES EINKURN – Erlangen, UB 313 f.8 v (*FL* 43)

Si quis vult digne dominum suum vel amicum suscipere
– Schlägl 134 f.2

Sicut ad diem nativitatis idest adventus Domini pertinuit illa gratiarum actio
GUERRICUS DE IGNY OCist – PL 185, 67

(et) sunt haec verba recepta ex evangelio praesentis dominicae in quo sancta mater ecclesia celebrare incipit adventum Domini
– S. Florian 319 f.7 r

Tempus, quod sancta mater hodie incipit cum divinis officiis et durat usque ad diem nativitatis
JOHANNES MÜRRSTATT – Clm 4765

Tres sunt adventus Domini. Primus est praeteritus, secundus futurus, tertius cotidianus. Primus fuit humilis, secundus terribilis, tertius desiderabilis
– Berlin, SB., Magdebg. Domgymnas. 173 f.217 vb

Tres sunt adventus Domini, primus fuit humilis..secundus terribilis
– Cambridge, Gonville and Gaius Coll. 52 f.63 rb

Tria notantur in verbis propositis. Primo ponitur hominis debitum, cum dicit: Benedictus..Hoc est enim debitum hominis
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 120

Tunc alicuius beneficium est laudibus extollendum
– Toulouse 317

Veniente novo rege consueverunt homines occurrentes via qualiter eius amicitiam et familiaritatem acquirant
– Avignon 295 f.5 rb (*FL 88*)

Venit Filius Dei, ut nudum vestiret
– Clm 8734 f.8 va

Verba haec exponuntur de adventu Christi, in quibus tria notantur, advenientis benignitas, adventus utilitas et recipientium qualitas
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Erlangen UB 289 etc. (*IL 20*) (*FL 20*)

Verba ista leguntur in evangelio hodierno et scripta sunt Matth. XXI. In quibus verbis commendatur Christi adventus a tribus
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 15959 f.23 vb (*IL 42*) (*FL 59*)

(Domine labia mea aperies (Ps. 50, 17))
Verba ista ultimo proposita scripta sunt in Ps. Sicut enim scitis, in qualibet petitione facienda tria debent esse attendenda, duo ex parte petentis – Erlangen UB 321 f.1 ra etc.
Verba secundo proposita → Verba ista ultimo proposita
(Domini est gubernare linguam Prov. 16, 1)
Verba ultimo scripta sunt in Prov. Sicut scitis, lingua congruit in duo opera
NICOLAUS DE NONANCOUR (de longa curia) – Paris, Nat. lat. 15952 f.279 rb; Clm 26941 f.211 ra
Vere benedictus et ab hominibus merito benedicendus
– Göttweig 346 f.1 ra
Vere benedictus quia vera benedictione plenus et gratia, universis benedicere venit
– Paris, Nat. lat. 1252 f.183 v
Videmus autem quod homo incedens per desertum tempore nebulae
– Oxford, Bodl. 187 f.210 rb
Videmus, quod magni principes laudantur ex benignitate et largitate
Ps. PETRUS DE PALUDE (Thesaurus novus, Sermones de tempore) – Ed. Nürnberg 1496 (*FL 84*)
Vox est sanctorum patrum tam praecedentium quam subsequentium gratias referentium de adventu Christi
– Brit. Mus. Add. 16590 f.10 vb
Vulgariter dicitur: Selon ce que dist
– Paris, Nat. lat. 14973 f.38

**Benedixisti, Domine, terram tuam** (Ps. 84, 2) [in adventu]
Hodie, fratres mei, dies adventus Domini incipiunt. Sciendum autem duos adventus Domini
HILDUINUS, CANCELL. Paris. – Paris, Maz. 774 f.197 vb

**Beneplacitum est Domino** super timentes eum (Ps. 146, 11) [in adventu]
Utrumque posuit spem et timorem
– Clm 13109 f.62 ra

**Bona est oratio cum jejunio** (Tob. 12, 8) [in capite jejunii]
Sicut in artium peritis videmus sicut in navium gubernatoribus
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 14947 f.93 va (*IL 20*) (*FL 20*)

**Bonum est viro,** cum portaverit jugum durum (Tren. 3, 17) [in cap. jejunii]
Qui vendiderit domum infra urbis muros
NICOLAUS FREYMANN – Graz, UB 1370

**Bonus pastor animam suam dat** (Joh. 10, 11) [in synodo, in visitationibus]
Animam pro ovibus suis ponit
– Vat. lat. 700 f.146 v
Bonus es tu → Secundum beatum Augustinum
Dominus ac Redemptor noster Jesus Christus, pastor et episcopus
PETRUS PICTAVIENS. – Paris, Nat. lat. 14593 f.319 (*IL 56*)
Heri in epistola, quae legi solet in 4. feria post octav. paschae et sumpta de epistola beati Pauli ad Hebr. XIII(,20) habuistis de quodam magno ovium pastore..Bonus pastor – Cum omnes transferentes secundum aliquam similitudinem transferant, constat, quod similitudo est ratio, quare Dei virtus Christus et Dei sapientia loquitur translative de praelato quolibet
ROBERTUS DE WIMIACO OPraem – Laon 282 f.96 rb (*FL 81*)
Hic distinguitur bonus pastor a non bono. Pastor bene praesidens debet
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.85 v; Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 187 f.181 rb
Quattuor hic in primo introducuntur, pastor, ovis et mercennarius et lupus
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15963 I f.68 rb (*IL 19*) (*FL 19*)
Quattuor, ut mihi videtur, sunt in his verbis Dei attendenda, quae pertinent ad praelatos sive majores sive minores
– S. Omer 175 f.174 rb
(Bonus es tu et in bonitate tua doce me (Ps. 118, 66))
Secundum beatum Augustinum bona, quae Deus dat
– Paris, Nat. lat. 3557 f.46 va
Sicut scitis, consuetudo est apud nos servata die, qua celebramus synodum, audire officia pastorum
«EPISCOPUS» PARIS. – Paris, Nat. lat. 3557 f.40 rb
Sub similitudine ovium sponsae suae idest sanctae ecclesiae attollit praeconium
HILDUINUS, cancell. Paris. – Valenciennes 223 f.1
Summo pastori ecclesiae Petro dictum est: Pasce oves meas (Joh. 21, 17)
– Paris, Nat. lat. 3557 f.21 rb
Verus Pastor, scil. Christus fecit, quod docuit, posuit animam suam pro ovibus suis
– Clm 5998 f.155 rb

**Botrus cipri dilectus meus** (Cant. 1, 13) [Prolog. ad homelias]
Vox est dilecti ad dilectum
CAESARIUS HEISTERBAC. – Ed. Köln 1615

**Breves dies hominis sunt** (Job 14, 5) [de mortuis]
Divina scriptura humano more loquens quaedam eorum quae sunt
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Ed. Lyon 1510

**Caeli enarrant gloriam Dei** (Ps. 18, 2) [de apostolis]
Caeli vocantur sancti apostoli et quare caeli vocentur, dicendum est
– Paris, Nat. lat. 579 f.155
De apostolis et eorum praedicatione psalmographus prophetavit dicens: Caeli enarrant
– Salamanca, UB 2146 f.176 ra
Ecce hic Eleazar descendit in Charam, ut accipiat uxorem Isaac
MGR. HILDUINUS – Cambridge, UB Ii – 1 – 24 f.117
Haec verba dupliciter intelligi possunt, scil. spiritualiter et litteraliter. Spiritualiter intelligendo cuilibet praedicatori verbi divini conveniunt
NICOLAUS DE NONACOUR – Vat. lat. Burghes. 140 f.38 v
Hic notantur duo in apostolis, scil. vita de doctrina vivendi
– Padua, Anton. 451 f.104 rb
Hoc cantatur de apostolis. Hic praeter litteralem intelligentiam primo dicendum est, quare apostoli caeli dicuntur
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Maz. 1010 f.37 va etc. (*IL 49*) (*FL 62*)
In his verbis primo notatur apostolorum sublimitas et perfectio, qua comparantur caelis
– Vorau 122 f.163 ra
Invisibilia Dei et Domini nostri per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur et per speculum corporeae pulchritudinis intelligibilis decoris speculamur imaginem
ODO DE MORIMOND – Vat. Burghes. 187 f.20 rb etc. (*IL 51*)
Octo dicuntur de caelo, quae congrue possunt beatis apostolis appropriari
– Admont 647
Qui sunt isti caeli? Materiales vel mentales, corporales vel spirituales
– Paris, Nat. lat. 15965 f.6 ra
Verba haec proposita scripta sunt in Ps.
– Rouen A 560 f.10 ra
Verba ista ad litteram intellecta probant, quod per ignorantiam nos excusare non possumus de hoc, quod Deum non glorificamus
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Maz. 1010 f.239 rb etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

**Caelum dedit pluviam** (Jac. 5, 18) [in adventu]

Consuetudo fuit antiquitus et adhuc est, quod quando terra erat nimis arida – Clm 19115 f.226 va

**Caelum et terra transibunt** (Luc. 21, 33) [in adventu]

Beatus Augustinus libr. XX. de Civitate Dei dicit sic: Nunc indicat
LEONARDUS DE UTINO OP (Sermones floridi de tempore) – Edd. Lyon 1496 etc.

De tribus nihil firmius christiana veritas
PS. ECKARDUS – Cues 21

Duo notantur varia, justi et injusti discretio
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Clm 7932 f.124 ra etc. (*FL 10*)

Fratres carissimi, quanta sit delectatio, quanta sit amoenitas
THOMAS DE AQUINO OP – Mailand, Ambrosiana A. 11. sup. f.14 v (*IL 70*) Ed. Opp. XXXII (1879), 692

idest possent caelum et terra destrui, destruerentur, sed non verbum meum – Salamanca, UB 2095 f.238 rb

In his verbis mystice acceptis ostenditur, quales debent esse hoc sacro tempore praelati et clerici litterati
MGR. GUILELMUS – Mailand, Ambrosiana A. 11. sup. f.15 v

In hoc verbo secundum spiritualem intelligentiam duo possunt attendi
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Paris, Nat. lat. 15958 f.214 ra etc. (*IL 11*) (*FL 10*)

In praecedenti dominica et tota illa praecedenti hebdomata peregimus adventum Domini in carnem, qua valde misericorditer venit ad homines in paupertate et humilitate
PAULUS WANN – Clm 2818 f.122 rb etc. Edd. Hagenau 1490 etc.

In verbis istis, quae Salvator clementissimus tamquam piissimus pastor et providus ovium suarum saluti consulens – Paris, Nat. lat. 14959 f.175 r

Increata et incarnata sapientia – Sevilla, Columbina 5–2–11 f.15 rb

Loquens Dominus de adventu suo ad judicium dixit ista verba, in quibus notantur universaliter duo genera hominum scil. reproborum et electorum – Padua, Anton. 445 f.7 ra

Magister noster Jesus in verbo isto, quod est consummatio evangelii primi et ultimi omnium dominicarum totius anni
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 41 b (*FL 8*) cf (*FL 101*)

Nomine caeli vir justus intelligitur propter multas caeli proprietates
MGR. GERARDUS DE REMIS – Paris, Nat. lat. 16482 f.10 ra

Non verum verba Domini non transibunt . . quia enim verba dixit Deus et facta sunt
JOHANNES MILITIUS – Clm 8136

Possumus evangelium intelligere, quod regnum Dei non veniet
NICOLAUS CUSANUS – Vat. lat. 1245 f.562 b (*IL 44*)

Scire possumus circa haec verba, quod caeli nomine accipi potest quilibet praelatus
GUILELMUS DE VALON (?) – Mailand, Ambrosiana A. 11. sup. f.16 v

Sed (sicut?) transitus caeli et terrae corporalis ponitur in articulo adventus Christi in judicium
– Braunschweig, StB 67

Verba proposita nos mirabiliter inducere videntur ad audiendum verbum divinum
– Vorau 354 f.146rb

Verbum propositum ostendit subtiliter statum huius mundi post diem judicii
VINCENTIUS FERRER OP – Edd. Straßburg 1494 etc.

**Candidiores sunt Nazaraei nive** (Tren. 4, 7) [de s. Andrea, de apostolis]

Beatus Paulus dicit: Nunc videmus per speculum . . vult dicere, quod in praesenti vita non possumus aliquid comprehendere
– Prag, UB VIII. D. 18 f.97

Propheta volens nobis commendare Andream et coapostolos inprimis eos nominat Nazaraeos tamquam Jesu Nazaraei speciales discipulos
– Canterbury, Cath. D 7 f.81 ra

Verbum istud spiritualiter de apostolis intelligi potest. Unde ad laudem eorum cantatur
PS. THOMAS DE AQUINO – Toulouse 322 f.132 va etc.

**Canite tuba in Sion** (Joel 2, 15) [in adventu, in principio quadragesimae]

Fratres, propheta nos admonens, quod in istis diebus debemus venire ad ecclesiam et audire ministerium Dei
– Carpentras 13 f.77 v

Pro huius thematis introductione praemitto thema propositum
ADAMUS PARIS. – Würzburg, Conv. OFM 2 f.2 r

Verba sunt duo, de annuntiatione huius adventus, qui universo mundo nuntiabitur
– Klagenfurt, StudB. Pp. 31 f.2 vb

**Cantemus Domino,** fratres carissimi, gloriose cantandum est, quia Salvatorem nostrum exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae
– Clm 28344 f.106 v

**Caritati vestrae,** dilectissimi fratres, annuntiare cupimus, qua ratione sancti patres [in adventu]
– Paris, Nat. lat. 3827 f.165

**(Quomodo) cecidit corona capitis nostri** (Tren. 5, 16) [in cap. jejunii]
Carissimi, si perstitissemus immortales, ut creati eramus non oporteret nos jejunare
– Mainz, StB I. 106

**Celebrantes hodie** gloriosum beati Andreae triumphum [de s. Andrea]
BERNHARDUS CLAREVALLENSIS OCist – Ed. PL 183, 503 etc.

**Cernens in ecclesia** plurimos divinarum scripturarum mysticos sagaciter perquirere sensus [Prolog. ad collectiones epistolarum et evangeliorum de tempore et sanctis]
SMARAGDUS OSB – Salzburg, S. Peter a. IX. 28 etc. PL 102,13

**Christo adveniente** figura in veritatem, prophetia in manifestationem . . versa est [in adventu]
– Cambridge, Corp. Christi Coll. 459 f.108 r

**Christo confixus sum cruci** (Gal. 2, 19) [de s. Andrea]
Apostolus Paulus ostendit in seipso hoc verbum, qui erat crucifixus affectu
BERTRANDUS DE TURRE OM – Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 226 f.131 va (*IL 9*)
Apostolus Paulus, qui non fuit crucifixus corporaliter
– Vat. lat. Burghes. 90 f.106 r
Carissimi, sicut dicit sanctus Augustinus super praedicto verbo, quod Christus dimisit lectum suum
BERTHOLDUS WISWADEN OM – Clm 26931; Clm 4751 f.122; Würzburg, Convent. OFM 56
Carissimi, ut patet naturaliter, ut omnis homo libentius loquitur de re sibi grata
BERTHOLDUS DE WISWADEN OM – Clm 9001 f.1

Christus passus est → Tres virtutes inter alias

Declaratur nobis passio beati Andreae in verbis istis quantum ad tria, videl. quantum ad principium motivum, cum dicitur: Christo
JOHANNES DE TOLEDO OCist – Valencia, Cat. 182 f.134 ra (*FL 50*)

Dicit enim Origenes
– Danzig, StB. 2038 f.2

Docet egregius doctor Augustinus IV. libr. de doctrina christiana, quod tanta est membrorum corporis Christi mystici ad capiendum
– Florenz, Laurentiana, Edili 32 f.1 ra

Fidelis miles et sapiens in omnibus, quantum potest, se suo regi conformat eo, quod sit amoris officium colligari et assimilare intus et foris amantes
– Frankfurt, UB Praed. 133 f.2 r

Generale et singulare desiderium et naturale omnium viventium
– Assisi 477 f.84

Hic notantur duo, primum gloriosa beati Andreae passio
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 16471 f.6 va (*IL 19*) (*FL 19*)

Hoc dicit apostolus Paulus de seipso, qui erat crucifixus affectu
LANDULPHUS CARACCIOLI OM – Vat. Chig. C. IV. 100.

Hoc verbum bene dicit apostolus de seipso qui erat crucifixus affectu
– Paris, Nat. lat. 3731 f.100 r; Vat. lat. Burghes. 166 f.43 va etc. (*FL 109*)
(Salus animae in sanctitate justitiae (Eccli. 30, 15))

In hac auctoritate Sapientis tria tanguntur praedicatori necessaria, videl. sanctitas justitiae, aurum sapientiae, et argentum eloquentiae
MGR. ARNALDUS, canon. ecclesiae BMV – Erlangen, UB 327 f.38 rb etc.

In negotio periculoso et dubio sequendum est consilium prudentis
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 13374 f.124 ra etc. (*IL 29*) (*FL 35*)

In omni loco et negotio periculoso bonum est
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14799 f.221 va (*IL 29*) (*FL 35*)
(Qui sitit veniat (Apoc. 22, 17))

In verbis secundo propositis tollitur omnis excusatio ab audiendo verbum Dei . . Christo confixus sum – Narrat doctor egregius Augustinus de Civitate Dei, quod manet dissimilitudo passorum
– Padua, Anton. 517 f.47 ra → Narrat doctor egregius August.

Inter omnia, quae homo pati potest pro Christo, videtur tenere martyrium principatum
– Vat. lat. Burghes. 138 f.3 va (*FL 108*)

Isti pictores, quando . . volunt facere aliquam imaginem
– Assisi 542 f.21 r

Licet fuerit verbum apostoli, qui cum Christo fuit crucifixus affectu, verius tamen potest beato Andreae apostolo attribui
RENOUDUS DE HOMBLONARIA (Renoldus, Arnulfus de Humbloneria, Albumeria, Albanerio, Ranulphe d'Hombliéres) – Autun 51 f.7 rb (*IL 64*)

Narrat doctor egregius Augustinus i. libr. de Civitate Dei, quod manet similitudo passorum sub dissimilitudine passionum
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Padua, Anton. 490 p. 8; Edd. Zwolle (Pseudo-Bonaventura) 1479 etc.
→ In verbis secundo propositis tollitur

Navis in mari duobus indiget, scil. pondere determinato et ancora
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14964 f.147 rb; Avignon 304 f.165 n (*FL 35*) (*IL 29*)

Nota autem, quod triplex est crux
GUIARDUS DE LAUDUNO (?) – Paris, Nat. lat. 16507 f. 6 va (*IL 19*)

Notate, carissimi, dicit enim beatus Augustinus super verbo praedicto, quod Christus dimisit lectum suum scil. crucem
JOHANNES DE WERDEN («Dormi secure») – Ed. Hain 15978
→ Carissimi, sicut dicit sanctus Augustinus

Quando aliquis magnus rex vult honorare suum militem consuevit eum suis armis militaribus insignare
– Vat. lat. Burghes. 138 f.5 vb (*FL 108*)

Quare s. Gregorius in Moral. Duo sunt genera crucis vel martyrii, unum in corde et aliud in mente
– Fermo 100 (4 CA 2/100)

Qui Christi vestigia ita sectatur, ut conversationem illius imitari
– Paris, S. Genev. 1205 f.139

Qui sitit veniat → In verbis secundo propositis tollitur

Quia beatus Andreas pro Christo crucifixus fuit, ideo verbum de cruce propositum merito sibi appropriari potest
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Basel, UB B. IX. 4 f.55 ra etc.

Quoniam beatus Andreas sicut verus Christi discipulus crucem mentalem continuo bajulavit
– Assisi 463

Sanctus Thomas in II.a II.ae qu. 184 concludit art. 1. quod in plenitudine caritatis consistit perfectio christianae vitae
– Clm 26869 f.259 v

Secundum Varronem (?) Haec fuit tragoedia peccati mortalis
– Oxford, Bodl. 649 f.220 v

(Christus passus est pro nobis (1. Petr. 2, 21))

Tres virtutes inter alias debent ornare vitam, sicut dicit sanctus Petrus in secunda auctoritate
– Vat. Chigi C. V 121 f.88 vb

Verba ista scripta sunt Gal. II. et licet fuerint verba apostoli Pauli, qui cum Christo fuit crucifixus affectu
– Vat. lat. 1266 f.153 r; Bordeaux 305 f.5 ra (*IL 74m*)
(Salus animae in sanctitate justitiae (Eccli. 30, 15))

Verba ultima scripta sunt in Ecclesiastico, in quibus tanguntur tria praedicatori necessaria. Primum est sanctitas vitae
MGR. ARNALDUS, canon. ecclesiae BMV – Paris, Nat. lat. 10698 f.3 ra etc.
→ In hac auctoritate Sapientis

Verbum istud de se dicit apostolus, qui affectu crucis paratus fuit pro amore Christi
JOHANNES GRITSCH OM – Clm 3540 f.420 rb

Verbum istud est apostoli de seipso, qui fuit crucifixus affectu, sed verius sibi potest attribuere beatus Andreas
– Paris, Nat. lat. 14595 f.85 v (*FL 101*)

Verbum istud scriptum est ad Gal. II. et licet fuerit verbum apostoli Pauli, qui cum Christo fuerit crucifixus affectu
STEPHANUS DE MONTE S. ELIGII – Bordeaux 305 f.5 ra

Verus Dei cultor, Christi quoque discipulus, qui Salvatori omnium . . configurari desiderat
BONAVENTURA OM (Lignum vitae, Prolog.?) – Bordeaux 311 f.149 ra

**Christus suscepit vos in honorem** (Rom. 15, 7) [in adventu]

Antequam Dei Filius adveniret in mundo, homines erant tristes et desolati nec habebant consolatorem
– Troyes 1956 f.16 ra

Diversi principes diversos habent mores
– Darmstadt, LB 678 f.85 (?)

In quo duo ostenduntur, scil. in Christo auctoritas. Nota, quod Christus suscepit nos tripliciter
– Oxford, New College 94 f.166 v

Mysterium multiforme in hoc adventu Domini potest nobis omnibus in praedictis verbis dupliciter declarari
– Oxford, New Coll. 94 f.100 v

Nos videmus ad oculum, quod quando aliqui pauperes sunt sub manu et dominio alicuius principis
«SENSATUS» – Clm 18231 → Secundum quod dicit Veritas

Nos videmus, quod quando homines pauperes sunt sub domino crudeli, qui dure tractat eos
– Troyes 1959 f.40 v → Secundum quod dicit veritas
(Suscipite insitum verbum (Jac. 1, 21))

Secundum quod dicit Veritas Matth. IV(,4) Non in solo pane vivit homo, sed ex verbo Dei.. Christus suscepit vos – Nos videmus ad oculum, quod quando aliqui pauperes
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.4 rb etc. (*IL 21*) (*FL 21*)

Sicut sanguis patris in corde suo naturaliter commovetur
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 767 f.3 rb (*IL 74*[b])

Suscipite insitum verbum → Secundum quod dicit Veritas

Suscipite insitum verbum, quod dicit, multum gaudere debetis, qui ante habuistis Dominum crudelissimum, modo mitissimum
– Prag, UB XIV. H. 19

**Cinis es** et in cinerem reverteris → **Memento homo**

**Cinis imponitur capitibus nostris** in signum, quod a capite nostro scil. Adam habemus, quod sumus cinis
– Wolfenbüttel, Helmst. 160 f.1 ra

**Circa initium epistolarum** Pauli dominicalium [Prolog. i. epistolas dominicales]
MATTHIAS DE LIEGNITZ – Schlägl 216

**Circa initium evangelii** et pro recommendatione legis evangelicae assumo hanc positionem
MATTHIAS DE LIEGNITZ (?) – Clm 18705 f.3

**Circumcinxit eum zona** (Eccli. 45, 9) [de s. Andrea]
Notandum quod septuplex est zona
– Vorau 186 f.180 v

**Circumfulsit eum lux** de caelo (Act. 9, 3) [Prolog. in Sermones sup. epistolas]
Scribitur hoc verbum Act. IX. Digni ac dilecti discipuli, quamquam singuli sancti
ALBERTUS ENGELSCHALK (Engelscalcius) de (Sachsen) Braunschweig – Clm 18718 f.2

**Circumspice Jerusalem** ad orientem (Bar. 4, 36)
In verbis istis duo notantur. Primo monemur ad respectum divinae bonitatis radiantis
NICOLAUS VERCELLENSIS OCist – Paris, Nat. lat. 18179 f.5 ra (*FL 61*)

**Clama ne cesses** (Is. 58, 1) [in adventu]
Haec verba habentur originaliter Is. sunt transsumpta in canone
PETRUS ROGER (Clemens VI.) – Clm 13431 f.1 ra (*IL 58*) (*FL 69*)

**Clamabunt ad Dominum** (Is. 19, 20) [in adventu]
Agitur nunc de his, quae pertinent ad tertium jejunium IV temporum
REGINALDUS PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.82 vb (*FL 74*)
Antiqui justi considerantes status sui periculum et remedium
– Vat. lat. Burghes. 177 f.22 ra
In adventu ecclesia proponit desiderium patrum, periculum hostium et beneficium factum per Dei Filium
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f. (*FL 34*)
In verbis istis tanguntur quattuor. Primo est antiquorum instantia
– Vat. Burghes. 166 f.34 ra (*FL 109*)
Mater ecclesia hodie sollemnem hunc recolit diem de Christi adventu in carne, de cuius adventu tria notabilia in verbis dictis innuuntur. Primo desiderium sanctorum patrum et prophetarum
– Kiel, UB 45 f.84 v
Propheta in verbis praemissis circa adventum Christi in carnem tria facit. Primo tangit desiderium
JOHANNES CONTRACTUS (Krotz) OM – Clm 4752 f.2 v etc.
Propter hoc in his verbis circa adventum Domini in carnem tria facit. Primo tangit desiderium quod sancti patres
– Wolfenbüttel 20. 8. Aug. 4° f.41 v
In lectione ista ut dictum est, promittitur nobis beneficium liberationis contra miseriam servitutis
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.83 ra (*FL 74*)

**Clamavi et exaudivit me** (Ps. 119, 1) [in adventu]
In his verbis occurrunt notanda duo
– Prag, Kapitel F. LXXVI

**Coegistis me, o juvenes,** non mediocri caritate vestra [Prolog. in Quadragesimale]
AMBROSIUS SPIERA – Ed. Basel 1510

**Cogitatio eorum apud Altissimum** (Sap. 5, 16) [sermo communis]
Sciendum, quod tria sunt principaliter, in quibus meremur et peccamus
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Clm 17632 f.229 ra

**Colligite quae superaverunt fragmenta** (Joh. 6, 12) [in adventu]
Multae siquidem micae cadunt de mensa dominorum nostrorum
GARNERIUS CLAREVALL. OCist. – Troyes 1301 f.4 rb etc. Ed. PL 205, 570
Sermo Dei a quolibet devote et libenter debet audiri
STEPHANUS LANGTON – Brüssel, B. Royale II. 953 f.137 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

**Comparatus sum luto** (Job 30, 19) [in capite jejunii]
Miseriam humanae condicionis describit beatus Job in praemissis ex parte scil. principii
ANTONIUS PARMENSIS (DE AZARIO) OP – S. Florian 318 f.1
LUCAS DE BITONTO OM – Rom, Casanat. 17
JACOBUS DE VORAGINE OP – Wien, Dominik. 169/132 f.114 rb; Ed. Mainz 1618
(Si linquis hominum loquar (1. Cor. 13, 1))
Verbum secundo propositum et his diebus in ecclesia recitatum scribitur I. Cor. XIII. In quo verbo apostolus egregius praedicator veritatis
– Vat. Chigi C. V. 127 f. 220 vb

**Confitemini alterutrum** peccata vestra (Jac. 5, 16) [Prolog. in Sermones de tempore]
Apostolus Jacobus loquitur admodum sagacis medici intendens ad curationem infirmi
– Vorau 164 f.1 r; etc.

**Confortamini** . . ecce Dominus noster veniet (Is .35, 4) [in adventu]
Ante adventum Domini fratres carissimi, in tanta caligine
– Kremsmünster 14 f.63

**Congrega ad me universum Israel** (3. Reg. 18, 19) [Prolog. ad sermones historiales]
– Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 269

**Congregatio nostra** sit in nomine Domini [Prolog. ad sermones]
ALBERTANUS CAUSIDICUS – Salzburg, S. Peter a. VI. 11; Vat. lat. 991 f.74 etc.

**Considera Israel pro his, qui mortui sunt** (2. Reg. 1, 18) [de mortuis]

Ecclesia fidelium appellatur regnum Israel in scripturis sacris
BERTRANDUS DE TURRE OM – Kremsmünster 44
(Considera, quod hodie proposuerim (Deut. 30, 15))

In hoc verbo duo notantur. Unum est ex parte auditoris, scil. intenta divini verbi meditatio
– Vat. Burghes. 24 f.208 vb
(Quis consideravit verbum illius (Jer. 23, 18))

In ista interrogatione, quam sanctus Jeremias
FR. THOMAS («Omnibene» (?)) – Vat. Burghes. 80 f.56 v (*FL 86*)

Judas Machabaeus, quia consideravit quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.173 vb (*FL 60*)
(Revela oculos meos (Ps. 118, 18))

Praedicator verbi Dei indiget duobus
JOHANNES DE ALVETO (?) – Paris, Nat. lat. 14961 f.138

Quia in locis et civitatibus plurimis consueverunt in defunctorum funeribus praedicationes ad populum fieri
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Ed. Lyon 1510

Quis consideravit verbum illius → In ista interrogatione

Revela oculos meos → Praedicator verbi Dei

**Consolatus est Dominus populum** (Is. 49, 13) [in adventu]

Verba sunt Isaiae et bene conveniunt praesenti festo. Ipse enim Dei Filius venit consolari infirmos
– Basel, UB B. X. 17 f.43 r

**Constitues eos principes** (Ps. 44, 17) [de apostolis]

Commendatur apostolicus principatus ore prophetico in verbo praemisso a tribus, scil. ab altitudine auctoritatis
– Neapel, Naz. VIII. A. 20 f.179 vb

David in persona ecclesiae loquentis de apostolis, quos constituit Dominus super omnem terram
– Paris, Nat. lat. 3562 f.195

Ex verbis istis quadruplex colligitur materia laudis et exaltationis apostolorum. Prima sumitur a parte constituentium
HENRICUS DE ANGELIA – Florenz, Naz. D. 6. 2792

Hic demonstrat propheta David dignitatem daturam apostolis. Unde duo dicit
– Paris, Nat. lat. 16503 f.79 va

His verbis propositis status apostolorum designatur ratione muneris sibi a Deo collati
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 226 f.177 va

In his verbis status apostolicae dignitatis commendatur
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.270 ra (*FL 46*)

Proverbium est: A bon senior . . idest bono domino non deest servitor
– Prag, UB VIII. D. 18 f.97 rb

Triplici gemma decoratur apostolica vita, scil. caritatis, dignitatis, sanctitatis
– Charleville 100 f.80 va

Vulgariter dicitur, quod non est melius servitium quam servitium regis
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.128 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

**Consurge, consurge induere fortitudinem** (Is. 51, 9) [in adventu]

Sic hortatur quilibet fidelis per prophetam, ut tamquam ornatus omnibus virtutibus occurat Christo
– München, UB 66 f.169 r

Ut melius intelligamus, quod velit Isaias per hoc verbum nos facere, attendamus illam consuetudinem, quae est inter homines in curiis magnorum dominorum et principum
– Clm 7579 f.2

**Continuo relictis retibus → Relictis retibus**

**Convertimini ad Dominum Deum vestrum** (Joel 2, 13) [in capite jejunii]

Carissimi, salubriter valde nobis consulit propheta in verbis propositis
– Venedig, Marc. ad Johan. et Paulum 353

Confitemini alterutrum peccata vestra → Duabus tantum creaturis

Dicit Dominus Ezech. XVIII(,32) Nolo mortem peccatoris
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.56 ra (*FL 42*)

Docet experientia, quod homines multis desolationibus afflicti tempore magis prospero
JOHANNES DE VILARI OCist – Brügge, StB 276 f.34 v etc. (*FL 51*)

Duabus tantum creaturis inimicatur
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Paris, Nat. lat. 3738 f.65 rb; Clm 14093 etc. (*IL 8*)

Ex scripturis sacris colliguntur quinque conversiones miraculosae
MGR. JOHANNES RAULIN OClun – Ed. Paris s. a.

In his verbis invitat nos Dominus ad veram poenitentiam
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Paris, Nat. lat. 3738 f.62 rb; Clm 14093 etc. (*IL 8*)
In verbis istis duo facit propheta. Primo admonet nos, ut revertamur ad Dominum per poenitentiam quia modo tempus est
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 338 f.90 vb (*IL 29*) (*FL 35*)
In verbis istis invitat propheta a Deo aversos scil. peccatores ad conversionem
– Clm 22306 f.44 rb
Interlinearis: Quem praecepta vestra fecerunt alienum
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Leipzig, UB 498 f.108 etc. (*IL* 8)
Intra sicut in themate primo et ideo dicitur: Convertimini.. In quibus verbis tria tanguntur, primo quod debemus converti celeriter
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen UB), theol. lat. qu. 81 f.199 va etc. (*IL 21*) (*FL 21*)
Ista dies habet duo nomina. Primo vocatur dies cineris
– Wien, Nat. 4301 f.237
Quemadmodum per decursum temporum → Quoniam secundum decursum
Quoniam secundum decursum temporum omnia convertuntur, hoc tempore a siccitate in foecunditatem
GUALTERUS DE AQUITANIA OM – Paris, Nat. lat. 3734 f.64 10473 etc. (*FL 16*)
NICOLAUS TRANIA DE WALDPACH (?) – Wien-Schotten 130
JACOBUS DE LOSANNA (?) Prag, UB adlig XLI. E. 13 f.141 ra; Prag, Kapitel DCVII
Sicut secundum cursum temporis → Quoniam secundum cursum
Ubi sciendum, quod in omni peccato
– S. Paul Pp. 242 f.1 ra
Verbum istud licet breve sit sermone, plenum est tamen instructione
– Clm 14761 f.273

**Convertimini ad me et salvi eritis** (Is. 45, 22) [in capite jejunii]
Christus dicit Matth. VII(,12) Omnia, quaecumque vultis
– Paris, Nat. lat. 14973 f.191
Nota tria, scil. conversionis principium: Convertimini
– Siena, F. X. 6 f.62 vb
Praesens lectio sic dividitur. Primo enim ipse Deus per prophetam suadet efficaciter peccatoribus poenitentiam
– FR. OESA – Clm 8281 f.84 ra etc.

Tria movent homines ad operandum, scil. praeceptum, debitum et praemium
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Pleraque Mss. Ed. Paris 1509 f.67 rb (*FL 60*)

Videns Dominus, quod quasi per totum annum ipsum dimisimus, immo quod peius est, ipsum tota virtute et toto corpore tamquam proditores impugnamus
Ps. THOMAS DE AQUINO – Paris, Maz. 1028 f. etc. Ed. Opp. XXXII (Paris 1879), 694

**Convertimini ad me in toto corde vestro** (Joel 2, 12) [in capite jejunii]

acsi diceret: Propter peccata vestra et iniquitates vestras eversi estis
– Basel, UB B. VI. 15, f.78 v etc.

ad me, inquam, qui sum lux illuminans. Joh. VIII(,12) Ego sum lux mundi
– Clm 22412 f.277

Adjuva nos Deus ad hanc conversionem. Tren. IV.(? 5, 21) Converte nos ad te. Quattuor sunt, sicut in praedictis dictum est, quae impediunt conversionem
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 409 f.69 ra

«Anima fidelis» considerans Dei benignitatem
– Clm 26835 f.1 r etc. Ed. Paris 1501

Augustinus.. contra tardantes eorum conversionem volens
– Vat. Chigi C. VII. 200 f.89

Beatus Johannes evangelista, qui filius tonitrui appellatus est, recumbens in pectore Salvatoris doctrinarum fluenta potavit
FR. SABRIUS DE ZAMOREIS – Sevilla, Colombina 82–1–25

Bonitatem suam ostendit Deus homini in quattuor
SIBOTO – Klosterneuburg 450 f.125v

Canite tuba in Sion → Ecclesia, quae Sion figurat

Carissimi, Jesus volens nos isto tempore omnes salvos facere
– S. Paul 131

Carissimi, modo tempus poenitentiae est, ut revertentes suscipiamini inter amplexus misericordiae
– Innsbruck, UB 719 f.160r
(Loquimini ad cor Jerusalem (Is. 40, 2))

Causa finalis omnium praedicationum factarum a mundi principio et fiendarum usque ad finem ultimum
FR. THOMAS («Omnibene» (?)) – Vat. Burghes. 80 f.7 r (*FL 86*)

Circa conversionem, quae inducitur attendamus instructionem, quae exigitur
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.164 vb (*FL 34*)

Consilium istud salubre est ad secretum
ROBERTUS HOLCOT OP – Oxford, Trinit. Coll. 19 f.122 etc. (*IL 67*)

Consuetudo haec est hactenus a dominis temporalibus observata, cum vasallus alicuius domini profugus sit
«MEFFRETH» (Hortulus reginae de tempore) – Ed. Hain 10999

Consuetuduo mors est nostrae religionis
– Marseille 397 f.61 r

Convertimini peccatores → Scribitur Tob. 13, 8

Convertimini vos praedicatores et eorum auditores ad me fontem vitae et speculum doctrinae. Convertimini et agite poenitentiam (Ez. 18, 30). Legimus Apoc. II. quod Ephesi erat unus epioscopus
– Avignon 594 f.28 rb

Convertite ad Dominum, monent nos multa. Primum est mortis incertitudo
– Wolfenbüttel, Helmst. 160 f.2 ra

Corruisti in iniquitate tua (Os. 14, 2) → In verbis istis tria
→ Cum aliquis secutus est

Cum aliquis secutus est malum magistrum
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.51 ra (*IL 21*) (*FL 21*)

Cum peccatoris vita a Deo sit aversa
– Vat. Burghes. 177 f.85 rb

De conversione dicit Gregorius: Mutemus corda nostra et jam praesumamur nos
– Basel, UB B. X. 17 f.84

De malis dicitur in evangelio hodierno
– Prag, Kapitel F. LXXIX

De manna, quod Dominus misit de caelo .. Convertimini ad me – Dies iste vocatur dies cinerum
– Innsbruck, UB 312 f.18ra

Dicit Bernhardus: Quid sibi vult, dilectissimi, quod praecepit Dominus, ut convertamur ad eum
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Multa Mss. Edd. Straßburg 1484 etc. (*FL 11*)

Dicitur Eccle. III(,8) Tempus belli et tempus pacis. Tempus belli est tota vita praesens
– Vat. lat. 1255 f. (*IL 74*$^{m}$)

Dicunt naturales, quod perdix est avis
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 767

Dies ista vocatur dies cinerum, quia ista die ponuntur cineres super capita nostra, ut memores simus, quod cinis sumus
– Graz, UB 841 f.93 v

Dominus praecepit per prophetam suum
– Leipzig, UB 438 f.75

Duae videantur esse portae, per quas peccatum intrat in animam, scil. inoboedientia et concupiscentia
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Florenz, Naz. G. I. 514 Ed.

Dubitari solet a sanctis doctoribus → Haec verba scribuntur

Dulcis Salvator noster, qui nos creavit, qui nos suo sanguine pretioso redemit
ANTONIUS DE BONONIA OP – Vat. lat. 4258 f.1 (*IL 5*)

Duo facit. Primo vocat peccatores
BARTHOLOMAEUS CURIUS – Prag, Kapitel F. LXXXIII

Ecce pius Dominus revocat adversos?, qui justo Domino derelicto diabolum sequuntur
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.73

Ecce quam dulci sermone incipit loqui
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.62 ra etc. (*IL 37*) (*FL 52*)

Ecce quam dulcis admonitio, ecce quam dulci sermone
LUCAS DE BITONTO OM – Clm 14812 f.88 r (*IL 37*) (*FL 52*)
(Canite tuba in Sion (Joel 2, 1. 15))

Ecclesia, quae Sion figurat
– Salzburg, S. Peter a. V. 17 f.43

Est autem conversio divinae caritatis, humanae necessitatis, aeternae felicitatis
– Clm 22306 f.40 vb

Est autem nunc tempus gratiae. Ideo peccator non tardes converti ad Deum
– Clm 3420 f.82

Exponitur lectio usque
– Straßburg, UB 83 f.266

Filius Dei venit in hunc mundum sicut vadit bonus medicus ad infirmum suum, quia eramus omnes infirmi de infirmitate peccatorum
– Göttingen, UB theol. 156[a] f.34 r

Fratres carissimi, dicit Dominus per prophetam: Filios enutrivi.. (Is. 1, 2). Summa est Dei misericordia
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.139 r (*IL 69*) (*FL 82*)

Fratres, Dominus dicit in evangelio (Matth. 6, 24) Nemo potest duobus dominis servire
– Clm 26758 f.33 v

Generalem doctrinam per totam quadragesimam proponit ecclesia in hac prophetia quantum ad tria
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.164 va (*FL 34*)

Haec verba, quae leguntur in principio Quadragesimae, bene concordant cum tempore
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Wien, Nat. 1369 f.295 va

Haec verba scribuntur. Dubitari solet a sanctis doctoribus
ANTONIUS DE BITONTO OM – Ed. Venedig 1496 (*FL 5*)

Haec verba scripta sunt Joel II. et sunt verba Domini ad quemlibet peccatorem. In quibus verbis tria facit principaliter. Primo monet ad conversionem
– Clm 23372 p. 75

Haec verba scripta sunt Joel II. Si enim hic esset intraturus bellum mirabile
– Cambridge, Trinity Coll. B. 15, 38 f.89

Hic agitur de eo, quod necessarium est in poenitentia ex parte nostra
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.271 vb (*FL 74*)

Hic notantur duo. Primo enim revocat Dominus ad veniam peccatores
– Chalons s. M. 6 f.85 r

Hic quattuor notantur praedicatori necessaria, scil. idoneitas praedicatoris
ROBERTUS DE SORBONIA (?) – Paris, Nat. lat. 15971 f.226 rb (*FL 80*)

Hic sicut praefatum est, agitur de poenitentiae forma et modo
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.271 va (*FL 74*)

Hic tria videamus, scil. ad quem convertamur, quare convertamur, qualiter convertamur
– Clm 22306 f.41 ra

His verbis vocat nos divina clementia, ut ab iniquitate nostra convertamur ad Deum
– Brit. Mus. Add. 20.009 f.194

Hoc verbum deservit cuilibet epistolae et evangelio per totam quadragesimam
JOHANNES NIDER OP – Ed. Hain 11797
(Quid superbit terra et cinis (Eccli. 10, 9))

Hodie capitibus nostris cinis imponitur
– Vat. Ottob. lat. 268 f.39 rb

Illud scitis, quod magna stultitia reputatur in homine
– Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 355

In conversione peccatoris quattuor sunt necessaria
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.76 ra etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

In hac epistola Dominus praecepit per prophetam peccatoribus efficaciter poenitere
JOH. HUSS – Wien, Nat. 3914 f.3 v; Prag, Kapitel A. XLIV f.303

In his verbis Dominus tria facit. Primo monet, ut convertamur, ibi: Convertimini
LUCAS – Admont 688; Clm 14702 f.223 ra etc.

In his verbis hortatur nos Dominus ad convertendum, cum dicit: Convertimini, 2° ostendit conversionis modum
– Arras 534 f.136 r

In his verbis monemur ad conversionem ad Deum
– Basel, UB B. X. 8. f.1

In his verbis pius et dulcis Dominus dulciter et pie revocat peccatores
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino)
– Escorial f. IV. 28 f.156 etc. Ed. Paris 1578 (*IL 3*[a])

In his verbis possunt quattuor notari, a quo convertendum
– Assisi 470 f.345 va

In his verbis tanguntur tria. Monet enim Dominus ad conversionem
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 f.26 vb (*FL 3*)

In his verbis tria facit Dominus. Primo hortatur nos ad conversionem, ibi: Convertimini
– Barcelona, Arch. Corona Arag. Ripoll. 192 f.24 vb
→ In his verbis Dominus tria facit

In his verbis tria principaliter nobis ostenduntur. Nam primo ista verba erubescentiam provocant
– Avignon 597 f.13 ra

In hoc quadragesimali tempore frequentat ecclesia verba proposita
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.157 etc. Ed. Paris 1578 (*IL 3*[a])

In istis verbis hortatur nos Dominus ad conversionem, circa quam tria notantur. Primo tempus, ibi: Nunc (dicit Dominus: Convertimini ad me)
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 f.24 rb

In istius sermonis exordio pro Spiritus Sancti gratia convertente celeriter impetranda
– Salamanca, UB 2187 f.5 ra

In quibus verbis tanguntur tria peccatoribus necessaria, scil. conversionis tempus, conversionis modus et conversionis effectus
– Paris, Nat. lat. 3565 f.128 va

In quibus verbis tria notantur, scil. peccati desertio per veram conversionem: Convertimini
JOHANNES DE TOLEDO OCist – Valencia, Cat. 182 f.50 ra (*FL 50*)

In suis verbis propheta Joel duo innuit. Primo exprimit, quomodo Dominus Deus vocat homines
– Clm 7579 f.378 ra

In toto corde dicit, quia quidam non habent
– Clm 2627 f.131 rb

In tribus Deum offendimus, in corde, ore et opere
– Brüssel, B. Royale II. 962 f.215 rb

In verbis istis duo sunt consideranda. Primum de conversione peccatorum ad poenitentiam
Ps. ALBERTUS MAGNUS OP – Ed. Opp. XIII (1891), 114 a (*FL 2*)

In verbis istis duo sunt consideranda. Primum est de conversione peccatorum, scil. ad poenitentiam
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.239 ra etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

In verbis istis hortatur Dominus nos ad convertendum, cum dicit: Convertimini, nota conversionis modum
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.39 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

In verbis istis tria tanguntur, quae debet facere praedicator
– Avignon 2591 f.35

In verbo praemisso duo notantur. Primum est conversionis necessitas
– Colmar, Bibl. Consist. 150

Inclinate peccatores aurem vestram non in verba oris mei, sed in verba oris, sed in verba cordis Dei
– Auxerre 50 f.158 vb

Ineffabilis miserendi et digratiandi clementia isto tempore ad poenitentiam constituto peccatores suos alloquitur
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 7. 939 f.1 r (*FL 75*)

Introductio. Auctor de causis: Quanto aliquid simplicius tanto primae causae similius
– Schlettstadt 150 f.137 rb

Johannes de S. Geminiano: Videmus enim, quod cum animal brutum
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Clm 26813 etc. Edd. Nürnberg 1520 etc.

Ista epistola, quae ista die, quae est caput jejunii quadragesimalis
BERTRANDUS DE TURRE OM – Bamberg, SB theol. 5 (*IL 9*)

Ista verba scribuntur Joel II. originaliter et in epistola hodierna transsumptive. Hodierna die sancta mater ecclesia inchoat tempus jejunii
– Erlangen, UB 569

Iste propheta inspiratus Spiritu Sancto admonet nos, si velimus, quod Dominus dimittat peccata nostra
– Clm 26782 f.3 etc.

Istud verbum dicit Dominus per Joelem prophetam revocans peccatores errantes
– Madrid, Nac. 134 f.133 vb

Ita scribitur 2. Joel et recitatur in epistola hodierna: Convertimini ad me. Joh. 16. Sine me nihil potestis facere
– Uppsala, UB C 379

Juxta est dies perditionis, fratres mei, et adesse festinant tempora
ALEXANDER NECKAM – Cambridge, UL Ii-1-24 f.123

Licet enim Deus de sua potentia sine nobis possit nos convertere
– Oxford, Bodl. 187 f.214 vb

Loquimini ad cor Jerusalem → Causa finalis

Magna in his verbis circa nos clementia Redemptoris ostenditur, qua ut ad ipsum convertamur, hortatur
– Toledo, Cat. fol. 10–13 f.53vb

Mos est Judaeorum in morte amicorum et in adversis scindere vestimenta sua
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.405 ra (*FL 22*)

Nam peccatrix anima, quae ad seipsum revertitur cognoscendo..delicta sua
– Clm 8383 f.53 ra

Non est mirum fratres, quod servus rogat dominum
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 p. 229 (*FL 36*)

Nos videmus, quod quando pater videt filium male morigeratum misericorditer solet eum revocare
– Prag, UB VII. D. 12 f.16 ra

Nota, quod converti est plane verti vel complete. Est autem quadruplex conversio. Convertitur enim Deus mirabiliter
JOHANNES EINKURN – Erlangen, UB 313 f.93 v (*FL 43*)

Nota, quod Deus creator omnium creaturarum est
JOHANNES DE WERDEN OM – Ed. Reutlingen 1484

Nota, quod duas (mansiones) fecerunt. Prima mansio est Ethan
ALBERTUS DE PADUA OESA – Windsheim 68 f.1 r

(et) nota, quod in his verbis praemissis primo peccator ex parte Domini per prophetam ad poenitentiam vocatur
Ps. Albertus Magnus OP – Ed. Opp. XIII (1891), 114 a

Nota quod quattuor sunt, quae conversionem peccatoris impediunt, videl. pudor, timor, spes et desperatio
Conradus Holtnicker OM – Clm 2946 f.39 vb etc. Permulti Mss. (*FL 12*)

Nota, quod quattuor sunt, quae requiruntur ad hoc quod peccator convertatur. Primum est gratiae infusio
Robertus Holcot (?) – Oxford, Bodl. Hamilton 37 f.183 etc. (*IL 67*)

Nota, si rex tradidisset alicui terram suam
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.130 v

Nota tria, scil. conversionis principium: Convertimini; et conversionis terminum: ad me
– Siena F. X. 6 f.62 v

Notandum est autem, quod tribus modis
– Paris, Nat. lat. 2909 f.203

Notandum, quod ad hanc conversionem maxime invitant nos tria vel quattuor
– Paris, Nat. lat. 16502 f.83 va

Notantur duo. Primum est conversio peccatoris
Nicolaus de Aquaevilla OM – Paris, Nat. lat. 16503 f.314 va etc. (*IL 41*) (*FL 58*) → In verbis istis duo sunt consideranda

O quam ineffabiliter effluunt super nos rivi gratiae et misericordiae Dei
– Clm 8386 f.216 va

Omne enim peccatum reducitur
Robertus Grosseteste – Durham, Cath. A. III. 12 (*IL 66*) (*FL 78*)

Omnipotens et misericors Dominus
– Vat. lat. 10063 f.144

Origenes sup. Num. 14. O si possemus videre, quomodo per unumquodque peccatum anima vulneratur
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 65 f.96 ra

Peccatores converti debent infra se, ut timeant intra se
– Admont 647

Peccatores, qui Dominum offendistis, offeratis et vos satisfactionem poenitentiae
Johannes de Rupella OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.37 va etc. (*FL 48*)

Per hoc quod dicit nobis Dominus: Convertimini ad me, considerare debemus eius pietatem
– Paris, Nat. lat. 529 f.140

Praecedenti sermone, fratres, audistis Dominum de nostra nos interpellantem conversione
– Auxerre 50 f.161 rb → Inclinate peccatores

Praesens lectio, fratres carissimi, nos admonet, ut ad Deum convertamur. Dicit enim nobis per Joelem prophetam: Congregamini ad me
– Vat. Burghes. 51 f. 50 r

Primi parentes nostri cum tota familia sive parentela
– Paris, Nat. lat. 3732 f.149 etc.

Pro introductione dicit Johannes de sacro busco: Quando medicus accedit infirmum, debet duo considerare: Primo an surgat ad medicum
– Frankfurt, UB Barth. 97 f.115 (?)

Proposita auctoritas, quae scripta est Joel II. cap. et hodie in ecclesia recitatur, quantum ad praesens potest esse dicta in persona praedicatorum, secundo . . peccatorum
– Toulouse 739 f.144 ra

Pulchre hodie fit mentio de conversione, quia licet omne tempus vitae praesentis ad hoc sit praecipue, tamen quadragesimale tempus
– Clm 28642 f.75 ra

Quamvis sollemnitas XLlis in sequenti duca inchoetur
– München, UB 64

Quando aliquis pater benignus habet filium discolum
VIRIDARIUS? – Vat. Palat. 25
FLORENTINI SERMONES – Prag, Kapitel XCVI

Quanta observantiam quadragesimalis jejunii devotione suscipere debeamus
PHILIPPUS CANCELL. – Troyes 1099 f.174 ra (*FL 71*)

Quanta sit Salvatoris nostri Dei Christi benedicti misericordia
– Vat. Chig. C. VII. 200 f.92 v

Quantum ad divinam bonitatem aversio hominis a Deo est odiosa
NICOLAUS VERCELLENS. OCist. – Paris, Nat. lat. 18179 (*FL 61*)

Quantum Dominus conversionem nostram desiderat, patet primo ex multis admonitionibus
FR. ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) Toulouse 322 f.142 va; Escorial f. IV. 28 f.158 v etc. Ed. Paris 1578 (*IL* $3^{a}$)

Quattuor consulenda (?) videntur, conversionem et conversionis modum
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.23

Quattuor genera hominum indigent conversione ad Deum
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 280 f.31 (*IL* $74^{h}$)

Quattuor sunt, quae conversionem → Nota, quod quattuor sunt

Qui hucusque fuistis aversi per peccatum, qui ad me vertistis dorsum – Erlangen, UB 319 f.259 r

Qui longam viam confecturus est, viae quaerit expensas – Paris, Nat. lat. 13577 f. 92; Arsenal 272 f.136

Qui non facit, quando potest, non facit quando vult
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 3552 f.52 vb etc. Ed. Paris 1530 nr. 25 (*IL 29*) (*FL 35*)

Qui usque modo perversi fuistis, nunc sitis conversi
PETRUS DE REMIS (?) – Paris, Nat. lat. 12417 f.41 ra etc. (*IL 57*) (*FL 68*)

quia adhuc videt nos aversos a se. Tria enim sunt, quae nos avertunt a Deo – Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 192 f.112 vb

Quia conversionis exordia agimus, ideo consideremus conversionis differentias
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.165 ra (*FL 34*)

Quia die dominica celebravimus, quod Deus creaverat hominem rectum et ipse ab hac rectitudine obliquerat per peccatum – Florenz, Naz. B. 2. 1026 f.5 v
(Convertimini peccatores et facite poenitentiam (Ez. 18, 30))

Quia in his verbis Deus loquitur homini, qui a rectitudine corruit – Lyon 632 f.2 v etc.

Quia juxta est dies perditionis, dies instat terribilis et magna – Oxford, Bodl. Hatton 101 p. 485 a

Quia peccatrix, quae ad seipsam revertitur – Rom, Angelica 698

Quia tempus praesens quadragesimale est tempus poenitentiae, quo homo redire debet ad suum creatorem – Vat. Chig. C. VII. 200 f.85 r

Quid sibi vult, dilectissimi, quod praecipit Dominus, ut convertamur ad eum
BERNHARDUS CLAREVALLENSIS OCist. – Ed. PL 183, 171

Quid superbit terra → Hodie capitibus nostris

Quinque hic sunt consideranda, causa scil. dicendi (?)
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.55 vb (*FL 42*)

Quo me convertam, Domine – Clm 15912 f.4

Quoniam peccatores incommutabile bonum relinquunt
EVRARDUS DE VALLE SCHOLARUM – Paris, Ars. 401 f.154 vb (*FL 13*)

Quoniam tempus quadragesimale est speciale tempus convertendi – Clm 28642 f.95 ra

Rationalis anima proxima angelis in natura divina est imagine et similitudine insignita
FR. «SERVUS DEI» – Cambridge, UL Ii. VI. 44 f.17 ra

Ratione verborum propositorum
Sermones ex «Socco» collecti – Schlägl 100 f.133

«(Ruben regressus de agro (Gen. 30, 14?))»

Ruben dicitur filius visionis
Paris, Ars. 400 f.211 va

Saepenumero; carissimi, humana natura recedit a suo creatore
– Pavia, UB 358 f.5 r

Salvator noster compatiens nostris miseriis more clementis et sapientis patris
– Zwettl 333 f.65 ra

Sancta mater ecclesia in principio Quadragesimae nos hortatur ad poenitentiam, quia sicut per aversionem a Deo et conversionem ad creaturam
MATTHAEUS DE SACHSEN (de Zerbst) – Clm 8441 f.109 ra

Sapiens in Eccle. III(,4) Est tempus gaudendi . . A die nativitatis Christi
JOHANNES CURRIFEX seu GAYSWEGNER OESA – Clm 8365 f.252

Sapiens in Eccle. III(,1) sic dicit: Omnia tempora tempus habent . . ut vidimus. Caelum est in continuo motu
JOHANNES CURRIFEX seu GAYSWEGNER OESA – Stuttgart, LB theol. qu. 196 f.2 p

scil. Patrem rogantem, Dominum expectantem, amicum adjuvantem
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. (*FL 75*)

Scribitur Joel II. et legitur hodierna die pro epistolari officio → Videmus, ubi rex

Scribitur Is. 45, 22 Convertimini ad me et salvi erunt omnes fines terrae . . Ave Maria . . Convertimini ad me – Quia die dicto scil. in dominica Quinquagesimae declaravimus
– Clm 8491 f.1 v etc.

Scribitur Tob. XIII(,8) Convertimini peccatores et facite poenitentiam coram Deo . . Quia in his verbis Deus loquitur homini, qui a rectitudine corruit (?)
– Florenz, Naz. B. 10. 1022 f.3; Clm 8491 f.1 r

Secundum morem antiquum ecclesiae introductum a beato Petro et ab aliis sanctis apostolis
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242; Ed. Straßburg 1501 (*IL 9*) (*FL 7*)

Secundum quod communiter dicunt doctores, peccator, si sibi ipsi dimittitur, statim perpetrato mortali peccato, ad poenam inferni se damnat
NICOLAUS NICOLUCCI Aesculanus OP – Oxford, Bodl. Can. misc. 503 f.1 ra

Secundum quod dicit Salomon (Eccle. 3, 8) Tempus est belli et tempus pacis. Tempus belli videtur esse tempus carnisprivii
HENRICUS a RIMINI OP – Wien, Nat. 3586 f.132 va

Sermone prophetico admonetur peccatrix anima, ut ad Salvatorem suum
– JOHANNES DE RUPELLA – Paris, Nat. lat. 3573 f.59; 16477 f.36 rb (*FL 48*)

Sex movere possent ad conversionem
– Aschaffenburg, Schloß-B. 47 C

Si de pace componenda servus rogaret dominum suum
MGR. JOHANNES RAULIN – Ed. Paris s. a.

Si servus rogaret dominum et qui injuriam fecit illum
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.400 va (*FL 22*)
«(Tempus belli et tempus pacis (Eccle. 3, 8))»

Sicut dicit apostolus Rom. XIII(,1) Quae a Deo sunt, ordinata sunt
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Florenz, Naz. B. 7. 1166 f.

Sicut dictum est de sacramento eucharistiae secundum fidem evangelii et sensibilem rationem non obstante quod haeretici multi et magni remurmurabant
JOHANNES WICLIF – Sermones, ed. J. Loserth, IV (London 1890), 95

Sicut enim pater oportunum temporis captans
– Vat. Ottob. lat. 505 f.163 v

Sicut haberi potest ex dictis Augustini
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. Burghes. 341 f.168 r (*IL 9*)

Sicut ostium materiale a versione clavis ad unam partem clauditur
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.19 rb (*FL 60*)

Spiritus Sanctus mentium sanctarum mundificator, devotorum affectuum inflammator, elevatarum animarum foecundator tria facit
– Paris, Nat. lat. 14595 f.195 r

Statum poenitentium propheta describit quoad contractum liberalem
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 406 f.6 rb

Tempus belli → Sicut dicit apostolus Rom. 13

Tempus quadragesimale aptum et deputatum est conversioni et ideo verbum istud diebus istis frequenter legitur
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 f.75 ra (*FL 3*)

Tres enim sunt vocatores, scil. Christus, mundus et diabolus
– Vat. Chig. C. VII. 200 f.81

Tria hic innuit Dominus ad peccatorum consolationem, quae sunt benigna Dei vocatio
«AMICUS» (themata) – Ed. Basel 1495

Tria movent hominem ad operandum, scil. praeceptum
– Reims 580 f.186; Madrid, Nac 134 f.251 ra

Tria tanguntur in his verbis. Primo monet Dominus ad conversionem
NICOLAUS GORRANUS OP – Clm 8734 f. 141 va (*FL 60*)

Tria tanguntur in verbo proposito. Primum est, ut convertamur
– Troyes 1536 f.65 va

Valde bonum et utile
– Donaueschingen, FB 267

Valde pie dilectissimi in Christo Jesu noster summus creator suffert ac nostros defectus sustinet
– Frankfurt, UB lat. oct. 117 f.1 ra

Verba Domini sunt ad peccatorem quemlibet, in quibus tria facit
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Paris, Nat. lat. 15958 f.228 etc. (*IL 11*) (*FL 10*)
→ Verba sunt Domini per prophetam

Verba haec Domini sunt monentis nos per prophetam Joel. Est autem tota divina scriptura
– Leipzig, UB 438 f.75

Verba haec dulcissimi Jesu Christi peccatores profugos ad poenitentiam revocantis
– Paris, Nat. lat. 3735 f.7 etc.

Verba ista his diebus frequenter recitantur in ecclesia
– Paris, Nat. lat. 12424 f.322

Verba ista scripta sunt in Joele. In quibus verbis hortatur nos Dominus ut convertamur
– Paris, Nat. lat. 16504 f.28

Verba ista sunt Salvatoris DNJCi → Verba haec dulcissimi JCi
– Windsheim 39 f.134 va

Verba sunt Domini per prophetam quemlibet peccatorem ad poenitentiam misericorditer invitantis
– Paris, Nat. lat. 3735 f.8
→ Verba Domini sunt ad peccatorem

Verba sunt Domini revocantis peccatorem ad poenitentiam
– Florenz, Naz. E. 6. 10107

Verba sunt dulcissimi Jesu → Verba haec dulcissimi JCi

Verba sunt Joelis prophetae, in quibus Dominus tria facit. Primo monet omnes peccatores ad conversionem
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 4° 1385 f.31 r

Verbum istud scriptum est in Joele propheta et in isto verbo Spiritus Sanctus duo nobis ostendit
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1475 f.5

Viator noster hodie divinitus inspiratus
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – (*IL 45*)

Videmus enim, quod quando animal brutum
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Clm 26812 f.1 etc. Multae Edd.
→ Videmus, quod omne animal

Videmus, quod in necessitate constitutus solet se convertere ad aliquem sanctorum
GUILELMUS BERNARDI OP – Paris, Nat. lat. 14965 f.139 r (*FL 24*)

Videmus, quod omne animal, cum sentit se vulneratum, sentit se infirmum
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Basel UB A. VII. 14 etc.
«SENSATUS» – Clm 14162 f.9
FR. PETRUS PRAEDICATOR OCarm – Wien-Schotten 127

Videmus, ubi rex vel princeps vult inire bellum contra inimicos suos, ille solet facere unam proclamationem
Ps. PETRUS DE PALUDE (Thesaurus novus) – Ed. Paris 1555 etc. (*FL 84*)

Videns Dominus quod quasi per totum annum ipsum propter peccata dimisimus
THOMAS BRITO – Vat. lat. 812 f.99 r; Salzburg, S. Peter a. VII. 13 f.45 va; Ed. S. Thomae de Aquino Opp. 32 (Paris 1889), 694 (*FL 85*)

Videns vos pauciores in sermone et ante me quam heri
JOHLIN ZDERAZER – Clm 14316 f.1 ra

**Convertimini et agite poenitentiam** (Ez. 18, 30) [In capite jejunii]

Attendite, fratres, quam dulci voce, quam paterno affectu revocat
PETRUS LOMBARDUS – Ed. PL 171, 524 (*IL 54*)

Audite, fratres carissimi, quanta misericordia
GAUFRIDUS BABION – Pleraque Mss. Ed. Liverani, Spicil. lib. p. 685 (*IL 13*) (*FL 18*)

Hoc verbum dicit Dominus in Ez. XVIII. et valet tantum in gallico: Redite ad me peccatores
– Chalons sur Marne 6 f.60 r

Nota, quod in peccato sunt tria, scil. aversio a Deo
– Assisi 465 f.1

Notatur magna Dei misericordia circa peccatores
– Uppsala, UB C 144 f.41 v
Pius Dominus nolens animam perire
– Uppsala, UB C 309
pro introductione occurrit mihi
– Berlin, SB, Magdeburg Domgymnas. 217 f.244
Verba proposita leguntur Ez. XVIII., in quibus notantur tria, quae facit Dominus. Primo invitat peccatores ad conversionem
– Padua, Anton. 470 f.14 va
Videns Ezechiel propheta istis temporibus homines incedentes per viam falsitatis
– Paris, Nat. lat. 15952 f.15 ra etc.

**Convertimini filii revertentes** (Jer. 3, 14) [in capite jejunii]
Admiranda benignitas foret divinae miserationis
– Bamberg SB, theol. 179
Carissimi, in hac hebdoma jejunabitis sollemne IV temporum jejunium
– Mainz, StB I. 106
Domine, beati, quos assumes, beati, quos assumis, beati, quos elegisti
– Paris, Nat. lat. 10694 f.139 r
Hoc dicit Dominus per Jer. III. et quia non vult Dominus mortem peccatoris
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.106
In hodierna magorum et magistrorum nostrorum adoratione
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f. 123 v
Ne forte peccatores attendentes excessum commissae nequitiae
ODO RIGALDUS OM – Bologna, Archigin. A. 715 f.
Pia et sancta est haec exhortatio et paterna
– Orleans 198 p. 101
Sunt filii aversionis, reversionis, conversionis
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.120 v

**Convertimini peccatores** et facite justitiam (Tob. 13, 8) [in quadrages.]
In verbis praesentibus Spiritus Sanctus monet peccatores ad detestationem mali et exsecutionem boni
– Vat. Ottob. lat. 268 f.40 vb
Peccatores sunt in statu valde periculoso
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 f.75 va; Assisi 465 f.1 (*FL 3*)
Quia peccatores sunt → Peccatores sunt

Verba ista in libro Tob. XIII. scripta possunt esse verba Salvatoris
– Paris, Nat. lat. 16470 f.30 ra

**Convertimini sicut in profundum** (Is. 31, 6) [in quadrages.]
Dilectissimi, sicut ait Paulus apostolus (2. Cor. 6, 2) Ecce nunc tempus acceptabile
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.31 rb
Hic notantur tria, lapsus culpae, status gratiae, visio gloriae
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15942 f.112 vb (*IL 20*) (*FL 20*)
In verbis propositis Is. XXXI. sumptis tria non incongrue adnotantur videl. lapsus culpae
– Barcelona, Arch. Corona Arag. Ripoll. 226
→ Hic notantur tria, lapsus culpae

**Convertit me ad viam portae exterioris** (Ez. 44, 1) [in adventu]
Sustinet Ezechiel hic personam generis humani de lacu miseriae et de luto fecis
PETRUS MANDUCATOR – Ed. PL 198, 1725 (*IL 55*) (*FL 66*)

**Corde creditur ad justitiam** (Rom. 10, 10) [de. s. Andrea]
Ad sanctissimum eucharistiae sacramentum, in quo substantialiter continetur Sanctus sanctorum
– Toulouse 321 f.165 r
Apostolus in epistola ista ostendit nobis duo, scil. justitiam
– Clm 17234
Augustinus doctorum speculum lib. 3. de verbo Domini serm. 23. sic inquit: Ordinaria (?) omnium vulnerum animae et una propitiatio
SIMON DE CREMONA OESA – Cremona 83 f.2 rb
Duo necessaria sunt ad salutem, fides et bona vita
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Leipzig, UB 498 f.44 etc. (*IL 8*)
Duobus indiget homo, pura conscientia propter seipsum
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.93 vb (*FL 60*)
Epistola ista legitur in festo beati Andreae. Cum ea, quae in hac lectione dicuntur, ad omnes apostolos communiter pertinent
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.189 rb etc. (*IL 34*) (*FL 45*)

Et quietum studium et attentum silentium tanti viri festivitas monent, immo compellunt aliquid dicere
NICOLAUS CLAREVALL. OCist – Brit. Mus. Harleian 3073 etc. (*IL 43*)

Haec verba bene leguntur de hoc sancto, qui corde justo credidit
– Basel, UB F. II. 9

In hac epistola agit apostolus de virtute fidei
BERTRANDUS DE TURRE OM – Pleraque Mss. Edd. Straßburg 1502 etc. (*IL 9*) (*FL 7*)

In hac epistola apostolus quaedam commendat circa fidem
– Paris, Nat. lat. 15934 f.2 v

In hac parte dicit apostolus, quod si corde credamus
HUGO DE S. CARO OP – Ed. Paris, 1506 (*IL 28*) (*FL 33*)

In his verbis apostoli commendatur fides in corde, confessio in ore, justitia in operatione
– S. Omer 175 f.116 vb

In hodiernae festivitatis epistola agitur sermo de fidei efficacia et effectu, videl. de eius virtute ac merito
DIONYSIUS CARTH. – Opp. 31 (1906), 5

Inter tres virtutes theologicas, quae immediate faciunt hominem contemplari Deum
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wien-Schotten 55. e. 1 etc.

Iste sanctus apostolus Andreas habuit quandam primitatem fidei super ceteros, cum ad Dominum induxerat fratrem suum Petrum
JOHANNES WICLIF – Sermones (ed. J. Loserth) IV. (London 1890), 113

Jure de sancto Andrea legitur, qui corde ad justitiam credidit et ore ad salutem fidem edidit
– «CORDULUS» – Clm 16036 f.106 r

Magister sententiarum in 3. Libr. dist. 23. cap. 6. dicit super illo: Unus dominus, una fides
MATTHIAS DE KRAKAU (Piper) – Pelplin 142; Maria Saal 32 f.1 ra etc.

Martyr graece, testis dicitur latine, et martyria graece dicuntur, testimonia latine
BERTRANDUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1502 (*IL 9*) (*FL 7*)

Non enim distantia Judaei et Graeci, nam idem Dominus
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 15557 f.2 rb

Non sine causa haec epistola beato Andrea appropriatur. Hoc enim est propter duo..Primum est de confessione fidei, cum dicit: Corde creditur
JACOBUS DE BENEVENT OP – Paris, Nat. lat. 15934 f.2v
Madrid, Bibl. de Noviciado del Univ. Central 71 (*FL 34*)

Postquam ostendit Judaeis, quomodo doleret de eorum praedicatione propter eorum infidelitatem
– Würzburg, Convent. OFM 74 f.46 r

Quia beatus Paulus datus est ad salutem gentium
MICHAEL DE STELLA OP – Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 321

Quia fides est fundamentum omnis actus meritorii juxta illud apostoli Hebr. XI. Fides est substantia
JOHANNES HUSS – Opp. III (Prag. s. a.), 360

Secundum aliam litteram: Omnis, qui credit in illum..Tria nobis in verbis istis de fide ostenduntur → Sollemnizat hodie ecclesia
– Freiburg i. Br., UB 138 f.101 vb

Solemnizat hodie ecclesia de beato Andrea, qui fidei ferventissimae fuit
GUILELMUS PERALDUS OP – Pleraque Mss. Edd. Paris 1674 p. 361a etc. (*FL 27*)

Tria hic ponuntur, scil. cordis ad justitiam, ore confiteri ad salutem
– Leipzig, UB 698 f.263 va

Tripartita est lectio fratres, mei. Primo enim ostendit apostolus, quod ex fide et confessione est salus
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1301 (*FL 73*)

Verba ista leguntur in epistola ad Rom. X. In quibus verbis notantur tria, scil. nobilis membri nominatio
– Vat. Burghes. 179 f.196 r

**Crebro multa** sollicitudine, dum in puerilibus etiam degerem armis
[Prolog. in sermones de tempore]
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 3080

**Credidi, propter quod locutus sum** (Ps. 115, 10; 2. Cor. 4, 13) [de s. Andrea]

Verba ista prophetae competenter possunt dici de beato Andrea, quo ipso apostolus fide et praedicatione praecessit prophetas
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Troyes 1596 f.9 r

**Cum appropinquasset Jesus Jerosolymis** (Matth. 21, 1) [in adventu]

Adventum Domini recolentes scientes eum venisse in carne pro salute nostra
– Wien, Palat. 691 (151)

Adventus Filii Dei in carnem, quem exspectaverunt prophetae, in officio, ad quod praeparat apostolus in epistola, evangelium impletum esse, perfecte denuntiat
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.20 ra (*FL 74*)

Ante initium hodierni evangelii habetur Joh. 14., cuius ante 6 paschae idest sabbato ante diem palmarum Christus venit Bethaniam
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Bamberg, SB theol. 36

Appropinquans Jesus Jerosolymis idest ad visionem supernae pacis
HONORIUS AUGUSTOD. – Clm 15912 f.129 v Ed. PL 172 (*FL 30*)

Appropinquat Dominus spiritualiter Jerusalem, quando per carnis assumptionem, in qua est pacis visio, ecclesiam visitat
– Gießen, UB 751 f.85 r

Appropinquatio Christi versus Jerusalem significat mysticum adventum in persona hominis
Oxford, Bodl. Laud. misc. 200 f.2 r etc. (*FL 98*)

Appropinquavit Dominus ecclesiae vel humano generi
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 2514 f.5 va (*IL 34*)

Appropinquavit Dominus Jerosolymis
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 2909 f.3; Clm 7692 f.1 v (*IL 34*)

Bene, fratres, hodie incipimus laudabilem sollemnitatem adventus
– Berlin, SB (Tübingen, UB), theol. fol. 296 I

Bernhardus: Triplici morbo miserabiliter laboramus
THOMASCUS CRUCIFER STRAKONICENSIS – Breslau, UB I. F. 58 f.172

Bethphage enim fuit villa sacerdotum sita in latere montis Oliveti
CONRADUS DE WALDHAUSEN – Zwettl 108 f.1; Schlägl 142 f.9 etc.

Bethphage locus est in latere montis Oliveti, in quo sacerdotes Judaeorum habitabant → Bethphage enim fuit villa sacerdotum
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 750 f.1 v

Bethphage, ubi erat platea sacerdotum secundum magistrum in historiis
– Mainz, StB I. 113, f.122

Bonum est meditari cum silentio opera Salvatoris
– Paris, Nat. lat. 583 f.91 v

Carissimi fideles → Christifideles → Illud evangelium scribitur

Carissimi mei, haec sunt verba Isaiae → Ex quo evangelio sumatur

Carissimi, tempus praesens dicitur adventus Domini et est distinctum in quattuor dominicas propter quadruplicem Christi adventum
ROBERTUS SILK (?) – Oxford, Bodl. Barlow 24 f.1

Celebramus adventum Christi in carne
– Trier, StB 313/1985

Christifideles, tempus quod hodie incipit → Tempus, quod hodie incipit
– Troyes 810

Christus antequam venit in carnem, fuit longe et diversimodo praenuntiatus
– Wolfenbüttel, Helmst. 448 f.104 va

Christus venit in mundum istum ut sanaret peccata hominum, unde ipse venit sicut medicus
– Bologna, Archigin. A. 240

Constat ex evangelio, quod tribus vicibus Christus advenit humanitus, primo propter incarnationem
JOHANNES WICLIF – Cambridge, Trinity Coll. 378 etc. Ed. (M. Loserth) Vol. I (London 1887) p. 1

Consuetudo est, quando filius regis appropinquat ad civitatem
– Prag, Kapitel E XXXIX

Consuetudo est, quod reges terreni, qui habent multas civitates
«MEFFRETH» (Hortulus reginae) – Edd. Incunab. s. l. s. a. etc. Hain 10999

Cum Dominus in verbis et herbis et lapidibus pretiosis virtutem posuerit .. Cum appropinquasset.. Ad litteram Dominus noster Jesus Christus imminente eius passione super asinam venit in Jerusalem
JACOBUS DE VITRIACO – Lüttich, UB 414 (198) etc. Ed. Antwerpen 1575 p. 10 (*FL 36*)

De allegoria vide in medio quadragesimae → Galienus in antidotario suo

De jucundo adventu Domini nostri Jesu Christi, in quibus verbis tria possunt notari. Primum est advenientis Salvatoris dignitas
ANTONIUS DE AZARIO (de Parma) OP – Clm 8823 f.4 ra etc.

De lectione evangelica, quae in prima dominica adventus Domini legitur, in qua Dominus in asina
GODEFRIDUS DE ADMONT – Ed. PL 174, 21

Dei et hominum mediator homo Christus
HERICUS AUTISSIOD. – Paris, Maz. 698 f.4

Descensus animalium ascensus est supra naturam corporalem
SIMON DE CASSIA OESA – Windsheim 74 f.2

Dicit Plinius: Quanto in arbore pomum altius situatum fuerit
– Clm 8376 f.217 ra

Dixerat supra evangelista Matthaeus, quod egrediente ab Jericho secutae sunt eum turbae multae
– Paris, Nat. lat. 3829 f.168 v

Dominica hodierna est..prima dominica totius anni
CONRADUS PRAGENSIS – Stuttgart, LB theol. fol. 159; Clm 8678

Dominus ac Redemptor noster, fratres carissimi, qui semper aequalis Deo Patri
– Paris, Nat. lat. 3804 f.1 etc.

Dominus ac Redemptor noster Jesus Christus imminente tempore passionis suae, ut suam voluntatem ostenderet
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3281 f.7 va (*IL 61*) (*FL 71*)

Dominus appropinquavit Jerusalem et venit ad montem Oliveti
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 172 f.8

Dominus spiritualiter Jerusalem appropinquavit, quando incarnatus ecclesiam, in qua est visio pacis, visitavit, quam per confessionem sibi reconciliavit
– Basel, UB A. II. 30 f.1 ra

Ecclesia hodie incipit agere istud festum, quod dicitur adventus Domini «AURORA» – Danzig, StB. 2040 f.14; Uppsala, UB C 356 f.185 r

Enarrat primi evangelii historiam et rem gestam
– Würzburg, Convent. OFM 82 f.2 r

Erudit nos sapientia Dei Patris in accessu suo ad caelestem Jerusalem
GUILELMUS DE MERULA – Reims 586 f.1; Pleraque Mss. (*IL 21a*)

Evangelium est laicis praedicandum
JOHANNES DE WALDEBY – Oxford, Bold. Laud. misc. 77; 687

Evangelium illud legitur in die palmarum secundum litteram, hodie autem moraliter exponitur de adventu Christi
– Graz, UB 682 f.282

Evangelium istud → Istud evangelium

Evangelium istud denuntiatur → Nota quaedam

Evangelium istud deservit duabus dominicis dominicae in ramis palmarum quantum ad sensum et factum hostoricum
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 2514 f.4 va etc. (*IL 34*) (*FL 45*)
«PARATUS» – Edd. Hagenau 1500 etc. (*FL 63*)

Evangelium istud in tres partes (dividitur). In prima parte dicit, quod Jesus Jerusalem iturus in Bethaniam venit
– Klosterneuburg 869 f.87 va etc. → Istud evangelium → Nota quod hoc evangelium

Evangelium istud legitur in ramis palmarum et tunc legitur quantum ad rem gestam
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3281 f.4 va etc. (*IL 61*) (*FL 71*)

Ex quo evangelio sumatur pro themate sermonis: Ecce rex tuus venit.. Carissimi mei, haec sunt verba Isaiae scripta prophetice in evangelio Matth. XXI. de jucundo adventu DNJCi, in quibus verbis tria possunt notari. Primum est venientis Salvatoris dignitas
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP (Postilla de evangeliis dominicalibus) – Clm 2774 f.1 etc.

Flente Jesu potius esset flendum
– Clm 23378a f.5 r

Fontinus in descriptionibus suis universalibus (dicit, quod) lapis intra aquam veniens quattuor operatur
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Clm 14669 f.1 r etc.

Fratres carissimi, bis in anno hoc evangelium legitur, in adventu Domini ante eius nativitatem et in adventu Domini ante eius passionem
– Brit. Mus. Royal Coll. 8. F. VI f.1 ra

Fratres carissimi, hodie initium celebramus, cuius nomen utique multis notum est
– Clm 13446

Frequenter quidem Jesus venit in Jerusalem, sicut Johannes testatur
– Wien, Nat. 2182 f.124 r

Galienus in antidotario suo: cum sanguis humanus favo mellis ac veneno Tyri admixtus fuerit, tunc in medicamentum praecipuum
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Kiel UB 32 f.3 r
(Visitavit nos oriens ex alto (Luc. 1, 78))

Genus humanum, quod a daemonibus fuerat conculcatum
– Gießen, UB 858

Haec via Domini et Salvatoris nostri humilis est valde
– Prag, UB IX. D. 5

Hic instruimur, qua via ire debemus in caelis scil. per viam oboedientiae
– Vorau 134 f.68 va

Hic nota, quod propter elongationem per peccatum a Deo quadruplex malum incurrit
– Clm 11742 f.220 r

Hic quinque notantur circa adventum Domini in carne. Primo causa motiva ad incarnandum
– S. Florian 282 f.93 va

Historia huius evangelii facta est anno Christi XXXIII.
GUILLERMUS (Postilla) – Ed. Basel 1511

Hoc evangelium applicando
– Schlägl 203 f.17

Hoc evangelium bis in anno legitur
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wien-Schotten 60 etc.

Hoc evangelium bis in anno legitur, quia de adventu Domini in Jerusalem legitur
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 52 f.63 vb

Hoc evangelium legitur in prima dominica adventus Domini et dicitur illud tempus idcirco adventus Domini
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 800 f.80 rb

Hoc evangelium per allegoriam huic tempori est proprium quantum ad duo, quantum ad mysterium
– Uppsala, UB C 398 f.2 ra

Hoc evangelium scribitur Matth. XXI. et Zach. IX. et quoad litteram pertinet ad Christi passionem
– Clm 15705

Hodie fratres carissimi, repraesentamus magnum honorem Domini nostri Jesu Christi
PRAEPOSITINUS – Paris, Arsenal 543 f.204 va; (*IL 63*) (*FL 72*)

Hodie incipit adventus Domini
– Admont 196

Hodie incipit istud tempus adventus et durat istud tempus
ANTONIUS PARMENSIS (?) – Paris, Nat. lat. 18190 f.54

Hodie incipit unum tempus novum
PETRUS GALDINI OP – Bologna, Archigin. A 240; Venedig. Marc. ad Joh. et Paulum 329

Hodie sancta mater ecclesia incipit celebrare adventum Domini
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 3080 etc.

Hodie sancta mater ecclesia repraesentat hoc tempus, quo sancti prophetae Veteris Testamenti maximo desiderio adventum Christi exspectabant
– Prag, UB VI. D. 15 f.168 ra

Homilia lectionis eiusdem → Dominus ac Redemptor noster, qui semper

Homo propter peccatum factus est Dei inimicus
– Avignon 295 f.1 ra (*FL 88*)

idest ad supernae pacis visionem → Appropinquans Jesus Jerosolymis

Jerusalem est locus passionis
– Clm 12303

Jerusalem, quae quondam civitas regis magni vocata est
GREGORIUS MAGNUS – Stuttgart, HB I 70

Jerusalem visio pacis interpretatur secundum illud ut beata Jerusalem beata pacis visio
NICOLAUS POLONUS (N. de Blony) – Cambridge, Corp. Christi Coll. 528

Jesus Christus Dei Filius benedictus ad nos venit et nobis appropinquavit
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Clm 26949; Prag, Kapitel A. CXIV etc.

Illud evangelium hodiernum, quod lectum est in officio missae
HIERONYMUS DE SALZBURG (Rustilogus) – S. Florian 323

Illud evangelium scribitur Matth. XXI. Carissimi fideles, tempus, quod hodie incipit, durat usque ad nativitatem Christi
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP (Postilla de evangeliis dominicalibus) – Clm 2774 f.1 etc.

In adventu incipiunt prohibitiones
– Wien, Convent. OP 183/151 f.71 ra

In hoc evangelio → Via praedicatoris ostenditur

In hoc evangelio tria notantur, primo quod Jesus per tria loca Jerusalem pertransivit scil. Bethaniam
«TERNARIUS» – Stuttgart, HB I 168 f.241 ra

In hoc evangelio tria specialiter tanguntur. Nam asina solvi jubetur
FRANCISCUS DE ABATIBUS – Uppsala, UB C 270 f.2 ra

In hoc evangelio tria tanguntur, primo radiosa incarnatio
– Admont 710

In ista dominica agitur de adventu Domini in carnem, ut si alias negligetes fuimus circa tantum beneficium modo impleamus
«VIRIDARIUS» – Clm 3683 f.1 ra etc.

In isto evangelio agitur de quinque, primo de Christi ad perfectam appropinquatione
– Mailand, Ambros., M. 7 sup. f.2 rb

In isto themate verba tria ponuntur exponenda, de quibus erit sermo scil. Jesus appropinquasset
RAIMUNDUS LULLUS OM – Raim. Lulli Opp. lat. IV. (Palmae Majoric), 13

In praesenti evangelio tria nobis sunt consideranda. Primo Domini ad Jerusalem appropinquatio
– Vorau 191 f.62 r

In prima parte dicit, quod Jesus in Jerusalem iturus in Bethaniam venit
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. qu. 699 f.1 ra etc. (*IL 74b*)

In quo sacro eloquio dicemus
BERNHARDINUS SIENENSIS OM – Edd. Opp. tom IV. Paris 1636 etc.

In verbis istis est notandum, quod veniente Domino in Jerusalem in sabbato ante ramos palmarum
– Clm 17629 f.3 vb

Istud evangelium bis in anno legitur
– Prag, Kapitel F. XL (Sermones Rokyczanae) → Praeseus evangelium bis in anno legitur

Istud evangelium in tres partes dividitur. In prima parte dicit, quod Jesus per tria loca in Jerusalem transivit
– Clm 4617 f.75; Freiburg i. Br., UB 138 f.2 ra
→ Evangelium istud → Nota quod hoc evangelium

Istud evangelium postest exponi vel mundum adventum in carnem
– Bordeaux 42

Istud evangelium scribitur Matth. XXI. et legitur bis in anno, scil. in adventu Domini et in die palmarum
Albertus Engelschalk de (Sachsen) Braunschweig (Postilla de evangeliis dominicalibus) – Multa Mss. Clm 3251 f.6 ra etc.

Istud evangelium secundum historiam alterius temporis est proprium, secundum allegoriam huius temporis proprium est quantum ad tria
Jacobus de Benevento OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.113 vb (*FL 34*)

Istud factum est secundum historiam in ramis palmarum
Hugo de S. Caro OP – Paris, Nat. lat. 15956 f.54 vb (*IL 28*) (*FL 33*)

Istud thema servit duabus dominicis, uni secundum veritatem historiae
– Innsbruck, UB 393 f.124 va → Evangelium istud deservit

Istud verbum pro die hodierna sic introducitur, cum tempus adventus Christi per incarnationem hodie signanter in ecclesia recitatur
– Clm 15319 f.1

Ita scribitur Matth. XXI. et legitur in dominica adventus Domini, quia prout in ecclesia memoratur desiderium antiquorum patrum clamorose affectantium adventum Christi
– Berlin, SB Magdebg. Domgymnas. 160 f.1 rb; Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 92 f.24 rb

Lectio sancti evangelii quae pro consequentia litterae
Godefridus Admontensis OSB – Admont 651 etc. Ed. PL 174, 32

Legitur hoc evangelium de utroque adventu
– Oxford, John Bapt. Coll. 136 f.71

Licet carnalem Salvatoris recolamus adventum magnum tamen
– Paris, Nat. lat. 18171 f.35

Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui pro humani generis salute passurus
Beda OSB – Multa Mss. 26895 Clm etc. Ed. PL 94, 121

Moraliter: Invenietis pullum asinae alligatum. Dicitur, quod ibi erant asina et pullus cum ea. Nota, quod asina significat conscientiam
– Clm 8207 f.1

Multa praetermittit Matth. secundum ordinem historiae, quae Joh. supplet
– Prag, UB I. A. 43 f.59 rb

Non sine magna ratione mysterii dominicus hic adventus in Jerusalem ab evangelista Matthaeo tam sollemniter describitur
GUILELMUS DE MONTIBUS (de Leicestria) (?) «Filius matris» – Oxford, Bodl. 303 f.1. Multa Mss. (*FL 26*)

Non solum opera et virtutes quas fecit Dominus plena sunt mysteriis
PS. HAYMO DE HALBERSTADT – Ed. PL 118, 11

Nota, per quam viam venit Dominus in Jerusalem
HUGO DE S. CARO (?) – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.41 ra (*IL 28*) (*FL 33*)

Nota quaedam: Evangelium istud denuntiatur duabus dominicis
– Klosterneuburg 920

Nota quattuor rationes, quare debemus cum magna diligentia et reverentia Salvatorem nostrum JCm. Primo propter eius dignitatem
GUILELMUS PARIS. (?) – Clm 14678 f.158

Nota, quod Christus in hoc adventu in Jerusalem visitavit quattuor loca
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.11 vb (*FL 46*)

Nota, quod Deus promisit olim Abrahae et postea David, quod filius eius carnem sumeret
ANTONIUS PARMENSIS (?) – Wien, Nat. 694 (239) f.1

Nota, quod hoc evangelium in tres partes divitur. In prima parte dicitur, quod Jesus Jerusalem iturus venit in Bethaniam
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 323 f.72 (?)
→ Evangelium istud → Istud evangelium

Nota, quod istud evangelium legitur in ramis palmarum
– Breslau, Univ. I. Q. 394 f.1

Nota, quod quattuor sunt adventus Domini, primus in carne ut judicetur
– Florenz, Laurent. Plut. 8 dext. 6

Nota, quod quinque ponuntur in hoc evangelio, primo causa motiva idest Christi misericordia
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 323 f.72 (?)

Nota, quod sancta mater ecclesia per hanc appropinquationem recolit
– Thorn, Univ. 14 (ex Königsberg 1177)

Notandum est, quod evangelium istud deservit duabus dominicis
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.1 rb etc. Permulta Mss. (*IL 28*)
→ Evangelium istud deservit duabus dominicis («Paratus»)
→ Evangelium istud deservit duabus dominicis (Joh. Halgrinus de Abbatisvilla)

Notandum est quod praesens evangelium → Praesens evangelium bis in anno

Notandum, quod Domino veniente in Jerusalem sabbato ante ramos palmarum venit ad Bethaniam
Jacobus de Voragine OP – Stuttgart HB I 164 f.3 va (*IL 32*) (*FL 37*)

Notandum, quod in praesenti evangelio innuitur adventus Domini, de quo etsi agitur in die palmarum a sancta ecclesia et jam celebratur adventus Domini propter plenitudinem adventus Domini in die novissimo
Petrus Pirchenwart – Clm 12726 f.26

Notandum quod quadruplex est adventus Domini, scil. humilis et laudabilis, communis et terribilis
– Clm 7647 f.1 v

Notare debemus, quod pii medici et misericordes habent consuetudinem, quod pauperes et infirmos solent visitare ob spem retributionis divinae
– Prag, UB VIII. B. 28 f.3 ra

Per Olivetum idest misericordiae opera ducet Dominus in Jerusalem caelestem asinam et pullum idest duos populos conversos
– Oxford, Bodl. Rawlinson C 547

Praelibatam, fratres carissimi, expositurus lectionem, primum ea, quae ad litteram
Radulphus Ardens – Ed. PL 155, 2023 (*FL 73*)

Praesens evangelium bis in anno legitur, in adventu Domini et in ramis palmarum
Odo de Cheriton OCist – Pleraque Mss. Clm 2636 f.1 etc. (*IL 50*)

Praesens evangelium legitur duobus vicibus in anno, legitur enim dominica prima in adventu quoad mysticam intelligentiam
– Wolfenbüttel 77. 9. Aug. fol. f. 99 ra

Primo ad litteram et planum est totum, secundo exponitur allegorice, tertio moraliter. Allegoria: Per Jerusalem significatur sancta ecclesia
– Brüssel, B. Royale II. 952 f.229 va

Primo igitur considerandum est, quid est, quod Jesus appropinquans
Philippus cancell. – Paris, Nat. lat. 3281 f.1 ra etc. (*IL 61*) (*FL 71*)

Pro prologo dicam causas, quare adventus est positus
mgr. Mti – Clm 13446 f.1 ra

Pueri dilecti, ex antiqua consuetudine
– Prag, UB I. F. 39

Pueri dilecti, hoc tempus sacrum secundum quattuor adventus Domini dividitur
– Prag, Kapitel F.XXI

Puto res ipsa exigit ut quaeramus
JOHANNES CHRYSOSTOMUS – PG 6, 834
PAULUS DIACONUS – PL 25, 1161

Quaeritur, hic asina et pullus alligata, contra in aliis evangeliis non fit mentio de asina
– Clm 15000 f.1 ra

Quando aliqua domina concipit primo, non statim current nuntii
– Vat. Burghes. 218 f.1 r

Qui tantum modicum tangit de hoc sancto. Huius evangelii materia bis in evangelio solet in ecclesia Dei frequentari
– Clm 28622 f.1 ra

Quia finis belli est victoria
BERNHARDINUS SIENENSIS OM – Edd. Opp. tom IV. Paris 1636 etc.

Quia hodie sancta mater ecclesia incipit officium divinum, quo per quattuor solaris anni . . tempora Christo sponso suo jubilat
CONRADUS DE WALDHAUSEN (Postilla studentium Universitatis Pragensis)
– Pleraque Mss. Clm 5197 f.49 r etc.
CONRADUS SOLTAU (?) – Göttingen, UB Cod. Lüneburg. 14

Quia teste scriptura omnis Christi actio nostra est instructio, ideo quilibet homo attendat
– Vat Pal. 348 f.58 v etc. → Scire debetis

Quoniam ut ait magnum lumen ecclesiae excellentissimus pater et doctor fidei . . Augustinus
NICOLAUS DE BLONY (Sermone s de tempore) – Ed. Straßburg 1498

Sancta mater ecclesia per tempus IV dominicarum, quae ab ista dominica incipunt et durant usque ad natale Christi
THOMASCUS CRUCIFER STRAKONICENSIS – Clm 14299 f.1 ra etc.

Sancta mater ecclesia recolit istis quattuor dominicis quadruplicem Christi adventum
– Prag, UB VI. G. 1 f.2 v

Sciendum, quod hoc evangelium legitur in dominica palmarum, ubi etiam historia
– Wien-Schotten 130 f.274 etc.

Sciendum, quod in praesenti evangelio agitur de mansuetudine humilitatis Christi
– Schlägl 201 f.4

Sciendum, quod signum adventus Domini in Jerusalem ad redemptionem populi fuerit praedictum et, celebri forma diffamatum
– Berlin SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol 296 I f.11 ra

Sciens propheta scil. Isaias malitiam Judaeorum, qui contradicturi fuerant Christo ascendenti
– Leipzig, UB 729 f.3 rb

scil. in die palmarum et venisset ad unam villam, quae vocatur Bethphage
– Clm 2942

Scire debetis, quod ita est, quod omnis Christi actio nostra est instructio
– Pleraque Mss. Clm 12657 f.1 r etc. → Quia teste scriptura

Sed quia hoc evangelium legitur in die palmarum, ideo dicatur et exponatur loco suo
– Prag, UB VI. E. 6

Sex ponuntur in hoc evangelio circa adventum Domini in carnem
– Paris, Maz. 968

Si enim ore peccatoris sit veritas confessionis occurrit ei misericordia remittentis peccatum
Johannes (Halgrinus) de Abbatisvilla – Schlettstadt 122 f.103 va (*IL 34*) (*FL 45*)

Sic jacet tenor lectionis sancti evangelii, ut audistis
Nicolaus Polonus (N. de Blony) – Cambridge, Corpus Christi Coll. 528
Nicolaus Lucas de Magna Cosmin – Prag, Kapitel E 22 f.1 b

Sic scribit apostolus ad Romanos: Abiciamus . . Venerabilis doctor Isidorus lib. 2 de summo bono cap. 8. volens nos instruere
– Prag, UB III. D. 11

Sic scribit Matth. 22. et legitur per ecclesiam in evangelio hodierno → Haec via Domini

Sicut dicit beatus Augustinus in quodam sermone de adventu: Si aliquis magnus dominus, si aliquis rex, aliquis imperator deberet ire ad aliquam civitatem
– Florenz, Laurent. Edili 29 f.2 vb

Sicut ex evangelio Matthaei et Lucae colligitur, Dominus eundo Jerusalem per haec tria loca transivit
Rogerus de Salesburia – Oxford, Bodl. Hatton 37 f.267 etc.

Temporalis processus forma modus est spiritualis → Erudit nos sapientia Dei
– Troyes 1761 f.77 ra

Tempus quod hodie incipit → Illud evangelium scribitur

Tota huius evangelicae lectionis series plena dulcedinis, profunda mysteriis
Godefridus Admontensis OSB – Ed. PL 174, 25

Transivit Deus de monte Oliveti
Odo de Cheriton OCist. – Cambridge, Gonville and Caius 462/441 f.6 rb (*IL 50*)

Tria necessaria euntibus Jerosolymam: Misericordia
Ps. Eckardus – Cues 21
Tunc Bethhpage enim fuit villa sacerdotum
– Schlägl 142 f.9 ra
(Ut) regi venturo Christo reverenter occurramus, mittit sancta ecclesia ad nos hodie tres sollemnes nuntios, scil. Paulum apostolum
– Uppsala, UB C 73 f.1 ra
Veniens de Jericho transeundo caecos sanaverat
– Oxford, Magd. Coll. 167 f.3 va
Via praedicatoris ostenditur, ibi: Ite in castellum
– Graz, UB 1032 f.25 v

**Cum attentius adverterem** caelestis sententiam veritatis [Prolog. in sermones de epistolis dominicalibus]
Thomas Ebendorfer de Haselbach – Clm 2759 etc.

**Cum Christi actio** sit mea instructio [ Prolog. ad sermones]
– Clm 8440 f.1 ra

**Cum Christus esset fere XXX annos**
scil per viae infestationem et per officii sui inchoationem [i. adventu]
– Schlägl 203

**Cum deposuisset Esther vestes regias** (Esth. 14, 2) [in principio Quadrag.]
Quia advenerunt dies poenitentiae ad redimenda peccata
Jacobus de Benevento OP – Paris, Maz. 1043 f.1 ra etc. (*FL 34*)

**Cum descenderet ros super castra** (Num. 11, 9) [in adventu]
Hic adventus Salvatoris qui notatur, sub rore et manna describitur
– Tortosa, Cab. 109 f.219 v
Hic ipsius Salvatoris adventus describitur gloriosus et gratiosus
– Tortosa, Cab. 109 f.200 v

**Cum doctor sive praedicator evangelicus** [Prolog. in Summam Collationum sive Communiloquium]
Johannes Wallensis OM – Paris, Nat. lat. 3488. Permulta Mss. Ed. s. l. s. a. (1478) etc.

**Cum finis huius vitae** vel naturae sit beatitudo [Prolog. in compilat. quadragesimalem]
Johannes de Fabriano OESA – Rom, Angelica 1127

(Tu autem) **Cum jejunas** (Matth, 6, 17) [in capite jejunii]

Ad quemlibet nostrum, qui christiani dicuntur, sermo Salvatoris nostri pertinet
– Vorau 304 f.172 r

Antiquitus proposuit propheta Domino quaestionem de jejunio dicens in persona peccatorum: Quare jejunavimus . . Is. LVIII(,3)
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.67 va (*FL 60*)

Augustinus: Tempus quadragesimale tempus est militae christianae
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.41 va etc. (*FL 46*)
(Unctio eius docebit vos de omnibus (1. Joh. 2, 27))

Beatus Johannes evangelista tamquam a Deo edoctus et qui in se susceperat divinas illuminationes, manifestat nobis
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.89 v etc. (*IL 38*) (*FL 55*)

Carissimi, in hoc jejunii capite → In hoc capite jejunii

Circa evangelium moventur ista quattuor dubia, scil. utrum quilibet homo mundi teneatur jejunare
– Clm 3709 f.1 etc.

Colus ministratus animo irato in vase immundo est res, quae multum displicet homini discreto
– Paris, Nat. lat. 3557 f.149 rb

Consuetudo est in omni terra, quod servitia debent reddi dominis proballinis quas tenent ab eis
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15942 f.108 vb etc. (*IL 20*) (*FL 20*)

Consuetudo est, quod domini temporales instruunt servos suos → Sicut gallice dicitur
– Vat. lat. 1255 f.10 v; Salzburg, S. Peter a. VII. 13 f.47 va (*IL 74m*)

Cum rudis agricola, insipiens architectus et verbi Dei insufficiens praedicator
– Clm 5238 f.97 r

Dignitas jejunii multipliciter commendatur, a loco, tempore, ab auctore INNOCENTIUS III. – Multa Mss. Ed. PL 217, 357 (*IL 33*)

Docet nos de omnibus in evangelio. Ipsa enim aquila perspicatissima ostendit omnis maris principium
– Erlangen, UB 321 f.180 rb

Doctor doctorum Aurelius et pater noster Augustinus
PAULUS VENETUS (?) – Rom, Angelica 1334

Docuit Dominus, quid non est faciendum, quod homo consequatur poenitentiae fructum
MATTHAEUS DE SAXONIA – Clm 8356

Dominus in praemissis verbis unum praesupponit et nos ad duo incitat
DIMALDUCIUS DE FORLIVIO OESA – Clm 3539 etc.

Duo docet hic Dominus, quae sunt necessaria jejunantibus, scil. conscientiae puritatem
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.158 etc. Ed. Paris 1578 (*IL 3a*)

Duo faciunt poenitentiae opera Deo accepta et nobis aeternae vitae meritoria
«DEUS DEDIT» – Danzig, Marien F.303

Duo hic notanda sunt, quia jejunandum esse supponitur
ROBERTUS KILWARDBY OP – Cambridge, Trinity Coll. B. 15 f.288 r

Duplex ponitur hic ornamentum jejunii
– Siena F. IX. 21 f.3 r

Haec ad litteram intellecta potius sunt mortifera
– Bordeaux 283 f.20 v

Hic possunt notari tria. Primo invitamur ad verum jejunium, in quo quattuor exiguntur
– Assisi 470 f.346 vb

Hoc autem dixit Dominus propter duplex vitium, vanae gloriae scil.
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist – Ed. PL 183, 744

In capite nostri sollemnis jejunii ad tria invitamur per verba haec, scil. ad austeritatem sive rigorem victus
– Paris, Nat. lat. 14595 f.73 r

In his verbis tria ostendit nobis Dominus, abstinentiam, misericordiam, munditiam
– Paris, Nat. lat. 3731 f.19

In hoc capite jejunii necesse nobis est, ut taliter jejunemus, quod nostra jejunia Deo sunt placita
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 5197; Bamberg theol. 29 etc.

In hoc tempore jejunii providendum nobis
– Prag, Kapitel F. LXXXI

In hoc verbo Christus nobis aliquid agendum supponit: Tu autem cum jejunas
JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 f. (*FL 50*)

In principio quadragesimalis observantiae
– Vat. lat. 11444 f.190 (*IL 74m*)

In quibus verbis insinuatur ecclesiae, quid sit agendum in quadragesima nempe jejuna
FR. REINER (?) OM – Clm 23372 f.10 va

In quolibet opere meritorio concurrunt duo, gratia Dei et cooperatio liberi arbitrii
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.19 va (*FL 60*)

In verbis propositis tria breviter describuntur. videl. mortificatio corporalis lasciviae, propter quod suscipitur poenitentiale jejunium
JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 (*FL 50*)

Medici corporales tribus modis mederi solent, scil. restringendo vel laxando
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.63 rb (*IL 37*) (*FL 52*)

Non est aliquis dominus vel episcopus vel comes vel alius, qui non velit habere servos prudentes et fideles
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.69 vb etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Nota hic (?), quod in hac quadragesima debemus nos sic habere in jejunio, quod jejunium nostrum Deo placeat
– Mainz, StB I. 197

Notandum, quod jejunium fieri debet in caritate, aliter non esset acceptum Deo
– Assisi 462 f.90 r

Omnes comparationes, quae fiunt in mundo, sunt in triplici differentia
– Siena F.IX. 17 f.23 r

Per caput mentem intellige
– Oxford, Bodl. 144

Ponitur regula affirmata ostendens, quid circa jejunium sit observandum
– Windsheim 94 f.1 ra

Post exclusionem modi indebiti ponit informationem modi debiti
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Madrid, Nac. 70 f.72 v (*FL 34*)

Quattuor hic nobis insinuantur, primo jejunium
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.405 va (*FL 22*)

Quia hodie fideles Christi incipiunt jejunare, docet nos Christus, quae sint necessaria jejunantibus
GUILELMUS PERALDUS OP – Clm 2638 etc. (*FL 27*)

Recitatur in evangelio hodierno, prout scitis
– Valencia, Cat. 269 f.269

Salvator noster Jesus Christus salutem omnium cupiens jejunium christianorum
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1240 (*IL 9*)

Sancta mater ecclesia in isto die cinerum
– Valencia, Cat. 283 f.7 v

Sciendum est, quod ecclesia volens imitari Jesum Christum
– Vat. lat. 11515 f.3 v

Sciendum nobis est, quod quattuor sunt rationes jejunii quadragesimalis
– Assisi 470 f.345 ra

Secundum apostolum omnia in nobis honeste et secundum ordinem fieri debent. Ideo Dominus in verbo proposito nos docet tripliciter ordinari
Evrardus de Vilebenis (de Valle scholarum) – Paris, Arsenal 401 f.159 vb (*FL 13*)
Hugo de Prato florido OP – Ed. Heidelberg 1485 (*FL 32*)

Secundum quod communiter jura volunt: Ille, qui tenet possessionem
– Clm 8336 f.124 ra

Secundum sententiam Hieronymi contra Jovinianum, beatitudo in paradiso
– Oxford, Merton Coll. 236 f.118 ra

Sed hic forte sumant aliqui excusationem jejunandi
Antonius Rampegolus OESA (ex postilla Alberti de Padua) – Burgo di Osma, Cat. 162

Seneca dicit, quod copia ciborum intellectus impeditur subtilitas
Joh. Jordanus de Pistorio – Venedig, Marc., ad Joh. et Paulum 312

Si verba, quae audistis ex ore meo, nostra putarentur, ridiculosus viderer
Petrus Manducator – Paris, Nat. lat. 2950 f.119 v etc. Ed. PL 198, 1749 (*IL 55*) (*FL 66*)

Sicut gallice dicitur: A bon seignor mainée douce, idest familia dulcis, et propter hoc Dominus noster Jesus Christus, qui summe bonus est, instituit nos tamquam servos suos
Thomas Brito (Ps. Thomas de Aquino) – Paris, Maz. 1028 f. etc. (Ed. Opp. XXXII (1879) 697; A J.-B. Raulx, sermones et opuscula concionatoria I (1881), 296)

Sicut prius dictum est, quod multi sunt, qui male jejunant
– Prag, UB XIII. D. 17

Sicut scitis, hodie est initium et prima dies quadragesimae ideo sermo noster erit de poenitentia
– Clm 15485 f.1

Solet una quaestio moveri a sacrae scripturae doctoribus: An jejunare sit virtus
– Marseille 397 f.61 r

Summus et perfectissimus praedicator Christus in verbis propositis ad commendationem abstinentiae tria facit
FR. THOMAS («Omnibene» (?)) – Vat. Burghes. 80 f.291 v (*FL 86*)

Tria nota, circa quae debet versari quilibet christianus et maxime tempore isto
FR. THOMAS («Omnibene» (?) – Vat. Burghes. 80 f.168 r (*FL 86*)

Tria, quae requiruntur ad perfectionem justitiae hic breviter exprimuntur, scil., mortificatio corporalis
BETHERAYMUS DE AQUITANIA – Rom, Angelica 750 f.121 v

Ubi majus periculum vertitur, ibi cautius est agendum
– Windsheim 39

Unctio eius docebit vos → Beatus Johannes evangelista

Unum in his praesupponitur, scil. jejunare et duo praecipiuntur
– Oxford, Bodl. Can. lat. 311 f.43

Unus doctor, qui loquitur multum de philosophia
– Vat. Burghes 174 f.1

Ut ait philosophus.i Ethic.: Bonum est, quod omnia appetunt
– Basel, UB A. VII. 21 f.1

Ut nobis jejunium quadragesimale proficiat, necesse est, ut mentes nostrae caelestibus instruantur disciplinis
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 f.76 ra etc. (*IL 3a*) (*FL 3*)

Utrum nimis jejunare et corpus in poenitentia affligere sit meritum
MATTHAEUS DE ALBA (O) OM – Sevilla, Cat. 83-5-9 f.121 ra

Verba ista scripta sunt in evangelio Matthaei. quod legitur hodie in ecclesia, et sunt verba summi magistri, verbi scil. incarnati DNJCi
– Toledo, Cat. fol. 5–28

Vos, qui amici esse debetis Jesu Christi, qui christiani estis, scire debetis quod modo venit tempus, in quo est vera probatio amoris
– Brüssel, B. Royale II. 953 f.134 rb

Vos videtis, quod ad lavandum maculas cordis necessaria est aqua elementaris
GUILELMUS BERNARDI OP – Paris, Nat. lat. 14965 f.142 r (*FL 24*)

Vulgariter dicitur: Selone le maistre le disciple. Honor magistri est honesta vita discipuli
– Vorau 406 f.13 v

Vulgo dicitur, quod bona vita esset mercatoris nisi in fine convivii simbolum computarent
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 159 f.409 ra etc. (*IL 19*) (*FL 19*)

Vult Dominus Jesus excludere secundum litteram omnem hypocrisim
– Paris, Nat. lat. 15959 f.418 rb etc.

**Cum jejunasset quadraginta diebus** (Matth. 4, 2) [in capite jejunii]
Christus jejunavit nobis in doctrinam et exemplum, quia secundum Gregorium: Omnis Christi actio
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Basel, UB VIII. A. 13 f.19 Ed. Reutlingen 1489
(Non in solo pane vivit homo (Matth. 4,4))
(Ibid. in evangelio hodierno et in Deut. VIII.) – Duo principaliter hic tanguntur secundum duo, quae sint in homine, scil. corpus et anima
MGR. IO. LA LOUE (Joh. de Allodiis vel de Aurelianis?) – Paris, Nat. lat. 14899 f.172 rb
Ipse Dei Filius veniens pro salute nostra factus est homo et similis nobis, ut nos omnes faceret similes sibi
– Barcelona, Bibl. Central 641 f.122 ra
Omnis Christi actio nostra est instructio. Si jejunavit qui peccatum non fecit, et nos pro peccatis jejunare debemus
– Paris, Nat. lat. 15952 f.14 ra
Processus et ordo tentationis Christi talis fuit: Ipse enim jejunavit jejunando esuriit
– Wien, Nat. 14556 f.1 ra
Sciendum, quod tempus quadregesimale, quod hodie incipit
ANTONIUS DE AZARIO OP – Erlangen, UB 331
Sicut Salvator noster Deus erat et homo, sic utriusque tam divinitatis quam etiam humanitatis veras operationes habebat
– Barcelona, Bibl. Central 641 f.127 rb

**Cum jejunatis** nolite fieri sicut hypocritae (Matth. 6, 16) [in capite jejunii]
Ab hodierno die usque in pascha dies XLVI numerantur
FR. CAESARIUS – Köln, St. Arch. W 233 f.2 vb
Ad sanandum vitiosas infirmitates nostrae carnis institutum est jejunium
– S. Florian 362
Apparet ex multiplici experimento
FRANCISCUS DE ABBATIBUS OM – Graz, UB 709
Attendendum quod multa incommoda sequuntur hypocrisim, propter quae fugienda est
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698
Attendite a fermento.. et nota quod hypocrisin fermentum appellat
– Clm 5634 f.1

Attendite, dilectissimi fratres, verba dominica et ex eorum admonitione vestra colorate jejunia
HERBERTUS DE LESINGA OSB – Cambridge, UB L 219 f.222

Augustinus libr. de jejunio: Praecipue pauperum mementote
– Danzig, StB, 2035 f.180

Bernhardus in quodam sermone ait: Mundus clamat ego deficiam
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Berlin, SB theol. lat. 180 etc. (*IL 45*)
Ed. s. l. s. a Incunab. (Jacobus de Vorag.)

Bonus et prudens medicus infirmum, quem habet curare
– Siena F. IX. 16 f.1 r

Caput nostrum Christus
– Clm 15912 f.3 v

Carissimi, expulsi tenentur sibi eligere viam, per quam vadant
– Florenz, Laurent. Plut. XX, 28

Carissimi, in ista quadragesima ecclesia facit mentionem, quomodo Christus hominem peccatorem vitiis vulneratum
– Neapel, Naz. VIII. A. 22 f.1 r

Carissimi, in quadragesima est tempus poenitentiae → Quoniam quadragesima quae est tempus

Chrysostomus: Qui jejunat a cibis et non
– Vat. lat. 1211 f.56 v (*IL 74m*)

Consilium est sapientis in Eccli. (18, 20) Ante languorem adhibe medicinam. Utilis enim et necessaria his diebus medicina verbi Dei..Cum jejunatis.. Tempus est fratres carissimi, ut praeteritae deliciae vitae austeritate compensantur
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 p. 239 (*FL 36*)

Cum dicat apostolus de populo antiquo sive de patribus Veteris Testamenti, quod omnia in figura contingebant illis
BARTHOLOMAEUS DE FERRARA OP (?) – Basel, UB A. VIII. 13 f.1

Cum finis humanae vitae sit beatitudo
– Prag, Kapitel E. XLVI

Cum omne opus bonum et virtuosum debet regulari regula rationis
JACOBUS PARMENSIS OESA – Siena F. IX. 21 f.131; Clm 14294 etc.

Cum tuba sonat in praelio, ad arma recurrendum est
MGR. JOHANNES RAULIN OClun – Ed. Paris s. a.

Cupiens inimicum fugare et a se repellere destruxit illi receptaculum
PS. PETRUS DE PALUDE (THESAURUS NOVUS) – Ed. Paris 1555 etc. (*FL 84*)

Desiderantibus sacrorum observantiam jejuniorum a sanctis patribus dictante Spiritu Sancto indictam
– Vat. Reg. lat. 271 f.8 v

Dicta primo historia prosequendo similiter quadragesimale peregrini cum angelo
MARCUS SCHÖNBRUNNER OP – cf. G. Meersseman OP, Notice bio-bibliographique sur deux frêres précheurs silésiens du XIV^e^s. nommés peregrinus, Arch. Fr. Praed. XIX (1949), 273–4

Dicunt experti arborum plantatores, si poma alicuius arboris putrescant «MEFFRETH» (Hortolus reginae) – Ed. Hain 10999

Dignitas jejunii multipliciter commendatur: a loco, tempore
INNOCENTIUS III. – Ed. PL 217, 357 (*IL 33*)

Differentia rationalis secundum sententiam Augustini in pluribus locis in quodam bonorum medio a Deo creata est
– Assisi 511 etc.

Dominus ac Redemptor noster facit more boni magistri, qui vult, ut discipuli sui divinae scientiae virtutem comprehendant
«OPUS MV» – Kremsmünster 80 f.4 r, Budapest, UB 39 n. 2; 48 n. 41; etc.

Dominus hortans nos ad jejunium removet tria, quae corrumpunt jejunium et omne opus bonum, scil. hypocrisim
– Rom, Angelica 1057 f.18 ra

Dominus noster Jesus Christus dicit Matth. 7. hypocrita eice primum trabem de oculo tuo
– Mainz, StB II. 106/2

Duo docet hic Dominus, quae sunt necessaria jejunantibus, scil. conscientiae puritatem et mentis devotionem. Per faciem intelligitur conscientia, quae lavanda est multipliciter
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS (Ps. Thomas de Aquino) OP
– Escorial f. IV. 28 f.158 Ed. Paris 1578 (*IL 3a*)

Duo notantur in verbis praemissis
– Cambridge, Trinity Coll. 373

Duo notantur in verbis praemissis
– Karlsruhe, LB 127

Ecce fratres dilectissimi in Domino, nunc est tempus acceptabile
MATTHAEUS DE SAXONIA OESA – Clm 8356 f.1 ra

Egregius doctor Augustinus pater noster
THEODORICUS VRIE OESA – Darmstadt, LB 534 f.7 ra

Est autem jejunium incipientium, proficientium, perfectorum
– Clm 22306 f.43 vb

et beatus Hieronymus in epist. ad Demetriadem virg. dicit post cogitationum
– Danzig, StB 2042

et formavit Deus hominem de limo terrae..Gen. II(,7). Beatus Augustinus in libro de spiritu et anima dicit: Quoniam dictum est, ut me cognoscam
– Clm 8493 f.164

et sic continuatur ad praecedentia: Postquam Dominus docuit orare
– Wien-Schotten 123

Ex his praeceptis omnem nostram intentionem
– Vat. lat. 615

Expedito uno membro jejunii, scil de causis institutionis, nunc aggrediamur secundum membrum, scil. de loco exhibitionis
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Edd. Straßburg 1484 etc. (*FL 11*)

Figura Exod. XXV., ubi Moyses jejunavit XL diebus, ut legem Domini acciperet
CHUNRADUS DE SOLTAU – Vat. Palat. lat. 123 f.115 rb

Finis humanae naturae cum sit beatiduto
BARTHOLOMAEUS DE PISA OM – Clm 8338 f.1 ra
MARCUS DE SUMMA RIPA OM – Oxford, Bodl. Can. misc. 136

Glossa: Non prohibet virtutem, sed fictam virtutis speciem
– Padua, Anton. 492 f.13 va

Gorra(nus?): excludit ergo Dominus
Prag, Mus. Nat. XIV. C. 13 f.2

Hic admonet Dominus de jejunio, ut recta intentione fiat
– Prag, UB XIII. B. 9

Hic excludit intentionem vanae gloriae ab operibus poenitentiae
– Rom, Casanat. 271 f.49 (*IL 74k*)

Hic primo quaeritur, quare non servamus jejunium eo tempore, quo Salvator, quia ipse statim post baptismum jejunavit
– Braunschweig, StB 85 f.1 ra

Hic Salvator dissuadet modum indebitum
– Salzburg, S. Peter b. VIII. 20 f.22

Hic traditur debita forma observandi jejunium
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.276 vb (*FL 74*)

Hoc evangelium docet, quomodo est a fidelibus jejunandum, cavendo a peccato hypocrisis et intendendo fidei devotionis
JOHANNES WICLIF – Sermones, ed. J. Loserth, IV (London 1890), 49

(Memor esto unde excideris (Apoc. 2, 5))

Hoc verbum dirigitur ad peccatorem
– Brüssel, B. Royale II. 1142 f.163 v

Hodie eiciuntur publici peccatores sollemniter ab ecclesia, ut alii timeant similia committere
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15959 f.396 rb, 399 ra (*IL 19*) (*FL 19*)

Hodie sancta mater ecclesia
– Prag, UB VIII. G. 33

Jam Domino adjuvante ad sacrum tempus quadragesimae perducti sumus
BERNHARDINUS SIENENSIS OM – Opp. I (1950), 48

Id quod in hac mortali vita est praecipue nobis notum
– Troyes 1684

Jejunium quadragesimale habet exordium et auctoritatem ex evangelio, lege et prophetis
– Oxford, Bodl. Hatton 101

Jejunium quippe omnipotenti Deo gratum est ita duntaxat
PS. HAYMO DE HALBERSTADT – Ed. PL 118, 182

In capite jejunii ecclesia legit evangelium de jejunio, in quo quattuor facit, quia aliquid supponit, scil. jejunium debitum
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. 49 vb (*FL 75*)

In capite jejunii hoc evangelium merito legitur
ODO DE CHERITON OCist – Clm 2636 f.28 v etc. (*IL 50*)

In evangelio hodierno quaeritur
– Prag, Kapitel F. LXXVII

In evangelio isto tria nos docet Dominus facere → In hoc evangelio docet nos

In evangelio praesenti ex Salvatoris ore docetur poenitens anima jejunii et ostenduntur tria
JOHANNES DE RUPELLA OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.34 vb (*FL 48*)

In his verbis insinuat et instruit Dominus, quae a jejunantibus sint vitanda
– Graz, UB 941

In hoc evangelio docet nos tria facere. Primo docet nos jejunare, cum dicit: Cum jejunatis
– Clm 12665 f.105 vb etc.

In hoc evangelio Dominus duo facit. Primo docet quod operibus poenitentiae concludamus intentionem vanae gloriae
– Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. oct. 38 f.101 va

In hoc evangelio duo notantur, jejunium et eleemosyna
ANTONIUS DE PADUA OM – Ed. Padua 1895 (*FL 6*)

In hoc evangelio evangelista ostendit quinque. 1° ostendit, quomodo Dominus prohibet modum jejunandi indebitum
HENRICUS HOLLEN OM – Lüneburg. Ratsbücherei 2° 57

In hoc evangelio praecedenti dominicali
– Prag, UB XIII. D. 17 f.78

In hoc evangelio, quod legitur in capite jejunii, tria docet nos Dominus. Primo quid faciendum est in hoc tempore quadragesimae
– Troyes 1776 f.101 va

In hoc evangelio tria hic traduntur ad debite jejunandum. Primo docemur, ne efficiamur tristes
JOHANNES NIDER OP – Ed. Hain 11797

In hoc processu evangelici textus dominica ista
– München, UB 96

In initio sacri jejunii magisterio instruimur evangelii, ne frustremur merito praemii
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.165 va

In isto evangelio agitur de duplici jejunio, scil de jejunio hypocritarum
GUILELMUS PERALDUS (?) – Siena F. X. 6 f.63 ra (*FL 27*)

In quadragesimali jejunio sunt quattuor attendenda, videl. tempus
HONORIUS III. – Horoy, Bibl. Patr. I, 726 (*FL 31*)

In tota serie huius evangelii inducit nos ad tria
– Oxford, Bodl. Can. misc. 97

In tota serie huius evangelii quattuor principaliter continentur. Primum est fundamentum veritatis, ibi: Cum jejunatis
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Vat. Ottob. lat. 557

In verbis istis tria facit Salvator. Primo (jejunium nostrum) supponit et propter hoc dicitur: Cum jejunatis
COLLECTIO FR. MIN. – Paris, Nat. lat. 15958 f. 228 etc. (*IL 11*) (*FL 10*)

Instat tempus quadragesimae, tempus poenitentiae
– Clm 8837 f.1 ra

Inter omnia quae magis diliguntur ab hominibus
– Siena G. VII. 24 f.65

Leo in sermone: Sanctam et desiderabilem . . sic inquit: Non est justum, ut in populo christiano
STEPHANUS WIRTEMBERGER OESA – Clm 8368

Licet opera poenitentialia in peccato mortali facta sint iteranda
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Multa Mss. (*IL 12*) (*FL 14*)

Locuturus vobis carissimi
– Wien-Schotten 387 f.182

Manifestum est his praeceptis omnem nostram intentionem
– Paris, Nat. lat. 3795 f.1

Memini Senecam ad Lucillum dixisse epist. 72
GREGORIUS DE ALEXANDRIA OESA – Escorial h. II. 3 f.275 (*IL 18*)

Memor esto, unde excideris → Hoc verbum dirigitur

Non solum cibo et potu sed etiam ab omnibus vitiis, a rapina, ab ebrietate
– Gießen, UB 843; Vat. Reg. lat. 115 f.39

Nota hic tria, primo quare jejunium quadragesimale sit institutum sub numero XL dierum
– Brüssel, B Royale II. 1132 f.105

Nota humilitas vera et eleemosina larga duo ista sunt caritas jejunii
– Berlin SB, (Tübingen, UB) lat 2° 606 f.108

Nota, quod jejunium perficitur plena conversione, pura intentione
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.41 rb (*FL 12*)

Nota, quod quattuor sunt, quae auferunt nobis fructum jejunii. Primum est multiplicatio pecuniae
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 f.27 rb (*IL 3a*) (*FL 3*)

Nota, quod sicut communiter dicitur: Fames facit lupum exire de nemore
– Clm 8207 f.44

Notandum, quod jejunium non valet, nisi fiat in caritate
FR. JOHANNES DE RATENHASLICH – Clm 26700 f.159

Omne opus virtuosum → Cum omne opus virtuosum

Perfectum est jejunium, ubi simul est
– Clm 15912 f.139 v

Pervenimus Deo adjuvante
BENEDICTUS ANTONIUS DE FLORENTIA OESA – Rom, Angelica 826

Poenitentia et jejunium omnibus christianis et ideo hoc nobis proponitur
– Kremsmünster 23 f.182

Postquam anima fuit docta per me satis compenter
– Schlettstadt 150 f.185 r; Clm 8962 f.138

Postquam Dominus docuit orare → et sic continuatur

Primo dicta historia prosequendo similiter per totam quadragesimam volens nostrum propositum sequi
DIMALDUCIUS DE FORLIVIO OESA – Clm 3567 f.158 rb; 8386; 17633; Bamberg, Q. V. 73; Q. VI. 3;

Principium transgressionis humanae vitium gulae fuit
ALBERTUS DE PADUA OESA – Clm 26858 f.117

Pro declaratione illius textus sancti evangelii diligenter est considerandum
– Prag, UB XIII. D. 17

Pro huius thematis introductione nota, quod invenio tres scolas, scil. Moysi, Machometi, DNJCi
– Berlin, SB. Magdebg. Domgymn. 221 f.49

Quaeritur, cur a dulcissimo DNJCo jejunium sit nobis institutum
Augustinus de Ancona seu de Neapoli OESA – Klosterneuburg 543
Jordanus de Quedlinburg OESA Clm 8354; 18323 etc.
Nicolaus de Straz OESA – Prag, Mus. Nat. 3180 f.1

Quaestio oritur inter doctores theologos
– Vat. Palat. 463 f.74

Quamvis tota vita nostra, dum sumus in via, est in continua pugna
Robertus Holcot OP – Rom, Casanat. 296; Clm 17650 f.1 ra etc.
Augustinus de Urbino OESA – Clm 8444; 9022; 17504 etc.

Quando dominus terrenus mittit servum suum ad aliquod forum
– Clm 17197 f.1

Quantae efficaciae sit jejunium, quod hodie inchoatur, ostendit Augustinus
Henricus de Montejardino OM – Assisi 491

Quia fideles Christi hodie incipiunt jejunare, docet nos Christus
Guilelmus Peraldus (?) – Troyes 1729; Clm 2638 etc. (*FL 27*)

Quia hodie instat tempus jejunii
– Prag, UB VIII. F. 25 f.94

Quia homo quantum ad se deordinatur
– Prag, UB VIII. F. 25 f.41

Quia in ista humana miseria
Rogerus de S.Victoria OESA – Rom, Angelica 212

Quia intentionis meae est pro posse laborare, ut nos mundum, uti dignum est, contemnemus
Bartholomaeus de Pisa OM – Ed. Mailand 1498

Quia omne opus bonum → Cum omne opus

Quia oratio illa fortis est
Augustinus de Ancona OESA – Danzig, Marien F. 147

Quia poenitentia nostra a jejunio incipit, ideo ecclesia in capite quadragesimae evangelium de jejunio legere facit
Hugo de Prato florido OP – Ed. Venedig 1576 (*FL 32*)

Quia sollemnitas quadragesimalis in sequenti dominica inchoatur, hos tamen dies quattuor praecedentes ecclesia addidit
– Danzig, Marien F. 292 f.1; F. 219 f.7

Quia transgressionis humanae gulae fuit vitium, ideo poenitentiae contrario
AUGUSTINUS DE ANCONA OESA – Wien, Nat. 3914 f.4 v

Quoniam quadragesima, quae est tempus poenitentiae, incipit hodie, in quo debemus poenitere condigne
– Clm 17649 f.181 ra

Ratio naturalis nos docet
PHILIPPUS DE MONTE CALERIO OM – Vat. lat. 1066 etc. Ed. Mailand 1498 (*IL 74*)

Reverendi mei viri et fratres, scimus, quod absque Dei adjutorio
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol 770 f.195 ra

Sacro tempore semper Romae statio polilona (?) apud aliquam ecclesiam, quas sancti patres statuerunt habentes speciales indulgentias, ideo semper de una statione dicam vobis ante evangelium
JOHLIN ZDERAZER – Clm 13416 f.1 ra

Salvator in evangelio de duobus facit mentionem, videl. de jejunio et thesauro
– Prag, UB III. H. 4 f.3 r

Salvator sic legitur dixisse de turbis, Marc. VIII a Si dimisero eos jejunos
LAURENTIUS DE FAYA – Tours 94 f.77

Sancta mater ecclesia, quae hodie incipit celebrare generale quadragesimale et poenitentiale jejunium
JOHANNES DE MINDA – Lüneburg, Ratsbücherei 2° 62 a

Sancto experto Job attestante militia est vita hominis super terram
– Braunschweig, StB 135 f.127 r

Sapiens magister
HENRICUS DE MONTEJARDINO OM – Assisi 489; 491 etc.

Sciendum est loquendo moraliter, quod aliqua sunt opera
– Vat. lat. 11515

Sciendum, quod tempus quedragesinale quod hodie incipit, est tempus jejunii
ANTONIUS DE AZARIO OP – Clm 3232 etc.

Scribuntur haec verba Matth. VI. et in evangelio occurrentis feriae Salvator noster docet nos qualiter in conspectu eius ambulare debeamus
MICHAEL DE MEDIOLANO OM – Ed. Venedig 1487

Secundum naturales aurum naturale differt ab artificiali
JOHANNES GRITSCH OM – Clm 3540 etc. Edd. 1491 etc.

Secundum quod homo est ex duplici compositus substantia
– Cremona 30

Secundum S. Thomam II. 2. qu. 147 art. 1 Jejunium principaliter assumitur ad tria, primo ad concupiscentias carnis comprimendas
– Clm 26617 f.1 ra etc.

Secundum sensum litteralem Christus docuit discipulos suos orare
– Graz, UB 542

Sententia est Boethii III. de Consolat., quod oportet esse sermones loquentium
Ps. Antonius de Padua – Ed. Stadtamhof 1739

Sequitur historia Veteris Testamenti in libro Maccabaeorum
Hieronymus de Praga – Krakau, Kap. 150

Sic scribitur Matth. 6 et legitur in evangelio hodierno → Reverendi mei viri

Sicut ait Bernhardus in quodam sermone
– Rom, Angelica 805

Sicut ait Leo papa in quodam sermone huius temporis: Rationabilibus sacrisque jejuniis
Dimalducius de Forlivio OESA – Clm 8963 etc.

Sicut apparet ex multiplici experimento et philosophus hoc testatur: Omnis forma naturalis requirit materiam debitam
Franciscus de Ast OM – Clm 26815 f.1 r etc.

Sicut dicit apostolus, quod a Deo sunt ordinata et homo per peccatum
– Assisi 512 f. 100 ra

Sicut dicit Augustinus in sermone de quadragesima: Congruit nostrae devotioni ut qui Domini crucifixi
Nicolaus de Blony – Ed. Straßburg 1498

Sicut ex doctrina philosophi I. Ethic. potest colligi satis clare secundum diversitatem finis
– Paris, Nat. lat. 3302 f.88 etc.

Sicut in rebus naturalibus bonitas ex fine eorum dependet
– Neapel, Naz. VIII. E. 24 f.103 r

Sicut in superioribus praeceptis ita quoque circa jejunii observationem
– Kremsmünster 212

Sicut infirmitates corporales non nisi per contrarium expelluntur
Jacobus de Losanna (?) – Paris, Arsenal 404 (*IL 29*) (*FL 35*)

Sicut patet → Sicut apparet

Studium et sollicitudo agricolae non sufficeret terram fodiendo quantumcumque bene foderet eam
Aldobrandinus de Cavalcantibus (?) – Madrid, Nac. 5544 f.2 rb (*FL 3*)

Supra commonefecerat Dominus discipulos suos de eleemosyna et oratione
– Bamberg, SB theol. 185

Tempore isto inducitur poenitentia et jejunium omnibus christianis
– Clm 26815 f.102 r etc.
Temporis est poenitentiae, ut emendemus culpas
– Brüssel, B Royale II. 1142 f.162 v
Triplex est jejunium, indifferens, malum et bonum
– Salzburg S. Peter a. V. 17 f.43; Hohenfurt XLVII f.154
Tristes enim dicuntur hypocritae, quia ut religiosi appareant, tristitiam quandam et severitatem in vultu ostendunt
Bruno Astens. OSB – Ed. PL 165, 177
Videmus, quod si aliquis medicus medicinam dedisset alicui aegroto
Johannes de S. Geminiano OP – Basel UB A, VII. 14
«Sensatus» – Clm 14162
Volunt philosophi naturales, quod non introducatur
Paulus de Venetiis (Venetus) OESA – Maastricht, StB 12

**Cum in ecclesia mea** quietus residerem [Prolog. in sermones dominicales]
Radulphus Acton – Oxford, Lincoln, Coll. 116

**Cum in scientiis divinis** et humanis multo tempore desudassem [ Prolog. in libr. sermonum]
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.1 ra

**Cum inter arcana mentis Dei** annuente clementia [Prolog.]
– Colmar, 57 f.2 ra

**Cum invenire poterimus talem virum** (Gen. 41, 38) [de s. Andrea]
Verbum istud spiritualiter intellectum congruit et praesenti festivitati et praesenti negotio
– Carpentras 21 f.80 r

**Cum loquitur eloqium mysteriorum** [Prolog. in sermones de tempore]
– Graz, UB 643 f.15

**Cum nimirum sacrae theologiae sublimitas** [Prolog. in sermones de sanctis]
Johannes Gumphus – Lübeck, StB 152

**Cum pervenisset beatus Andreas** [de s. Andrea]
Scriptura sacra eos, qui dicunt malum
– Paris, Nat. lat. 12412 f.162 rb

**Cum sacrosancta mater ecclesia** praemonstrante Spiritu [Prolog. in sermones de tempore]
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 2514 f.1 etc. (*IL 34*) (*FL 45*)

**Cum venerit plenitudo temporis** → **Ubi venit plenitudo temporis**

**Cum venerit quasi fluvius violentus** (Is. 59, 19) [in adventu]
Sic construuntur verba ista, ut sit sensus iste, quoniam spiritus Domini, idest amor vel caritas, ut dicit glossa, cogit
– Clm 4629 f.1 ra etc.

**Cum videritis haec fieri** (Luc. 21, 31) [in adventu]
Regnum Dei in scriptura multis modis accipitur
ODO DE CASTRO RADULPHI – Troyes 271 f.17 rb etc. (*IL 49*) (*FL 62*)
Secundum doctrinam philosophi de ratione eorum quae sunt ad finem sunt duo. Primum est quod quaedam praecedunt finem
NICOLAUS (NICOLUTIUS) AESCULANUS OP – Clm 17650 f.59 vb etc.

**Cum viribus et memoria** notabiliter me deficere sentirem [Prolog. in «Mendicus» de tempore]
JOHANNES FELTON – Oxford. Merton 236 (*FL 44*)

**Cupio vos,** fratres carissimi, scire, quae sit lingua dolosa, a qua eximius prophetarum David postulabat a Domino liberari [Prolog. ad Quadragesimale]
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Venedig, 1576 (*FL 32*)

**Cursum consummavi** (2. Tim. 4, 7) [de s. Andrea]
Beatus Paulus ad Rom. (9, 16) Non currentis, non volentis, sed Dei est operis completio. Ideo praedicator verbi Dei non potest confidere in studio
– Worcester, Cath. Q. 46 f.313 r

**Custos, quid de nocte** (Is. 21, 11) [in adventu]
Venit mane et venit nox. Si quaeritur quaerite
– Clm 28344
Verba sunt Isaiae, verba libri signati. Propheta iste vir nobilis est et urbanae eloquentiae
– Arras 1067 f.117 v

**Da mihi, Domine, sedium tuarum assistricem sapientiam** (Sap. 9, 4) [Prolog. in Collationes]
Hoc verbum continuatim dupliciter potest intelligi vel quod sit verbum collationis
FR. PETRUS – Uppsala, UB C 191 f.149 ra
Hoc verbum potest esse sanctae matris ecclesiae divinam clementiam invocantis
FR. PETRUS – Uppsala, UB C 191 f.150 r

**Da mihi intellectum** (Ps. 118, 73, 125) [Prolog. in Concordiam evangelistarum] f.313 r
Dionysius de divinis nominibus
GUILELMUS NOTTINGHAM OP – Worcester, Cath Q 46

**Dabo eis coronam pro cinere** (Is. 61, 3) [in capite jejunii]
Cinis significat memoriam mortalitatis nostrae
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 15959 f.395 ra etc. (*FL 71*)
Dicitur communiter quod bonum forum trahit denarium de bursa
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.66 va (*FL 60*)
Haec verba loquitur Dominus per Isaiam, sed quid sibi volunt ista verba – Cambridge, Jesus Coll. Q. G. 6 f.205
Hodie datur cinis
– Paris, Nat. lat. 2909 f.38 v
Triplici ratione ponimus cinerem super caput nostrum
– Paris, Nat. lat. 15959 f.411 ra

**Dan catulus leonis** (Deut. 33, 22) [Prolog. in sermones de sanctis]
Transvadato fonte Jordanis
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Multa Mss. Edd. Ulm s. a.; Straßburg 1481, 1484 etc.

**De caelo misit Jupiter pomum aureum** [in adventu]
Fratres, scitis, quod omnia quae scripta sunt, ad nostram doctrinam sunt scripta. Estote ergo boni interpretes
– Vat. Palat. lat. 348 f.27 r

**De monte lapis abscisus est** (Dan 2, 45)
Quamquam dilectissimi fratres, multa et magna dicta sint
FULCERUS – Troyes 1251 (*FL 15*)

**Decet, ut tota cum devotione** Domini celebramus adventum [Prolog. in sermones de tempore]
LAURENTIUS ABBAS – Oxford, Balliol Coll. 223

**Dedi spiritum meum super eum** (Is. 42, 1) [de apostolo]
Apostolus Christi (bts Matthaeus), cuius festum hodie celebratur
EVRARDUS DE VALLE SCHOLARUM – Paris, Arsenal 401 f.362 ra etc. (*FL 13*)
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Heidelberg 1485 (*FL 32*)

**Dedi te in lucem gentium** (Is. 49,6) (de s. Andrea)
Verba proposita, carissimi, Dominus loquitur ad honorem beati Andreae apostoli
– Innsbruck, UB 602 f.37 r

**Dedisti hereditatem timentibus nomen tuum** (Ps. 60, 6) [de apostolo]
Cantatur autem in festis apostolorum, qui tamquam primitii . . potiorem partem hereditatis . . accipiunt
– Brit. Mus. Royal Coll. 4. B. VIII. f.212 r

**Dedit illi Dominus hereditatem** (Eccli. 44, 26) [de s. Andrea]
In his verbis beatus Andreas apostolus commendatur
PS. THOMAS DE AQUINO – Graz, UB 1478

**Deduc me Domine in via tua** (Ps. 85, 11) [de s. Andrea]
Non est mirum si homo
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 209

**Delectat tantorum tractare** margaritas sanctorum
FULGENTIUS DE RUSPE – Ed. PL 65, 939

**Dentes tui quasi grex ovium** (Cant. 6, 5) → **Bonus pastor** – Sub similitudine ovium

**Deridetur justi simplicitas** (Job 12, 4) [in adventu]
In prima dominica adventus evangelium fecit nobis mentionem de primo Domini adventu, qui fuit humilitatis et misericordiae
STEPHANUS LANGTON (?) – Arras 222 f. 142 ra (*IL 69*) (*FL 82*)

**Descende, peccavit populus tuus** (Exod. 32, 7) [in adventu]
Sicut dicit Sapiens Prov. XIII(,12) Spes, quae differtur, affligit animam. Hoc pro tanto dico, quia sicut dicit Ambrosius et sicut verba magistri Sentent.: Ante descensum Filii Dei
– Laon 295 III f.1 ra

**Descendet sicut pluvia** (Ps. 71, 6) [in adventu]
Duplicem Christi adventum
– Brit. Mus. Royal Coll. 7. F. X. nr. 51
Pluviae comparatur Christus. Pluvia descendit de nube
– Lille 88 f.89 va
Propheta David Spiritu Sancto revelante intelligens Unigenitum Dei in mundum venturum
– Brit. Mus. Royal Coll. 5. E. XII f.112 r
Salomon dicit Prov. (25, 25), quod sicut aqua frigida animae sitienti . . Propheta in hoc loco loquitur nobis, qui sumus tamquam exsules
– Cambrai 588 f.1 ra
Sicut vellus ex pluvia nullam corruptionem, sed ablutionem suscipit, sic nec virgo ex susceptione verbi
– Troyes 1535 f.54 r

**Descendi in hortum meum** (Cant. 6, 10) [in visitatione, in adventu]
Attendens ecclesia visitationis commodum invitat praelatum ad visitandum
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.193 vb (*FL 60*)
Domini dilectissimi, Jesus Christus per scripturam suam nobis ut filiis in ipsa regeneratis loquitur dicens: Descendi
– Brit. Mus. Royal Coll. 5. E. XII f.115 r
Ecce jam inveniri potest, quia seipsum revelat
– Vat. Burghes. 140 f.64 r etc. Multa Mss.
Ecclesiae praelatus debet esse sicut hortolanus, cuius horti debent esse ecclesiae sibi commissae
– Paris, Nat. lat. 3565 f.117 ra etc.
In campo divini eloquii tres descensus legimus
PETRUS MANDUCATOR OSACan – Paris, Nat. lat. 2950 f.138; 1005 f.80 ra etc. (*IL 55*) (*FL 66*)
In cellula Dei ponitur sicut hortolanus et sine dubio tot habet hortos
PETRUS DE S. BENEDICTO (?) – Erlangen, UB 325 f.188 rb (*IL 59*) (*FL 70*)
→ Praelatus in ecclesia ponitur → Praelatus ponitur in ecclesia

Isti divites mundani, sicut videmus, hortos habent et virgulta sua
– Paris, Nat. lat. 14952 f.213 ra

Praelatus in ecclesia Dei ponitur sicut hortolanus et sine dubio tot habet hortos quot habet ecclesias
– Wien, Nat. 1360 f.; Troyes 2063 f.1 r
→ In cellula Dei ponitur → Praelatus ponitur in ecclesia

Praelatus ponitur in ecclesia Dei sicut hortolanus in horto. Unde sic sine dubio tot habet hortos, quot habet ecclesias
JACOBUS DE LOSANNA (?) – Paris, Nat. lat. 18181 f.317 rb; Vat. lat. 1250 II f.159 v etc. (*IL 29*) (*FL 35*)
→ In cellula Dei ponitur → Praelatus in ecclesia ponitur

Quando aliquis valens homo plantavit unam pulchram arborem
– Paris, Nat. lat. 14961 f.282 v

Quasi ad verba sponsae desiderantis adventum sponsi respondens sponsus ait: Descende.. Agens de sacramento incarnationis ostendit, quo venerit, quia in hortum suum
– Soissons 137 f.2 ra

Tres in campo divini eloquii descensus → In campo divini eloquii

(Quemadmodum imber descendit de caelo . . (Is. 55, 10))

Ubi notantur: qualitas praedicantis, qualitas praedicationis, qualitas audientis
– Avignon 596 f.4 rb

Utinam attenderent verba ista quibus totiens dictum est in hac quadragesima: Quaerite Dominum . . Ecce jam . .
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Multa Mss. Paris, Nat. lat. 15952 f.6 etc. (*IL* 59) (*FL* 70)

**Descendit Abraham in Aegyptum** (Gen. 12, 10) [in adventu]

In verbis istis tria possumus recitare. Primo est adventus actus, quod notatur cum dicitur: Descendit
– Vat. Burghes. 166 f.35 vb (*FL 109*)

Secundum Dionysium: Non aliter passibile est nobis divinum radium superlucere
– Clm 12525 f.3 v

**Descripsi eam tibi tripliciter** (Prov. 22, 10) [de s. Andrea]

Verba ista possunt convenire beato Andreae, quia tripliciter fuit descriptus et vocatus, primo vocatione gratiosa
– Perugia 1204 f.4 r

**Desiderium justorum omne bonum** (Prov. 11, 23) [in adventu]

Recitata Parabola Salomonis consignat in sanctis desiderantibus Salvatoris adventum
– Paris, Maz. 1044 f.1 ra

Sicut aliqualiter patet in superiori sermone: Omnia bonum exspectant
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Edd. Zwolle 1479; Hagenau 1496 etc.

**Designavit Dominus (Jesus)** et alios septuaginta duos (Luc. 10. 1) [de apostolis, de evangelistis, in synodo]

Attendendum in hac lectione evangelica, quid fecerit, quid et cur. Quis fecit? Dominus. Quid? Designavit discipulos
ODO DE MORIMOND OCist. – Troyes 450 f.98 v etc. (*IL 51*)

Designavit, glossa quaedam, idest constituit ipsemet Dominus Jesus
– Paris, Nat. lat. 16507 f.419

Diligentia boni pastoris → Ita dicit Dominus in evangelio

Dominus et Salvator noster, fratres carissimi, aliquando nos sermonibus, aliquando vero operibus admonet
GREGORIUS MAGNUS – Ed. PL 76, 1138

Ego sum pastor bonus → Ita dicit Dominus in evangelio

Elegit fratres carissimi, Dominus in primitiva ecclesia duodecim apostolos
GAUFRIDUS BABION – Multa Mss. Ed. PL 171, 926 (*IL 13*) (*FL 18*)

et in eodem: In quamcumque domum intraveritis (Luc. 10, 5) et paucis interpositis dicit: in ea manete. Istud tripliciter intelligi potest, primum ad constantiam doctorum ecclesiae, qui praedicare debent verbum Dei
– Cambridge, Trinity Coll. B. 14. 43 f.98 v

Hoc evangelium docet, quale ministerium debet sacerdotibus inferioribus limitari
JOHANNES WICLIF – Sermones, ed. J. Loserth. IV (London 1888), 234

Jam elegerat, fratres carissimi, Dominus duodecim apostolos
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1465 (*FL 73*)

In serie evangelii perfectionem et dignitatem status apostolici nobis evangelista describit
– Toulouse 335 f.91 rb

Istud sanctum evangelium manifestat
– Paris, Nat. lat. 3804 f.145 etc.
(Ego sum pastor bonus (Joh. 10, 11, 14))

Ita dicit Dominus in evangelio. Diligentia boni pastoris
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3280 f.88 rb etc. (*FL 71*)

Lectio evangelica, quam paulo ante audivimus ab aedificatione minime vacat, quae continet legem vitae et disciplinae
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.160 va

Lectionem sancti evangelii secundum Lucam . . ideo patres et in Christo fratres carissimi, exponendam suscepimus
PETRUS DE ALLIACO – Ed. Straßburg 1490

Notandum, fratres carissimi, quod verus solus a Patre est signatus
– Paris, Nat. lat. 15965 f.16 va

Post electionem duodecim apostolorum
GAUFRIDUS BABION – Paris, Nat. lat. 12572 f.6 (*IL 13*) (*FL 18*)

Primo ostendit, quae sunt praelatis expedientia, cum dicit: Designavit
– Toulouse 335 f.190

Qui familiaritatem alicuius desiderat → Qui in notitiam

Qui in notitiam et familiaritatem alicuius venire desiderat, saepe eum videre, frequenter ei loqui, saepe ipsum videre cupit
ODO DE CHERITON OCist – Rom, Casanat. 178 c. 189 a etc. (*IL 50*)

Qui notitiam alicuius desiderat → Qui in notitiam

Quia secundum apostolum omnes in Adam peccaverunt
– Barcelona, Bibl. Central 478 f.116 r

**Deum time et mandata eius observa** (Eccle. 12, 13) [de X praeceptis]

Sapiens veritatem huius mundi desiderans
– Mailand Ambros. A. 24 f.1

**Deus ab austro veniet** (Hab. 3, 3) [in adventu]

Auster est Spiritus Sanctus. Cant. 4, 16 Veni auster
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.5 vb etc. (*FL 12*)

Manifesta prophetia est in verbis istis de adventu Christi
– Assisi 585

**Deus autem patientiae** (Rom. 15, 5) [in adventu]

His apostolicis verbis divina nobis benignitas commendatur, cum dicitur Deus patientiae
– Clm 2673 f. 8 va (*FL 95*)

Hoc nomen Deus in hac epistola construitur cum triplici genitivo
GERARDUS LEODIENSIS OP – Paris, Nat. lat. 16483 f.7

In verbis istis apostolus instanter citat et informat actionem
PS. BONAVENTURA – Ed. Basel 1502

**Deus autem spei** (Rom 15, 13) [in adventu]

Apostolus ardenter desiderans animas nostras gratiae munere adornari
– Cambridge, Jesus Coll. Q. A. 13

Apostolus optat fidelibus Christi duplex bonum, scil. commune
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Paris, Nat. lat. 15961 f.160 va (*IL 11*)
→ In istis verbis apostolus

Cum Deus ad nos vacuus non venit, ideo apostolus multiplicem Christi adventus utilitatem ostendit → Quoniam Deus ad nos non venit vacuus → Quia Deus dives est

Doctorum lux Augustinus in libro de sancta virginitate cap. 42. sic inquit: Dona ista quis tribuit
SIMON DE CREMONA OESA – Clm 3545 etc. Ed. Reutlingen 1484

Dominus in lege prohibuit, ne homo a creditore suo vadiaretur quantum ad molam superiorem et inferiorem (Deut. 24, 6)
– Paris, Nat. lat. 3740 f.9 r

Ecclesia informavit fideles de adventu ad judicium per verba Isaiae in introitu missae
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.30 ra (*FL 74*)

In ista oratione apostolus primo captat divinam benevolentiam, cum dicit Deus autem spei
PETRUS DE PADUA OM – Padua, Anton. 435 f.4 ra (*FL 67*)

In istis verbis apostolus primo dirigit mentem in Christum, ibi: Deus spei, idest, Deus, in quo est sperandum solo
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Bamberg, SB Misc. theol. 173 f.53 (*IL 11*) (*FL 10*)

In verbis his apostolus, maximus zelator humanae salutis, pro isto sacro tempore Christi adventus optat
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901), 55 a (*FL 8*)
→ Apostolus optat fidelibus Christi → In istis verbis apostolus

In verbis propositis optat apostolus → Apostolus optat fidelibus

Naturaliter unum membrum compatitur alii membro laeso
JOHANNES GRITSCH OM – Clm 3540 f.379 va etc.

Quia Deus dives est in omnibus et liberalissimus communicans omnibus sua ad nos vacuus noluit redire
– Padua, Anton. 568 f.7 va → Quoniam Deus ad nos non venit vacuus → Cum Deus ad nos vacuus

Quoniam a viris spiritualibus sunt debiles curandi et tristes consolandi
GUILELMUS DE LAVICEA OM – Clm 9621 f.1 va etc.
ROBERTUS HOLCOT OP – Brit. Mus. Royal Coll. 5. F. XIV.

Quoniam Deus ad nos non venit vacuus, ideo apostolus ostendit multiplicem utilitatem adventus Christi. Prima est vera confidentia rerum sperendarum
GALTERUS DE AQUITANIA OM – Erlangen, UB 327 f.34 vb; Paris, Nat. lat. 10473 f.2 etc. (*FL 16*) cf (*FL 92*)

Quoniam Dominus ac Salvator → Quoniam Deus ad nos non venit vacuus

Quoniam ut dicit ille Sapiens de ipsa Sapientia increata in mundum tamen incarnata
– Kopenhagen, Gl. Kgl. S. 2° 92 f.1 rb

Replet autem Dominus gaudio in hoc quadrupliciter in praesenti, primo interiori
JOHANNES DE CASTELLO OM – Avignon 600 f.1 va (*FL 42*)

Replet Dominus gaudio in praesenti et replet in futuro
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.5 vb (*FL 42*)

Reverendi mei, duo sunt, quibus solent homines desiderare repleri
– Cambridge, Pembroke Coll. 199

Reverendi mei, secundum glossam ordinariam dicitur eodem textu duplici de causa proponit apostolus ista verba
– Cambridge, Pembroke Coll. 199

Saepe nos in rebus variis ponimus spem nostram
DOMINICUS DE MORANO OP – Bologna, Archigin. A. 225 f.1 v

Sicut credimus regi magnifico promittenti, sic credendum est Domino omnia liberaliter largienti
– Clm 7963 f.242 ra; Charleville 100

Sustinere debemus debiles → Quoniam a viris spiritualibus

Unde apostolus in his verbis promittit haec duo nobis in adventu aeterni regis
GUILELMUS DE LAVICEA – Graz, UB 647

Videmus experimentaliter in causis arduis et magnis, in quibus agitur de perditione boni multum excellentis
JOHANNES DE VILARI OCist – Brügge, StB 276 f.3 v; Oxford, Bodl. Laud. misc. 432 f.3 (*FL 51*)

Videmus in mundo, quando aliquis servos suos, qui sunt in servitio suo bene providet
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin SB (Tübingen UB) theol. lat. qu. 81 f.187 etc. (*IL 21*) (*FL 21*)

**Deus, deus meus ad te** de luce vigilo (Ps. 62, 2) [in adventu]

Salomon: Qui mane vigilavit ad me (Prov. 8, 17). In dominica adventus Domini omnes ecclesiae in evangelio non concordant
ULRICUS GRISEY DE LILIENFELD OCist – Clm 11452 f.3 rb

**Deus dives in omnes** → **Dives Deus**

**Deus in adjutorium meum intende** (Ps. 69, 2) [in adventu]

Pars prima istius thematis potest nobis deservire pro oratione facienda, ad cuius evidentiam est advertendum, quod beatus Augustinus 3. de Civitate Dei dicit
– Laon 289 f.37 v

**Deus ipse veniet** (Is. 35, 4) [in adventu]

Evangelium hodiernum fundatur super ista prophetia Isaiae
– Paris, Maz. 1044 f.2 ra

In his verbis tria ostendit Isaias. Primo ergo ostendit venientis sublimitatem
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 192 f.1 ra (*FL 90*)

In hoc sacro tempore mater ecclesia agit de adventu Domini
– Vat. Burghes. 342 f.54 va

In praesenti sermone dixi, quomodo Deus Pater Filio suo venienti ad nos animam desponsat
– Würzburg, Conv. OFM 115 f.46 v

Multipharie multisque modis olim Deus loquens patribus in scripturis adventum Filii sui ad eorum liberationem promiserat
– Laon 289 f.51 v

Quando aliquis rex magnus ad civitatem aliquam debet venire habens in curia eius negotia
– Innsbruck, UB 540 f.4 vb

Summa quidem prudentia, est
– Rom, Naz. Sessor. 115 f.96 r

**Deus meus, impolluta via eius** (Ps. 17, 31) [in adventu]

Legitur Luc. XX. quod cum Dominus ad passionem veniret Jerusalem, populus eum duplici honore prosecutus est
– Troyes 1776 f.314 ra

**Deus praecinxit me virtute** (Ps. 17, 40) [de apostolo]

→ **Praecinxisti me virtute**

Mos est nobilium ut regum et principum, quando filios de novo milites faciunt
Nicolaus Gorranus OP – Ed. Paris 1509 f.180 va Multa Mss (*FL 60*)

**Dicite filiae Sion** (Matth. 21, 5) [in adventu]

→ **Ecce rex tuus venit** → **Noli timere filia Sion**

Ad terram istam deberet venire unus magnus rex, qui erat Deus totius mundi

HENRICUS A RIMINI OP – Wien, Nat. 3586 f.107 va

Adventus Salvatoris ab antiquo fuit praenuntiatus, fuit desideratus, fuit prophetatus

ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Vat. Ottob. 557 f.5 va

Adventus Salvatoris in carnem per virginem, qui praenuntiatur in his verbis per prophetam, repraesentatur in ecclesia in hoc sacro tempore

– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.26 rb

Amos propheta: Dicite animae fideli → Dicite animae fideli

Ante adventum Filii Dei in mundum triplex erat discordia inter Deum et hominem

– Leipzig, UB 719 f.146 r

Antequam perveniat Dominus ad cor peccatoris, praeveniunt eum nuntii

ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 9617 f.211 rb (*IL3 a*)

SIBOTO OP – Klosterneuburg 450 f.12 v

Antiqui fideles diu fuerunt in exspectatione Salvatoris eis promissi. Is. VIII(,17) Exspectabo Dominum

GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Ars. 855 Multa Mss. et Edd. (*FL 27*)

Aperuit illis sensum → In verbis ultimo propositis

Apostolus: Rogate, fratres, ut currat sermo Domini et clarificetur. Ecce duo, quare invitavit. Communiter dicitur, quia moneta regis currit, quando generaliter a mercatoribus accipitur

FR. JORDANUS DE SAXONIA OP – Canterbury, Cath. D. 7 f.97 vb (*IL 36*)

Auditu est superiori dominica, fratres

JOHANNES FÜTTERER – Clm 634 f.144

Audivistis per circulum anni usque ad praesentem dominicam Christi incarnationem

PAULUS WANN – Edd. Passau 1491; Hagenau 1497

Augustinus libr. de Verbis Domini dicit: Cum vobis competat

– Vat. lat. 1211 f.99 v (*IL 74m*)

Cantabatur hac nocte: Nuntia nobis, si tu es ipse. Respondit modo Dominus: Dicite, ut gaudeant

– Innsbruck, UB 374 f.4 r

Carissimi, in verbis istis Spiritus Sanctus loquitur per prophetam Zachariam ad praedicatores

– Berlin, SB. Magdebg. Domgymn. 181 f.3

Carissimi, si aliquis novus rex venturus esset ad aliquam civitatem, antequam veniret, deberet adventus annuntiari
– Uppsala, UB C 306
→ Quando aliquis rex novus
→ Quando aliquis venit

Communiter dicitur, quod promissio fidelis et justi viri aequivalet solutionis
– Darmstadt, LB 1897 f.1

Consuetudo est homini novis gaudiis non solum exsultare
– Clm 26799 f.202 r

Cui haec verba dicta sunt? Est filia Sion idest speculae, quae cotidie sedit in specula
– Wien, Nat. 1571 f.67 vb

Cum secundum beatum Augustinum in libro de Spiritu et anima cap. XII. nihil intelligere valeat intellectus noster nisi mediante influentia lucis aeternae
Bonaventura OM – Opp. IX (1901), 38 a (*FL 8*)

De hoc rege dicitur Apoc. XIX. habens in vestimento et in femore
– Klosterneuburg 1134

Dicite animae fideli
– Karlsruhe, LB Reichenau 85

Dicite filiae Sion ad litteram idest civitati Jerusalem, quae ex castro Sion aedificata fuit
Elpertinus – Clm 15138 f.2 vb

Dicite, o vos praedicatores ubique in ecclesia corde ore et opere
Theobaldus Clarevall. – Paris, Nat. lat. 14952 f.1 ra

Dicite, o vos prophetae → Quasi dicat Deus Pater

Dictum est, quod tria signantur in his verbis, scil. advenientis nobilitas
– Wilhering 161 f.10 vb

Dilecti hospites gaudenter suscipiuntur, de quibus aliquid boni speramus
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 296 I f.9 va

Dominus adventurus Jerusalem praemisit non eos, qui dicerent filiae
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 (*FL 46*)

Dominus noster, fratres carissimi, vult ut dicamus quattuor. Primum est, quod ipse vult, ut dicamus, quoniam ipse rex noster ad nos venit
Albertinus de Tortona OP – Paris, S. Genev. 2775 f.169 ra

Dominus noster tribus modis venit spiritualiter ad hominem, misericorditer irate et dulciter. Misericorditer venit, quando peccatorem a peccatis convertit
Siboto OP – Clm 9617 f.8 rb; Klosterneuburg 450 f.9 v

Duplex est adventus Dei scil. sed uterque bipartitus. Primus adventus bipartitus est, quia est generalis et particularis
– Innsbruck, UB 358 f. 36 r

Ecce auctoritas Spiritus Sancti inspiratione roborata → Licet sub aliis verbis

Ecclesia hoc tempore celebrat triplicem Christi adventum, praeteritum per carnis assumptionem
– Florenz, Naz. J. II. 43 f.1 vb

Ecclesia hodie incipit tempus, quod dicitur adventus Domini et durat usque ad nativitatem Domini
– Clm 7647 f.1

Epistola manifeste cum evangelio concordat, quia a somno per apostolum excitamur
«MENDICUS» – Oxford, Merton Coll. 236 f.1 va

et sunt scripta originaliter Zach. IX. → Audivistis per circulum anni
PAULUS WANN – Edd. Passau 1491; Hagenau 1497

Ex mandato Dei tenemur intimare adventum suum sicut dictum est per prophetam
FR. «EPISCOPUS» PARIS. – Arras 759 (691) f.80 rb

Filia Sion nunc dicitur civitas Jerusalem
– Würzburg, Convent. Fr. Min. 82 f.2 v

Filia Sion significat speculum vel speculatio et est fidelis anima, quae debet speculari in Christo sponso suo
– Graz, UB 176

Fratres, ex me nihil sum
– Chalons s. M. 52

Haec verba leguntur in evangelio hodierno Matth. XXI. et sumpsit ea de propheta Zach. IX. d., quoniam sancti patres exspectantes redemptionem
SUPRAMONS DE VARISIO OM – Paris, Maz. 1043 f.182 ra. Paris, UB 173 I

Haec verba praedicatoribus dicuntur, quis per praedicatores; dicite filiae Sion, idest praedicate; homines scil. mirantur frequentius
FR. SIBOTO OP – Clm 26784 f.2 ra

Haec verba scribuntur in Matth. et sumuntur de Zach. IX. Cum per multa tempora ante incarnationem
– Admont 719

Haec verba Spiritus Sanctus per Zachariam prophetam dixit et per Matthaeum ad memoriam reduci voluit, ut quattuor ostenderentur fidelibus circa adventum Salvatoris. Advenientis propinquitas in hoc, quod dicitur: Ecce
GUILELMUS PERALDUS OP – Pleraque Mss. Edd. Lyon 1576 etc. (*FL 27*)

Hic nota potentiam venientis
– Prag, Kapitel F. LXXXVII

Hic sumatur thema et antethema in hoc, quod dicit: Dicite filiae Sion
– Florenz, Naz. 39. II. 20

Hoc evangelium legitur prima dominica adventus, quia prophetia, quam indicit beatus Matthaeus
– Padua, Anton. 493 f.1 r

Hoc tempus tempus devotionis est, in quo fidelibus adventus Salvatoris in carnem recolitur
Guilelmus Peraldus OP – Pleraque Mss. Edd. Lyon 1576 etc.

Hodie sacrum tempus duximus, quod adventus dicitur
– Tübingen, UB Mc 193 f.165 r

Hodie sancta mater ecclesia incipit tempus sacratissimi adventus Domini, qui ut scriptura sacra testatur, est quadruplex. Primus quem hodie peragit, est in carnem
– Stuttgart, LB theol. qu. 178 f.1 r

Hodie sicut scitis, agitur adventus Domini, unde debemus breviter notare duo. Primum est, quae sit filia Sion
Odo de Cheriton (?) – Clm 16040 f.161 v (*IL 50*)

Hodie sponsa Christi mater ecclesia volens esse grata
– Clm 5653

Illud evangelium in anno bis legitur, primo in dominica palmarum, in qua exponitur literaliter, secundo hodierna dominica, in qua debet exponi mystice
Nicolaus Magni de Jawor – Trier StB 60 S. 182 (*IL 45*a)

Illud verbum prophetae dicitur animae fideli, quod adventus Salvatoris ab antiquo fuit pronuntiatus juxta illud Isaiae: Ecce virgo concipiet
– Clm 17281 (Flores scti Augustini et excerpta Jacobi)

In hac auctoritate possunt notari quinque, potentia venientis, misericordia, utilitas
– Vorau 192 f.47

In hac dominica incipit tempus quod vocatur adventus Christi in caritate
– Maria Saal 39 f.2 vb

In his diebus datur praedicatoribus mandatum a Spiritu Sancto ut loquantur verbum
Lucas Patavinus de Villa Dei OM – Clm 14281 f.4 ra etc. (*FL 53*)

In his verbis duo tanguntur. Primo notatur magnificentia
Johannes de Werden OM («Dormi secure») – Oxford, Trinity Coll. 71 f.34

In his verbis notatur demonstratio venientis, ut digne suscipiatur
– Altenburg AB 13 C 5 f.1 ra

In his verbis propheticis in hodierno evangelio introductis tria nova, scil. notabilia praesentantur, idest fidelis animae significatio
– Clm 2673 f.7 r etc. (*FL 95*)

In his verbis, quae Spiritus Sanctus per Zachariam prophetam dixit → Haec verba Spiritus Sanctus

In hoc sacro tempore quattuor sunt dominicae, que videntur pertinere
GUILELMUS PERALDUS (?) – Cambridge, S. John Coll. C 12 f.24 (*FL 27*)

In ista auctoritate duo innuuntur. Primum est persona, cui adventus Christi nuntiatur
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 etc. (*FL 28*)

In ista epistola (?) tria tanguntur, primum de Christo
– Breslau, UB I. F. 113 f.178

In istis verbis tria nobis sunt consideranda. Primo qui debent dicere, dum dicit: Dicite filiae Sion
DR. MUSCHELBURG? – Clm 3088 f.1; S. Gallen 1018 p. 1 etc.

In parte ista evangelii circa adventum Domini notentur quinque. Primum est necessitas veniendi
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 16473 f.145 (*FL 42*)

In propositis verbis tria notantur: Primo qui debent dicere, quia prophetae, qui notantur cum dicitur: Dicite filiae Sion
– Wien, Nat. 15024 f.58 v
MGR. HUGO (DE S. CARO) OP – Vorau 187 (*IL 28*) (*FL 33*)
BALISTARIUS – Graz, UB 509
→ In istis verbis tria nobis sunt consideranda

In quibus verbis per similia notare et pensare multa nobis offeruntur consideranda
JACOBUS DE JÜTERBOG OCARTH. – Oxford, Bodl. Hamilton 42 f.4

In verbis istis duo notantur. Primum est venientis dignitas, secundum est eius mansuetudo
– Graz, UB 341 f.85

In verbis istis habent praedicatores mandatum a Spiritu Sancto, ut loquantur, cui loquantur et quid loquantur
GUILELMUS PERALDUS OP – Pleraque Mss. Ed. Paris 1674 p. 159 b (*FL 27*)

In verbis istis revocatur nobis ad memoriam adventus filii Dei
THOMAS DE ARGENTINA OESA (Ps. Thomas de Aquino) – Schlägl 217 f.1 rb

In verbis istis tria sunt consideranda. Primum est, qui per filias significantur, secundum quis sit ille rex
– Uppsala, UB C 377 f.3 r

In verbis istis tria sunt notanda, primo qui debeant dicere → In propositis verbis

In verbis praemissis quattuor sunt notanda, scil venientis potentia, cu dicitur LEONARDUS CHNEYSSEL de Emerstorff(?) – Clm 11040 f.140 etc.

In verbis propositis alloquitur Spiritus Sanctus doctores et praedicatores → Quasi dicat Deus Pater

In verbis propositis notantur tria → In propositis verbis

In verbis propositis tria sunt notanda → In propositis verbis notantur tria (Aparuit illis sensum (Luc. 24, 45))

In verbis ultimo propositis ostenditur
– Clm 2710 f.7 v

In verbo isto tria notantur: Quis venit? Quia rex, ibi: Ecce rex tuus
– Assisi 496 f.2 va

Intendite modo ad verba Dei, quia nihil est ad quod melius intendere
– Paris, Nat. lat. 13586 p. 317

Iste rex gloriae prope est, quem desideraverunt prophetae dicentes: Utinam dirumperes caelos
– Stuttgart, LB theol. qu. 184 f.90 ra → Notatur, quis est iste rex

Istud evangelium legitur in duabus dominicis, scil. prima dominica de adventu et in ramis palmarum. In dominica ram. palm. legitur quia convenit illi dominicae quantum ad sensum historialem
– Paris, Nat. lat. 1750 f.86 v

Istud tempus dicitur adventus Domini
– S. Florian 316

Istud tempus vocatur adventus Domini, quia secundum quattuor dominicas, quas continet
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Zwolle 1480 (*FL 32*)

Istum regem gloriosum habemus tribus modis suscipere
– Padua, Univ. 989 f.2 r

Ita scriptum est in Matth. et est sumptum de Zach. propheta → In verbis istis habent praedicatores mandatum

Licet sub aliis verbis eundem sensum obtinent Matth. XXI. et Zach. IX.
JACOBUS DE JÜTERBOG OCarth. – Ed. Hain 9331

Magnus dominus longe praenuntiat adventum suum, ut bene praeparentur corda
– Clm 12660 f.1

Mandat vobis rex caelestis, fratres carissimi, per prophetam Zachariam
GAUFRIDUS BABION – Ed. PL 171, 485 (*IL 13*) (*FL 18*)

Multum debet considerare
– Clm 3213 f.1

Nihil unicuique tam conveniens esse potest ad seipsum invitandum ad dilectionem summi Dei
JOHANNES FÜTTERER – Clm 634 f.137

Nota, quod anima bona quattuor vocatur nominibus, quilibet in eis quae agenda sunt instruitur. Vocatur enim filia principis
GUILELMUS PERALDUS OP – Cambrigde, Trinity Coll. B. 15.38 f.152 v

Nota, quod haec sunt verba Patris ad prophetas
– Hohenfurt LI
→ Quasi dicat Deus Pater

Nota, quod in adventu Domini sunt quattuor dominicae, in quibus agitur de quadruplici adventu Domini
– S. Florian 226 f.7 ra

Nota, quod sunt octo virtutes, quas qui habent Dominus ad illos venit
DONATUS? – S. Florian 226 f.10 vb

Notandum quod anima bona quattuor vocatur nominibus, quibus in eis, quae sibi agenda sunt, instruitur: Filia principis
GUILELMUS PERALDUS OP – Pleraque Mss. Ed. Paris 1674 p. 162 a (*FL 27*)

Notandum quod quattuor sunt adventus Christi invenientis. Primus fuit in creatione
– Rom, Angelica 793 f.90 vb

Notatur, quis est iste rex. Ipse est, quem prophetae praedicaverunt. Unde: Utinam disrumperes caelos
– Prag, Nat. Mus. XIV. D. 3 → Iste rex gloriae prope est

Nuntius, qui affert bonos rumores
GAUDFRIDUS DE PULCHRO LOCO OP – Paris, Nat. lat. 16481 f.27 v

O praedicatores dicite filiae Sion idest ecclesiae vel cuilibet fideli animae
HUGO DE S. CARO OP – Innsbruck, UB 374 f.1r; Pelplin 90 166 f.1 v (*IL 28*) (*FL 33*)→ Quasi dicat

Patribus antiquis erat de incarnatione Christi facta promissio (*IL 28*)
– Göttingen, UB Lüneburg 46 f.157

Plinius dicit in speculo naturali: Quanto pomum altius in aere situatum fuerit
Ps. PETRUS DE PALUDE OP «Thesaurus novus» – Ed. Nürnberg 1496 (*FL 84*)

Praedicandum verbum Domini maxime
– Douai 434

Primo videamus, quales debent esse illi, qui debent dicere
Hugo de S. Caro OP – Paris, Nat. lat. 16473 f.116 etc. (*IL 28*) (*FL 33*)
→ In propositis verbis tria notantur

Propter istud verbum lectum est hodiernum evangelium et potest esse verbum Patris ad doctores ecclesiae, qui licet semper debeant populum informare
– Clm 7061 f.4 ra

Quamvis de institutione adventus Domini biblicam scripturam non habemus
Johannes Fütterer – Clm 634 f.140 v

Quando aliquis rex novus debet facere primum adventum suum in aliqua civitate regni sui
Jacobus de Losanna OP – Vat. Burghes. 338 f.3 rb (*IL 29*) (*FL 35*)

Quando aliquis rex vel princeps diu defuit a terra et familia sua et multum desideratur adventus eius
– Brit. Mus. Add. 16590 f.10 rb

Quando aliquis venit de partibus longinquis tunc solet adventus eius illis praenuntiari, qui maxime desiderant, ut veniret
fr. Siboto OP – S. Florian 226 f.1 ra; Klosterneuburg 869 f.91 ra

Quasi dicat Deus Pater: O vos prophetae et praedicatores, dicite filiae Sion idest ecclesiae militanti
Hugo de S. Caro OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.1 ra etc. (*IL 28*) (*FL 33*)

Quattuor adventus Domini insinuat nobis scriptura, quos sub quattuor dominicis diebus continuatim ecclesia repraesentat
– Assisi 470 f.331 va

Quattuor leguntur filiae in sacra scriptura. Prima est filia Babylonis idest anima confusione peccati
– Innsbruck, UB 540 f.124 va

Quattuor sunt hic consideranda. Primum, quales debent esse illi, qui hoc debent dicere, secundum cui debent dicere, tertium propter quid debent hoc dicere
Johannes de Castello OM – Troyes 1536 f.3 ra (*FL 42*)
cf. → In propositis verbis tria notantur

Quis est iste rex? Respondit Ps. (23, 10) Ipse est rex gloriae
«Flores de tempore» – Clm 7657 f.5 v etc.

Quis rex? Rex, inquam, ille, qui secundum generationem est nobilissimus
Henricus de Frimaria OESA – Clm 18732 f.9 v etc. (*FL 28*)

Quod tempus istud ab ista dominica incipit et durat usque ad nativitatem Domini, vocatur ab ecclesia adventus Domini
– Clm 7584 f.1 ra

Quodquod per anni circulum sancta mater ecclesia proposuit suis fidelibus
– Tübingen, UB Mc 193 f.58 r

Quomodo Jesus est rex gloriae → Quis est iste rex

Quoniam de adventu Christi in carnem hodie sacrosancta mater ecclesia agit
– S. Florian 357 f.31

Quoniam in hoc sacro tempore mandatum habent praedicatores, ut de adventu Christi praedicent
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.26 ra

Salvator noster, cuius adventus celebratur in ecclesia in hoc tempore, multiplici de causa venit in carnem
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.26 va

Sancta mater ecclesia hodie incipit laudabile tempus, quod dicitur adventus Domini et durat usque ad nativitatem Domini
– Wien-Schotten 364 f.1 ra, Clm 7647 f.1

Sancta mater ecclesia hodie incipit peragere tempus adventus seu incarnationis Jesu Christi
– Graz UB 1081 f.61 → Quoniam de adventu Christi

Sciendum est, quod gratia Dei est nobis necessaria, unde Joh. XV(,5) Sine me nihil potestis facere
Johannes Felton – Oxford, Bodl. 187 f.1 ra (*FL 44*)

Scribitur Matth. XXI. et originaliter Zach. IX. Inest sub alyo eodem sensu.. ecclesiae
– Oxford, Bodl. Hamilton 42 f.4

Scriptum est in hodierno evangelio et datur motiva sive thema praedicantibus
– Wilhering 161 f.8 ra

Secundum doctores adventus Domini agitur per quattuor fere hebdomadas
Thomas Ebendorfer de Haselbach – Clm 3080 etc.

Secundum materiam, quam volo praedicare in hoc sermone verbum propositum est verbum Dei
Vincentius Ferrer OP – Edd. Straßburg 1494 etc.

Si quaeris, quis sit rex iste, Dominus virtutum
Hugo Pontiniac. OCist. – Zwettl 119 etc. (*IL 27*)

Tres sunt filiae, scil. Babylonis idest confusionis, peccati, de qua dicit Ps. (136,8) Filia Babylonis misera
– Troyes 1989 f.4 r (in margine)

Verba ista dicuntur praedicatoribus → Quasi dicat Deus Pater

Verba ista leguntur in evangelio hodierno et sunt sumpta de verbis Zach. 9. et tangunt adventum Domini. Notandum ergo quod secundum spiritualem intellectum DN tribus modis venit ad hominem, scil. misericorditer, diviter et dulciter
– Prag, UB VI. E. 7

Verba ista scripta sunt originaliter Zach. IX., ubi dicitur: Exsulta satis filia Jerusalem
JOHANNES DE WERDEN OM («Dormi secure») – Clm 3317 etc. Ed. Reutlingen 1484

Verba ista sumpta sunt a Zacharia propheta. Zach. IX. similiter dicitur: Exsulta satis filia Sion . . Leguntur ista verba sive istud evangelium in duabus dominicis
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f. etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

Verba ista sunt in hodierno evangelio, quod solet legi in prima dominica adventus, scripta et de Zacharia propheta sumpta
– Laon 282 f.54 va → Verba ista sumpta sunt

Verba proposita leguntur in evangelio hodierno et sunt sumpta ex Is. (!) propheta et per ea intimatur nobis adventus Dei, quem hodie celebramus
– Clm 8209 f.35 rb

Verba sunt Spiritus Sancti loquentis per os prophetae. Sion interpretatur speculum vel speculatio
– Clm 5990 f.40 v

**Dicite pusillanimes, confortamini** (Is. 35, 4) [in adventu]

Ante adventum Domini, fratres carissimi, in tanta genus humanum caligine volvebatur
GAUFRIDUS BABION – Pleraque Mss. Ed. PL 171, 343 (*IL 13*) (*FL 18*)

Generi humano ante adventum multa erat caligo
HUGO DE S. VICTORE (?) – Misc. Mercati III, 47 (*IL 28a*)

Magnae gratiae, magna, quia pietatis esset indicium
– Wilhering 138 f.1 ra

Verba sunt Isaiae. Venturus quidem Deus in mundum precones prophetas praemittit
– Oxford, Bodl. Rawlinson 547

**Dies appropinquavit** (Rom. 13,12) [in adventu]
→ **Abiciamus opera tenebrarum**
→ **Induamur arma lucis**
→ **Nox praecessit**

Ambrosius super Lucam dicit: Hoc tempus non sine causa Domini adventus vocatur
– Venedig, Marc., ad Joh. et Paulum 353

Apostolus Paulus tamquam excellens et fidelis legatus summi principis nobis haec notabiliter annuntiat
JOHANNES CONTRACTUS OM – Vorau 370
– Clm 18313 f.112 ra (Hermannus Contractus?) etc.
JOHANNES MILITIUS (?) – Göttweig 300

Carissimi, adventus Unigeniti Dei Salvatoris Christi potest in praedictis verbis dupliciter declarari
– Oxford, New Coll. 94 f.100

Cum Christus venturus sit in hac sollemnitate ad eos, qui fuerint praeparati
FR. ANSELMUS – Klosterneuburg 450 f.14 r

Dic, o beate Paule, quae est cognitio credendorum
– Berlin SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f.9 vb

Dic, o beate Paule, quid dies? Dies, inquam, nativitatis Domini
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 f.7 va etc. (*FL 28*)

Dies dominica dicitur ideo, quia haec quasi sola Domini est
– Wolfenbüttel, Helmst. 163 f.5 rb

Dies, inquam, fidei appropinquavit. Haec est prima dies
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f.9 rb (*FL 74b*) (*FL 93*)

Dies iste specialiter potest intelligi dies natalis Domini
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Nat. lat. 16472 f.4 rb; pleraque Mss. Edd. Lyon 1576 f.3 etc. (*FL 27*)
→ Dic o beate Paule, quid dies

Dies secundum philosophum est latio solis super terram
– Oxford, Merton Coll. 112; 963; Lincoln, Cath. B. 6. 5 f.168

Duo hic dicuntur. Primum est, quod est causa emendationis vitae nostrae, scil. dies, qui appropinquat
– Prag, UB I. C. 41 f.73 ra

Est enim quadruplex dies, scil. dies misericordiae, dies gratiae, dies judicii et dies gloriae
THOMAS DE AQUINO (?) – Avignon 75; Edd. Rom 1571 etc. (*IL 70*)

Gilbertus super Cant. exponendo istud cap. Per vias et plateas
– Lüneburg, Ratsbücherei 4° 22

Hoc verbum potest intelligi de quadruplici die
THOMAS DE AQUINO (?) – Clermond-Ferrand 42; Avignon 64; 75 (*IL 70*)
→ Est enim quadruplex dies → Potest quidem hoc verbum intelligi

In his verbis apostolus facit nobis duo bona
– Graz, UB 730

Ista verba scribit apostolus. In quibus quadruplicem diem ostendit, scil. diem misericordiae, diem gratiae
– Wien, Nat. 1364 f.12 rb → Est enim quadruplex dies

Lex antiquorum regum legitur fuisse ut nullus ante eos accederet pro aliqua gratia petenda
– Prag, UB I. A. 28

Multae sunt rationes, quae opportunitatem surgendi ostendunt
REGINALDUS DE PIPERNO – Paris, Nat. lat. 3558 f.12 vb (*FL 74*)

Nativitas bene dicitur dies, primo quia quid est dies
– Oxford, Bodl. Laud misc. 511 f.5 v

Nota, vita hominis justi vocatur dies juxta istud Prov. IV. Justorum semita quasi lux
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. oct. f.87 ra

Notandum, quod quadruplex est dies, scil. misericordiae, gratiae, justitiae, gloriae → Est enim quadruplex dies
THOMAS DE AQUINO (?) – Salzburg, S. Peter a. V. 11

Paulus apostolus → Apostolus Paulus

Potest quidem hoc verbum intelligi de quadruplici die → Est enim quadruplex dies
THOMAS DE AQUINO (?) – Ed. Paris 1578 p. 1 (*IL 70*)

Quadrupliciter dies appropinquavit → Est enim quadruplex dies
– Avignon 657

Solent vigiles castrorum homines excitare ad opera vel clamare ad arma
– Graz, UV 1524; Erfurt, Amplon. oct. 52

Triplex dies consuevit praedici, scil. dies sollemnitatis colendae, dies visitationis faciendae, dies sententiae promulgandae
– Avignon 295 f.2 vb (*FL 88*)

**Dignum est, fratres,** ut cum tota devotione Domini celebretis adventum
BERNHARDUS CLAREVALL OCist. – Ed. PL 183, 47.

**Dignus es, Domine,** accipere librum (Apoc. 5, 9) [in synodo]

In principio est, ut aliquid de venerando sacrosanctae romanae ecclesiae matris nostrae consilio, ut audivimus, gratanter et gratulenter impleamus
STEPHANUS DE TORNACO – Paris, Nat. lat. 16463 f.102 rb etc.

**Dilecto sibi in Christo fratri** Franzisco de Albaris ordinis fratrum Praedicatorum [Prolog. in sermones de tempore]
NICOLAUS AESCULANUS OP – Clm 98 f.1 etc.

**Dilectus Deo et hominibus** (Eccli. 45, 1) [de s. Andrea]
Verba ista bene conveniunt beato Andreae, quem Deus (Dominus?) assumpsit ab aquis maris
– Admont 719
Verba proposita congrue intelligi possunt de beato Andrea. Sicut enim Moyses fuit assumptus de aquis
JACOBUS DE RODOS OM – Assisi 539 f.184

**Dilexit Andream Dominus in odorem suavitatis** [de s. Andrea]
De odore suavitatis exponendo aggrediendus est sermo
– Paris, Nat. lat. 6674 f.83; S. Genev. 1205 f.75
Erat in Veteri Testamento odor suavis odor thymiamatis
– Clm 3525 f.110; Zwettl 287 f.131 r
Haec est dies in qua hic locus, in quo speciali devotione venerari debemus beatum Andream
GUILELUM DE MONTIBUS (DE LEICESTRIA) – Laon 309 f.50 v, Cambridge, UL Dt. 4. 50 (F) f.21 v
Primum quidem sacrificium, quod beatus Andreas Domino obtulit
– Paris, S. Genev. 1205 f.102; Nat. lat. 6674 f.83
Versiculus iste ad specialem beati Andreae laudem frequentius exprimendam
THOMAS AGNELLUS – Oxford, Bodl. Laud. misc. 71 f.46 v

**Diligebat Jonathas David** (1. Reg. 18, 1. 3) [de s. Andrea]
Verbum propositum scriptum est in I. libr. Reg. XVIII., in quo ostenditur perfectio beati Andreae apostoli, quae attenditur in vehementia dilectionis
– Padua, Anton. 490 p. 4 b

**Diliges Dominum Deum tuum** (Matth. 22, 37) [de s. Andrea]
Primus homo Adam creatorem suum
– Salamanca, Univ. 214 f. 161 (Sermo transpositus de Hugo de S. Vict., de dnca. XVIII. ad festum s. Andr. PL 171, 1177)

**Dimiserunt eos et illi gaudentes** (Act. 4, 21) [de apostolis]
Legitur ante verba ista, quod princeps sacerdotum et omnes, qui cum illo erant, quae est haeresis Sadducaeorum
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Maz. 1010 f. 245 v (*IL 49*) (*FL 62*)

**Dimitte manum tuam → Emitte manum tuam**

**Dirige me** in veritate tua (Ps. 24, 5)

Carissimi, notare possumus in sacra scriptura diversas vias. Sunt enim tres viae diaboli et tres viae Domini
– Clm 17629 f.10 rb

Carissimi, quando aliquam personam honorabilem exspectamus, quattuor facere consuevimus, viam dirigere
– Clm 17629 f.9 vb

Devotus viator hoc mane audito sancto evangelio
STEPHANUS DE TARENTO OP – Venedig, Marc. ad s. Joh. et Paulum 376

Petit psalmista dirigi a Domino in viam mandatorum et doceri in doctrina divinorum eloquiorum
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15953 f.340 etc. Edd. Lyon 1511 f.60 va etc. (*IL 20*) (*FL 20*)

**Dirigite viam Domini** (Joh. 1, 23) [in adventu]

Abbas et doctor mellifluus beatissimus pater noster Augustinus: Destituti homines per deviam
«FLORES APOSTOLORUM» – Clm 4791 f.100

Aemulatores Judaei beato Johanni in deserti solitudine praedicanti de Pharisaeis hypocritis
– Rom, Casanat. 29 f.7 ra (*IL 74k*)

Beatus Gregorius in homelia: Peccatores inducere cupiens ad praeparationem
– Toulouse 876 f.6 v

Beatus Johannes Baptista hortatur his verbis sumptis de Is. XL(,3) fideles
EUSTACHIUS DE BUISINE OM – Mailand Ambros. A. 11 f.36 v

Bernhardus in sermone de adventu Domini, quem celebramus: Si personam venientis intueor
HENRICUS HERPF OM – Ed. Speyer 1485

Carissimi, dicunt magistri naturales, quod cignus appropinquans morti . . Dirigite viam Domini – Carissimi, secundum reputationem ecclesiae Christus istis diebus erat parvus puer
– Uppsala, UB C 306

Circa verbum propositum est sciendum, quod duae sunt viae, scil. via Dei et via diaboli
– Göttingen, UB theol. 154 f.34 v

Cum aliquam personam honorabilem in proximo exspectamus IV consuevimus, viam dirigere, hospitium praeparare
– Kopenhagen, Thott. 2° 66 f.1 vb

De duplici via
RICARDUS FITZRALPH ARMAC. – London, Lambath-Palace 121 (Tanner) (*IL 65*) (*FL 77*)

dicit Isaias propheta → Tria ostendit beatus Johannes

Dominicis tribus praedictis sancta mater ecclesia recordata est de triplici adventu Christi scil. in carne, ad judicium et in mentem
– Uppsala, UB C 3 f.185

Dominus noster Jesus Christus, qui dignatus est venire in mundum sicut fons claritatis aeternae
BONAVENTURA OP – Opp. IX (1901), 68 b (*FL 8*)

et in evangelio huius dominicae et accipitur ab Is. (40, 3) Parate viam Domini pro gratia obtinenda
RICARDUS FITZRALPH – Oxford, New College 90 etc. (*IL 65*) (*FL 77*)

Glossa Prov. XXI. dicit sic: Juste coram Domino vivere
– Paris, S. Genev. 2789 f.32 r

In exordio mundi civitatem condidit valde gloriosam
– Brit. Mus. Add. 2436 f.1 r; Graz, UB 627 f.208 va

In hac dominica agitur de adventu Domini in mentem sive in animam. Ideo hortatur nos Johannes Baptista
«PARATUS» – Ed. Hagenau 1500 (*FL 63*)

In istis verbis hortatur nos Johannes Baptista et Isaia propheta ad praeparationem Domini, quia in proximo est venturus
«PARATUS» – Clm 14157 f.10 rb (*FL 63*)

In quibus verbis propheta nos hortatur ad praeparandum Domino hospitium
– Stuttgart, LB theol. fol. 20 f.99 ra

In verbis istis a beato Johanne tanguntur tria. Via Domini nobis proponitur, cum dicitur: Via Domini
– Paris, Nat. lat. 3565 f.122 vb
→ In verbis istis via Domini nobis proponitur

In verbis istis tria possumus attendere, primo rectam poenitentiae actionem
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Paris, Nat. lat. 16510 f.14 etc. (*IL 11*)

In verbis istis via Domini nobis proponitur, secundo dirigendum nobis imponitur
GUIBERT DE TORNACO OM – Erlangen, UB 289; etc. (*IL 20*) (*FL 20*)
→ In verbis istis a beato Johanne tanguntur tria

Ista verba sunt sancti Johannis Baptistae, in quibus docet nos tria, quomodo caute ambulemus
– Cambridge, UL Gg. VI. 26 f.18 r

Nam secundum Gregorium via Domini ad cor dirigitur, dum veritatis sermo humiliter auditur
– Uppsala, UB C 3 f.188 r

Nota, quod in adventu Domini frequenter fit mentio de Johanne et de verbis ipsius
«Reynoldus» – Brüssel, B. Royale 2003 f.9 ra (*FL 76*)

Notare possumus, quod in sacra scriptura invenimus diversas vias
Peregrinus de Oppeln OP – Clm 4632 f.4 ra etc. Edd. Köln 1501 b 4 etc. (*FL 64*)

Quadruplex est, videl. verae conversionis, bonae actionis → Via Domini quadruplex est

Quando aliquam personam honorabilem in proximo exspectamus
– Oxford, Bodl. Hamilton 50 f.4 vb; Paris, Nat. lat. 1750 f.89 v etc.

Quasi dicat evangelista: Vos peccatores, qui usque huc . . cor vestrum Domino clausistis
– Wilhering 95 f.2 rb

Quia omnis cura mortalium quodam naturali instinctu
– Vat. Burghes. 177 f.26 rb

Quoniam plures sunt hodie, qui contendunt exsequi injuncta officia
– Paris, Nat. lat. 18195 f.9

Secundum sapientiam doctoris egregii Augustini: Unitas est in Patre, aequalitas in Filio
fr. Thomas («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.174 v (*FL 86*)

Sicut dicit Isaias propheta → Quoniam plures sunt hodie

Tangitur actus necessarius proficiendi, locus congruus progrediendi
– Oxford, New Coll. 89 f.4 r

Tria ostendit beatus Johannes nobis necessaria considerare scil. quid agendum: Dirigite viam; ad quid agendum: Domini; qualiter agendum: sicut dicit Isaias
Johannes de Toledo OCist – Valencia, Cat. 182 (*FL 50*)

Tria principaliter in evangelio declarabuntur. Primo qualis fuerit ad Johannem missio
Johannes Nider OP – Ed. Hain 11797

Triplex est via adventus Domini: in carnem, in mentem, ad judicium. Prima est totaliter pro nobis
– Pelplin, Sem. 95/215 f.1 ra

Via Domini quadruplex est, videl. verae conversionis, bonae actionis
Conradus Holtnicker OM – Clm 2946 f.8 va etc. (*FL 12*)

Vox verbi in verbis istis erigit actum elicitu. Dirigite idest viam rectam eligite
– Brit. Mus. Harleian 510 f.3 r

**Discite a me** (Matth. 11, 29) [de apostolis; ad religiosos]

A via perfectionis solent tria homines revocare: Error ductoris, difficultas itineris, diffidentia mercedis
– Toulouse 335 f.128 va

Christus, licet magister sit omnium virtutum
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Erlangen UB 407 f.120 (*IL 8*)

Congregamini fratres et filii in domum
– Auxerre 37 f.128 v

Cum omnium virtutum magister sit
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.10 vb (*FL 22*)

Gregorius dicit: Sunt aliqui, quos amor Christi et patriae caelestis plus exempla
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 247 f.166 v (*IL 29*) (*FL 35*)

Haec virtus est prima lectio in schola
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.20 ra (*FL 22*)

Has duas lectiones venit nos docere ille summus magister
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.11 rb (*FL 22*)

Verba dominica viris apostolicis proponuntur, in quibus ponitur instructio apostolica ad informandum
– Toulouse 335 f.155 rb

Verba sunt universalis et singularis magistri
– Avignon 602

**Dispone domui tuae** (Is. 38, 1) [in principio quadragesimae vel hebdomadae poenosae]

Bonus medicus Isaias salubre consilium
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 (*FL 3*)

Cum Ezechias post incredibiles triumphos → Familiaris fuit haec admonitio

Duo facit, mortem reddit ad memoriam
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 351 ante f.156

Familiaris fuit haec admonitio et semel facta per Spiritum Sanctum ad Ezechiam
PETRUS MANDUCATOR – Multa Mss. Ed. PL 198, 1764 (*IL 55*) (*FL 66*)
HARTUNG DE ERFURT OM – Erlangen UB 301 f.95 va
MGR. RED. BRUGEH. – Brit. Mus. Harleian 325 f.82 v

Haec verba Isaiae historice et de mandato Domini
– Clm 26782; 26796

Hoc verbum dictum est regi Ezechiae. Dicit Dominus cuilibet praedicatori qui jacet in infirmitate peccati
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f.IV.28 f.158 v; Ed. Paris 1578 (*IL* 3a)

In omni tempore anni, fratres carissimi, tenemur bene cogitare
FULCERUS EUPH. – Troyes 1251 f.101 v (*FL* 15)

Istud in Ezechia omnibus hominibus dictum est
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.73 v

Uniuscuiusque vita invitatur secundum duplicem statum. Unus est in quo meretur
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.67 vb (*FL* 60)

Utile et sanum consilium dat nobis Isaias in verbis istis, in quibus duo facit. Primo consulit, ut nostrae domui consulamus
– Clm 2983 f.186 va

**Dives Deus in omnes,** qui invocant eum (Rom. 10, 12)

Habetur verbum istud originaliter ad Rom. X. et recitatum est statim in epistola praesentis sollemnitatis. Sicut festum et sollemnitas hodierna tota est beati Andreae apostoli ita etiam et sermo noster
VINCENTIUS FERRER OP – Opp. tom. I (Paris 1909) p. 124

Haec in epistola hodierna
– Trier StB 309/1981 f.1

In praesenti epistola salubriter edocemur ad multa, primo ut corde firmiter credamus in Deum
DIONYSIUS CARTH. – Opp. 31 (1906), 8

Verbum istud habet talem sententiam
VINCENTIUS FERRER OP – Edd. Basel 1488 etc.

**Divinorum interpres mysteriorum,** quae Spiritu Sancto suggerente nactus est [Prolog. in sermones de Sanctis]
LEONARDUS DE UTINO OP – Edd. Lyon 1503 etc.

**Divitias et paupertatem ne dederis** (Prov. 30, 8) [per totum mensum August.]

Dicitur: De sage home sage demande
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.5 va etc. (*IL* 42) (*FL* 59)

Dicitur de discreto homine
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 18081 f.125 rb etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

**Diximus nuper his,** qui deargentaverunt pennas suas
BERNHARDUS CLAREVALL OCist. – Ed. PL 183, 50

**Doctrina viri per patientiam noscitur** (Prov. 19, 11)
Vir iste de quo Sapiens loquitur
GREGORIUS DE CREMONA OESA – Cremona, B. Governativa 31 Pg f.1 ra

**Domine Deus, nescio loqui → A a a Domine**

**Domine Deus virtutum, quousque irasceris** (Ps. 79, 5) [in adventu]
Hic tria dicuntur, quae mystice pertinent ad tres adventus Christi
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15959 f.34 vb; 16471 f.219

**Domine, inclina caelos tuos** (Ps. 143, 5) [in adventu]
Duo hic petit propheta, videl. humilem Christi incarnationem
«AMICUS» (Distinctiones et themata) – Ed. Basel 1495
Hodie incipimus agere de adventu Christi in carnem
– Innsbruck, UB 312 f.4 ra
Loquitur propheta egregius ad Dei Filium sicut ardentissimus amator salutis hominum in persona totius humani generis
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 43 a (*FL 8*)
Petit hic psalmista adventum Domini tripliciter. Petit enim sublimem humiliari
– Wien, Nat. 1299 f.1 ra
Quia propter peccatum primi parentis humanum genus incurrit captivitatem
– Angers 248 f.67 r
Verba ista loquitur propheta David
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. oct. 31 f.2 rb

**Domine, miserere nostri, te enim exspectavimus** (Is. 33, 2) [in adventu]
Audi (?), quod patres nostri in tenebris . . Dominum Redemptorem nostrum exspectabant
– Charleville 142 f.67 r

Nosse vos non ambigo, fratres dilectissimi, qui sacrae scripturae studio frequenter intenditis
– Paris, Nat. lat. 14525 f.91 va
Primo ponit orationem
– Bologna, Archigin. A. 530

**Domine, qui habes sanctam scientiam** (2. Macc. 6, 30) [de s. Andrea]
Haec verba Eleazari sumens beatus Andreas ostendit, quod passio sua fuit voluntaria
– Oxford, Bodl. Can. misc. 84 f.194 r
Praedicator verbi divini indiget sancta scientia idest sacra scriptura
REMIGIUS FLORENT. OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.1 ra

**Dominica hodierna** est prima dominica totius adventus
– Prag, UB III. C. 5

**Dominus ac Redemptor noster** . . Fratres carissimi, multis nos ex causis
– Bordeaux 283 f.2 (*IL 74c*)

**Dominus ac Salvator noster** . . Domini, post salutiferam
MAURITIUS DE SULLIACO (de Sully) – Sens, Capit. (*IL 39*) (*FL 56*)

**Dominus ad judicium veniet** (Is. 3, 14) [in adventu; de apostolis]
Duplicem adventum Domini Salvatoris principaliter ecclesia sancta commemorat
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.2 vb
Haec verba prophetae omnis christianus debet in mente sua recondere
HARTUNG DE ERFURT OM – Erlangen, UB 301 f.91 v
In primo adventu cum mansuetudine venit Dominus redimere mundum a peccato
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.81 rb (*FL 22*)
Istud sacrum tempus, quo adventus Domini non sine causa et ratione et non sine Sancti Spiritus revelatione
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 661 f.101 r (*IL 38*) (*FL 55*)
Praemittebatur oratio, resumptum fuit thema et versum in linguam vulgarem. Praemittebatur quod quattuor Dei erant adventus
RICARDUS FITZRALPH – Oxford, New Coll. 90 f.1 etc. (*IL 65*) (*FL 77*)
scil. cum patriarchis et prophetis. Communiter ponitur triplex adventus praeteritus, praesens et futurus
– Paris, Nat. lat. 16482 f. 273 (sub «adventus»)

**Dominus clamat ex Seir:** Custos, quid de nocte (Is. 21, 11)
Haec sunt quae mihi exponendo proponi
RICARDUS DE S. VICTORE – Basel, UB A. IX, 35

**Dominus creavit me** in initio viarum suarum (Prov. 8, 22)
Carissimi, filii Dei sumus, sed nondum apparuit, quid erimus
GARNERIUS CLAREVALL. OCist. – Ed. PL 205, 559

**Dominus dabit benignitatem** (Ps. 84, 13) [in adventu]
Exspectamus nativitatem regis nostri ad excubias thalami virginalis
– S. Omer 175 f.164 rb
Propheta David caelos postulat inclinari, ut ad caelos tamquam inclinatos de facili transcendere possit
– Wien, Nat. 1364 f. 16 ra
Sanctus et sacer David spiritu magno videns ultima (Eccli. 48, 27) dominicae incarnationis sive adventum incarnandi
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 37 b

**Dominus de Sina venit** (Deut. 33, 2) [in adventu]
(Lucerna pedibus meis verbum tuum (Ps. 118, 105))
In verbo ultimo notandum, quod verbum istud, de quo loquitur hic, est verbum creatum secundum glossam, quod quidem est verbum sacrae scripturae . . Dominus de Sina venit . . Sancta mater ecclesia in diebus istis agit de adventu Filii Dei in carnem
– Vat. Reg. 168 f.1 r; Troyes 1964 f.6 v
Sina, ubi lex data est, significat Judaeos
– Paris, Maz. 774 f.206 rb; Troyes 817 f.13 vb

**Dominus judex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster ipse veniet** (Is. 33, 22) [in adventu]
Adest, dil'mi, Aempus nobis devotissimum
– München, UB 81 f.69
Beatus Bernhardus in sermone III. de adventu Domini dicit sic: In adventu Domini quem celebramus
PETRUS ROGER (Clemens VI.) – Vat. Burghes. 41 f.226 etc. (*IL 58*) (*FL 69*)
PAULUS CHOLNER (compilator?) – Clm 13431
Dominus dabit verbum evangelizantibus → Quando aliquis debet facere aliquod magnum negotium.
Dum Deum factum carnem considero, dum extrema incarnationis attendo quae sunt Deus et Homo, plurimum fateor expavesco
– Troyes 1440
Filii Dei dignitas → In verbis propositis duo principaliter

In his verbis tanguntur duo, scil. Salvatoris adventus et adventus utilitas sive fructus
– Poitiers 98 f.49 ra
→ In hoc verbo tanguntur duo

In hoc sacro tempore mater ecclesia agit de adventu Domini, ut tamen beneficium nobis exhibitum
– Vat. Burghes. 342 f.54 va

In hoc verbo tanguntur duo, primo Salvatoris adventus cum dicitur: Dominus legifer noster; secundo adventus utilitas sive fructus
– Worcester, Cath. F. 5 f.4 r
→ In his verbis tanguntur duo

In mansuetudine insitum verbum suscipite → Potest verbum istud exponi

In principio nostri sermonis pro gratia Salvatoris impetranda matrem gratiae virginem Mariam devote salutando
– Heidelberg, UB 8.83 f.1 r

In verbis istis duo principaliter ostenduntur. Primum est Filii Dei dignitas
– Troyes 1840 f.67

In verbis istis Isaias adventum Domini manifeste praedixit et nota, quod iste adventus fuit ab antiquis patribus frequenter postulatus
– Clm 7601 f.2 ra; Klosterneuburg 544 → In his verbis tanguntur duo

In verbis praemissis Isaias duo facit. Primo proponit adventum Domini, secundo utilitatem eiusdem adventus adjungit
– Clm 7601 f.1 vb; Klosterneuburg 544

In verbis propositis duo principaliter ostenduntur → I.v.p.d.p.possunt attendi

In verbis propositis duo principaliter possunt attendi, primo Filii Dei dignitas: Dominus judex noster; secundo ipsius advenientis humilitas
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Clm 7932 f.123 ra etc. (*IL 11*) (*FL 10*)

In verbo proposito duo tanguntur → In verbis propositis duo principaliter possunt attendi

In verbo proposito notantur duo. Primo pronuntiatur → In verbis propositis duo principaliter possunt attendi

Ista verba prophetica de adventu Christi et tanguntur tria in istis verbis, primo dignitas advenientis, ibi: Dominus rex noster
– Assisi 585 f.150; Neapel, Naz. VIII. A. 40 f.2 r
→ In verbis propositis duo principaliter possunt attendi

Notantur duo, Filii Dei dignitas, ibi: Dominus judex noster; ipsius in mundum advenientis humanitas, ibi: ipse veniet
– Durham, Univ. Cosin Ms. V. V. 4 f.52 rb → In verbis propositis duo principaliter possunt attendi

Per formationem novae personae de . . ad loquendum inducta
– Prag, UB XII. C. 14 f.1 vb
(In mansuetudine insitum verbum suscipite (Jac. 1, 21))
Potest verbum istud exponi de verbo incarnato
– S. Paul Perg. 84 f.45 va
Primo describit Isaias venientis condicionem
– Mailand, Ambros. A. 4 sup. f.10 ra
(Dominus dabit verbum evangelizantibus (Ps. 67, 12))
Quando aliquis debet facere aliquod magnum negotium, ad quod faciendum non est de se sufficiens . . Dominus rex noster . . Dicitur vulgariter, que trop attendre ennuie, quia igitur antiqui sancti patriarchae
– Laon 289 f.95 r
Quia natura humana peccante primo homine totaliter est corrupta
– Vat. Burghes. 177 f.1; Toulouse 344;
Sancti patres antiqui multum desiderabant adventum Christi. Unde Is. LXIV(,1) in persona omnium dicebat: Utinam dirumperes caelos
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f.IV. 28 f.154 r; Toulouse 322 f.140 rb Ed. Paris 1578 (*IL 3a*)
Tempus adventus dominici hodie inchoatur
– Siena F. IX. 25 f.1 ra
Universitas Parisiensis gaudet hoc privilegio speciali, quod scolarem suum propositis regis vel officiales detentum, rector universitatis potest repetere
JACOBUS DE LOSANNA (?) OP – Vat. Burghes. 247 f.178 v (*IL 29*) (*FL 35*)
GUILELMUS DE SACCOVILLA (?) OP – Paris, Nat. lat. 16495 f.5 ra
Verba ista exponi possunt in persona beati Andreae de statu suo respondentis. Posset enim videri reprehensibilis
– Vat. Burghes. 177 f.1; Toulouse 344 f.1 ra

**Dominus legifer noster → Dominus judex noster**

**Dominus monuit in evangelio suos apostolos**
– Clm 26758 f.54 v

**Dominus noster Jesus volens ostendere,** quo vel quanto debito totus mundus erga singularem apostolorum reverentiam teneatur [de apostolis]
HIERONYMUS ARETINUS – Nürnberg, StB. Cent. V. 82 f.53 va (*IL 25*)

**Dominus prope est** (Phil. 4, 5) [in adventu]
Ad consolationem fidelium ab ore Pauli accipit ecclesia verbum istud dicens: Dominus prope est. Ex officio quod tempore isto lectum est
ALBERTUS MAGNUS OP – Leipzig, UB 683 f.198 vb

ad Phil. IV. originaliter, recitative vero in epistola crastinae dominicae
– Miscell. Giov. Mercati II, 453

Affectuose solet audiri relatio nuntii desiderati
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.5 ra (*IL 69*) (*FL 82*)

Apostolus volens nos ad recipiendum Deum nostrum
– Vat. lat. 10804 f.16 v

Apostolus volens nos invenire paratos in adventu novi regis pronuntiat nobis eius adventum proximum
– Leipzig, UB 699 f.10 vb

Appropinquante aurora signum est, quod prope est solis ortus
GUILELMUS BERNARDI OP – Paris, Nat. lat. 14965 f.16 v (*FL 24*)

Appropinquante Domino appropinquatur multis modis, primo per timorem Ps. (144, 18) Prope est Dominus omnibus invocantibus
– Troyes 1840 f.265 vb

Avis nobilis bene domesticata, quando cum clamore vocatur, accipit volatum
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14966 I f.8 rb (*IL 29*) (*FL 35*)

Bonum nuntium et maxima securitas, quando his qui in tenebris sunt, lux est proxima
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3280 f.6 rb etc. (*FL 71*)

Breve est verbum, sed magnus sermo est in eo
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.82 vb (*FL 22*)

Carissimi, cum attendo parvitatis meae insufficientiam, timeo temerariae praesumptionis argui
– Troyes 1776 f.24 vb

Circa hoc verbum videndum est, quomodo Dominus prope sit
GUILELMUS PERALDUS OP – Edd. Lyon 1576 f.13 v etc. (*FL 27*)

Circa materiam istam duo possumus considerare, scil. quot modis Dominus prope est
«REYNOLDUS» – Brüssel, B.Royale 2003 f.19 rb (*FL 76*)

Cito veniet gradiens → Verbum istud verbum timoris

Conjunctissimus nobis per assumptam humanitatem, ideo non solliciti simus
– Oxford, Bodl. Hatton 101

Consuetudo est, quod magno adveniente plures solent nuntiare eius adventum
– Brügge StB 44 f.242 v

contemplativis sive orantibus, ut orationem eorum exaudiat. Ps. (144, 18) Prope est omnibus invocantibus eum
– Brit. Mus. Add. 16590 f.14 vb

Cum audisset Johannes → Johannes proponit quaestionem

Cum bts. Augustinus circa finem libri de doctr. christ. sic dicit: Si Hester
– Clm 9612 f.105; 2710 f.1 r

Declaratur praedicantis celsitudo ex parte venientis
FR. THOMAS («Omnibene» (?)) – Vat. Burghes. 80 f.179 r (*FL 86*)

Dicitur in proverbio (vulgari): Qui de longe videt, de prope gaudet → Vulgariter dicitur
– Troyes 1840 f.312; Brüssel, B. Royale II. 1410 f.16 v

Dixerat (evangelista) Christum esse venturum, ut nos praeparemus ad recipiendum eum per poenitentiam
GUALTERUS DE AQUITANIA OM – Erlangen, UB 327 f.36 rb etc. (*FL 16*)

Domine, adjuva me → Sicut dicit Dionysius

Dominus postquam consummavit opus redemptionis nostrae, quod ei Pater dederat
– Freiburg (Schw.), Convent. OMin 117; Erfurt, oct 60 f.54 ra

Dominus prope est omnibus nobis per conformitatem naturae
– Vat. Burghes. 177 f.25 ra

Dominus, qui ubique est per potentiam et per praesentiam et per essentiam
– Padua, Anton. 445 f.64 rb

Duo hic consideranda occurrunt, primo quare ecclesia frequentat hoc verbum isto tempore
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 etc. (*FL 28*)

Duo ostendit apostolus, Christi potestatem
– Paris, Nat. lat. 12424 f.4

Duo ponit apostolus in istis verbis, primo Dominus, secundo prope est
– Padua, Anton. 445 f.64 rb

Duplici de causa recipit unus alium honorifice, scil. ratione potestatis
PETRUS BERENGAR OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.100 ra (*FL 60*)

Ecclesia mater nostra, quae semper attendit et intendit profectui filiorum suorum, saepe recitat verbum istud
– Arras 759 f.285 rb

Ego vox clamantis → Sic respondit Johannes Baptista

Est triplex adventus Domini, adventus in carnem, in mentem et ad judicium
– Paris, Nat. lat. 16502 f.144 va

et ideo debemus nos habere, jucundius gaudere et hoc merito, quia cum simus infirmi
– Toulouse 335 f.253

Experientia docet, quod domini temporales (consueverunt) libenter sibi propius nos consueverunt in suis potioribus exaudire
JOHANNES DE NEAPEL – Vat. Burghes. 247 f.159 r; Paris, Nat. lat. 14799 f.158 rb

Frequentatur ab ecclesia tamquam bonum verbum et repetitur, ut solet fieri a magistris
GUILELMUS PERALDUS OP – Carpentras 20 (*FL 27*) → Hoc verbum

Fratres carissimi, sanctus propheta alloquitur nos
– Clm 23387 a

Glossa Gregorii dicit, quod via Domini ad cor dirigitur, cum sermo Dei diligenter vel humiliter auditur
– Paris, S. Genev. 2788 f.4 ra

Hic tria notanda sunt. Primo qualiter hoc verbum tantum frequentet ecclesia his diebus
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.11 rb etc. (*FL 42*)

Hoc jam est tertium membrum, in quo apostolus ostendit huius gaudii causam
LUCAS PATAVINUS DE VILLA DEI OM – Clm 14281 (*FL 53*)

Hoc verbum frequentat ecclesia tempore isto. Quae frequentatio est signum, quod verbum ist valde bonum
GUILELMUS PERALDUS OP – Ed. 1674 (*FL 27*)

Hoc verbum multum frequentat ecclesia tempore isto volens illud infigere cordibus hominum
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Nat. lat. 16472 f.22 vb etc. Plerique Mss (*FL 27*)
→ Verbum istud frequentat ecclesia

Hortatur apostolus his paucis verbis virtute plenis ad Christi nativitatem propinquam
MGR. PETRUS OP – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.38 v

In epistola hodierna ad Phil. → In principio rogabimus Dominum

In epistola hodierna invitat nos apostolus ad gaudium
– Paris, Nat. lat. 15959 f.103 ra; 16507 f.25va

In evangelio hodierno movetur quaestio de adventu Salvatoris, quae est piae providentiae
– Brüssel, B.Royale II. 1142 f.55

In his verbis praenuntiat apostolus adventum Salvatoris. Nota hic duo de Domino Salvatore
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.11 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

In principio rogabimus Dominum . . Dominus prope est . . In verbis propositis tanguntur duo. Primum est Jesu Christi summa potestas cum timore veneranda
RICARDUS OM – Paris, Nat. lat. 3557 f.66 vb; 3579 f.66

In quibus verbis tria annuntiat apostolus, adventum Christi
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Paris, Nat. lat. 16508 f.7 (*IL 59*) (*FL 70*)
→ In his verbis praenuntiat apostolus

in ventre virginis per carnis assumptionem, in mente hominis per gratiam – Clm 14832 f.17 etc.

In verbis istis, quae leguntur in quarta dominica adventus primo commendatur beneficium sive dignatio dominicae incarnationis
– Florenz, Naz. E. 6.1017

In verbo isto docet nos apostolus, quomodo in occursu Domini nostri ad nos venientis nos habere debeamus
– Troyes 1866 f.108 r

In verbo proposito duo ostendit apostolus, scil. Christi potestatem
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Clm 7932 f.125 vb; Paris, Nat. lat. 15958 f.216. Pleraque Mss. (*IL 11*) (*FL 10*)

Incarnationis beneficium humano generi exhibitum fuit patribus prophetatum et ardentissime desideratum
– Leipzig, UB 488 f.18 v
(Cum audisset Johannes in vinculis (Matth. 11, 2))

Johannes proponit quaestionem in evangelio hodierno dicens: Tu es, qui venturus es . . et haec quaestio fuit soluta operibus non tamen verbis
– Brüssel, B.Royale II. 1142 f.54

Istud verbum his diebus frequenter repetitur in ecclesia
ADAMUS PICARDUS (Vacherie seu de Gulyn) OP – Paris, Nat. lat. 14947 f.195 ra 15005 f.99 vb

Ita cantatum est et ita verum est secundum sanctae ecclesiae universalem repraesentationem
– Arras 691 f.85

Legitur hoc verbum in epistola hodierna et licet sit verbum litteris syllabis compendiosum
– Paris, Nat. lat. 3735 f.52
(Veniet nobis (quasi imber) temporaneus (Os. 6, 3))

Locuturi de adventu, dilectissimi, Jesu Christi in carnem subniximus
– Brit. Mus. Royal Coll. 8. A. V. f.2 r

Maius gaudium quod aliquis posset habere in ista vita est de praesentia et adventu sui amici
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 3552 f.109 vb (*IL 29*) (*FL 35*)
Medicus nos audet ad plenum consolari
– Avignon 303 f.403
Nota, Dominus prope est omnibus. Est enim supra nos
– Clm 2702
Nota, quod istud verbum potest exponi de quadruplici adventu secundum quod ista dictio «prope»
NICOLAUS VERCELLENSIS OCist – Paris, Nat. lat. 18179 f.3 ra (*FL 61*)
Notantur duo, venientis status et veniendi modus
– Oxford, Bodl. 25 p. 21
Ostendit scriptura Dominum prope esse hominibus per naturae conformitatem
– Toulouse 335 f.253 rb
paratus dare, quod necessarium est, ideo nihil solliciti sitis
GUILELMUS PERALDUS OP – Ed. 1674 (*FL 27*)
Paulus nuntius Christi bonos rumores nobis nuntiat, numquam tales audivimus
– Paris, Nat. lat. 16505 f.199 ra
Primus homo prope Deum fuit
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.67 rb
Prope est Deus omnibus, ut dicit Salomon
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 14925 f.139
→ Pugil campum intraturus
Prope fuit Christus tripliciter Judaeis
STEPHANUS LANGTON – Brüssel, B.Royale II. 1132 f.300 (*IL 69*) (*FL 82*)
Pugil campum intraturus
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 14925 f.139 (*IL 69*) (*FL 82*)
→ Sicut pugil protegit
→ Salomon ait: Sermo Domini ignitus
→ Ut dicit Salomon: Omnis sermo Domini clipeus
Pugnaturis in duello necessarius est baculus
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.145 vb (*IL 69*) (*FL 82*)
→ Pugil campum intraturus
Quando aliquis diu et cum magno desiderio exspectatus est
NICOLAUS DE NONACOUR – Vat. Burghes. 342 f.4 v
Quanto in aliqua visitatione invenitur in persona visitante major sublimitas
– Vat. Burghes. 70 f.17 vb (*FL 108*)

Quattuor sunt, quae sunt prope. Et primo potest dici, quod Deus est prope, primo invocantibus
– Troyes 1536 f.56 ra

Quia beatus Augustinus → Cum beatus Augustinus

Quis sicut Jesus Christus Dominus noster? Deus est, quia confortat
– Brüssel, B Royale II. 1132 f.301

Salomon ait (Prov. 30, 5): Sermo Domini ignitus clipeus est . . Viri fratres, continua pugna est inter hominem et diabolum
Stephanus Langton – Paris, Nat. lat. 14859 f.276 ra (*IL 69*) (*FL 82*)

Sancta mater ecclesia quod dixit in prima dominica sub metaphorico et occulto nomine salutis et diei
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. (*FL 75*)

Sancti patres incarnationem Domini cum magno desiderio exspectabant
– Linz, StudB. 69 f.165 v

Scitis, quod sensibilia, quae sensu capere possumus, sunt nobis viae et manuductio ad spiritualia capienda
Johannes de Vilari OCist – Brügge StB, 276 f.8 v (*FL 51*)

Secundum quod vulgariter dicitur: Qui munitus est non confunditur (non praevenitur); quia ergo apostolus non vult nos a Christo praeveniri idest capi per discooperturam secundum quod fit in ludo scakarii
– Cesena, Malatest. XXIX. sin. 23 f.17 v

Secundum quod vulgariter dicitur → Sicut dicitur vulgariter
(Ego vox clamantis (Joh. 1, 23))

Sic respondit Johannes Baptista his, qui missi fuerant ad ipsum
– Vat. lat. 1265 f.91 r

Sicut dicit Bernhardus: Triplex est adventus Domini, ad homines, contra homines et in homines
Aldobrandinus de Cavalcantibus OP – Bamberg, SB theol. 2 f.8 va (*FL 3*)
(Domine, adjuva me (Matth. 15, 25))

Sicut dicit Dionysius de divinis nominibus: Dominatio quae nullius dominationis est obnixa
– Brit. Mus. Royal Coll. 8. A. V. f.1

Sicut dicitur communiter: Qui est paratus non est confusus. Duo vero solent hominem movere ad hoc
Nicolaus Gorranus OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris. 1509 f.6 rb (*FL 60*)

Sicut dicitur vulgariter: Qui est garniz se n'est honiz. Ideo apostolus volens nos inveniri paratos in adventu
GUILELMUS DE MALLIACO OP – Paris, Nat. lat. 16476 f.8 va etc. (*FL 25*)
Sicut est de sole et luna, ita est de nobis et de Deo. De sole et de luna est, quod luna nihil habet luminis nisi a sole
JACOBUS DE LOSANNA OP – Avignon 601 f.5 rb (*IL 29*) (*FL 35*)
Sicut frequenter audistis, antiqui patris
– Paris, Nat. lat. 14889 f.55 v
Sicut pugil protegit se clipeo ad repellendos ictus
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.283 ra (*IL 69*) (*FL 82*)
→ Pugil campum intraturus
sua claritate, Ps. Dominus prope est omnibus invocantibus eum in veritate
– Kopenhagen, Thott. 115 4° f.178 rb
Terribiles sunt rumores isti tribus generibus hominum
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.84 (*FL 22*)
Triplici ratione verbum istud frequentat ecclesia tempore isto
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Nat. lat. 16472 f.23 vb (*FL 27*)
Unde processionaliter recipiendus est quemadmodum legatus
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.8 (*FL 22*)
Ut dicit Salomon (Prov. 30, 5) Omnis sermo Domini clipeus est sperantibus in se. Pugil campum intraturus stultus est, si non orat, ut clipeo sibi tradito
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 16463 f.44 ra (*IL 69*) (*FL 82*)
→ Pugil campum intraturus
Veniet nobis (quasi imber) temporaneus → Locuturi de adventu
Verbum istud apostoli in epistola hodierna breve est in syllabis, prolixum autem in sententiis. Requirenda autem sunt duo, primum de causa verbi, scil. quare dicatur
– Wien, Nat. 1369 f.6 va
Verbum istud apostolicum quantitate parvum, virtute mirificum nostri intellectus continet illuminationem
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 70 a (*FL 8*)
Verbum istud est verbum mirae consolationis, inenarrabilis fortitudinis continentivus
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901), 71 a (*FL 8*)
Verbum istud frequentat ecclesia tempore isto, primum ut fideles audientes Dominum suum prope esse, honestius se habeant
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Nat. lat. 16472 f.21 va (*FL 27*)
→ Hoc verbum multum frequentat ecclesia

Verbum istud multum confortat insufficienter praemeditatos
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4, 936 f. (*FL 75*)
Verbum istud quasi centrum est omnium, quae dicuntur in epistola hodierna
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.57 vb etc. (*IL 28*) (*FL 33*)
Verbum istud scribitur in epistola hodierna, quae cantatur per totam sanctam ecclesiam et est Pauli apostoli
ROBERTUS DE SORBONIO – Paris, Nat. lat. 15971 f.134 ra (*FL 80*)
Verbum istud verbum timoris est male viventibus
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Mazar. 1028 f. etc. (*IL 42*) (*FL 59*)
(Cito veniet gradiens (Is. 51, 14))
Verbum istud verbum timoris et verbum amoris
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 18183 f.34 etc. (*IL 42*) (*FL 59*)
Vat. lat. 812 f.28 r (Thomas Brito, collector?) (*IL 71*) (*FL 85*)
Verbum propositum diversis respectibus esse potest verbum timoris
– Cambridge, S. John. Coll. S. 19 f.78
→Verbum istud verbum timoris
Viri fratres, continua pugna est → Salomon ait
Volens divinus apostolus nos certificare de nostra redemptione et salute
JOHANNES PECKHAM OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 85 f.1 rb (*FL 47*)
Vulgari dici solet, curialis et honestus homo, qui se et ad alios honesta et curialia non omittit. Beatus igitur Paulus apostolus vir curialis . . considerans DJm fratrem et socium nostrum
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Kiel, UB 32 f.37 va
Vulgariter dicitur: Qui de longe videt, de prope gaudet. Ecclesia vidit de longinquo adventum Christi
GERARDUS DE LEODIO OP – Paris, Nat. lat. 16483 f.23 rb; Brüssel, B. Royale II. 1410 f.16 v

**Dominus qui summum bonum** et summe bonus est [de s. Andrea]
Berlin (Marburg, WDB) lat. qu. 767 f.2 v

**Dominus rex noster → Dominus judex noster**

**Dominus veniet → Ecce Dominus veniet**

**Ductus est Jesus in desertum** (Matth. 4, 1) [in capite jejunii]
Evangelium Christi est exemplum et forma nostri jejunii
– Vat. lat. 10060 f.109

Ex eo, quod in sermone totam materiam praesenti in quadragesima deducendam
OSWALDUS REINLEIN (REINDEL) DE NÜRNBG. OESA – Clm 8362 f.162 ra

Exponit baptisma Salvatoris, quo a beato Johanne aquis Jordani tingi dignatus – Clm 26804 f.1 ra

Hodie, fratres mei tempus acceptabile, hodie dies salutis ingrediuntur – Paris, Nat. lat. 583 f.49; Arsenal 854 f.39

In evangelio agitur de poenitentia, quam Salvator noster exemplariter fecit in deserto abstinendo ab omni cibo
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. (*FL 75*)

In evangelio agitur de tentatione diaboli et victoria Christi
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. (*FL 75*)

In evangelio quattuor tanguntur, scil. in Christo humanae naturae veritas unde dicit: Esurivit

In praesenti evangelio quattuor spiritus exprimuntur
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed. Venedig 1572 f.90 v (*FL 37*)

Nota, quod est desertum mundi, in quo crescunt spinae divitiarum et sollicitudinum saeculariorum
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. (*FL 75*)

Quamdiu in agone contendimus et inter pericula naufragamus
GARNERIUS CLAREVALL. OCist. – Ed. PL 205, 662

Sicut Christus voluit mori, ut per suam mortem nostram destrueret
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed. Venedig 1572 f.87 v (*FL 37*)
(Hortamur vos ne in vacuum (2. Cor. 6, 1))

Verbum ultimum scriptum est in epistola hodierna II. Cor. VI., in qua beatus Paulus hortatur nos ad utendum gratia Dei
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. (*FL 75*)

**Dum ad instructionem fidelium** ex scriptis sanctis multa colligerem [Prolog. in sermones morales]
– Madrid, Nac. 8959 f.1 ra

**Dum attentius advertamus** ceteris sententiam veritatis [Prolog. in sermones de epistolis dominicalibus]
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 7564, f.1 ra

**Dum medium silentium teneret omnia** (Sap. 18, 14) (de adventu)
A diebus antiquis postquam clamaverat Dominus primo praevaricatori: Adam ubi es
PETRUS BLES. – Paris, Arsenal 400 f.42 ra etc. Ed. PL 207

**Dum praedicationes plurimas** modo exclamavissem vulgari, rogatus sum [Prolog. in sermones aureos]
JOHANNES NIDER OP – Ed. Hain 11797

**Duodecim fratres** uno patre geniti sumus (Gen. 42, 32) [de apostolis]
Duodecim fratres sunt duodecim apostoli ab uno Patre caelesti per gratiam geniti
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.190 vb etc. (*FL 12*)
In verbis propositis de sanctis apostolis duo tanguntur, primo clara unitas – Vat. lat. 1263 f.1 r (*IL 74m*)
Verbum istud dictum fuit Joseph ad litteram a fratribus suis, qui erant filii Jacob
FR. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.153 v (*FL 86*)

**Ecce adest dies honorabilis** sancti Andreae apostoli viriliter agentis – Oxford, Balliol Coll. 240 f.116 vb

**Ecce agnus Dei** (Joh. 1, 29) [in adventu; de s. Andrea]
Carissimi, sicut dicunt sancti, quod antiqui patres, scil. patriarchae prophetae et omnes justi ardentissime desiderabant adventum Christi in carnem
PETRUS DE TERACHIO OESA – Clm 7577 f.90 rb; Bordeaux 298
De agno Is. XVI. dicitur, aliter Christus agnus quia immolationis – Troyes 1840 f.235 va
Si vis amplius procedere, adde hic quod supra dictum est a Johanne ad idem testimonium pertinentia
– Madrid, Bibl. del Noviciado 71 f.1
Tanta ac talis est divinae scripturae sublimitas, ut non solum verba
BEDA – Ed. PL 94, 256
PAULUS DIACONUS – Ed. PL 95, 1457

**Ecce ascendimus Jerosolymam** (Matth. 20, 7) [in principio Quadragesimae]
In Matth. habetur. Traditur principibus sacerdotum
JOHANNES MILITIUS – Vorau 106

**Ecce cito venio** → **Ecce venio cito**

**Ecce dabit voci suae vocem virtutis** (Ps. 67, 34) [Prolog. in sermones dominicales]
Quamvis a multis multipliciter sint conflati sermones
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. s. l. 1484 (*FL 32*)

**Ecce Deus noster iste,** exspectavimus eum (Is. 25, 9) [in adventu]

Semper quidem dilectissimi, multipharie multisque modis humano generi bonitas divina consuluit
– Innsbruck, UB 540 f.3 ra

Sicut dicitur Prov. XIII(,12) Spes, quae differtur, affligit animam, ideo patres antiqui in desiderio huius adventus constituti, coeperunt mirabiliter anxiari
– Paris, Nat. lat. 3734 f.15 r

Unde in praesenti sermone propheta
– Bologna, Archigin. A. 530

**Ecce dies veniunt,** dicit Dominus (Jer. 23, 5) [in adventu]

Accipiendo hoc officium ecclesia principium anni in prima dominica adventus modo ecclesia revertitur per gyrum
Lucas Patavinus de Villa Dei OM – Clm 14281 etc. (*FL 53*)

Admodum curialis principis facit Dominus praemittere legatum suum
– Carpentras 20 f.144 ra

Dicit Bernhardus: Sicut Deus finito tempore, quod ab aeterno exstitit ordinatum
Conradus de Brundelsheim (Soccus) OCist – Ed. Straßburg 1484 II nr. 123 (*FL 11*)
(In diebus illis salvabitur Juda (Jer. 23, 6))

Dicit ergo: Ecce dies venient, quando Filius Dei incarnabitur et potestate decorabitur
– Clm 22306 f.2 rb

Dicit Gregorius: Pensate, fratres carissimi, quanta sit sollemnitas habere in cordis hospitio adventum Dei
Conradus de Brundelsheim (Soccus) OCist – Ed. Straßburg 1484 II nr. 124 (*FL 11*)

Dicite filiae Sion → Verbum ultimum dicitur per Isaiam

Ea, quae in novissimis fient temporibus in hac dominica designantur
Johannes Halgrinus de Abbatisvilla – Paris, Nat. lat. 2909 f.201 r (*IL 34*) (*FL 45*)

Ecce indeclinabile adverbium se toto a se toto
Eckhardus OP – Opp. IV (1956), 432

Est dies multiplex. Primus potest dici prosperitatis
– Troyes 1536 f.109 ra

Est triplex adventus Domini, in carnem, in mentem per inhabitationem gratiae
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 233

Haec sunt verba conditoris caeli et terrae, quae ipse protulit ex ore prophetae Jeremiae de adventu Salvatoris nostri Jesu Christi
– Brit. Mus. Add. 20.009 f.182

Hic sunt quattuor consideranda → In verbo isto quattuor consideranda sunt

His verbis caritati vestrae propositis suscipimus adventum Domini nostri Salvatoris
Ps. Bonaventura – Ed. Straßbg. 1496

In diebus illis salvabitur Juda → Dicit ergo: Ecce dies venient

In hac dominica designatur, quod
Johannes Halgrinus de Abbatisvilla – Troyes 876 f.128 etc. (*IL 34*) (*FL 45*)

In hac epistola adventus Domini praedicitur, rex futurus ostenditur, salus bonis promittitur
«Tetralogus» – Troyes 1913 f. (*FL 83*)

In hac epistola summatim tanguntur tria, scil. adventus Christi promissio
– Brügge, StB 282 f.160 v

In hac epistola tria ponuntur
– Zwettl 381 f.12 ra

In hac prophetia tanguntur tria genera dierum, scil. dies observandi, qui sunt dies miseriae praesentis
– Toulouse 335 f.252 rb

In his propheticis verbis visione Domini adventus patenter pronuntiatur
– Clm 2673 f.63 r

In his verbis circa adventum Filii Dei notantur tria. Primum est ex parte temporis
Johannes de Castello OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.215 rb etc. (*FL 42*)

In his verbis tria adventum Filii Dei → In his verbis circa adventum

In istis verbis praedicitur adventus DNJCi. Circa quod tria notanda, scil. advenientis vel adventus congruitas
Ps. Thomas de Aquino – Clm 19120 f.100 ra Ed. Paris 1578 p. 241

In mutatione rerum sibi succedentium ita est, quod finis unius et initium alterius habent convenientiam
Nicolaus Gorranus OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.64 vb (*FL 60*)

In verbis istis commendatur Salvator noster a quattuor. Primo enim commendatur a culpae immunitate
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192

In verbo isto quattuor consideranda sunt. Primum quare adventus Domini dicatur dies adventus Domini
Odo de Castro Radulphi – Troyes 271 f.8 va etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

Instante ortu solis justitiae tres apparuerunt novi dies
Alanus ab Insulis OCist. – Paris, Nat. lat. 15965 f.2 vb; Tours 463 f.35 v (*IL 3*)

Isidorus de Summo bono dicit: Prius justus debet agere quam ut possit bene docere
– Paris, Nat. lat. 15971 f.212 rb

Ista epistola legitur dominica immediate praecedente adventum Domini
– Vat. Burghes. 342 f.10 va

Ista est proxima dominica ante adventum Domini et Spiritu Sancto ordinante istud convenienter factum est
Henricus de Frimaria OESA – Clm 18732 f. etc. (*FL 28*)

Ne imparati occurramus ad diem festum, praevenit nos prophetica praenuntiatio
Guilelmus de Merula OSB – Reims 586 f.3 etc. Multa Mss. (*IL 21a*)

Nota: Colonus reputat, quod ager et terra
– Bordeaux 282 f.4 v (*IL 74c*)

Nota, quod bonus rex debet habere quinque. Primo quod non usurpet sibi hoc, sed a Deo vocatus sit ad regnum
– Clm 14812 f.82 r

Nota, quod quattuor dies veniunt, sicut dicit Dominus, et jam propinqui
– Troyes 1729 f.

Notabiliter dicit dies in plurali, quia multiplex est dies Domini et dies hominis. Dies Domini fuit incarnationis
– Clm 17198

Notandum, quod sancti patres
– Prag, UB VI. F. 16 f.9 ra

Nox erat ante Christi adventum. Unde Johannes non poterat legere in libro
– Paris, Nat. lat. 15959 f.14 vb

O quanta consolatio! Ecce, inquit, dies veniunt. Ecce dies, ecce dies, ecce laetitia
– Salamanca, Univ. 244 f.137 v

Praeconium suae nativitatis Dominus tribus hebdomatis ante recitari instituit
Guilelmus de Merula OSB – Reims 586 f.2 etc. Multa Mss (*IL 21a*)

Quam bene conveniunt et in una voce morantur
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.148

Quia in sequenti dominica adventum Filii Dei in mundum recolere debemus ideo in hac dominica loco epistolae prophetiam Jeremiae legimus
– Clm 18310 f.153 vb etc.

Quia ista est ultima dominica
JOHANNES WICLIF – Sermones III. (London 1889) 511–20

Quis mihi det te fratrem→ Verba sunt sponsi in Cant. Sacrosanctum tempus dominici adventus, quod modo celebramus
GODEFRIDUS DE ADMONT OSB – Ed. PL 174, 42

Sex dies sunt, in quibus homo potest operari
– Troyes 2073 f.9 r

Si pater vocaret filium, veniret ratione amoris
– Florenz, Ricardiana 380 f.207 rb

Sicut affliguntur captivi et oppressi ex nimia dilatatione adventus consanguineorum, quorum sperant suffragia
CLEMENS DE COLUMNA, episcop. Ostiensis – Pelplin, Sem. 124 f.4 ra

Solent nocturni vigiles
– Paris, Nat. lat. 15952 f.105 va

Spiritus Sanctus in verbis Jeremiae respondet sanctorum Patrum desiderio
– Oxford, Bodl. Hatton 101

Status humanae vitae secundum quattuor distinctiones dierum disponitur
– Vat. Burghes. 177 f.267 va

Ut in occursum adventus Domini praeparemur, in hac dominica proxima ante adventum certificamur
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.216 ra etc. (*FL 42*)
(Quis mihi det te fratrem meum (Cant. 8, 1))

Verba sunt sponsi in Cant. desiderantis Christi adventum in carne
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 p. 922 (*FL 36*)
(Dicite filiae Sion, ecce Salvator tuus venit (Is. 62, 11))

Verbum ultimum dicitur per Is. et videtur loqui praedicatoribus, de quibus in sacra scriptura legimus
JOHANNES DE VERDI OCist. – Oxford, Bodl. Ashmole 757 f.227

Videns Dominus, quod omnes proniores sumus ad malum quam ad bonum «PARATUS» – Edd. Hagenau 1500 etc. (*FL 63*)

Volens ecclesia agere et ad memoriam reducere tempus istud, in quo Dominus novum faciet super terram
– Basel, UB B. IX. 32 f.13 ra

**Ecce Dominus ascendit** super nubem levem [in adventu]

Adventum colimus et de adventu loquimur . . Triplex itaque est adventus Domini
– Clm 14531 f.71

Cum vox prophetae, fratres carissimi, sonat, Deus tamquam
– Orleans 198 p.67; Troyes 1535 f.39 v

Hic notatur duplex adventus Christi
– Clm 19120 f.20 rb

In operatione Spiritus Sanctus, qui in divinis operatus est scripturis
– Vorau 198

(Populus Sion) **Ecce Dominus veniet** (Is. (62, 11)) [in adventu]

**Ecce veniet Dominus** et omnes sancti cum eo (Zach. 14, 6)
→ **Dicite filiae Sion** → **Ecce rex tuus venit** → **Dominus judex noster**

Auditam faciet (Dominus) gloriam vocis suae → In praecedenti dominica Dominus misit

Captivi qui in carcere et in compedibus detinentur, valde gaudent
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 p. 13 (*FL 36*)

Dicit Glossa: ad videndum per transactam dominicam et septimanam celebramus
– Clm 12665 f.1 bis vb

Dominus dabit verbum evangelizantibus → Quando aliquis debet facere aliquod magnum negotium

Dominus qui summum bonum et summe bonus est
– Melk 617

Ecce veniet Dominus ad salvandas gentes → In praecedenti dominica Dominus misit

Hic notantur sex. Primo quis venit
– Paris, Nat. lat. 15959 f.50; 16507 f.1

Hoc pertinet ad adventum ad judicium et videtur sumptum a pluribus locis
– Paris, Maz. 1016 f.105 va

Hodie, carissimi, adventus Domini ingreditur, ex cuius sanctitate temporis debemus provocari ad emendationem nostrae conversationis
MAURITIUS DE SULLIACO – Paris, Nat. lat. 14925 f. (*IL 39*) (*FL 56*)

In die illa non erit lux → Si quis existeret in belli discrimine

In hac secunda dominica adventus agitur de adventu Christi venientis ad judicium, ut habetur in evangelio hodierno
PETRUS ROGER (Clemens VI.) – Clm 13431 f.14 ra etc. (*IL 58*) (*FL 69*)

In his verbis docet nos propheta, ut praeparemus nos ad adventum Domini
TERNARIUS v. HEBRATZFELDEN («Rapularius») – Clm 4785 f.5 etc.
(Quaecumque scripta sunt (Rom. 15, 4))

In illis verbis ultimis, quae sumpta sunt de epistola Pauli hodierna, instruuntur praedicatores verbi Dei, quid debeant praedicare
THEOBALDUS CLAREVALL. – Paris, Nat. lat. 14952 f.4 va
(Ecce veniet Dominus ad salvandas gentes (Is. 30, 35))
(Auditam faciet (Dominus) gloriam vocis suae (Is. 30, 30))

In praecedenti dominica Dominus misit nuntios suos filiae Sion idest Judaeis
– Troyes 1536 f.117 v

In praecedenti dominica repraesentavit ecclesia statum exspectantium adventum Filii Dei
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.28 vb (*FL 74*)
(Ecce veniet Dominus)

In verbis istis tria notantur, primo adventus propinquitas, ibi: Ecce
– Vat. Burghes. 166 f.29 ra (*FL 109*)

Istud scriptum est de introitu hodierno et habetur Is. LXVI. Modus solet esse duorum intime se diligentium
– Marseille 397 f.9 r

Li bons jours de l'avenement
MAURITIUS DE SULLIACO – Charleville 90 etc. Ed. Chamberry 1484 (*IL 39*) (*FL 56*)

Propheta Isaias: Dabitur pluvia, idest gratia, semini tuo, idest verbo
– Innsbruck, UB 374 f.5 r

Quaecumque scripta sunt → In illis verbis ultimis
(Dominus dabit verbum evangelizantibus (Ps. 67, 12))

Quando aliquis debet facere aliquod magnum negotium ad quod faciendum non est de se sufficiens
– Laon 289 f.95 r

Salvator noster congregaturus ecclesiam ex Judaeis et gentibus
– Stuttgart, LB theol. fol. 166 f.6 va

Sancta mater ecclesia in isto sancto tempore, in quo de adventu Christi celebrat, agit in quattuor dominicis
– Paris, Nat. lat. 14899 f.129 rb

Seigneurs, les bons jours → Li bon jours

Si aliquis esset in bello inarmis et quidam amicus suus porrigeret ei scutum
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.176 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Si quis existeret in belli discrimine nec haberet arma, quibus posset se defendere
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.297 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

Sicut dicit Augustinus: Licet meliores sint, quos amor ad bonum allicit – Vat. Burghes. 342 f.53 va

Sicut in prima dominica ecclesia honoravit primum adventum, sic in ista praenuntiavit secundum
– Madrid, Bibl. del Noviciado 70 f.5 v

Sicut prior dominica spectat et pertinet ad primum Domini adventum, qui fuit in carnem in salutis nostrae remedium
JOHANNES DE LEODIO – Vat. Pal. 443 f.3 ra etc.

Sion interpretatur speculum vel specula, per quam sancta significatur ecclesia
ALEXANDER NECKHAM – Oxf. Bodl. Wood. empt. 13 f.125 ra

Sumptum est ex Zach. XIV. → Hic notantur sex

Verba ista, quae cantantur in officio secundae dominicae in adventu quamvis secundum istum ordinem non legantur in aliquo prophetarum
– Vat. Burghes. 177 f.6 vb

Verba ista sumpta sunt de Isaia, leguntur hodie in introitu missae
– S. Florian 356 f.5 rb

**Ecce ego commovebo caelum → Ecce ego movebo caelum**

**Ecce ego mittam piscatores** (Jer. 16, 16) [de s. Andrea]

Tria exiguntur ad operari ex parte agentis secundum philosophum, scil. scire
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Paris 1509 f.103 rb (*FL 60*)

**Ecce ego mitto angelum meum → Ecce mitto angelum meum**

**Ecce ego mitto vos sicut oves** (Matth. 10, 16) [de apostolis, de martyribus]

Ad evidentiam huius evangelii, secundum quod Salvator in isto evangelio omnibus apostolis aliqua injungit, aliqua praedicit, aliqua promittit
– Clm 18302 etc.

Ante Salvatoris adventum absorbebat universos flumine noxae originalis
– Oxford, Bodl. 303 f.64 v; Magdal. Coll. 81 f.190 v

Attendamus, dilectissimi fratres, diligenter, quemadmodum Dominus noster praemisit discipulos
– Paris, Nat. lat. 3804 f.152; 3827 f.141

Auctoritas magnifica ex officio, quod injungo: Ecce ego; congruitas idonea ex conversationis exemplo
– Siena F. IX. 18 f.115 va

Christus qualiter missionem apostolorum, qua ad praedicandum mundo
Bernoldus de Kais(ers)heim OCist. – Ed. s. l. s. a. Hain 437

Consuevit luparius lupae exponere agnum, ut cum agno capiat lupum
Guilelmus de Lavicea OM – Graz, UB 1032 f.

Dixerat superius in hoc evangelio Dominus et Salvator noster discipulis suis: Euntes praedicate
Bruno Astens. OSB – Ed. PL 165, 844

Dominus apostolos ad tolerandas
– Paris, Nat. lat. 12414 f.101

Dominus mittens apostolos suos ad officium praedicationis eosdem contra adversa toleranda instruit
Johannes Halgrinus de Abbatisvilla – Mailand, Ambros. A. 140 sup. f.129 vb (*IL 34*) (*FL 45*)

Duo in hoc verbo continentur. Primum est dura quaedam injunctio
– Paris, Nat. lat. 15954 f.3 ra

Favus mellis → Verba sunt Salomonis in Parab.

Felix hic sanctus non solum propter auctoritatem legationis, sed magis felix propter sanctitatem apostolicae conversationis
– Toulouse 335 f.92 ra

Hic tria notantur, primo confidentia sanctorum, ibi: Ecce ego mitto vos
– Clm 23386 f.127 v

Hoc evangelium docet apostolos et viros apostolicos, quomodo debent se habere in officio praedicandi
Johannes Wilclif – Sermones, ed. J. Loserth, II, (London 1888) 227

In hac sancti evangelii lectione, fratres carissimi, Dominus ac Redemptor noster discipulos suos, quos ad praedicandum per universum mundum erat missurus
Radulphus Ardens – Ed. PL 155, 1509 (*FL 73*)

In his verbis evangelii quattuor nobis consideranda occurrunt. Primo quare apostoli ovibus similantur
– Florenz, Ricardiana 380 f.158 vb

In his verbis notantur tria. Primo datur sanctis confidentia, secundo subjungitur eorum innocentia, tertio subditur iniquorum malitia
Ps. Thomas de Aquino – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.237 ra

In istis verbis primo datur sanctis, quis eos mittat, ibi: Ecce ego mitto vos
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.236 r etc. Ed. Paris 1578 p. 361 (*IL 3a*)

In praeconium apostolorum tria describuntur per ordinem, scil. dignitas in officio
– Siena, F. IX. 18 f.113 vb

In verbis istis tanguntur duo, Dei bonitas, quod notatur in missione eius; mundi perversitas
– Windsheim 69 f.172 vb

In verbis istis tria notantur. Primo quis mittit
– Assisi 470 f.397 va → In istis verbis primo datur

In verbis propositis breviter tria notantur. 1° datur sanctis apostolis confidentia, cum praemittitur: Ecce ego scil. Christus
– Bremen, SB b. 101 f.120

Inter omnia, quae praedicatori sunt necessaria est patientia, quam difficulter habere potest, qui adversitatem nimis terret
– Clm 26881 etc.

Ita scribitur in Matth. et potest hoc verbum praedicari de apostolis
– Colmar 35 f.65 va

Licet specialiter illis dictum ist, quos Dominus in mundum ad praedicandum miserit
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.96 ra

Lupi dicuntur falsi christiani, qui bonos et justos decipiunt
– Clm 27441 f.109 v

Magna prudentia et inenarrabili sapientia Dei
HONORIUS III. – Horoy, Bibl. Patr. ser. 2. col. 304 (*FL 31*)

Nota, apostoli habuerunt tres hostes, scil. haereticos, pharisaeos, tyrannos
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 16503 f.335 rb etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

Nota, quod quattuor sunt missi, primo Filius Dei
– Prag, UB X. C. 12 f.67 ra

Paucos et ideotas homines a principio elegit Dominus et misit in mundum → Verba sunt Salomonis

Peragrarunt a Domino missi apostoli orbem terrarum
PAULUS DIACONUS – Ed. PL 95, 1539

Poterat dicere Dominus Jesus Christus ad discipulos suos quos mittebat et apostolos faciebat: Non est discipulus super magistrum
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.199 rb (*IL 34*) (*FL 45*)

Praedico vobis periculum belli, ad quod mittimini
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.96 vb

Unde notare debetis, quod serpens habet prudentiam
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Clm 12657 f.177 rb etc. (*FL 64*)

Verba ista dicuntur de omnibus apostolis et sciendum, quod apostoli, dum fuerunt in hoc mundo
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.294 ra (*IL 41*) (*FL 58*)

Verba praelibata loco thematis assumpta sunt Matth. X. scripta pro hodierna festivitate accepta et in eisdem notatur
JOHANNES CONTRACTUS (Kortz) OM – Clm 8958 f.190 r etc.
(Favus mellis verba composita (Prov. 16, 24))

Verba sunt Salomonis in Parabolis de dulcedine verbi Dei, quod favo mellis comparatur . . . Ecce ego mitto vos . . Paucos et ideotas homines a principio elegit Dominus et misit in mundum
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, St. Arch. G. B. f.181 f.169 ra (*FL 36*)

Verba sunt Salvatoris apostolos invitantis tamquam propugnatores contra adversarios
– Avignon 603 f.127 v (*IL 74a*)

Videamus, ad quid miserit sanctos apostolos suos. Numquid ad mundi gaudia aut ad carnis delectationes et illecebras voluptatis? Nequaquam!
– Clm 17743 f.88 v

Vigilia habet victualia sua sicut festum in temporalibus
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.14 va (*FL 22*)

**Ecce ego movebo caelum** (Agg. 2, 22) [in adventu]

Verba proposita ad sollemnitatis hodiernae honorem, quae appellatur dominica de adventu, sunt verba Domini . . in quibus tria notantur. Primum est terribilis judicii declaratio
– Padua, Anton. 470 f.1 ra

**Ecce ego quia vocasti me** (1. Reg. 3, 5) [de s. Andrea]

Juxta beati Bernardi oraculum originaliter sumptum Prov. 18, 17 Justus in principio sermonis accusator est sui
GERARDUS DE DAINVILLE – Arras 354 f.23 r (*IL 15*)

**Ecce ego venio cito → Ecce venio cito**

**Ecce ego venio et habito → Ecce venio et habito**

**Ecce equus albus** (Apoc. 6,2) [Prolog. in sermones de tempore]
Ille, qui vidit et audivit et testimonium perhibuit (Joh. ult.), qui est ipse Johannes evangelista. In verbis praesumptis gerens typum propheticum
JOHANNES GOSSI OCarm – Clm 23855 f.132 ra

**Ecce in nubibus caeli** quasi filius hominis (Dan. 7, 13) [in adventu]
In verbis istis describitur nobis dies mysterii incarnationis ut existens propter veritatem corruptae naturae
FR. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.163 v (*FL 86*)

**Ecce iste venit saliens in montibus** (Cant. 2, 8) [in adventu]
Ad salutiferam gratiam adventus dominici recolendam diversa utique diversorum surgit affectio
GALFRIDUS DE MAILROS OSB – Paris, Nat. lat. 18178 f.96 rb
In verbis istis, quae scripta sunt in libro Cant. describitur adventus Salvatoris ut infallibilis
– Neapel, Naz. VIII. A, 32 f.5 v
Tria hic notantur, scil. quomodo Dominus venerit, ad quos venerit et quos transilierit
– Clm 9590 f.166 ra
Verba sunt sponsae quasi digito demonstrantis
REGINALDUS DE REMIS – Paris, Nat. lat. 16500 f.202 ra; 15952 f.28 vb

**Ecce (ego) mitto angelum meum** (Exod. 23, 20; Mal. 3, 1; Matth. 11, 10) [in adventu]
Ad bonum principem pertinet transeuntes per terram suam defendere et tueri
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 18181 f.8 rb etc. Ed. Paris 1530 (*IL 29*) (*FL 35*)
Angelus graeco sermone, latine dicitur nuntius
HONORIUS III. – Ed. Horoy, Bibl. Patr. ser. 2 col. 207 (*FL 31*)
Angelus secundum Gregorium est nomen officii, non naturae
– Kremsmünster 83 f.4 r
Antequam viderat Adam faciem meam, quam amisit peccando
– Charleville 31 f.150 vb
Dicit Chrysostomus: Sicut nix etiam alba
– Oxford, Bodl. Hamilton 47 f.111
Dicitur communiter, quod secundum quod → Dicitur vulgariter: A sage seignor

Dicitur vulgariter: A sage seignor sage mesnie (maisnée) et bien duite. Unde si familia est casta, signum est, quod dominus eius diligit castitatem
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 3556 f.43 v etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Dicitur vulgariter: Loange de ribaut vaut blame. Sed possumus falli in-judicando
– Paris, Nat. lat. 15952 f.107 rb

Dicitur vulgariter: Qui est praemunitus non est confusus
JOHANNES AURELIANUS (de Allodiis) OP – Paris, Nat. lat. 14899 f.132 rb etc. (*FL 40*)

et fuit originaliter Mal. 3., sed particula sequens de Isaia. Sicut pater praevidus volens aliquam viam mittere filium suum adhuc debilem
– Innsbruck, UB 324 f.79 rb

Gallice dicitur → Dicitur vulgariter: A sage seignor

Haec sunt verba Patris de Filio, quem quasi(?) ut legatum misit ad gentes
– Troyes 1956 f.16 r

Hic loquitur, fratres mei, de adventu Christi Malachias propheta
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1339 (*FL 73*)

In his verbis describuntur tria circa Salvatoris gratiosum adventum, scil. dignatio mirifica Dei Patris
THOMAS DE AQUINO OP – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.28 v Ed. tom. 32 (1879), 815 etc. (*IL 70*)

In his verbis duo signanter notari possunt, primo siquidem Dei misericordia
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.

In his verbis notantur tria, scil. primo Patris auctoritas, summa Johannis dignitas
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.17 rb etc. (*FL 46*)

In his verbis notatur Johannes a quattuor, primo ab auctoritate mittentis, ibi: Mitto
– Assisi 470 f.486 ra

In hoc evangelio notatur, quid dignitatis praelatus habeat, quo servus Christi penitus maneat
«TETRALOGUS» – Troyes 1913 f.1 v (*FL 83*)

In hoc evangelio primo in quaestione prima monemur de veritatis inquisitione
BERTRANDUS DE TURRE OM – Neapel, Naz. VIII. A. 36 f.1 rb

In hoc totali evangelio tria tanguntur, Johannis interrogatio, interrogati responsio et interrogantis commendatio
– Charleville 31 f.87 rb

In istis verbis duo principaliter possunt attendi. Primum est Filii Dei missio in mundum
– Brit. Mus. Royal Coll. 8. A. V f.64 v

In omni oratione → Verba ultima scripta sunt in officio missae

In quibus divinus describitur legatus commendabilis a duobus, videl. a dirigentis auctoritate
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.4 v

In sacro evangelio beati Matthaei, de quo illud verbum ad litteram sumitur et quod hac secunda dominica in ecclesia legitur
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1240 (*IL 9*)

In verbis istis duo principaliter possunt attendi. Primum est Filii Dei missio
COLLECTIO FRATRUM MIN. – Paris, Nat. lat. 15958 f.259 vb etc. (*IL 11*) (*FL 10*)

Johannes dicitur praecursor, lucerna, baptista, propheta et plus quam propheta
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3280 f.5 rb (*IL 61*) (*FL 71*)

Johannes in vinculis diu fuit. Nam postquam Jesus fecit in Cana Galilaeae miraculum
NICOLAUS CUSANUS – Vat. lat. 1245 f.126 ra (*IL 44*)

Johannes viam Domino praeparabat, inquantum per praedicationem corda hominum ad susceptionem fidei inducebat
– Toulouse 335 f.267 va

Ista docebant prophetae de Jesu et dicebant ipse plus esse quam prophetam
– Clm 14812 f.2 rb etc.

Moraliter in ista auctoritate innuitur adventus Domini spiritualis ad animam
– Clm 9617 p. 15 b

Multum omnibus nobis reverendi et diligendi sunt angeli
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Linz, Stud. Bibl. 4 f.10 etc. (*IL 8*)

Officium est angeli denuntiare populo secreta Dei. Hoc autem non posset facere, nisi prius illuminatus esset
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 302 f.5 vb (*FL 24*)

Praemisit rex nuntium suum
– Bordeaux 283 f.6 (*IL 74c*)

Quadruplex legitur adventus Filii Dei, de quo supra, in quolibet autem istorum adventuum praemittitur Dei nuntius ad praeparandam viam
– Brit. Mus. Harleian 510 f.2 v

Quae est facies ista, contra quam missus est angelus
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 335 f.94

Quando diversae litterae et diversi nuntii sunt praemissi ad annuntiandum novum adventum regis
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 338 f.17 vb (*IL 29*) (*FL 35*)

Quando reges isti mundani de novo venerunt ad terram et ingredi debent aliquam sui regni nobilem civitatem praemittere solent aliquos sollemnes nuntios, qui vias et plateas faciunt emundari
THOMAS BRITO – Paris, Maz. 1028 f. etc. (*IL 71*) (*FL 85*)
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Vat. lat. 812 f.23. (*IL 20*) (*FL 20*)

Quia adventum Filii Dei in carnem fide tenemus et adventum eius ad judicium exspectamus
– Vat. Burghes. 177 f.15 vb

Quia non decet dominum domum factam non praeparatam inhabitare
– Toulouse 335 f.252

Quoniam Filius Dei adveniens honore debito recipiendus est
– Oxford, Bodl. Can. misc. 8 f.6 r

Rex caelestis fecit sicut reges mundi praemisit sollemnem nuntium
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.6

Rex regum Dominus ante suum adventum praemisit signa
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698

Rex regum et Dominus dominantium pro salute populi sui venturus in propria, quia sin eum recepturi non erant
INNOCENTIUS III. – PL 217, 505 (*FL 31*)

Salutatio nulla fuit. Totum hunc sermonem expendi in laudibus beati Johannis Baptistae, de quo intelliguntur verba thematis
– Madrid, Acad. de Hist. 9–29–2–5798 f.252 r

Secundum quod ait beatus Thomas. I. parte qu. 12. Homo in statu huius vitae constitutus
– Assisi 437 f.2 r; Clm 17650 f.60 va

Si sol materialis habet stellam, scil. luciferum praemonstrantem eius ortum
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.5 vb (*FL 60*)

Sicut pater praevidus → et fuit originaliter

Sumptum est de Mal. ult. → In his verbis describuntur tria

Sumptum est de Matth. → Dicitur vulgariter: Qui est praemunitus

Thema loquitur de Johanne Baptista, qui ante Christum missus est ad praeparandam viam
– Salamanca, Univ. 2095 f.246 vb

Tria notantur in his verbis. Primo notantur auctoritas mittentis, ibi: Ecce mitto
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 192 f. (*FL 90*)

Trium angelorum legimus missionem, scil. angeli qui est Deus
– Stuttgart HB I 73 f.4 vb

Verba ista carissimi, possunt esse Dei Patris loquentis de Filio, quem incarnatum misit in uterum virginis
«Favus mellis» – Clm 14144 f.6 ra

Verba ista leguntur Matth. et extracta sunt de libro Is.(!) et dicit Dominus verba ista
– Troyes 1960 f.3 r

Verba ista sunt Patris ad Filium volentis eum mundo per incarnationem manifestare
«Paratus» – Clm 14157 f.8 va etc. Edd. Hagenau 1500 etc. (*FL 63*)

Verba proposita scripta sunt in Exod. et sunt verba Dei Patris genus humanum per peccatum primi parentis a Deo aversum dulciter consolantis
– Bordeaux 297 f.312 b
(In omni oratione petitiones vestrae (Phil. 4, 6))

Verba ultima scripta sunt in officio missae hodiernae et sumpta de epistola ad Philippenses
Guilelmus de Luscy OP – Oxford, Merton Coll. 237 f.116

**Ecce nascetur filius domui Juda** Josias nomine (3. Reg. 13, 2) [in adventu]

In ista prophetia Dei Filius promittitur, promissi nomen exprimitur
Bartholomaeus de Breganza OP – Vincenza, Bertolina G. 6. 9. 16 f.5 va

**Ecce nomen Domini venit** de longinquo (Is. 30, 27) [in adventu]

Adventus dominici exordia et humanitatis eius veneranda sacramenta
Ludgerus de Altzelle OCist – Leipzig UB 452 f.9 rb

Humanum genus propter primorum parentium inoboedientiam sauciatum et condemnatum
– Avignon 603 f.136 r (*IL 74a*)

Isaias, dilectissimi, proponit eloquii sui venustatem
– Vat. Burghes. 86 f.76 v

Ista sunt verba Isaiae prophetae adventum Domini praenuntiantis
– S. Paul Perg. 84 f.45 ra; Metz 346

Nomen Dei est Jesus, cum vocatum est nomen eius. Nomen vero est pars orationis
Albertinus de Tortona OP – Paris, S. Genev. 2775 f.251 vb

Nota, quod istud adverbium «ecce» frequenter ponitur, ubi agitur de adventu Domini
– Prag, UB VI. E. 7 f.1 vb

Propinqui sumus gratia Dei festivitati Domini
MAURITIUS DE SULLIACO (de Sully) – Paris, Nat. lat. 13586 f.288 (*IL 39*) (*FL 56*)

Sanctus Isaias propheta in spiritu praevidens Filium Dei
– S. Florian 351 f.1 vb

Sicut rex venturus in aliqua civitate facit hoc denuntiari cuilibet, ut digne recipiatur ab eis
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.12 rb (*IL 37*) (*FL 52*)

Sollemnis Christi adventus duplex in scripturis invenitur
HERVAEUS DE VILLEPREUX – Paris, Nat. lat. 3823 f.102 v

Triplex est adventus Christi. Primus est humilis, secundus mirabilis, tertius terribilis
PETRUS MANDUCATOR – Paris, Maz. 1000 f.100 v; Troyes 425 f.41 v (*IL 55*) (*FL 66*)

**Ecce nos reliquimus omnia** (Matth. 19, 27) [de apostolis]

Ambulaturus super aquas Petrus merito reliquit onera
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.16 (*FL 22*)

Ante hoc dicit sanctus Matthaeus, quod Jesus dixit discipulis suis, quod dives difficile intrabit in regnum caelorum
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 636 f.352 va

Beatus Petrus tamquam stipendiatus summi regis
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.169 va

Bonis actibus et meritis
– S. Florian 225 f.2

Christum expedite sequi volentibus tria impedimenta
– Paris, Nat. lat. 14804 f.84

De sanctis apostolis duo hic ponuntur, paupertas voluntaria: Ecce nos reliquimus omnia
– Clm 8487 → Duo hic notantur

De sanctis apostolis verba proposita dicta sunt, qui ad vocem Domini omnia reliquerunt
– Colmar 35 f.69 va

Dicitur, quod elephas quando arbor, super quam
ODO DE CHERITON OCist – Escorial II. o. 7 f.189 etc. (*IL 50*)

Duo dicit, quia sine altero non est salus
– Oxford. Bodl. Laud. misc. 453 f.263 r

Duo hic notantur de apostolis videl. paupertas voluntaria
– Cues 130 f.180 ra → De santis apostolis duo

Erat non incautus mercator Petrus
Guilelmus de Alvernia – Paris, Nat. lat. 15954 f.14 vb (*FL 22*)

Evangelium hoc duo continet, quaestionem Petri et responsionem Domini
– Paris, Nat. lat. 18183 f.38

Facta palmata de foro hoc dixerunt
Guilelmus de Alvernia – Paris, Nat. lat. 15954 f.15 rb (*FL 22*)

Gallice dicitur: Qui ne donne que quire ne prent que desire. Isti gloriosi principes et amici Dei super omnia desideraverunt Dominum et Domini consortium
– Vannes 1 f.24 r → Qui ne done qu'aux

His verbis beatus Petrus sibi ceterisque apostolis suis ascribit tria, quorum primum est voluntaria paupertas
– Clm 12660 f.110 r

In hoc evangelio duo notantur, scil. ratione spiritus et ratione Domini
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.96 va

In hoc evangelio tria notantur, temporalium abrenuntiatio
– Prag, UB X. C. 12 f.69 ra

In hoc verbo Simon idest oboediens locutus est victorias
Petrus de Remis OP – Paris, Nat. lat. 3562 f.11. (*IL 57*) (*FL 68*)
→ In hoc verbo «vir oboediens» → Vere in hoc verbo

In hoc verbo tria notantur, temporalium abrenuntiatio, ibi: Ecce nos reliquimus omnia
– Wien, Nat. 1693 f.158 va

In hoc verbo «vir oboediens» idest Symon, locutus est victorias, dum se gloriatur omnia reliquisse
Petrus de Remis OP – Soissons 125 f.7 va (*IL 57*) (*FL 68*)

In verbis istis commendantur beati apostoli
– Graz, UB 1258

In verbis istis commendatur perfectio apostolica, quae in duobus consistit
– Oxford, Bodl. Douce 58 f.180 v

In verbo isto proponuntur beati apostoli in exemplum perfectionis
Matthaeus ab Aquasparta OM – Assisi 460 f.201 r (*IL 38*) (*FL 55*)

Ista sunt verba beatorum apostolorum Petri et Andreae loquentium ad Dominum et glorientium de victoria
– Clm 12665 f.21 vb

Legitur in evangelio Matth. XIX., quod Dominus cuidam interroganti
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Oxford, Bodl. Hamilton 50 f.255 v (*FL 64*)

Narrat superius evangelista juvenem quendam accessisse ad Jesum
BRUNO ASTENSIS OSB – Ed. PL 165, 844

Nota duo ad commendationem apostolorum. Primum est a rebus communibus generalis aversio
– Paris, Nat. lat. 16503 f.46 ra

Nota tria genera hominum
– Cues 130 f.174 rb

Notandum, quod apostoli tria reliquerunt, scil. peccatum, mundum et seipsum
– Clm 3252

Novistis, fratres dilectissimi in Domino Jesu
HENRICUS (de Hassia) HEINBUCHE DE LANGENSTEIN – Clm 3092 etc.

Oportet, fratres, quod relinquamus omnia, si volumus sequi Dominum
– Paris, Nat. lat. 3479 f.23

Per duodecim sedes universitatis judicantium
ODO DE CHERITON OCist – Clm 2636 f.93 (*IL 50*)

Qui ne done qu'aux . . Sancti gloriosi principes
NICOLAUS DE BIARD (?) – Paris, Nat. lat. 2925 f.288; 16499 f.285 (*IL 42*) (*FL 59*) → Gallice dicitur

Si quaereret Dominus in judicio ab apostolis, quid fecerint pro eo
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15943 f.83 (*IL 20*) (*FL 20*)

Sicut dicitur in Ps. (38, 13) Advena ego sum apud te. Peregrinus, quando intrat civitatem
– Bordeaux 282 f.68 (*IL 74c*)

Verae conversionis et conversationis exemplum nobis hoc proponitur ad mirandum et ad imitandum
– Bordeaux 283 f.87 v cf. PL 184, 1127

Vere in hoc verbo vir oboediens idest homo locutus est victorias (Prov.2 128)
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.7 vb (*IL 57*) (*FL 68*)
→ In hoc verbo Simon

**Ecce nunc dies salutis** (2. Cor. 6, 2) [in principio quadragesimae]
→ **Ecce nunc tempus acceptabile**

Ad litteram jam instant dies, in quibus debemus poenitentiam agere
ROBERTUS GROSSETESTE – Durham, Cath. A. III. 12; Cambridge, Trinity Coll. B. I. 45 f.80 (*IL 66*) (*FL 78*)

Aqua frigida, ut dicit quidam Sapiens (Prov. 25, 25), animae sitienti bonus nuntius de terra longinqua
– Vorau 216

Bene scitis, fratres carissimi, quod nihil est desiderabilius animae sitienti
– Vorau 216

Quando sunt nundinae, in quibus denariate, lucrose sive necessarie exponuntur venditioni et non debent durare nisi paucis diebus
– Laon 289 f.98 v

Quoniam nunc est tempus veneris, tempus exercendae putationis in vineis
– Graz, UB 1578

**Ecce nunc tempus acceptabile** (2. Cor. 6, 2) [in principio quadragesimae]
→ **Ecce nunc dies salutis**

Apostolus in verbis praedictis modo bonum tempus esse describit
Ps. Albertus Magnus OP – Ed. Opp. XIII (1891) p. 120 a (*FL 2*)

Beatus Paulus hortatur nos, ut tempus praesens utiliter
– Clm 18303 f.69 ra

Carissimi, nos videmus, quando aliquis deberet aliquod bonum opus facere
– Innsbruck, UB 800 f.1 ra

Carissimi, sancta mater ecclesia statuit istam quadragesimam
Jacobus de Losanna (?) – Vat. Burghes. 338 f.96 ra (*IL 29*) (*FL 35*)

Carissimi, sicut ecclesia mater nostra hoc sacrum jejunium, quod XLII diebus protenditur
– Paris, Nat. lat. 16502 f.124 va

Consideremus fratres, terras, prata, vineas, arbores, ecce omnia virent
Stephanus Langton – Arras 222 f.177 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Consueverunt homines tempus conservare vel observare ad curandas infirmitates
– Assisi 432 f.93 ra

David: Invocavit me → Ecce promissio Domini

Debita dimittuntur, perdita restaurantur, non habita acquiruntur
«Tetralogus» – Troyes 1913 (*FL 83*)

Duo sunt in homine, alma et caro
– Paris, Nat. lat. 2944 f.67 v

Duo sunt tempora hominis, unum justitiae
Nicolaus de Dinkelsbühl – Wien-Schotten 59 f.1 etc. (*IL 45*)

Ecce in his diebus impletum
Guibertus de Tornaco OM – Max. Bibl. Patr. VIII, 1128 (*IL 20*) (*FL 20*)

Ecce nunc in quadragesima tempus acceptabile ad sanandum infirmitates corporales
– Rom, Angelica 1057 f.18 rb
(David: Invocavit me et ego exaudiam eum)

Ecce promissio Domini, qui invocantes se exaudit, in tribulationem abscendentibus assistit
– Paris, Nat. lat. 14859 f.218

Est tempus curationis, putationis et negotiationis. Primum est salutiferum ad curanda vitia
– Angers 255 f.93 r

Est tempus timendi, tempus fugiendi
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.258 v

Et quia praesens tempus acceptabile est tempus militiae christianae
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wien-Schotten 60.

Et testatur sacra scriptura fides habet christiana, quod multa sunt tempora praesentis vitae
– Budapest, Mus. Nat. 83

Fratres carissimi, apostolus monet nos in epistola hodierna, ut simus tuti contra tentationes diaboli
– Clm 14812 f.15 vb

Haymo exponens verba praemissa dicit
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wien-Schotten 362 f.232

In istis verbis duo sunt consideranda. Primum est, quid est illud tempus
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 14955 f.80; 15957 f.240 (*IL 41*) (*FL 58*)
(Omnia tempus habent (Eccle. 3, 1))

In omni negotio tempus est et opportunitas, nunc autem homines habent tempus acceptabile ad assequendam gratiam in praesenti
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.306 r

in quo non salutem corporum, sed vestram salutem operari debetis
– Paris, Nat. lat. 2944 f.68

In verbis istis tempus gratiae commendatur. Ecce, inquit, nunc tempus scil. gratiae, acceptabile
«REYNOLDUS» – Brüssel, B. Royale 2003 f.65 rb (*FL 76*)

In verbis istis tria notari possunt, temporis observantia
– Brügge, StB 282 f.141

Isti quadraginta dies tempus dicuntur acceptabile et dies nuncupantur salutis
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 294 f.27 vb

Ligati estis vinculis peccatorum, excaecati estis pulvere divitiarum
– Brit. Mus. Add. 20.009 f.195

Notandum, quod tempus quadragesimale, de quo specialiter dicitur istud verbum, acceptabile est, idest utile
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 (*FL 46*)

Notum est verbum hoc de tempore gratiae
FR. JORDANUS DE SAXONIA OP – Amiens 284 f.57 vb (*IL 36*)

Omnia tempus habent → In omni negotio

Paulus volens nos invitare ad boni operis sive poenitentiae aggressionem deduxit nos ad temporis considerationem
– Prag, UB XIII. H. 1

Quamvis nulla sint tempora divinis non plena muneribus
– Bordeaux 283 f.23 v

Quia praesens tempus → Et quia praesens tempus

Quia tempus quadragesimale est tempus, in quo peccator potest placare divinam offensam
– Bologna, Archigin. A. 715 (Odo Rigaldus?)

Quia ut ait Ambrosius
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wien-Schotten 34 f.172

Quia ut dicit Sapiens: Omni negotio tempus est (Eccle. 8, 6), ideo apostolus tamquam doctor gentium
– Bologna, Archigin. A. 715 (Odo Rigaldus?) cf. Avignon 304 f.308 v (Jacobus de Losanna!) (*IL 29*) (*FL 35*)

reis ad reconciliandum, peccatoribus ad satisfaciendum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.67

Salomon ait: Cor sapientis erudit os eius (Prov. 16, 23). Non sunt sapientes, qui periti sunt terrena quaerere, sed qui cognoscere Deum student
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.259 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Sapiens qui rerum pretia debita aestimatione considerat
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist. – Ed. Straßburg 1484 (*IL 94*) (*FL 11*)

Sicut in omni loco orandus est Dominus secundum quod dicit apostolus 1. Tim. 2 Volo viros in omni loco orare, tamen ad hoc sunt aliqua loca specialiter determinata ut ecclesiae
NICOLAUS DE GORRAN (?) – Paris, Nat. lat. 3747 f.19 va; 16950 f.12 vb (*FL 60*)

Solet dici communiter gallice: Toutes besoignes ont lor saison
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15942 f.111 rb
GUILELMUS DE MALLIACO OP – Paris, Nat. lat. 14961 f.81 v etc. (*FL 25*)

Tempus praesens congrue dicitur tempus acceptabile
– Oxford, New Coll. 88 f.125 r
Tempus quadragesimae dicitur tempus acceptabile, dies salutis, tempus poenitentiae multiplici ratione
– Kremsmünster 183
Tempus quadragesimale non corporibus, sed assignatum animabus
– Brügge, StB 282 f.269
Utilis est consuetudo
ROBERTUS HOLCOT OP – (*IL 67*)
Verbum satis notum et certum. Primum dixit apostolus de tempore gratiae ante enim illud fuit tempus iracundiae
JORDANUS DE SAXONIA OP – Canterbury, Cath. D. 7. f.114 rb (*IL 36*)
Vere tempus acceptabile, cum Dominus vocat ad poenitentiam, ad quam nos Sapiens invitat
– Wien, Nat. 1330

**Ecce odor filii mei** (Geb. 27, 27) [in adventu et in principio quadragesimae]
Ad litteram verba sunt Isaac benedicentis filium suum Jacob, quia omnia contingebant eis in figura
– Vat. Burghes. 187 f.44 va
Aggratulatur vobis, fratres carissimi, pater caelestis
GAUFRIDUS BABION – Ed. PL 171, 481 (*IL 13*) (*FL 18*)
(Det tibi Dominus de rore caeli Gen. 27, 28)
Aggratulatur vobis rex caelestis, quia filii carissimi cum tanto gaudio
MGR. ALEXANDER – Cambridge, UL Ii–1–24 f.141
In verbis his describit nobis Pater aeternus verbum incarnatum
BONAVENTURA OM – Opp. IX. (1901), 29 b (*FL 8*)
Quod tunc dixit Isaac de filio suo Jacob, id potuit dicere Dominus de beato Andrea: Ecce odor filii mei Andreae
ODO DE CASTRO RADULPHI – Rom, Angelica 157 f.11 ra (*IL 49*) (*FL 62*)

**Ecce radix Jesse qui exurget → Erit radix Jesse**

**Ecce rex noster adveniet Christus** [in adventu]
**→ Dominus legifer noster**
Dominus dicit in evangelio: Caelum et terra transibunt . . (Matth. 24, 35)
STEPHANUS LANGTON – Brügge, StB 93 f.45 rb; Troyes 1100 f.298 vb
In hodierno evangelio dicitur: Caelum et terra → Dominus dicit
In secundo adventu suo, quando veniet cum potestate magna et majestate
– Erlangen, UB 301 f.4 r

Ultimus adventus erit in fine
– Paris, Nat. lat. 3738 f.8 vb

**Ecce rex tuus venit** (Zach. 9, 9; Matth. 21, 5) [in adventu]

→ **Dicite filiae** → **Noli timere filia Sion**

Ad adventum regis terreni solet vulgus villam peragrare
– Paris, Nat. lat. 16499 f.173 va

Ad Spiritus Sancti gratiam impetrandam, ut sermo meus vobis divinitus infundatur
JOHANNES MILITIUS – Clm 8864 f.2 rb

Adest, carissimi, tempus sacratissimum, omni devotionis cultu dignissimum
GABRIEL BIEL – Ed. 1510

Adventus Christi commendatur ex dignitate, quia rex; ex utilitate, quia venit tibi
– Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.63 rb

Adventus Christi in carne, qui mystice in isto evangelio tangitur, ostenditur mirabilis
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 9617 p.210 b; Mailand, Ambros. P. 37 sup. etc. (*IL 3a*)

Adventus Filii Dei in hunc mundum est triplex, principaliter per incarnationem in ventre virginali
VINCENTIUS FERRER OP – Edd. Straßburg 1494 etc.

Adventus regis nostri triplex est, primus ad hominem
– Brüssel, B.Royale II. 1120 f.68

Adventus Salvatoris ab antiquo fuit praenuntiatus, desideratus, fuit prosphetatus et annuntiatus
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Assisi 527 f.2 rb; Troyes 1263 etc.
ANTONIUS DE PALMA (?) – Padua, Univ. 997

Adventus Salvatoris fuit ab antiquo prophetizatus Isaiae: Ecce virgo concipiet
FRANCISCUS DE SENIS OM – Graz UB 1004 etc.

Adventus Salvatoris in carne ad hoc ostendi potest, quod fuit congruus ex parte naturae humanae
– Brit. Mus. Arundel 417 f.51 ra

Agit igitur sancta mater ecclesia in hac prima dominica principaliter de ultimo adventu Salvatoris
BERTRANDUS DE TURRE OM – Danzig, Marien F. 242 (*IL 9*)

Anima devota ex magistri doctrina informata, sapientia inflammata, sanctitatis eminentia nobilitata
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Edd. Straßburg 1484 etc. (*FL 11*)

Attende unum et ante, qualiter et pro quo venit Christus
– Rom, Naz. Sessor. 115 f.98 v

Audivistis namque de adventu novi regis qualiter venit
Ps. PETRUS DE PALUDE («Thesaurus novus») – Edd. Nürnberg 1496 etc. (*FL 84*)

Audivistis namque de regis nostri adventu, quis est, qui venit et unde venit
Ps. PETRUS DE PALUDE («Thesaurus novus») – Edd. Nürnberg 1496 etc. (*FL 84*)

Beatus Bernardus in quodam sermone ita dicit: Prima hora accepit
– Haag, Bibl. Reg. 73. G. 11

Beatus Bernardus serm. 2 de adventu loquens, qualiter Christus ad nos per incarnationem advenit
– Paris, S. Genev. 2789 f.15 r

Carissimi, captivorum liberator olim Zachariae natitivo promissus
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.2

Carissimi fratres, nos videmus, quod quando aliquis magnus rex de novo vult ire
– Bordeaux 298

Carissimi mei, haec sunt verba Is. (!) scripta prophetica in evangelio Matth. XXI. de jucundo adventu DNJCi
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP – Clm 4769 etc.

Carissimi, pro istorum verborum introductione assumo mihi verba in 2. Antiphona scripta, scil. O Adonai
– Berlin, StB Magdebg. Domgymnas. 181 f.15 v

Carissimi, quia nunc circa praeparationem admodum sponsae pro complacitu sui mariti
OSWALDUS REINLEIN (REINDEL) DE NÜRNBERG OESA – Clm 8362 f.33 va

Carissimi, sicut scitis antiqui patres, qui erant in lymbo detenti, multipliciter desiderabant adventum Christi
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Edd. Köln 1501 etc. (*FL 64*)

Carissimi, triplex est adventus
– Prag, UB XIV. H. 12

Christus potuit dici rex tripliciter, uno modo secundum carnem, quia de genere regio et de stirpe David
– Salamanca, Univ. 2095 f.237 vb

Circa adventum Domini quinque per ordinem sunt consideranda, quae notantur in verbis praemissis, primo adventus jucunditas
– Clm 4405 f.87

Circa incarnationem Domini debemus quaerere ad aedificationem nostram de duobus, scil., de possibilitate
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Heiligenkreuz 218 f.420; S. Paul perg. 92 f.4 v

Circa quod notandum, quod venit ut radius, ut medicus, ut sponsus
– Paris, Nat. lat. 18190 f.189

Communiter dicitur, quod promissio fidelis et justi viri aequalet solutioni
NICOLAUS GORRANUS OP – Ed. Paris 1509 f.2 rb (*FL 60*)

Communiter dicitur: Trop acarge qui atent l'enui
– Laon 295 II f.99 v

Communiter videmus in mundo et ratio naturalis hoc dictat
JOHANNES GOSSI OCarm – Clm 23855 f.132 va

Condicionibus causarum adventus Filii Dei in carnem, quantum praemissum est, elucidatis
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.24 va (*FL 74*)

Consuetudo est, quando quis valens homo
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. qu. 81 f.186 (*IL 21*) (*FL 21*)
(Deus in adjutorium meum intende (Ps. 69, 2))

Consuetudo personarum ecclesiasticarum
– Paris, Nat. lat. 14973 f.52 v

Consuevit communiter timeri adventus alicuius magni regis, et ideo quia Christus est rex regum
NICOLAUS DE BIARD OM – Clm 16028 f.4 v etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Cum hoc sit, quod summus et verus Deus trinus et unus sit omnipotens
BARTHOLOMAEUS DE FERRARA OP – Clm 26703 etc.

Cum reges terrae venturi sunt in aliquam civitatem regni sui praemittunt nuntios
– Toulouse 322 f.127 ra

De adventu Christi notantur hic venientis propinquitas
– Cambridge, Trinity Coll. B. 14. 48 f.107

De adventu Domini locuturus sciens eum venisse in carnem pro nostra salute et venturum ad judicium pro nostra liberatione . . Ecce rex tuus venit . . Quemadmodum rex recedens a regno
JOHANNES MILITIUS – Clm 8136 f.1 vb etc.

De triplici adventu Christi agit ecclesia sancta: In mundum, in judicium, in mentem
JOHANNES MILITIUS (Abortivus) – Clm 8864 f.2 va

Deus dixit per os David Ps. (88, 35) Quae procedunt de labiis meis
LEONARDUS DE UTINO OP – Ed. Lyon 1496

Deus in adjutorium meum intende → Consuetudo personarum ecclesiasticarum

Dicendum est, cur celebratur adventus Christi in mundum
JACOBUS DE VORAGINE (?) – Florenz, Ricard. 428 f.6 (*IL 32*) (*FL 37*)

Dicit Bernhardus in sermone quodam adventus: Dignum est, fratres, ut tota devotione Domini celebretis adventum
HENRICUS HERPF OM (Sermones de tempore) – Ed. Speyer 1485 (*IL 23*)

Dicit Ovidius in libr. Metamorph., quod non bene conveniunt nec in una sede morantur majestas et amor
– Charleville 111 f.1 r

Dicitur Jac. (1, 21) In mansuetudine suscipite insitum verbum . . ubi ostenditur modus solvendi
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f.3 vb (*FL 75*)

Dicitur in vulgari proverbio: Qui leenam bucellam ponit in os suum bonum rumorem
– Brüssel, B.Royale II. 1410 f.13 v

Dicitur justus et Salvator et ascendens super asinam
– exstabat Massiliae Convent. OP

Dicitur vulgariter: Parole puis que rois l'a dite ne doit pas estre contredite. Ideo quia Christus est rex regum
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.15 rb etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Dicitur vulgariter: Spes, quae differtur . . (Prov. 13, 12). Unde desiderium si completur
– Basel, UB B. X. 19 f.261 vb

Differentia est inter regnum caelorum et stellarum ex una parte et regnum brutorum et ferarum ex alia
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14966 f.1 (*IL 29*) (*FL 35*)

Doce, gens, le sort dire que mort ennuie a qui attent
AEGIDIUS DE LEGIO OP – Paris, Nat. lat. 16481 f.29

Dominus noster in huius mundi semper et ubique dilexit
– Clm 3582 f.10

Duo possunt hic notari, propter quod hospites libenter recipiuntur
– Clm 8848 f.15 r

Ecce dicit propheta demonstrative, ecce dicit admirative
– Paris, Nat. lat. 16511 f.62 → Hodie legitur hoc verbum

Ecce reddit, quod propheta Christi promittebat
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.66 rb

Ecce venit appropinquare per naturam, sanare per gratiam, reconciliare per poenam
CONRADUS HOLTNICKER (?) – Clm 9603 f.2 rb (*FL 12*)

Ecce venit Dominus → Qui sunt beati

Egregius doctor noster beatus Thomas de Aquino
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Ed. Mainz 1612 Multae Edd.

Est etiam haec dictio «ecce» notum accelerationis et propinquitatis
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.22 rb (*FL 74*)

Est, inquam, rex noster genere praeclarissimus
– Cambridge, UL Ii. I. 26 f.29 v

et est de Zach. IX. assumptum → Volens obtinere gratiam

et recitantur hodie in evangelio → Pro ingressu sermonis accipio

et similiter in evangelio hic jam lecto, nisi quod prophetia habet veniet et evangelium habet venit
RICARDUS FITZRALPH – Oxford, New College 90 etc. (*IL 65*) (*FL 77*)

Evangelium hodiernum et in die palmarum concordat et dicit sic, quod Jesus semel appropinquabat Jerusalem
– Wolfenbüttel 19. 26. 10. Aug. 4° f.153 ra; Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 1385 f.1 vb

Evangelium hodiernum et verbum, quod vobis proposui → Verbum propositum et evangelium hodiernum

Ex evangelio, quod prope est regnum Dei (Luc. 21, 31). Secundum jura regnum elongatum vel amissum
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 15962 f.1 (*IL 29*) (*FL 35*)

Felix inclinatio cunctorum conditorum dupliciter praelibatur in verbis praedictis, videl. respectu divinae dignationis
– Oxford, New Coll. 94 f.100 r

Filius Dei volens venire in mundum praemisit istum prophetam Zachariam
– Paris, Nat. lat. 3740 f.109

Fratres carissimi, quis est iste rex, cui propheta nos admonet, ut occurramus obviam
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 52 f.62 vb

Fratres dilectissimi, loquitur hic
– Paris, Nat. lat. 16466 f.122 ra

Fratres, sicut aegrotanti filio mater saepius offert cibaria
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.185 va (*IL 69*) (*FL 82*)

Fructus justitiae in pace seminatur
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.9 (*FL 22*)

Haec dictio «ecce» non solum accipitur hic prout est nota admirationis ad designationem causae efficientis
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.23 rb (*FL 74*)

Haec verba leguntur in evangelio hodierno Matth. XXI. et sumpsit ea de propheta Zach. IX. d. Quoniam sancti patres exspectantes redemptionem – Paris, Maz. 1043 f.182 va

Hic notantur tria, singularis excellentia, ibi: Ecce rex tuus
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 440 p. 165

Hic ponuntur sex. In quibus sex notantur, quae fuerunt in Christo in 1. adventu. Fuit enim tunc Christus visibilis, nobilis
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.12 va etc. (*FL 46*)

Hic possunt quinque notari. Primum est potentia, cum dicitur rex, et ideo timendus propter tria, quia justus
– Erfurt, StB Amplon. oct. 51 f.89 v

Hic quattuor sunt notanda. Primum est dominici adventus mira ordinatio
– Troyes 1965

Hoc verbum est tam evangelicum quam propheticum, in quo describitur nobis Redemptor noster ut intuendus propter eius principalitatem
JACOBUS DE VORAGINE (?) – Clm 23375 f.2 ra (*IL 32*) (*FL 37*)

Hodie incipimus cantare et legere de adventu DNJCi filii Mariae
– Admont 772

Hodie legitur hoc verbum in evangelio. Ecce dicit propheta demonstrative, ecce dicit admirabile
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.2 va etc. (*FL 12*)

Hodie sancta ecclesia pertractat adventum Domini
– Stuttgart, LB theol. fol. 20 f.153

Hodie sancta mater ecclesia incipit divinum officium, in quo Christo suspenso laudes decantat
– Schlägl 143

Hodie sancta mater ecclesia volens esse grata
– Schlägl 143

Hodiernum (evangelium) in duobus principaliter consistit, scil. in adventu Domini in Jerusalem
– Lüneburg, Ratsbücherei 2° 80 f.19 v

Hugo libr. de claustro animae dicit sic: Clemens et mansuetus dicitur
PETRUS ROGER (Clemens VI.) – Paris, Nat. lat. 14968 f.2 etc. (*IL 58*) (*FL 69*)

Huic verbo concordant quattuor evangelistae. Plura notantur in verbis istis, primum quid per filiam Sion significetur
– Vannes 1 f.66 v

Humanum genus per peccatum duo mala
– Clm 2710 f.4 v etc.

Imperatores et reges et principes, quando pergunt ad civitates pacifice vel quando solent ad bella procedere, nisi honorifice recipiantur, captas urbes debellatas et homines dissipant et exterminant et devastant
CLEMENS DE COLUMNA, episcop. Ostiensis – Pelplin, Sem. 124 (200) f.2 ra

In Christi incarnatione, ut dicit Damascenus, quattuor potissime consideranda occurrunt, scil. justitia, bonitas
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 444 p. 1

In evangelio hodiernae dominicae secundum usum nostrum sumptum de Matth. XXI. Reges gentium et qui dominantur eorum venerunt ad aliquam civitatem
GUILELMUS DE ORGELETO OCIST – Troyes 1424 f.1 ra

In evangelio hodierno circa Christi adventum de quadruplici adventu: in uterum, in animam, in mundum, in judicium
JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 f. (*FL 50*)

in evangelio hodierno → Hugo libro de Claustro animae

in evangelio hodierno → Praemissa oratione

In gallico pluraliter dicitur adventus Christi et non singulariter
STEPHANUS LANGTON (?) – Arras 222 f.179 va (*IL 69*) (*FL 82*)

In hac auctoritate ponuntur quattuor, scil. advenientis propinquitas, dignitas, utilitas
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Troyes 1263

In hac auctoritate possunt notari quinque, scil. potentia venientis
– Paris, Nat. lat. 3728 f.3 v

In hac sententia notantur scil. novitas, utilitas et benignitas
– Innsbruck, UB 540 f.125 vb

In his verbis Dominus consolatur sanctos patres qui diversis tribulationibus afflicti fuerant
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Erlangen, UB 330 f.1 (*FL 64*)

In his verbis duo notantur, primo Filii Dei sublimitas
– S. Florian 226 f.7 v

In his verbis notantur duo, venientis magnificentia, ibi: rex
– Oxford. Bodl. Laud. misc. 177 f.1 r

In his verbis possunt tria considerari. Primum est, quis venit
– Oxford, Bodl. 25 f.1 (*FL 97*)

In his verbis propheta consolatur sanctos patres → In his verbis Dominus → Propheta in his verbis

In his verbis, quae Spiritus Sanctus per Zachariam prophetam dicit, per Matthaeum ad memoriam reducit, voluit idem Spiritus Sanctus ostendere quattuor fidelibus . . adventum Salvatoris
– Marseille 394 f.1 ra etc.

In his verbis tria notantur, scil. regis potestas
– Oxford, Merton Coll. 112 f.140

In hoc sacro tempore sunt quattuor dominicae, quae significant quadruplicem Christi adventum
– Uppsala, UB C 305

In hoc tangitur adventus eius utilitas, et nota, quod venit ad nos tamquam dominus ad servos, tamquam magister ad discipulos
Peregrinus (?) – Clm 5237 f.4 (*FL 64*)

In hoc themate admirandus regis in regnum adventus
– Brügge, StB 284 f.169

In hodierno evangelio hic duo notantur. Primo excitat nos propheta ad admirationem: Ecce
– Paris, Nat. lat. 15971 f.213 rb

In honorabili adventu regis
Johannes Gerson – Ed. Opp. III (1704), 1117

In istis verbis notatur adventus Christi, quem patres antiqui liberari cupientes cum magno desiderio exspectabant
– Wien, Nat. 1364 f.13

In praecedentibus dominicis per totam aestatem usque hodie audistis diebus dominicis in evangelio multa miracula
Paulus Wann – S. Florian 329

In praesenti evangelio dictum est de adventu misericordiae
– S. Florian 356 f.11 ra

In principio Ave Maria → Doce gens

In propositis verbis repraesentat Zacharias propheta in persona ecclesiae adventum Salvatoris in carnem
Lucas de Padua OM – Padua, Anton. 466 f.12 v (*FL 53*)

In quo describitur Dei Filius ut in se magnificus et nobis beneficus
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.20

In quo tangitur venientis auctoritas et adventus utilitas
– Oxford, New College 94 f.166 v → In verbis istis specialiter tangitur

In quo verbo describitur Redemptor noster ut intuendus propter eius principalitatem
– Clm 8956 f.36 v; 8974 f.124 v
→ Hoc verbum est tam evangelicum

In sermone de adventu Bernhardus ait sic: Ordo temporum
– Sevilla, Columbina 5-2-28

In tota serie huius evangelii quattuor principaliter continentur. Primum est continentia socialis
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – S. Paul perg. 92 f.4 va

In verbis istis evangelista Matthaeus duo facit. Primo decantat Dei praeconium
ARNOLDUS DE CLOETINGHEN OSCR – Lüttich, UB 435 f.3 ra

In verbis istis innuit nobis evangelista quinque circa adventum Domini. Primum est adventus propinquitas, cum dicitur: Ecce
GUILELMUS DE MALLIACO OP – Paris, Nat. lat. 15959 f.28 ra etc. (*FL 25*)

In verbis istis optime describitur incarnatio
– Göttingen, Lüneburg 46 f.143

In verbis istis specialiter tangitur personae venientis dignitas et adventus ipsius utilitas
– Paris, Maz. 1042 etc.
→ Adventus Christi commendatur
→ In hac auctoritate ponuntur quattuor
→ In verbis istis tanguntur tria

In verbis istis specialiter tria notantur, per quae rex digne recipi judicatur. Primum est dignitas quantum ad venientem
JACOBUS DE VORAGINE OP – Bamberg SB theol. 35 etc. (*IL 32*) (*FL 37*)
«FLORES APOSTOLORUM» – Clm 4791 f.1 ra etc.

In verbis istis tanguntur tria, scil. adventus propinquitas, advenientis dignitas et adventus ipsius utilitas
– Clm 7601 f.5 ra; Klosterneuburg 544
→ In hac auctoritate ponuntur quattuor
→ In verbis istis specialiter tangitur

In verbis istis tria notantur, scil. qualis fuerit ille rex
– Cues 130 f.211 vb

In verbis istis triplex adventus Domini est notandus. Primus adventus venit, ut, quod perierat, sanaret

In verbis praemissis duo facit. Primo decantat Dei praeconium
– Prag, UB I.A.28

In verbis praemissis tria principaliter ostenduntur. Primum advenientis dignitas, quod notatur ibi, cum dicitur: Ecce rex tuus
– Clm 8959; Zwettl 333
→ In verbis istis specialiter tangitur
→ In verbis istis tanguntur tria

In verbis propositis ad devotionem adventus Domini IV notantur. Primum est potentia Dei patris, secundum est humilitas Filii
– Bremen, SB b.101 f.48 ra

In verbis propositis tria specialiter ostenduntur; pro quo rex digne recipi judicatur
«Greculus» – Clm 2702; Wien-Schotten 52 etc.

In verbo isto, quod in prima dominica de adventu in multis ecclesiis recitatur
– Neapel, Naz. VIII. A. 30 f.1 va

In verbo proposito quaeritur, utrum congruum fuerit
– Clm 27093 f.2 ra

inquam tibi tamquam pius mediator, tamquam bonus pastor
– Clm 7963 f.121

Ista auctoritas, fratres carissimi, est scripta in evangelio hodierno, in quo beatus Matthaeus describit
– Florenz, Laurentiana Edili 31

Ista verba evangelii et prophetae triplici de causa in hac prima adventus dominica possunt capi
mgr. Robertus Rypun OSB – Brit. Mus. Harleian 4894 f.1 r

Ista verba leguntur in evangelio hodierno et non sunt tantummodo verba evangelistae sed etiam prophetae Isaiae, qui cognovit in spiritu
«Rustilogus de tempore» – Clm 3421; 16476 f.1 ra

Ista verba scripta sunt in evangelio hodierno, Matth. XXI. et Zach. IX., in quibus quidem verbis tam evangelista
– Vat. Burghes. 174

Iste rex duobus modis venit. Primo in nube ut mundum liberet. De hoc adventu Is. XIX(,4) Ascendet Dominus
– Windsheim 69 f.5 ra

Istud evangelium facit mentionem de adventu Christi
Franciscus de Mayronis OM – Padua, Anton. 500 (*IL 12*) (*FL 14*)

Istud tempus dicitur adventus Domini
– S. Florian 316

L'en dit communement en proverbe: Bien reigne qui bones nouvelles apporte, dont il est escrit: Aqua animae sitienti nuntius bonus
– Laon 289 f.105 v

Multa sunt mirabilia divinorum operum. Ps. (138, 14) Mirabilia opera tua, sed nullum opus Dei est ita mirabile sicut adventus Christi in carnem
THOMAS DE AQUINO OP – Soissons 125 f.84 rb etc. (*IL 70*)

Multipharie multisque modis . . (Hebr. 1,1), sed quia juxta illud (Prov. 13, 12) Spes, quae differtur, affligit animam, ideo misericors et miserator Dominus hodie per arrham mittit nobis novum exennium dicens: Ecce rex tuus venit
JOHANNES DE TOLEDO OCist – Valencia, Cat. 182 f. (*FL 50*)

Ne genus humanum diuturno maerore confectum ex promissi prolongatione
JOHANNES PECKHAM OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 85 f.15 ra (*FL 47*)

Necesse fuit Christum in carnem venire propter tres causas, primo ut lapso homini subveniret
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 296 I f.11 ra

Nihil potest humana condicio aut altius aut jucundius aut gratius audire
– Venedig, Marc., ad Joh. et Paulum 342

Nolens Dominus nobis in praemunitis supervenire → Vulgariter dicitur: Qui est garniz

Non solum admirabiles sunt causae adventus ex parte patris mittentis sed etiam admirabiles sunt ex parte filii venientis
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.21 rb (*FL 74*)

Non solum haec dictio «ecce» per hoc quod est nota admirationis, insinuat condicionem causarum adventum efficientium
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.22 ra (*FL 74*)

Non solum rex adveniens diligendus est propter naturae ad nos affinitatem
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.26 rb (*FL 74*)

Nota Christum regem debemus libenter suscipere propter affectionem, quia ipse est frater noster
– Prag, UB VII. F. 10 f.3 r

Nota, evangelista in hoc proposito duo facit
– Karlsruhe, LB 264 f.212

Nota, huic regi debentur specialiter tria, primo scil. timor propter potestatem. Johannes Quis non timebit te, o rex gentium
– Clm 5237 f.1; 7735 f.1 etc.
WALTHER BÜRGI DE BRUGG – Padua, UB 989 f.1 r

Nota, istum regem debemus
– Prag, UB VII. F. 10

Nota, quando aliquis venit de partibus longinquis, solet adventus eius illi praecipue nuntiari
«Flores apostolorum», «Greculus», «Piper» – Clm 4791 f.2 rb etc.

Nota, quando novus rex venit in regnum suum, solet quinque facere sicut Christus, primo novos milites
– Clm 2702 etc.

Nota, quod adventus Christi in carne, qui mystice in hoc evangelio tangitur, ostenditur in hoc verbo
Aldobrandinus de Cavalcantibus OP – Bamberg, SB theol. 2 f.5 va etc. (*FL 3*)

Nota, quod adventus Domini est quadruplex
– Berlin SB (Tübingen UB) lat. fol. 767 f.2 rb (*IL 74b*)

Nota, quod Christus venit quattuor modis ad hominem. Primo venit ut magister
Sermones «cordati» OM – Köln St. Arch. GB fol. 186

Nota, quod Dominus venit tripliciter, ut Dominus ad servos per potentiam
Nicolaus de Biard OM – Clm 16028 f.6 r (*IL 42*) (*FL 59*)

Nota, quod hunc regem tria faciunt excellentem
– Pelplin, Sem. 100 (205) f.3 va

Nota, quod quattuor hic principaliter tanguntur, primo potentia venientis
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 323
→ In hac auctoritate possunt notari quinque

Nota secundum Senecam
– Schlägl 202 f.71

Notabiliter dicit rex, non Moyses, non Isaias, sed ipse rex veniet
– Clm 17198 f.3 rb etc.

Notandum, quod adventus Domini in quattuor dominicas est distinctus propter quadruplicem Christi adventum
– Wolfenbüttel 20. 8. Aug. 4° f.40 v

Notandum, quod Christus dicitur rex propter tria
– Graz, UB 969

Notandum, quod congruum fuit Filium Dei venire in carne multiplici ratione
Aldobrandinus de Toscanella OP – Assisi 527 f.4 rb
Antonius de Bitonto OM – Clm 18247

Notandum, quod evangelium istud bis in anno solet legi in ecclesia
Nicolaus de Nyse OM (Sermones hiemales de tempore) – Edd. Straßburg 1510 etc.

Notantur tria, venientis excellentia vel dignitas
– Oxford, Bodl. 25 f.7 (*FL 97*)
→ In his verbis notantur duo
→ In verbis istis specialiter tangitur

Notatur in hodierno evangelio, verbum propositum duo facit. Primo decantat Dei praeconium demonstrando mansuetum et pium
JOHANNES CONTRACTUS OM – Clm 18313 f.11

Num dicitur venit in praesenti
– Florenz, Laurent. Edili 29 f.9 ra

O bone rex Israel, regnum enim tuum
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.83 rb

O dilectissimi fratres, quanta cordis laetitia, quantum mentis tripudium fidelibus religiosis
– Dijon 38 f.79 v

Ostendit duplex testimonium
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 3764; 14157; 14881

Patres antiqui leguntur olim afflicti fuisse et hoc triplici ratione, primo ut exspectantes in dilatatione promissi
– Clm 26832

Patres antiquos, quos sancta scriptura recitat
– Avignon 593 f.2

Philaretus in tractatu de naturis morborum dicit: In ortu solis super terram medicina est sumenda a languidis
Ps. PETRUS DE PALUDE («Thesaurus novus») – Edd. Nürnberg 1496 etc. (*FL 84*)

Plinius in speculo naturali dicit, quanto pomum altius
«THESAURUS NOVUS» – Budapest, Mus. Nat. 268

Potentia venientis notatur cum dicitur rex, et ideo timendus, et hoc propter tria, primo quia justus
– Cambridge, Gonville and Caius 408/414 f.2 v

Praemissa oratione fiebat distinctio de triplici nostri summi regis adventu, de adventu eius ad hominem . ., in hominem
RICARDUS FITZRALPH – Oxford, New Coll. 90 f.1 vb etc. (*IL 65*) (*FL 77*)

Praeter illa, quae de isto rege dicta sunt, quattuor adhuc in ipso consideranda sunt
– Paris, Maz. 1042 f.4 ra etc.

Pro ingressu huius sermonis accipe illud verbum Job → Pro ingressu sermonis
– Cambridge, Pembroke Coll. 200

Pro ingressu sermonis accipio illud verbum, quod scriptum est in Job (12, 7) Interroga jumenta
JOHANNES MILITIUS (?) – Clm 8376 f.6 ra etc.

Pro inductione est sumptus → Anima devota

Pro obtinenda gratia solet recurrere homo in curia regis ad matrem vel sponsam eius
GUILELMUS BERNARDI OP – Paris, Nat. lat. 14965 f.3 r (*FL 24*)
→ Volens obtinere gratiam

Pro Spiritus Sancti gratia impetranda occurrit mihi verbum
JOHANNES MILITIUS – Clm 15942 etc.

Pro Spiritus Sancti gratia impetranda, ut sermo meus vobis divinitus infundatur
JOHANNES MILITIUS – Clm 8864

Propheta in his verbis consolatur → In his verbis Dominus consolatur

Prophetia est de adventu DNJCi et nota hic circa adventum tria
PS. THOMAS DE AQUINO – Edd. Rom 1571; Paris 1578

Prophetia est de adventu Domini. Nota, quod quattuor sunt adventus JCi
PS. THOMAS DE AQUINO – Clm 8211 f.3

Propter istud verbum dicitur totum evangelium et propter illud: Benedictus qui venit, et ratio est, quia ista duo agunt de adventu Christi in carnem
– Brit. Mus. Arundel 417 f.49 va

Propter primam prophetiam legitur istud evangelium in adventu, in quo magna apparuit eius mansuetudo
– Florenz, Naz. 39. II. 20 f.107

Prov. XX(,28) scribitur, quod misericordia et veritas custodiunt regem. Ibi ponuntur duo, quae maxime decent regem, misericordia et veritas.
– Madrid, Acad. del Histor. 9–31–7 7010 f.114 r

Prudens homo qui per adversarium suum
– Venedig, Marc., ad Joh. et Paulum 393

Pulchre Salomon (Prov. 25, 25) ait: Aqua frigida
GUERRICUS DE IGNY OCist – Troyes 644 f.2

Quaeritur, si Filius Dei fuisset incarnatus, si homo non peccavisset
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Assisi 527 f.3 rb

Quaeritur utrum congruum fuerit Filium Dei incarnari. Ad quod sciendum, quod congruum fuit
– Clm 27093 f.2 ra

Quaeritur, utrum Dei Filius fuisset incarnatus, si homo etiam non peccasset
→ Quaeritur, si Filius Dei
– Brit. Mus. Arundel 417 f.51 rb; Clm 18347 (ANTONIUS DE BITONTO OM)

Quam admirabilis et inaestimabilis caritatis
– Clm 9612 f.112

Quando aliquis magnus accipit aliquem pauperem in curam
– Bordeaux 282 f.14 (*IL 74c*)

Quando aliquis rex vel princeps venturus est in aliquam civitatem
Ps. Petrus de Palude («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496 (*FL 84*)

Quando aliquis rex vult intrare terram suam ab inimicis invasam
«Viridarius» – Clm 3683 f.1 v etc.

Quando magnus dominus vadit ad suam civitatem et cives volunt impetrare gratiam
– Cremona 12

Quando rex alicuius regni vel princeps magnae dignitatis
– Klosterneuburg 872

Quare adventus Domini habet quattuor dominicas et non semper quattuor hebdomadas
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.140

Quattuor sunt adventus Domini, scil. in carnem, ad judicium
– S. Florian 226

Quattuor sunt principaliter hic notanda. Primum quis sit iste rex, cuius adventus annuntiatur
Ps. Albertus Magnus – Ed. Opp. XIII (Paris 1891) p. 3 a (*FL 2*)

Qui est garniz → Vulgariter dicitur: Qui est garniz
(Ecce venit Dominus princeps regum terrae)

Qui sunt beati, qui sunt parati occurrere illi . . Ecce rex tuus venit. In verbis propositis notantur tria, scil. propinquitas
Petrus de Zittau OCist. – Leipzig, UB 463 f.9 vb
→ In verbis istis tanguntur tria

Qui vult populum suum ad opera virtuosa exercere
– Cremona 12

Qui vult sine contradictione regnum suum generaliter dominari
– Monte Cassino 307 G. p. 20 etc.

Quia de adventu Domini in carnem aliquid praesumpsi
Johannes Himmel, sermones scolaris – Clm 18293

Quia Dominus non vult → Vulgariter dicitur: Qui est garniz

Quia ex improviso fallitur omnis homo
Raimundus de Bretis OM – Paris, Nat. lat. 3546 f.1 rb

Quia secundum Senecam . . quaerit regi vel principi dignitas
– Innsbruck, UB 764 f.2 r

Quinque solent homines inducere, ut personam libenter suscipiant
JACOBUS DE VORAGINE OP – Darmstadt LB 678 f.1 r (*IL 32*) (*FL 37*)
Quod si Filius Dei fuisset incarnatus, si homo non peccasset
– Assisi 527 f.3
Quoniam secundum Gregorium optime convenit regi seu principi dignitas, si dignitatem comitatur humilitas
«FAVUS MELLIS» – Clm 14144 f.2 ra
«THESAURUS NOVUS» – Prag, UB IV. D. 25
Ratio huius dicti est, persona potioris et excellentis status
JACOBUS DE LOSANNA OP – Clm 7562 f.4 ra (*IL 29*) (*FL 35*)
Rex adveniens non solum est fructuosus, propter quod est honorandus
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.28 r (*FL 74*)
Sacrosancti dies isti, quorum prae manibus habemus
– Orleans 198 p. 1
Salvator noster more boni praelati visitationem suam facere volens
MARTINUS POLONUS – Edd. Straßburg 1488 etc. (*FL 54*)
Sancta mater ecclesia nuntiat gaudia antiquis patribus hodie petentibus
– Paris, Nat. lat. 14520 f.84 ra
Sancta mater ecclesia volens suos bonos filios consolari et malos conturbari
NICOLAUS VERCELLENSIS OCist. – Paris, Nat. lat. 18170 f.5 v (*FL 61*)
Sanctus Ambrosius in quodam sermone de adventu
– Klosterneuburg 544
Sanctus propheta de adventu Filii Dei in carnem Spiritus Sancti revelatione edoctus
– London, Brit. Mus. Royal Coll. 8. A. 5. f.3 v
Sciendum, quod quadruplex est adventus Domini. Quidam est adventus Christi in carnem
– Brit. Mus. Harleian 3158 f.26 r
→ Nota, quod adventus Domini est quadruplex
→ Quattuor sunt adventus Domini
Sciendum quod rex regum et Dominus dominantium quadrupliciter venit. 1° venit in mundum
ZACHARIAS(AE) – Wolfenbüttel, Aug. 921 f.18 r
Scire debetis, fratres dilectissimi, quod tempus de adventu Filii Dei in carnem
JOHANNES HIMMEL, sermones scolaris – Clm 18293
Scitis carissimi, quod homines in exsilium deducti ubi variis tribulationibus affliguntur cum taediis et suspiriis frequenter expectant, si umquam aliquis veniens eis talia nuntiet quibus consolantur
– Pelplin, Sem. 100 (205) f.1 va

Scitis, fratres mei in Christo dilecti, quod in omni boni operis initio ille merito sit invocandus qui Apoc. 1. dicit: Ego sum alpha et o
JOHANNES HIMMEL, sermones scolaris – Clm 18293
«AMICUS» – Berlin, SB (Sübingen, UB) theol. lat. fol. 234 f.25 rb

Scribitur Matth., Marc. Luc., Joh. et legitur in praesenti dominica pro evangelicali officio. Philosophus in libro VII. de animalibus dicit, quod in ortu et in adventu solis luminis
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 637 f.284 ra

Scribitur Prov. XIV(,10) Cor quod novit
– Klosterneuburg 485

Scriptum est Prov. XX(,28) Misericordia et veritas custodiunt regem. In quibus verbis ostenduntur duo, quae maxime decent regem
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 18183 f.18; 16507 f.374 etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Secundum consuetudinem mundi consueverunt magni domini magnifice recipi et multipliciter honorari
– Padua, Anton. 568 f.3 va

Secundum doctores adventus Domini agitur per quattuor fere hebdomadas ad demonstrandum, quod est quadruplex adventus Filii Dei. Primum in carnem
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 22367 f.2 ra etc.

Secundum litteram describitur adventus
– Zwettl 381

Secundum ordinationem sanctae matris ecclesiae ab ista dominica, quae dicitur dominica prima adventus usque ad nativitatem Domini
– Florenz, Laurentiana, Plut. XX, 27

Sed videamus, quae utilitas fit in eius adventu. Ecce – in hoc notatur utilitas
– Brügge, StB 291 f.1 ra

Sermo apostoli hodie monuit ad surgendum a somno, hoc est a deliberatione peccati
PETRUS PLANK (Flores de tempore) – Clm 7739 f.1 r etc.

Sex nobiles condiciones regis hic ostenduntur, scil. eius propinquitas
– Neapel, Naz. VIII. A. 30 f.270 vb

Si aliqua civitas esset ab adversariis obsessa crudelibus
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Brit. Mus. Add. 24998

Si aliquem amicum ad nos venturum suscepturi sumus
«GRECULUS» – Bamberg, SB theol. 36 etc. (*IL 62*)
«PIPER» – Prag, Mus. Nat. XIII. E. 6 f.86 etc.

Si aliquem principem ad nos venturum scimus, spiritum propter quinque libenter et reverenter suscipere debemus
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed. Venet. 1572 f.4 v etc. Pleraque Mss. (*IL 32*) (*FL 37*)

Si consideremus, fratres carissimi, humanae dignitatis excellentiam
NICOLAUS BLONY (Sermones de tempore) – Ed. Straßburg 1498

Sicut dicit Augustinus in libro de catechizandis rudibus: Nulla major est ad amorem invitatio
– Uppsala, UB C 343 f.34; C 356 f.1

Sicut dicit Bernhardus: Est adventus Christi ad homines, in homines et contra homines. Primus fuit in carne et humilitate
– Wien, Nat. 1369 f.2 vb

Sicut dicit Bernhardus in primo sermone de adventu Domini et est initium sermonis: Hodie, dilectissimi, adventus initium celebramus
ARNOLDUS DE CLOETINGHEN OSCR – Lüttich, UB 435 f.4 vb

Sicut dicit Bernhardus: Initium adventus hodie celebramus
– Brügge, StB 288 f.1
→ Sicut dicit Bernhardus in primo sermone

Sicut filii regum mittuntur ad componendum inter regem et populum
– Clm 7963 f.215 ra; Charleville 100 f.143

Sicut habetur ex summa magistri Beleth, qui tractat de officiis ecclesiae. Quadruplex tempus invenitur
ANTONIUS DE BITONTO OM – Ed. Venedig 1496 (*FL 5*)

Sicut imperator venit ad liberandam civitatem suam
– Paris, Nat. lat. 3736 f.1; Graz UB 1248

Solent reges et principes venturi ad aliquem locum multos et diversos praemittere praecursores adventum suum nuntiantes
– Marseilles 397 f.4 r

Solet dici, que mout annuie qui atant, et quia antiqui patres
NICOLAUS DE BIARD OP – Paris, Nat. lat. 14961 f.156 v
cf. → Doce gens

Sumptum de Zach. secundum litteram → In verbo isto, quod in 1. dominica de adventu

Sumptum est Zach. IX. → De adventu Christi notantur hic

Testatur Hugo de S. Victore: Caritas est virtus Deum ad se trahens
– Straßburg, UB 66 f.2 r

Thematis verba reperiuntur originaliter scripta Zach. IX. et recitative in hodierno evangelio
PS. ALBERTUS MAGNUS – Ed. Ulm, Hain 472

Thomas de Aquino dicit, quod nulla actio → Egregius doctor

Tres sunt adventus Domini
HUGO DE S. VICTORE (?) – PL 177, 655

Tria etenim solent homines
BERNHARDINUS SIENENSIS OM – Edd. Opp. ton. IV. Paris 1636 etc.

Tria facit in verbis illis propheta, praemittit enim nostri regis nobilitatem, ibi: Ecce rex
FR. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.300 r (*FL 86*)

Tria notantur in verbis propositis, primo Christi potestas
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 120 (*FL 90*)

Tria notantur in verbis propositis. Primo notatur adventus Christi propinquitas, ibi: Ecce venit
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 192

Tria sunt dicenda principaliter de primo adventu Christi. Primo quotuplex sit et cur celebretur adventus
JOHANNES NIDER OP – Kremsmünster 145 etc. Ed. Hain 11797

Tria vel quattuor consueverunt reddere adventum alicuius desiderabilem. Temporis opportunitas: ecce; venientis dignitas: rex
– Paris, Nat. lat. 15669 f.77 ra

Ubi novus rex venit in aliquod regnum, tunc omnes milites et principes tenentur ei homagium praestare
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 637 f.287 ra

Ubi primo ostenditur per adventum huius regis illuminata doctrina
– Paris, Nat. lat. 17518 f.46

Ubi primo tangitur advenientis dignitas . . timendus propter potestatem
– Uppsala, UB C 374 f.1 v

Ut in sacris libris reperio, antiquo tempore fuisse magna discordia
– Venedig, Marc., ad Joh. et Paulum 352
(Veni, Domine Jesu (Apoc. 22, 30))

Ut scribit Beda: Tria incommoda incurrimus per peccatum
– Clm 2782; Clm 2727

Valde admirandus est veniens propter regiam dignitatem
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f. (*FL 74*)

Veni Domine Jesu → Ut scribit Beda

Venit inquam tibi pius mediator, tamquam bonus pastor, tamquam fidelis fidejussor
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 15961 f.2 ra (*FL 42*)

Verba ista admonent, ut occurramus regi obviam, sed graves sumus, corda enim nostra in terram se mergunt
– Wien, Nat. lat. 1330 f.3 v

Verba ista habentur in evangelio hodierno, in quibus beatus Matthaeus duo facit. Primo adventum Christi nobis annuntiat
ARNOLDUS DE CLOETINGHEN OSCR – Lüttich, UB 435 f.3 va

Verba ista sumpta sunt de propheta et notantur in eis tria. Primum est dignitas advenientis
– Salzburg, S. Peter a. V. 11
→ Adventus Christi commendatur
→ In verbis istis specialiter tangitur

Verba proposita non tantum sunt evangelica, sed et prophetica
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.53
→ Hoc verbum est tam evangelicum

Verba proposita scripta leguntur in evangelio beati Matthaei XXI., quod quidem sumptum est ex vaticinio Zach. IX., in quibus loquitur Deus Pater ecclesiae militanti seu animae fideli, ut debeat se munire
– Clm 8959; Zwettl 333

Verbum non solum est propheticum, quia Zach. IX., sed etiam evangelicum Matth. XXI. In quibus verbis possumus tria considerare, primo eius potentiam
Clm 8956 f.35; 8974 f.124
→ Verba proposita non tantum sunt evangelica

Verbum propositum et evangelium hodiernum nobis dicunt repraesentationem ecclesiae, quod tanta debuit esse caritas
JOH. ARNALDUS DE SPIRA OP – Bamberg, SB theol. 132 etc.

Verbum propositum scriptum est in evangelio beati Matthaei, in quo duo
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1475 f.29 vb

Verbum propositum scriptum Zach. IX. ostendit duplex testimonium veritatis

Vere huic regi debetur specialiter → Nota huic regi debetur

Videamus hic quinque: Quis venit, unde venit et qualiter venit
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 233

Videmus namque, quod sol non potest videri in sua rota nisi per vaporem
Ps. PETRUS DE PALUDE («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496 (*FL 84*)

Videmus, quando aliquis rex vel princeps → Quando aliquis rex vel princeps

Videmus, quod in regis absentia crescit plebis et populi insolentia et breviter omnis injustitia
– Oxford, Bodl. 187 f.209 vb
JOHANNES FELTON – Oxford, Corp. Christi Coll. 218 (*FL 44*)

Videtur, quod Filius Dei non debuit tantum incarnationem differre
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Assisi 527 f.3 vb
Volens obtinere gratiam in curia regis recurrit ad sponsam
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 302 f.1 ra (*FL 24*)
→ Pro obtinenda gratia
Vulgariter dicitur: Qui est garniz, si n'est sorpris, et ideo Dominus non vult nos impraeparatos invenire
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.10 v etc. (*IL 59*) (*FL 70*)
Zach. et similiter in evangelio hic jam lecto, nisi quod prophetia habet veniet et evangelium habet venit
RICARDUS FITZRALPH – Oxford, New Coll. 90 f.2 vb (*IL 65*) (*FL 77*)
Zach. IX. et in evangelio hodierno → Praemissa oratione
Zach. IX. in evangelio hodierno circa Christi adventum. De quadruplici adventu: in uterum, in animam, in mundum, in judicium
JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 f.9 ra (*FL 50*)
Zach. IX. originaliter, transsumptive autem Matth. XXI. → Adest carissimi, tempus

**Ecce rex venit Dominus terrae** [in adventu]
Tempus nobis imminet
– Bordeaux 283 f.1 etc. (*IL 74c*)

**Ecce Salvator tuus venit** (Is. 62, 11) [in adventu]
Boni rumores laetificant cor. Unde Prov. XII(,25) Maeror in corde viri . . Cordi devoto non possunt dici meliores rumores
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 18181 f.12 vb etc. Ed. Paris 1530 (*IL 29*) (*FL 35*)
Duo hic notantur, scil. venientis benignitas
«AMICUS» – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. fol. 234
Gallice: Pren garde voichi don . . Cum homo furto commisso meruit suspendium et tenetur in carcere
– Troyes 1893 f.237 v
Ideo Salvator venit ad nos, ut doceret nos, quomodo veniamus ad ipsum
– Clm 9617 f.10 ra
Pro Sancti Spiritus impetranda gratia
HENRICUS DE OYTA – Wien, Nat. 4427 f.390 (*IL 24*)
Quoniam (?) non obliviscetur misereri Deus
– Vat. Burghes. 166 f.26 vb (*FL 109*)
Sicut sacrarum seriem litterarum intuentibus luculenter apparet
PETRUS DE ALLIACO (Tractatus et sermones) – Ed. Straßburg 1490

**Ecce sponsus venit** (Matth. 25, 6) [in adventu]

Anselmus: O bone Jesu, quomodo vadam ad te nisi per Mariam . . Beatus Bernhardus in sermone hodierno dicit: Celebratur dominicae nativitatis ineffabile sacramentum
JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 (*FL 50*)

Beatus Gregorius sup. Ez. ubi prophetice dicit
JOHANNES FINDING (Apobolymaeus) OM – Clm 9057 f.118

Carissimi, in verbis propositis evangelista nos admonet de duobus. Primo enim nos admonet de magna caritate et amicitia
– Clm 7677

In verbis istis tria sunt consideranda. Primum est, quis est iste sponsus
– Paris, Nat. lat. 14961 f.264

In verbo isto notantur tria. Primum est Christi venientis diligens contemplatio, ad quod excitatur anima, cum dicitur: Ecce sponsus venit
– Troyes 1866 f.107 v

Inter omnia nomina, quae per tempora adventus Domino Jesu Christo magis congruunt est nomen sponsi
– Vat. Burghes. 70 f.8ra (*FL 108*)
(Venite, ascendamus ad montem Domini (Is. 2, 3))

Isaias propheta Spiritu Sancto afflatus invitat nos
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 461 f.69 r; 682 f.29 r (*IL 38*) (*FL 55*)

Quando aliquis magna persona veniet in aliquam terram consueverunt amici et honesti secundum plus et minus
– Vorau 401

Quoniam dominis exhibendus est omnis honor, in isto adventu tollendae sunt feces, ornandae aedes et obviam esse eundum venienti
– Charleville 31 f.86 rb

Sicut inter omnes elementares qualitates ulla est rigorosior qualitate ignis
– Clm 12525 f.11 r

Veni Domine Jesu ad illuminandum, ad inflammandum, ad docendum. Hodie incipimus sanctissimum tempus
PETRUS DE ZITTAU OCist. – Leipzig, UB 434 f.8 vb

Videmus, quod persona, quae diu expectavit rem quam amat et desiderat, quando unus tardat, plurimum affligitur et turbatus
– Innsbruck, UB 324 f.84rb

Vulgariter dicitur: A tous seignors toutes oneurs, et merito quia suum bonum dominum nemo potest nimis honorare
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 12419 f.140 (*IL 42*) (*FL 59*)

**Ecce super montes pedes evangelizantis**(-tium) (Nah. 1,15) [de evangelistis]
(Ascende tu qui evangelizas Sion (Is. 40, 9))
In verbis secundo propositis innotatur et informatur quilibet praedicator quantum ad duo
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.81 vb
Legitur in libro Paralip., quod Sennacherib obsidente Jerusalem primo mense non potuit pascha fieri
RICARDUS DE S. VICTORE – Ed. PL 177, 1049
Si quis erat de patria sua pro delicto suo forbanizatur
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.186 ra; 15953 f.134 rb (*IL 42*) (*FL 59*)

**Ecce tu pulcher es,** dilecte mi (Cant. 1, 15) [in adventu]
(Speciosus forma prae filiis hominum (Ps. 44, 3))
Ideoque labia mea aperies . . Ecce tu pulcher es – Verba proposita sunt venientem Dominum invitantis
PETRUS DE ZITTAU OCist. – Leipzig 434 f.103 vb

**Ecce veniet desideratus cunctis gentibus → Veniet desideratus**

**Ecce veniet Dominus ad salvandas gentes** [in adventu]
Dilectissimi, debetis hodie totam mentem intendere in diem illius tremendi judicii, ubi unusquisque mercedem accipiet
HARTUNG DE ERFURT OM – Erlangen, UB 301 f.2 v

**Ecce veniet Dominus et omnes sancti cum eo → Ecce Dominus veniet**

**Ecce veniet Dominus princeps regum terrae** [in adventu]
Nemo dubitat, fratres carissimi, duos esse Redemptoris nostri adventus – Clm 13109 f.72 ra
Sanctam ac salutarem laetitiam devotis fidelium mentibus ingerit adventus dominici votiva celebritas
– Paris, Nat. lat. 14525 f.29 ra

**Ecce veniet propheta magnus** [in adventu]
Dominici adventus observantiam frequentare et jugi eius frequentia exsultare debemus
– Paris, Nat. lat. 294 f.1 va
Propheta magnus intelligitur Christus, de quo legitur in Deut. XVIII(,18) Prophetam suscitabit vobis Dominus de fratribus vestris
INNOCENTIUS III. – Ed. PL 217, 327 (*IL 33*)

**Ecce venio cito** (Apoc. 22, 12) [in adventu]
Ad hoc veni, ut testimonium → In his verbis secundo loco propositis
Audistis, fratres, multipharie multisque modis
– Auxerre 37 f.4
Consuetum est in curiis dominorum bene ordinatis
– Madrid, Bibl. del Noviciado 72 f.7 r
Experientia docet, quod sicut spes differtur
PETRUS DE CROS – Vat. Burghes. 345 f.1
Hoc tempus dicitur tempus adventus, quia cantus ecclesiae sunt adventibus Christi. Triplex est adventus Christi, scil. adventus in carnem
– S. Florian 356 f.2 vb
In his verbis in libro Apoc. duo notanda repraesentantur, scil. adventus Domini appropinquatio
– Clm 2707 f.100 rb
(Ad hoc veni, ut testimonium perhibeam (Joh. 18, 37))
In his verbis secundo loco propositis a Domino dignitas ostenditur praedicatoris et praedicationis qualitas
– Clm 2782; 2727
In verbis praedictis et propositis tria intelligimus, Dei videl. legationem CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist. (Sermones de tempore)
– Edd. Straßburg 1484 etc. (*FL 11*)
In verbis praemissis considerare debemus triplicem Christi adventum. Primus est ad nos in carne, secundus est in nos in mentem
– Leipzig, UB 134 f.69; 485 f.35
Nota, quod Dominus venit, venit et veniet
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (*IL 74*) (*FL 93b*)
Pulchre Apocalypsis, quae revelationem latine sonat, tria quaedam attentis auditoribus hic revelat, misericordiam Dei
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.72 v
Reddere unicuique secundum opera sua, bonis quidem bona, malis vero mala. Tertio notatur modus veniendi
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 (*FL 90*)
Sicut dicit Augustinus: Anima creata est
– Clm 4629 f.9 va
Verba sunt Domini, in quibus consolatur mundum, quia mundus totus in maligno
– Innsbruck, UB 380 f.65 ra
Verbis propositis tria intelligimus, Dei videl. legationem
– CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) – Heidelberg, UB 9, 50 a f.33 vb

**Ecce (ego) venio et habito** in medio tui (Zach. 2, 10) [in adventu]
Calamitosorum parentum calamitosa hereditas
– Venedig, Marc. fondo antic. 158 f.126ra
Diebus istis recolit et repraesentat nostra ecclesia, qualiter patres antiqui vehementer affectabant adventum Christi
– Clm 7963 f.256 vb
Dilectissimi, Salvator noster Jesus Christus aeterni regis Filius videns genus humanum per peccatum primi hominis . . tot et tantis debitis obligatum
– Laon 289 f.17 r
In quibus verbis tria notantur de adventu Salvatoris. Primo notatur ibi venientis instantia, secundo ipsius praesentia et tertio eiusdem justitia
– Paris, Nat. lat. 15952 f.105 vb

**Ecce venit rex occurramus obviam** [in adventu]
→ **Ecce rex tuus venit**
Adventus regis nostri triplex est. Primus ad hominem
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.68
Bonus itaque nuntius, qui adventum Salvatoris nuntiat
GUERRICUS DE IGNY OCist. – Ed. PL 185, 14
Deus Pater omnipotens filium in mundum mittere volens
– Leipzig, UB 422 f.52
→ Pater omnipotens
Ecce dicit ecclesia, quia demonstrat tempus gratiae et plenitudinis
– Brügge, StB 282 f.254
Ecce, inquit. Per hoc adverbium «ecce», quod est excitativum intentionis
– Berlin SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)
Festum istud, quod hodie sancta ecclesia colit, adventus Domini dicitur. Unde necesse habet quilibet homo, ut occurrat hodie suo Salvatori
– Clm 6005 f.53 va etc.
Fratres carissimi, animae peccatrici utile est istud fieri, quod quandoque fit aegrotanti
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.285 rb (*IL 69*) (*FL 82*)
Fratres carissimi, quis est iste rex, cuius propheta nos admonet, ut occuramus obviam
– Cambridge, Gonville and Caius 52 f.62 vb
Fratres, sicut aegrotanti filio mater saepius offert cibaria et nolentem edere hortatur
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.185 va (*IL 69*) (*FL 82*)

Hoc est invitatorium sanctae matris ecclesiae a diversis sacrae scripturae locis collectum, hodie in principio Matutinorum crebrius repetitum
– Erlangen, UB 321 f.7 vb

Ideo praeparare in occursum → Mos est novo regi occurrere

In agricola prudente id esse moris didici: Tum semen terrae gremio committit, preces uberiores effundit
– Oxford, Bodl. Ashmole 1281 f.129 vb

In gallico pluraliter dicitur adventus Christi et non singulariter. Sunt enim plures Domini adventus
Stephanus Langton – Arras 222 f.179 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Mos est novo regi occurrere. Nota, citati sumus per bannum
Geradus de Leodio OP – Paris, Nat. lat. 16483 f.13

Nota, quod sex sunt necessaria homini volenti occurrere
Stephanus Langton – Paris, Nat. lat. 12420 f.167 v; 14593 f.53 (*IL 69*) (*FL 82*)

Nota sex homini necessaria → Nota, quod sex sunt

Omne tempus, quod in hoc saeculo vivimus, dilectissimi, ad hoc nobis divina bonitas concessit
– Basel, UB B. V. 32 f.30

Pater omnipotens filium in mundum mittere volens monet nos per prophetas ut obviemus
Stephanus Langton – Paris, Ars. 400 f.116 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Per quam viam occurramus in eius occursione, ignoramus
– Paris, Nat. lat. 2944 f.58 v; Reims 586 f.64 v (*IL 74i*)

Praesens auctoritas speciei aromaticae comparatur, quam qui integram glutit
– Prag, Ub XIV. D. 16 f.1 v

Proverbium est: A tot segnor totes honors. Talis autem est solus Deus
– Vat. Burghes. 70 f.21 va

Pulchre Salomon ait (Prov. 25, 25) Aqua frigida animae sitienti.. Bonus utique nuntius, qui adventum Salvatoris nuntiat
Guerricus de Igny OCist – Douai 506 f.206 r
→ Bonus itaque nuntius

Quando de longe venit alicuius dominus, huic suus subditus fidelis.. occurrit
– Graz, UB 841 f.79 v

Quia Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi tres adventus sancta mater ecclesia praedicat
– Siguenza, Cat. 35 f.2 r

Sacrosancti dies isti, quos prae manibus habemus, triplicem adventum Domini nobis auctoritate veterum praesignant
– Orleans 198 p. 1; Colmar, Bibl. de la ville 37 f.33 r
Si insufficientiam insipientiae propriae secretius attendissem
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15959 f.14 (*IL 19*) (*FL 19*)
Sic est de anima peccatrice → Fratres carissimi, animae peccatrici
– Paris, Nat. lat. 3495 f.185
Tempus nobis imminet, fratres mei
– Bordeaux 283 f.1
Verba ista admonent, ut occurramus regi obviam, sed graves sumus, corda enim nostra in terrena se mergunt
– Wien, Nat. 1330 f.3 v
Verba sunt invitatoria ad vigilias noctis in praesenti festivitate
– Brit. Mus. Royal Coll. 8. A. V. f.62 r

**Ecce vir ascendens** super equum (Zach. 1, 8) [de s. Andrea]
Hic beatus Andreas proponitur imitabilis
– S. Gallen 616 f.192 ra

**Ecce vos testes mei** (Is. 43, 10. 12) [de apostolis]
(Verbo Dei caeli firmati sunt (Ps. 32, 6))
In officio hodie cantantur et sunt sumpta de Ps. Caeli sunt apostoli et apostolici viri . . Ecce vos testes mei – Eduxit de morte pastorem magnum ovium
EPISCOP. PARIS. ad synod. in choro btae Mariae – Oxf. Merton 238 f.303
Intellige, vos apostoli. Omnes enim apostoli
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.191 (*FL 12*)

**Ego autem quasi agnus mansuetus** (Jer. 11, 19) [de s. Andrea]
In principio Pater noster et Ave Maria . . Quandoque convenit quod duo homines
– Paris, Nat. lat. 16481 f.29 vb

**Ego autem sicut oliva fructificavi** (Ps. 51, 10) [de apostolo]
Haec verba in Ps., in quibus commendatur beatus N.
– Paris, Nat. lat. 3565 f.59 ra
Oliva sicut et ceterae arbores fructiferae viros sanctos designant
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 15954 f.34 etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

Sanctus iste, cuius hodie sollemnitas celebratur, quia fructificavit sicut oliva
– Paris, Nat. lat. 14954 f.160 ra

**Ego dispono vobis regnum** (Luc. 22, 29) [de apostolis]
Consuetudo est, ut homo in alienis partibus existens libenter audit loqui de patria sua
– Paris, Nat. lat. 16502 f.10 r
Ita promittit Dominus his, qui fuerunt cum eo in tentatione et tribulatione
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.18 ra (*FL 22*)
Omnes in caelo reges erimus
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Erlangen, UB 407 f.156; Leipzig UB 496 f.92 (*IL 8*)
Regnum Christi duobus modis dicitur, scil. praesens ecclesia et caelestis
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.131 rb
Sicut paterfamilias cartas testamenti suis filiis in morte relinquit
– Wien, Nat. 1330 f.76 v

**Ego Dominus Deus vester, leges meas custodite** (Lev. 18, 5) [in principio quadragesimae]
Gloriosus siquidem legislator Dominus Deus ex suae bonitatis dulcedine
MICHAEL DE HUNGARIA («Biga salutis») – Ed. Hagenau 1501

**Ego elegi vos de mundo** (Joh. 15, 19) [de apostolis]
→ **Ego elegi vos et posui vos**
Argentum electum → Praedicantibus
De electione divina, humana, angelica et diabolica
– Wien Nat. 1369 f.268 ra
Dominus mundi omnia condidit, ut sibi serviant. Ecce omnia oboediunt ei
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 14812 f.64 rb; Clm 12659 f.13 ra (*FL 96*)
→ Universitatis auctor Deus
Dominus ostendit
– Wien, Nat. 4874 f.138 rb
Ex quo dicit Christus in evangelio, ut habetur Matth. XX(,16) Multi sunt vocati
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Clm 17235 f.175 va etc. Edd. Mainz 1612 etc.
Exiit edictum hoc a Christo. Ut bonus pastor pastoribus loquitur
– Paris, Nat. lat. 13586 f.316

Haec sunt verba Domini ad apostolos dignitatem ostendentis
– Paris, Nat. lat. 16503 f.78 va

Haec verba locutus est Dominus ad discipulos mittens eos ad praedicandum
– Vat. lat. 1263 f.2 v (*IL 74m*)

Nota, quod Dominus specialiter quinque genera hominum elegit, pauperes, humiles
– Assisi 470 f.393 vb

O quam felix electio, qua Dominus suos elegit de mundo, ut non damnentur de mundo
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.192 ra (*FL 12*)
(Argentum electum lingua justi (Prov. 10, 20))

Praedicantibus . . tria videntur occurrere, quae in verbis ultimo propositis ostenduntur
– Assisi 542

Quanto fructus magis dulcis et permanens, tanto est magis laborandum et insistendum
– Clm 14281 f.

Quia in amicitia Dei nostra beatitudo consistit et tanto quis beatior esse probatur, quanto Deo amicitior
– Toulouse 335 f.81 rb

Scribit propheta in Ps. (64,5) Beatus, quem elegisti et assumpsisti
PEREGINUS (?) – Oxford. Bodl. Hamilton 50 f.254 v (*FL 64*)

Tria hic notantur, quis elegerit → Tria ponit auctor

Tria ponit auctor in praemisso themate, videl. quis elegerit
– Klosterneuburg 869 f.6 ra → Tria ponit: Quis elegit

Tria ponit: Quis elegit? Ego! et quis es tu
– Admont 727 → Tria ponit auctor

Universarum rerum auctor → Universitatis auctor Deus
– Clm 12665 f.90 rb

Universitatis auctor Deus omnia, ut sibi servirent, condidit
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Leipzig, UB 496 f.6 etc. (*IL 8*)
→ Dominus mundi omnia

Verba ista possunt accipi dupliciter: Uno modo de apostolorum principali electione, secundo modo de ipsorum principali commendatione
– Clm 28626 f.2 r
– Wolfenbüttel, 38. 18. Aug. 2° f.2 ra

Verba ista scripta sunt in evangelio Johannis
– Clm 26941 f.70 vb

**Ego elegi vos et posui vos** (Joh. 15, 16) [de apostolis]

→ **Ego elegi vos de mundo**

Consuetudo est, quod iste, qui a terrenis regibus honoratur
– Straßburg, UB 83 f.187

In his verbis invitat nos Dominus sicut et apostolos ad tria, ad quae nos et ipsos elegit, scil. ad peccati desertionem
– Windsheim 69 f.173 va

In verbis praelibatis duo possumus notare, primo Dei dilectionem benignissimam
– Clm 7963 f.8 vb

Ostendit apostolos electos ad peragendum salubris legationis officium
– Avignon 395 f.319 va (*FL 88*)

Tria commemorat hic Christus → Tria rememorat
– Wien, Nat. 1369

Tria rememorat hic Christus de discipulis suis. Primum beneficium gratuitae electionis, ibi: Ego elegi vos; secundum officium impositae legationis, ibi: Posui vos ut eatis
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.173 r Ed. (*IL 3a*)

Verba ista sunt in evangelio Johannis et sunt verba Redemptoris
– Clm 26941 f.71 rb

Verba proposita scripta sunt in evangelio Johannis et leguntur in die apostolorum Simonis et Judae. In quibus verbis Dominus duo facit. 1° ponit sanctorum apostolorum electionem
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 1385 f.139 ra

Volens Christus Jesus exire de hoc mundo ad Patrem sanctis apostolis reducit ad memoriam
– Bordeaux 287 f.124 va (*FL 94*)

**Ego non sum turbatus** (Jer. 17, 16) [de s. Andrea]

Quoniam duo sunt inter cetera Deo magis accepta, imitatio veritatis divinae
– Assisi 515 f.75 v

**Ego redemi te** [ in adventu]

Ista redemptio laudabilis est ratione sumpta ex parte redimentis et ex parte redempti
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 233

**Ego sum lux mundi** (Joh. 8, 12) [in principio quadragesimae]
Haec verba proposita possunt exponi de passione Domini
– Göttweig 294 (274)

**Ego sum pastor bonus** (Joh. 10, 11) [in synodis]
Boni pastoris definitionem vultis audire
ADAMUS DE PERSEGNIA OCist – Douai 374 (*IL 2*)
Bonus pastor ecclesiae pastoribus se proposuit in exemplum. Ipse quippe est pastor bonus, quia pastor indeficiens
– Paris, Nat. lat. 15034 f.78 rb
Carissimi fratres, intuendum nobis est
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 16463 f.149 vb (*IL 69*) (*FL 82*)
Dominus Jesus Christus pastor bonus et verus demonstrat exemplo, quod docuerat verbo
HILDEBERTUS CENOMAN. (?) – Paris, Nat. lat. 13572 f.2 etc. Ed. PL 171, 670 (*IL 26*)
Dominus noster Jesus Christus volens nos esse bonos pastores
HIERONYMUS ARETINUS – Vat. lat. 1248 f.71 (*IL 25*) (*FL 29*)
et possunt ista verba tripliciter exponi → Ista verba leguntur
His verbis Christus se proponit exemplum et formam suis pastoribus
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15953 f.34 v; Amiens 284 f.2 (*IL 19*) (*FL 19*)
Hoc verbum scriptum est in evangelio Johannis et est propositum a Salvatore nostro
ROBERTUS DE SORBONIA – Paris, Nat. lat. 16482 f.317 vb (*FL 80*)
In evangelio hodierno breve verbum est
– Paris, Nat. lat. 16505 f.174 v
In praesenti lectione evangelii nobis pastoribus et vicariis Christi ab ipso summo pastore duplicis pastoris officium et forma proponitur
– Vat. Burghes. 51 f.60 v
Ista verba leguntur in evangelio et possunt exponi tripliciter, primo de Christo
ROBERTUS DE SORBONIA – Paris, Nat. lat. 16505 f.157 rb; 15955 f.306 rb (*FL 80*)
Iste modus consuevit esse inter artifices cuiuslibet artis
– Avignon 295 f.178 ra
Istud verbum responsio est ad illud, quod quaeritur de fideli anima Cant. Quis est dilectus tuus, o pulcherrima
– Paris, Nat. lat. 15963 I f.66 vb

Ita dicit Dominus in evangelio. Diligentia boni pastoris in hoc attenditur, quod novit ovium suarum numerum
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Mazar. 1009 f.68 v (*FL 71*)

Licet verbum istud conveniat Salvatori nostro summo pastori proprie, potest tamen generaliter cuilibet bono praelato
– Madrid, Nac. 134 f.150 vb

Necessarium fuerat, fratres et patres caiissimi, ut diei praesentis exhortationem linguae torrenti et foecundo pectori commissam
STEPHANUS LANGTON, Leipzig, UB 443 f.85 ra (*IL 69*) (*FL 82*)

Nota prius assignatum pastori bordarium (?)
– Paris, Nat. lat. 15963 I f.69 vb

Notantur tria, in quibus attenditur bonitas pastoris
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 16482 f.318 (*IL 28*) (*FL 33*)

Pastor proponit verbum illud omnibus pastoribus
GUIARDUS DE LAUDUNO – Amiens 284 f.2 rb (*IL 19*) (*FL 19*)

Personae quattuor distinguuntur, pastor, fur, mercennarius, lupus
PHILIPPUS CANCELLAR. – Paris, Nat. lat. 3280 f.81 vb etc. (*FL 71*)

Primo dicendum est de bono pastore
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 16473 f. (*IL 28*) (*FL 33*)

Qui imperat ventis et mari
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1470 f.1

Tres personas distinguit nobis Dominus in evangelio: Pastorem, mercennarium et furem
– Assisi 470 f.535 va
cf. → Personae quattuor

Tria sunt genera pastorum
– Reims 586 f.33

Verba ista secundum litteram sunt verba Christi, secundum spiritualem intellectum possunt esse verba cuiuslibet praelati
– Paris, Nat. lat. 15963 I f.71 va

Verus pastor animarum et corporum Jesus Christus, postquam suam ecclesiam dereliquit praesentia corporali
– Vat. Burghes. 51 f.7 v

**Ego sum vitis vera** (Joh. 15, 1) [de evangelistis, de apostolis]

Abominatur Deus omnes qui confidunt in virtute sua. Unde et hoc loco sancti evangelii vocat se vitem
ROBERTUS PULO(?) – Reims 586 f.98 v; Paris, Nat. lat. 2945 f.52 (*IL 68*)

Dominus noster, fratres carissimi, qui ad redemptionem generis humani
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 3560 f.105 etc. (*IL 34*) (*FL 45*)

Dominus noster Jesus Christus comparat se viti et nos palmitibus
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.205 vb ( *IL 34*) (*FL 45*)

Ecce vitis vocatur Christus, et vitis vera. Sed quare vitis
BRUNO ASTENS. OSB – Ed. PL 165, 569. 851

Haec lectio sancti evangelii, fratres carissimi, tripertita est. Primo enim Jesus se vitem, Patrem agricolam
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1501 (*FL 73*)

Hic consolatur Christus discipulos contra tribulationes
– Prag, UB VIII. D. 18 f.1 ra

Hoc sacrum evangelium locutus est Dominus Jesus anno eius XXXIII
GUILLERMUS (Postilla) – Ed. Basel 1511

In hac evangelica lectione Dominus per similitudinem vitis et palmitum discipulos suos invitat, ut ei debita conformitate respondeant
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.205 rb (*IL 34*) (*FL 45*)

In hoc evangelio utitur Dominus triplici similitudine, scil. vitis, vinitoris et palmitum
«PARATUS» – Edd. Hagenau 1500 etc. (*FL 63*)

In scriptura sacra per vitem aliquando significatur Christus, aliquando anima a Deo degenerans
– Reims 586 f.98 r; Paris, Nat. lat. 2945 f.49 v etc.

Nota, quod Christus fuit vitis in trunco contemptibili
– Paris, Nat. lat. 10697 f.12

Quia status apostolicus et evangelicus substitatem habet ex perfectionis merito
– Toulouse 335 f.83 va

Sub metaphora vitis, palmitis et cultoris Salvator tria nobis consideranda proponit dominicae dignationis genera
– Toulouse 335 f.84 va

**Ego veni, ut indicarem tibi** (Dan. 9, 23) [in adventu]

In II. de anima dicitur, quod actus activorum sunt in patiente et disposito
– Troyes 1964 f.1 r

Sicut dicit Boethius in libr. de Consolatione philosophiae: Duo sunt, in quibus omnis humanorum actuum constat effectus
– Wien, Nat. 1360 f.6 ra

**Ego veniam et curabo eum** (Matth. 8, 7) [in adventu]
(Ora Dominum et curabit te (Eccli. 38, 9))
Ad opus virtutis eliciendum tria sunt necessaria
– Clm 19115 f.263 ra
Ante adventum Filii Dei in mundo
NICOLAUS DE PRESSORIO (de Torculari) – Paris, Nat. lat. 14947 f.191 rb; 15005 f.95 vb
In verbo proposito in Matth. scripto nobis duo de adventu Domini ostenduntur. Primo ostendit evangelista adventus veritatem
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1475 f.30 vb
Scitis quod naturaliter infirmus suspirat ad medicum et propterea patres Veteris Testamenti toto desiderio clamabant mediatoris adventum
MATTHAEUS AB AQUASPARTA (?) – Assisi 460 f.41 r; Clm 23595 f.100 r (*IL 38*) (*FL 55*)

**Ego venio et habitabo in medio tui** → **Ecce venio**

**Egredere in occursum Achaz** (Is. 7, 3) [in adventu]
Si viri spirituales estis, haud dubium, quin ea, quae proposita sunt, spiritualiter intelligere debeatis
PETRUS PICTAV. – Paris, Nat. lat. 14593 f.295 v etc. (*IL 56*)

**Egredietur Dominus de loco sancto suo** (Is. 26, 11) [in adventu]
In praecedenti sermone tactum est de adventu in judicium, sed quia praesens tempus est tempus Domini in carnem
– Clm 8336 f.65 va
In verbis propositis quintuplex adventus Domini est notandus, primus in carne ad salvandum genus humanum
PETRUS PLANK (Flores de tempore) – Clm 7739 f.2 r; 17236 etc.
Nota, quod quadruplex est adventus Domini, primus in carne ad salvandum cui ingrati sumus
– Wien, Nat. 1702 f.1 v etc.
Nota, quod quintuplex est adventus Domini
HUGO DE S. CARO (?) – Clm 23387 a f.25 v (*IL 28*) (*FL 33*)
→ Nota, quod quadruplex

Notandum autem est, quod sunt quattuor adventus Domini, ideo quattuor hebdomadas sancta ecclesia celebrat
– Clm 6005 f.54 ra

Notantur hic duo. Primum est de Domini in carne adventu
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 16503 f.296 rb (*IL 41*) (*FL 58*)

Per ista verba possumus notare quadruplicem adventum. Primus adventus Domini in carne ad salvandum
CONRADUS BART («Aequipollarius») – Clm 8236 f.188 rb etc.

Verba ista cantat sancta ecclesia in adventu Domini et sumpta sunt
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.196 va (*IL 41*) (*FL 58*)

Verba ista sunt catholicae ecclesiae cantantis → Verba ista cantat
– Paris, Ars. 545 f.68 vb

**Egredietur Dominus de Samaria** [in adventu]

Debitores, dilectissimi, nos vobis recognoscimus, et est tempus, ut quod polliciti sumus
ADAMUS SCOTUS OPRAEM – Ed. PL 198, 181

Jucunda, dilectissimi, promissio
– Paris, Nat. lat. 14950 f.4 vb

**Egredimini** (et videte) **filiae Sion** (Cant. 3, 11) [in adventu]

Ad contemplativos sane dirigitur sermo
– Bordeaux 283 f.124

Ad vos, viri litterati et contemplativi, sermo iste dirigitur
PRAEPOSITINUS – Paris, Arsenal 543 f.235 etc. (*IL 63*) (*FL 72*)
(Qui verba tantum sectatur, Salomone teste, nihil inveniet (Prov. 19, 8))

In verbis istis, fratres carissimi videmus, quod qui tantum carnalia cogitat
PETRUS LOMBARDUS – Ed. PL 171, 368 (*IL 54*)

Sicut nemo novit, testante apostolo (1, Cor. 2, 11), quae sunt hominis
PETRUS LOMBARDUS – Ed. PL 171, 352

**Egressus Jesus** cum discipulis trans torrentem (Joh. 18, 19) [in principio quadragesimae]
– Vorau 371 f.150

**Egressus Tobias** (Tob. 5, 5) [de s. Andrea]
Quia Andreas virilis interpretatur, et ideo tam ipse quam quilibet vir bonus a patientia commendatur
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. fol. 298

**Eleazarus gloriosam mortem → Gloriosam mortem**

**Elegi David servum meum** (Ps. 77, 70 (?) cf. 88, 21) [ad omnes status]
In verbo proposito depingitur nobis breviter electus a persona eligentis, qui intelligitur per suppositum huius verbi elegi
GUIBERTUS DE TORNACO OP – Ed. Paris 1508 etc. (*IL 20*) (*FL 20*)

**Elegit Dominus et alios → Designavit Dominus**

**Elegit Judas sacerdotes** (1. Macc. 4, 42) [in synodo, in electionibus, in ordinibus]
Christus Jesus, immunis ab omni culpa, qui falli non potest
JOHANNES SEGNO – Toulouse 342 f.203 v
Est electio divina et est electio humana
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 205
Hic notantur tria, scil. forma bene intrandi, norma bene vivendi, officium bene regendi
– Paris, Nat. lat. 15963 I f.76 ra
Hic ostendit quod non passim et indifferenter
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 16501 f.175 vb (*IL 49*) (*FL 62*)
→ In his verbis Spiritus Sanctus
Ignitum eloquium tuum → Verbum Dei comparatur igni
In his verbis Spiritus Sanctus nobis insinuat, primo quod non passim et quibuscumque, sed cum magna cura et diligentia committenda est cura animarum
ODO DE CASTRO RADULPHI – Arras 137 (876) f.35 ra (*IL 49*) (*FL 62*)
In his verbis tria possunt notari. Primum quales debent esse majores praelati ut archiepiscopi, episcopi, archidiaconi et qui presbyteris praesunt
– Paris, Nat. lat. 16500 f.20 va
In hoc verbo tria consideranda sunt. Primo qualiter debent sacerdotes intrare in ecclesiam Dei, quia electi a Juda et vocati
– Paris, Nat. lat. 15034 f.82 va; 16507 f.414
In sacerdotibus et praelatis exiguntur tria, scil. ut bene intrent
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.191 vb (*FL 60*)

In verbis istis status sacerdotalis describitur et commendatur a quattuor, primo a praerogativa electionis divinae
– Heidelberg, UB Salem 9, 17 a f.100 ra; Chalons s. M. 6 f.36 r

In verbis istis tria notantur, quae debent esse in vero sacerdote. Primo est dignitas
– Wien, Nat. 1701 f.197 r

Nota in verbis istis tria, quae dicuntur de statu sacerdotali
– Clm 5998 f.142

Oportune satis et convenienter celebratur synodalis ista collectio his diebus
PETRUS MANDUCATOR – Troyes 1515 f.96 v (*IL 55*) (*FL 66*)

Per hoc quod dicit elegit, condemnat eos
PHILIPPUS CANCELL. – Troyes 1099 f.151 va etc. (*FL 71*)

Quales debent esse praelati et pastores animarum in praemissis verbis ostenditur
MARTINUS POLONUS – Paris, Nat. lat. 3301 A f.275 Ed. Straßburg 1484 (*FL 54*)

Quanta sit dignitas sacri ordinis
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15953 f.50 v (*IL 19*) (*FL 19*)

Sacerdotes Dei altissimi a quattuor describuntur, primo a divina electione
– Paris, Nat. lat. 15953 f.39

Verba ista, quae dicta sunt de Juda Maccabaeo, optimo milite, secundum sensum litteralem
– Paris, Nat. lat. 3565 f.108 va
(Ignitum eloquium tuum vehementer (Ps. 118, 140))

Verbum Dei comparatur igni
GALTERUS DE CASTRO THEODORICI – Paris, Nat. lat. 15953 f.30 ra (*FL 17*)

**Elevare, consurge, sede Jerusalem** (Is. 51, 17) [in adventu]

Hora enim est jam nos de somno surgere
GARNERIUS CLAREVALL. OCist. – Ed. PL 205, 591

**Elige tibi viros et vade** (1. Macc. 5, 17) [de s. Andrea]

Ad honorem et laudem beati Andreae, cuius hodie festum colimus, verba proposui, quae scripta sunt in Maccabaeis fratribus valde animosis
– Clm 14585 f.201 r etc.

Haec verba sunt scripta de Maccabaeis fratribus, qui jussu patris viriliter pugnaverunt
«Greculus» – Clm 12691 f.202 ra; 9730 f.236 ra
«LIBER OFFICIARIUS» de Sanctis – Clm 13446 f.146

**Emitte agnum Domine** (Is. 16, 1) [in adventu]

Agnus Christus in primo adventu, Dominator in secundo. Agnus propter tria, quia immolatus pro nobis
– Troyes 1840 f.242 rb

Agnus iste Christus est secundum proprietates agni. Petra deserti est beata virgo
– Brüssel, B. Royale II. 1124 f.1

Carissimi, pauper homo, ad quid sedet
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f. 11 ra (*FL 93*)

Describit hic Spiritus Sanctus adventum Filii Dei in carnem
– Assisi 546

Desiderabat Isaias in his verbis
«Viridarius» – Hohenfurt LXXXVI

Ecce in alia causa alius advocatus pro humano genere
«Viridarius» – Linz, StudB 125 f.62 ra; Schlägl 221 f.2 rb

Emitte agnum, inquit, idest Christum. In quo verbo
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat qu. 698 f.10 va (*FL 93*)

Emittit eloquium suum → Verbum ultimo propositum

Exprimitur hic ardor affectionis sanctorum patrum
– Monte Cassino 213 f.2 ra

Hic agnus, quem desiderabant sancti patres
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.68 ra

Hic versiculus, fratres mei, modo in ecclesia frequentatur
– Paris, Nat. lat. 13582 f.157 v

His verbis propheta desiderium, quod antiqui patres habebant de Filio Dei venturo manifestat
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226

Humanae quaerelae necessitas et remedii oportunitas nulli magis nota quam Deo
Petrus Cellens. OSB. – Ed. PL 202, 647

In hac oratione prophetae tanguntur quinque perutile contra quinque quaerimonias, quas habebant homines
– Linz, StudB 125 f.61 ra (cf. *IL 74b*) (cf *FL 93*)
Hermannus («Viridarius») – Schlägl 221 f.1

In his verbis notatur primo, ad quorum petitionem missus fuit Filius Dei
Odo de Castro Radulphi – Troyes 271 f.9 vb (*IL 49*) (*FL 62*)

In verbis istis commendatur nobis emissio Dei in carnem, circa quam possumus considerare quinque, quae hic continentur
– Graz, UB 176

In verbis propositis duo sunt consideranda. Primum est Jesu Christi mansuetudo
– Bamberg, SB Misc. theol. 37 f.1 rb etc.

In verbis propositis Isaias virtute praeclarus, prophetia praecipuus, scientia praedictus
– S. Florian 362 f.79 ra etc.
(Loquimini ad petram (Num. 20, 8))

In verbis scriptis de libro Num. monentur christiani
– Assisi 487; Poitiers 99 f.123 ra
(Loquimini ad petram et dabit vobis aquas (Num. 20, 8))

In verbo ultimo proposito scil. sumpto libro Morum moventur christiani matris Christi per orationis vehementiam
– Clm 12661 f.101

Manifesta de Domino prophetia nec allegoricis involucris obvolvenda
AELREDUS RIEVALL. OCist. – Ed. PL 195, 481

Mitte angelum et emitte agnum, non aprum, non unicornem, non taurum
PETRUS CELLENS. OSB. – Ed. PL 202, 644

Nota, homo in magna nobilitate a Deo conditus et in paradiso positus
«VIRIDARIUS» – Schlägl 221 f.2 rb

Propheta Isaias videns nos perdidisse bona naturalia ante peccatum nobis indita Patrem aeternum imploravit
– Schlettstadt 150 f.253 ra

Prophetia ista, licet tantum de Isaia sumpta sit
PETRUS PICTAV. – Paris, Nat. lat. 14593 f.300 v (*IL 56*)

Quaere alibi de agno. De petra deserti: Beata virgo petra primo propter frigiditatem, idest virginitatem, contra luxuriam
– Paris, Nat. lat. 3556 f.102 vb

Scitis, carissimi, quod Secana vel fluvius alius, ubi jugis aquarum viget abundantia, nemini rivos suos claudit
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.133 va (*IL 69*) (*FL 82*)

Si quis ad flumen iret propter aquam et nihil reportaret
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.250 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

Si quis ad hauriendum et deferendum ad magnum fluvium pergat et parum aut nihil afferat
STEPHANUS LANGTON – Brüssel, B. Royale II. 953 f.142 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Verba ista leguntur in libro Isaiae prophetae XVIa. In quibus verbis tria notanda, scil. prophetae postulatio sive petitio, petitionis specificatio et locorum assignatio
FR. OFM – Vat. Burghes. 179 f.1 r

Verbum Domini comparatur homo
– Namur 23 f.73
Verbum Domini cum reverentia
– Paris, Nat. lat. 2995 f.99
Verbum hoc propheticum est verbum prophetae. Semel locutus est Dominus per Isaiam, sed triplicem habet hoc verbum intelligentiam
GAUFRIDUS (Geoffridus) SCTI THEODERICI – Paris, Nat. lat. 13586 f.73 etc. (*IL 16*)
ALANUS ANGLICUS OSB – Paris, Nat. lat. 18172 f.70
Verbum istud est Isaiae desiderantis Dominum in mundo venire
ARNOLDUS DE CLOETINGHEN OSCR – Lüttich, UB 435 f.5 va
(Emittit eloquium suum terrae velociter (Ps. 147, 15))
Verbum ultimo propositum scriptum est in Ps., in quo tanguntur illa, quae sunt necessaria praedicatori
– Poitiers 99 f.128 ra; Clm 12661 f.106

**Emitte Domine dominatorem terrae** → **Emitte agnum Domine**

**Emitte Domine sapientiam** de sede majestatis tuae [in adventu]
Et me doceat sic orare, ut docuit Augustino dicente: Rogo te Domine
JOHANNES MILITIUS – Clm 15942 f.13 ra
Rogo te Domine, ut inhaereant verba tua
JOHANNES MILITIUS – Clm 8864
→ Et me doceat

**Emitte lucem tuam** (Ps. 42, 3) [in adventu]
Sic sancti patres habitantes in regione umbrae mortis optabant de vera luce Christo
– Windsheim 72 f.74 rb

**Emitte manum tuam** (Ps. 143, 7) [in adventu]
Advocatus noster propheta David infirmitatem generis humani
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f.19 ra (*IL 74b*) (*FL 93*)
(Hic jam quaeritur inter dispensatores (1. Cor. 4, 2))
Dispensatores verbi divini sunt praedicatores et doctores
– Bordeaux 402 f.225 v
Ecce, carissimi, sicut naufragi in medio fluctuum periculosissimorum et sicut captivi in manu hostium
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.1 ra etc. Edd. Ps. Bonaventura Paris 1521 etc. (*FL 12*)

Hic jam quaeritur inter dispensatores→ Dispensatores verbi divini

Hoc verbum scriptum est in Ps. et possunt esse primo verba antiquorum patrum sub lege
– Vorau 406 f.30 r

Manum dicit Filium Dei. Homo enim per manum et Deus per Filium operatur
– Clm 22306 f.1 ra

Manus Patris est ipse Dei Filius, quae nunc aperta fuit, quando ipsam nobis per incarnationem ostendit
ALBERTINUS DE TORTONA – Paris, S. Genev. 2775 f.170 vb; Angers 253 f.9 va

Nota hoc, inquam, magna nobilitate a Deo conditus
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Nota homo in magna nobilitate a Deo conditus est→ Nota hoc inquam Linz, StudB 125

Praetermissis ad praesens manibus multis
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.74 v

Psalmista similare videtur homine
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.75

Sicut naufragi→ Ecce, carissimi

Solet dici communiter, que au crier conoist len le meschief. Quando enim aliquis positus est in carcere
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 338 f.1 (*IL 29*) (*FL 35*)

Verba sunt sancti David, qui in persona omnium sanctorum orat mitti Filium Dei
– Graz, UB 612 f.40 ra

Verbum propositum scribit psalmista
– Trier, StB 291/1674

Vulgariter dicitur, quod autri conoist len lagent. Homo enim in periculo existens clamare solet
– Madrid, Nac. 184 f.295 r

**Erat Andreas frater Simonis** (Joh. 1, 40) [de s. Andrea]

Ad commendationem autem beati Andreae hic septem dicuntur. Primo commendatur a fortitudine
– Assisi 470 f.444 rb

Andream virum sacratissimum . . ecclesia sancta dignificat, complectitur et commemorat praeter cunctos apostolos
– Neapel, Naz. VIII. Aa 17 f.155 vb

Beatus Andreas in verbis propositis dupliciter commendatur. Primo a nomine, quo innotuit, quod fuit admirabile
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)

Carissimi, si diligenter advertimus in hac vocatione Andreae et discipulorum, maxima Dei nostri commendatur pietas
PELBARTUS LADISLAI DE TEMESVAR OM – Ed. Hagenau 1501

Commendatur a nominis dignitate
– Troyes 1402 f.2 r
→ Beatus Andreas

Commendatur a tribus beatus apostolus in his verbis, scil. a consanguinitate magni viri, quam habuit ex natura
GILIBERTUS – Bologna, UB 2816 f.5 v

Commendatur hic beatus Andreas a duobus, primo a vocabulo propriae denominationis
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Padua, Bibl. Univ. 949 f.87 ra; Charleville 92 f.145 va; Vat. lat. 11444 f.14 r

Evangelium quod vos debetis scire et videre potestis, aliquae res sunt in mundo
– Rom, Angelica 256 f.1 ra

Gloriosus apostolus Christi Andreas habuit, sicut legimus, duos magistros peritissimos in doctrina sanctatis, quorum fuit discipulus docilis
BERTRANDUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1501 (*IL 9*) (*FL 7*)

Hic commendatur beatus Andreas a duobus
– Paris, Nat. lat. 16482 f.344 vb

Hic commendatur beatus Andreas a quinque, primo a nominis interpretatione
– Aschaffenburg, Schloß C. 47 b

Hunc ordinem manifeste videmus, quod natura communiter servat in omnibus viventibus
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Florenz, Naz. J. I. 41 f.1 rb

In his verbis commendatur beatus Andreas in quinque, in sanctitate
– Paris, Nat. lat. 16503 f.87 ra

In verbis istis beatus Andreas commendatur a quattuor, primo a nomine
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 19121 f.4 etc.

Inter apostolos beatus Andreas recipit sex excellentes commendationes in hoc evangelio. Una est a sanctitatis
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 19121 f.3 etc.

Inter omnia quae homines faciunt diligenda et honoranda sunt tria, scil. subtilitas excellentiae, claritas sequentiae et sanctitas vitae
– Clm 7798 f.93 rb

Invenit hic primum Simonem fratrem suum
– Assisi 470 f.444 rb

Joh. I. et ad laudem huius festivitatis→ Carissimi, si diligenter advertimus

Juxta quod nos docet scripturae veritas et naturalis rationis claritas
– Assisi 485 f.189

Non fuit vacuum testimonium Johannis a fructu discipulorum de quorum primus fuit Andreas
– Paris, Nat. lat. 15934 f.1 v; S. Omer 175 f.68 rb

Non solum conjunctim cum socio sed etiam specialiter in seipso
– Paris, Nat. lat. 15936 f.2 r

Petitur hodie, cur Christus elegerit apostolos duodecim
– Rom, Angelica 54 f.23

Proponitur hic commendabilis beatus Andreas quantum ad vocabulum indicatum propriae dignitatis
Guibertus de Tornaco OMin – Charleville 92 f.144 va; Vat. lat. 11444

scribuntur haec verba Johannis. Celebre nomen beati Andreae per terrarum orbem latissime diffusum est
«Thesaurus novus» – Stuttgart, LB theol. oct. 187 f.21 r etc. Ed. 1487 (*FL 84*)

Secundum quod vos debetis scire et videre potestis, aliquae res sunt in mundo
– Mailand, Ambros. Y 20; Rom Angelica 256 f.1 ra

Si laudes et praeconia aliorum sanctorum sunt ad nostram memoriam reducenda secundum istud Eccli. XLIV(,1) Laudemus viros gloriosos
Petrus Berengar OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)

Tria maxime nos afficere debent ad sequendum Jesum. Primum est ipsius Jesu benignitas
Nicolaus de Nyse OM – Ed. Straßburg 1510

Verbum propositum de beato Andrea dictum ad laudem eius de evangelio est sumptum, in quo ostenditur a quattuor virtutibus commendandus, ab immobili perfectione, ab amabili affectione
– Clm 28495 f.2 r

**Erat autem apud Judaeos planctus** (Esth. 4, 3) [in capite jejunii]

Non tam spiritualiter quam exemplariter ista competunt initio sacri jejunii
Jacobus de Benevento OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.163 vb (*FL 34*)

**Erat Jerosolymis probatica piscina** (Joh. 5, 2) [in adventu]

Probaton graece, ovis vel pecus dicitur latine, probatica itaque dicta est piscina
PETRUS MANDUCATOR – Ed. PL 198, 1721 (*IL 55*) (*FL 66*)

**Erat Moyses vir mitissimus** (Num. 12, 3) [de s. Andrea]

Carissimi, DNJC Dei Filius corporaliter existens in mundo docens homines multas veritates
– Uppsala, UB C 318

Carissimi, verba ista scripta sunt de illo sancto propheta Moyse, in quibus eum Deus commendat de mititate
– Uppsala, UB C 318

Commendatur a quattuor primo→ Hic commendatur
– Charleville 31 f.44 ra

Hic commendatur beatus Andreas primo a conversationis bonitate, ibi: Moyses
– Vat. Burghes. 166 f.47 vb (*FL 109*)

In scholis Domini versatur studium praecipue circa mititatem, nam Christus mititatem docet
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.92 va (*FL 60*)

Notantur tria in commendatione beati Andreae. Primum est natalis congrua designatio
– Oxford, Bodl. 25 p. 435 (*FL 97*)

Verba haec sumpta sunt
– Avignon 602

**Erit dies, in qua clamabunt custodes** (Jer. 31, 6) [de apostolis]

Invitantes alios pro invitatis non solent mittere, donec parata sunt omnia competenter
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.181 rb (*FL 60*)

**Erit in novissimis diebus** praeparatus mons (Is. 2, 2) [in adventu]

Dominus Deus noster, qui multis modis humanae salutis providit (praevidit) quaedam praecipua in anno tempora constituit
GODEFRIDUS ADMONTENS. OSB. – PL 174, 46

Dominus secundum humanitatem legitur esse praeparatus et nos debemus nos praeparare in occursum eius
– Vat. Burghes. 342 f.13 ra

In ista prima lectione ponitur desiderati adventus promissio, in qua principaliter designatur fructus ipsius adventus
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.54 rb (*FL 74*)
Quem patres venturum praesignabant et nos venisse gaudemus
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f. (*FL 34*)
Tenebrosa aqua in nubibus aeris obscura scientia in prophetis
– Siguenza, Cat. 35 f.5 r

**Erit radix Jesse** (Rom. 15, 12 Is. 11, 10) [in adventu]
Apostolus recitans alterius idest Isaiae prophetiam insinuat Christum in carne venisse
GUILELMUS DE LA MARE OM – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.29 r
Cum aliquis magnus venturus est in aliquam civitatem suam
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.20 va etc. (*IL 42*) (*FL 59*)
Devote nobis celebrantibus adventum corporalem Filii Dei
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 (*IL 9*)
Dominus Jesus qui exivit per aeternam generationem a Patre et venit in mundum per carnis assumptionem
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901), 51b (*FL 8*)
Ecclesia isto tempore denuntiat nobis Salvatoris adventum
– Avignon 295 f.9 va (*FL 88*)
Haec verba leguntur Is. XI., in quibus duo occurrunt nobis proponenda, videl caput originis salutaris
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.116 v
(Verbum dulce multiplicat amicos (Eccli. 6, 5))
Hoc verbum pertulit Isaias, qui non minus certe loquebatur de Domino quam si oculis materialibus eum videret
PRAEPOSITINUS – Paris, Nat. lat. 14859 f.215 ra (*IL 63*) (*FL 72*)
In hac epistola hodierna allegat apostolus hanc auctoritatem quam sumit de Is. XI.
BONAVENTURA OM – Paris, Nat. lat. 14595 f.4 v (*FL 101*)
In prima parte huius verbi duplex natura in Christo fuisse notatur
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.55 va etc. (*IL 28*) (*FL 33*)
In quo verbo exprimitur adventus Domini Salvatoris quantum ad nativitatis originem
– Vat. Burghes. 70 f.14 va (*FL 108*)
In verbo proposito recitat apostolus prophetiam Isaiae, in qua praenuntiat et praedicit Salvatorem venturum in carnem
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 682 f.5 v (*IL 38*) (*FL 55*)

(Sperate in eo omnis congregatio populi (Ps. 61, 9)

Ista ultima verba sunt in Ps. Volentibus aliquid obtinere ab aliquo tria sunt attendenda
– Brüssel, B. Royale 21861 f.80

Istud est in epistola hodierna, istud sumptum est ab Is. XI. In illa die radix Jesse
Odo de Castro Radulphi – Troyes 271 f.20 rb (*IL 49*) (*FL 62*)

Quadruplici affectione monet cor humanum: dolore, timore
Nicolaus Gorranus OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.3 vb (*FL 60*)

Quando aliquis magnus debet ire ad aliquam civitatem solent praecedere aliqui nuntii
Nicolaus de Biard (?) – Vat. Burghes. 80 f.179 r (fr. Thomas «Omnibone») (*IL 42*) (*FL 59*)
→ Cum aliquis magnus

Quia diebus istis propinqua erat partui virgo beata
– Avignon 295 f.7 va (*FL 88*)

Tria notantur in verbis propositis. Primo notatur generationis initium
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 f. (*FL 90*)

Verbo isto, quod Dominus ad consolationem lugendum Sion per os Isaiae praedixerat de adventu filii sui in carnem, apostolus utitur
Albertus Magnus OP – Leipzig, UB 683 f.190 rb

**Erit tamquam lignum,** quod plantatum est (Ps. 1, 3) [de s. Andrea; in synodo]

Dicunt naturales arbor, quae de terra sterili ad fertilem transplantatur «Meffreth» (Hortulus reginae) – Ed. Nürnberg 1496

Differentia est inter arborem
Armandus de Bellovisu OP – Vat. Burghes. 341 f.150 v; Clm 90 f.2 vb

In Gen. II(,8) legimus, quod Dominus Deus paradisum voluptatis plantaverat diversis generibus arborum, inter quos posuit lignum vitae
Johannes de Toledo (de Aragonia) OCist. – Valencia, Cat. 182 (*FL 50*)

**Ero quasi ros** et Israel germinabit (Os. 14, 6) [in adventu]

Loquitur propheta in persona Filii Dei
Guilelmus de Malliaco? – Paris, Nat. lat. 3574 f.1; nouv. aqu. 280 f.16

**Erunt signa** in sole (Luc. 21, 25) [in adventu]

Ab illo congrue debet sumi initium humanae laudis
Conradus de Waldhausen Can Aug – Clm 5197 f.49 r etc.
Conradus de Soltau (?) – Göttingen, UB Lüneburg 14. 34

Ad hoc ut subditi honorifice recipiant regem venturum
MICHAEL DE MALTA OESA – Rom, Angelica 69 f.1 ra

Ad laudem individuae Trinitatis tres notabo articulos. Primus erit thematis declarativus
– Schneeberg (Berlin, SB) Gymn. B. f.205 v

Ad natalitia principum celebranda consuevit antiquitus se quilibet praeparare
ALBERTUS DE PADUA OESA – Clm 16129 f.1 ra etc., Edd. 1474 etc.
JACOBUS DE ALEXANDRIA – Prag, Kapitel E. 1 f.1 rb

Ad Rom. XIII(,12) dixit apostolus verba, quae lecta sunt in dominica praecedenti: Nox praecessit
JOHANNES SWARZ – Clm 26625 f.20 ra

Adventus Domini dicuntur dies isti
ECKBERTUS DE SCHOENAU – Trier, StB 229/1397

Aliter exponi potest de adventu in mentem. Cum enim primus Christi adventus fit in carnem
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3281 f. (*IL 61*) (*FL 71*)

Allegorice in sole Christus, in luna beata virgo, in stellis apostoli designantur
– Clm 3582

Allegorice potest verbum intelligi
– Rom, Casanat. 29 f.4 ra (*IL 74k*)

Anselmus in suis orationibus → Beatus Anselmus

Ante diem judicii et in die judicii tria signa erunt, erroris ad decipiendum, terroris ad concutiendum
– CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 9603 f.3 ra (*FL 12*)
→ Notandum est, quod tempore novissimo

Ante initium hodierni evangelii scribit sanctus Lucas in eodem capitulo, quod Christus praedicans diem extremi judicii.
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Bamberg, SB theol. 16 f.99

Antequam exponamus evangelium, prima est solvenda quaestio
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3281 f.17 (*IL 61*) (*FL 71*)

Antequam venit dies novissimus Lucas in his verbis memoriam facit de die novissimo
TERNARIUS DE HEBRATZFELDEN («Rapularius») – Clm 4785 f.3 etc.

Antiqui philosophi volentes determinare de mundi cognitione de tribus principaliter determinaverunt et contulerunt, primo de eius principiatione
– Padua, Anton. 568 f.8 ra

Apostolus 1. Cor. 1. Judaei signa quaerunt . ., ideo apostoli secundum consuetudinem Judaeorum
– Lüneburg, Ratsbücherei 4° 7

Audistis nobis praedicare hodie et exponi evangelium hodiernum
– Pavia, UB 26 f.8 r

Aristoteles III. Topic. Inest Deo justitiam facere
Johannes Herolt (Discipulus) OP – Ed. Mainz 1612 Multae Edd.

Armabit creaturam→ Justum est enim

Audistis, quod ad veteris hominis exspoliationem in hoc tempore nostrae innovationis amor impellit scil. et timor
Gabriel Biel – Gießen, UB 834
(Signavit Deus, quae oportet fieri (Apoc. 1, 19))

Augustinus dicit, quod signum est res quae praeter speciem
– Brüssel, B. Royale 21861 f.3

Augustinus in serm. XXXIII. sup. Johannem
Thomascus Crucifer Strakonicensis – Breslau, UB I. F. 58 f.175

Beati patres quattuor dominicas instituerunt→ Sancti patres
– Sevilla, Colomb. 5-3-33 f.230 r

Beatus Anselmus in suis orationibus extremum diem judicii considerans
– Toulouse 876 f.2 v (*FL 106*)

Beatus enim Hieronymus, fratres carissimi, in annalibus Hebraeorum invenit quindecim signa
Jacobus de Voragine OP – Paris, Nat. lat. 2954 f.14

Beatus Gregorius sup. Ezech. part. I. commendans verbum Johannis (1, 12) Dedit eis potestatem filios Dei fieri
Landulphus Caraccioli OM – Reims 590 f.145 rb

Beatus Lucas scribit nobis hodie mira et terribilia omnibus (hominibus) bonis et sanctis ad laudem et laetitiam
Peregrinus de Oppeln OP – Clm 4632 f.2 ra etc. (*FL 64*)

Beda: Quid impletis nationum operibus sequatur ex ordine, manifestat dicens: Erunt signa
– Prag, UB V.E. 25 f.230 r

Bonne gent nous verons sonablement
– Chartres 429

Bonus Dominus et confortans in die tribulationis, ideo fragilitatem humanam volens prius consulere
– Prag, UB VI. C. 28 f.119 ra

Caelum et terra transibunt→ Tamen terra

Carissimi, Christo Domino in terris cum hominibus conversante
MGR. RICARDUS KILLBYNGTON – Oxford, Bodl. Auct. F. inf. I. 2 f.290 ra

Carissimi, dominica proxima praecedente proposuit nobis adventum Christi in carnem, in quo nobis maxime suam ostendit dilectionem
– Uppsala, UB C 358 f.183

Carissimi, ex quo hodie incipit sanctissimum tempus adventus spiritualis propter quod quaelibet devota anima debet se disponere, ut aeterno sponso copuletur
– Clm 8957 f.290

Carissimi, hodie est sollemnitas Christi adventus. Unde reperio quattuor adventus
– Venedig, Marc. Cl. III. 202–2789 f.3 v

Carissimi, in evangelio praesentis dominicae, quod nos hodie secundum romanae curiae
OSWALDUS REINLEIN (REINDEL) DE NÜRNBG. OESA – Clm 8363 f.26 vb

Carissimi, legimus in Veteri Testamento de tribus magnis benedictionibus Dei
JOHANNES DE WALDEBY OESA – Oxford, Bodl. 687 f.80 v

Carissimi mei, quattuor sunt in his verbis notanda. Primo quod multa signa praecedent diem judicii
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP (Postilla de evangeliis dominicalibus)
– Clm 2774 f.8 etc. cf. G. Meersseman, Le opere . . Arch. Fr. Praed. X (1940) 20–47; Edd. Gw II n. 2248

Carissimi, postquam ut fide devota peragimus adventum Domini
– Melk 640

Carissimi, quia hodie dicturi sumus de secundo signo in sole, idest secunda virtute
– Clm 8363 f.7 va

Carissimi, secundum quod tradunt philosophi, tunc major virtus requiritur in partu
OSWALDUS REINLEIN (REINDEL) DE NÜRNBG. OESA – Clm 8363 f.26 vb

Carissimi, sicut dicit apostolus hodie in epistola: Quaecumque scripta sunt . . Licet verba proposita exponuntur literaliter de signis corporalibus
– Uppsala, UB C 358 f.184 r

Carissimi, timor et tremor et hebetudo mentis, ut ex multis historiis sacrae scripturae colligi potest, cecidit super illos
NICOLAUS LUCAS POLONUS (de Blony) – Cambridge, Corp. Christi Coll. 528

Celebraturus nativitatem Christi fidelis ecclesia Christi signari decet
– Clm 13126 f.249 ra

Christus dicitur sol, Mal. 3. Orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiae, idest Christus in sua nativitate
– Uppsala C. 305 f.33 v

Christus Dominus per scripturas nobis valde incutit timorem de extremo judicio
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 3080 f.6 va etc.

Chrysostomus dicit patrefamilias moriente turbatur domus eius tota et familia eius plangit
– Braunschweig, StB 121

Chrysostomus: Sicut in hoc saeculo luna et sidera mox obscurantur orto sole sic in gloriosa Dei apparitione
Postilla fr. THOMAE DE AQUINO OP – Krakau Jag. 1633 f.38 rb (*IL 70*)

Circa hoc evangelium exponi intendo de adventu Christi in carne
ROBERTUS DE NEAPEL – Rom, Angelica 151 f.508 va (*FL 79*)

Considerantibus nobis verba proposita triplex occurrit quaestio pro eorum introductione
PETRUS DE ALLIACO – Cambrai 490; Ed. Straßburg 1490

Constitutis filiis Israel in deserto locutus est eis Dominus de nube verba legis
HIERONYMUS DE PRAGA – Graz, UB 647 f.132 vb; Warschau, Nat. 3019
JOHANNES DE B(RACULIS) – Prag, Kapitel C.LXXV f.50

Consuetudo est, quod natura humana timet de passionibus et doloribus torporis
– Graz UB 627 f.206 va

Consueverunt homines volentes suis hostibus timorem incutere et illos fugare
ANTONIUS DE BITONTO OM – Ed. Venedig 1496 (*FL 5*)

Consueverunt principum antiquitus natalitia
THEODORUS BOLLICK OCarth – Düsseldorf, LB B 47
→ Principum natalitia

Consulens Dominus humanae fragilitatis tribulationes
HAYMO AUTISSIOD. – Avranches 131 f.9

Continuatio huius evangelii sumitur cap. Luc. ubi supra, ubi quibusdam dicentibus de templo
– Clm 28622 f.4 va

Cuius obscuritatis rationes et causas → Secundum evangelistam Matth.

Cum Dominus noster Jesus Christus fuit in mundo, tunc praedixit discipulis suis multa ventura
CONRADUS BART («Aequipollarius») – Clm 3420 f.2 ra etc.

Cum in ecclesia militante videantur quidam esse justitiae eminentis
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901) p. 36 b (*FL 8*)

Cum omnis scriptura divinitus inspirata
GUILELMUS DE MONTIBUS (de Leicestria) («Filius matris») – Oxford, Bodl. 303 f.2 r etc. (*FL 26*)

De hoc Augustinus de Civitate Dei lib. XVIII. cap. 38.
ANTONIUS DE BITONTO OM – Ed. Frankfurt 1496

de quibus Joel (2, 31) Sol convertetur . . et Apoc. VI (,12) Terraemotus factus est magnus
HUGO DE S. CARO OP – Paris, S. Genev. 2788 f.3 va (*IL 28*) (*FL 33*)

De secundo adventu suo loquens Dominus de signis praeambulis
– Oxford, Bodl. Rawlinson C.547

De tribus causis quare Dominus praenuntiat futura mala
PS. ECKARDUS – Cues 21

De tribus causis secundi adventus
PS. ECKARDUS – Cues 21

Debetis scire, quod in hoc evangelio continetur adventus ad judicium, sed notandum, quod tria sunt judicia, quae homo videret, si prudenter inspiceret
– Venedig, Marc. fond. antic. 158 f.98 v

Dicit beatus Gregorius, quod sol et luna et stellae debent
– Clm 9599 f.3 v; S. Florian 351

Dicit Bernhardus sup. Cant. serm. 2. In beatissimo adventu Christi in carnem 1° apparuerunt signa humanae naturae salvificativa
– Lüneburg, Ratsbücherei 2° 70 f.2 ra

Dicit Isaias (4, 2) In die illa erit germen Domini . . Haec auctoritas primo allegorice de Verbo incarnato, secundo moraliter
ANTONIUS DE PADUA OM – Toulouse 330 f.202 ra; Ed. Padua 1895 (*FL 6*)
BARTHOLOMAEUS, ABB. DE CASIMARIA – Pelplin, Sem. 50 (78) f.1 va

Dicit philosophus: Rerum virtutes cognoscuntur per earum operationes
PAULUS WANN – Edd. Hagenau 1497 etc.

Dicit sanctus Thomas i. IV. dist. 48. Congruum est, quod aliqua signa adventum Christi ad judicium praecedant
«SCULTETI» postilla – Clm 17660 f.1 ra; Breslau UB I. F. 508 f.1

Discipuli interrogantes Dominum de fine huius saeculi respondet eis (Christus) per similitudinem dicens: Videte ficulneam
«FLORES SCTI AUGUSTINI» – Clm 17281

Doctor egregius Hugo libr. de Sacramentis dicit
LANDULPHUS CARACCIOLI OM – Vorau 299 f.161 r

Dominica praecedenti dictum est nobis de adventu in carnem
– Schlägl 143

Dominica praecedenti Dominus ostendit nobis per Ezechielem volatum suorum animalium spiritualium . . Erunt signa – Dominica proxima sancta mater ecclesia proponit nobis adventum Christi in carnem
CONRADUS DE WALDHAUSEN CanAug – Wien, Nat. 14453 etc.

Dominica proxima sancta mater ecclesia → Dominica praecedenti Dominus ostendit nobis

Dominus ac Redemptor noster, fratres carissimi, paratos nos invenire desiderans senescentem mundum quae mala sequantur denuntiat
GREGORIUS MAGNUS – Ed. PL 76, 1077

Dominus ac Redemptor noster perituri mundi mala praevidens nobis intimare curavit dicens: Erunt signa in sole . . Per solem virum justum accipe
HUGO DE S. CARO (?) – Clm 12653 f.6 ra etc. (*IL 28*) (*FL 33*)

Dominus ac Salvator noster in his verbis agit erga filios hominum sicut pius pater erga filium
– Paris, Nat. lat. 13587 f.43 v

Dominus in evangelio hoc quaedam signa
– Clm 12665 f.169 va
(Universae viae Domini . . (Ps. 24, 10))

Duae sunt viae Domini, per quas ad nos venit
– Florenz, Naz. J. II. 43 f.2 ra

Duo facit Christus in hoc evangelio. Primo praemunit discipulos occasione eventuum futurorum contra periculum ignorantiae
– Assisi 481 f.1

Duo facit Salvator in evangelio praenuntians signa sui adventus scil. quia timorem incutit
JOHANNES HUSS – Clm 3581; Ed. Sermones de tempore (Prag 1959) p. 32

Duo fratres mei sunt JCi adventus, primus occultus, non manifestus, primus occultus et humilis
HIERONYMUS ARETINUS – Vat. lat. 1248 f.6 v

Duo hic notantur, quae sunt supernorum permutatio horribilis
«AMICUS» (Distinctiones et themata) – Ed. Basel 1495

Duo innuuntur in hoc evangelio. Primo enim ponitur signum potestatis judiciariae
MARTINUS POLONUS – Edd. Straßburg 1488 etc. (*FL 54*)

Duo sunt adventus, primus occultus et humilis, secundus manifestus et terribilis
GEBOUINUS – Paris, Nat. lat. 3563 f.86 etc. (*IL 14*)

Duo sunt, dilectissimi, adventus Domini et in primo adventu venit redimere
MAURITIUS DE SULLIACO (de Sully) – Paris, Nat. lat. 14925 f.95 rb (*IL 39*) (*FL 56*)

Duplex est adventus Domini in carnem vel mundum per misericordiam
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.140

Duplicem Domini adventum in mundum testante sacra scriptura cognoscimus
FR. LUDOVICUS OM – Clm 2983 f.1 r etc.

Ecce quod non fuit vitiosae vetustatis caligine offuscatum
SINGERUS CORDIGERUS (Siger de Courtray) OP – Troyes 1929 f.127 v

Ecclesia sancta catholica fuit sicut bona mater et pia
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 302 f.126 va (*FL 24*)

Ecclesia sancta catholica velut mater benigna et mitissima
JOHANNES FÜTTERER (?) – Clm 634 f.142

Erunt, scil. tunc ante faciem saeculi signa, scil. mirabilia, iram Dei in peccatores praesignantia
HUGO DE S. CARO (?) – Prag, UB III. C. 8 f.71 ra

et fulmen factum sole lucente raro nocet
– Clm 8376 f.217 ra

et in evangelio currentis dominicae→ Ut verus sol justitiae

et in evangelio hodierno de dominica adventus → Videmus ad sensum

et in evangelio hodierno→ Materia praesentis praedicationis

et in hoc officio pro themate→ Initium hoc epistolae

et originaliter in evangelio praesentis dominicae scribitur verbum praesens → Materia praesentis praedicationis

et sequitur: His autem fieri incipientibus . .→ In praecedenti dominica introduxit ecclesia

Evangelium hodiernum non declarat, quae signa erunt ista
VINCENTIUS FERRER OP – Ed. Straßburg 1494

Evangelium istud agit de adventu Domini ad judicium
– Wien, Nat. 1369 f.4 r

Evangelium istud dividitur in duas partes. In prima parte continentur quaedam ad terrendum peccatores
– Bologna, Archigin. A. 240

Evangelium, quod praeterita dominica lectum est de primo adventu suo, quo misericorditer venit et humilis apparere voluit
– Uppsala, UB C 37 f.57 r

Evangelium tangit de incarnatione Domini, quod Deus voluit homo fieri et hoc fuit signum amicitae magnae
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 4° 1385 f.3 vb

Expeditis utcumque sermonibus de adventu
Conradus de Brundelsheim (Soccus) OCist. – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

Expositio de primo adventu Christi. Nota ergo, quod quattuor signa legimus
Johannes de Gamundia OESA – Michaelbeuren, StiB Man. cart. 97 f.16

Fontinus in descriptionibus universalibus: Tempore pluviae non statim arbor guttas suas stillat, sed primo humorem imbibit
– Kiel, UB 32 f.3 va

Fratres carissimi, triplex est adventus, primus praeteritus, secundus cotidianus, tertius futurus
– Brit. Mus. Royal Coll. 8. F. VI f.3 v

Fratres dilectissimi, Dominus Jesus Christus cupiens nos invenire paratos
→ Dominus ac Redemptor noster, fratres carissimi

Fratres, magnae sunt demonstrationes, quas nobis facit DNJC de caelo
– Carpentras 13 f.67 r (*IL 74d*)

Fratres multa mala venerunt in isto mundo
– Vorau 159 f.101

Gratias DNJCo agere debemus, qui nos ad suum adventum perduxit
– Troyes 1535 f.29 v

Habemus ex jure, quod judex ordinarius
Johannes Gritsch OM – Clm 3340 f.3 etc.

Haec auctoritas tripliciter exponitur. Ad litteram exponitur de extremo judicio
Henricus de Frimaria OESA – Clm 2949 f.2 etc. (*FL 28*)

Haec autem signa quadruplici via considerari possunt
Jacobus de Susato OP – Münster, UB 90 Sp. 130

Haec de adventu Domini sunt. Veniente autem Domino ad judicium in fortitudine et potestate magna
– Oxford, Bodl. Rawlinson C. 547 f.54 v

Haec praedixit Dominus in anno eius XXXIII. 11. kalend. aprilis fer. 3.
Guilelmus Paris. (?) – Clm 14678 f.159 r
Guillermus (Postilla) – Ed. Basel 1511

Haec signa et futura timemus et praesentia videmus. Videmus enim signa mirabilia
Jacobus de Benevento OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.117 vb (*FL 34*)

Haec signa procedunt judicium et tanguntur in Luc. duo. Primum specificatur in Joel ubi dicitur: Sol convertetur
– Innsbruck, UB 358 f.2 v

Haec sunt verba Domini, fratres, in evangelio hodierno loquentis. Erunt signa. In alio evangelio ita dicitur: Sol obscurabitur
– Paris, Nat. lat. 13587 f.116

Haec verba originaliter Luc. XXI. cap., transumptive autem in evangelio praesentis dominicae et fuerunt hic paulo ante coram rev. dissimis patribus vestris recitata
JOHANNES DE RAGUSIO – Basel, UB A. IV. 17. f.82

Haec verba scribit beatus Lucas evangelista. In quibus verbis nobis manifestat, qualiter DNJC venturus est in extremo judicio
– Stuttgart, HB I 219 f.4 rb

Hic agitur de adventu ad judicium et tanguntur in toto isto evangelio tria. Primo quaedam judicium antecedentia
LUCAS PATAVINUS DE VILLA DEI OM – Clm 14281 f.5 vb etc. (*FL 53*)

Hic agitur de adventu Christi ad judicium dupliciter. Primo pertinet ad justum judicium punire malos et remunerare bonos
– Uppsala C. 305 f.29

Hic breviter tria tanguntur, primo praesidentis paternalis potentia, qua a nobis requirit oboedientiam
– Wilhering 62 f.67 r

Hic dicitur de secundo adventu Christi. Dominus ad judicium veniet cum potestate magna, scil. cum omnibus sanctis et angelis
– Stuttgart, LB theol. fol. 200 f.9 ra

Hic, dilectissimi, agit sancta mater ecclesia de secundo adventu Christi, scil. de adventu eius ad judicium
«FAVUS MELLIS» – Clm 14144 f.4 ra

Hic disputat Dominus de fine saeculi, ubi dicit tria, Praedicit enim signa praecurrentia ipsum finem
– Pavia, UB 174 f.1 r

Hic quattuor notantur, secundum quod sunt quattuor adventus, scil. in carnem, in mentem, ad mortem et ad finale judicium
PS. ANTONIUS DE PADUA OM – Ed. Stadtamhof 1739 (*FL 6*)

Hiis autem fieri incipientibus . . Rogemus Dei Filium . . Respicite, quando erunt signa
– Brüssel, B. Royale II. 1142 f.52

His diebus sancta mater ecclesia facit mentionem de adventu Salvatoris
– Paris, Nat. lat. 16500 f.229 ra; 15952 f.21 ra

Hoc evangelium agit de adventu Christi ad judicium, in quo tria dicuntur per ordinem, 1° de quibusdam hunc adventum praecedentibus, 2° de quibusdam in ipso contingentibus
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 91 f.4 va

Hoc evangelium facit mentionem de triplici Christi adventu et quanta pericula ipsum procedent, ut cautius caveantur
JOHANNES WICLIF – Sermones, ed. J. Loserth, I. (London 1887), 9

Hoc evangelium scribitur Luc. XXI., in quo evangelista agit de adventu nostri Salvatoris et de signis praecendetibus
– Clm 18705

Hoc tempore recolit ecclesia adventum Sapientiae Dei in mundum . . Duplex autem est principium sapientiae. Primum est desiderium addiscendi
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Arsenal 855 etc. (*FL 27*); cf. A. Dondaine OP, Guillaume Peyraut, vie et oeuvres, ArchFrPraed. 18 (1948), 162–236

Hoc tempus medium est inter hodiernum diem et natale Domini
– Paris, Nat. lat. 28491 f.78 ra; Clm 28491 f.70 ra

Hodie dilecti, ait sancta mater ecclesia de secundo adventu Christi scil. ad judicandum universum
– Innsbruck UB 764 f.4 va

Hodie Dominus ad increpationem accedit increpans eos qui nolunt ad eum converti
– Leipzig, UB 745 f.3 ra

Hodie in epistola dicitur: Quaecumque scripta sunt . . Jesus bonam doctrinam innuit nobis
MGR. MATTHAEUS (?) – Clm 13446 f.3 ra

Hodie legitur in evangelio de die novissimo et primo de signis
– Stuttgart, HB I 168 f.241 vb

Hodie octo dies audistis evangelium . . de primo adventu incarnationem Christi, qui est factus in amore magno
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 731 f.5 rb

Hodiernum evangelium in signum illud fidei nostrae
– München, UB 81

Homo scil. in justitia moratur sicut sol
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f. 41 v (*IL 28*) (*FL 33*)

Horum signorum differentia
JOHANNES DE RUPELLA OM – Florenz, Laurent. Plut. VIII. dext. 6 f.318 (*FL 48*)

Hos octo dies sancta mater ecclesia proposuit nobis adventum quadruplicem. In hodierno vero evangelio proponit nobis terribilem eius adventum judicii extremi
– Clm 7647 f.2 v

Hucusque posuit Dominus signa eversionis Jerusalem
HUGO DE S. CARO OP – Ed. Paris 1506 (*IL 28*) (*FL 33*)

Hugo de Sancto Victore dicit: Omnia, quaecumque Deus fecit in caelo et in terra propter sensus creavit
JOHANNES DE GAMUNDIA OESA – Karlsruhe, LB Blas. 9; etc.

Huiusce locum santorum patrum praesentia celebrem
– Klosterneuburg 82

Illud evangelium Dominus per hunc modum docens praedicat, quia quodam tempore cum discipulis suis intravit
– Clm 5222 etc.

Illud evangelium scribitur in dominica sequenti adventus, cuius primum fuit, in quo continentur primus adventus Domini idest in mundum
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP – Clm 2774 f.6 etc.
→ In dominica praecedenti lectum fuit

Illud evangelium scribitur Luc. 21
– Berlin, SB, Magdebg. Domgymn. 160; Wolfenbüttel, 77. 9. Aug. 2° f.100 va

Illud verbum potest de anima spiritualiter intelligi
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Clm 8991 f.208 r etc. (*IL 12*) (*FL 14*)

In adventu Domini statuit sancta mater ecclesia quattuor juxta quadruplicem adventum Domini
– Innsbruck UB 393 f.121 ra

In caelis sol convertetur in tenebris Joel II(,31). Iterum in caelis pronuntiat homo quidam Johannes inter cetera saeculi miracula
– Basel, UB A. II. 30 f.3 vb

In dominica praecedenti audivistis de primo adventu istius laudabilis prophetae et Filii Dei, quomodo ille venit in hunc mundum
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 286 f.2 va; Prag, UB I. B. 14

In dominica praecedenti lectum fuit evangelium, in quo continetur primus adventus Filii Dei in mundum
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP – Clm 5957 f.155 va etc.
→ Illud evangelium scribitur in dominica sequenti adventus

In dominica praecedenti recoluit ecclesia adventum Salvatoris in carnem, qui fuit in humilitate et mansuetudine
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Arsenal 855 etc. (*FL 27*); cf. A. Dondaine OP, Guillaume Peyraut, vie et oeuvres, ArchFrPraed. 18 (1948), 162–236

In dominica praecedenti sancta mater ecclesia celebravit adventum misericordiae sanctae incarnationis
– Admont 696

In dominica prima actum est de mansuetudine primi adventus Filii in mundum, in hac subjungitur de adventu eius ad judicium
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 408 f.3 v

In epistola dicitur: Nox praecessit, glossa: infidelitatis
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Linz. StudB 4 f.1 etc. (*IL 8*)
(Quaecumque scripta sunt (Rom. 15, 4))

In epistola hodierna sumpta de Rom. XV. absoluto nomine
– Vat. lat. 1265 f.68; Bord. 402 f.297

In evangelio hodierno et loquitur hoc verbum de die judicii
HENRICUS DE PROVINS OP – Paris, Nat. lat. 16481 f.33

In evangelio isto agitur de adventu judicii, quando autem veniat dies judicii nescitur
– Clm 23386 f.9 r
→ In hoc evangelio agitur de adventu Domini ad judicium

In evangelio isto legitur de die novissimo et ponuntur signa quae futura sunt
– Wolfenbüttel 31. 5. Aug. 4° f.75 ra

In evangelio isto tria Dominus dicit, primo quod signa praecedunt
– Clm 12657 f.1 etc.

In evangelio isto tria nobis sunt consideranda, primo signorum praecursio
– Clm 2705 f.1; 3088 f.1 rb etc.

In evangelio isto tria nobis sunt consideranda, quae a Domino sunt dicta. Primo quod adventum eius multa signa praecedent, de quibus hic dicit: Erunt signa
– Zwettl 287 f.2 r; München, UB 882 4°

In fine istius evangelii: Caelum et terra transibunt . . Verba Domini sunt gratiosa ad trahendum
– Paris, Nat. lat. 18193 f.168

In hac dominica agitur de adventu Domini ad judicium et praedicuntur in hoc evangelio signa et angustiae
«PARATUS» – Ed. Hagenau 1500 (*FL 63*)

In hac dominica agitur de utroque adventu. Nam in epistola agitur de concursu duorum parietum
– Brit. Mus. Arundel 231 f.23 r

In hac dominica secunda sancta mater ecclesia facit mentionem de ultimo adventu Domini
NICOLAUS DE BLONY (Viridarius) – Ed. Straßburg 1498

In hac prima dominica adventus Domini renovatur in ecclesia in officiis per quod ostenditur
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901) p. 35 b (*FL 8*)

In his evangelicis verbis Dominus futura mala praenuntiat propter tria, scil. ut nos a peccato terreat
SUPRAMONS DE VARISIO OM – Paris, Maz. 1043; Pavia, UB 173 I

In his verbis evangelii→ In verbis huius evangelii tria notantur

In his verbis hodie mentio fit→ Lucas in his verbis mentionem facit

In his verbis tria considerantur, primo Christi divinitas, quae notatur in sole
– Klagenfurt, StudB 27 f.5 v

In his verbis tria nobis sunt consideranda. Primo quod judicium multa signa praecedent
– Clm 8210 f.3 etc.

In his verbis tria sunt attendenda. Primo quomodo hoc evangelium praesenti tempori conveniat
ODO DE CASTRO RADULPHI – Troyes 271 f.16 va (*IL 49*) (*FL 62*)

In hoc evangelio agitur de adventu Christi ad judicium. Describitur autem adventus iste dupliciter. Primo describitur terribilis
– Florenz, Naz. J. II. 43 f.3 ra

In hoc evangelio agitur de adventu Christi ad judicium, quia secundum modum saecularem in 1. dominica agitur de adventu Christi
– Mainz, StB I. 122

In hoc evangelio agitur de adventu Domini ad judicium. Quando autem veniat dies judicii nesciatur
– Clm 12660 f.2 r
→ In evangelio isto agitur

In hoc evangelio agitur de adventu Salvatoris ad judicium
JOHANNES DE DABERGOZ – Berlin, SB 542; Hamburg, SuUB, Petri 17

In hoc evangelio agitur de secundo adventu, cuius signa dicuntur
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Angers 240 f.32 va; Paris, Nat. lat. 2910 f.7 v (*IL 34*) (*FL 45*)

In hoc evangelio agitur de secundo adventu scil. judicii, qui adventus honoris, cuius signa praedicuntur
– Berlin, SB (Marburg, WDB) theol. lat. oct. 38 f.14 va

In hoc evangelio agitur principaliter de adventu Domini ad judicium, et dico principaliter, nam agitur etiam ibi de adventu in uterum et etiam de adventu ad judicium
Petrus Hispanus (Johannes XXI.) – Florenz, Naz. E. I. 589 f.2 ra (*FL 38*)

In hoc evangelio dicit Dominus: Respicite et levate capita vestra. Per caput intelligitur mens nostra
Remigius Florent. OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f.5

In hoc evangelio Dominus incutit peccatoribus timorem praedicendo terribilia signa judicii
Lucas de Bitonto OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.14 ra (*IL 37*) (*FL 52*)

In hoc evangelio Dominus loquitur de ultimo eius adventu ad extremum judicium
– S. Florian 319 f.102

In hoc evangelio duo ponuntur, scil. signa adventus ad judicium
– Assisi 477 f.1

In hoc evangelio duplici de causa praedicit signa sui adventus ad judicium sive secundum adventum suum praecedentia, scil. ut mali territi resipiscant
– Clm 2711 f.6 v

In hoc evangelio fit mentio de adventu Christi ad judicium finale, in quo cessabit generatio hominum carnalis in hoc mundo
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 200 f.4 vb etc. (*FL 98*)

In hoc evangelio huius dominicae duplex fit mentio de secundo adventu, scil. ad judicium in majestate
Robertus Silk (?) – Oxford, Bodl. Barlow 24 f.4

In hoc evangelio loquitur Dominus de adventu ad judicium
Guilelmus de Alvernia – Paris, Nat. lat. 15959 f.53 vb (*FL 22*)

In hoc evangelio Lucae ista verba ad ultimum Domini adventum referuntur. Et sciendum est, quod triplex est Domini adventus, primo in carne
Roger de Salisburia – Oxford, Bodl. Hatton 37 f.270 v
(Universae viae Domini . . (Ps. 24, 10))

In hoc evangelio notantur istae tres viae idest opera Christi, judicium
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 f.14 r

In hoc evangelio notatur terror judicii imminentis, dolor conscientiae remordentis
«Tetralogus» – Troyes 1913 f.3 v etc. (*FL 83*)

In hoc evangelio octo ostenduntur. Primo Christus ostendit quod signa debent fieri in sole, luna et stellis, quae debent judicium praecedere
HENRICUS HOLLEN OMin – Braunschweig, StB 140 f.1 ra; Lüneburg, Ratsbücherei 2° 57 f.1 ra

In hoc evangelio ponit Dominus signa propria adventus sui ad judicium. Sol est Christus. Mal. ult. Vobis timentibus nomen meum
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 7692 f.4 etc.
fr. SIBOTO OP – Klosterneuburg 450 f.17r

In hoc evangelio primo terret Dominus reprobos per praedicationem adventus ipsius ad judicium
– Basel, UB A. II. 30 f.4 vb

In hoc evangelio principaliter agitur de adventu ad judicium. Unde Dominus venturus ad judicium signa praedicebat
– Mainz, StB II. 119

In hoc evangelio principaliter agitur de adventu Domini ad judicium, quoniam ne spes elevetur in praesumptionem, si solummodo ageretur de primo adventu
ODO DE CHERITON OCist. – Clm 2636 f.3 v etc. (*IL 50*)

In hoc evangelio Salvator noster tangit quattuor signa
NICOLAUS DE LYRA – Clm 7592 f.1 r etc.

In hoc evangelio tria facit. Primo praenuntiat signa praecedentia judicium extremum
CHRISTIANUS PRETZNER DE KUFSTEIN OESA (Stimulus rusticorum) – Clm 8490 f.133 v

In hoc evangelio tria notantur, primo signorum praecursio, cum dicitur: Erunt signa
JOHANNES BALISTARIUS – Graz UB, 509 f.50 ra (*IL 28*) (*FL 33*)

In hoc verbo Dominus incutit peccatoribus timorem praedicendo terribilia signa judicii
LUCAS DE NEAPEL OP (LUCAS DE BITONTO ?) – Neapel, Naz. VIII. A. 14

In ista dominica agitur de adventu Domini ad judicium, et ideo legitur hoc evangelium, in quo notantur quattuor
«VIRIDARIUS» – Clm 3683 f.2 v etc.

In ista dominica recolit ecclesia adventum Domini ad universale judicium
– Clm 20799 f.203 r

In ista dominica sancta mater ecclesia facit officium de adventu Christi et in sancto evangelio hodierno Christus ostendit nobis sex, quae sequuntur in omni judicio
VINCENTIUS FERRER OP – Ed. Straßburg 1494

In istis evangelii verbis tria nobis spiritualiter occurrunt
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 473 f.53

In istis verbis monemur ad duo, scil. ad judicium et ad respondendum
– Clm 9599 f.2

In isto evangelio agitur de adventu Christi ad judicium, circa quod quinque notantur in eodem, primo praecedentia ad ipsum judicium
JACOBUS DE VORAGINE? – Mailand. Ambros. M. 7. sup. f.5 ra (*IL 32*) (*FL 37*)

In isto evangelio agitur de adventu justitiae. Ad justitiam autem pertinet malos punire
– Salzburg, S. Peter a. V. 11 f.128 rb

In isto evangelio agitur de secundo adventu ad judicium, in quo debemus notare tria, scil. quid contingat ante judicium
– Innsbruck, UB 312 f.4

In isto evangelio describitur adventus Domini ad judicium ut de caelo multiplicibus indiciis praesignificandus
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901) p. 34 a (*FL 8*)

In isto evangelio Dominus duo facit. Primo monet ad timorem terrendo malos
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 9617 f.216 ra etc.

In isto evangelio Dominus tria dicit. Primo quod multa signa adventum eius praecedunt
– Clm 17743 f.2 r

In isto evangelio notantur quattuor, primo signorum futuri judicii descriptio
– Avignon 600 f.1

In isto evangelio notantur quattuor, scil. praesagium finalis destructionis
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Troyes 1263 f.6 v

In isto evangelio tria nobis sunt consideranda. Primo quod multa signa praecedent diem judicii. Secundo quod Dominus post ea ad judicium venit
ANTONIUS PARMENSIS (DE AZARIO) OP – Clm 17631 f.102 etc.

In isto evangelio tria nobis sunt notanda → In isto evangelio t. n. s. consideranda

In isto evangelio ut dictum est, instruimur de ipso adventu ad judicium et hoc quantum ad quattuor
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.31 rb (*FL 74*)

In isto evangelio, ut per timorem adventus judicialis unusquisque fidelis disponatur ad celebrandum et recolendum nativitatem Christi
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901) p. 35 a (*FL 8*)

In praecedenti dominica actum est de adventu Christi in carnem, qui est adventus amoris
JACOBUS DE VORAGINE OP – Permulta Mss. Edd. Vened. 1572 f.8 v etc. (*IL 32*) (*FL 37*)

In praecedenti dominica actum est de adventu clementiae
– Paris, Nat. lat. 14520 f.84

In praecedenti dominica actum est de adventu in carnem vel in mundum ut per mortem suam lavetur humanum genus
ANTONIUS PARMENSIS (de Azario) OP – Clm 7584 f.2 rb etc.

In praecedenti dominica actum est de adventu misericordiae, qui fuit per incarnationem
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 f.6 rb; Mailand, Ambros. P. 37 f.3 v etc. (*FL 3*)

In praecedenti dominica cantavit ecclesia Domini misericordiam
HUGO DE S. CARO (?) – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 473 f.56 (*IL 28*) (*FL 33*)
JOHANNES DE GAMUNDIA OESA – Michaelbeuren, StiB Man. cart. 97 f.16

In praecedenti dominica dictum est de adventu Domini Filii Dei in mundum per humanae carnis assumptionem, in ista vero tangitur de adventu eius ad judicium
– Göttingen, UB Lüneburg 46 f.157 vb

In praecedenti dominica ecclesia facit mentionem de adventu Christi ad judicium. Primus adventus fuit humilitatis
HUGO DE S. CARO (?) – Prag, UB XII. B. 9 f.107

In praecedenti dominica habitum est de primo adventu, in hac mentio fit de ultimo
JACOBUS DE VORAGINE (?) – Brügge, StB 282 f.255 (*IL 32*) (*FL 37*)

In praecedenti dominica introduxit ecclesia evangelium
JOHANNES DE RUPELLA OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.7 vb etc. (*FL 48*)

In praecedenti dominica narrat evangelium de primo adventu Christi scil. in mundum
– Clm 2942

In praecedenti dominica peregit mater nostra ecclesia adventum Christi in carnem ostendens caritatem Dei ad nos
«PARATUS» – Clm 14157 f.4 vb (*FL 63*)

In praecedenti dominica recolimus de adventu Domini eius adventum misericordiae
«VIRIDARIUS» – Clm 3683 f.4 v → In praec. d. actum est de adv. mis.

In praecedenti dominica recoluit ecclesia adventum Christi in carne, quando fuit in humilitate
FR. SYBOTO OP – Clm 26784

In praecedenti dominica sancta mater ecclesia proposuit filiis suis dilectionem Christi
– Gießen, UB 831

In praecedenti dominica ut audistis, sancta mater ecclesia peregit adventum JCi
– Stuttgart, LB theol. qu. 178
→ In praecedenti dominica peregit

In praecedenti ecclesia introducit evangelium, in quo ponitur prophetia de primo adventu Matth. 21a Ecce rex tuus venit tibi
– Prag, Kapitel F. 86 f.1 ra

In praecedenti evangelio dictum est de adventu misericordiae, in isto vero agitur de adventu justitiae
PS. THOMAS DE AQUINO – Ed. Paris 1578 p. 12 etc.

In praecedenti evangelio dictum est de primo adventu Salvatoris nostri, quando venit ad nos
– Florenz, Laurent. Edili 31 f.26

In praecedenti evangelio reducitur ad memoriam humilitas Filii Dei
– Brüssel, B. Royale II. 1142 t f.53

In praecedenti hebdomada sancta mater ecclesia memorabatur adventum Domini in carnem in magna humilitate
– Prag, UB VII. F. 1 f.130 r

In praecedentibus Christus praedixit excidium templi
– Schlägl 75 f.71 c

In praesenti doctrina introducit ecclesia evangelium, in quo ponitur prophetia
JOHANNES DE RUPELLA OM – Paris, Nat. lat. 15940 f.5 (*FL 48*)

In praesenti evangelio specialiter fit mentio de tribus, scil. de caeli alteratione
– Berlin SB (Marburg WDB) theol. lat. oct. 25 f.141

In praeterita dominica cantabat ecclesia duo, misericordiam quam fecit in primo adventu
– Innsbruck, UB 739 f.122 rb

In praeterita dominica recoluit ecclesia adventum regiae mansuetudinis ad amorem
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.116 va (*FL 34*)

In prima dominica actum est de adventu primo, sed in hac dominica agitur de adventu secundo
– Colmar, 57 f.4 ra

In prima parte huius evangelii nota, quod lamentationes creaturarum sui de desolatione
– Clm 19120 f.100 va

In principio Ave Maria. Erunt signa . . → In evangelio hodierno et loquitur

In quo quidem evangelio, quamvis aliqua exponi possint mystice de adventu primo Filii Dei, ad litteram tamen
BERTRANDUS DE TURRE OMin. – Florenz, Laurent. Plut. XI. dext. 5; London, Brit. Mus. Royal Coll. 4. D IV f.1 rb

In sacra scriptura quattuor reperiuntur rerum signa, quae sunt significativa mystica sacramenta
– Braunschweig, StB. 127

In sermone isto intendimus procedere in hunc modum. Quoniam primo verba proposita in themate exponemus
RAIMUNDUS LULLUS OM – Opp. lat. IV (1963) 18

In sermone praecedentis dominicae memini me dixisse, quod inter quattuor adventus Christi, qui solent distingui, duo sunt manifesti
ROBERTUS DE WIMIACO OPraem – Laon 282 f.56 va (*FL 81*)

In sole idest in Christo nascente et moriente ante finem saeculi
ALEXANDER NECKAM – Oxford, Bodl. Wood. empt. 13 f.145 r

In sole, idest viro justo. Eccli. 27, 12 Homo sanctus in sapientia manet
GUILELMUS DE MERULA (?) – Vorau 134 f.69 r

In tota serie huius evangelii dominicalis de quattuor principaliter agitur. Primum est praesagium finalis destructionis
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Vat. Ottob. lat. 557 f.14

In tractatu praecedenti dictum est
«GRATIA DEI» – Danzig, Marien Q 70

In verbis huius evangelii tria notantur, primo signorum praecursio, cum dicitur: Erunt signa
– Clm 11040 f.141 r

In verbis istis Christus innuit duo esse intelligenda. Primum est dignitas praelatorum, cum eos caeli luminaribus comparat, scil. soli, lunae et stellae
– Erlangen, UB 322 f.50 rb

In verbis istis duo mystice notantur. Primo qui fuerint primi patres
– Neapel, Naz. VIII. A. 30 f.2 rb

In verbis istis praedicitur nobis alteratio ecclesiae militantis
– Poitiers 98 f.1 ra

In verbis istis, quibus signis possit adventus comprehendi
– Clm 8960 f.108 r

In verbis praedictis tanguntur duo. Primum est certissima signorum pronuntiatio
– Vat. lat. 9990 f.60

In verbis propositis ostendendum est nobis, quod adventus Christi ad futurum judicium certificabitur nobis signis et miraculis multis
– Bamberg, SB theol. 37 f.5 etc.

Indicit exemplo horrendum, quod sunt timoris
– Basel, UB A. X. 116 f.4

Indigemus valde, ut sciamus, ubi apodiare nos debeamus
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.30 ra (*FL 22*)

Inest Deo justitiam facere. Si ergo corpora, quae hic castigantur diversis plagis
JOHANNES HEROLT (Discipulus) – Basel, UB A. I. 4 f.27 va

Initium hoc epistolae ad Rom. 15,4 Quaecumque scripta sunt
MGR. JOHANNES WALSTADT – Stuttgart HB 225 f.4

Intelligite ad litteram idest in Christi vulneribus quinque
– Clm 23386 f.9

Inter ceteras quaestiones, quas in evangeliis invenimus
AUGUSTINUS DE ASCULO OESA – Rom Angelica 1058
JOHANNES DE GAMUNDIA OESA – Clm 26931 etc.

Interrogatus Dominus, quando templi esset futura destructio
GUILELMUS DE MERULA OSB – Reims 586 f.3 v etc. Multi Mss. (*IL 21a*)

Ista praedixit Dominus implenda appropinquante suo adventu ad judicium sed quia ut dicit Jac. V. Adventus Dei appropinquat
– Padua, Anton. 445 f.14 vb

Ista verba intelliguntur de adventu Christi ad judicium
– Paris, Nat. lat. 18193 f.171

Istis verbis ecclesia sancta facit sicut bonus medicus
– Paris, Nat. lat. 18190 f.68

Istud evangelium describit nobis Lucas de praesenti tempore, in quo Dominus hic transivit in humana natura
«RUSTILOGUS» de tempore – Clm 16476 f.2 rb

Istud evangelium Dominus postmodum (per hunc modum) praedicavit, quia quodam tempore cum discipulis suis diluculo introivit templum
«Rapularius» – Clm 17620 f.12 r; Klagenfurt StudB B. 31 f.2 rb

Istud evangelium non multum allegoria indiget. Haec enim omnia visibiliter fiunt cotidie ad ultionem reproborum
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 750 f.2 v

Istud evangelium scribitur in dominica praecedenti, in quo continetur primus adventus Domini in mundum
Antonius Parmensis (de Azario) OP – Clm 8823 f.6 rb; 2774 f.6 etc.

Istud evangelium scribitur Luc. XXI. et legitur dominica II. in adventu Domini et divitur in duas partes
Albertus Engelschalk de Braunschweig (de Saxonia) – Clm 15610 etc.

Istud signum in sole erit per exlipsim vel per subtractionem
– Salamanca, Univ. 2095 f.238 rb

Istud tempus dicitur tempus de adventu, quia ecclesia in officio diurno
– Admont 647

Istud verbum est Filii Dei ponentis signum
Johannes de Rupella OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.10 (*FL 48*)

Ita scribitur in evangelio hodierno secundum Lucam et ostendit Christus in his verbis, quibus signis possit adventus suus deprehendi
Jacobus de Villaco – Clm 4647 f.71 v etc. (Nomen auctoris apparet in Cod. Admont 303)

Ita scribitur Luc. XXIV. Cum in praecedenti dominica actum est de adventu Christi in carne, qui est adventus amoris
– Berlin, StB., Magdebg. Domgymnas. 160 f.5 ra

Judicium Dei praecedent etiam miracula iram Dei in peccatores designantia
Postilla fr. Thomae de Aquino OP – Krakau, Jag. 1633 f.38 ra; Berlin, SB (Tübingen UB) lat. fol. 800 f.83 va
(Armabit creaturam in ultionem inimicorum (Sap. 5, 18))

Justum est enim, ut peccator, qui in omni creatura offenderat Deum
– Clm 14832 f.15 vb

Lectione hac sancti evangelii, fratres carissimi, prout dicit noster dignar. dignabitur brevi si possum vobis sermone pertrahere
fr. OESA – Rom, Angelica 815 f.1 ra

Legimus, fratres carissimi, quod cum discipuli Domini mirarentur de aedificiis murorum et templi Jerusalem
– Troyes 1961 f.2 v

Legimus in superioribus capitulis evangelii, quod Dominus videns civitatem
HONORIUS III. – Bologna, Archigin. A. 925; Ed. Horoy, Bibl. Patr. I, 609 (*FL 31*)

Lucas in his verbis mentionem facit de die novissimo. Augustinus dicit: Ecce omnia, quae praedixit sacra scriptura
TERNARIUS DE HEBRATZFELDEN («Rapularius») – Clm 26114 f.2 v

Luc. XXI. et in evangelio hodierno → Carissimi, Christo Domino

Luna existens plena signum est manifestum, quod sol descendit
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 302 f.3 rb (*FL 24*)
(Sol convertetur in tenebras (Joel 2, 31))

Magnus inquam reprobatione. Stellae caeli et splendor earum non expandent lumen suum
– Cremona Perg. 97 f.1 ra

Mal. 3. Orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiae, Christus in sua nativitate
– Uppsala, UB C 305 → Mystice sol dicitur Christus

Materia praesentis praedicationis erit de sancto evangelio
VINCENTIUS FERRER OP – Edd. Straßburg 1494 etc.

Memoria futuri judicii et recordatio superabunda est
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.32 rb (*FL 74*)

Miserator et misericors Dominus, qui nullum vult perire, sed omnes salvos fieri
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.277 ra (*FL 46*)
(Universae viae Domini . . Ps. 24, 10))

Misericordia in primo adventu, Luc. 19, 10 Venit filius hominis quaerere
– Schlägl 221 f.11 rb

Moraliter per solem intelligitur ecclesiastica potestas, per lunam saecularis
«Sensatus» – Clm 3096 f.2 ra

Moraliter per solem vir justus intelligitur
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.1 vb (*IL 28*) (*FL 33*)

Mos est sacra scripturae, ut primo de I. adventu, quod primo loquitur de secundo. Primum evangelium fuit de I. adventu
– Brüssel, B. Royale II. 962 f.230 ra

Mystice per solem fides intelligitur
– Mainz, StB I. 113 f.122

Mystice sol dicitur Christus. Unde Mal. IV(,2) Vobis timentibus
JACOBUS DE VORAGINE OP – Brit. Mus. 15. 831 f.10 (*IL 32*) (*FL 37*)

Mystice sol est praelatus, qui debet esse fons totius caloris et luminis
– Braunschweig, StB 125 f.1 ra

Nam sicut dicit Joel II (,31) Sol convertetur
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 2514 etc.

Narrat Hieronymus → Beatus enim Hieronymus

Narrat supra textus evangelii
– Paris, Nat. lat. 3829 f.170 v

Natalitia consueverunt antiquitus cum gaudio celebrari
– Colmar, Bibl. Consist. 150

Non sunt homini mirabilia, sed terribilia, sed sanctis omnibus ad laudem et laetitiam
– Brügge, StB 291 f.2 ra

Nos videmus manifeste in mundo, quod saepe sunt multa inaequalia. Videmus enim, quod in hac vita peccatores prosperantur
HENRICUS A RIMINI – Wien, Nat. 3586 f.109 va

Nostre sires → Notre seigneur

Nota, Christus in judicio disputabit cum judicandis
– Kiel, UB 39 f.31 vb; 91 f.88 vb

Nota jam in annalibus Hebraeorum → Beatus enim Hieronymus

Nota, quae contingunt in sole materiali
– Clm 2702

Nota, quod ad judicium justum pertinet malos punire et bonos remunerare
– Leipzig, UB 699 f.9 ra

Nota, quod adventus Jesu Christi sunt quattuor. Primus fuit in carne
Ps. ANTONIUS DE PADUA («Viridarius») – Clm 22262 f.3
→ Hic quattuor notantur

Nota, quod in speciali in hodierno evangelio
– Bamberg, SB theol. 25

Nota, quod istud evangelium habet duplicem introductionem, unam temporalem aliam historialem
– Clm 15319 f.3

Nota, quod istud evangelium loquitur maxime de his, quae erunt ante diem judicii et sunt ista terribilia
– Oxford, Trinity Coll. D. 71 f.35 r

Nota, quod perfectio vitae christianae circa tria consistit, circa declinationem mali
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS (?) – Mailand, Ambros. P. 37 f.5 rb

Nota, quod propter sex apparebunt signa in creaturis ante judicium Domini. Primo quia justum est ut patrefamilias turbato
– Clm 14812 f.80 va etc.

Nota secundum Chrysostomum et Augustinum non est delectabilius et utilius scriptum in tota divina pagina quam illud de finali judicio
NICOLAUS MAGNI DE JAWOR – Trier, StB 60 f.189 (*IL 45a*)

Nota tres rationes, quare tam terribilia signa praecedent extremum judicium. Prima est ut magnum malum futurum denuntient
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.28 ra

Nota tria signa aeternae damnationis et tria salvationis
– Klosterneuburg 450

Nota triplex causa exprimitur in scriptura, quare vigilare
– Wien, Nat. 693

Notandum est primo, quod ut habetur Matth. 24. 1° quod cum Christus ante passionem
– Budapest, Mus. Nat. 390 f.371

Notandum est, quod tempore novissimo signa quadruplicia apparebunt, primo signa erroris ad decipiendum, secundo signa terroris ad concutiendum
PETRUS PLANK (Flores de tempore) – Clm 7739 f.4 r; 17277
→ Ante diem judicii

Notandum, in I. dominica dicebatur de adventu Filii Dei in mundum
– Graz, UB 969

Notandum primo, quod mala, quae Dominus hic enumerat
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Ed. Straßburg 1496 (*IL 45*)

Notandum, quod adventus Jesu Christi sunt quattuor → Hic quattuor notantur

Notandum, quod christianitas legit evangelium praesens de novissimo judice et cotidie homo judicatur, scil. quando moritur
PETRUS PIRCHENWART – Clm 12726 f.27 r

Notandum, quod Christus praedixit discipulis suis signa in terris quae fuerunt ante diem judicii
– Clm 7647 f.2 v

Notandum, quod sapiens judex quadrupliciter in judicio suo procedit. Ipse enim primo causas et culpas
– Vorau 305 f.51 ra

Notre seigneur, qui nous ayme naturelement nous adit
MAURITIUS DE SULLIACO – Ed. Chamberry 1484 (*IL 39*) (*FL 56*)

Omnipotens Deus paratos nos invenire desiderans
– Autun 7 f.121 v
→ Dominus ac Redemptor noster, fratres carissimi, paratos nos
→ Omnipotens Deus semper paratos nos

Omnipotens Deus semper paratos nos invenire desiderans
HENRICUS AUTISSIOD. – Paris, Maz. 698 f.6

Ortus sol, exordium lunae novae habent illud . . quod . . apparent signa
JACOBUS DE LOSANNA OP (?) – Bordeaux 295 f.48 vb (*IL 29*) (*FL 35*)
GUILELMUS DE SACCOVILLA OP – Paris, Nat. lat. 16495 f.101 va

Paulo superius Dominus praemisit dicens: Exsurget gens contra gentem
WERNER S. BLASII – Ed. PL 157, 739

Per ista verba sancti evangelii debemus intelligere tria. Primo multa signa, quae praecedunt diem judicii → Primo in evangelio isto
CONRADUS BART («Aequipollarius») – Clm 8236 f.189 ra etc.

Per istam septimanam legimus de adventu misericordiae et gratiae
– Clm 7735 f.1 v

Per solem mystice intelligere possumus Christum → Mystice sol dicitur Christus

Per solem vir justus intelligitur → Moraliter per solem

Pius et misericors Dominus et Redemptor noster volens electos suos in omnibus providos esse
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1678 (*FL 73*)

Possunt assignari multae causae, quare XV signa diem judicii praecedant. Prima causa est, ut futurum malum nuntietur
– Clm 9593 f.6 rb

Post litteralem introductionem semper in hoc exiguo opere ad laudem individuae Trinitatis tres articulos detractabo
– Stuttgart, LB theol. fol. 164 f.86 r etc.

Postquam dictum est de adventu Filii Dei ad homines, modo dicendum est de adventu eius contra homines
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist. – Clm 11041 f.6 vb etc. (*FL 11*)

Postquam Dominus superius posuit signa
– Stuttgart, LB theol. oct. 182 f.1 r

Postquam ecclesia in epistola hodierna innuit adventum Christi incarnati in mundum
ROBERTUS DE NEAPEL – Vened. Marc. Cl. III nr. 76 p. 163; Rom, Angelica 150 f.262 vb (*FL 79*)

Praecedens evangelium fuit oleum, istud vinum
– Lille 88 (107) f.4 v

Praecedens evangelium locutum est de adventu Christi in carnem, hodiernum evangelium loquitur de adventu Christi ad districti judicii examen
– Klagenfurt, StudB 105

(Signum magnum apparuit in caelo (Apoc. 12, 1))

Praedicator, qui clamore praedicationis suae mittitur ducere alios in caelum
– Brüssel, B. Royale 21861 f.8

Praedilecti fratres, consuetudo fuit
– Trier, StB 223/1393

Praedixit Dominus excidium templi idem civitatis et populi in evangelio
– Padua, Anton. 492 f.1 ra (*FL 99*)

Praesens evangelium magnum timorem de die judicii incutit audientibus
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.27 vb

Praeter mundum istum sensibilem nota quattuor mundos intelligibiles
– Paris, Nat. lat. 16473 f.146 va

Praevidens vel condescendens et consulens Dominus humanae fragilitati
Haymo de Autissiod – Ed. PL 118, 17

Primo in evangelio isto tria sunt nobis notanda, 1° quod adventum Domini multa signa praecedent, de quibus hoc (!) dicitur
– Clm 4617 f.77 → Per ista verba

Primo notandum, quod Psalmista dicit: A judiciis tuis timui
– Klosterneuburg 448

Primus adventus Domini fuit in magna humilitate et misericordia
– Clm 3582

Principum natalitia consueverunt antiquitus cum gaudio celebrari
Jordanus de Quedlinburg OESA – Ed. Straßburg 1483 etc.
Dillmann Sengelberge OESA – Trier, StB 274/1656 f.140 rb

Pro conclusione huius thematis et pro informatione illius diei terribilis finalis judicii
– Leon, S. Isid. 40

Pro declaratione etc. sciendum, quod secundum quod invenitur in scriptura divinali et patet experientia sensuali
– Pavia, UB 123 f.266 r

Pro evidentia huius thematis formo talem convenientiam. In Deo contemplabunt ipsum qui erunt legales
– Toledo, Cat. qu. 5–30

Pro huius sacri et sancti evangelii historiali declaratione
Antonius de Bitonto OM – Ed. Frankfurt 1492

Pro intellectu est sciendum, quod consueverunt homines in bello ostendere vexilla
– Schlägl 201

Pro introductione evangelii est notandum, quod postquam Dominus Jesus fer. III. post diem palmarum per totam diem docuit in templo
HIERONYMUS DE SALZBURG («Rustilogus» de tempore) – Clm 3421 f.3 rb

Prophetice scriptum est
JACOBUS DE TERANO (vel alius) – Darmstadt, LB 1429

Proponit nobis ecclesia in evangelio hodierno adventum Christi ad judicium ut quos a malo non retrahit pietas
– Vat. Burghes. 177 f.8 v

Propter duplicem causam praedicit Dominus signa haec suum adventum praecedentia
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 12417 f.1 (*IL 57*) (*FL 68*)

Prudentis consiliarii est proprium tria in suis consiliis observare. Primum est ut praedicat difficilia et terribilia
JACOBUS BLANCUS – Neapel, Naz. VIII. A. 24 f.1 r; Pavia, UB 479 f.1 ra

Quaecumque scripta sunt→ In epistola hodierna

Quaeramus, quare Dominum venientem ad judicium haec signa praecedant
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.66 va

Quaeri solet, quare hoc evangelium legatur in primo adventu, cum ad secundum pertineat
– Barcelon, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192

Quaeritur super illud: Appropinquat redemptio vestra (Luc. 21, 28); contra: Redemptionem misit Dominus populo suo (Ps. 110, 9)
– Clm 15000 f.1 va

Quaeritur, utrum omnia prophetarum dicta jam sunt realiter completa
BARTHOLOMAEUS DE PISA OM – Clm 8338 f.207

Quamvis enim unusquisque homo judicatur in morte secundum merita et demerita
JOHANNES DE WERDEN («Paratus») – Darmstadt, LB 371 etc.

Quamvis Jesus Christus in morte cuiuslibet singulare judicium
FRANCISCUS DE AST OM – Paris, Maz. 1039 etc.

Quamvis istud evangelium secundum ordinarium romanae ecclesiae legatur apud nos scil. de adventu Christi ad judicium
– Basel, UB A. X. 56 f.100 v

Quamvis multiplex sit adventus Domini, tamen praesens evangelium est de adventu Domini ad judicium
LEONHARDUS OM (compilator) – Stuttgart, HB I 118 f.2 ra

Quamvis ut ait ille magnus pater Augustinus in libr. 2. contra Pelagium
NICOLAUS DE BLONY (Viridarius) – Ed. Straßburg 1498

Quando Dominus noster fuit in mundo, tunc discipulis suis multa ventura
CONRADUS BART («Aequipollarius») – Clm 721 f.139

Quando res et bona alicuius attestantur in manu regia, ostia domus vel camerae
JACOBUS DE LOSANNA OP (?) – Bordeaux 295 f.47 vb (*IL 29*) (*FL 35*)
GUILELMUS DE SACCOVILLA OP (?) – Paris, Nat. lat. 16495 f.98 rb

Quantumcumque pater filium diligit, si non recipit verba doctrinae suae tunc conatur eum ducere per terrorem
– Prag, UB VIII. B. 28

Quattuor in his verbis possunt notari, inprimis in hoc quod dicitur: Erunt signa in sole notatur manifestatio sanctae Trinitatis
– Laon 300 f.11 r

Quattuor notabilia signa extremum Dei judicium praecurrentia memorantur recitantur in evangelio hodierno
– S. Florian 226 f.22 va

Qui bene vult loqui
– Paris, Nat. lat. 18181 f. 281

Quia duae partes justitiae sunt juxta istud Ps. 36, 27 Declina a malo et fac bonum, ad quae inducunt timor et spes
– Toledo, Cat. fol. 10–15 f.1 ra

Quia duo sunt reges, utique duo sunt et regna
HUGO PONTINIAC. – Zwettl 119 (*IL 27*)

Quia jacula praevisa minus laedunt, incutit cautelam circa finem mundi
– Charleville 31 f.116 rb

Quia legitur in eodem capitulo, quod quando Jesus vidit, quod Judaei portabant munera et mittentes in gazophylatium
«CRISANTIUS» – Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. oct. 22 f.1

Quia magnus valde et terribilis dies extremi superveniet examinis
GODEFRIDUS DE ADMONT OSB – Ed. PL 174, 51

Quia multiplicem utilitatem . . poni amplius in his verbis
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 (*FL 46*)

Quia multum terribile sit extremum judicium
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 3080 f.11 rb etc.

Quia scriptum est : Bonus Dominus → Scriptum Nah. 1, 7 Bonus Dominus

Quia splendor patrinae gloriae
– Freiburg (Schweiz) L 18

Quia sumus adventum DNJCi exspectantes, veri solis illuminantis
– MICHAEL HORBRANT OESA – Köln, StA GB qu. 56 f.1 r

Quibusdam interrogantibus Dominum et Salvatorem nostrum
BRUNO ASTENS OSB. – Ed. PL 165, 749

Quid paleis ad triticum, dicit Dominus, numquid non verba mea sunt quasi ignis ardens
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 p. 22 (*FL 36*)

Quod alius evangelista manifestius posuit: Sol obscurabitur (Matth. 24, 29)
– Melk 1673 f.36

Quod Deus Pater est et Dominus, ostenditur in hoc evangelio
– S. Florian 356 f.7

Quodam tempore discipuli Christum interrogabant de die judicii
– Prag, UB VI. E. 6

Quoniam eruditi viri est, secundum quod exigit materia, sic in unaquaque re loqui. Ideo de adventu Domini in carne praedicta verba
FR. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.164 r (*FL 86*)

Quoniam in hoc adventu facit ecclesia de triplici adventu mentionem
– Rom, Casanat. 29 f.1 ra (*IL 74k*)

Quoniam secundum beatum Gregorium: Minus ferunt pericula quae praevidentur
– Assisi 462 f.1 r

Rationabiliter nomine solis
MICHAEL DE MALTA OESA – Rom, Angelica 69 f.3 v

Redemptor noster neminem in judicio vult
– Paris, Nat. lat. 568 f.165

Requirentibus discipulis a Domino signum adventus eius in majestate damnationis saeculi
ROBERTUS GROSSETESTE – (*IL 66*) (*FL 78*)

Requirentibus discipulis de consummatione saeculi exponit eis signa
– Wilhering 138 f.1 v

Requisitis a discipulis de fine mundi huius sicut praesens evangelicae lectionis ordo insinuat
GODEFRIDUS DE ADMONT OSB – Ed. PL 174, 55

Rogemus Dei Filium → Hiis autem fieri incipientibus

Sacrosancta mater ecclesia in praesenti sacratissimo tempore desideratissimum Domini adventum incipit celebrare
JOHANNES DE MINDA (Eleemosinarius) – Berlin, SB (Marburg WDB) theol. qu. 109

Saepe multum volvendo mecum de motu ancipiti statuque vario
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 3080 etc.

Salvator Jesus Christus volens nos sanctam suam solitam misericordiam praevenire
PETRUS SALINERII OM – Toulouse 331 f.12 va

Salvator noster, dilectissimi fratres, praeparatos nos→ Dominus ac Redemptor noster, fratres carissimi, paratos nos

Salvator praedicans discipulis suis civitatis templi subversionem
– Wien-Schotten 91

Sancta ecclesia praecedenti dominica recoluit adventum Christi in carnem, quae fuit mansuetus
JACOBUS DE JÜTERBOG OCarth. – Ed. Hain 9331

Sancta lectio evangelica, fratres carissimi, istius primae dominicae adventus Domini nos instruit
– Graz, UB 973

Sancta mater ecclesia in hac dominica praenuntiat adocutum Salvatoris DNJCi ad judicium
– München, UB 85 f.171

Sancta mater ecclesia proposuit nobis adventum Christi in carnem, in quo nobis maximam ostendit dilectionem
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 697 f.12 rb

Sancta mater ecclesia sicut pia et sapiens mater
HUGO DE PRATO FLORIDO – Ed. Zwolle 1480 (*FL 32*)

Sancti patres quattuor dominicas statuerunt ad honorem nativitatis Christi, quas vocaverunt dominicas de adventu
OTTALINUS DE FRANCONIA OCist. – Basel, UB B. X. 32 f.1 r
PETRUS DE PADUA OM – Padua, Antoniana 435; Graz UB 1578 f.193 r (*FL 67*)

Sanctissimus pater noster Augustinus sic inquiens ait: Quamvis DNJC in morte cuiuslibet singulare judicium
JOHANNES DE GAMUNDIA OESA – Clm 26931 f.1 va etc.

Sanctus Lucas describit nobis → Beatus Lucas scribit nobis

Sap. 5, 18 Armabit creaturam → Justum enim est

Sciendum est, quod duo sunt inter alia, quae retrahunt hominem a malo
PHILIPPUS DE MONTE CALERIO (Janua) – London, Brit. Mus. Royal Coll. 4. D. IX f.1 etc.

Sciendum, quod Christus vocatur sol et assimilatur soli in sacra scriptura et a doctoribus multis et hoc multis de causis
THIDERICUS DE ARNEVALDE – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 292 f.12 v; Lünebg., Ratsbücherei 2° 54 f.2 rb

Sciendum quod hoc evangelium facit mentionem de adventu Christi ad judicium finale
– Salzburg, Stud.B. M. II. 104

Sciendum quod in sacra scriptura sex genera adventuum Domini reperimus
– Straßburg 5187 f.2 r (Mendicus); Trier StB 342/2014

Sciendum quod inter ceteras quaestiones → Inter ceteras quaestiones

Sciendum secundum beatum Bernardum, quod quadruplex est Christi adventus, primus ad homines
Johannes de Gamundia OESA – Clm 26931 f.3 rb

scil. signum obscuritatum, sicut erit in hoc evangelio, Dominus incutiens peccatoribus
Lucas de Bitonto OM – Klagenfurt, Bischöfl. Bibl. XXX. e. 1 (*IL 37*) (*FL 52*)
→ In hoc evangelio Dominus incutit

Scire debetis, filii carissimi, quia sicut mira et stupenda
Johannes Herolt OP (Discipulus) – Ed. Mainz 1612. Multae Edd.

Sciscitantibus de fine mundi et destructione templi inter alia respondit Dominus sic: Erunt signa
– Brüssel, B. Royale II. 1132 f.298 v
→ Requirentibus discipulis

Scitis, fratres carissimi, ex symbolo sacrae fidei, quod Christus venturus est
Johannes Herolt OP (Discipulus) – Clm 7529 etc. Multa Mss. Multae Edd.

Scribitur Apoc. XX., quia beatus Johannes legitur se talem visionem vidisse: Ecce, inquit, et vidi thronum
Thomas crucifer Strakonicensis – Clm 14299 f.8 vb etc.

Scribitur Luc. XXI. et legitur in praesentis dominicae evangelio. Videmus, quod existens in carcere dure oppressus et apprensus raro dormit
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 637 f.293

Scriptura referente didicimus Deum in mundi principio lucem creasse
– Clm 28495 f.97 r

Scriptum Nah. 1,7 Bonus Dominus et confortans in die tribulationis, ideo fragilitati humanae volens consulere Dominus tribulationes et pressuras
Aegidius monachus (Postilla) – Klagenfurt, StudB pap. 61 f.3 ra etc.

Secundum beatum Gregorium in quadam homilia plurimorum martyrum: Dominus ac Redemptor noster perituri mundi incurrentia mala denuntiat
– Marseille 397 f.6 r

Secundum catholicorum doctorum sententiam si Deus secundum rectitudinem suae justitiae
– Paris, Maz. 429; 732 f.25 ra

Secundum evangelistam Matthaeum signa in sole et luna et stellis aut obscuritas solis et lunae et stellarum, quae adveniente Domino ad judicium obscurabuntur, cuius obscuritatis rationes et causas, prout Dominus inspiraverit, videamus
FR. ALBERTINUS A CREMONA OESA – Cremona Perg. 29 f.2 rb; Rom, Angelica 443 etc.

Secundum ordinarium romanae ecclesiae, omnium ecclesiarum matris et magistrae evangelium istud: Erunt signa . . in prima adventus dominica legitur
DIONYSIUS CARTH. – Opp. t. 29 (1905), 12

Secundum quod de adventu tenet fides catholica nostra, quae est verissima et scriptura sancta et sancti probant
– Padua, Anton. 452 f.1 r

Secundum quod hos colligimus ex scriptura necnon ex dictis sapientium
– Venedig, Marc., ap. Joh. et Paulum 351

Secundum sanctum Thomam per signa devenimus in cognitionem signatorum
– Basel, UB B. VIII. 19 f.5 vb

Semel locutus est Deus idest Verbum aeternaliter genuit
– Avranches 691 f.82 v

Sequitur: Hiis autem fieri incipientibus → In praecedenti dominica introduxit ecclesia

Sermo noster erit de sancto evangelio hodierno, quod totum est doctrina et instructio Jesu Christi
VINCENTIUS FERRER OP – Edd. Straßburg 1494 etc.

Sic scribitur per apostolum ad Romanos hodie: Fratres, quaecumque scripta sunt . . Filius sapiens laetificat patrem suum
– Prag, UB III. D. 11

Sicut dicit glossa super illo verbo Ps. 17, 23 Quoniam omnia judicia eius in conspectu meo. Duplex est judicium Dei
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Edd. Venedig 1491 etc. (*IL 12*) (*FL 14*)

Sicut dicit Joel: Sol convertetur in tenebris . . Joh. Apoc. 6. et terraemotus factus est magnus
– Prag, UB X. B. 14 f.2 rb

Sicut dicitur Matth. 24., ubi loquitur Dominus de adventu judicis, de die illa et hora nemo scit
– Uppsala, UB C 356 f.2 rb; C 343

Sicut dictum est supra, ecclesia praedicit nobis futurum esse universale judicium
REGINALDUS DE PIPERNO OP — Paris, Nat. lat. 3558 f.36 ra (*FL 74*)

Sicut homines in civitatibus faciunt statuta sua, ita et Deus quaedam statuta facit
– Prag, UB X. H. 22 (2. series); III. D. 11

Sicut in sole et luna et stellis fuerunt signa nascentis, ita
ALANUS AB INSULIS OCist. – Clm 17458 etc. (*IL 3*)

Sicut saepe diximus, theologi distinguunt tres Christi adventus corporales, scil. in uterum, in mundum, ad judicium
CAESARIUS DE HEISTERBACH OCist – Ed. Köln 1615

Sicut tria sunt, quae naturales operationes faciunt, scil. principium, quia res, quae caret principio, finem habere non potest
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Clm 13429 f.111? etc., cf. Th. Käppeli, La tradizione manoscritta delle opere di Aldobrandino de Toscanella, Arch. Fr. Praed. VIII (1938), 163–92

Sicut venit judex ad consistorium, ut proferat sententiam, sic venit Christus ad judicium
– Clm 7963 f.215 rb etc.

Signa in sole et luna et stellis → Secundum evangelistam Matthaeum

Signa praecedentia judicium fiunt in creatura naturali videl. in sole
«PIPER» – Schlägl 212 (*IL 62*)

Signavit Deus, quod oportet fieri → Augustinus dicit, quod signum

Signum dupliciter dicitur
ROBERTUS GROSSETESTE – London, Brit. Mus. Royal Coll. 7. D. XV. f.1

Signum magnum → Praedicator, qui

Sol convertitur in tenebras → Magnus, inquam

Sol praelatus in religione, primo quia sol illuminat et accendit
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3281 f.21 ra (*IL 61*) (*FL 71*)

Sol sunt praelati ecclesiae, qui secundum Joelem prophetam in tenebras convertuntur
– Clm 11040

Soli comparatur status religionis, primo quia sol non videtur vulgo major
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3281 f.20 ra (*IL 61*) (*FL 71*)

Sumantur illa verba → Carissimi mei, quattuor sunt

Superius dictum est de adventu in carne, hic dicitur de adventu ad judicium
– Rouen A. 582 f.1 r

Supra praecedenti capitulo desumpta fuit Christi doctrina
– Florenz, Laurent., Plut. XX. 36 f.53 v

Tacitis quinque signis, quae contingunt in sole materiali, in Christo vero in sole magna signa erunt
– Clm 18304 f.4 ra; 24821 f.5 va

Tamen terra nullum stabilius elementum. Unde Eccle. 1,4 Terra in aeternum stat
FR. GALFRIDUS DE BLENEAU OP – Arras 759 f.82 rb

Tempus adventus dominici in quattuor dominicis celebratur, quia quadruplex est Domini adventus, primus in mundum per carnis assumptionem
– Prag, UB VII. F. 3

Tempus istud, in quod hodie intravimus et sumus gratia Dei, tempus adventus Domini nominatur
– Pavia, UB 26 f.1 r

Terror judicii imminentis, dolor conscientiae remordentis
– Graz, UB 1032 f.27 r

Timorem Dei judicii hic Deus incutit → In hoc evangelio Dominus incutit

Totius scriptuare Dei oracula intuentes reperimus, quod in Christi temporali adventu quattuor signa concurrunt scil. in lege
LUDOVICUS MOYS? – Sevilla, Colomb. 5–1.11 f.29 r

Totum tempus praesentis decursus a principio mundi
DIMALDUTIUS DE FORLIVIO OESA – Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. qu 104

Tria communiter sunt, quae omnes homines ex toto coröde audiunt et bene intelligunt
– Cambrigde, Trinity Coll. B. 14.41

Tria nobis sunt consideranda, primo quod adventum Domini multa signa praecedunt, de quibus hic dicitur: Erunt signa
– Clm 16036 f.4 v

Tria sunt quae naturales operationes → Sicut tria sunt

Ubi quattuor notantur → Hic quattuor notantur

Ubi sciendum est, quod per solem intelligendum perfecti et contemplativi
JOHANNES DE GAMUNDIA OESA – Karlsruhe, LB Blas. 9; Trier, StB 283 etc.

Ubi sciendum, quod officium ipsius adventus in quattuor dominicis est distinctum
– Sevilla, Colomb. 5–2–11 f.5 ra

Una fidelis summa propositio naturaliter lucet in corde omnium
– Florenz, Ricardiana 406 f.122 r

Unde in praesenti sermone tria sunt dicenda. Primo quae sunt illa signa, quae erunt in sole et luna
– Graz, UB 849 f.29 v

Universae viae Domini → Duae sunt viae Domini

Universae viae Domini → In hoc evangelio notantur istae tres viae
Universae viae Domini → Misericordia in primo adventu
Unumquodque melius consummatur in loco proprio
– Prag, UB I. A. 28
Usus et consuetudo est
– Graz, UB 627 f.206
Ut ait Moyses, fecit Deus duo magna luminaria
CAESARIUS DE HEISTERBACH OCist. – Ed. Köln 1615
Ut verus sol justitiae lumen caelestis
– Vat. lat. 1264 f.226
Valde convenienter sancta ecclesia post dominicam, in qua recoluit adventum in carnem
– Wolfenbüttel Helmst. 448 f.108 va
Venerabilis Alanus dicit: Sicut in sole et luna . . fuerunt signa
JOHANNES EINKURN – Erlangen, UB 313 f.23 (*FL 43*)
Venit Christus Dominus in primo adventu pacem nostram quaerere
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.23 (*FL 22*)
Venturi finis in sole idest in Christo nascente et moriente
HONORIUS AUGUSTOD. – Paris, S. Genev. 1210 f.2 va; Clm 15912 f.130 (*FL 30*)
(Videbunt filium hominis (Luc. 21, 27))
Verba ista evangelica in se continent aliqua dura et terribilia, quae praecedent extremum judicium
– Leipzig, UB 756 f.3 ra
Verba ista licet ad litteram dicta sunt de secundo adventu scil. ad judicium
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Ed. Straßburg 1483
Verba ista scripta sunt in Luca, hodie in ecclesia recitata, ad quorum intelligentiam est notandum, quod in fine mundi in omnibus creaturis erunt signa non laetitiae, sed tristitiae
– Assisi 525; Erfurt, oct. 58 f.1 va
Verba proposita, carissimi, quae scripta sunt Luc. XXI. secundum sensum mysticum et spiritualem possunt esse dicta de praedicatoribus Dei verba praedicantibus
AUGUSTINUS TRIUMPHUS DE ANCONA OESA – Rom, Angelica 158 f.1 rb
Verbum hoc est Filii Dei ponentis signum adventus sui ad judicium, ut qui modo celebrant adventum per misericordiam, non timeant illum qui erit per justitiam
– Leipzig, UB 488 f.14 v

Verbum illud est Domini Salvatoris signa determinationis saeculi praedicentis, in quo primo praedicit signa in caelo spirituali
– Clm 7779 f.28 vb

Verbum propositum scribitur in evangelio hodierno. In quo evangelio Dominus principaliter duo intendit, primo peccatoribus incurrere timorem
– Clm 7654 f.3

Videmus ad oculum semper
«SENSATUS» – Clm 3096 Permulta Mss.

Videmus ad sensum, quod est triplex signum
PAUL CHOLNER (Petrus Roger?) – Clm 14590 f.4 r; Paris, Nat. lat. 14968 f.154
→ Videtis ad sensum

Videmus, quod aliquis dolens alium ab amore
HELMOLD ARENDORPP – Lüneburg, Ratsbücherei 2° 9 f.2 ra

Videmus, quod cum homo
– Clm 3096 f.2 vb

Videmus, quod quilibet . . ydicana? proprium prolis diligit
«SENSATUS» – Clm 3096 f.1 vb Permulta Mss.

Videtis ad sensum, quod est triplex signum, signum amoris
PETRUS ROGER (Clemens VI.) – (*IL 58*) (*FL 69*)

Videtur in humano judicio, quando reus condemnandus est
FRANCISCUS DE ABBATIBUS OM – Uppsala, UB C 270 f.4 ra

Viso de signis, quae apparuerunt in sole Christo videndum est de signis, quae apparuerunt in luna virgine gloriosa
– Breslau, UB I. Q. 432 f.73 r

Vivus est sermo Dei . .
– Amiens 284 f.69 v

Volens Christum in novissimo judicio non venire terribiliter ad ipsius condemnationem
NICOLAUS DE KMUNDEN – Prag, UB VIII. C. 17 f.50 ra

Volens Christus hominem ad aeterna gubernare per mysticum horum verborum sensum intellectum
– Bordeaux 287 f.127 vb (*FL 94*)

Volens Deus nos invenire paratos ad suam decentem receptionem in sui nativitate
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 338 f.6 r (*IL 29*) (*FL 35*)

Volens Dominus discipulis ostendere statum extremi sui judicii, signa quaedam terribilia praedixit
CAESARIUS DE HEISTERBACH OCist. – Ed. Köln 1615

Volentes aliquem regem venientem commendare, commendant aliquando dignitatem personae
– Avignon 295 f.8 rb (*FL 88*)

**Est homo,** bos, vitulus, aquila, leo Christus vocatus
UDALRICUS GRISEY DE LILIENFELD – Clm 3436 f.174 etc.

**Esther pavens periculum** (Esth. 14, 1) [in capite jejunii]
Quoniam remedium poenitentiae ad impetrandam veniam
– Vat. Burghes. 177 f.84 ra

**Esther regina fletibus et luctui véstita** (Esth. 14, 2) [in capite jejunii]
Nota, quod cinis est pulvis de terrena substantia resolutus
JOHANNES EINKURN – Erlangen, UB 313 f.102 v (*FL 43*)

**Estote fortes in bello** [de s. Andrea, de apostolis]
Carissimi fratres, invenimus scriptum hoc, quod modo audistis, quod DNJC mandavit discipulis suis, ut fuissent fortes in bello
– Paris, Nat. lat. 3576 f.168 v
Quanto frequentius audivimus verbum, tanto magis est nobis timendum, si non studeamus, quod audimus operibus adimplere
– Prag, UB XII. A. 14

**Estote prudentes sicut serpentes** (Matth. 10, 16) [de apostolis]
Ad duo invitat nos Dominus, ad prudentiam et simplicitatem. Ad primum contra haereticorum errores
– Angers 255 f.8 r; Assisi 470 f.393 ra
Ad nostri custodiam exhortatur
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 226 f.176 rb
Apostolica vos verba, fratres carissimi
– Cambridge, Trinity Coll. 105 f.55 v
Ass. haeretici et tyranni, contra primum fuit eis necessaria prudentia
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.264 r

Dat ergo hic Dominus nobis perfectam doctrinam et manifestam bonae vitae
– Paris, Nat. lat. 3737 f.73
Dicitur etiam, quod serpens toto reliquo corpore caput circumtegit
– Paris, Nat. lat. 14957 f.111
Docuit enim Dominus discipulos suos
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Clm 12657 f.177 vb Multa Mss. (*FL 64*)

Duo praecipue erant apostolis necessaria, sapientia et patientia
– Paris, Nat. lat. 12417 f.71 va

Duos hostes habuerunt apostoli, haereticos et tyrannos → Nota, duos hostes

Haec sunt verba Jesu Christi apostolos suos docentis, qui fuerunt sui documenti exsecutores
– Vorau 192 f.19 r

Hoc dixit Dominus discipulis et per eos nobis mandavit
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.6 vb (*FL 22*)
(Si separabo pretiosum a vili (Jer. 15, 19))

Jeremias ad quemlibet praedicatorem loquitur verba ista: Tu praedicator si pretiosum idest animam hominis separaveris a vili idest a peccato
– Graz, UB 841 f.22 v

In hac epistola invitamur ad tria, primo ad prudentiam
– Paris, Nat. lat. 3556 f.107

In his verbis ad nostri custodiam exhortamur
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 195

In isto verbo informat Salvator apostolos et apostolicos viros
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.185 v (*IL 38*) (*FL 55*)

In verbis istis duo facit Dominus. Primo hortatur apostolos suos ut malum praecaveant
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 120

Invitat Dominus apostolos et sequentes eorum ad prudentiam
– S. Florian 361 f.317 rb

Magister veritatis nos erudit et informat in schola evangelicae disciplinae
PETRUS BLES. – Gieles IV, 170

Miles debet esse praecipue armatus contra ista tela, quibus utitur inimicus
GUILELMUS DE LAVICEA OM – Graz UB 1032 etc.

Monemur in epistola hodierna ad prudentiam, quae multum diligenda nobis est triplici ratione
GUILELMUS PERALDUS OP (Ps. Guilelmus de Alvernia) – Permulta Mss. et Edd. Hain 8225 ff. (*FL 27*)

Non confidatis
– Paris, Nat. lat. 2925 f.287 v

Nota, duos hostes habuerunt apostoli, scil. haereticos et tyrannos
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.5 rb etc. (*IL 57*) (*FL 68*)

Nota serpens prudentiam suam in tribus ostendit. Primo caput suum summe custodit
– Braunschweig, StB 165

Praecipitur in evangelio ut aedificaturus turrim
HENRICUS DE S. VICTORE – Paris, Nat. lat. 14589 f.34 r etc.

Propter tria, primo in pellis depositione scil. veterem conversationem
– Klagenfurt, Stud. Bibl. Pap. 105

Prudentes esse debemus idest praevidentes futura pericula
GUILELMUS PERALDUS OP (Ps. Guilelmus de Alvernia) – Permulta Mss. et Edd. Hain 8225 ff. (*FL 27*)

Quod tales velit esse ecclesiae praelatos, manifeste monstravit
– Brit. Mus. Royal Coll. 12. F. XV. f.156 va

Quoniam apostoli erant pugnaturi contra astutiam daemonorum, philosophorum et haereticorum
– Perugia 1226 f.290 va

Scriptum est Job XII(,7) Interroga jumenta . . Propter hoc Dominus confundere volens praesumptionem humanam
THOMAS BRITO – Erlangen, UB 325 f.33 rb Pleraque Mss. (*IL 71*) (*FL 85*)

Serpens quando jacet in rota idest in gyro contra solem
– Brit. Mus. Royal Coll. 10. A. VII f.133 v

Serpens tres naturas habet
– Paris, Nat. lat. 379 f.8

Tangitur sapientia ex sagacitate naturali ad discernendum prudenter
FR. JOHANNES VINCELLENSIS (de Joncels) – Clm 11458 etc. Ed. Hain 9431s

Verba ista, carissimi, scripta sunt in evangelio beati Matthaei et sunt verba Domini loquentis ad discipulos suos et mittentis eos ad praedicandum
– Troyes 1776 f.161 rb

Vulgariter dicitur: Encontre vezié recuit . . Necesse est enim et clavum clavo recondi
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.128 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Vult Dominus ut excoriamus nos a conversatione peccati forinseca
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.6 va (*FL 22*)

**Et mare super eos desuper erat** (3. Reg. 7, 25) [de apostolo]

Legitur enim praedicto libro Regum, quod rex Salomon misit et tulit Hyram de Tyro
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Maz. 1010 f.250 ra etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

**Et quietum studium,** et attentum silentium tanti viri festivitas monent, immo compellunt aliquid dicere [de s. Andrea]
NICOLAUS CLAREVALL. OCist. – Ed. PL 144, 828; 184, 1049 (*IL 43*)

**Euntes in mundum universum** (Marc. 16, 15) [de quadragesima]
Verba sunt gloriosi illius praedicatoris et mundi fabricatoris Jesu Salvatoris
«GEMMA FIDEI» – Edd. Hagenau 1507 etc.

**Evangelistis evangelizare** [Prolog. in Sermones]
MAURITIUS DE SULLIACO (de Sully) – Paris, Nat. lat. 14925 f.57 (*IL 39*) (*FL 56*)

**Ex ipso et per ipsum** et in ipso sunt omnia (Röm. 11, 36) [in adventu]
Consideratio prima de esse divino in se
CASPAR SCHATZGERUS OM – Clm 9056 f.1 r

**Ex more docti mystico** (Hymn. ad Invitat.) [in capite jejunii]
Nota quod utilitas jejunii est multiplex. Legitur enim jejunium valuisse ad iram placendam
– Wien, Nat. 1693 f.111 rb

**Ex te mihi egredietur,** qui sit dominator in Israel (Mich. 5, 2) [in adventu]
Sicut dicit Augustinus: Peccator nihil est
– Laon 295 III

**Excita, Domine potentiam tuam** (Ps. 79, 3) [in adventu]
Continent haec verba petitionem altissimam
– Monte Cassino 213 f.3 ra
Desiderium antiquorum patrum de adventu Christi hic exprimitur
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.3 vb etc. (*FL 12*)
Hoc clamabant patres, quia videbant paupertatem, carcerem, infirmitatem
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.4 ra (*FL 22*)
In verbis propositis ponitur a David propheta, cui constitutum est de Christo
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.3 rb (*FL 74*)
(Veni Domine Jesu (Apoc. 22, 30))
Secundum quod dicit Dionysius in principio super hierarchiam angelicam: Omnis illuminatio non est tantum a patre sed etiam a Jesu mediatore
– Clm 2727

**Exiguo ligno credunt animas suas** (Sap. 14, 5) [de s. Andrea]
Litteraliter haec competunt beato Andreae et beato Petro, qui cum navi piscabantur in mari
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 16471 f.8 vb. Arras 203 f.45 (*IL 19*) (*FL 19*)

Quae conveniunt bene hodiernae festivitati, quantum ad litteram et quantum ad mysterium
– Toulouse 340 f.133 r; Oxford, Merton 248 (Johannes Sheppey?)

**Exite obviam ei** (Matth. 25, 6) [in adventu]
Dicitur communiter: A tous seigneurs toutes honeurs
– Laon 295 II f.102 r

**Expandi manus meas** tota die (Is. 65, 2) [de s. Andrea]
Haec verba optime conveniunt beato Andreae, qui biduo in cruce pendens populum docuit
LUDOVICUS OM – Venedig, Marc. f. a. 91–1775 f.1 r
In sanctorum admiratione despicimus
– Graz, UB 246 f.1
Licet verba ista exponantur
– Reims 582 f.139 v
Tria faciunt martyrem, poena, perseverantia et causa
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.103 rb (*FL 60*)
Tria sunt quae faciunt martyrem → Tria faciunt
Verba haec beato Andreae conveniunt, qui pro Christi nomine crucifixus fuit
– Heiligenkreuz 292 f.44r

**Exspecta Dominum** et custodi viam eius (Ps. 36, 34) [in adventu]
Ecce apparebit Dominus → O Domine Jesu
(Legitur II. Reg. I(,22) Sagitta Jonathae numquam rediit)
Jonathas praedicator, qui debet esse columbinus
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.83 rb (*FL 22*)
Multi venerunt praecones primum Domini adventum nuntiantes
– Paris, Nat. lat. 3564 f.5
(Ecce apparebit Dominus et non mentietur (Hab. 2, 3))
O Domine Jesu, universi, qui te exspectant, non confundentur
– Paris, Nat. lat. 3803 f.1 ra
Sagitta Jonathae → Jonathas praedicator

**Exspetabo Dominum,** qui abscondit faciem (Is. 8, 17) [in adventu]
Ostendit se propheta divina suavitate affectum
– Bologna, Archigin. 530 f.265

**Exsulta satis filia Sion** (Zach. 9, 9) [in adventu]

Auctoritas proposita scribitur Zach. IX. et Matth. XXI., in qua quattuor considerantur, primo quare istud evangelium bis in anno legitur
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 323 f.28 ra (*IL 41*) (*FL 58*)

Carissimi, antiqui patres videntes genus humanum multipliciter esse afflictum propter peccatum primorum parentum ardentissime desiderabant et praestolabantur adventum Filii Dei in carnem
– Vannes 1 f.77 v

Carissimi, videmus, quando aliquis rex vel princeps magnus ad aliquam civitatem est venturus
– München, UB 66

In istis verbis intendit Zacharias propheta praeparare sponsam sponso venienti
– Paris, Nat. lat. 16502 f.8

Pro introductione beatus Augustinus lib. 3. de verbis Domini sermo 1. sic loquitur: Ad propositum nostrum nihil potuit misericordius procurari et donari a Deo
– Leipzig, UB 867 f.214 va

Propter quattuor ecclesia adventum Christi commemorat, primo ut fidem in nobis confirmet testimonio tot prophetarum
– Paris, Nat. lat. 16483 f.20 rb

Triplex adventus Domini, primus in carne humilis
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.8 vb (*FL 22*)

Vos qui clavem scientiae habetis
PETRUS MANDUCATOR – Paris, Nat. lat. 2951 f.67 etc. (*IL 55*) (*FL 66*)

Vox exsultationis et salutis in tabernaculis justorum, dicit propheta in libro Pss. (117, 15)
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)

**Exsurge a mortuis** (Eph. 5, 14) [in adventu]

Cogitanti mihi, quod Deum Patrem peccatis meis graviter offenderim
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*). Mss. multa

Locuturi de adventu Christi incipimus de adventu eius in carnem
– Clm 26862 f.40

**Exsurge Deus** et judica causam tuam (Ps. 73, 22) [in adventu]

Dormit Dominus nobis, si nos dormimus ei
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.8 vb (*FL 22*)

Quia ad incarnationis mysterium explanandum
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*) Mss. multa

**Exsurge Domine, adjuva nos** (Ps. 43, 26) [in adventu]
A me fratres petistis, quo ipsi abundatis
– Valenciennes 237 f.20 vb
Servato ordine sequentia possumus congruis sententiis explanare
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge Domine Deus** et exaltetur manus tua (Ps. 10, 12) [in adventu]
In praehabitis cognovimus personam venientis
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge Domine salvum me fac** (Ps. 3, 7) [in adventu]
In praecedenti sermone Dei ad nos venientis, duae sunt nobis viae propositae
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge et ne repellas** in finem (Ps. 43, 23) [in adventu]
Considerantibus nobis in praecedentibus quis veniat
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge gloria mea** (Ps. 56, 9) [in adventu]
Duae sunt Christi humiliationes, duae etiam exaltationes. Prima humiliatio fuit divinitatis
– Brit. Mus. Add. 38. 665 f.169 v
Sponsa Christi in se cognoscens triplex insigne divinae dignationis experimentum
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge in adjutorium mihi** (Ps. 34, 2) [in adventu]
Cum secundum Jacobum omne datum optimum. . , ideo ne intelligentia nostra seductioni pateat
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge in occursum meum** (Ps. 58, 5) [in adventu]
Expedito sermone primo de adventu incarnationis
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge psalterium** et cithara (Ps. 56, 9) [in adventu]
Sicut tuba instrumentum est bellicum provocans et excitans ad bellum
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*) Mss. pernulta

**Exsurge, quare obdormis Domine** (Ps. 43, 23) [in adventu]
Verba proposita inexplicabile animae sanctae desiderium evaporant
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM OCist. (Soccus) – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

**Exsurge regere gentes** (Rom. 15, 12) [in adventu]
Communi cursu naturali videmus, quod aves et bestiae in suis necessitatibus recurrunt ad sui assimiles
GUILELMUS BERNARDI OP – Paris, Nat. lat. 14965 f.5 v (*FL 24*)

**Extendam Judam** quasi arcum (Zach. 9, 13) [de s. Andrea]
Ista verba dupliciter possunt exponi, scil. de Juda, secundo et de beato Andrea spiritualiter, et notantur duo
– Paris, Nat. lat. 16503 f.87 ra

**Extendam palmas meas** ad Dominum (Exod. 9, 29) [de s. Andrea]
(Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum (Ps. 6, 3))
Communiter dicitur: Qui curare desiderat, necesse est ei
– Clm 26802

Haec verba dixit beatus Andreas, cum esset suspensus in ligno crucis
– Brit. Mus. Add. 18. 349 f.115

Hoc verbum Moysi beatus Andreas apostolus bene potuit dicere
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.134 rb etc. (*FL 12*)

In istis verbis de beato Andrea mystice intellectis ipse redditur nobis a tribus commendabilis, videl. ab operatione fructuosa
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 409 f.124 vb

Miserere mei Domine → Communiter dicitur

**Faber architectus,** qui noctem (Eccli. 38, 28) [de s. Andrea]
(Ossa vestra sicut herba germinabunt (Is. 66, 14))
Verba sunt Isaiae ostendentis utilitatem et virtutem sacrae doctrinae . . Faber architectus . . Inter architectos Domini seu fabros lignarios
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, StArch. GB f.181 f.158 rb (*FL 36*)

**Fac tibi duas tubas argenteas** (Num. 10, 2) [de s. Andrea]
Dicit Moyses (Dominus) in Deut. Si ambulas per viam . . Per viam imus
MAURITIUS DE SULLIACO (de Sully) – Paris, Nat. lat. 13432 f.26 (*IL 39*) (*FL 56*)
Hic historiam abiciamus, sensum spiritualem
– Bordeaux 283 f.103

**Faciam vos fieri piscatores hominum** (Matth. 4, 19) [de apostolis]
Moraliter triplex est piscatio, scil. Christi, diaboli et hominis
– Marseille 396 f.210

**Faciamus hominem** Gen. 1, 26) [de s. Andrea]
In his verbis tria tanguntur de formatione hominis
(Tractatus de 24 senioribus) – Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. qu. 112
Verba ista possunt ad laudem beati Andreae satis proprie appropriari. Ipsum enim fecit Dominus in vocatione ad imaginem
PETRUS DE ANGLIA – Florenz, Naz. D. VI. 2792 f.98 va
(Si repletae fuerint nubes (Eccli. 11, 3))
Verba sunt Salomonis in Eccli. Nubes sunt praedicatores
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, StArch. GB f.181 f.1 (*FL 36*)

**Faciem tuam lava** (Matth. 6, 17) [in capite jejunii]
Carissimi, quid dulcius, quid melius quam Deum habere
– Clm 8487 f.1 etc.
Considerandum quod lavacrum interioris maculae poenitentia est
– Clm 26858
Dicit quidam doctor, quod appetitus munditiae
– Berlin, SB (Tübingen UB) lat. fol. 767
Dominus in Joh. XIII. dixit Petro: Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.73 va
Ex quo quem natura tam alte dignificavit tuam faciem deturpasti
– Florenz, Laurent. XX. 31
Lavacrum interioris maculae poenitentia est. Unde poenitentia figuratur per mare aeneum
– Clm 5634 etc.

Nota, quod est lavacrum, in quo lavatur facies animae. Primum confessio – Graz, UB 176

Quoniam anima rationalis cognoscitur vulnerata a peccatis mortalibus – Oxford, Bodl. Can. misc. 287 f.1

Saluberrimum quidem, carissimi juvenes, theologorum princeps Jesus amoenus consilium anteponit
AMBROSIUS SPIERA – Ed. Basel 1510

Verbum est Salomonis Prov. XXX(,12) Est generatio quae sibi munda . . Salomon in Prov. loquens sub cortice intendit ostendere, multos arbitrari se esse sine peccato
mgr LEONHARDUS STATII OP – Clm 8449 f.87 ra etc.

**Facta est contentio** inter discipulos (Luc. 22, 24) [de apostolis]

Haec contentio figuravit contentionem quae modo est inter praelatos GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.17 vb (*FL 22*)

Quia propter nos haec scripta sunt, videamus, ne majori ex parte de nobis illa dicta videntur
– Reims 586 f.99 etc.

**Factum est autem,** cum impleta essent omnia, quae in adventu Domini in carne praedicta per prophetas fuerant, missus est Johannes
– Oxford, Balliol. 240 f.58 rb

**Factus sum ego Paulus** minister Christi (Col. 1, 7) [in adventu, de s. Andrea]

Quia secundum Augustinum II. ad Volus. epist. in rebus mirabiliter factis tota ratio facti est potentia facientis
– Paris, Nat. lat. 15669 f.139 ra

**Festina et veni** (1. Reg. 23, 27) [in adventu]

Communiter dicitur, quod verus amicus in necessitate probatur. Unde Spiritu Sancto revelante
– Clm 12525 f.6 v
(Veni Domine Jesu (Apoc. 22, 30))

Communiter dicitur, quod de sacco non potest exire nisi illud quod est in eo – Vat. Ottob. 505 f.61 vb; Rouen A 560 f.84 va; Breslau, UB I. O. 131 f.3 r

Festinavit venire DNJC tamquam miles strenuissimus ad armandum se – Erlangen, UB 322 f.86 ra

Vulgariter dicitur, quod in necessitate probatur amicus. Quia secundum Gregorium, cum aliquis in prosperitate diligitur
– Wien, Nat. 1360 f.2 ra; Paris, Nat. lat. f.34; 3747 f.250 rb; Turin, Naz. D. VI. 1 f.1 rb

**Festina ne tardaveris** (1. Reg. 20, 38) [in adventu]
(Veni Domine Jesu (Apoc. 22, 30))
Communiter dicitur, quod de sacco non potest exire
– Schlägl 27 f.136 → **Festina et veni** – Communiter dicitur

**Fili David, miserere mei** (Matth. 15, 22) [in principio quadragesimae]
Humani generis ex peccato caeci ad Deum et misericordiae patrem pie clamantis
– Neapel, Naz. VIII. A. 17 f.1 r
Ut dicit Augustinus in libro de libero arbitrio: Nihil alius videmus in toto malefacienti genere nisi libidinis improbitatem
– Neapel, Naz. VIII. A. 17 f.3 r

**Fili, in mansuetudine** opera tua perfice (Eccli, 3, 19) [de s. Andrea]
In verbo proposito hortatur Sapiens nos ad duo. Primo hortatur nos ad mansuetudinem cordis
Evrardus de Valle scholarum – Paris, Arsenal 401 f.36 rb etc. (*FL 13*)
Hugo de Prato florido OP – Ed. Heidelberg 1485 (*FL 32*)

**Fili, suscipe senectam patris tui** (Eccli. 3, 14) [Prolog. in sermones sup. [epist.]
Ille filius senectam patris sui suscipit
Dimoldutius de Forlivio OESA – Clm 8852 f.4 ra etc.

**Filia populi mei, induere cilicio** (Jer. 6, 26) [in capite jejunii]
Condolentis humanae miseriae et ad considerationem propriae infirmitatis lacrimabiliter
– Carpentras 21 f.1 ra
Hic ponit rationes mystice, quare potius in IV. feria quam in alia
– Frankfurt, UB Praed. 58
His verbis alloquitur Dominus fidelem animam Jer. VI. nec dicit filia mea
– Brügge, StB 282 f.268 r
In hoc verbo duo sunt consideranda. Primo quae est haec filia
Odo de Castro Radulphi – Troyes 271 f.89 va etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

In principio sacri jejunii ecclesia filiis suis, qui abierunt in regionem dissimilitudinis
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.164 ra (*FL 34*)

Quamvis sollemnitas quadragesimalis in sequenti dominica inchoatur, ecclesia hos quattuor dies praecedentes addidit, ut quadragenarius numerus impleatur
JACOBUS DE VORAGINE OP – Troyes 827 etc. (*FL 37*)
JOHANNES MILITIUS (?) – Prag, UB IX. C. 4 f.1 ra

Quia ut cinis ad cilicium arma sunt poenitentium
– Brügge, StB 282 f.268 v

Quoniam hodierna dies dicitur dies cineris, conveniens est nos spiritualiter, praedicare de cinere. Considerantes, quid significet ista impositio cineris, ad quam videtur admonere propheta in verbis propositis. Nota ergo quattuor stationes
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.156 r etc. Edd. Paris 1578 etc. (*IL 3a*)

Ut jejunium quod hodie inchoatur, a fidelibus levius suscipiatur
LUCAS DE BITONTO OM – Rom, Casanat. 17 f.140 ra (*IL 37*) (*FL 52*)

**Filia Sion, ecce rex tuus venit** → **Ecce rex tuus venit**

**Filiae Sion consperserunt cinere capita sua** (Tren. 2, 10) [in capite jejunii]
Jeremias in libro Tren. idest Lamentationum docet modum poenitentiae sub conspersione cinerum
– Paris, Nat. lat. 3557 f.140 vb

**Filii autem regni eiciuntur** (Matth. 8, 12) [in principio quadragesimae]
Carissimi, antequam aliquid loquamur de verbo hoc, rogemus Omnipotentem quatenus de sua misericordia nos protegat, ne in hunc locum tenebrarum veniamus
JOHANNES EPISCOPI – Clm 3543

**Filius meus primogenitus Israel** (Exod. 4, 22) [de s. Andrea]
Juxta scripturae veritatem in domo et familia Christi diversi diversis praerogativis
– Pamplona, Cat. 45 f.176 r

**Finis venit** (Ez. 7, 6) [in adventu]
(Veni, Domine, et eripe me, quia ad te confugi (Ps. 142, 9))
Quando aliquis sentit adversarium sive inimicum capitalem prope se
– Paris, Nat. lat. 14960 f.122 ra
Quando dicitur venit, non potest intelligi, quod sit in motu
– ibid. f.146 vb
Sicut scitis homo indiget confoveri in duobus sustentamentis ratione corporis et animae
– ibid. f.151 ra
(Ecce nescio loqui (Jer. 1, 6))
Verba sunt prophetae humiliantis se et excusantis
– ibid. f.94 ra

**Flores apparuerunt in terra nostra** (Cant. 2, 12) [de apostolis]
In verbis propositis duo nobis declarantur, primo apostolicae gloriae commendatio, ibi: Flores
– Graz, UB 176 f.109 ra

**Fluvius egrediebatur** (Gen. 2, 10) [in adventu]
Hic quattuor notanda: Quis est iste fluvius, unde exiet
Odo de Castro Radulphi – Troyes 271 f.10 vb (*IL 49*) (*FL 62*)
Ordo naturalis inditus creaturis evidenter declarat, ut a confuso ad distinctum, ab imperfecto ad perfectum congrue ordine procedere
– Sevilla, Colomb. 5–2–11 f.2 ra
Quadruplex in sacra scriptura legitur paradisus, superior et inferior, interior et exterior
Innocentius III. – Ed. PL 217, 605 (*IL 33*)
Verba proposita exposita allegorice conveniunt praesenti tempori, secundum quam expositionem notantur quattuor, primo Christi advenientis commendatio
– S. Florian 356 f.1 vb

(Suspendium elegit anima mea (Job 7, 15))
**Fortioribus autem fortior** instat cruciatio (Sap. 6, 9) [de s. Andrea]
In cruce suspensus Andreas stat, sui sensus: In Christo fixus fuit
Ulricus Grisey de Lilienfeld (Concordantia caritatis) – Clm 11452 f.119 ra

**Fortis est ut mors dilectio** (Cant. 8, 6) [de s. Andrea]
Dilectio electorum fortis est ut mors, dilectio reproborum fortis est minus quam mors
Johannes Dominici OP – Vat. Barb. 425 f.24 v

(Spiritus ubi vult spirat (Joh. 3, 8))
Fratres carissimi, si dicente Domino, quod spiritus spirat ubi vult, non possum a meipso praesumere aliquid
ALBERTINUS DE TORTONA OP – Paris, S. Genev. 2775 f.202 va

**Fratres dilectissimi,** patienter ut sentio, sustinetis verbum prolixum de adventu sponsi
ADAMUS SCOTUS OPraem – Ed. PL 198, 112

**Fratres mei et Domini,** fratres inquantum peccatores, domini inquantum si corde pertemperemus dt dissimulate nollemus desidera sanctorum justi, patrum [de adventu]
– Prag, Kapitel E 22 f.1 b

**Fratres praedicationi** divini sermonis debent insistere [Prolog. ad Postillam]
PETRUS SALINERII OM – Toulouse 331; Pamplona, Cat. 47

**Fratres, videte vocationem vestram** (1. Cor. 1, 26) [de apostolis; in synodo]
Apostolus, in quo gratia Dei commendatur
– Bordeaux 283 f.105 v (*IL 74c*)
Ista verba, sicut scitis, scripta sunt I. Cor. I. et fuerunt ipsis Corinthiis dicta. Cum ergo Corinthii interpretantur administratores rei publicae
ROBERTUS DE WIMIACO OPraem – Laon 282 f.118 vb (*FL 81*)
Verba sunt apostoli loquentis in persona Domini
– Paris, Nat. lat. 3565 f.51 vb

**Gaudete et exsultate, quia merces vestra copiosa** (Matth. 5, 12) [de apostolis]
Gaudete inquam in anima et exsultate in corde. Circaverba ista quattuor sunt consideranda. Primum quid sit beatitudo
– Basel, UB B. VI. 15 f.51
Vere contrarium documento documentum mundi istius
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.17 rb (*FL 22*)

**Gaudete et exsultate, quod nomina vestra** (Luc. 10, 20) [de apostolis]
Sanctis apostolis illud verbum dicitur, quia eorum nomina in libro viventium scribuntur
– Erfurt, Amplon. oct. 55; Klosterneuburg 869 f.124

(Exsulta et lauda habitatio Sion (Is. 12, 6))
Verba secundo proposita scripta sunt in Ps., moraliter vero intellecta sunt verba Dei ad praedicatorem . . Gaudete – Fratres carissimi, inclinatio rei in aliquid sibi conveniens
– Erlangen UB 322 f.98 va

**Gemma gratissima** (Prov. 17, 8) [de s. Andrea]
Sicut dicit Bernhardus: Totus debes esse in disciplinis discipulus
– Assisi 515 f.70 v

**Germinet terra herbam virentem** (Gen. 1, 11) [in adventu]
Sacer Moyses fontalis lucis radio illustratus et elevatus explicat nobis Filii Dei adventum in carnem
Bonaventura OM – Ed. Opp. IX (1901) (*FL 8*)

**Gloria magna est** sequi Dominum (Eccli. 23, 38) [de s. Andrea]
Hic duo auctor innuit
– Wien-Schotten 282
Solent gloriari homines mundani, quando rex mundanus eos assumit
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 195 f.3 v

**Gloriosissimam mortem** magis quam odibilem vitam (2. Macc. 6, 19) [de s. Andrea]
Describitur passio beati Andreae ut laudabilis
fr. Thomas («Omnibene» (?)) – Vat. Burghes. 80 f.196 v (*FL 86*)
In verbis propositis commendatur beatus Andreas a IV, 1° a bono eligibili . ., 2° a malo fugibili
– Bremen, SB b.101 f.85 ra
Praedicatores verbi Dei si interdum torquentur a malis personis
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.1 rb (*FL 75*)
Pro huius thematis introductione formo talem rationem: Nullus actus humanus est virtuosus
Adamus Paris. (?) – Würzburg, Conv. OFM 2 f.151 v
Secundum philosophum et veritatem melius est bene mori quam male vivere
Nicolaus Gorranus OP – Uppsala, UB C 301 f.1 v
Verba ista diligenter considerata reddunt beatum Andream in tribus laudabilem. Primum est magnae sanctitatis conversatio
«Greculus» OM – S. Florian 289
Petrus de Rupella – Clm 15553 f.1 ra etc.

Verba ista scripta sunt II. Macc. VI. et possunt exponi de beato Andrea, in quibus verbis beatus Andreas apostolus commendatur a tribus . . ab audaci aggressione arduorum
– Bordeaux 305 f.1 r

Verbum istud dicitur de Eleazaro, erat grandaevus et morum honestus
– Assisi 539 f.184 v cf. (*FL 101*)

Vir memoria dignus Andreas est apostolus, qui cum mortem posset evadere propter amorem tam indefectibilis vitae crucis supplicium legitur pertulisse
GREGORIUS DE CREMONA OESA – Cremona Perg. 31 f.2 vb

**Gradiamur simul eroque socius** (Gen. 33, 12) [de s. Andrea]

Seneca in epistola 21. volens ostendere non esse virtuosum, quod non est voluntarium
– Braunschweig, StB 73 f.16 vb

**Gratia vobis et pax** ab eo (Apoc. 1,4) [Prolog. in sermones dominicales]

Bonus homo de bono thesauro
MICHAEL DE STELLA OP – Venedig, Marciana ap. Joh. et Paulum 321

**Habemus thesaurum** in vasis fictilibus (2. Cor. 4, 7) [de apostolis]

Tres sunt particulae lectionis huius, fratres mei. Primo enim apostolus se et ceteros discipulos
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1506

**Haec est via,** ambulate in ea (Is. 30, 21) [in principio quadragesimae]

Lux doctorum Augustinus libr. 4. de Civitate Dei cap. 21. sic inquit: Ubi est virtus est et felicitas. Quid aliud quaeritur quod sufficit
SIMON DE CREMONA OESA – Cremona Perg. 24 f.2 r

Lux doctorum Augustinus sup. Ps. 36 serm. 2. sic inquit: Si quaeras viam Christi
SIMON DE CREMONA OESA – Cremona Perg. 24 f.1 r

**Haec mando vobis,** ut diligatis invicem (Joh. 15, 17) [de apostolis]

Ad duo inducit Christus apostolos in evangelio, primo ad affectum mutuae dilectionis
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 (*FL 34*)

Duo praecepit Dominus, declinare a malo et facere bonum. Quoad primum praecepit tria vitanda, scil. malam societatem
– Angers 255 f.14 r

Generales radices, ex quibus omnia oriuntur vitia
– Toulouse 335 f.82 ra

Haec verba sacri evangelii locutus est Dominus anno eius XXXIII
GUILLERMUS (Postilla) – Ed. Basel 1511

In hoc evangelio concludit Salvator incrementum praecedentis evangelii per hoc signans, quod omnia praedicta dixit eis
– Prag, UB VIII. D. 18 f.3 ra

Istud evangelium ad mutuam caritatem
ROGERUS DE SALESBURIA – Cambridge, Trinity Coll. B. 14.43

Magna est virtus caritatis, quae toties discipulis a Domino commendatur
BRUNO ASTENS OSB – Ed. PL 165, 843

Non solum mando, sed praecipio
– Paris, Nat. lat. 12417 f.78 va

Nota, quod Dominus praeceptum de caritate propter tria
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698

Praemittit Christus specialiter suis apostolis et in eis cunctis christicolis, ut diligant se mutuo
JOHANNES WICLIF – Sermones, ed. J. Loserth, II (London 1888), 219

Verba Domini sunt, in quibus admonet haec duo, ut alterutrum amemus et mundi odium parvi pendamus
– Paris, Nat. lat. 2945 f.48 r

**Hic est de quo scriptum est → Ecce mitto angelum meum**

**Hic est vere propheta** (Joh. 6, 14) [de s. Andrea]

Dicit beatus Gregorius sup. Ezech., quod triplex est prophetia, scil. de tempore praeterito
– Clm 26806

**Hic Jesus qui assumptus est** (Act. 1, 11) [in adventu]

In verbis propositis ostenditur Dominus tali modo venturus ad judicium quali modo ascendit in caelum
– Clm 7076

**Hic venit ad Jesum** (Joh. 3, 2) [de s. Andrea]

Milites probati, qui sciunt, quod rex habet facere bellum
GUILELMUS BERNARDI OP – Toulouse 321 f.244 r (*FL 24*)

**Hiis autem fieri incipientibus** (Luc. 21, 28) [in adventu]
→ **Levate capita vestra**

Actum est de mansuetudine primi adventus Filii Dei in mundo in hoc evangelio
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.56 ra etc. (*IL 28*) (*FL 33*)

Dicit Dominus ad Judaeos Matth. XXI(,43) Auferetur a vobis regnum Dei, sic et vobis, o populo Parisiensis
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 12420 f.21 (*FL 22*)

Dominus et Salvator noster Jesus Christus, quia ex aspectu signorum judicii finalis
– Neapel, Naz. VIII. A. 30

Hic agitur de judicio quantum ad necessaria documenta
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.35 ra (*FL 74*)

Hic electos hortatur et consolatur. Hortatur cum dicit: Respicite
GUILELMUS PERALDUS – Ed. Lyon. 1576 p. 22 etc. Pleraque Mss. (*FL 27*)

Hic ponitur electorum finalis consolatio confidentiae et spei erectiva
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Ed. Straßburg 1483 etc.

Lux doctorum Augustinus
SIMON DE CREMONA OESA – Rom, Angelica 768

Parvus fons qui crevit → Verba secundo proposita

Quando mundus incipiet conteri, qui est sicut arbor spinosa et quanto magis amplectitur magis laedit
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.34 ra (*FL 22*)

Quia in inferiori tractatu praecedentis dominicae
JACOBUS DE MARCHIA OM – Bologna, Bibl. Albernot. Colleg. Hispan. 54 f.187 ra

Quoniam in hodierno evangelio ponuntur praesagia secundi adventus
Ps. BONAVENTURA – Troyes 1527 f.3 va Ed. Basel 1502; Rom 1596 etc. (*FL 9*)

Sanctus Thomas II. I. q. 18. art. 4. facit quaestionem, utrum vita contemplativa consistit solum in contemplatione Dei
JACOBUS DE SENIS OP – Bologna, Archigin. A. 927

Senescentem mundum quae mala sequuntur docet
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.34 rb (*FL 22*)
(Parvus fons qui crevit (Esth. 10, 6))

Verba secundo proposita scripta sunt in Esth., in quibus negotiator sive praedicator . . Hiis autem –
BONAVENTURA OM – Opp. IX, 23 a (*FL8*)

Vita praesens tot transmutationibus, tot miseriis subjacet
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.38 rb (*FL 74*)

Vos humiles Ps. XXXIII(,19) Humiles spiritu salvabit
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.2 va etc. (*IL 28*) (*FL 33*)

**Hoc est nomen,** quod vocabunt eum (Jer. 23, 6) [in adventu. Sermones huius thematis in fine anni liturgici hic omittuntur]
Dominus vocatur contra delinquentes, ut se corrigant
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.54 rb (*IL 28*) (*FL 33*)
Haec verba frequenter leguntur et cantantur in hoc tempore et occurrunt tria dicenda
HUGO DE S. CARO OP – Florenz, Laurent. Edili 28 f.10 ra (*IL 28*) (*FL 33*)

**Hoc est praeceptum meum** (Joh. 15, 12) [de apostolis]
Ad dilectionem hanc nobis proponit ut diligamus invicem
– Paris, Nat. lat. 3560 f.100
Amici Dei dicuntur in sacra scriptura
– London, Lambeth Pal. 388 f.147
Breve est hoc praeceptum, sed grave et profundum
– Avignon 591 f.59
Carissimi, sicut scitis, non potest esse bonus operarius in aliquo opere
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 16496 f.187 va (*IL 42*) (*FL 59*)
Christus a discipulis jam recessurus
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 187 f.130 ra
Circa praeceptum dilectionis duo notanda sunt, videl. doctrina . . praecepti et modus praecepti
ALBERTUS MAGNUS OP – Leipzig, UB 683 f.210 ra
Consuetudo huius mundi est, ut civitatibus et congregationibus et etiam religiosis leges imponantur
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Florenz, Naz. II. 11. 17. f.94 v etc.
Consuevit magister, quando vult scolares bene instruere exempla sensibilia proponere
GUILELMUS DE LAVICEA OM – Graz. UB 1032 etc.
Dat magister dilectionis de dilectione praeceptum
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.131 v etc. (*IL 59*) (*FL 70*)
Decem quidem sunt mandata legis, quorum primum illud est
BRUNO ASTENS. OSB – Ed. PL 165, 842
Deus autem dominus quod (?) hominem, alii sunt pauperes
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 187 f.126 ra
Dicitur communiter: Qualis est dominus, talem oportet esse familiam
NICOLAUS DE BIARD OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 187 f.127 va etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Dicitur enim communiter: Selon le segnor la mesnie . . Si enim dominus castus est, castam familiam vult habere
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.187 va etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Dominus ac magister noster suam dilectionem nobis proponit in exemplum – S. Florian 361

Dominus antequam daret praeceptum de dilectione – Clm 7965 f.37

Dominus discipulos suos specialiter invitat ad dilectionem
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.202 rb (*IL 34*) (*FL 45*)

Dominus Jesus mittens apostolos in exercitium? contra diabolum, in quo necessaria est concordia – Florenz, Naz. II. XI. 17 f.95 vb

Dominus Jesus pater et amator sanctorum tria loquitur in evangelio – Vat. lat. 1262 f.117

Dominus informans nos ad dilectionem hanc nobis formam proponit, ut diligamus invicem
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.202 vb (*IL 34*) (*FL 45*)

Dominus Salvator noster attendens, quod hominum alii sunt pauperes – Troyes 1840 f.273

Duo notantur, primo dat nobis de dilectione, cum dicitur: Hoc est praeceptum meum
JACOBUS DE VORAGINE (?) – Basel, UB A. X. 51 f.189 v (*FL 37*)

Duo sunt, quae nobis praecipit lex divina, idest declinare a malo et facere bonum
HIERONYMUS ARETINUS – Basel, UB B. VI. 15 f.115 r etc. (*IL 25*) (*FL 29*)

et nota, quod debemus diligere proximum – Toulouse 340 f.200 r

Evangelium istud legitur in festis apostolorum, qui primo adhaerentes Christi vestigiis – Perugia 1226 f.286

Haec lectio sancti evangelii tribus distinguitur capitulis. Primo enim praecipit nobis Dominus, ut diligamus invicem exemplo sui
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1494 (*FL 73*)

Haec sunt verba Domini ad apostolos ad mutuam dilectionem invitantis ipsos – Paris, Nat. lat. 16503 f.76 ra

Haec verba sunt diligentius attendenda, quia sunt utilia et nostrae saluti necessaria
– S. Paul Pap. 118 f.126

Hic ostendit Dominus → In hoc evangelio Dominus ostendit

Hic textus sequitur immediate praecedens evangelium et respondit hic Christus cuidam quaestioni
– Prag, UB VIII. D. 18 f.2 ra

Hic tria notantur, primo necessitas diligendi Deum
– Windsheim 69 f.173 rb

Hoc evangelium dixit Dominus Jesus anno eius XXXIII.
Guillermus (Postilla) – Ed. Basel 1511 etc.

Hoc evangelium legitur in festivitatibus apostolorum, quia hoc praeceptum dedit eis Dominus, quando ultimo ab eis recessit
Odo de Castro Radulphi – Paris, Mazar. 1010 f.244 vb (*IL 49*) (*FL 62*)

Homines debent se diligere propter quattuor, primo propter Deum
– Vorau 122 f.162 va

Illius hic audio verba
– Bordeaux 283 f.106 v (*IL 74c*)

In his duobus mandatis tota lex pendet et prophetae
Guilelmus de Alvernia – Paris, Nat. lat. 15954 f.12 (*FL 22*)

In his verbis tria occurrunt → In verbis istis tria occurrunt

In hoc evangelio Dominus dicit, apostolos esse viros amabiles
Antonius Parmensis (de Azario) OP – Clm 15325 etc.

In hoc evangelio Dominus ostendit, quae sunt praecepta eius et primo proponit, quid sit praeceptum suum
– Clm 18302 f.221 va

In praelato, cui committitur cura subditorum, tria specialiter requiruntur, videl. auctoritas, mansuetudo, prudentia
– S. Florian 352 f.125 va

In prima parte huius auctoritatis praecipit nobis Dominus, quod amamus, in secunda parte ostendit, quid amandum
– Rom, Angelica 1057 f.91 vb

In verbis istis notatur necessitas diligendi, indicitur ibi, hoc est de caritate propter necessitatem, quae consistit in tribus, scil. quia nullum opus sine caritate meritorium
Aldobrandinus de Cavalcantibus OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f. 234 etc. Ed. Paris 1578 etc. (*IL 3a*)

In verbis istis tria occurrunt consideranda, scil. persona praecipiens
– Rom, Angelica 794 f.26 ra etc.

In verbis propositis breviter duo notantur. 1° invitat et hortatur Dominus apostolos suos ad mutuam dilectionem
– Bremen, SB b.101 f.120 va
(Si diligitis me, mandata mea servate (Joh. 14, 15))

In verbis secundo propositis volens DNJC diligentes se non dico cognoscere
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.74 va

Istud evangelium legitur in die beati Bartholomaei apostoli et infra octavam apostolorum Petri et Pauli. In quibus verbis Dominus duo facit 1° ponit dilectionis praeceptum
– Kopenhagen, Gks. quart. 1385 f.136 va

Merito nobis Dominus praecepit caritatem, quia ea nihil utilius
– Graz, UB 628 f.34 va

Morem quoque proprium servat in suis litteris Dominus
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 187 f.128 vb etc.

Nota, Dominus attendens, quod multi sunt pauperes
– Paris, Nat. lat. 16503 f.45 ra

Nota, Dominus praecepit amorem specialius quam praeceptum aliud
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.6 ra etc. (*IL 57*) (*FL 68*)

Nota quindecim ad caritatem pertinere, quorum VII affirmative ponuntur . . et VIII negative
– Clm 8211 f.96

Notandum est, quod ad perfectionem verae dilectionis
– Cues 130 f.83 rb, 295 rb

Notandum, quod Dominus praecepit tria notanda, primo malam societatem
– Vorau 186

Nullum enim bonum hominis prodest ei ad salutem, nisi habuerit caritatem
– Clm 26881 etc.

Octo principalia bona et beneficia in anima virtus . . operatur
– Florenz, Ricardiana 380 f.162 ra

Omnia enim praecepta in genere consistunt in duobus, videl. in faciendo et vitando
– Erlangen, UB 317 f.103 ra

Parole puis que rois → Vulgariter dicitur, que ne doit etre contredite

Pius et misericors DNJC dat discipulis et eorum sequacibus
– Barcelona, Bibl. Central 478 f.126
(Clama, ne cesses (Is. 58, 1))

Plerumque enim unius parvuli clamore
– Paris, Nat. lat. 15954 f.21 va

postea sequitur: Vos amici mei estis, si . . Amici Dei in sacra scriptura
ROGERUS DE SALESBURIA – Cambridge, Trinity Coll. B. 14. 43

Praecepit Dominus amorem plus quam mandatum alius → Nota, Dominus praecepit amorem specialius

Proponit nobis verus magister dilectionem suam in speculum
– Perugia 1226 f.287 rb

Quam magna, quam miranda circa genus humanum sit dominica dilectio
– Oxford, Bodl. 807 f.132 r

Quantum Deo placeat mutua caritas in hominibus, satis his verbis declaravit Dei Filius.
CAESARIUS DE HEISTERBACH OCist. – Ed. Köln 1615 p. 209 a

Quattuor enim ex caritate esse amanda, docet Augustinus
– Vat. lat. 1261 f.76 ra; Sélestat 21 f.103; Ed. 1481 (Ps. Bonaventura) (Si locutus fuero, non quiescit dolor meus (Job 16, 7))

Quattuor exiguntur ab hoc, quod aliquis digne praedicet
ODO DE CHERITON OCist. – Paris, Nat. lat. 12418 f.82 va; Escorial o.II.7 f.186 v (*IL 50*)

Qui in lacu esset profundo
– Reims 582 f.68

Quia autem finis mandatorum est caritas et christiani non solum a Christo, sed a suis apostolis ceperunt exemplar observantiae caritatis
JOHANES WICLIF – Sermones, ed J. Loserth, II (London 1888), 210

Quo impleto nullum omittitur et quo omisso nullum impletur
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.12 va (*FL 22*)

Quomodo Christus nos dilexit, nisi quod se in mortem pro nobis dedit
– Clm 7724 f.167 etc.

Saepe canitur istud vulgare: Tote joie vient de bien amer, sed non ab omnibus capitur, quid sit bene diligere
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.132 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Salvator noster, fratres carissimi, in principio fecit hominem
– Clm 2627 f.82 r

Si diligitis me → In verbis secundo propositis

Si locutus fuero → Quattuor exiguntur ab hoc

Si quis considerat, quantum valeat huius praecepti observantia
– Freiburg (Schw.), Conv. OFM 117

Sicut dicit apostolus Rom. XIII.(,10) Plenitudo legis est dilectio, et ut ibidem dicitur: Qui diligit proximum legem implevit
– Vat. Burghes. 342 f.106 v

Signa amicitiae Dei circa nos sunt sex
– Oxford, Bodl. 177 f.210 v

Tria notantur in praedictis verbis
Bertholdus de Ratisbona OM – Clm 7961 f.17 etc. (*IL 8*)

Tria notantur in his verbis. Primo necessitas diligendi indicatur, ibi: Hoc est praeceptum meum. Secundo quid sit diligendum
Thomas de Aquino OP (?) – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.230 rb

Tria notantur in verbis istis, primo necessitas diligendi, ibi: Hoc est praeceptum meum
– S. Florian 287 f.108 ra

Tria notantur in verbis propositis → Tria notantur in verbis istis
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.94

Tria sunt diligenda, Deus, proximus et nosipsi
mgr. Robertus Pulo – Paris, Nat. lat. 2945 f.46 v; Reims 586 f.97 etc. (*IL 68*)

Unde nota, quod sex verba praedicta sunt adimplenda propter auctoritatem, propter singularitatem vel novitatem, propter obligationem
– Wien, Nat. 1681 f.79 v

Unusquisque quod habet in se vult alios habere, nisi forte sit invidus
Nicolaus Gorranus OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.182 ra (*FL 60*)

Verba ista sunt Salvatoris discipulos suos ad dilectionem exhortantis
– Paris, Nat. lat. 14923 f.30

Verba proposita scripta sunt in Joh., et quidem verba de sanctis apostolis frequenter leguntur
Conradus Holtnicker OM (?) – Clm 7798 f.172 rb

Vulgariter dicitur, que ne doit estre contredite parole de roi, puis-qu'il a dite. Sed ecce sermo non tantum simplex
Petrus de S. Benedicto OM – Clm 2672 f.131 r etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

**Hodie, carissimi, adventus Domini** ingreditur, ex cuius temporis sanctitate
Mauritius de Sulliaco (de Sully) – Paris, Nat. lat. 14925 f.94 vb etc. (*IL 39*) (*FL 56*)

**Hodie celebrantes** gloriosum beati Andreae triumphum
Bernhardus Clarevall. OCist. – Basel UB B. VIII. 29

**Hodie, dilectissimi, sacrum** quadragesimae tempus ingredimur
Bernhardus Clarevall. OCist. – PL 183, 167

**Hodie, fratres carissimi, rogo** et commoneo vos, ut in istis diebus cum Dei adjutorio [in capite jejunii]
– Basel, UB B. V. 32 f.12 r

**Hodie fratres celebramus** initium adventus
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist. – Ed. PL 183, 35

**Hodie, fratres dilectissimi, sermo politus** et plenus devotionis
ABSALON DE S. VICTORE (de Springiersbach) – Ed. PL 211, 14 (*FL 1*)

**Hodie mater ecclesia filios suos,** in quibus detrimentum se sensisse cognoscit [in capite jejunii]
GAUFRIDUS BABION – Paris, Ars. 394 f.247 r (*IL 13*)

**Hodie sancta mater ecclesia** incipit officium divinum, in quo Christo suo sponso laudes decantat
NICOLAUS DE KMUNDEN (Postilla) – Klosterneuburg 558 etc.

**Hodie sancta mater ecclesia** incipit sollemniter celebrare adventum DNJCi [Prolog. in sermones de tempore]
JOHANNES DE WERDEN OM – Clm 8087 f.1 etc. Edd. Hain 15955–79

**Homo noster (simul) crucifixus est** (Rom. 6, 6) [de s. Andrea]
Beatus Gregorius in quadam homilia dicit sic: Cum recognosco Job jacentem in sterquilinio
FREDERICUS DE FRANCONIBUS DE NEAPOLI OP – Clm 2981 f.103 rb
Licet verba proposita protulerit apostolus de homine exteriori
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.269

**Homo, quem rex honorare cupit** (Esth. 6, 7) [de s. Andrea]
Beatus Andreas secundum nomen suum
NICOLAUS DE ASCULO OP (?) – Graz UB 1428 f.122
Circa haec verba, secundum quod possunt exponi de beato Andrea, notantur IV privilegia, quae in eis ponuntur
– Aschaffenburg, Schloßb. 47b
Cum honor secundum Tullium sit exhibitio reverentiae in testimonium virtutis
– Troyes 1402 f.2 v

et praecedit in littera: Homo quem rex honorare cupit, debet indui vestibus regis idest virtutibus divinis
ALBERTUS MAGNUS OP (?) – Leipzig, 683 f.380 vb

Ex his ostendi potest, quod Christus beatum Andream fecit suum familiarem
JACOBUS DE VORAGINE OP – Kremsmünster 197 etc. (*FL 37*)

Ex his patet, quod Christus → Ex his ostendi potest

In his notatur passio beati Andreae, condignitas passionis et innocentia eius
– Leipzig, UB 698 f.263 ra
(Nimis honorati sunt (Ps. 138, 17))

Inter amicos regis honoratiores sunt apostoli
– Paris, Nat. lat. 15934 f.4 r

Libr. de Trinit. attestante Boethio viam indaginis huic arbitror
– Vat. lat. 9930 f.29 v

Licet haec verba sint adimpleta de quodam nobili viro nomine Mardochaeo
– Padua, Anton. 490 p. 3

Nimis honorati sunt → Inter amicos regis → Quia ante oculos regis
(Nimis honorati sunt (Ps. 138, 17))

Quia ante oculos regis factus est honorabilis Andreas
– Toulouse 335 f.223 vb

Quia beatus Andreas Deum super omnia honoravit, ideo a Deo meruit
– Vat. lat. 1263 f.6 (*IL 74m*)

Rex iste est Christus, qui habet tria regna, scil. caelum, mundum
– Admont 772

Sicut epitaphium indicat virum
– Graz, UB 1248

Sicut videtis in istis curiis regum, principum et baronum, quando sunt in aliquo torneamento
– Toulouse 315 f.410 r

(Fratres, scientes tempus, quia) **Hora est, jam nos de somno surgere**
(Rom. 13, 11) [in adventu]

A philosophis enim didicimus, fratres carissimi, quod de unaquaque re oportet primo cognoscere quia est
MICHAEL DE CARCANO (de Mediolano) OP – Mailand, Ambros. E. 63. inf. f.5 va (*IL 40*)(*FL 57*)

A somno ignorantiae → Est autem triplex somnus

Ad adventum Domini applicantur
– Hohenfurt LI

Ad adventum summi regis apostolicae vocis praeconio jubemur praeparare
– Reims 586 f.78 (*IL 74i*)

Ad evidentiam huius sancti temporis, quod appellatur adventus Domini et tempus renovationis, in quo sancta mater ecclesia incipit sua officia, sunt aliqua praenotanda. Primum est, quod adventus Domini propter eius adventum quadruplicem per quattuor dominicas communiter celebratur
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 f.1 etc. Ed. Paris (?) 1521 ed. Card. Pitra, Analecta novissima spicilegii Solesmensis, tom. II (Paris 1888), 490–99 (*IL 9*)

Ad occurrendum Salvatori preco Salvatoris Paulus salvandos tripliciter alloquitur. Primo excutiento somnolentum statum
– Florenz, Naz. A. 4. 857 f.112 rb etc.

Ad . . nostrae utilitatis surgere debemus, scil. ut illuminemur
– Assisi 496 f.1 ra

Ad surgendum quattuor nos debent movere, videl. temporis brevitas
– Admont 141 f.46 r
→ Quattuor sunt, quae faciunt hominem accelerare

Ad te, Domine levavi → Humanum genus → In his verbis iste rex fidelissimus

Adventum summi regis apostolicae vocis praeconio → Ad adventum summi regis
– Paris, Nat. lat. 2944 f.95 v etc.

Adventus Domini quattuor dominicis celebratur, quia quadruplex est adventus Christi. Primus in mundum per carnis assumptionem
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Ed. Venedig 1491 etc. (*IL 12*) (*FL 14*)
fr. HUGOLINUS OM – Assisi 248 f.1 rb

Adventus in mentem alter est . . quasi lux splendens . . usque in perfectum diem
– Brüssel, B. Royale II. 962 f.191

Ait iterum apostolus: Omnes vos filii lucis estis (1. Thess. 5, 5)
– Oxford, Bodl. Rawlinson C 547 f.5
→ Item apostolus

Antequam declarabitur ista epistola pro introductione ipsius
– Darmstadt, LB 834 f.2 r

Apostolus doctor gentium in fide et veritate cernens adventum Filii Dei in mundum
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.9 vb (*FL 74*)

Apostolus fidelissimus Paulus quantum bene novit hominum infirmitatem
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Clm 8837 f.107 ra etc. (*IL 45*)

Apostolus in adventu agit officium speculatoris, cursoris, praedicatoris et joculatoris
– Charleville 31 f.100 ra

Apostolus in his verbis duo facit. Primo enim hortatur fideles ad peccati desertionem
– Vich 62 (Gudiol)

Apostolus in praesenti epistola jubet
JOHANNES HUSS – Opp. III (Prag s. a. ed. W. Flajshans) Prolog.

Apostolus monet nos in praemissis verbis surgere a duplici somno, naturae scil. et culpae
«PARATUS» (Johannes Herolt?) – Clm 14562 f.3 v Edd. Hain 12397–12413 (*FL 63*)

Apostolus Paulus sollicite nos admonet fratres, cum dicit: Hora est . . Quia nos cotidie in vitiis et peccatis jacemus necesse est, ut secundum apostoli praeceptum surgamus
– Clm 28344 f.105 r

Apostolus sollicitus salutis hominum excitat dormientes in peccatis, ut surgant
– S. Florian 356 f.1 va

Apostolus tamquam summi regis nuntius adventum eius nobis annuntians admonet ad surgendum
– Brügge, StB 282 f.133 v

Arguit illos, qui morose surgunt → Eccli. 32, 15 dicitur

Aristoteles in libr. de somno et vigilia dicit, quod tres graves aegritudines accidunt in somno
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 2759 etc. Ed. 1478

Aristoteles I. Poet. dicit: Omnis actus
– Bamberg, SB theol. 32

Auctor assignat rationes
– Zürich C 134

Aufer rubiginem → Istud argentum est divinum eloquium

Augustinus in glossa dicit: Iste somnus est topor bona operandi
– Paris, Nat. lat. 16502 f.51 r

Aves quantumcumque nocte capientes → Aves somnium capientes

Aves somnium capientes sentientes diem et solem appropinquare applaudunt
– Clm 26949 etc.

Beati Pauli exhortatione monemur, ut de somno torporis et ignorantiae surgamus
– Rouen I. 62 f.71

Beatus Augustinus sup.
– Wien, Nat. 4561

Beatus Paulus in praesenti epistola tangit tria, quae hominem debent movere ad bene operandum, scil. tempus oportunum
– Braunschweig, StB 67 f.1 ra

Beatus Paulus nulli dat indutias peccandi et Christus facit
– Pelplin, Sem. 90 (166) f.1 ra

Boethius de consolat. philosophiae: Unicuique inserta est
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – S. Florian 364 etc. Edd. Mainz 1612 etc.

Bonus servus propter duo vigilat, propter fures
– Klagenfurt, StudB Perg. 2 f.3

Breve verbum, dictum hoc utile, vox amanda: Hora est jam nos de somno surgere. Bene tria ponit apostolus: Hora, somnus, surgere
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 205

Breves dies
– Wilhering 141 f.48

Canonicis est hora urgens surgere, cum signa compulsantur
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15959 f.12 v; 16471 f.218 v (*IL 19*) (*FL 19*)

Carissimi, amor patris mediante quo diligit suos filios urget eum, ut de quorum profectu curam habeat
– Graz, UB 643 f.15

Carissimi, ex quo hodie agimus et inchoamus adventum DNJCi, sancta mater ecclesia nobis exhortatur invitatoris hodierno
– Clm 7077 f.1 r

Carissimi, gallice proverbialiter dicitur: Ils n'est soppris
– Paris, Maz. 417

Carissimi, hodie sancta mater ecclesia et heri in vesperis
– Budapest, UB 98

Carissimi, in evangelio hodierno fit mentio, quomodo Jesus venit Jerosol.
ROBERTUS SILK (?) – Oxford, Bodl. Barlow 24. f.2 v

Carissimi, ista verba sunt sumpta de hodierna epistola, in quibus ipse apostolus Paulus, doctor gentium, invitat nos in isto sancto adventu ad quattuor. Primo monet nos de somno peccati surgere
– Clm 17629 f.1 va

Carissimi, naturale est, quod quaedam aves horis certis tempore noctis cantant et clamant, ut per hoc dormientes et somnolentes excitentur
«Favus mellis» – Clm 14144 f.1 ra etc.
«Thesaurus animae» – Prag, UB IV. D. 25
→ cf. Aves somnium capientes

Carissimi, sicut scitis, quando aliquis rex novus
fr. Eustachius OM – Paris, Nat. lat. 14923 f.38

Carissimi, tria sunt valde utilia, quae consulit nobis apostolus in epistola hodierna. 1° a somno surgere peccati, 2° interius virtutibus armari
– Kopenhagen, Thott. 115 4° f.177 va

Causa est, quia ecce Dominator Deus cum virtute veniet
– Brügge, StB 284 f.75 rb

Christo venienti volentes occurrere debemus spatium congruum eligere propter temporis opportunitatem
Robertus de Neapel – Rom, Angelica 150 f.256 r (*FL 79*)

Circa epistolam secundum Innocentium, quod sicut triplex est vita scil. corporalis,N spiritualis et aeternalis, ita triplex est somnus vitae
Johanes Huss – Ed. Sermones de tempore, Prag 1959, p. 28

Circa hoc verbum, secundum quod exponitur de somno culpae, tria sunt attendenda
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f.17 ra; Vorau 192 f.21 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Circa materiam istam possunt quattuor notari, scil. unde surgendum est et ad quid, quando et quare
«Reynoldus» – Brüssel, B. Royale 2003 f.16 va (*FL 76*)

Circa quod notandum, quod surgere a somno nihil aliud est quam surgere a peccato
– Prag, Nat. Mus. XII. F. 10

Circa verbum istud → Circa hoc verbum

Clamat apostolus tamquam zelator praecipuus animarum, ut excitet peccatores
– Clm 7779 f.33 vb
→ Clamat preco vigilantissimus

Clamat preco vigilantissimus et zelator praecipuus, ut excitet peccatores a sopore damnabili
Nicolaus Gorranus OP (?) – Oxford, Bodl. Can. misc. 107 f.26 va; Paris Nat. lat. 14595 f.174 r; Pleraque Mss. (*FL 60*)

Confortat nos apostolus Paulus
Ivo Carnot. – Clm 15912 f.54; Ed. PL 162, 567

Constantinus libr. de Melan. docet, quod homines profunde dormientes
«MEFFRETH» (Hortulus reginae de tempore) – Incun. s. l. s. t. Hain 10999 ss

Consuetudo est baronum terrenorum, quod in culmine donionum suorum faciunt speculam
– Paris, Nat. lat. 16499 f.149 ra

Consuetudo est, quando aliquis magnus dominus venit ad aliquam terram alienam
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Zwolle 1480 (*FL 32*)

Consuetudo est, quando rex terrenus vel alius dominus in suam pervenit provinciam
«MEFFRETH» (Hortulus reginae de tempore) – Hain 10999 ss

Consuetudo est, quod in adventu alicuius regis occurrunt ei amici et servi (alii) et ideo in adventu summi regis
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Assisi 505 f.4 va; Vat. Ottob. lat. 557 f.1 ra etc. (*FL 4*)
ANTONIUS DE BITONTO OM – Clm 18247

Cum omne tempus divino sit dedicatum cultui
– Brit. Mus. Add. 38. 665 f.182 v

Cum rex vel princeps aliquis magnae dignitatis → Quando rex

Cum sit brevis vita nostra → Dicit glossa: Hora est

Dabitur vobis in illa hora → In praedicatoris eloquio

De consuetudine peccatorum
– Admont 465

De illo, inquam, somno, in quo qui dormit
GARNERIUS CLAREVALL. (DE RUPEFORTI) – OCist Ed. PL 205, 591

De maximo bono multum necessario collato multum est habenda gratulatio
– Wien-Schotten 350

Debemus a peccato surgere, si volumus Christo occurrere
ALDOBRANDINUS DE TOSCANELLA OP – Troyes 1263 f.6 va (dispositio ad sermonem eiusdem thematis: → Generalis consuetudo hominum est)

Debemus nos praeparare ad poenitentiam faciendam, cum sit brevis vita nostra → Dicit glossa: Hora est
HUGO DE S. CARO OP – Paris, nat. lat. nouv. acqu. 270 f.28 (*IL 28*) (*FL 33*)

Debemus surgere de somno peccati propter diem appropinquantem, propter laborem instantem, propter timorem sollicitantem
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 9603 f.1 vb (*FL 12*)

Dicit Avicenna, quid qui biberit venenum, nullo modo permittitur dormire
THIDERICUS DE ARNEVALDE – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 292 f.6 v; Lüneburg, Ratsbücherei 2° 54

Dicit glossa: Hora est . . , cum sit brevis vita nostra. Job (14, 5) Breves dies hominis sunt
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.41 ra etc. (*IL 28*) (*FL 33*)

Dicit sanctus Paulus apostolus Romanis et omnibus credentibus nec nondum credentibus
– Graz, UB 849
(Quodcumque petierimus secundum voluntatem Dei (Joh. 5, 14))

Dicitur gallice, quod a bon demandeur bon esconditeur
fr. JOHANNES DE ALVETO (?) – Paris, Nat. lat. 15129 f.150 ra etc.

Dicitur hora surgendi
– Evreux 47

Dicturi sumus de somno, sciendum quod somnus Dei, diaboli, justi et peccatoris
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 f.6 r etc. (*FL 28*)

Dicunt philosophi et alii sapientes
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. qu. 85 f.91

Divina scriptura quadruplicem nobis somnum insinuat, unum culpae, a quo est surgendum, de quo . . I. Thess. V(,7) Qui dormierunt
ALBERTUS A CREMONA OESA – Cremona 29 etc. *cf IL 74k* (Rom, Casanat. 298)

Divinus apostolus Spiritu Sancto plenus considerans quod in peccatis omnes
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Edd. Zwolle 1479 etc.

Docente nos experientia rerum videmus, quod quando rex aliquis vel princeps intraturus est aliquam civitatem
PETRUS CHRISTIANI OM – Clm 11928; München, UB 72 f.1 r

Dominus noster Jesus Christus, qui secundum beatum Augustinum in libr. de Magisterio solus est doctor
GUILELMUS DE SIGNAC – Mailand. Ambros. A. 11. sup. f.19 v

Duo in verbis istis notanda occurrunt, primo quis sit scriptura Dei ad nos
– Prag, UB VI. E. 7 f.1 ra

Duo ponit hic apostolus ad Rom. XIII., horam scil. et somnum
– Siguenza, Cat. 47

Duo sunt, quae movent hominem et animant ad bene operandum, scil. tempus conveniens
– Vat. Burghes. 70 f.3 v (*FL 108*)

Duo sunt, quae multos seducunt, scil. spes nimiae misericordiae
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 2759 etc. Ed. 1478

Ecce dilectissimi mei, omne tempus a creatore mundi (!) tria dividitur
– Innsbruck, UB 613 f.6 r

Ecclesia facit hodie mentionem de adventu Christi. Est autem triplex adventus sicut descensus Christi notabilis, primus quo venit humanitus in carnem

JOHANNES WICLIF – London Lambeth Pal. 23 f.298 etc.; Ed. Sermones (J. Losert) Vol. IV (London 1890) p. 197

Ecclesia in verbis apostoli huius epistolae volens nos christianos et ecclesiasticos inducere ad decenter honorandum Salvatorem

REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f.3 ra (*FL 75*)

Eccli. XXXII(,15) dicitur: Hora surgendi non te trices. Arguit illos, qui morose surgunt

PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3280 f.1 etc. (*FL 71*)

Eccli. XXXII(,15) Hora surgendi ne te trahat, idest aliis curis implicet

LUCAS DE BITONTO (?) – S. Florian 352 (*IL 37*) (*FL 52*)

Eph. V(,14) dicitur: Surge, qui dormis . . Unde comparat statum peccati somno

NICOLAUS DE NYSE OM – Bologna, Archigin. A. 77

Epistola ista legitur I. dominica adventus, in quo monet nos ad con . . susceptionis naturalis

JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 15961 f.1 rb etc. (*FL 42*)

Epistola scribitur ad Rom. XIII. et sancta mater ecclesia in hac prima dominica principaliter ait de ultimo adventu Salvatoris

– Göttingen, UB theol. 127 f.253 va

Est autem advertendum, quod duplex est somnus

– Admont 627; Prag, Kapitel E. XXV f.137–73

Est autem triplex somnus, ignorantiae. Ps. (75, 6) Dormierunt somnum suum

PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 12417 f.1 ra etc. (*IL 57*) (*FL 68*)

Est enim apud homines approbata consuetudo → Est igitur apud homines

Est igitur apud homines approbata consuetudo, quod quando aliquis magnus dominus

ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – S. Paul Perg. 92

→ Consuetudo est, quod in adventu

Est somnus multiplex. Est somnus culpae, de quo Eph. (5, 14) Surge qui dormis

– Clm 7799 f.1 ra

→ Eph. V(,14) dicitur: Surge

Est triplex somnus, ignorantiae → Est autem triplex somnus

Est triplex somnus, scil. naturae, culpae et mortis

– S. Florian 351 f.30 va

Excitare volens apostolus dormientes a somno peccati, connumerat se dormientibus
– Cambridge, Jesus Coll. Q. B. 17 f.63 v

Excitat nos, fratres, dormientes
– Rom, Bibl. Naz. Sessor. 115 f.98

Existentibus in tenebris ignorantiae, negligentiae et culpae cantat gallus gratiae, ut evigilent ad ortum solis justitiae
Petrus de S. Benedicto (?) – Uppsala, UB C 375 f.173 r

Facias introitum, quomodo ars imitetur naturam
Jacobus de Losanna OP – Vat. Burghes. 247 f.178 v (*IL 29*) (*FL 35*)
Guilelmus de Saccovilla – Paris, Nat. lat. 16495 f.8 vb

Generalis consuetudo hominum est, regibus et principibus occurrere, cum contingat eos ad patriam suam venire
Aldobrandinus de Toscanella OP – Troyes 1263 f.14 v
→ Consuetudo est, quod in adventu

Gloriosus apostolus tria facit. Primo excitat nos ad caritatem
Christianus Bretzner OESA – Clm 8490 f.131 r

Gloriosus doctor beatissimus Augustinus in epist. 1. ad Hieron. et ponitur in decretis
Johannes Merkelin OESA – Kopenhagen, Gl. kgl. S. 48 f.191 ra

Glossa: (somnus) torporis et ignaviae. Possunt autem nos a somno pigritiae
– Clm 2702

Fideles christiani, ille sanctus Job facit unam talem quaestionem dicens: Quis dedit gallo . . (38, 36)
– Madrid, Bibl. del Noviciado della Univ. Central 72 f.9 v

Filii mei estote
– Prag, Kapitel F. XXII.

Haec est ratio bona, quare hora est
Nicolaus de Nyse OM – Edd. Straßburg 1510 etc.

Haec lectio scribitur in epistola ad Rom. XIII. et legitur in I. dominica adventus Domini, in qua apostolus commendat nobis caritatem
Matthias de Liegnitz – Clm 8235 f.5 va etc.
→ cf. Gloriosus apostolus tria facit

Haec sunt verba apostoli ad Rom. XIII. et leguntur de adventu Domini. Dicit ergo: Hora est propter adventum Domini, unde propior est nostra salus
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 408 f.1 r

Haec sunt verba Pauli, quibus Romanos
– Clm 26758 f.24

Haec verba originaliter → Scribuntur haec verba originaliter
Haec verba scribuntur → Pro exordio praesentis sermonis
ANTONIUS DE BITONTO OM – Ed. Venedig 1496 (*FL 5*)
Haec verba sunt scripta in epistola hodierna, in quibus docet nos apostolus, quod debeamus surgere a somno
– Graz, UB 627 f.206
Hanc apostoli epistolam legit ecclesia in principio adventus
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 8679 f.1 r etc.
Hanc epistolam scribens sanctus Paulus Romanis pro nunc legitur de adventu Christi
– Colmar, Bibl. Consist. 150 f.1 r
Hic apostolus duo facit. Primo hortatur nos, ut de somno peccati ad poenitentiam resurgamus
– S. Florian 315 etc.
Hic apostolus hortatur surgere a somno culpae
MARTINUS POLONUS – Ed. Straßburg 1488 (*FL 54*)
Hic attende tria. Primo quid per somnum significatur, quia peccatum sive vita mundana
– Paris, Nat. lat. 16503 f.212 va
Hic beatus Paulus ostendit, quo tempore novae legis debitum sit reddendum
– Seitenstetten 257 f.61 rb
Hic commendat caritatem eo, quod per ipsam est opportunitas bene operandi
MATTHIAS DE LIEGNITZ – S. Florian 314; Clm 17636 f.2 vb
PETRUS DE LIEGNITZ (?) – Clm 15552
→ Haec lectio scribitur in epistola ad Rom.
Hic duo notanda sunt, somnus et quod surgere debemus
ALBERTUS – Zwettl 364
Hic duo notantur, scil. quid deserendum, scil. somnus, et quid faciendum scil. opus
– Brügge, StB 282 f.134
Hic hortatur nos apostolus surgere de somno culpae et hoc faciendum ostendit ex tribus, scil. ex cognitione
MARTINUS POLONUS – Ed. Straßburg 1484 (*FL 54*)
Hic locus scribitur in epistola ad Rom. et legitur in prima dominica adventus Domini, in quo apostolus nobis commendat caritatem eo, quod per ipsam est opportunitas bene operandi
POSTILLA SUP. EPISTOLAS DOMINICALES – Clm 12032 f.274 r
Hic monemur occurrere Domino venienti tripliciter, diligenter, decenter gaudenter → In hac epistola monemur

Hic notantur tria, primo temporis congruitas, qua est in nobis diligentia
– Innsbruck, UB 380 f.67 ra

Hieronymus: Quis ignorat sub altera dispensatione omnes retro sanctos eiusdem fuisse meriti
– Berlin, StB Magdebg. Domgymn. 20 f.2 ra; Lübeck, StB 124

His verbis, fratres carissimi, hortatur nos, ut ad secundum Filii Dei adventum
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1667 (*FL 73*)

His verbis hortatur nos apostolus a somno peccatorum nostrorum surgere
PS. BONAVENTURA – Ed. Straßburg 1496 (*FL 9*)

Hoc tempore agit ecclesia de adventu Christi in carnem et quia Christus Dei Filius per carnis assumptionem dignatus est nos visitare
– Clm 24823 f.1 ra; 5222 f.205

Hoc tempus dicitur tempus adventus, quia cantus ecclesia sunt de adventu Christi
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Nat. lat. 16472 f.2 ra; Multa Mss. et Edd. (*FL 27*)

Hoc tempus, quod hodie incipit et durat usque ad nativitatem Domini vocatur tempus adventus
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Troyes 399 etc. Hss bei A. Dondaine, La vie et les oeuvres de Jean de San Gimignano, AFP 9 (1939) 136–41

Hoc verbum apostoli de Christi adventu satis potest congrue exponi
JACOBUS DE VITERBO OESA – Vat. Arch. S. Petr. D. 213

Hoc verbum scriptum est in epistola hodierna, quae legitur hodie per totam sanctam ecclesiam
ROBERTUS DE SORBONIA – Paris, Nat. lat. 15971 f.126 vb (*FL 80*)

Hodie ecclesia invitat nos ad celebrandum adventum Domini modo debito
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.139

Hodie ecclesia recolit hoc tempus adventus Domini in carne
– Cues 130 f.112 va

Hodie quoddam tempus inchoamus
THOMAS DE VALLICELLIS OCist – Troyes 1988
(Surge, qui dormis (Eph. 5, 14))

Homines torpentes et stulti dormientibus et quasi mortuis comparantur Ipsi enim admodum dormientium parum sciunt
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Kiel, UB 32 f.35 ra

Homo enim existens in mortali dicitur dormire ea ratione, quia dormiens habilis est ad interficiendum
THIDERICUS DE ARNEVALDE – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 292 f.5 v

Hora est . . idest de consuetudine peccatorum, ac Dominus adveniens – Clm 11040

Hora est . . idest de otio ad opera caritatis
– Wien, Nat. 14894

Hora est . . idest de peccato debemus surgere propter tria, excitantes Dei largitatem
– Clm 3252 f.160 va

Hora est, idest necessarium est in nocte de somno surgere, non de superno, quem miramur
– Brüssel, B. Royale II. 1132 f.298

Hora est . . propter temporis opportunitatem, lucis veritatem . . praemii immensitatem
– Graz, UB 1032 f.25 r
→ cf. In verbis istis apostolus duo facit

Hora est, propter tres causas. Prima est, quod venit salus nostra
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 9600 f.1 ra etc. (*FL 28*)

Hora surgendi, ne te trahat → Eccli. XXXII(,15)
(Ad te levavi animam meam (Ps. 24, 1))

Humanum genus ante adventum Salvatoris potu mortifero calice irae Dei, igne avaritiae
ODO DE CHERITON OCist. – Pamplona, Cat. 50 f.4 va (*IL 50*)

Illa sunt verba apostoli excitantis nos de somno peccati
– olim Graz, UB 542 f.2

In adventu magni domini populus quinque facere consuevit. Nam primo celeriter surgit, vestes viles abicit, novas induit
RAIMUNDUS DE BRETIS OM – Toulouse 334 f.1 r; Paris, Nat. lat. 3546

In continuo bello non dormiunt neque dormitant, nos autem sumus
DILLMANN SENGELBERGE OESA – Trier, StB 274/1656 f.138 vb

In epistola istud verbum → Istud verbum

In epistola praecedentis dominicae promittebatur nobis Filii Dei adventus in carne
JOHANNES DE CASTELLO (?) – Paris, Nat. lat. 15961 f.1 vb (*FL 42*)

In epistola praesenti apostolus tria facit. Primo informat nos tamquam sine vitio a Deo constitutos ad vigilantiam virtutum
– Berlin, SB Magdebg. Domgymn. 184 f.2 r

In evangelio annuntiatur nobis adventus magni regis, regis inquam pauperis et ascendentis super asinum
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 2949 f.1 ra etc. (*FL 28*)

In evangelio intimatur (insinuatur) nobis adventus regis caelestis, ideo in epistola apostolus tamquam praenuntius Domini
LUCAS PATAVINUS DE VILLA DEI OM – Clm 14281 f.3 rb etc. (*FL 53*)

In hac auctoritate tria notanda sunt. Primum est, quod debemus surgere scil. a somno peccati, et hoc propter tria
– Oxford, Laud, misc. 323 f.72

In hac epistola dat nobis apostolus tria consilia, de quibus dicendum. Primo consuluit incipientibus
– Clm 8382 f.1 ra

In hac epistola docet nos apostolus praesens tempus esse tempus laboris
– Maria Saal 39 f.1 ra

In hac epistola et verba coaptantur tempori instanti adventus dominici mgr. NICOLAUS OTTONIS – Stuttgart, HB I 225 f.1 ra

In hac epistola excitat nos apostolus a torpore et imperat, ut Christo venienti et pulsanti ad ostium . . occurramus
– Prag, UB I. F. 5 f.1 ra

In hac epistola facit tria apostolus. Primo monet ad surgendum
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 16473 f.145 ra (*FL 42*)
→ Epistola ista legitur

In hac epistola hodierna apostolus loquitur
– Admont 647

In hac epistola invitat nos apostolus ad quattuor. Primo monet nos de somno peccati surgere
JACOBUS DE VORAGINE OP – Brit. Mus. Add. 15. 831 f.10 etc. (*IL 32*) (*FL 37*)

In hac epistola invitat nos apostolus ad tria, scil. surgere a somno peccati, virtutibus interius armari
– Braunschweig, StB 125 f.191 r

In hac epistola monemur Domino occurrere Christo venienti tripliciter, scil. diligenter, decenter, gaudenter
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 16473 f.144 vb etc. (*FL 42*)

In hac epistola monet apostolus ecclesiam ad quinque. Primum est, ut vigilanter eum exspectet
– Carpentras 20 f.144 r
→ In ista epistola beatus Paulus monet

In hac epistola monet nos apostolus, a peccato surgere, salutem nostram quaerere
«Tetralogus» – Troyes 1913 f.1 r (*FL 83*)

In hac epistola novem possunt considerari, torpor somnolentiae
– Venedig, Marc. 171 f.1 ra

In hac parte apostolus ostendit, quod pacem habebimus ad superiores nostros
Hugo de S. Caro OP – Ed. Paris 1506 (*IL 28*) (*FL 33*)

In his verbis apostolus tria facit, docet, excitat et confortat
– Toulouse 322 f.85 v

In his verbis apostolus tria facit, primo excitat
Lucas de Bitonto OM – Graz UB 867 (*IL 37*) (*FL 52*)

In his verbis hortamur de somno surgere scil. peccati, ut adveniens Christus Filius Dei, cuius adventum hodie et diebus his agimus
Thidericus de Arnevalde – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 292 f.8 v

In his verbis hortatur nos apostolus ad singularis devotionis exercitationem
Conradus de Brundelsheim (Soccus) OCist. – Ed. Straßburg 1484

In his verbis hortatur nos apostolus, ut a somno peccati surgamus et facit duo in his verbis. Primo docet quid deserendum
– Brüssel, B. Royale 2487–89 f.118 v
(Ad te Domine levavi (Ps. 24, 1))

In his verbis iste rex fidelissimus et propheta eximius instruit praedicatorem, quomodo se habere debeat in sermonis exordio
Johannes Quidort OP – Kremsmünster 83 f.1 r (*IL 35*)

In his verbis monet nos fidelis nuntius futuri judicii Paulus, qui sitit salutem humanam → cf. initium sequens.
Ternarius de Hebratzfelden? («Bartholomaeus») – Clm 2719 f.1 etc.
Johannes Ludovici OESA – Wien, Nat. 4872 f.214 r

In his verbis monet nos fidelis nuntius futuri judicii Paulus, qui dicit: Hora est, o vos peccatores, qui diu dormitis in peccatis → cf. initium praecedens
«Bartholomaeus» (Aurea gutta) – Wloclaweck, Sem. 76

In his (verbis) nos apostolus excitat ad tria. Primo excitat nos ad de peccati somno surgendum
Johannes Quidort (monoculus) – Kremsmünster 83 f.11

In his verbis nos excitat ad benefaciendum duplicem rationem tangens
– Pavia, UB 63 f.1 r

In his verbis prout communiter exponuntur de adventu Salvatoris
JOHANNES GALLENSIS – Valencia, Cat. 186 f.1 r

In hoc tempore agit ecclesia → Hoc tempore agit ecclesia

In hoc verbo tria facit apostolus. 1° excitat nos . . a somno
– Arras 251 f.1 r

In hodierna die sancta mater ecclesia nos invitat dominicum adventum modo debito celebrandum → Hodie ecclesia invitat nos
– Padua, Anton. 517 f.35 v

In idiomate graecae linguae participunt scientes
– Graz, UB 628 f.151 va (Haymo?)

In insidiis castrorum etc. sic apostolus perpendens venturum solem justitiae
– Brit. Mus. Harleian 505 f.15 r

In ista epistola apostolus hortatur ad tria. Primo hortatur nos, ut a somno surgamus, secundo ut opera tenebrarum abiciamus
– Clm 7601 f.2 va

In ista epistola apostolus tangit aliqua, quae monent ad fugiendum mala
– Prag, Kapitel F. XXXI

In ista epistola beatus Paulus monet nos ad quinque, primo ad spiritualem evigilationem
– Mailand, Ambros. M. 7 f.1 ra
→ In hac epistola monet apostolus ecclesiam ad quinque

In ista epistola beatus Paulus ostendit, quomodo jam est hora bene operandi
GALFRIDUS WATERTON (?) – Oxford, Corp. Christi 156
→ In ista totali epistola . . (Nicolaus de Watertown)

In ista prima parte epistolae ponitur congruitas et opportunitas temporis ad bene operandum
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.10 ra (*FL 74*)

In ista totali epistola monet nos ipse apostolus Paulus ad tria. Primum est ad cito a somno peccati surgendum
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.7 vb etc. (*IL 41*) (*FL 58*)
→ In ista epistola beatus Paulus ostendit

In istis verbis apostolus ostendit et invitat ad surgendum a somno nocivo, quia hora est . . Somnus autem iste duplex, omissionis et commissionis
– Padua, Anton. 445 f.1 ra

In istis verbis praemissis apostolus duo facit. Primo hortatur nos, ut a somno surgamus, secundo ut opera tenebrarum abiciamus
– Clm 7601 f.3 rb

In lectione epistolari primae dominicae adventus audivistis . . de IV nuntiis
PAULUS WANN – Ed. Hagenau 1497
(Dabitur vobis in illa hora (Matth. 10, 19))

In praedicatoris eloquio tria possumus attendere
JACOBUS DE VITERBO OESA – Vat. Arch. S. Petri D 213 col. 393

In praemissis verbis, fratres carissimi, beatus apostolus Paulus sicut verus et fidelis amicus excitat aliquos a somno surgere, non tamen omnes
«RAPULARIUS» – Klagenfurt, Stud.B. Pap. 62 f.87 ra

In praesenti dominica, quae est principium circuli, quem in divinis officiis facit sancta mater ecclesia, sollemniter inchoatur memoria adventus Salvatoris
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 etc. Ed. Paris (?) 1521 (*IL 9*)

In praesenti epistola, in qua nuntius et speculator ecclesiae affirmat
– München, UB 63 f.2

In praesentibus assumptis verbis → In praemissis verbis, fratres

In principio epistolae hodiernae. Quodcumque petierimus secundum voluntatem Dei
– Troyes 1724 f.71 ra → Dicitur gallice, quod a bon demandeur
(Si iniquitates observaveris (Ps. 129, 3))

In principio rogabimus Dominum, ut det mihi aliquid dicere ad suum honorem
JOHANNES DE AURELIANIS OP – Oxford, Merton 237 f.110 (*FL 40*)
→ Sicut speculator corporalis

In propositis verbis clamat preco evangelicus, ut excitet peccatores
– Troyes 2001 f.159 ra

In quantum ad expositionem litterae accedamus, sunt novem notabilia praemittenda. Ad evidentiam huius sacri temporis, quod adventus Domini nuncupatur
PETRUS SALINERII (Saunier) OM – Toulouse 331; Pamplona, Cat. 47
BERTRANDUS DE TURRE (?) → Ad evidentiam huius sacri temporis

In quibus verbis tria videre possumus ad praesentem sollemnitatem
– Hamburg, S u. UB Petri 51 f.60 ra

In scriptura sacra triplicem invenimus horam. Est enim hora commissionis peccatorum, compationis mandatorum, passionis adversorum
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 9603 f.1 va (*FL 12*)

In statu peccati anima consopitur propter tria, quia privatur usu rationis
– Vat. Chig. C. IV 99 f.139 ra

In verbis istis apostolus duo facit. Primo ostendit peccatoribus temporis opportunitatem
– Clm 7779 f.33 rb

In verbis istis circa conversionem
– Wien-Schotten 282

In verbis istis duo tanguntur, quae sunt
– Darmstadt, LB 419

In verbis istis intendit nos apostolus inducere ad occurendum
– Paris, Nat. lat. 3737 f.81

In verbis istis monemur et jubemur, ut praeparemus nos ad adventum Domini
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 354

In verbis istis tria facit apostolus. Primo reducit nobis ad memoriam periculosum statum praesentis vitae, qui notatur per somnum
– Graz, UB 176 f.17 ra

In verbis praemissis tanguntur duo. Primo tangitur vitae nostrae brevitas
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 73 f.1 ra

In verbis praemissis tria tanguntur, temporis congruitas, criminis acerbitas, hominis prosperitas
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 615 f.1 v

In verbis propositis apostolus duo facit
– Vat. Palat. 310
→ In istis verbis praemissis apostolus

In verbis propositis apostolus tria proponit. Primo excitat nos a somno corporis
– Vorau 164

In verbis propositis clamat preco vigilantissimus → Clamat preco

In verbis propositis duo notantur, scil. benigna exhortatio apostoli
– Graz, UB 1493

In verbis propositis hortatur nos apostolus → Apostolus monet nos

In verbis propositis notandum, quod peccatores debent surgere de somno peccati propter vigilem excitantem
– Prag, UB VIII. D. 2 f.18 vb

In verbis propositis notantur tria. Primo enim nobis ostendit apostolus
– Paris, Nat. lat. 18194 f.79

In verbo proposito hortatur nos apostolus ad munditiam et sanctitatem vitae
– Paris, Nat. lat. 3734 f.18 v

Initium naturale est, quia quaedam aves → Carissimi, naturale est

Intenduntur, proprium est homini in adventu alicuius potentis
THADDAEUS DINI FLORENTINUS OP – Kremsmünster 160 f.1 ra; 236 f.13

Inter omnia ad virtuose vivendum considerare
OESA – Trier, StB 274/1656 f.142 ra

Job (7, 14) Sic, inquit, terrebis me per somnia et visiones
– Braunschweig, StB 127

Isidorus Ethic. 7. dicit, quod hoc vocabulum «fratres» est maxime caritatis indicativum
– Lüneburg, Ratsbücherei 2° 70 f.1 ra

Isidorus libr. Ethymol. dicit de quodam serpente, qui est talis naturae quod hominem in somno necat
RORICUS DE WITTEN OM – Braunschweig, StB 94 f.72 vb

Isidorus III. de summo Bono dicit: Doctrina
– Vorau 214 f.26 r

Ista dominica caput omnium dominicarum sicut primus psalmus titulus et caput omnium aliorum
– Klosterneuburg 1130 f.78

Ista lectio scribitur → Haec lectio scribitur

Ista verba, quae exposui, scribit Paulus in epistola hodierna
«BARTHOLOMAEUS» – Stuttgart, HB I 219 f.1 ra
(Aufer rubiginem de argento (Prov. 25, 4))

Istud argentum est divinum eloquium
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 233

Istud verbum instructivum de modo ostendendi . . Filii Dei in carnem
– Troyes 1271 f.1 r

Ita scribit beatus Paulus in epistola sua, in quibus duo tanguntur. Primo quod peccator comparatur homini dormienti
– Wolfenbüttel 19. 26. 10 Aug. 4° f.152 ra; Kopenhagen, Gl. kgl. S. 4° 1385 f.1 ra

Ita scribitur ad Rom. XIII. → Haec lectio scribitur → Sancta mater ecclesia isto sacratissimo tempore

Item apostolus: Omnes vos filii lucis estis (1. Thess. 5, 5), idest fidei
– Oxford, Corp. Christi Coll. hom. 21
→ Ait iterum apostolus

Licet multiplex sit somnus, a quo perutile nobis esset, ut surgeremus
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f.5 vb (*FL 93*) (*IL 74b*)

Loquitur apostolus peccatoribus velut hominibus consopitis et dormientibus
JOHANNES DE RUPELLA OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.7 ra (*FL 48*)

Monet apostolus in his verbis, ut relicto peccato ad virtuosa opera praeparemur
– Bamberg, SB theol. 173 f.49 (*FL 89*)

Monet apostolus ut surgamus, sed dicere potest aliquis, quare (qua de?) causa
HIERONYMUS DE SALZBURG – Graz, UB 1255

Monet nos apostolus et instruit de ebrussando nos et evigorando
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.5 vb (*FL 22*)

Monet nos apostolus his verbis alacres nos esse ad surgendum ostendens, quod jam hora sit surgendi
– Wolfenbüttel Helmst. 163

Moraliter: Peregrini, quando habent viam longam facere, surgunt tempestive et modicum dormiunt
PETRUS DE CREMONA OESA – Cremona Perg. 28 f.1 ra

More boni sacristae Paulus excitat ecclesiam dormientem
– Cambridge, Jesus Coll. Q. B. 17

Morum honorabilium elegantissimus informator apostolus de duobus reddit nos sollicitos in proposito themate
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Vat. Ottob. 557 f.1 va (*FL 4*)

Mos est bonorum negotiatorum, ut cum quis de ipsis lucrum magnum alicuius regionis ignotae expertus est
MARTINUS POLONUS – Edd. Straßburg 1484 etc. (*FL 54*)

Mos est sacrae scripturae horam saepissime pro tempore ponere
– S. Paul Pap. 25 etc.

Narrat Valerius
– Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. qu. 95 f.2

Naturale est → Carissimi, naturale est

Naturales dicunt, quod secundum cursum naturae tunc a somno est surgendum, quando natura, quae prius erat carens vita est unita naturae vitam habenti
JOHANNES EINKURN (?) – Erlangen, UB 313 f.11 v; Paris, S. Genev. 2789 f.1

Noli diligere somnum
– Klosterneuburg 508 f.141

Non dormiatis in peccato neque in cupiditate divitiarum
– Brüssel, B. Royale II. 962 f.213 rva

Nonne verba mea igni? Illuminat, calefacit
PETRUS PICTAVIENSIS – Paris, Nat. lat. 14593 f.295 bis (*IL 56*)

Nos videmus → In continuo bello

Nostis fratres carissimi, quia dies isti, qui hodie incipiunt et usque ad nativitatem
– Siguenza, Cat. 37 f.1 → cf. Hoc tempus quod hodie incipit

Nota, apostolus hic reddit auditores attentos ad credendum
– Clm 26930 f.1

Nota, duas differentias verborum ponit hic apostolus, scil. verba consolationis et haec sustinentibus
– Mailand, Ambros. A. 4. sup. f.13 v

Nota duo
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 335 f.78

Nota, quando homo prudens et magni consilii loquitur, multum attenditur
– Brit. Mus. Add. 16590 f.8 rb

Nota, quando pater scit, quod filius dietam longam peregre habet
– Prag, UB VIII. B. 28

Nota quattuor faciunt dormire hominem
fr. ANSELMUS – Klosterneuburg 450 f.13 v

Nota, quattuor sunt adventus Domini, humilis in carne, terribilis in judicio
– Innsbruck, UB 374 f.2 v

Nota, quod ad quattuor debemus surgere
– Admont 312

Nota, quod dicit: Hora est . . propter tria
– Danzig, Marien F.267 f.183

Nota, quod quadruplex est somnus
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f.5 rb (*IL 74b*) (*FL 93*)

Nota, quod quattuor sunt, quae movere nos debent ad surgendum de somno tepidiae et pigritiae ad vigilantiam, hoc est ad exercitium bonorum operum. Primum est crudelitas hostis
– Padua, Anton. 445 f.3 rb

Nota, quod surgere debemus a somno culpae propter duo, primo propter damnum dormientis
– Mailand, Ambros. P. 37 f.2 v

Nota, somnus est peccatum, sed nota septem sunt, quae excitant homines a somno
– Clm 2702

Nota triplex est somnus → Est autem triplex somnus

Nota, triplici de causa vigilare debemus. Prima est hostilitatis crudelis debellationis
– Kiel, UB 39 f.39 va

Notandum, fratres quod triplex est somnus. Est somnus, quando ratio rapitur ad contemplationem caelestium
ALANUS AB INSULIS OCist. – Rouen A. 204 f.73 rb etc. (*IL 3*)

Notandum, quod christiani, quamdiu stant in Christo Dei
– Florenz, Ricardiana 428 f.3 ra

Notandum, quod dicit hora . . et hoc propter tria, scil. brevitatem vitae
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 323 f.72

Notandum quod multiplex est somnus, naturae, desidiae, culpae, gratiae, mortis, gloriae
– Lincoln, Cath. 239 f.6 r

Notandum quod praeparare nos debemus ad agendum poenitentiam his de causis. Primo quia brevis est vita. Job 24. Breves dies hominis sunt. Secundo quia via longa
– Engelberg 92 f.45 ra

Notandum, quod tres sunt horae
– Zürich, Zentral B Ph 78

Notandum, quod triplex est somnus → Est triplex somnus

Notandum, quod triplex est somnus. Est enim somnus naturae, gloriae et beatitudinis aeternae, et culpae
– Clm 12660 f.1 r

Notandum, quod triplex est somnus, scil. ignorantiae, pigritiae et culpae
Arnoldus de Cloetinghen OSCR – Lüttich, UB 435 f.1 vb

Notandum, surgendum est a morte culpae Eph. (5, 14) Surge qui dormis
– Graz, UB 1264 f.87 r

Notate, fratres carissimi, quod triplex est somnus → Notandum fratres, quod triplex est somnus. Est somnus, quando ratio rapitur
– Clm 17458 f.172

Nox, inquit, idest tempus Veteris Testamenti
Nicolaus de Nyse OM – Edd. Straßburg 1510; Hagenau 1510
(Quis dedit gallo intelligentiam (Job 38, 36))

Nullus est, fratres carissimi, qui posset docere praedicatorem verbi Dei nisi ipse, qui docet hominem scientiam
Albertinus de Tortona OP – Paris, S. Genev. 2775 f.168 ra

Observantia dierum istorum, quibus nativitatem Domini praevenimus
Hermannus de Reun – A. Schönbach, SB der Wiener Akad. d. Wissensch. phil.-hist. Kl. 1904

Omnes quattuordecim libri apostoli et septem epistolae canonicae quattuor apostolorum scil. Jacobi, Petri, Johannis et Judae sunt paris auctoritatis cum evangelio
Johannes Wiclif – Cambridge, Trinity Coll. 378; Ed. Sermones (ed. J. Loserth) Vol. III (London 1889) p. 1

Paratos et vigiles inveniat nos
PETRUS AD BOVES – Paris, Nat. lat. 3296 f.1

Paulus apostolus, magister gentium, videns solem justitiae illuxisse, videns illum in carne venisse
– Brit. Mus. Add. 20.009 f.183

Paulus scribit nobis haec verba. Modo notare debetis: Invenimus in sacra scriptura quadruplex somnium, idest naturale, culpae, ponae et gloriae aeternae
TERNARIUS DE HEBRATZFELDEN («Rapularius») – Clm 4785 f.1
→ Notandum, quod triplex est somnus. Est enim somnus naturae

Peccator assimilatur dormienti
– Paris, Nat. lat. 18188 f.134

Peccatum comparatur somno propter quattuor
– Clm 9593 f.2 r

Per somnum intelligitur peccatum. Unde dicit apostolus: Evigilate justi (1. Cor. 15, 34)
– Salzburg, S. Peter a. V. 11; Innsbruck, UB 540 f.123 ra

Per somnum peccatum intelligitur. Nota quinque sunt, quae excitant hominem. Sic enim excitant hominem a peccato. Primum est lux solis
– Prag, Nat. Mus. XIV. D. 3

Periculosa res est, hominem cum terrore excutere
– S. Paul 89 f.326 v; Prag, Kapitel E. LVI f.106

Pinguedo immittit soporem, ut legitur in Prov., quod potest intelligi de somno contemplationis
– Innsbruck, UB 358 f.1 r

Post horam daemonis est hora Domini, est hora justi
ODO DE CHERITON OCist. – Pamplona, Cat. 50 f.5 va (*IL 50*)

Praepara te in occursum Dei tui (Amos 4, 12). Usquequo piger dormies? (Prov. 6, 9), sed maxime (?) surgendum (est) a somno culpae scil. peccati
– Cambridge, UB Gg. VI. 26 f.16 v

Praeparare debemus nos ad poenitentiam tribus de causis → Dicit glossa: Hora est

Primo ad discutiendum propriam conscientiam
– Charleville 31 f.135 va

Primo monet ad surgendum, secundo ponit rationes
– Assisi 470 f.331

Pro collegio, in quo judicantur esse otiosi
JOHANNES RIGALDUS – Vat. lat. 957 f.292 v

Pro declaratione sciendum, quod in sacra scriptura status peccati mortalis dicitur somnus
– Pavia, UB 123 f.263 r

Pro exordio praesentis sermonis a doctoribus quaeritur, utrum negligentia sit peccatum
ANTONIUS DE BITONTO OM – Ed. Venedig 1496 (*FL 5*)

Pro huius verbi declaratione et praedicandae materiae introductione
VINCENTIUS FERRER OP – Ed. Straßburg 1494 etc.

Pro intellectu est sciendum
– Schlägl 201 f.1

Proficiscenti ad virtutes nec somno peius nec vigilia invenitur utilius
– Wolfenbüttel Helmst. 163 f.36 ra

Prophetae et apostoli dicti sunt galli, quia excitant homines a somnis suis. Inter hos gallos Paulus habuit vocem sonorem
fr. JORDANUS OP – Canterbury, Cath. D 7 f.157 rb (*IL 36*)

Proprium est hominum in adventu alicuius praepotentis aut divitis domus suas corrigere
– Gießen, UB 831 f.1 r

Quae est ergo ista hora, de qua apostolus hodie loquitur
– Melk 1673 f.1

Quam condensa et tetra tenebrarum obscuritate et noctis profunditate
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 p. 7 (*FL 36*)

Quamvis carissimi, de eodem themate alias locutus sim caritati vestrae admonendo ut concusso somno torporis
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 86 f.6 ra

Quamvis totum tempus evangelicae legis sit tempus caritatis et gratiae
DIONYSIUS CARTH. – Opp. 29 (1905), 7

Quando aliquis nobilis et potens dominus ad aliquam civitatem sui regni primo vult venire
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. fol. 296 I

Quando magnus dominus debet ad aliquem locum
JOHANNES RIGALDUS – Vat. lat. 957
(Salomon dicit: Filii mei, audite disciplinam (Prov. 8, 33))

Quando pater habet duos filios, de quorum profectu curam habet
«Fons vitae» – Clm 26848

Quando rex vel princeps aliquis magnae dignitatis ad aliquam civitatem est venturus
«PIPER» – Schlägl 199 f.13; Prag, Nat. Mus. XIV. D. 3

Quattuor sunt adventus Christi, primus humilis in carne
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 172 f.8 rb

Quattuor sunt, quae faciunt hominem accelerare, scil. temporis brevitas
– S. Florian 226 f.12
→ Ad surgendum quattuor
→ Notandum, quod dicit hora

Qui ante tempus non praevidet, in hora non gaudet
– Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 347

Qui dormit, ab opere vacat
– Innsbruck, UB 374 f.2 r

Quia adventum Domini hodie celebramus, indicit nobis apostolus multiplicem praeparationem in praesenti epistola, quam (?) digne occurrere valeamus.
– Basel, UB A. VI. 27 f.2 ra etc.

Quia apostolus videbat, quod parum habeamus de tempore in hac vita misera
– Angers 401 f.73 va

Quia brevis est vita, Job XIV(,5) Breves dies hominis sunt
– Oxford, Bodl. Ashmole 1281 f.1 r

Quia generalis consuetudo est hominum regibus et principibus occurrere, cum contigit eos ad patriam venire
Antonius de Bitonto OM – Clm 18247; Breslau, UB I. Q. 273 f.1

Quia mos est, ut assurgat homo domino ad se venienti, et in evangelio agitur de adventu
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 f.11 ra (*FL 46*)

Quia nos cotidie in vitiis → Apostolus Paulus sollicite

Quia pater scit
– Osseg 51

Quia periculosum est, ne dicam perniciosum servos in adventu domini sui dormitantes ac desides inveniri
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.69

Quia regi nostro advenienti est debite occurrendum, ideo eius preco tripliciter nos alloquitur in epistola hodierna
– Padua, Anton. 568 f.1 r

Quia rex noster advenit, cui occurrere necessarium est, sicut cantatur hodie
Aldobrandinus de Cavalcantibus OP – Clm 9617 p. 208 b; Bamberg, SB theol. 2 (*FL 3*)
fr. Siboto OP – Troyes 1999

Quia sicut dicit beatus Bernhardus: Ingratitudo est ventus urens siccans fontem pietatis
– Vat. Burghes. 177 f.3 r

Quidam dormiunt, quibus non expediret non dormire nec possunt non dormire
Nicolaus Gorranus (?) – Clm 19120 f.1 va (*FL 60*)

Quis dedit gallo → Nullus est

Quis enim est, si non amentia laborat, si somno vacaret
– Prag, UB XII. C. 14 f.14 ra

Quis enim non debeat excitari ad salutem operandam propriam
– Klagenfurt, StudB Pap. 31 f.74 ra

Quod restringitur licentia diutius immorandi
Singerus Cordigerus (Siger de Courtray) OP – Troyes 1929 f. 89 r

Quodcumque petierimus secundum voluntatem Dei → Dicitur gallice (Surge, qui dormis et exurge a mortuis (Eph. 5, 14))

Quoniam hora est . ., ideo bene dicit Paulus: Surge qui dormis
Nicolaus de Nyse OM – Ed. Straßburg 1510

Quoniam incerta est hora, ut dicit poeta
– Graz, UB 176 f.127 va
(Nox praecessit, dies autem appropinquavit)

Quoniam nox praecessit . . nox, inquam, idest tempus Veteris Testamenti
Nicolaus de Nyse OM – Ed. Straßburg 1510

Ratio, quia videmus ad experientiam quod omne animal, cum se infirmum sentit, sollicite procurat et quaerit suae sanitatis remedium
«Sensatus» – Clm 3096 f.1 ra, etc.

Salomon dicit: Filii mei audite disciplinam → Quando pater habet duos filios

Sancta mater ecclesia → Ad evidentiam huius sacri temporis
Bertrandus de Turre OM – Prag, UB X. E. 6 (*IL 9*)

Sancta mater ecclesia documenta salutis nostrae necessaria ponit. Primo enim redarguit nos valde de torpore
– Prag, UB VI. E. 11 f.218 r

Sancta mater ecclesia isto sacratissimo tempore, in quo incipit peragere tempus gratiae, Domini adventum instituit celebrandum
Johannes de Minda – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 195; qu. 109 f.183
Gotschalcus Holen – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. fol. 201

Sancta mater ecclesia sciens filios suos multos dormitare
Thomas Ebendorfer de Haselbach – Clm 2798 f.5 va etc.

Sanctam et desiderabilem → Venerabilis pater

Sanctus apostolus exitat et monet quadruplices homines. Primi sunt sedentes, secundi jacentes, tertii dormientes, quarti mortui
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 296 I f.14 vb

Sanctus Paulus in praesenti epistola instruit juniores
– Erfurt, StB Amplon. qu. 142 f.228

Sciendum primo est, quod mater nostra ecclesia istam lectionem epistolarem
– Salzburg, StudB M. II. 104

Scientes errorem peccatorum praecedentium
– Vorau 134 f.68 ra

Scolares studiosi et devoti religiosi consueverunt se ad studendum
JOHANNES RIGALDUS – Vat. lat. 957 f.169 v

Scribitur Eccle. Omni negotio tempus et opportunitas est, quia nullum opus et negotium respicit omne tempus
– Lüneburg, Ratsbücherei 4° 7

Scribitur originaliter ad Rom. XIII. → Hanc apostoli epistolam

Scribitur Rom. et legitur in praesenti dominica pro epistolari officio. Johannitius Ysagogae de regimine sanitatis dicit, quod somnus facit palatum hominis insipidum
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 637 f.288 va

Scribuntur haec verba ad Rom. XIII. et in epistola occurrentis dominicae. Solent homines sicut et omnia animalia
MICHAEL DE MEDIOLANO OM – Mailand, Ambros. E. 63. Ed. Venedig 1476

Scribuntur haec verba originaliter ad Rom. XIII., transsumptive autem in epistola recitata, quia DNJCi adventum in carnem hodie sancta mater ecclesia repraesentat
JOHANNES DE RAGUSIO – Basel, UB A. IV. 17 f.73

Scriptura quadruplicem vult somnum insinuare. Unus est culpae
– Paris, Nat. lat. 15959 f.22 va

Secundum commentatorem de somno et vigilia
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Clm 8991 f.210 v etc. Multa Mss. (*IL 12*) (*FL 14*)

Secundum Eccle. 3, 1 → Sicut dicit Sapiens

Secundum hoc exponitur de somno culpae. Tria circa haec sunt attendenda
GUILELMUS PERALDUS OP – Oxford, Bodl. Laud. misc. 376 f.53 (*FL 27*)
→ Secundum quod exponitur

Secundum naturales, quod quaedam aves → Carissimi, naturale est

Secundum quod exponitur de somno culpae circa hoc verbum tria sunt attendenda. Primo quare peccator dormienti comparetur
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Nat. lat. 16472 f.2 ra etc. (*FL 27*)

Secundum quod possumus habere ex quadam glossa sup. Dan. IV regum principalia Deus voluit ordinari a principio mundi usque infinem
– Marseille 397 f.3 v

Secundum quod LXX exponitur de somno culpae
GUILELMUS PERALDUS OP – Paris, Nat. lat. 16472 f.3 rb

Sed quando et ubi → Tria ponit apostolus

Semper adventus Domini quattuor dominicis celebratur in ecclesia
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Erlangen, UB 407 f.216 (*IL 8*)

Si domum, in qua dormis comburere videns velociter exire festinans
– Pamplona, Cat. 50 f.6 vb

Si ergo somnus multiplex spargitur in scripturis. Legitur enim somnus vitae et somnus mortis
– Innsbruck, UB 382 f.227 ra

Si quis vellet gratiam ab aliquo domino obtinere
– Klosterneuburg 534

Si sciret paterfamilias
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 2514 f.3 ra etc. (*IL 34*) (*FL 45*)

Si volumus esse scientes duo, primo cognoscamus nos et Deum . . Cognitio nostra in duobus consistit
– Windsheim 72 f.73 vb

Sic scribitur Rom. 13. → Venerabiles ac praedilecti fratres

Sicut dicit Sapiens Eccle. III(,1) Omnia tempus habent . . Modo est tempus belli contra vitia
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.2 ra (*FL 60*)

Sicut dicitur Eccle. III. → Sicut dicit Sapiens

Sicut dicitur in proverbio: Qui mane non surgit → Vulgariter dicitur

Sicut enim saeculares homines se parant aliquem saecularem hominem recipiendum bene et honorifice
– Padua Anton. 568 f.1 vb

Sicut est in naturalibus sic suo modo in spiritualibus
– Graz, UB 566 f.365

Sicut excitator diei materialis excitat vicinos et proximos in aurora
JOHANNES DE AURELIANIS – Angers 401 f.72 ra (*FL 40*)

Sicut legitur in libr. Judic., quod Sisara fugiens hostes suos venit in tabernacula Jabel
HIERONYMUS DE PRAGA (Johannes Silvanus) – Graz UB 647 f.121 r; Warschau, Nat. 3019

Sicut I. psalmus David → Ista dominica caput
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. qu. 59 f.98

Sicut speculator corporalis in adventu diei excitat homines
JOHANNES DE AURELIANIS – Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 346
→ In principio rogabimus Dominum→ cf. Sicut excitator diei

Significatio somni multipharie spargitur in scripturis. Legitur enim somnus vitae et somnus mortis
INNOCENTIUS III. – Ed. PL 217, 319 (*IL 33*)
RAPOTO (SIBOTO?) – Admont 161 f.41

Solent homines → Scribuntur haec verba ad Rom. XIII.

Somnus alius bonus, alius malus
GODEFRIDUS DE ADMONT OSB – Vorau 193

Somnus est status peccati
– S. Florian 252

Somnus hominis alius est corporalis, alius spiritualis, quia alius est secundum corpus, alius secundum spiritum
– Toledo, Cat. fol. 10–13 f.2 va

Somnus iste, de quo loquitur hic apostolus, peccatum significat
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 213 f.161

Somnus noster torpor noster est
– Hohenfurt XL

Supra enim dixerat apostolus, quod dilectio proximi malum non operatur
– Venedig, Marc. apud Joh. et Paulum 355

Surge et invoca Deum → Tria tanguntur in verbo secundo

Surge qui dormis → Quoniam hora est → Homines torpentes

Surgendum est ad confessionem Eccli. 31 Surge et evome et refrigerabit te
– Clm 17198

Surgendum est ad conformitatem Surgere et resurgere ab te . . sed notatur, quod multiplex est conformitas
– Clm 7799 f.1 vb

Surgere debemus a somno peccati propter quattuor, primo propter vigilem excitationem
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 5661 f.153 v (*FL 12*)

Surgere debemus tripliciter, primo naturaliter, hoc est, homo debet habere unam firmam et stabilem voluntatem
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 296 I f.16 va

Surgite ergo peccatores a somno peccati. Surgite, inquam, propter vigilem excitantem
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.2 ra etc. (*FL 12*)

Surrexit Elias → Ubi notatur, quod praedicator

Tamquam excubator buccinat apostolus excitans et increpans
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.7 rb (*FL 22*)

Tangitur temporis congruitas commendanda, criminis acerbitas detestanda fr. JOHANNES VINCELLENS. – Paris, Nat. lat. 2396 f.2 etc. Ed. Hain 9431/2

Tanguntur tria, quae debent movere ad surgendum in statu peccati
– Avignon 295 f.1 vb (*FL 88*)

Temporis opportunitatem, lucis veritatem
– Graz, UB 1032 f.25 r
→ Hora est propter
→ In verbis istis apostolus duo facit

Tempus adventus dominici quattuor dominicis in ecclesia celebratur, quia quadruplex est adventus Christi. Primum in mundum per carnis assumptionem
LUCAS DE BITONTO OP – Paris, Nat. lat. 15958 f.13 ra etc. (*IL 37*) (*FL 52*)

Tempus datum est nobis specialiter ad implendum beneplacitum Dei
– Wolfenbüttel Helmst. 163 f.1 ra

Tempus istud, quod incipit hodie et durat ad nativitatem Domini, repraesentatur autem in hoc tempore status antiquorum patrum
– Wien, Nat. 1369 f.1 vb

Tempus somni est tempus noctis, vero diei tempus vigiliae. Adveniente igitur die hora est jam de somno surgere
NICOLAUS DE NYSE OM – Ed. Straßburg 1510

Tempus somni nox est, tempus surgendi dies. Quia nunc est
– London, Lambeth Pal. 71

Terreno regi, mortali homini venienti . . est fideliter obviandum, multo magis regi caelesti
– Siena F. IX. 25 f.2 vb

Torporis mora rumpitur si ortus Salvatoris praeclara utilitas cogitetur SINGERUS CORDIGERUS (Siger de Courtray) – Troyes 1929 f.1 r etc.

Tres sunt horae, prima ignorantiae, secunda tolerantiae, tertia medicinae RUPERTUS episcop. DE OLMÜTZ – olim Admont 372 f.66 v, nunc Prag UB? Hohenfurt XLI; Wien, Nat. 1300 f.60 r

Tres sunt species somni. Prima, qua dormitavit homo
HUGO DE S. VICTORE (?) – Paris, Nat. lat. 14804 f.87; Cambridge, Trinity Coll. B. I. 30 f.158

Tria, fratres mei, apostolus ponit, horam, somnum et surgere
HIERONYMUS ARETINUS – Vat. lat. 1248 f.5 v (*IL 25*)

Tria notantur, primo surgendum est et a quo, secundo opportunitas surgendi – Mailand, Ambros. A. 4. sup. f.12 va

Tria ponit apostolus: Horam, somnum, surgere. Sed quando et ubi dormiemus et cuiusmodi somnus fuerit
GEBOUINUS TRECENSIS – Paris, Maz. 1004 f.16 ra (*IL 14*)
(Surge et invoca Deum Jon. 1, 6))

Tria tanguntur in verbo secundo
HIERONYMUS ARETINUS – Vat. lat. 1248 f.5 v etc. (*IL 25*) (*FL 29*)

Tria tanguntur, peccantium torpes, ignavia, somnus
– Oxford, Bodl. 25 p. 10 (*FL 97*)

Triplex est autem adventus Christi, scil. adventus in carnem et adventus in mentem
GUILELMUS PERALDUS (?) – Brüssel, B. Royale 2903–4 (*F 27*)

Triplex est febris corporalis et similiter spiritualis. Quaedam est ex consumptione humorum
«REYNOLDUS» – Brüssel, B. Royale 2003 f.181 vb (*FL 76*)

Triplex est somnus → Est autem triplex somnus

Triplex est somnus, scil. ignorantiae → Est autem triplex somnus

Ubi dicit glossa: Dies autem appropinquavit scil. justitiae. Christus Jesus, cuius luce veritatem viderunt
– Berlin, SB Magdebg. Domgymn. 20 f.8 ra
(Surrexit Elias quasi ignis (Eccli. 48, 1))

Ubi notatur, quod praedicator debet
BARTHOLOMAEUS – Paris, Nat. lat. 16482 f.338

Unde fur dormientem spoliat, vigilanti non nocet. Isaias: venit mane et nox
JOHANNES DE ABBATISVILLA (?) – Schlettstadt 122 f.103 rb (*IL 34*) (*FL 45*)

Unicuique viro bono inserta est naturalis cupiditas boni. Verum autem bonum, in quo solum quietatur animi appetitus est Deus
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Basel, UB A. 4 f.26 rb

Usque modo piger → Verba thematis

Ut pigritiam abiciamus et tandem aliquando ad servitium Domini evigilemus. Quae sit haec hora, Johannes manifestat
– Paris, Nat. lat. 3802 f.1

Venerabiles ac praedilecti fratres, celebrantibus nobis adventus dominici sacra primordia summopere timendum est, ne ad instar saecularium
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 86 f.1 ra

Venerabiles ac praedilecti, noscunt paternitates vestrae, quod nuper de eodem themate exorsus loqui
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 86 f.3 ra

Venerabilis pater ac domine metuende, ceterique patres et domini praestantissimi in Christo Jesu semper peramandi. Sanctam et desiderabilem, gloriosam et singularem sollemnitatem, nativitatem Domini ac Salvatoris nostri
– Vorau 214 f.46 r

Veneranda religiositatis, reverendi in Christo patres ac domini ceterique fratres monasticae vitae . . Sicut est consuetudo, quando aliquis princeps? sive rex venturus est ad aliquam terram, quod homines illius terrae dirigunt nuntios
– Clm 2815 f.83

Venit Dominus improvisus ut fur praemittens fossorem, scil. corporis infirmitatem
Johannes Halgrinus de Abbatisvilla – Paris, Nat. lat. 2910 f.2 (*IL 34*) (*FL 45*)

Verba ista scripta sunt ad Rom. XIII., in quibus verbis Paulus apostolus preco ecclesiae ad excitationem peccatoris somno damnabili consopiti ostendit tria
– Poitiers 98 f.50 vb

Verba ista scripta sunt in epistola hodierna Rom. XIII. In quibus verbis hortatur nos apostolus, ut a lecto peccati surgamus
Hugo de S. Caro OP – Paris, S. Genev. 2788 f.1 ra (*IL 28*) (*FL 33*)

Verba proposita originaliter ad Rom. XIII. sunt scripta, in epistola hodierna lectionaliter recitata. Ante initium illius epistolae scribit sanctus Paulus in eodem cap. Nemini quicquam debeatis
Johannes Herolt (Discipulus) OP – Ed. Straßburg 1489 etc.
Guillermus (Postilla) – Ed. Basel 1511 etc.

Verba sunt apostoli in epistola hodierna, in quibus monet fideles excitari a somno peccati
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.8 v

Verba sunt Pauli preconis praecipui propinquum nobis praenuntiantis Salvatoris adventum
– Carpentras 21 f.105 v

(Usque modo piger dormis? (Prov. 6, 9))

Verba thematis sunt verba Pauli, quae hodie proponuntur in epistola ab ecclesia

NICOLAUS DE NISE OM – Edd. Straßburg 1510; Hagenau 1510 etc.

Verbis propositis clamat preco vigilantissimus → Clamat preco

Verbum est apostoli ad Rom. XIII. In quo quidem verbo apostolus duo facit. Primo proponit nobis Christi adventum, ut alliciat nos

ARNOLDUS DE CLOETINGHEN OSCR – Lüttich, UB 435 f.1 ra

videl. somno negligentiae. Unde Gregorius in homilia

– Wien, Convent. OP 64/285 f.18

Videmus ad experientiam → Ratio, quia videmus

Videns apostolus gloriosus instare tempus nativitatis dominicae

DIMOLDUTIUS DE FORLIVIO OESA – Wien-Schotten 300 etc.

Vivus sermo Dei et efficax (Hebr. 4, 12)

– Wien, Nat. 14805 f.1 ra

Volentibus transire mare praecipue est necessarium considerare horam

SIMON OF BORASTON OP – Oxford, Merton Coll. 216

Volunt naturales, quod forma non introducatur

DOMINICUS DE MORANO (–tara?) OP – Bologna, Archigin. 225

Vulgariter dicitur, que home, qui doit la matinee .. Homo, qui habet longius ire

– Laon 295 I f.63 r

Vulgariter dicitur: Qui mane non surgit dietam amittit. Au matin lever est la jornée. Ideo apostolus tamquam ecclesiae speculator videns

PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.8 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Vulgariter dicitur quod qui pulchrum habet et pulchrum exspectat, pulchrum sibi deficit, nos dum vivimus

JOHANNES VINCELLENSIS – Oxford, New Coll. 89; Vat. lat. 7656 f.9 vb

**Hortamur vos,** ne in vacuum (2. Cor. 6, 1) Hortati sunt me quidam fratres devoti familiares mihi [Prolog. in sermones]

PETRUS DE ZITTAU OCist. – Leipzig, UB 434

**Hosanna filio David** (Matth. 21, 9) [in adventu]

→ **Benedictus qui venit** → **Turbae, quae praecedebant**

Botrum terrae promissionis, ut dicitur in libr. Num. duo portaverunt in recto, uno praecedente et alio subsequente

fr. «EPISCOPUS» – Arras 759 f.79 ra

Deus Dominus et illuxit nobis (Ps. 117, 27) → Quanto affectu

Evangelium hoc secundum plerosque legitur in I.dominica adventus

BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Linz. StudB. 4 f.4 etc. (*IL 8*)

Fidelis sermo ➞ Pro adventu Salvatoris
(Sequamur quoque, ut cognoscamus Dominum (Os. 6, 3))
In hoc verbo instruitur praedicator per Spiritum Sanctum sequi Dominum . . Turbae, quae praecedebant – Verba haec scripta sunt in evangelio hodierno, in quibus insinuat evangelista devotionem turbarum
CANCELLARIUS PARIS. – Basel, UB A. VII. 33 f.2 r; Rouen A 523 f.2 ra; Vat. Ottob. lat. 505 f.77 vb; S. Pölten A. 505 f.1 va
Moyse propheta ponit talem causam. Gen. II. Deus in paradiso posuit Adam
LEONARDUS DE UTINO OP – Edd. Lyon. 1496 etc.
(Fidelis sermo et omni acceptatione dignus (1. Tim. 1, 15))
Pro adventu Salvatoris, ubi et obsecratio fit pro salvatione
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.111 ra (*FL 34*)
(Deus Dominus et illuxit nobis (Ps. 117, 27))
Quanto affectu patres nostri diem istum desideraverunt
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Assisi 527 f.1 ra; Clm 18247 etc.
Sequamur quoque ut cognoscamus Dominum ➞ In hoc verbo instruitur praedicator
Sicut pueri Hebraeorum occurrerunt Christo in die palmarum
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Prag, UB XIV. D. 18 f.1
Verba ista sunt turbarum laudantium Christum, quae turbae Christo adhaerebant
THOMAS DE AQUINO OP – Salamanca, UB 2187 f.175 va; Sevilla, Colomb. Y–131– 24 f.127 ra (*IL 70*)
Verba sunt illorum, qui exierunt obviam Jesu venienti Jerusalem
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 f.3 ra (*FL 90*)

**Humanae labilisque vitae decursus** salubri eruditione nos admonet [Prolog. in sermones de tempore]
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed.Augsburg-Krakau 1760 Pleraque Mss. et Edd. (*IL 32*) (*FL 37*)

**Humanum dico** propter infirmitatem carnis vestrae (Rom. 6, 19)
In principio quadragesimae, quae est tempus speciale poenitentiae conveniens est praedicare peccatoribus [i. principio quadragesimae]
– Clm 28642 f.86 ra

**Jacob benedictionem** daturus filiis suis ➞ **Non auferetur sceptrum**

**Jacobus Dei et DNJCi servus duodecim tribus** (Jac. 1, 1) [Praefat. ad sermones de tempore et de sanctis]

Sic cepit idem amantissimus frater domini Jacobi minor sive Alphaei
JACOBUS DE JÜTERBOG OCarth – Ed. 1455; Hain 9330

**Jam dixi vos amicos** (cf. Joh. 15, 15) [de apostolis]
In his verbis duo ponuntur, primo Dei ad apostolos familiaritas
– Graz, UB 628 f.32 vb

**Jam instat salubre,** o dilectissimi, tempus, quo decet unumquemque nostrum cursoris officio fungi [in adventu]
ADAMUS SCOTUS (DE DRYBURG) OPraem. – Ed. PL 198, 97

**Jam non dicam vos servos** (Joh. 15, 15) [de apostolis]
Est servus timoris et amoris
– Clm 12660 f.110 v
Multum enim apostoli, quorum hoc die festum colimus, possunt vobis prodesse apud Christum
– Wien, Nat. 4872 f.151 vb
Quinque sunt servorum genera
– Clm 23387 a

**Jam non estis hospites** (Eph. 2, 19) [de apostolis]
Ad praesens propositum meum est demonstrare, quare sancti Dei domestici nuncupantur
– Florenz, Ricardiana 380 f.201 ra
Aliter vivunt cives reproborum et domestici satanae, et aliter cives sanctorum et domestici Dei in hoc mundo
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.5 etc. (*IL 8*)
Augustinus in libro de Civitate Dei dicit, duas esse civitates
– Paris, Nat. lat. 15954 f.4 rb
Beatus Paulus in hac epistola agit de fide gentium, ut dicit glossa
– S. Florian 352 f.127 va
Cum defecerit prophetia → His verbis ostendit Salomon
Duae sunt civitates, mundus et caelum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.199
→ Augustinus in libro de Civitate Dei → Nota dune sunt civitates
Familiaritatem hominum cum Deo innuit apostolus
– Assisi 470 f.396 va
Haec loquitur apostolus Paulus Ephesiis discipulis suis, sed et eadem loquitur nobis
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1489 (*FL 73*)

Hanc epistolam scribit apostolus discipulis suis, qui sunt Ephesi
– Innsbruck, UB 369 f.108 ra

Hic ponit apostolus duo circa statum hominum reproborum
THOMAS DE AQUINO OP – Bodl. Laud. misc. 453 f.263 r (*IL 70*)

Hic ponuntur quattuor notabilia, in quibus quattuor genera hominum notantur
– Wien, Nat. 1300 f.1 ra

Hic quattuor consideranda occurrunt. Primo qui sint hospites et advenae, secundo qui cives, tertio qui domestici
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Maz. 1010 f.242 rb (*IL 49*) (*FL 62*)
(Cum defecerit prophetia (Prov. 28, 18))

His verbis ostendit Salomon in Parabolis, quantum detrimentum proveniat ex defectu verbi Dei . . Jam non estis hospites . . Prae omnibus aliis sanctis sanctos apostolos honorare debemus
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, StArch. GB fol. 181 f.167 r etc. (*FL 36*)

Hospites et non mansionarii sunt, qui ad fidei unitatem et sacramentorum receptionem
– Paris, Nat. lat. 3578 f.123; 12417 f.56

idest secundum quod data Christus mensurat
HUGO DE S. CARO OP – Ed. Paris 1506 (*IL 28*) (*FL 33*)

In hac auctoritate commendat apostolus sanctos a duobus, scil. a caelestis civitatis aviditate
– Clm 23387

In hac brevi epistola ostenditur, quod gentiles ad fidem Christi conversi sunt aequales Judaeis
BERTRANDUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1502 (*IL 9*) (*FL 7*)

In hac epistola describit apostolus triplicem statum hominum
– Göttweig 198

In hac epistola scribit apostolus discipulis suis, qui dicuntur Ephesiani
– Clm 9593 f.159 ra

In his verbis ostendit apostolus duplicem statum hominum. Primo ostendit statum reproborum in negativa, ibi: Jam non estis hospites
– Marseille 396 f.220 vb
→ Hic ponit apostolus duo

In istis verbis quattuor sunt nobis consideranda. Primo quomodo apostoli non sint hospites
– Stuttgart HB I 164 f.76 va

In quibus verbis Paulus apostolus docet omnes nos recognoscere Dei magnam gratiam
PELBARTUS DE TEMESVAR OM – Ed. Hagenau 1501

In verbis istis applaudens ecclesia apostolo dicit: Jam non estis hospites, et in his verbis duo notantur. Primum est a praesentibus periculis evasio
– Angers 253 f.191 ra

Ista epistola legitur de apostolis, quorum fundamentum
MATTHAEUS DE SACHSEN (DE ZERBST) OESA – Clm 8396 f.301 ra

Nota, duae sunt civitates. Unde dicit Augustinus de Civitate Dei, Babylon et Jerusalem, idest terrestris et caelestis
– Graz, UB 841 f.122 v
→ Augustinus in libro de Civitate Dei dicit

Nota, quod civis alicuius civitatis ex tribus cognoscitur
– Prag, UB X. C. 12 f.67 vb

Notandum, quod duodenus est modus accipiendi hospitem. Primo ut ei occurritur
– Vorau 186 f.138

Quando aliquis aliquod vult commendare, aufert ab eo omne, quod est inutile
MATTHAEUS DE KRAKAU – Clm 5925 f.91; etc.

**Jeremias propheta,** fratres carissimi, ex sacerdotali progenie descendens
MARTINUS LEGION. – Ed. PL 208, 31

**Jerusalem, cito veniet salus tua** [in adventu]

Jerusalem visio pacis. Aliud est habere pacem, aliud videre pacem. Videt aliquis pacem et non habet ut sancti
PHILIPPUS CANCELL. – Troyes 1099 f.5 ra (*FL 71*)

Jerusalem visio pacis interpretatur. Hic promittit Dominus generi humano duo, scil. pacem et sanitatem
– Paris, Nat. lat. 16502 f.71 v

Loquitur Dominus admodum medici consolantis aegrum
– Paris, Nat. lat. 15959 f.17 rb

Nota, quod Dominus, quando venit ad animam, facit sex. Primum est infrigidatio ab aestu carnalium desideriorum
– Windsheim 69 f.9 vb

**Jerusalem, plantabis vineas** in montibus tuis (Jer. 31, 5) [in adventu]

Verba ista prophetica, profunda et gravida sunt et attentum requirunt auditorem
ADAMUS SCOTUS (DE DRYBURG) OPraem. – Ed. PL 198, 135

**Jerusalem, surge** et sta in excelso (Bar. 5, 5) [in adventu]
Alloquitur propheta ecclesiam mutato nomine
– Reun 29 f.120 v
Carissimi, quia nullus speravit in Domino et confusus est
STEPHANUS LANGTON – Leipzig, UB 443 f.13 rb (*IL 69*) (*FL 82*)
colliguntur haec verba → Videamus ergo, quomodo spiritualis Jerusalem et dicitur hodie in missa post communionem et susceptionem corporis et sanguinis Christi. Salvator noster veniens in mundum per assumptam carnem cum humilitate venturus est
– Paris, Nat. lat. 16500 f.162 vb
Hodie in mane exposita sunt verba ista de adventu Filii Dei in carnem, modo videmus ea, prout possunt intelligi de adventu eius ad judicium
– Paris, Nat. lat. 16500 f.165 vb
Jerusalem idest fidelis anima
– Florenz, Laurent. Plut. XIX. dext. 13. p. 12
Salvator noster veniens in mundum → et dicitur hodie
Sanctus Paulus d'sprichit
– Wien, Nat. 1262 f.114 ra
Sapiens (Eccli. 2, 11) dicit: Respicite, filii, nationes hominum et scitote, quia nullus speravit in Domino → Sapiens quidam dat nobis
– Wien, Nat. 1330 f.2 v
Sapiens quidam dat nobis certam spem impetrandi, quod pie petitur, cum dicitur: Respicite, filii, nationes hominum
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.247 v (*IL 69*) (*FL 82*)
Si prudenter et recte sapimus votis sedulis divinae pietatis desideramus adventum
– Clm 2629 f.4; Rein 43 f.2 v
Videamus ergo, quomodo spiritualis Jerusalem, idest anima surgat
SIBOTO OP – Wien, Nat. 1571 f.49 rb; Graz, UB 1096

**Jesus Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere** (1. Tim. 1, 15) [in adventu]
(Fidelis sermo et omni acceptione dignus (1. Tim. 1, 15))
In verbis ultimo propositis apostolus duo tangit, scil. verbi divini veritatem
mgr. JOHANNES DE MONEMON (?) – Worcester, Cath. Q. 46 f.314 v

**Igitur quoniam post tempus** spiritualibus epulis reficere nos debemus
MAXIMUS EPISC. – Ed. PL 57, 226
PAULUS DIACONUS – Ed. PL 95, 1160

**Ignis in conspectu eius** (Ps. 49, 3) [in adventu]
Quattuor dicuntur adventus Christi, primus in carnem
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15959 f.36 ra (*IL 19*) (*FL 19*)

**Ille gloriosam mortem** → **Gloriosissimam mortem**

**Illuminabit abscondita tenebrarum** (1. Cor. 4, 5) [in adventu]
Persona, quae vult fovere ignem in ecclesia et illuminare ecclesiam, indiget oleo
JACOBUS DE LOSANNA OP (?) – Troyes 1631 f.1 r (*IL 29*)
Sicut ullus quantumcumque acutum visum habeat et librum bene scriptum . . Illuminabit abscondita . . Communiter dicitur, quod amor se celare non potest
GUILELMUS DE SACCOVILLA (?) – Paris, Nat. lat. 16495 f.14 vb

**Immutemur habitu** (cf. 3 Reg. 14, 2) [de quadragesima]
His verbis omnes generaliter
JOHANNES HUSS – Opp. III (Prag s. a., ed W. Flaishans)
Per lignum duritia peccati
– Clm 3525 f.1
Verba sunt ecclesiae, in quibus hortatur peccatorem, ut vitam suam malam immutet et Christo adhaereat
– Leipzig, UB 153 f.53 va

**Imposuerunt illi portare crucem** (post Jesum) (Luc. 23, 26) [de s. Andrea]
Ex sententia philosophi potest trahi, quod unumquodque tantum perfectius est, quando magis primo in suo genere appropinquat
NICOLAUS DE LANDAU (?) – Pamplona, Cab. 45 f.12 (*FL 100*)
Hoc verbum convenienter dicere possumus de sancto Andrea, qui mortem pro fide christiana ad honorem Dei in cruce sustinere voluit
– Clm 8961 f.311
In verbis istis ad honorem beati Andreae tria considerare possumus, passionis magnitudinem
– Clm 28495 f.1 r

**In Achaia** regione Graecorum scripsit apostolus [Prolog. in sermones de tempore]
– S. Paul Pap. 25 f.1 r

**In adventu Domini,** quem hodie celebramus, si personam venientis intueor
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist. – Ed. PL 183, 43

**In baculo meo transivi Jordanem** (Gen. 32, 10) [de s. Andrea]
Hic tanguntur tria, primo genus passionis, diuturnitas et utilitas
– Troyes 1893 f.252 v
→ In verbis istis ad commendationem
Jacob in persona sua haec verba narrat ad memoriam passionis beatae Andreae et martyris Christi
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.24 rb
In verbis istis ad commendationem beati Andreae apostoli tria tanguntur. Primum est genus passionis
– Vat. Burghes. 166 f.45 rb (*FL 109*)
→ Hic tanguntur tria
Scitis, dilectissimi fratres, quod sancta mater nostra ecclesia hodie sollemnizat de beato martyre Andrea, ad cuius martyrii commendationem verba ista proposuimus
– Troyes 1776 f.307 ra
(Lingua mea calamus scribae (Ps. 44, 2))
Scriptor Dominus est juxta quod dicit Jeremias (31, 33) dando leges suas in cordibus hominum
ALBERTINUS DE TORTONA OP – Paris, S. Genev. 2775 f.201 vb
Sicut dicitur Sap. II(,5) Umbrae transitus est tempus nostrum. Hoc tempore transeunt sancti martyres
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.22 va (*FL 60*)

**In carne mea videbo Deum** Salvatorem meum (Job 19, 26) [in adventu]
Sicut non contingit videre corporaliter sine lumine
– Paris, Nat. lat. 15669 f.136 r

**In die honeste ambulemus → Sicut in die honeste**

**In die illa erit fons patens** (Zach. 13, 1) [in adventu]
Ardorem desiderii patrum antiquorum desiderantium Christi in cruce praesentiam
ODO DE CHERITON OCist. – Oxford, Balliol. Coll. 38 f.1 (*IL 50*)

**In die illa erit radix Jesse** → **Erit radix Jesse**

**In die illa inclinabitur homo** ad factorem suum (Is. 17, 7) [in principio quadragesimae]
Heri dies carnium, hodie dies cinerum
– Vorau 161 f.17

**In die illa sibilabit Dominus muscae** (Is. 7, 18) [in adventu]
Alia est dies culpae, alia gratiae, alia gloriae
– Clm 14531 f.74 v
(Hoc) enigma caelestis oraculi tangit quis, quibus, propter quid operetur. Quis? Dominus. Quid? Sibilavit. Quibus? Muscae et api. Propter quid? Ut veniant et requiescant
ODO DE MORIMOND OCist. – (*IL 51*)
Videndum est igitur in primis, quid sit Aegyptus, quae et quot sunt flumina Aegypti
– Nimes 42 f.77; Brit. Mus. Royal Collect. 2. D. XXXVII f.152 ra

**In dominica adventus** Domini omnes ecclesiae in evangelio non concordant
UDALRICUS GRISEY DE LILIENFELD OCist. – Clm 2436

**In domo pulveris** pulvere vos conspergite (Mich. 1, 10) [in capite jejunii]
Conspiciens sancta mater ecclesia per humilitatis indicia posse divinam celsitudinem ad clementiam inclinari
FR. THOMAS («Omnibene» (?)) – Vat. Burghes. 80 f.292 r (*FL 86*)
Consuetudo est multorum secundum cursum temporis et dispositionem locorum se regere
– Kremsmünster 80 f.5 v
Domus pulveris est cor humanum, quod de pulvere factum et in pulverem revertitur
LUCAS DE BITONTO OM – S. Florian 352 (*IL 37*) (*FL 52*)
Hic propheta corporis vilitatem ostendit → In his verbis propheta
In his verbis propheta ostendit nobis corporis vilitatem et monet nos ad jugem vilitatis illius recordationem
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.62 va; Vat. lat. 1232 f.38 r (*IL 37*) (*FL 52*)

Pulvis est terra in ultimo sicca, ulli aquae humori commixta, et ideo est penitus infoecunda
FR. RUDOLFUS ALTHEIMER OM – Clm 8885 f.17 ra

Quia totius spiritualis aedificii fundamentum in homine poenitente in virtute humilitatis consistit
ODO RIGALDUS (?) – Bologna, Archigin. A. 715 f.119

Quoniam hodierna die in signum primae conditionis et ultimae resolutionis – Rom, Casanat. 29 f.112 ra

**In fide et lenitate ipsius** sanctum fecit illum (Eccli. 45, 4) [de s. Andr.]

Celebrat ecclesia beati Andreae sollemnitatem recolendo, qualiter ipse Christo servivit
GUILELMUS PERALDUS OP – Florenz, Naz. A. 4. 44 f.135 vb (*FL 27*)

Haec verba dicta sunt de Moyse, qui inter assumptos a Christo de aquis maris
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.140 va (*FL 46*)

Hic in figura Moysis Andreas multipliciter commendatur
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 16471 f.9 rb; Arras 203 f.46 (*IL 19*) (*FL 19*)

Notandum, quod licet hoc verbum de Moyse dictum sit, tamen verbum est de beato Andrea
– Freiburg i. Br., UB 138 f.100 va

**In illa die stillabunt montes dulcedinem** (Joel 3, 18) [in adventu]

Ardorem desiderii patrum antiquorum desiderantium Christi in carne praesentiam frequenter recogitans compungor et confundor in memet-ipso
– Salisbury 21 f.1 va

Sicut dicit Cassiodorus sup. Ps. Licet Deus cunctos dies creavit
JACOBUS TRISANTO OM – Wadding I, 186

**In multitudine disciplinae Domini separavit eos** (Eccli. 33, 11) [de apostolis]

Hoc potest aptari pluribus apostolis, ubi notantur duo, primum ipsorum apostolorum a mundo sequestratio
– Poitiers 99 (313) f.75 vb

**In mundo pressuram** (Joh. 16, 33), in me pacem habebitis [de apostolis]

Diabolus cum esset in caelo
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.14 ra (*FL 22*)

**In nidulo meo moriar** (Job 28, 18) [de s. Andrea]
(Ubi auditus non est, non effundis sermonem (Eccli. 32, 6))
His verbis instruit nos Sapiens in Eccli., ut cauti simus in praedicando . . In nidulo meo moriar. Beatus Andreas Bethsaida civitate Galilaea, frater Petri apostoli
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, StArch. GB fol. 181 f.153 rb (*FL 36*)

**In nomine Domini NJCi Amen.**
Nota de praeceptis divinis specialiter tria, sunt qualiter descripta, qualiter distincta et qualiter edita [de praeceptis]
– Assisi 505 f.69 r
Ut verbis beati Augustini doctoris eximii in libro de Trinitate utar [Prolog. in. Quadragesimale]
DEMOLDUTIUS DE FORLIVIO OESA – Clm 8963 f.1 v; 3539 f.2
Recogitans et mente revolvens parabolam Salvatoris de quinque, duobus et uno talentis
JACOBUS DE JÜTERBOG OCARTH – Ed. Hain 9331

**In nomine sanctae et individuae Trinitatis** Amen. Quonam, carissimi in insula exilii et in valle miseriae [Prolog. in sermones de tempore]
– Darmstadt, LB 834 f.1

**In omnem terram exivit sonus eorum** (Ps. 18, 5) [de apostolis]
(Docete filios vestros ut me noverint)
Apostoli duodecim post Christi ascensionem per Spiritum Sanctum confortati
UDALRICUS GRISEY DE LILIENFELD OCist. – Clm 11452
Factis breviter septem articulis
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.14; Leipzig UB 496 f.3 (*IL 8*)
Haec Psalmi auctoritas specialiter convenit beatis evangelistis et etiam apostolis, in qua duo notantur. Primum est proditionis generalitas
– Perugia 1226 f.293 rb
Haec verba leguntur in epist. ad Rom. X. cap. et sumuntur de Veteri Testamento
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.10; Leipzig UB 497 f.195 etc. (*IL 8*)
Hoc proprie convenit (competit) evangelistis, quorum evangelii sonitus ubique (per orbem) terrarum legitur et auditur
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.1 vb

Hoc proprie evangelistis competit, quorum ubique evangelium auditur. Tres sunt, quorum sonus procul auditur
PETRUS DE REMIS OP – Soissons 125 f.7 va (*IL 57*) (*FL 68*)

In quibus verbis ostenditur, quam late apostoli Christi praedicaverunt
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 23383 (*IL 8*)

In verbis praemissis tria tanguntur scil. accersitio possessionis spatiosa, scientia praedicationis pretiosa, pollulatio praelationis speciosa
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 615 f.102 r

Magnificentiam apostolorum propheta spiritu revelante contemplans futuram ipsorum perfectionem
– Toulouse 335 f.74 ra

Sciendum, quod pius Pater, omnipotens Deus, qui filium suum plus custodit
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Wien, Nat. 14449

Si alicuius civitatis rex aliquod praeceptum → Si rector alicuius civitatis

Si rector alicuius civitatis aliquod praeceptum vel bannum faceret in privato
– Clm 13126 f.225; Perugia 1226 f.294 ra

Tangitur acquisitio, seminatio, pullulatio
FR. JOHANNES VINCELLENSIS – Venedig, Marc. Cl. III. Nr. 56–2369 f.120 r

Tria sunt, quorum sonus procul auditur, scil. tonitrus
– Paris, Nat. lat. 2562 f.11 etc.

Tria sunt super
– Paris, Nat. lat. 3498 f.111 ra

Vita venerabilis beati Andreae apostoli Salvatoris una cum ceteris dupliciter declaratur, videl. quantum est ad pabulum perfectissimae praedicationis
– Oxford, New Coll. 94 f.153 r

Vulgariter dicitur, sanctum Andream colunt Sarraceni et Judaei, quia ubique ipse et alii apostoli seminaverunt verbum Dei
fr. JOHANNES VINCELLENSIS – Oxford, New Coll. 89 f.179 r Ed. Hain 9431

**In pace et aequitate ambulavit mecum** (Mal. 2, 6) [de apostolis]

Consuetudo est inter clericos et magistros, quod magistri commendant suos discipulos, quando sub ipsis incipiunt in aliqua facultate et quanto magister famosior tanto laus eius utilior
THOMAS BRITO – Paris, Nat. lat. 14951 f.6 ra; Vannes 1 f.2 v; (*IL 71*)

**In patientia vestra** possidebitis animas vestras (Luc. 21, 19) [de apostolis]
Quoniam domini eritis cordium vestrorum et ea custodietis
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.7 rb (*FL 22*)

**In principio creavit Deus caelum et terram** (Gen. 1, 1) [in adventu]
Deus enim secundum philosophum duplicem mundum creavit, scil. maiorem et minorem
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Ed. Paris 1512
(Quis sapiens et intelliget ista? (Os. 14, 10))
Ecce in exordio mundanae condicionis
– Salamanca, Univ. 244 f.138 r

**In propria venit** (Joh. 1, 11) [in adventu]
Solet proverbialiter enarrari, quod probantur amores veri per agere et perpati
– Paris, Nat. lat. 3554 f.85 r

**In regeneratione,** cum sederit filius hominis (Matth. 19, 28) [in adventu]
In verbo proposito ostenditur status malorum in judicio apparentium horribilis et intolerabilis
– Erlangen, UB 317 f.1 vb

**In viam gentium ne abieritis** (Matth. 10, 5) [de apostolis]
Cum constet omnibus, fratres carissimi, quia Redemptor noster in mundum pro redemptione gentium venit
GREGORIUS MAGNUS – Ed. PL 76, 1089
In viam, inquit, gentium, idest peccatorum gentiliter viventium
– Berlin, SB (Tübingen UB) lat. qu. 698 (*FL 93*)
Inventa vocatione Christi sponsi animae ex quaestione incipienti . . Rabbi, ubi habitas
– Kiel, UB 72 f.74 r

**Indica mihi,** quem diligit anima mea (Cant. 1, 6) [de s. Andrea]
Audivimus jam, ubi et quomodo Christus habitat in incipientibus
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 296 II f.3 va
Haec est tertia quaestio. Postquam enim anima sponsa Christi
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Ed. Straßburg 1484

**Induamur arma lucis** (Rom. 13, 12) [in adventu]

Ad summam felicitatem quia? debemus esse cupientes pervenire
– Admont 438

Ambulantes longam viam et periculosam tribus indigent, primo veste ad operiendum, secundo munimine ad defendendum, tertio lumine ad dirigendum
JOHANNES EINKURN – Erlangen, UB 313 f.3 r (*FL 43*)

Anima conformitatem et similitudinem quandam habet ad corpus
– Paris, Nat. lat. 16470 f.209 ra

Antiquitus hostis diabolus, humani generis inimicus ante Salvatoris nostri Jesu Christi adventum
– Dijon 38 f.74 r

Arma lucis, dicit glossa, idest virtutes
– Berlin, SB (Tübingen UB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Arma lucis sunt fides, spes, caritas
– Clm 8211 f.2 va (Ps. Thomas de Aquino, abbreviat.)

Beatus Gregorius sup. Joh. hom. IV.
– Vat. Burghes. 174 f.69 v

Carissimi, dictum est hodie de adventu in carnem
– Clm 8376 f.3 va

Carissimi, habetur a Macrobio in libro Ciceronis et scribitur ab astrologis, quod in . . motu orbium caelestium efficitur sonus harmoniae
– Pavia, UB 369 f.4 rb

Consueverunt homines uti armis maxime tempore discordiae
ALBERTUS DE CREMONA OESA – Clm 16030 f.1 va etc. cf. (*IL 74k*) (Rom, Casanat. 298)

Dominus noster Jesus Christus assumpsit arma sua et venit in mundum pugnaturus pro nobis contra aereas potestates
PS. THOMAS DE AQUINO – Edd. Paris 1578 p. 8 etc.

Ecclesia his diebus recolit desiderium
– Cambridge, Pembroke Coll. 200

Est enim triplex lux videl. materialis sive corporalis ut sol vel ignis vel aliquod corpus lucidum
– Gießen, UB 785

(ad Rom.) et recitatur hodie in epistola → Pro ingressu sermonis

et sunt verba ista divinae i . . tis induens arma lucis
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 221

Glossa: idest virtutes multae sunt istae, quare nos debemus inducere, propter frigus magnum
– Prag, UB I. C. 41

His verbis hortatur nos apostolus, ut in occursum novi regis
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 187 f.147 vb

Hortatur hic apostolus primo ad vestitum virtutum
– Wien, Nat. 1299; Klosterneuburg 546

Humana natura in suae condicionis exordio
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Vat. Palat. 448 f.37 ra

In praecedenti sermone apostolus hortatur fideles ad peccatorum abjectionem
THADDAEUS DINI, FLORENTINUS OP – Kremsmünster 160; 236

In praemissis verbis apostolus connotat quadruplicem gratiae effectum
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

In sermone proximo dicetur, quomodo necesse est omnem christianum negotiari cum Domino emendo ab ipso beatitudinem
JOHANNES WICLIF – Sermones (ed. J. Loserth) IV (London 1890), 206

In verbis istis hortatur nos apostolus ad occurendum Domino cum debito apparatu
– Paris, Nat. lat. 3737 f.82

In verbis praemissis apostolus Paulus egregius doctor tria docet. Primo ut fidelis amicus monet virtutum conquisitionem, cum dicit: Induamur arma lucis
– Stuttgart, LB theol. fol. 200 f.8 va

In verbo proposito quattuor notantur
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Indiget praedicator verbi Dei triplici gratia informante scil. affectum
ROBERTUS DE NEAPEL – Rom, Angelica 150 f.91 va (*FL 79*)

Invitat nos apostolus, ut induamur virtutes sub typo lucis, sub typo armorum, sub typo indumenti
– Angers 255 f.79 v

Lux servat virtutes. Nam lux primo offendicula vitat
– Wolfenbüttel Helmst. 163

Nota, quod multum debemus conari ad bona opera
– Klagenfurt, StudB Pap. 61 f.56 va; S. Florian 360

Pro ingressu sermonis accipio istud verbum Matth. (25, 35) Hospes eram et collegistis me
JOH. MILITIUS – Avignon 606 f.3 etc.

Quae (?) occurentibus novi regi sicut in triplici particula assumpti thematis – Cremona e Pap. 14 f.21 r

Quia sicut videmus in naturalibus, quod quantum gnarus dat – Mainz, StB I. 177 f.113 r

Quia tota intentio praedicatoris debet esse ad inducendum homines, ut armis praedictis scil. virtutum induantur
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.15•vb (*FL 74*)

Reverendi patres, hodie celebramus Christi adventum – Karlsruhe, LB 21 f.145

Salvator noster Jesus Christus assumens arma sua venit in mundum proeliaturus contra daemonium – Clm 8959; Zwettl 333

Sicut dicit egregius praedicator verbi Dei II. Cor. X(,4) Arma militiae nostrae non sunt carnalia
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f.1 ra (*FL 75*)

Sicut dicit Gregorius: Homo in statu innocentiae primo erat, magnis privilegiis abornatus erat – Clm 26832

Speculatores castrorum, cum cognoverunt adversarios suos imminere, munire solent castra
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.13 va (*IL 42*) (*FL 59*)

Tempore belli et in terra hostium arma praecipiuntur – Cambridge, Peterhouse 124 f.234 v

Tria facit apostolus in verbis istis – Avignon 64 f.221 v

Tria notantur, poenitentiae descriptio, ad poenitentiam invitatio – Oxford, Bodl. 25 p. 13 (*FL 97*)

Ut congrue occurramus regi venienti non solum oportet abicere opera tenebrarum
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.15 ra (*FL 74*)

Verba haec recitantur hodie in ecclesia et secundum quod possumus habere in verbis Augustini: Virtus est intelligibilis pulchritudo – Poitiers 98 (313) f.35 va

Vexillarius principis in proelio existens ex officio suo tenetur hortari universum exercitum
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 f.4 rb etc. (*FL 28*)

Videmus enim in mundo, quod turpe est valenti homini esse sine veste.
GUIDO EBROICENSIS OP – Paris, Nat. lat. 12428 f.174 ra (*IL 21*)

Videmus sensibili experientia, quod homines in poenitentia offensae Domini induunt se vilibus
JOHANNES DE VILARI – Brügge, StB 276 f.1 r (*FL 51*)

**Induimini Dominum Jesum Christum** (Rom. 13, 14) [in adventu]

Ad bonum virum et justum pertinet, ubi videt proximum suum spoliatum
– Paris, Nat. lat. 3554 f.149 r

Ad Rom. (?) haec fuerunt verba, quae primo invenit (?) beatus apostolus in aperiendo librorum, postquam diu studuerat, utrum debet converti ad fidem Christi vel non, est statim conversus est
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 351 f.118 r etc.

Antiquorum regum lex fuisse dinoscitur, ut nullus ad eos accederet → Lex antiquorum regum
JOHANNES DE MARIENWERDER (?), NICOLAUS DE ASCULO (!) – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 125 f.1
→ Sicut adveniente rege induuntur cives

Apostolus in verbis propositis hortatur nos ad duo, primo ad vitiorum exspoliationem
– Clm 2674 f.9 rb

Beatus Ambrosius LI° de Jacob et vita beata sic inquit
– Bamberg, SB Patr. 151 f.93

Bene scitis, quod adventus Domini nostri gratia Dei intravit gratiosa
– Paris, Nat. lat. 13586 f.302

Bernhardus doctor inclitus humani generis nuditatem
«FLORES APOSTOLORUM» – Clm 4791 f.105 v etc.

Carissimi, apostolus Paulus in epistola hodierna bis monet nos, ut induamur
– Clm 8376 f.3 rb

Carissimi patres, omnes sermones
– Clm 8376 f.3 ra

Carissimi, quoniam adventus Domini hodie celebramus primordia condecet nos a torpore negligentiae et desidiae surgere
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 86 f.16 va

Carissimi, similitudo est Eccli. XIII. Omne animal diligit suum simile
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Ed. Straßburg 1483

Carissimi, vestimentum salutis et indumentum laetitiae perditum fuit
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Ed. Straßburg 1483

Carissimi, vita Christi est vita perfecta
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Ed. Straßburg 1483

Christi formam induere debet volens erroris devium in suis actibus devitare
SINGERUS CORDIGERUS (Siger de Courtray) – Clm 23370 f.3; Troyes 1146

Cum anima rationalis creata sit ad imaginem et similitudinem deificae Trinitatis
– Mainz, StB I. 243

Deposita vitiorum multitudine, quae in praecedentibus enumeraverat apostolus fine concludit, sed induimini DNJCm
PETRUS DE PADUA OM – Padua, Anton. 435 f.1 r etc. (*FL 67*)

Dicitur Eccl . . quod Deus mandavit unicuique . . quod pro tanto verum est
– Avignon 303 f.389 v
(Induite novum hominem (Eph. 4, 24))

Eadem est sententia in themate et prothemate. In quo prothemate tria sunt consideranda. Primo est salutaris exhortatio
NICOLAUS DE NYSE OM – Edd. Straßburg 1510 etc.

et cantantur hodie in epistola → Carissimi patres

et in epistola diei praesentis → Bernhardus doctor inclitus

et in epistola hodiernae diei → Introducta fuit oratio

Evangelium hodiernum narrat nobis, quod quadam die Dominus misit et discipulos
ROBERTUS DE SORBONIA – Paris, Nat. lat. 15971 f.127 (*FL 80*)

Formam scil. Christi, similitudinem Christi
PS. HUGO DE S. VICTORE – Ed. PL 177, 507

Glossa: idest formam Christi. Legitur in Esth., quod virgines ad thalamum
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 f.5 r (*FL 28*)

His apostoli brevibus verbis ad tria magnifica bona provocamur, scil. ad Christi imitationem
– Clm 2673 f.7 v etc. (*FL 95*)

Hoc respicit illud: Induamur arma lucis. Christum induere debemus sicut ferrum ignem, aer solem, lana colorem
ECKARDUS OP – Opp. IV (1956) p. 436

Hoc verbum propositum habet magnam difficultatem in theologia
VINCENTIUS FERRER OP – Edd. Straßburg 1494 etc.

Homo est in bello contra tres hostes
– Oxford, New Coll. 92 f.5 v

Homo per peccatum effectus est nudus, impotens et infirmus
– Troyes 1956 f.16 r

In adventu magni domini solent veteres vestes exui
RAIMUNDUS DE BRETIS OM (?) – Toulouse 334

In epistola dominicali videmus ad sen um, quod inter omnes creaturas nulla tam nuda nascitur
– Graz, UB 682

In introductione thematis, quando genus humanum fuit spoliatum
– Oxford, New Coll. 92 f.5 r

In praecedenti sermone apostolus hortatur fideles ad peccatorum abjectionem et virtutum induitionem
– Gießen, UB 831

In praecedenti sermone audistis mentem epistolae in generali
Paulus Wann – Ed. Hagenau 1497

In quibus verbis duo notantur
– Lincoln, Cath. B. 6. 5 f.123

In quo duo notantur, scil. utilitas et auctoritas
– Oxford, New Coll. 94 f.166 r

Inconveniens magnum esset nudum de modo induendi, pauperem de via ditandi, fatuum de arte sciendi alios informare
Guilelmus Jordanus OP – Toulouse 342 f.120 v

Introducta fuit oratio dominica et similiter salutatio angelica
Ricardus Fitzralph – Oxford, New Coll. 90 f.2 rb (*IL 65*) (*FL 77*)

Inventa est in utero
Michael Aiguani – Xiberta, de script. eccl. 357

Invitat nos apostolus in sermone isto ut induamur DNJCm
Dimoldutius de Forlivio OESA – Clm 8852 f.8 vb etc.

Istud verbum congrue legitur in I. dominica adventus. Congruum enim est, ut si Filius Dei fecit sibi . . indumentum de nobis
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f.3 va

Lex antiquorum regum fuisse dinoscitur, ut ullus ante eos accederet pro aliqua gratia petenda et obtinenda, nisi esset veste pretiosa indutus
Nicolaus Lucius Aesculanus (Nicolutius) OP – Clm 98 f.1 va etc.

Omnes virtutes, quas scitis in ipso, ut ispe sit decus atque ornamentum vestrum
– Oxford, Lincoln Coll. 87 f.1 va

Peccatum primorum parentum nuditatem dimisit humano generi
– Troyes 1840 f.265 vb

Quando pugil intraturus est duellum, indiget aliquo ut sciret eum armare
– Avignon 303 f.392 v

Quoad intellectum aliqualem, quod Jesus sit secundus Adam
Nicolaus Cusanus – Göttweig 350; Vat. lat. 1245 f.123 ra (*IL 44*)

Sacer apostolus sacro spiratus afflamine in hoc devoto tempore Salvatoris adventus
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901) p. 42 b (*FL 8*)

Scribitur ad Rom. cap. XIII. et in epistola hodiernae festivitatis→ Bernhardus doctor inclitus

Semper per peccatum est cognitio acquisita
– Paris, Arsenal 541

Sic scribitur ad Rom. et legitur per evidentiam (?) in epistola hodierna Beatus Ambrosius, ut nos praedisponeret ad digne suscipiendum in hoc tempore
– Clm 12295 f.39 ra (ex libro Bonaventurae, qui intitulatur «Parvum bonum»)

Sicut adveniente rege induuntur cives et nobiles meliori et pretiosa veste, sic debemus facere in Christi adventu
– Clm 7963 f.241 vb; Charleville 100 f.14 r

Sicut dicit beatus Dionysius de divinis nominibus: Theologizantem oportet ab oratione incipere
– Paris, Nat. lat. 16499 f.294 vb

Solet vulgariter dici: Fallax est operimentum de globis. C'est malvaise
– Brüssel, Bibl. Royale II. 1410 f.13

Unde dicit apostolus ad Gal. IV g Quicumque baptizati estis, Christum induistis
– Venedig, Marc. Cl. III. Nr. 171–2912 f.1 va

Ut intelligamus, quis sit ille Jesus secundum apostolum, notandum
NICOLAUS CUSANUS – Vat. lat. 1245 f.120 rb (*IL 44*)

Verba ista, carissimi, leguntur ad Rom. XIII. et dicit apostolus verba haec ad omnes christianos, sed specialiter ad viros religiosos
– Troyes 1990 f.1 r

Videte igitur, ut decenti tegumine . . induimini
SINGERUS CORDIGERUS (Siger de Courtray) OP – Troyes 1929 f.89 r

**Induit se cilicio** (Judith 9, 1) [in capite jejunii]

Nota per cilicium est genus vestium vilissime et asperrime de pilis caprarum
JOHANNES EINKURN – Erlangen, UB 313 f.102 v (*FL 43*)

**Induite vos armaturam Dei** (Eph. 6, 11) [in adventu, in ordinibus, in synodis]

Haec armatura est vestis sacerdotalis significativa septemplicis virtutis
– Paris, Nat. lat. 15383 f.278 etc.

Haec verba scripta sunt ad Ephes. et intendit apostolus ostendere
HUGO DE S. CARO OP (Speculum ecclesiae) – Mainz, StB I. 19/4; 47/9

Militia est, fratres, vita hominis super terram (Job 7, 1). Quamdiu hic vivimus bellum est
GODEFRIDUS (GAUFRIDUS) SCTI THEODORICI – Paris, Nat. lat. 3563 f.2 etc. (*IL 16*)
ALANUS DE ANGLIA – Paris, Nat. lat. 18172 f.2

Mos est in civitatibus et castellis, quod tempore guerrae ponitur speculator – Paris, Nat. lat. 16498 f.10 vb

Principes quando timent de inimicis suis, ne veniant super illos
fr. NICOLAUS (DE BIARD) OM – Paris, Nat. lat. 15971 f.80 va (*IL 42*) (*FL 59*)

Propheta in spiritu generaliter omnes peccatores et specialiter vitae maculatae
– Vorau 216

Quoniam primi parentes nostri propter aversionem a Deo fuerunt gratuitis nudati
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.198 va (*FL 60*)

Sicut satis periculosum est homini nudo inire eo tamen bene armato
– Paris, Nat. lat. 16504 f.116
(Induti sunt arietes . . (Ps. 64, 14))

Verba ista ultimo proposita scripta sunt in Ps., in quibus duo possunt notari satis necessaria in praedicationis officio
– Vorau 406 f.143 va

Videns apostolus magnum adversus nos resurgere bellum
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist – Köln, StArch. GB 4° 97 f.96 r

**Ingredietur Dominus Aegyptum** (Is. 19, 1) [in adventu]

In verbis istis agit propheta de adventu Filii Dei in mundum per carnem assumptam
– Vat. Burghes. 166 f.28 ra (*FL 109*)

Quamvis thema secundum tempus accipi soleat
– Paris, Nat. lat. 18193 f.158 v

**Ingressus in templum** Dominus coepit eicere vendentes (Luc. 19,45)
Quoniam grave est proximum decipere [Sermones compositi ex speculo Catonis]
– Clm 15145 f.80 ra

**Initium evangelii Jesu Christi** (Marc. 1, 1) [in adventu]

Adventus Domini, quem incipit ecclesia hodie celebrare nihil aliud est quam visitatio mundi
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3281 f.10 va etc. (*IL 61*) (*FL 71*)

Consideranti mihi cor peccatoris intueor ibi angelum viam Christo praeperantem
CAESARIUS DE HEISTERBACH OCist. – Ed. Köln 1615 III. 165 b
Diversis modis
– Paris, Nat. lat. 3705 f.23
Ego vox clamantis → Salus Jesus
Evangelium graece, latine bona annuntiatio dicitur, quod proprie ad regnum Dei et ad remissionem peccatorum pertinet
WERNERUS S. BLASII – Ed. PL 157, 729
Marcus sciens scriptum esse in Jer. (17, 5) Maledictus vir, qui spem suam ponit in homine
CAESARIUS DE HEISTERBACH OCist. – Ed. Köln 1615 III. 159 b
(Ego vox clamantis in deserto (Is. 40, 3))
Salus Jesus unctus
PHILIPPUS CANCELLARIUS – Paris, Nat. lat. 3281 f.15 rb etc. (*IL 61*) (*FL 71*)
Sicut audistis, fratres carissimi, Marcus evangelista evangelium suum incipit ex praemissione Johannis
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1671 (*FL 73*)
(Veniet fortior me post me (Marc. 1, 7))
Verba potestatem singularissimam et majestatem dignissimam nostri Salvatoris exprimentia sunt beatissimi baptistae
– Leipzig, UB 956 f.1 ra

**Inspice et fac secundum exemplar** (Exod. 25, 40)
Johannes Silvanus DNJCi inutilis servulus [Prolog. i. sermones de sanctis]
HIERONYMUS DE PRAGA (Johannes Silvanus) – Danzig, StB 2044 f.21

**Inter cetera,** o vitae venerabilis viri mihi in Christo dilectissimi [Praef. ad homilias]
ADAMUS SCOTUS (DE DRYBURG) OPraem – Ed. PL 198, 91

**Inter omnes humanas scripturas** sacra scriptura praecellit antiquitate, auctoritate, utilitate [Prolog. in sermones de tempore]
– Barcelona, Bibl. Centr. 540 f.1 r

**Introduxerunt archam Domini** (2. Reg. 6, 17) [in adventu]
Sicut dicit Dominus in evangelio, adventum regis magni multa praecedent signa
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.136 va (*IL 69*) (*FL 82*)

**Invenimus Messiam** (Joh. 1, 41) [de s. Andrea)
Hic primo commendatur in Andrea zelus proximi, qui inventus a Domino mox venit et vocavit fratrem suum
– Clm 7963 f.67 v
Hoc dicitur de beato Andrea, qui sicut dicit Simoni fratri suo Messias idest Christus. Hic notandum, quid hic dicit, cui dicit et a quo auditur
– Paris, Nat. lat. 15963 II f.2 ra
In Cant. (3, 4) Inveni, quem dilexit anima mea. Sed omnis, qui quaerit, invenit. Adeamus ergo thronum gratiae suae
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 351 etc.
Primo considerandum, quid sit
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 16507 f.4 (*FL 71*)
Verba sunt beati Andreae ad Simonem Petrum fratrem suum, de quo Andrea prius dicitur
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3280 f.168 rb etc. (*FL 71*)
Verbum Andreae loquentis Petro fratri suo → Verba sunt beati Andreae
– Amiens 284 f.41 ra etc.

**Johannes Apoc. X.** vidit sedem positam in caelo. Sedes in caelo posita est Christus, quattuor animalia quadruplicem eius adventum designantia [in adventu]
– Graz, UB 726 f.1 ra

**Johannes Baptista** et praecursor DNJCi Christo sic praecurrit dominico baptismate et praedicatione [in adventu]
– Neapel, Naz. VIII. Aa. 29 f.2 v

**Johannes est nomen eius** (Luc. 1, 63) [Prolog. in sermones de tempore]
Nam secundum beatum Augustinum et secundum omnes doctores spectant ad officium sacerdotale
JOHANNES DE GAMUNDIA – Clm 26931 f.1 ra etc.

**Jordanis ripas** alvei sui tempore messis impleverat (Jos. 3, 15) [Prolog. in sermones de evangeliis dominicalibus]
JORDANUS DE QUEDLINBURG – Ed. Straßburg 1483

**Jordanus conversus est retrorsum** (Ps. 113, 3) [Prolog. in sermones de tempore]

Postquam Dei opitulante gratia completo opere Postillarum cum suis sermonibus Jordanus ripam alvei sui quoad illud opus implevit
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Vat. Palat. 448 f. 1 ra

**Joseph filius accrescens** (Gen. 49, 22) [de s. Andrea]
Hic commendatur beatus Andreas a tribus, primo ab oboedientia
JACOBUS DE VITERBO OESA – Vat. ArchS. Petri D. 213

**Ipse dedit quosdam quidam apostolos** (Eph. 4, 11) [de apostolis]
Doctor egregius beatus Paulus in verbis praemissis declarat, quomodo Christus gratiose dimisit suis fidelibus gratiam suam
PAUL CHOLNER (?) (Petrus Roger!) – Klagenfurt, StudB Pap. 44 f.259 r Clm 14590 f.101 (*IL 58*) (*FL 69*)

**Ipse me reprehendo** (Job 42, 6) [in capite jejunii]
Ut dicit glossa super illud I. Cor. XI. Si nosmetipsos dijudicaremus . . Peccata sive parva sive magna sint
JACOBUS FOURNIER OCist (Benedictus XII.) – Vat. lat. 4006 f.350 vb

**Istos sermones** ea necessitate coactus sum notare [Prolog.]
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Mss. multa. (*IL 8*)

**Ite in castellum** (Matth. 21, 2) [in adventu; de apostolis]
Dignitas apostolorum in hoc commendatur, quod assumpti sunt in ministerium humanae reparationis
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.28 rb (*FL 74*)
dixit Dominus ad discipulos suos. Mundus dicitur castellum diminutive propter tria
– Clm 5528 f.1 va
Glossae volunt, quod isti duo fuerunt Petrus et Philippus
– Admont 720
Haec verba dicit Dominus praedicatoribus, quod dicit: Ite in mundum
– Uppsala, UB C 305
Nota, quod tria sunt castella contra Christum. Quidam aedificant in aere, hii sunt superbi
– Clm 2702 f.2 r
Petrus et Philippus creduntur illi duo fuisse, quia Petrus Cornelium
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 12417 f.1 (*IL 57*) (*FL 68*)

Petrus et Philippus isti discipuli duo fuerunt, quibus dicebat Dominus Ite in castellum. Castellum est conscientia contra Dominum munita
– Klagenfurt, StudB Pap. 105 f.1 r

Quoniam secundum sententiam Johannis mundus totus in maligno positus est, malignitas autem ligat hominem
fr. LUDOVICUS DE PISIS – Oxford, Bodl. Can. misc. 8 f.3 r

Sermo noster est quomodo oportet nos parare in hac vita, ut vadamus ad gloriam aeternam finaliter
VINCENTIUS FERRER OP – Ed. Straßburg 1494 etc.

Solet paterfamilias aliquando praecipere
– Paris, Maz. 999 f.57 ra

Tota perfectio et salus nostra est, ut conjungamur Christo
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f. (*FL 74*)

**Iterum venturus est** judicare vivos et mortuos. Dicitur in symbolo apostolorum per Philippum
NICOLAUS CUSANUS – Vat. lat. 1245 f.124 ra etc. (*IL 44*)

**Judicantes duodecim tribus Israel** (Luc. 22, 30)
Haec est retributio Christi, quam daturus est diligentibus eum
– Clm 14145 f.192 ra

**Jugum meum suave est** (Matt. 11, 30) [de apostolis]
Gallice dicitur: Boef trait mal qui apris la. Ideo Christus, qui jugum poenae portaverat ab infantia sua, reputabat illud lene
– Erlangen, UB 325 etc. Pleraque Mss.

Salvator noster avidus nostrae salutis jugum poenitentiae et gratiae suae nobis commendat
– Perugia 1226 f.288 rb

**Jussit discipulos suos Jesus** ascendere in naviculam (Joh. 6) [in adventu]
Dominus noster postquam pavit quinque milia
– Troyes 1535 f.56 v

**Justificationes tuas requiram** (Ps. 118, 145)
Quantum mihi fuerit spectabiles cives, onerosum et grave officium
FRANCESCUS LICHETTO OM – Fermo 42 (4 CA 1/42)

**Justus quasi leo confidens** (Prov. 28, 1) [de apostolis]
Verbum istud scriptum legitur Prov. XXVIII., in quo quidem ostenditur hic beatus apostolus commendabilis a duobus. Primo namque commendatur a generositate, 2° a securitate
– Clm 8959 f.277 r

**Labia sacerdotis custodiunt scientiam** (Mal. 2, 7) [Praef. ad sermones de tempore]
In his verbis breviter tangitur, quid ad sacerdotum, praesertim curatorum spectet officium
DIONYSIUS CARTH. – Opp. 29 (1905), 1

**Laboravi sicut bonus miles** (cf. 2. Tim. 2, 3) [Prolog. in sermones de tempore]
Ita scribitur II. ad Tim. II. In quo quidem verbo beatus apostolus quemlibet Christi militem
«MEFFRETH» (Hortulus reginae) – Ed. s. l. s. a. ante 1500 Hain 10999

**Laetabor ego super eloqia tua** (Ps. 118, 162) [Prolog. in sermones de sanctis]
Super eloquia divina laetandum est triplici ratione
EVRARDUS DE VALLE SCHOLARUM – Paris, Arsenal 401 f.3 ra etc.
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Heidelberg 1485 (*FL 32*)

**Lauda et laetare (exsulta) filia Sion,** quia ecce venio (Zach. 2, 10) [in adventu]
Beatus ille propheta David, qui de Salvatore expresse prophetavit
HENRICUS DE OYTA – Graz, UB 898 (*IL 24*)
Bernhardus in sermone de circumcisione: Gratias ago deo meo, per quem sic abundat consolatio
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. fol. 201 f.4 r
Diebus istis recolit et repraesentat mater ecclesia, qualiter patres antiqui vehementi et ardenti desiderio affectabant adventum Christi in carnem
– Mailand. Ambros. A. 4. sup. f.11 v etc.
Dilectissimi, Dominus noster gratuita misericordia sua in his verbis nobis promittit
HARTUNG DE ERFURT OM – Erlangen UB 301 f.1 v
In his verbis propheta sex considerans innuit de adventu Dei quae disponunt animam
CHRISTIANUS BRETZNER DE KUFSTEIN OESA (Stimulus rusticorum) – Clm 8490 f.1
In verbis istis recolit → Diebus istis recolit
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Inter omnia verba sacrae scripturae hoc magis poterat consolari
– Assisi 470 f.330 va

Legitur in Eccli. XX(,22) Sapientia absconsa et thesaurus invisus
THOMAS DE CHABHAM – Canterburry, Cath. D. 7 f.8 ra

Nota, quod Deus cum homine justo per gratiam specialem quattuor modis, primo quasi hortolanus in horto
– Lilienfeld 36 f.235 ra

«(Veni cito Jesu Christe, veni, inquam, et ostende nobis faciem tuam)»

Quamvis omni tempore Deum laudare debeamus . . Lauda et laetare – Verba proposita in se continent tria. Primum est admonitio gaudiosa
PETRUS DE ZITTAU OCist – Leipzig, UB 434 f.4 v

Sicut dicit beatus Bernhardus ardorem desiderii patrum exspectantium Christi adventum frequentissime cogitans confundor in memetipso
THOMAS DE AQUINO OP – Salamanca Univ. 2187 f.173 va; Sevilla, Colomb. Y – 131 – 24 f.125 ra (*IL 70*)

Sicut dicit beatus Bernhardus in sermone 3. de adventu Domini
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Vat. Palat. 448 f.4 va

**Laudate Dominum in sanctis eius** (Ps. 150, 1) [Prologi in sermones de Sanctis

Ita scribitur in Ps. Est enim commune proverbium: Qui honorat servum, honorat et dominum
«MEFFRETH» (Hortulus reginae) – Ed. Nürnberg 1496

Rogatus ut post collaturam sermonum discipuli de tempore
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Multae Edd.

Sicut monet propheta regius Spiritu Sancto afflatus, ut nedum pro forma beatae conversationi sanctorum studeamus
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Clm 15557 f.1 ra etc.

**Laudemus viros gloriosos** (Eccli. 44, 1) [de apostolis]

Consuetudo est filii devoti ad parentum sive progenitorum suorum praeconium laudem magnificam universos hortari
– Bordeaux 287 f.88; Wien, Nat. 1654 f.153 rb

Multiplici ratione hortatur nos sacra scriptura sanctorum virtutes et gloriam praedicare [Praefat. ad sermones de sanctis]
DIONYSIUS CARTH. – Opp. 31 (1906), 1

Sanctorum insistere laudibus et eorum praedicare praeconia proposita scriptura nos admonet [Prolog. in sermones de Sanctis]
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Florenz, Naz. J. I. 41

**Lectulum Salomonis** sexaginta fortes (Cant. 3, 7) [de apostolis]
(Fili mi, si sposponderis pro amico tuo (Prov. 6, 1))
Verba sunt Salomonis in Parabolis ad doctores et maxime ad praelatos qui tenentur ex promisso . . Lectulum Salomonis . . Salomon, qui pacificus interpretatur, est ille, qui per Isaiam ait: Ego declinabo . . (Is. 66, 12)
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, StArch. GB fol. 181 f.171 ra (*FL 36*)

**Legatum ad gentes misit** (Abd. 1) [in adventu]
Adventus huius legati desiderans Isaias (45, 8) dicit: Rorate caeli desuper – Canterbury, Cath. D. 7 f.84 ra
Pater scil. filium ad peccatores. In his verbis possunt tria considerari, scil. mittens, missus et ad quos
sec. fr. HUGONEM OP – Cambridge, Gonville and Caius 233/119 (*IL 28*) (*FL 33*)

**Legatus fidelis sanitas** (Prov. 13, 17) [de apostolo]
Christus assistens pontifex futurorum bonorum volens dare praebendas triumphantis ecclesiae
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.180 ra (*FL 60*)

**Legitur Matth. XXI**(,2) Jesus misit duos discipulos, ut solverent asinam . . quod et fecerunt. Christus verus homo et Deus misit et in suae gratiae adventu cotidie mittit [in adventu]
UDALRICUS GRISEY DE LILIENFELD OCist (Concordantia caritatis) – Clm 11452 f.2 rb etc.

**Leo papa in sermone de adventu Domini** dicit: Propitia Divinitate, fratres dilectissimi, jam prope natalem Domini Salvatoris cum gaudio debemus celebrare [Prolog. in sermones de tempore]
– Klagenfurt, Bischöfl. Bibl. XXXI. b.3 f.1 ra

**Leva Jerusalem oculos** et vide potentiam regis [in adventu]
Antiquorum dicta fratres mei, per novas quaestiones intelligi oportere innumerabilium doctorum testatur auctoritas
– Clm 2629 f.99 r
Jerusalem, quae interpretatur visio pacis, fidelem animam designat, quae non solum pacem videre, sed etiam habere desiderat
HIERONYMUS ARETINUS – Vat. lat. 1248 f.7 r; Basel UB B. VI. 15 f.66 v (*IL 25*) (*FL 29*)

(Respicite et) **Levate capita vestra** (Luc. 21, 28) [in adventu]

Agimus hodie commemorationem, verius commonitionem adventus Domini ad judicium
GABRIEL BIEL – Ed. 1510 Hain 3185

Ante Christi adventum in carnem humanum genus in tenebris caecitatis sedebat
fr. JOHANNES THOMAE (?) PEREGRINUS (?) (*FL 64*)
– Oxford, Bodl. Hamilton 50 f.1 ra

Auctoritas proposita scribitur Luc. XXI. ad bonorum consolationem, in qua tria sunt consideranda
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. (*IL 41*) (*FL 58*)

Augustinus in serm. II. ad fratres Heremitas sic inquit: Fratres carissimi et dilectissimi, homo non solum per sapientiam Dei factus erat, ut esset
SIMON DE CREMONA OESA – Ed. Reutlingen 1484

Beatus Lucas in evangelio hodierno nobis ostendit duo de adventu Domini ad judicium. Primum est ad confusionem idest reproborum
JOHANNES DE ALLODIO (d'Alleux) OP – Paris, Nat. lat. 14947 f.193 rb; 15005 f.98 r

Bene scitis, fratres dilectissimi, . . Vigilate itaque, quia nescitis diem
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 12420 f.46 r (*IL 69*) (*FL 82*)
→ Scitis, fratres, quod cibus

Bernhardus in sermone de adventu Domini sic inquiens: Si personam advenientis intueor
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. fol. 201 f.6

Capita mentes appellantur
– Clm 6040 f.135

Caput est conscientia, quae regit totam congeriem operum, quod debet ornari capillis idest virtutibus
– Brüssel, B. Royale II. 962 f.230 rb

Caput levare hoc est mentem erigere. Redemptionem appropinquare hoc est, quo appropinquavit instare
– Cambridge, Gonville and Caius 233/119

Caput pro mente ponitur et est sensus: Exhilarate corda vestra
Ps. BONAVENTURA – Ed. Straßburg 1496 (*FL 9*)

Carissimi, cum esset genus humanum obligatum tantis debitis
– Rom, Casanat. 271 f.121 (*IL 74k*)
→ Sicut gallice dicitur

Carissimi, in ista sancta dominica mater ecclesia facit memoriam de adventu ipsius Salvatoris
– Neapel. Naz. VIII. Aa 17 f.15 v

Commentator de impressionibus i. libr. Arest. dicit: Fulmen, quod oritur sole lucente raro nocet
Ps. PETRUS DE PALUDE OP «Thesaurus novus» – Ed. Nürnberg 1496 (*FL 84*)

Consuetudo est hominum ad alios venire volentium domum intrare libentius ubi facies hilaris exhibetur
– Basel, UB B. IX. 32 f.75 ra

Consuetudo est inter amaros corde, quamdiu amaritudinem sentiunt, caput habent inferius inclinatum
– Charleville 142 f.68 va

Custodi pedem tuum → In verbis ultimo propositis

De triplici redemptione a pedica, idest a culpa
Ps. ECKHARDUS – Cues 21

Dicit propter protoplasti devictum (?) humanum genus obfuscatum
– Münster, UB 90 col. 135

Dicitur vulgariter, ke au semblant → Vulgariter dicitur Au semblant

Dicitur vulgariter, quod in facie cognoscitur vir. Vix est enim tristitia vel gaudium in corde, quin aliquod signum appareat in facie
– Padua, Anton. 552 f.97 r

Dicitur enim vulgariter, quod vultus hominis est verum indicium cordis
NICOLAUS DE BYARD OM – Lilienfeld 26 f.7 va (*IL 42*) (*FL 59*)

Dignum plane et justum est, siquidem ut audistis, Jesus Christus
– Paris, Nat. lat. 18178 f.74 v

Dominus hoc uno verbo suo peccatores corrigit et increpat, poenitentes consolatur et corfortat
– Arras 691 f.81

Dominus in praesenti evangelio praemunit discipulos tam verbo quam exemplo contra triplicem tentationem. Prima est tentatio erroris
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 3408 8° f.134 ra

Duo ponit, 1° enim excitat consolationem . ., 2° subdit consolationis rationem
– Uppsala, UB C 375 f.174 va

Ecce Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra duo valde bona facit nobis in verbis praemissis. Primo excitat nos ad laetitiam
– Wien, Nat. 1667 f.51 ra

Excellentia Dei notatur in evangelio hodierno, cum dicitur: Caelum et terra transibunt
ODO – Oxford, Bodl. e Museo 82 f.88

Genus humanum erga Deum tantis debitis obligatum → Carissimi, cum esset genus humanum → Sicut gallice dicitur
– Assisi 503

Glossa loquens de antichristo super illo verbo Job XXI(,29) Interrogate quemlibet
LEONARDUS DE UTINO OP – Ed. Lyon 1496

Haec verba carissimi, habent recitari in evangelio dominicae instantis quae spiritualiter possunt exponi de adventu Filii Dei in animam rationalem
– Brit. Mus. Add. 38. 818 f.249 v

Haec verba de secundo adventu leguntur, scil. ad judicium. Dominus enim noster in turbulentissimo saeculi tempore veniet eius reparare statum
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Erlangen, UB 289 etc. (*IL 20*) (*FL 20*)

Haec verba locutus Dominus ad discipulos, quando ad eos de fine mundi loquebatur
JOHANNES HORN – Clm 9058 f.173
(Respexit in orationem humilium (Ps. 101, 18))

Hic duo tanguntur, primo nunc devota petitio
ADENULPHUS DE ANAGNI – Paris, Nat. lat. 14947 f.25 rb; 15005 f.148 ra
(Si iniquitatem, quae est in manu tua . . (Job 11, 14)

Hic notantur duo
– Paris, Nat. lat. 14955 f.150 ra
→ Hic duo tanguntur

idest Filius Dei factus est redemptio nostra
– Prag, UB XIV. H. 21 f.113 vb

Illud verbum potest esse
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Clm 8991 f.210 r etc. Multa Mss. (*IL 12*) (*FL 14*)
(Respice in me et miserere mei (Ps. 85, 16))

In his verbis instruit iste amicus Job optime praedicatorem, ut videl. purget iniquitatem propriam
– Basel, UB A. VII. 33

In his verbis primo nostra excitatur somnolentia, cum dicitur: Levate capita vestra
PETRUS DE PADUA OM – Padua, Antoniana, 435 f.3 ra (*FL 67*)

In his verbis volens Salvator praemunire suos contra futuram . . tribulationem
BONAVENTURA OM – Ed. Opp. IX (1901) p. 39 b (*FL 8*)

In hoc evangelio agitur de adventu Christi ad judicium et praedicuntur angustiae temporis illius
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.9 va etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

In istis verbis duo facit Dominus. Primo hortatur nos videl. ad duo, scil. ad respiciendum et levandum capita
– Padua, Anton. 445 f.10 va

In praesenti sermone habeo declarare rationes, propter quas Christus permittet . ., quod . . antichristus
VINCENTIUS FERRER OP – Ed. Straßburg 1494

In verbis istis beatus Lucas evangelista hortatur
– Paris, Nat. lat. 16504 f.90 rb

In verbis istis duo notantur. Primo enim ponitur consolatoria exhortatio, cum dicitur: Levate
GUILELMUS DE MALLIACO OP (Abiciamus) – Clm 15748 f.11 vb etc. (*FL 25*)

In verbis istis hortatur nos Salvator ad providentiam debitae circumspectionis
– Poitiers 98 f.1 rb

In verbis istis Salvator nos admonet ad circumcisionen tribulationis
– Prag, UB XIV. D. 16 f.2r

In verbis istis tria sunt consideranda. Primum quid debeamus respicere, secundum ad quid faciendum debeamus capita nostra levare
– Uppsala UB C 377 f.10 r

In verbis praemissis tria tanguntur, scil. intentio cordis, elevatio corporis, inclinatio capitis
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. fol. 615 f.1 r
(Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei (Eccle. 4, 18))

In verbis ultimo propositis describit nobis Sapiens auditorem verbi Dei idoneum quoad tria. Primo describit eum diligentem quantum ad propriae conscientiae circumspectionem
– Erlangen, UB 327 f.62 va

In verbo isto notantur duo → In verbis istis duo notantur

In verbo proposito, quod scribitur Luc. XXI., hortatur nos Dominus ad tria, ut ipsi venienti officiose occurramus
– Troyes 1866 f.108 v

Ista redemptio, fratres carissimi, magna. DNJC, qui pretioso sanguine suo nos a poenis inferni redemit
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 52 f.62 v

Ista verba scripta sunt de adventu Christi ultimo ad judicium
– Oxford, Bodl. 25 p. 15 (*FL 97*)

Istud verbum propter sui brevitatem manet indivisibile
– Bamberg, SB misc. theol. 173 f.51 (*FL 89*)

Ita scribitur in evangelio hodierno secundum Lucam et facit Christus duo in his verbis. Primo invitat nos ad mentis devotionem
JACOBUS DE VILLACO (?) – Clm 4647 f.73 v etc.

Juxta scripturae veritatem adventu Filii Dei in carnem summa gratia, summum beneficium Dei humanae naturae collatum
– Assisi 485 f.1

L'on dit, que au semblant que noist lon loume. Cor non potest celare, quod est in se. Sive in ipso sit tristitia sive laetitia
JOHANNES DE AURELIANIS, cancell. Paris – Heidelberg, UB Salem 9, 17 a f.164 ra (*FL 40*)
→ Vulgariter dicitur: Au semblant

Loquitur nobis Dominus tamquam debitis obligatis debita solvere non valentibus et prae timore et pudore caput erigere non volentibus
– Madrid, Real Acad. de Hist. 9 – 31 – 7 7010 f.115 v

Mercennarius habens mercedem bonam aspicit illam et non curat laboris gravitatem
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 637 f.298 va

Non credo, quod si aliquis diu fuisset in pressione soldani habilis
– Vat. Burghes. 218 f.18 v; 338 f.10 ra

Nota, quod septem sunt, propter quae homo non debet levare caput
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.3

Nota, quod veniente Domino multa habemus levare, scil. oculos ad videndum per fidem
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Vat. lat. 1253 f.173 r (*IL 59*) (*FL 70*)

Notandum, quod veniente Domino multum habemus laetare
– Grenoble 454

Pulchre per capitis elevationem tam laetificatio cordis quam alleviatio et revelatio figuratur
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.70 v

Quaecumque scripta sunt → Verba ultima sunt in epistola hodierna

Quamvis hanc auctoritatem Christus dixerit ad litteram de extremo judicio
– Clm 8382 f.2 va

Quando aliquis est conclusus vel incarceratus, respicit ex omni parte, si sit ei exitus
PHILIPPUS CANCELL. – Troyes 1099 f.6 rb etc. (*IL 61*) (*FL 71*)

Quando rex aliquis vult venire ad terram suam in primo adventu suo praemittit nuntios
GUILELMUS DE STAMPIS (d'Etampes) OP – Paris, Nat. lat. 15971 f.130 ra
Quanto desiderio et affectu
– Clm 12661 f.6 r
(Redemptio animae viri (Prov. 13, 8))
Quattuor tanguntur ad quattuor sermonis causas pertinentia
– Paris, Nat. lat. 3557 f.64 vb
Qui vult caelum respicere, debet suum caput levare. Sic facit gallus, quando vult cantare
fr. JOHANNES VINCELLENSIS (Vademecum) – Oxford, New Coll. 89 f.135 rb; Edd. Hain 9431/2.
(Splendebit lucerna eius . . (Job 29, 3))
Quo nomine lucernae sacra scriptura designatur
FRIDERICUS YSNIGARIUS – Clm 9616 f.151 v
Quoniam per peccatum primi parentis genus humanum incurrerat caecitatem intellectus
fr. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.194 r (*FL 86*)
Redemptio animae viri → Quattuor tanguntur
Sapiens mercator et praecipue dauer depes quando de novo venit ad nundinas
JACOBUS DE LOSANNA (?) – Vat. Burghes. 218 f.3 v (*IL 29*) (*FL 35*)
Sciendum, quod omnium scientiarum humanarum intellectu inventarum
– Vat. lat. 1258 f.119
Sciens benedictus Salvator genus humanum ante eius adventum variis repletum → Sciens Salvator noster
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.2 v
Sciens Salvator noster humanum genus ante suum adventum diuturno maerore confectum
JOHANNES PECKHAM OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 85 f.15 r (*FL 47*)
Scitis fratres, quod cibus paratur a matre puero lactanti
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 16463 f.58 ra (*IL 69*) (*FL 82*) → Si nutrix cibum
Sensibiliter videmus, quod dormientes et sopiti gaudent, cum ad relucentiam excitantur
GERARDUS DE DAINVILLE – Arras 354 f.4 r (*IL 15*)
Si iniquitatem, quae est in manu tua → In his verbis instruit
Si nutrix cibum puero parat, adhuc opus est, ut eum inde pascat
STEPHANUS LANGTON – Leipzig UB 443 f.14 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Si respiciamus ad ea, quae nobis in sacris litteris sunt tradita, comperimus
– Uppsala, UB C 276 f.67 rb

Si verba evangelii hodierni diligenti cura pensantur
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Ed. Zwolle 1479 etc.

Sic scribitur Luc. XXI. et legitur dominica II. adventus Domini jam instantis. Reverendi patres et domini doctores
JOHANNES TRAFUSS – Clm 5411 f.143 r

Sicut dicit Augustinus, pater doctissimus, super Johannem
NICOLAUS DE BLONY («Viridarius») – Ed. Straßburg 1498

Sicut ex viriditate frondium, speciositate florum, dulcedine fructuum perpenditur radicis virtus
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Paris 1509 f.4 va (*FL 60*)

Sicut gallice dicitur: Mieux vaut amis en voie que deniers en coroie. Hoc enim dico, quod genus humanum erga Deum tantis erat debitis obligatum
THOMAS BRITO – Paris, Maz. 1028. Permulta Mss. (*IL 71*) (*FL 85*)

Sicut qui claudit oculos, non potest videre, sic qui dimittit oculos semper deorsum
– Paris, Nat. lat. 18195 f.2 v etc.

Sicut qui dimittit oculos semper deorsum → Sicut qui claudit oculos

Siquidem ut audistis, Jesus Christus Filius Dei nascitur in Bethlehem
– Paris, Nat. lat. 18178 f.74

Solet mater vel nutrix
MAURITIUS DE SULLIACO (?) – Paris, Maz. 999 f.57 vb (*IL 39*) (*FL 56*)
→ cf. Si nutrix cibum

Speculum nescit adulari vel mentiri, sed manifestat, quale sit oppositum, sic per verbum Dei apparet, qualis sit vita hominis
– Wien, Nat. 1330 f.1 r

Splendebit lucerna eius → Quo nomine lucernae → Verba ultima sunt Job

Tangitur intentio cordis, elevatio corporis, inclinatio capitis
fr. JOHANNES VINCELLENSIS (Vademecum) – Clm 11458 etc.
→ Qui vult caelum respicere

Terribilibus signis futuri judicii declaratis amicos suos consolando duo facit tamquam pater misericors
– Uppsala, UB C 415 a f.61 va

Thema loquitur de adventu Christi, per quem redemptio apparet
– Salamanca, Univ. 2095 f.244 va

(Quaecumque scripta sunt (Rom. 15, 4))

Verba ultima sunt apostoli in epistola hodierna, in quibus apostolus ostendit multiplicem rationem quoad sacram scripturam

PETRUS DE TARANTASIA OP – Soissons 125 f.87 vb (*IL 60*)

→ Verba ultima sunt in epistola hodierna

(Quaecumque scripta sunt (Rom. 15, 4))

Verba ultima sunt in epistola hodierna ad Romanos. In quibus tangitur quadruplex utilitas sacrae scripturae, quae profertur legendo et praedicando

– Paris, Nat. lat. 15034 f.34 ra

→ Verba ultima sunt apostoli

(Splendebit lucerna eius . . (Job 29, 3))

Verba ultima sunt Job. XXIX. Dicit Gregorius nomine lucernae lumen sacrae scripturae

AEGIDIUS DE VALLE SCHOLARUM – Oxford, Merton Coll. 237 f.113

→ Quo nomine lucernae

Vulgariter dicitur: Au semblant conoit on l'ome. Tristitia enim cordis patet in vultus depravatione

PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.9 etc.

NICOLAUS DE BIARD (?) – Paris, Nat. lat. 13579 f.22 ra etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

**Lex Domini,** data a Domino, idest sacra scriptura, quae est praedicanda **immaculata** (Ps. 18, 8) [in capite jejunii]

Poenitemini igitur et convertimini . . Act. 3, 19. Joh. 20. legimus, quod Maria Magd. semel erat ad monumentum Christi plorans

– Avignon 594 f.24 vb

**Liberat animas testis fidelis** (Prov. 14, 25) [de apostolo]

Consuetudo juris est, quod cum alicuius causa in judicio ventilatur

NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris, 1509 f.180 rb (*FL 60*)

**Liberavit Loth de subversione** (Gen. 19, 29) [de s. Andrea]

Communiter dicitur, quod in necessitate probatur amicus. Beatus Andreas fuit Dei amicus

– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 176

**Licet cum Martha** sollicitarer in curia et turbarer erga plurima [Prolog. in capitula sermonum]

JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 (*IL 34*) (*FL 45*)

**Ligaverunt Achior** (Judith 6, 9) [de s. Andrea]

Achor, qui interpretatur fratris mei lumen, montanus et fratris mei iracundia
– S. Florian 352 f.114 rb

De Achor dicitur, quod satellites Holofernis ligaverunt eum ad arborem
– Vat. Palat. 452

Haec verba dicuntur Judith 6. et possunt eleganter exponi de beato Andrea, qui de testibus fuit ad crucem ligatus
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. oct. 389 f.186 rb

Hic a tribus commandatur, a virtutum excellentia
– Bodl. 25 p. 438 (*FL 97*)

In hac superficie verborum → In huius superficie historiae

In huius superficie historiae quattuor nobis occurrunt ad honorem beati Andreae pertinentia, quae sunt digna laude
fr. Siboto OP – Wien, Nat. 1315; Clm 9586 f.98 ra etc. (*FL 87*)

In verbis istis fit mentio de tribus, scil. de beato Andrea crucifixo
Nicolaus Vercellensis OCist – Paris, Nat. lat. 18179 f.6 va (*FL 61*)

Nota tria, scil. beati Andreae martyris angustia poenalis
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.3 va (*FL 75*)

Primo exponatur ad litteram, secundo de beato Andrea
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.89

Si aliquo rege mortuo aliquis miles pro gubernatione
– Paris, Nat. lat. 15952 f.141 va

Verba ista tribus modis considerari possunt, ad litteram, allegorice et secundum hoc congruunt praesenti festivitati, tropologice et secundum hoc competunt praesenti tempori
Odo de Castro Radulphi – Paris, Nat. lat. 15947 f.1 ra etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

Verbum propositum congruit beato Andreae triplici ratione, scil. ratione nominis interpretationis
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.3 ra (*FL 75*)

Videmus in istis bellis novalibus, quod aliquando fortior et peritior unum ad summitatem mali seu arboris
– Madrid, Nac. 184 f.199 r

**Lignum vitae desiderium veniens** (Prov. 13, 12) [in adventu et de s. Andrea]

Describitur in verbis his adventus Christi in carnem tripliciter, scil. ut universaliter peroptatus
Bonaventura OM – Opp. IX (1901), 56a (*FL 8*)

Ego venit, ut indicarem → Verbum est angeli ad Danielem

Hic nota, quis venit, quid desiderium naturae mortalis. Desiderium, quia venit per viam, videl. gratiae liberalis
– Troyes 1402 f.1 r

In verbis istis tria notat Salomon. Primo ostendit sanctorum patrum affectum
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 (*FL 90*)

Insinuatur in hoc verbo passio beati Andreae, primo quantum quo fuit acerba propter diuturnitatem passionis
– Paris, Nat. lat. 14595 f.86 v (*FL 101*)

Lingua placabilis → Sicut Dominus in prima condicione mundi

Proponuntur haec verba ad laudem beati Andreae, quia mirabiliter describitur in his eius passio
– Clm 23382 f.131 vb
(Lingua placabilis lignum vitae (Prov. 15, 4))

Sicut Dominus in prima conditione mundi, quando condidit hominem
Bonaventura OM – Opp. IX (1901), 463 a (*FL 8*)

Speculanti mihi attente pariter ac devote
– Paris, Arsenal 591 f.245 r
(Ego veni, ut indicarem tibi (Dan. 9, 23))

Verbum est angeli ad Danielem, qui venerat ad revelandum ei mysteria
Bonaventura OM – Opp. IX (1901), 467 a (*FL 8*)

**Loquar ad Dominum meum cum sim cinis** (Gen. 18, 27, 31) [in capite jejunii]

In istis verbis tanguntur tria praedicatori valde necessaria, quia in ipso debet esse humilitas recognitionis
– Paris, Nat. lat. 3557 f.142 va

In verbo praeassumpto pro isto tempore ad nostram informationem ad tria inducimur scil. ad virtuosam operationem
Johannes de Toledo OCist – Valencia, Cat. 182 f.49 ra (*FL 50*)

Omnium humanorem meritorum principia sunt intellectus et actio theorica sive praxis
– Oxford, Bodl. 4 f.185 v; Toledo, Cat. quart. 5–28

**Lumen ad revelationem gentium** (Luc. 2, 32) [in adventu]

Quamquam totum humanum genus ante Christi adventum magna ignorantia et caecitate tenebatur
– Oxford, Balliol. Coll. 161 f.3 ra

**Magister sequar te** (Matth. 8, 19) [de s. Andrea)

His verbis passio et vita beati Andreae tripliciter describitur et commendatur
CHRISTIANUS PRETZNER DE KUFSTEIN OESA (Stimulus rusticorum) – Clm 8490 f.136

Optime loquitur beatus Andreas verba huius Domino Jesu Christo, licet non bona intentione
LUCAS DE PADUA OM – Padua, Antoniana, 466 f.17 vb (*FL 53*)

Verba proposita satis sunt usitata et possunt esse accepta philosophi doctrina
– Clm 19541 f.1 ra etc.

Verbum fuit unius scribae ad Christum
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.2 vb (*FL 75*)

Verbum hoc bene Andreae convenit isti ratione
«GRATIA DEI» – Danzig, Marien Q. 70

**Magister, ubi habitas → Rabbi, ubi habitas**

**Magnificabitur Christus in corpore meo** (Phil. 1, 20) [de s. Andrea]

Verba ista sunt in epistola ad Philippenses, in quibus apostolus Paulus commendatur a duobus, primo ab excellentia status
– Paris, Nat. lat. 15034 f.32 ra

**Magnificavit eum in conspectu regum** (Eccli. 45, 3)

In isto verbo de libro Eccli. sumpto commendatur et extollitur ordo sacerdotalis mirifice et magnifice. Primo magnificatur ab excellentissima eorum dignitate [ Prolog. in sermones de Sanctis]
HENRICUS DE FRIMARIA OESA — Clm 26723 etc. (*FL 28*)

**Magnificavit eum rex inter primos amicos** (1. Macc. 10, 65) [de s. Andrea]

Scribuntur I. Macc. X. ad litteram de Jonatha, sed merito haec accipiuntur ad honorem beati Andreae apostoli, quem Dominus inter primos amicos
PELBARTUS LADISLAI DE TEMESVAR OM – Ed. Hagenau 1501

**Majorem hac dilectionem** nemo habet (Joh. 15, 13) [de apostolis]

Consuetum est in ecclesia, quod in magna sollemnitate pulsatur magna campana
GUILELMUS DE LAVICEA – Graz, UB 1032 etc.

Sicut sol inter planetas major est qualitate et virtute
JOHANNES GRITSCH – Clm 3540 f.416 va
GUILELMUS DE LAVICEA (?) – Mailand, Ambros. A. 24 f.135 v

**Maledictus homo,** qui relinquet semen suum [Prolog. in sermones de tempore]
– Klosterneuburg 881 f.1

**Manete in dilectione mea** (Joh. 15, 9) [de apostolis]
Caritas est inter ceteras virtutes ut aquila in avibus
– Freiburg (Schw.), Conv. OFM 117 f.12 rb
In verbo proposito, ubi Dominus hortatur discipulos suos ad praecipuam observantiam totius virtutis
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Permulta Mss. Edd. Straßburg 1481; 1484 etc.
Sequitur: Haec loctus sum vobis, ut gaudium meum in vobis sit
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.4 etc.

**Manete in me** (Joh. 15, 4) [de apostolis]
In verbis praemissis Christus effectum amicitiae apostolorum seu unionem caritatis eorum ad se exprimens
BERNOLDUS CAESARIENSIS (de Kais(ers)heim) OCist – Ed. Hain 437
Ita scribit venerabilis praesul
– Vorau 38 f.2
Liberales homines solent ad invicem dicere: Accipiatis hospitium meum
– Basel, UB B. X. 22 f.108 v

**Manifeste veniet** (Ps. 49, 2) [in adventu]
Persona magna et spectabilis
– Hohenfurt LXVI

**Medicina omnium** in festinatione nebulae (Eccli. 43, 24) [in adventu]
Nota, quod ventus aquilo frigidus est et siccus
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698
(Domine ad adjuvandum me festina (Ps. 69, 2))
Propter brevitatem temporis rogabimus Dominum, ut ipse festinet in adjutorium
JOHANNES QUIDORT OP – Paris, Nat. lat. 3557 f.62 va (*IL 35*)

Unde proveniunt infirmitates et in quibus sunt, quas ista nebula et eius medicina expellit
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.20 ra; Berlin fol. 764 f.2 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

Verba ista in Eccli. continentur. Praemiserat autem prius de aquilone dicens: Frigidus ventus aquilo
PHILIPPUS cancell. – Paris, Nat. lat. 3280 f.9 va (*FL 71*)

**Memento homo, quia cinis (pulvis) es** [in capite jejunii]

Adam, qui fuit caput nostrum, ignem peccati sibi, capiti nostro, apposuit – Paris, Nat. lat. 15959 f.395 vb

Alia littera in Gen. dicit . . Quattuor notanda sunt. Primum est – Vat. lat. 1211 f.54 v

Cum pater corripit filium iniquum proponit sibi verba contemptibilia – Clm 12665 f.5 rb

Dies iste, fratres carissimi, dies cineris appellatur, eo quod homini super caput in memoriam suae condicionis cinis apponitur
JOHANNES DE LEODIO OP – Windsheim 22 f.36 r

Et Eccli. 7(,40) Memorare novissima tua . . Verba praelibata ad nostram memoriam inducunt in principio huius quadragesimae statum nostrum – Pavia, UB 358 f.1 r

Haec admonitio sufficit nobis et ad poenitendum de praeteritis et ad dolendum de praesentibus
PETRUS CELLENS. OSB – Ed. PL 202, 680

Hic tria consideranda occurrunt, primo quare hodie ponitur cinis super capita
ODO DE CASTRO RADULPHI – Troyes 271 f.87 rb (*IL 49*) (*FL 62*)

Hoc est jugum grave super omnes filios Adam
mgr. JOHANNES RAULIN OClun – Ed. Paris s. a.

Hodie agit sancta ecclesia diem humilitatis, quam diem cinerem appellant, in qua memoria agitur, qualiter in mundum simus ingressi – Leipzig, UB 719 f.159v

Hodie, fratres carissimi, incipit tempus quadragesimale, quod quidem tempus in hoc potentissime institutum est
NICOLAUS DE BLONY – Ed. Straßburg 1498

In hoc verbo nos reddit Dominus – Paris, Nat. lat. 16483 f.68 va

In istis verbis sancta mater ecclesia reducit nobis ad memoriam
GERARDUS DE REMIS – Paris, Nat. lat. 14955 f.14 vb; 14923 f.50 va

Ista verba bene competunt diei hodiernae, in qua reducitur homini ad memoriam, quod ipse est pulvis
– Paris, Nat. lat. 3557 f.146 va

Legimus in evangelio Dominum dicentem: Qui audit verba mea et facit ea . . (Matth. 7, 24). Oportet, fratres, ut domus nostra fundata sit super firmam petram
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.276 va (*IL 69*) (*FL 82*)
→ Oportet, fratres

Non vacat a mysterio, quod in capite jejunii ponitur cinis super capita
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698
→ Quod hodie cinis
(Qui audit verba et facit ea (Matth. 7, 24))

Oportet, fratres, ut in hac quadragesima firma sit domus vestra circa impugnantem diabolum
JOHANNES DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 14859 f.254 rb (*IL 34*) (*FL 45*)

Primo homini dictum est hoc post peccatum, quando indutus est pellibus
– S. Omer 175 f.120 vb

Principium et finis humanae vitae hic exprimitur, cum homo cinis esse et in cinerem revertendus esse, ostenditur
– Toledo, Cat. fol. 10–13

Quemadmodum homo pauper et ignobilis
– Clm 2594 f.56 va

Qui audit verba Dei et facit ea → Legimus in evangelio → Oportet, fratres

Quinque monet nos scriptura ad memoriam reducere, primo peccatorum nostrorum perversitatem
– Angers 255 f.91 r

Quod hodie cinis super caput recipitur, magnum mysterium est
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 3280 f.38 va (*FL 71*)

Quoniam in his diebus exhibere debemus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia
– Charleville 142 f.86 rb

Sancti patres studiosa sollicitudine ecclesiae Dei invigilantes, docere orare
PETRUS CELLENS. OSB – Ed. PL 202, 677

Verba illa sumpta sunt ex Gen. III. de verbis Domini improbantis et maledicentis
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Ed. 1501 (*FL 64*)

**Memento mei, Domine** (Ps. 24, 7) [Prolog. in Quadragesimale]
BARTHOLOMAEUS MUTINENSIS OP – Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 274

**Memor esto, unde excideris** (Apoc. 2, 5) [in principio quadragesimae]
Divina benignitas, quae non vult mortem peccatoris
ODO RIGALDUS OM – Bologna, Archigin. A. 715
Dominus loquens per Jeremiam prophetam omnibus curam animarum habentibus dicit: Noli subtrahere verbum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.34
Hoc verbum dirigitur (dicitur) ad peccatorem ex parte divinae misericordiae
NICOLAUS GORRANUS OP – Brüssel, B. Royale II. 1142 f.163 etc. (*FL 60*)
→ Hoc verbum potest esse → Verbum propositum
Hoc verbum potest esse a parte divinae misericordiae revocantis hominem ad viam justitiae
– Wien, Nat. 1693
→ Verbum propositum
Hoc verbum sumptum est de quodam libro, quem fecit beatus Johannes evangelista
– Madrid, Nac 134 f.133 ra
In his verbis primo monet nos Dominus, memores esse nostri casus
– Assisi 470 f.345 vb
In imagine pertransiens homo instruitur de memoria praeteriti
– Charleville 31 f.135 rb
In verbis istis Salvator clementissimus peccatorem quemlibet ab uberibus pii patris avulsum per peccatum sollicitat et invitat ad condignam poenitentiam
– Paris, Nat. lat. 15956 f.313 ra; Bordeaux 287
In verbis praemissis duo tanguntur, primum est gratiae dignitatis perditae per culpam
– Clm 18313 f.
In verbis propositis scriptis Apoc. II. innuit nobis sermo divinus, quod sicut ille, qui morbum non sentit
– Paris, Nat. lat. 18195 f.103 v
Ista verba scripta sunt in Apoc. II. et praecepta fuerunt a Christo sive a Spiritu Sancto Johanni evangelistae
ROBERTUS DE WIMIACO OPraem – Laon 282 f.89 va (*FL 81*)
Loquitur Dominus peccatoribus, quod per peccata sua
– Bordeaux 282 f.131

Memor esto, unde excideris et erubesce
– Oxford. Bodl. 25 p. 112

Nota, valde periculosum est, quando cadit homo de innocentia in peccatum
– Vorau 354

Quando aliquis pauper aliquam rem amisit pretiosam
– Paris, Nat. lat. 3740 f.79 v

Quia homo per peccatum multa bona perdidit, ideo beatus Johannes in verbis propositis invitat peccatorem ad dolendum
– Wien, Nat. 1369

Quoniam ego in duplici dispositione sum gravatus et etiam quia corporali actu sum afflictus
– Linz, StudB 437

Secundum apostolum Rom. XIII. Quae a Deo sunt, ordinata sunt, nec mirum, quia sapientis est ordinare
– Vat. Burghes. 342 f.56 va
(Una manu sua tenebat gladium (Neh. 8))

Secundum judicium omnium sapientium duo sunt necessaria cuilibet oratori videl., quod factum sciat narrare . . Memor esto . . Ad divinae legis transgressorem, ad praeceptorum Dei contemptorem
– Padua, Anton. 517 f.27 va

Si quaeratur, cui proponitur verbum istud, responderi potest, quod ei, cui hodie dicitur: Memento, homo, quia pulvis es
– Toulouse 329 f.121 v

Tria sunt quae reddunt hominem bene ordinatum quantum ad omne tempus
– Vat. Burghes. 70 f.66 v

Verbum propositum ad peccatorem dirigitur ex parte divinae misericordiae ipsum ad poenitentiam revocantis
Nicolaus Gorranus OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.66 ra (*FL 60*)

**Memor illius verbi** Eccli. XX. Laudemus viros gloriosos . . decrevi ad honorem omnipotentis Dei [Prolog. in sermones de Sanctis]
– Göttweig 394 (353)

**Memorare novissima tua** (Eccli. 7, 40) [in cap. jejunii]

Docet nos dilectissimi, Salomon sapiens, ut novissimorum nostrorum meminerimus
Hartung de Erfurt OM – Erlangen, UB 301 f.24 v

Filius prodigus jam in regionem dissimilitudinis ire proposuit et ex abundantia cordis loquens jam patri dixerat: Pater, da mihi
GEBOUINUS TRECENS. – Paris, Nat. lat. 14925 f.192 etc. (*IL 14*)

In verbo proposito duplex ostenditur ordinatio viri justi, prima interior respectu mentis
– Bordeaux 287 f.5 ra

nimirum quod haec maxime recordatio faciat timoratum. Timor expellat peccatum
– Douai 506 f.123 v

Plura sunt etiam quae nos debemus memorari. Memorari debemus, quod nos sumus mortales
– Vorau 216

Recole primordia, attende media, memorare novissima tua
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist. – PL 183, 571

Septem sunt, quae debet homo habere semper in memoria: Mortem
– Wien, Nat. 1369

Sicut dicit Augustinus in libro suarum meditationum
– Cues 129 f.193 vb

**Mercedem receperunt suam** (Matth. 6, 5) [in principio quadragesimae]

Omnes, qui nunc in carnisprivio
MELITUS MELITIUS – Göttweig 300 (338)

**Mihi autem absit gloriari** (Gal. 6, 14) [de s. Andrea]
(Gloriabor in infirmitatibus meis (2. Cor. 12, 9))

Ad intelligendum sciendum est, quod Boethius I. de Consolat. dicit: Mores nostros et totam rationem vitae humanae formatos fuisse instar caeli
NICOLAUS DE NYSE OM – Bologna, Archigin. A. 77 p. 124

Antequam loquitur de cruce crucifixi
JOHANNES RUSSELL OM – RThAM 23 (1956)

Apostolus in his verbis tria facit. Primo dicit, quod solum in Christo est gloriandum
– Prag, UB IV. A. 7

Beatus Bernhardus in sermone quodam, qui incipit: Negotiamini, dum venio, dicit sic: Cum eo feliciter et misericorditer agitur
– Uppsala, UB C 9 f.113 r

Ecce duo crucifixi
– Reun 586 f.8 va

et sunt verba apostoli reicientis a se omnem materiam temporalis elationis – Paris, Arsenal 515 f.6 r

Experimentum docet, quod homo volens ire ad terram promissionis accepit sibi crucem
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 303 f.96 vb (*FL 24*)

Gloriabatur propter tria, propter similem dominicae mortis passibilitatem – Lille 88 f.104 va

Gloriabor in infirmitatibus meis → Ad intelligendum sciendum est

Gloriantur alii in divitiis cum Croeso, alii in honoribus terrenis cum Julio – Paris, Nat. lat. 15965 f.8 ra

Hic provocat nos ad amorem crucis et hoc exemplo sui – Brit. Mus. Arundel 187 f.24 v

Hoc verbum potest praedicari ad laudem sancti Andreae apostoli, qui prae omnibus sanctis specialiter glorificabatur – Clm 3552 f.122 ra etc.

Licet apostolus Paulus dicat istud verbum de seipso, tamen verissime videtur conguere beato Andreae
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.3 vb (*FL 75*)

Narrat Valerius Maximus, quod tanta in Romanis antiquis cupido gloriae fuit
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Darmstadt 918; Padua, Anton. 490 p. 6 Edd. Zwolle 1479 etc.

Novi mercatores, qui ont peur de chatel et ont peur de perdre – Paris, Nat. lat. 3740 f.113 r

Quantum ad propositum quia sanctus Andreas quaesivit gloriam – Clm 26801 f.177

Quia vidit apostolus nonnullos de divitiis inaniter gloriari
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 16471 f.9 ra; Arras 203 f.45 v (*IL 19*) (*FL 19*)

Quia sacra scriptura ad eruditionem nostram est ordinata, ideo diversos modos loquendi tenet
JOHANNES DE TOLEDO (de Aragonia) – Valencia, Cat. 182 f. (*FL 50*)

Rogemus Dominum in principio . . Mihi absit gloriari . . Qui gloriabatur in cruce Domini
fr. GUILELMUS DE MILITONA OM – Brüssel, B. Royale II. 1142 f.133

Verba proposita congrue potest dicere beatus Andreas, qui dulciter et glorianter ibat ad crucem
LUCAS DE PADUA OM – Padua Anton., 466 f.21 ra (*FL 53*)

Verbum istud scriptum est in epistola ad Galatas et potest convenienter praedicari ad honorem beati Andreae apostoli
JACOBUS DE VILLACO – Clm 4647 f.176 (nomen auctoris: Admont 303)

**Mihi equidem curae fuit** [Epistola dedicatoria de sermonibus de tempore]
ANTONIUS DE BITONTO OM – Vat. Barb. 526

**Mihi mundus crucifixus est** et ego mundo (Gal. 6, 14) [de s. Andrea]
(Non judicavi aliquid scire inter vos nisi Christum (1. Cor. 2, 2))
Utrumque verbum dicit apostolus. Primum dicit ad Galatas et secundum dicit I. ad Cor. In secundo verbo apostolus Paulus instruit praedicatorem . . Mihi mundus – Verbum istud potuit dicere beatus Andreas hodierna die pendens in cruce
– Brüssel, B. Royale 21861 f.73 ra

**Mirabantur omnes in verbis gratiae** (Luc. 4, 22) [de s. Andrea]
Verba haec de Christo ad litteram scripta de glorioso et sancto Andrea apostolo convenienter suscipiuntur
DIONYSIUS CARTH. – Opp. 31 (1906), 20

**Mirabilis Deus** in sanctis suis (Ps. 67, 36)
Laus et victoria sanctorum est divinae laudis materia [Prolog. in sermones de Sanctis]
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 f.3 ra (*FL 65*)

**Miserere animae tuae** placens Deo (Eccli. 30, 24) [in principio quadragesimae; in synodo]
In verbo proposito quattuor evidenter tanguntur praedicatori admodum necessaria, scil. caritativa compassio
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. (*FL 75*)
Summum studium summa scientia est illa, qua quis scit se praeservare a peccatis
PAULUS WANN – Ed. Hagenau 1516

**Miserere mei Deus** (Ps. 50, 3) [in principio quadragesimae]
Merito psalmus iste poenitentibus injungitur, cuius materia poenitentia
ODO CANTABRIG. – Escorial b.II. 3 f.35
Notandum quod septem . . Septem sunt defectus
fr. SIBOTO OP – Heiligenkreuz 144 f.167 rb

Septem sunt defectus impellentes → Notandum quod septem
fr. SIBOTO OP – Trier, StB 759/306

**Misereris omnium Domine et nihil odisti** (Sap. 11, 24) [in principio quadragesimae]
Capitis jejunii est iste introitus et recte
– Stuttgart, LB theol. fol. 166 f.48 vb

**Misericordia Domini** plena est terra (Ps. 32, 5) [in adventu]
In evangelio dicitur, quod omnis scriba doctus in regno caelorum
– Troyes 862 f.75 ra

**Misericordia et veritas** obviaverunt sivi (Ps. 84, 11) [in adventu]
Beatus Augustinus secundum Johannem: Hoc tempus non sine causa adventus vocatur
VIRGILIUS DE SALZBURG – Göttweig 302
His quattuor virtutibus fultus fuit primus homo. Acceperat namque misericordiam custodiae
– Clm 9617 f.1 ra
Hodie sicut scitis, incipit adventus Domini, quem sancta ecclesia laudibus dignis et laetis cantibus in his diebus recolit
– Oxford, Bodl. 449 f.96 rb
(Beatus populus, qui scit jubilationem (Ps. 88, 16))
Quemadmodum vinum materiale est inebrians, calidum et acutum sic vinum spirituale
– Paris, S. Genev. 1423 f.165 ra

**Miseros facit populos peccatum** (Prov. 14, 34) [Prolog. in Quadragesimale]
Postquam in qualibet feria quadragesimali sermonem proprium et specialem ponimus
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Koblenz, SArch. Abt. 701 n. 239 f.1 r (*FL 32*)
Super omnia miserabilia et nociva
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Koblenz, SArch Abt. 701 n 239 f.1 r (*FL 32*)

**Misit de excelso** (2. Reg. 22, 17) [in adventu]
Auctoritas et imperium, utilitas et negotium
– Charleville 31 f.145 rb

**Misit de summo** et accepit me (Ps. 17, 17) [in adventu et de s. Andrea]
Beatus Andreas considerans Dei bonitatem ex Filii incarnatione
Trient – F–50 p. 111

Considerans beatus Andreas immensam Dei bonitatem ex incarnatione filii et maxime suam ex hac vocatione
«Greculus» OM – Clm 19119; S. Florian 259 etc.

Exsultet, carissimi, cor nostrum in Domino, cantemus Domino, qui bona tribuit nobis, psallamus nomini Domini altissimi
Odon de Soissons – Cambrai 561 (*IL 52*)

Fidelis sermo et omni acceptione dignus sermo iste fratres. Gaudium et laetitia invenitur in eo, gratiarum actio et vox laudis
Odo de Morimond OCist. – Paris, Nat. lat. 15381; Troyes 450 (*IL 51*)

Hoc potest convenienter sumi de praesenti tempore
– Leipzig, UB 426 f.268

Istud verbum, quod dicit propheta, posset dicere beatus Andreas
Johannes de Rupella OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.149 ra
Augustinus de Cremona (?) – Cremona 39. I. 21–8874

Misit prophetam ut doceret . . nam intentio mittentis fuit, ut nos horreret a vitiis ad virtutes
– Paris, Nat. lat. 18188 f.120

Missionem Filii legimus duplicem, visibilem et invisibilem
Johannes de Rupella OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.3 ra (*FL 48*)

Verba, quae protuli, ubi scripta sint, cuius sint, de quo sint
– Paris, Nat. lat. 14950 f.10 va

Verbum bonum et suave verbum, consolatorium verbum hoc fratres
Odo de Morimond OCist. – Paris, Nat. lat. 15381; Troyes 450

Verbum istud congrue de beato Andrea vel Petro vel alio . . exponitur
– Cues 130 f.115 vb

Vox laetitiae et exsultationis in tabernaculis justorum
Odo de Morimond OCist. – Paris, Nat. lat. 15381; Troyes 450 (*IL 51*)

**Misit verbum suum** et sanavit eos (Ps. 106, 20) [in adventu]

In his verbis duo nobis ostenduntur. Primo ostenditur misericordia Dei Patris, cum dicitur: Misit verbum suum
– Wien, Nat. 1364 f.22 ra

Per verbum sive per sermonem in sacra scriptura Filius Dei intelligitur
– Oxford, Bodl. e Museo 82 f.83; Brit. Mus. Add. 21.085 f.2 ra

**Missus (est Joseph) de valle Hebron** (Gen. 37, 14) [in adventu]

Haec verba tribus modis considerari possunt, ad litteram, allegorice, moraliter. Secundum litteram in hoc facto
Odo de Castro Radulphi – Troyes 271 f.1 ra (*IL 49*) (*FL 62*)

In II. Reg. legitur, quod longa fuit contentio
– Amiens 284 f.75 ra
Verba ista dilectissimi, historice sunt dicta de Joseph
– Florenz, Laurent. II. XI. 17 f.22 va
Verba ista habemus in Genesi et possumus notare in eis adventum quadruplicem Salvatoris. Primus fuit in carne
– Basel, UB B. X. 17 f.43 v
Verba proposita scripta sunt Gen. 37. et secundum sensum litteralem scripta sunt de Joseph misso a patre Jacob ad collegium fratrum suorum visitandum
– Leipzig, UB 488 f.5 v

**Mittentes retia in mare** (Marc. 1, 16) [de s. Andrea]
Circa vocationem beati Andreae notantur tria, scil. locus, in quo vocatur MARTINUS POLONUS – Ed. Straßburg 1488 (*FL 54*)

**Mittet eis Salvatorem** (Is. 19, 20) [in adventu]
In verbis istis quattuor notantur. Primo notatur mittentis auctoritas
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 (*FL 90*)
Ut ab oratione incipiamus secundum consilium beati Dionysii, qui dicit: Ante omne est orare
– Troyes 1776 f.11 v

**Modicum habuisti,** antequam venirem ad te (Gen. 30, 30) [de s. Andrea]
(Beatus homo, quem tu erudieris (Ps. 93,12))
Carissimi, verba caritati vestrae proposita scripta sunt in Ps. et possunt esse verba cuiuslibet praedicatoris
– Innsbruck, UB 324 f.82 va
(Qui sitit veniat et bibat (Apoc., 22, 17))
In verbo isto secundo proposito excluditur omnis excusatio ab auditore verbi Dei . . Modicum habuisti . . Ut evidentius pateat intelliges? verbi propositi exponendum est secundum quadruplicem sensum sacrae scripturae ac competit enim verbum istud praesentis temporis qualitati
– Angers 248 f.9 v; Graz UB 1578 f.57 v etc.

**Movebo caelum** (Agg. 2, 22) [in adventu]
Exponuntur de adventu Christi ista verba et tanguntur tria in eis
– Assisi 585 f.148

Super ista verba dicit quaedam glossa, quod Dominus movet caelum et terram mirabiliter
PEREGRINUS (?) – Clm 18706 f.99 v; Erlangen, UB 320 f.194 etc. (*FL 64*)
CONRADUS HOLTNICKER OM – Klosterneuburg 450 f.1 (*FL 12*)

**Multa fecisti, tu Domine, mirabilia**
Saepe mecum tacitus cum aliquando ipse considero [Prolog. in sermones]
JOSEPHUS BRIPPIUS, Mediolan. – Sevilla, Colomb. 5–5–7 f.43 r

**Multi cibi in novalibus patrum** (Prov. 13, 23)
(Ad te levavi animam meam (Ps. 24, 1))
(Brevis in volatilibus apis (Eccli. 11, 3))
Huius apis mellifluum in carne adventum omnes antiqui patres
JACOBUS DE VITRIACO – Ed. Antwerpen 1575 (*FL 36*)

**Multi sunt vocati** (Matth. 20, 16) [in principio quadragesimae]
Habentur haec verba Matth. XX. in evangelio hodierno. Propter nimiam caritatem suam, qua diligit Deus rationalem creaturam
ROBERTUS CARACCIOLI (de Licio) OM – Edd. Venedig 1472 etc.
Habetur hoc verbum Salvatoris Matth. XX. et in evangelio occurrentis Septuagesimae. Cupiens ardentissimo corde
ANTONIUS DE BALOCCO (Vercellens.) OM – Rom. Casanat. 137
In hoc evangelio, dilectissimi in Christo Jesu, Salvatoris nostri continetur parabola . . Simile est regnum caelorum patrifamilias
– Pavia, UB 477
Sermo erit de alta materia in theologia, scil. de praedestinatione
– Pavia, UB 123 f.224 r

**Multis ac diversis modis,** fratres carissimi, caelorum rex [de apostolis]
– Bordeaux 283 f.104 r

**Mundati sunt levitae** (Neh. (2. Esdr.) 12, 30) [in principio quadragesimae]
Quoniam opportunitas temporis concurrit de munditia ad loquendum
– Vat. Ottob. 268 f.40 ra

**Mutemus habitum** in cinere [in principio quadragesimae]
His verbis generaliter omnes invitamur ad poenitentiam, quae principaliter in quadruplici consistit
– Wien, Nat. 3914 f.3 r

**Narraverunt iniqui fabulationes** (Ps. 118, 85)

Tanta est divinae legis excellentia, ut quicquid extra quam fabulatio censeatur [Prolog. in sermones de tempore]
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.10 ra etc. (*IL 37*) (*FL 52*)

**Ne vadas in alterum agrum** (Ruth 2, 8)

Verba sunt Booz ad Ruth, idest Christi ad fidelem animam et videntem. Booz enim fortitudo et Ruth videns interpretatur [Prolog. in sermones feriales]
JACOBUS DE VITRIACO – Brügge, StB 268 f.57 r (*IL 31*) (*FL 36*)

**Nequaquam ultra appellaberis Jacob nomen tuum** (Gen. 32, 28) [de apostolo]

Triplex labor Peripateticorum testimonio in homine, videl. intellectualis, poena corporalis et tertius in his ex ambobus illis
– Erlangen, UB 322 f.29 rb

**Nimis honorati sunt amici tui Deus** (Ps. 138, 17) [de apostolis]

Abraham dum pergeret ad immolandum filium suum portabat secum ignem. Carissimi, legimus de quodam sancto viro patriarcha nomine Abraham, quem Deus, ut oboedientiam eius agnosceret
– Graz, UB 841 f.66 r

Ad honorem et commendationem apostolorum Christi in verbo proposito notantur duo. Primo notatur approbatio meritorum
– Paris, Nat. lat. 14961 f.107 v etc.

Aliud praemium habebunt amici mundi, aliud amici Dei
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris. 1509 f.181 vb (*FL 60*)

Amici Dei sunt (dicuntur) apostoli propter tria, quae ad veros amicos pertinent, primo propter voluntatum et cordium conformitatem et unitatem
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.3 ra etc. (*IL 57*) (*FL 68*)

Amici Dei sunt, quibus ipse Dominus dicit: Jam non dicam vos servos
Ps. ANTONIUS DE PADUA – Florenz, Laurent. Plut. XXIII. dext. 7. p. 92, Ed. Stadtamhof. 1739 (*FL 6a*)

Apostoli Dei dum essent in hoc mundo, videbantur esse abjecti
– Clm 12665 f.92 va

Apostoli honoraverunt Deum tripliciter: Corde credendo
– Clm 8734

Beatus Augustinus in libro de Civitate Dei dicit, quod in hac vita duae securitates
– Admont 647

Commendantur apostoli per prophetas Domini et de sanctitate et de familiaritate et de dignitate
– Charleville 100 f.80 r

Deus honoravit apostolos multipliciter eis serviendo
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 18301 etc. (*IL 8*)

Deus omnes sanctos honorat communiter, apostolos vero honoravit specialiter
JACOBUS DE VORAGINE – Ed. 1573 (*FL 37*)

Dicitur in Ps. Lucerna pedibus meis . . Si aliquis deberet transire viam lubricam et tenebrosam tenens liquorem aliquem pretiosum
– Prag, UB X. C. 12 f.69 vb

Dignum est et rationi consonum, ut quo toto posse suo Deum honoraverit
– Padua, Anton. 490 p. 148; Brit. Mus. Harleian 1750 f.85

Dominus Jesus apostolos suos honoravit, honorat et honorabit et hoc secundum tria tempora
– Vat. lat. 1262 f.118 r

Dominus Jesus Matth. 20 (28) aperiens, qua de causa venerit in hunc mundum, dicit: Venit Filius hominis non ministrari. Glossa, idest temporaliter dominari, sed ministrare
JOHANNES WENK – Tübingen, UB Mc 31 f.25 r

Duo notantur, meritum et praemium
– Admont 785 f.112

Etsi omnes sancti amici Dei fuerunt, speciali tamen praerogativa apostoli sibi nomen amicitiae vendicarunt, Joh. XV. Vos autem dixi amicos
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.172 ra etc. Edd. Paris 1578 etc. (*IL 3a*)

Excellentia dignitatis describitur hic triplici ratione
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.177 ra

Gallice dicitur, quod mortuus non habet amicum → Sicut dicitur vulgariter

Haec propter tria, quia honorasti eos essentialiter, visibiliter, aeternaliter
– Clm 12665 f.91 va

Hic commendatur meritum justorum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.199 v

Hic Ps. ad memoriam reducit honorem, quem Dominus exhibet suis
– Paris, Nat. lat. 16503 f.80 rb

Hodie sollemnizat ecclesia vocationem gentium
– Bordeaux 282 f.279 v

Honorare debemus sanctos apostolos, quandocumque sunt enim ecclesiae primates, mundi illuminatores
– Prag, UB XIV. D. 10

In gallico: Amors qui novant . . Si habeo amorem alicuius
– Bamberg, SB Misc. theol. 232 f.151 ra
→ In hoc ultimo verbo docemur

In his verbis duo notantur, merita apostolorum
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Aschaffenburg, Schloßb 42 f.164 rb
→ Duo notantur
(Vivus est sermo Dei (Hebr. 4, 12))

In hoc ultimo verbo docemur, quid facit verbum Dei, quoniam tria bona facit
NICOLAUS DE BYARD OM – Bamberg, SB Misc. theol. 232 f.151 r (*IL 42*) (*FL 59*)

In istis verbis duo facit David. Primo ostendit apostolorum dignitatem
– Wien, Nat. 1634 f.207

In isto communi verbo, quod saepius in honorem beatorum apostolorum cantatur
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.170 va

In praesenti sermone intendo praedicare de dignitate apostolorum
– Vat. lat. 1258 f.162

In quo plus posset quispiam honorari, quam ut veri Dei veraciter appelletur amicus
INNOCENTIUS III. – Ed. PL 217, 595 (*IL 33*)

In verbis istis notantur duo, quae fuerunt in apostolis, primum scil. amicitia (?) notatur ibi: Amici tui. Amicus dicitur, qui amat et qui amatur
– Padua, Anton. 451 f.103 vb

In verbis propositis commendantur sancti apostoli a duobus, 1°a specialitate divini amoris
– Bremen, SB b.101 f.119 rb

In verbis propositis quadruplex invenitur utilitas, prima totius creaturae subjectio
– S. Gallen 1030 f.113

In verbo proposito duo notantur, in quibus tam beatus Jacobus quam ceteri apostoli
EVRARDUS DE VALLE SCHOLARUM – Paris, Ars. 401 f.295 (*FL 13*)

Inter omnia desiderata in hoc mundo secundum quod sapientes dicunt, est honor
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Troyes 1596 f.102 r etc.

Istud verbum specialiter intelligitur de apostolis, quos Dominus specialiter honoravit
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1470 f.136 v

Leguntur autem haec verba
–Wien, Nat. 4872 f.152

Licet homo in infimo loco creatus sit, tamen adhuc erectus creatus est
– Klagenfurt, StudB Pap. 105 f.42 r

Nimis idest multa quam meruerunt, quoque ultra quam possit intelligi
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.8 r (*FL 22*)

Nimis idest ultra quam dici possit
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.1 etc. (*IL 8*)

Nimis idest ultra quam dici potest
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Permulta Mss., Edd. Straßburg 1481, 1484

Nota, apostoli honorati sunt septem de causis
HIERONYMUS DE SALZBURG (Rustilogus) – Graz UB 1255 f.75; Rein 72 f.196

Nota, quod apostoli dicuntur amici Dei propter tria, quae pertinent ad veros amicos, primo propter voluntatem
– Clm 17199; 23386 f.125 v

Nota, quod Christus multum apostolos honoravit
– Klosterneuburg 452

Nota, quod Dominus honoravit discipulos suos in multis, sed tamen praecipue in sex. 1° honoravit eos in apostolatus vocatione
– Bremen, SB b. 101 f.44 rb

Notandum autem, quod Dominus amicos suos idest apostolos in multis honoravit, primo in clavium collatione
– Clm 12653 f.178 ra etc.

Notandum, quod divinam amicitiam sancti apostoli
– Cues 130 f.272 ra

Notandum, quod in sex fuerunt honorati apostoli, primo in reputatione
JOHANNES SHEPPEY (?) – Toulouse 340 f.199 r (*FL 49*)

Nullus rex sapiens dat dignitates vel honores inimico suo
– Wien, Nat. 4872 f.151 rb

(Oleum effusum nomen tuum (Cant. 1, 2))

Oleum laetificat infirmantem, quod homo ita fortiter non patitur
– Innsbruck, UB 312 f.79 (*IL 8*)

Philosophus IV. Ethic., quia honor et praemium virtutis
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Bodl. Hamilton 50 f.255 r (*FL 64*)

Plurima nobis omnibus Deus in caelo gaudia praeparavit
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 3213 f.88; Erlangen, UB 407 f.229

Pluvia necessaria est terrae in principio ad pullulationem seminis
– Innsbruck, UB 312 f.78 rb

Propheta Domini David duo in verbis praemissis dicit de apostolis. Primo dicit enim praeeminentia sanctitatis
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.93 ra etc.

Propheta testatur apostolos ultra meritum esse remuneratos
– Clm 12659 f.13; 14812 f.64 vb etc. (*FL 96*)

Quae pertinent ad veros amicos → Amici Dei sunt apostoli

Quamvis haec verba generaliter dici possint de quibuscumque sanctis amicis Dei
– Florenz, Naz. H. 9. 1020 f.1 r

Quia in ecclesiae corpore apostoli excellentiora sunt membra et super alia gloriam et honorem repperunt
– Toulouse 335 f.75 rb

Quia posset quis quaerere, quare ecclesia sollemnizat hodie
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 15954 f.35 etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

Revolvendo sacras scripturas invenio
PAULUS CHOLNER – Clm 14590 f.100 v; S. Florian 326 f.164 rb; Klosterneuburg 357 f.301

sed hoc non videtur mundo
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.7 vb (*FL 22*)

sed stulti non dijudicaverunt honorem animarum sanctarum
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.16 vb (*FL 22*)

Si amatores mundi scirent honorem, quem Deus in sanctis suis exhibet
– Vat. lat. 1258 f.164

Si familiaritas et amicitia regum et principum terrenorum tantum desideratur
– Tours 499

Si separaveris pretiosum a vili → Verba sunt Domini loquentis

Sicut dicitur vulgariter: Mort n'a nul ami
– Paris, Nat. lat. 14961 f.180 v; 14951 f.15 etc.
→ Vulgariter dicitur, quod numquam Deus amicum habuit

Sumptum ex Ps. Domine, probasti me → Revolvendo sacras scripturas (Vivus est sermo Dei (Hebr. 4, 12))

Tres virtutes habet verbum Dei
NICOLAUS DE BYARD – Paris, Nat. lat. 18081 f.168 ra etc. (*IL 42*) (*FL 59*)
→ In hoc ultimo verbo docemur

Tria sunt quae amicitiam faciunt inter Deum et hominem, Primum est divinorum praeceptorum observatio
– Innsbruck, UB 369 f.109 va

Verba proposita sunt David regis, in quibus diligenter notare debemus quod DNJC discipulos suos tripliciter honoravit
– Klagenfurt, Bischöfl. Bibl. XXIX. e. 13 f.67
(Si separaveris pretiosum a vili (Jer. 15, 19))

Verba sunt Domini loquentis per prophetam Jeremiam ad quemlibet praedicatorem ita dicens: O praedicator
– Graz, UB 841 f.20 r

Verba sunt prophetae David Spiritu Sancto pleni prophetica certitudine excellentiam
– Paris, Nat. lat. 3735 f.30

Verbum prophetae David apostolorum excellentiam admirantis
– Neapel, Naz. VIII. A. 20 f.179 rb

Vivus est sermo Dei → In hoc ultimo verbo docemur → Tres virtutes habet verbum Dei

Vos, inquit amici mei estis, si feceritis, quae praecepi vobis, sed forsan plurima sunt, et quis omnia potest facere
– Brit. Mus. Royal Coll. 4. B. VIII. f.210 va

Vulgariter dicitur, quod numquam Deus amicum habuit, quem non exponeret confusioni
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.126 v etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Zach. (9, 14) scribit, fulgur eius ut jaculum; item Amos (3, 6) Si clanget tuba
– Brit. Mus. Royal Coll. 10. A. VII f.130 v

**Nisi Dominus custodiret civitatem** (Ps. 126, 1) [de apostolis]

Rex regum fratres carissimi, diversas habet in diversis regionibus civitates
INNOCENTIUS III. – Ed. PL 217, 601 (*IL 33*)

**Nisi poenitentiam egeritis** (Luc. 13, 3) [in cap. jejunii]

et transsumptive in can. Petr. I. Serpens antiquus . . Reverendissimi patres et fratres in Christo carissimi
HIERONYMUS DE PRAGA (Johannes Silvanus) – Krakau, Kap. 150

**Nisi quis renuntiaverit** (Luc. 14, 33) [de apostolis]
Haec non fuit prima doctrina in schola ipsius Veritatis
– Paris, Nat. lat. 15954 f.20 rb

**Noli timere filia Sion.** Ecce rex tuus venit tibi mansuetus [in adventu]
→ **Ecce rex tuus venit tibi**
In quibus verbis describit evangelista adventum Christi
– Berlin, SB (Marburg, WDB) theol. oct. 31 f.1

**Nolite fieri ut hypocritae** (Matth. 6, 16) [in principio quadragesimae]
Beatus Gregorius exponens illud verbum
– Clm 8493; Rom, Angelica 826 etc.
Sancta mater ecclesia ordinatissimum officium scientiae
GUIDO OCARM. – Pavia, UB 475

**Nolite mirari** si odit vos mundus (1. Joh. 3, 13) [de apostolo]
Notandum, quod propter tria servi Dei non debent mirari
– Clm 12675 f.180 ra

**Nolite thesaurizare** (Matth. 6, 19) [in principio quadragesimae]
Socrates ille Thebanus homo ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret
THOMAS a LEUTIS DE FERRAGIA (Ps. Thomas de Aquino) – Clm 13505 f.1
cf. Th. Kaeppeli AFP 20 (1950) 196

**Nolo vos fratres ignorare tempus** visitationis vestrae [in adventu]
BERNHARDUS CLAREVALL OCist. – Ed. PL 183, 52

**Non auferetur sceptrum de Juda** (Gen. 49, 10) [in adventu]
Jacob benedictiones daturus filiis praesciens in spiritu de semine suo nasciturum ullum
PETRUS LOMBARDUS – Ed. PL 171, 376 (*IL 54*)
Jacob patriarcha de hac vita migraturus
– Paris, Nat. lat. 3705 f.124
→ Jacob benedictiones daturus
In his verbis demonstratur, de qua tribu carnem sumpsit Salvator
ODO DE CASTRO RADULPHI – Troyes 271 f.2 rb (*IL 49*) (*FL 62*)
Juda confessio interpretatur, per sceptrum, quod est regalis virga, justitia intelligitur
– Basel, UB B. VI. 15 f.67 v

Sanctus patriarcha Jacob, etsi prae senectute oculis corporaliter caecus erat
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 461 f.2 r etc. (*IL 38*) (*FL 55*)

**Non enim veni solvere legem** (Matth. 5, 17) [in principio quadragesimae]
In ordine sapientialium divinaliumque scientiarum
BERNHARDINUS SIENENS. OM – Rom, Casanat. 59 f.1; Opp. III (1956), 3

**Non habemus hic manentem civitatem** (Hebr. 13, 14) [in principio quadrages.]
Cum multa cotidie in humanae fragilitatis condicione
– Paris, Maz. 1005 f.41 va

**Non glorietur sapiens** in sapientia sua [Prolog. i. sermones de Sanctis]
ROBERTUS CARACCIOLI OM – Edd. Neapel 1489 etc.
Hic apostolus excitans nos ad imitationem Christi duo a nobis amovere cupit
– Bamberg, SB theol. 173 (*FL 89*)

**Non in commessationibus** (Rom. 13, 13) [in adventu]
In verbis istis apostolus specialiter VI vitia prohibet, quia specialiter impediunt VI effectus incarnationis
– Uppsala, UB C 375 f.235 r
Quaeritur, utrum ebrietas sit peccatum
– Clm 11743a f.1
Sicut scriptum est in sermone hodie in nostris auribus recitato a sanctissimo Leone papa condito
AUGUSTINUS TRIUMPHUS DE ANCONA OESA – Rom, Angelica 158 f.2 vb

**Non in cubilibus** (Rom. 13, 13) [in adventu]
Apostolus adhortans nos ut suscipiamus Christum advenientem
– Bamberg, SB theol. 173 (*FL 89*)
Leo papa in sermone nos admonet, ut omnibus nos illecebris abdicemus
DIMALDUTIUS DE FORLIVIO OESA – Clm 8852 f.6 vb

**Non sum turbatus** (confusus) te pastorem sequens (Jer. 17, 16) [de s. Andr.]
Haec verba possunt dici in persona beati Andreae. Dominus enim dicit de seipso
– Assisi 480 f.202
In verbis assumptis in commendationem beati Andreae tria notari possunt videl. Christi invitatio
– Clm 2726

Legitur, quod post ascensionem Domini
– Wien-Schotten 276

Quia beatus Andreas ad unius jussionis vocem secutus est Dominum
MARTINUS POLONUS – Ed. Strßaburg 1488 (*FL 54*)

Secundum allegoriam verba haec possunt sumi ad laudem beati Andreae apostoli et commendatur ex verbis istis ex imitatione Salvatoris
– Avignon 603 f.94 v (*FL 74a*)

**Non tardes converti ad Dominum** (Eccli. 5, 8) [in capite jejunii]

In verbis istis revocat nos Dominus a duobus et vocat ad duo. Revocat autem ab inordinatione
– Avignon 597 f.11 ra

**Non vos me elegistis** (Joh. 15, 16) [de apostolis; in synodis]

A quo et quibus dictum est, hoc scitis. Quoniam a Domino et discipulis eius dictum est, verum tamen non tantum illis
PETRUS MANDUCATOR – Toledo, Cat. fol. 6–27 f.167 ra; Paris, Nat. lat. 2951 f.3 Ed. PL 171, 761 (*IL 55*) (*FL 66*)

A quo exivit hoc dictum? A Christo
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.247 v

Attendendum quales et quot et cur tales et tot Dominus primitus elegit in apostolos
– Brit. Mus. Royal Coll. 4. B. VIII f.211 rb

Electio alia est divina, alia humana. Aliter enim Deus eligit, aliter homo
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.22 va

Elegit Dominus suos ad reges regni caelorum
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.13 vb (*FL 22*)

Fratres carissimi, cum Dominus loqueretur discipulis et promitteret se collaturum eis gloriam aeternam
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.58 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

In his verbis duo nobis consideranda occurrunt
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 328 f.258

In jucundo fratres illo carmine
– Auxerre 37 f.124

In praeconium apostolorum tria per ordinem describuntur, quia excludit ipsa veritas superbiam
– Siena, F. IX. 18 f.119 va

In principio ut moris est, recurramus pro impetranda gratia ad matrem gratiae
– Paris, Nat. lat. 3751 f.71

In sollemnitate aliorum apostolorum
– Auxerre 37 f.124

In verbo isto tangunt officium apostolicum commendantia. Primum est officii apostolici institutio
– Clm 14832

Justum est, ut quem dignitas
– Evreux 2 f.23

Loquente Domino ad discipulos → Fratres carissimi, cum Dominus loqueretur

Non immerito istud nobis imperat Dominus
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.18 (*FL 22*)

Magna in his verbis commendatio gratiae, fratres carissimi
– Clm 13109 f.220

Quod autem cecidit in terram bonam
– Paris, Nat. lat. 10698 f.56

Sanctis apostolis hoc verbum dicitur, quos ipse elegit. Idcirco dicit quaedam glossa: Misericordia vos praevenit
LUDOVICUS – Pelplin, Seminar 141/282 f.26 v; Klosterneuburg 869 f.3 vb; Clm 8487 f.100 v

Sciatis, fratres carissimi, quod cum quaereretur a Domino a beato Juda, cur mundus gloriam eius visurus non esset
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 14859 f.222 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Ut quodcumque petieritis patrem in nomine meo, det vobis. Quid orandum, necesse mihi videtur scire simplices
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.25; Leipzig UB 497 f.204 (*IL 8*)

**Nota, quod Christus** proditorem in generali praedixerit [Prolog. in Postillam in passionem Domini]
MATTHIAS DE LIEGNITZ – Clm 14648 etc.

**Notandum in principio huius operis,** quod non est pertimescendum, si sermones videntur prolixi [Prolog. Summae Guiotinae]
GUIDO EBROICENSIS OP – Paris, Nat. lat. 12428 f.1 ra (*IL 31*) (*FL 21*)

**Notandum quod dominica praesens** dicitur adventus Domini, pro quo est sciendum quod quadruplex est adventus Domini. Primus adventus Christi est in carnem (de adventu)
– Prag, Kapitel E 21/3 f.1 a.

**Notandum, quod in principio huius operis** intentio fuit sermones ad praedicandum de mortuis compilare [Prolog. in sermones de tempore de mortuis]
Jacobus de Passavantibus – Clm 13580 f.1 ra

**Notandum, quod tres sunt** virtutes theologicales, scil. fides, spes, caritas [introductio]
Francesco Lichetto OM – Fermo 42 (4 CA 1/42)

**Notitia huius libri,** qui concordantia caritatis appellatur, talis est [Prolog.]
Udalricus Grisey de Lilienfeld – Clm 11452 f.1 ra

**Noveris lector** sive auditor, quicumque es, rusticae loquacitatis
Abbo Monachus – Barcelona Arch. Cor. Arag. 130 f.1

**Nox praecessit** (Rom. 13, 12) [in adventu]
→ **Dies appropinquavit** → **Abiciamus opera tenebrarum**
Ad praesens propositum meum est ostendere vobis, quare nox dicatur peccatum
– Oxford, Bodl. Liturg. 161 f.1; Rom, Casanat. 120 (*IL 74k*)
Apostolus in his verbis scriptis ad Romanos tria facit. Primo facit dominici adventus commemorationem
Jacobus de Viterbo OESA – Vat. Arch. S. Petri. D. 213
(Appropinquate Deo et ipse approprinquabit vobis (Jac. 4, 8))
Appropinquatur Deo passibus mentis et corporis
Nicolaus de Nonacour – Vat. Burghes. 140 f.32 r
Augustinus libr. XIII. de meritis et remissione peccatorum et de baptismo parvulorum sic ait: Non ob aliam causam DJCm in carnem venisse
Simon de Cremona OESA – Clm 3545, Ed. Reutlingen 1484
Carissimi, beatus Paulus dicit unum verbum, quod ego introduco ad invocandum gratiam Spiritus Sancti necessariam
Johannes Militius (?) – Clm 8376 f.8 ra
Carissimi, celebrantibus nobis adventus dominici sacra sollemnia
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 86 f.8 ra

Carissimi, meminit caritas vestra me alias de eodem . . themate causam celebrandi dominicum adventum . . aperuisse
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 86 f.9 vb

Cogimur ad cor nostrum inflammandum
ROBERTUS CARACCIOLI (de Licio) OM – Clm 18319, Ed. Straßburg 1485 (?)

Consuetudo est apud homines, qui de nocte solent armati incedere
– Vat. Burghes. 342 f.10 vb

Consueverunt homines desiderare
JOHANNES RIGALDUS – Vat. lat. 957

Duo in verbo proposito sunt notanda. Primum quid per noctem apostolus insinuat
– Clm 2711 f.4

Duo tangit in his verbis apostolus, videl. noctis abscessum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.5

Habent tempora saecularia noctem suam, habent et diem
– Paris, Nat. lat. 14957 f.212

Hic ponitur secunda opportunitas ad surgendum. Hora enim est . . quia propior est salus nostra
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.12 ra (*FL 74*)

His verbis duo nobis recitantur in breviloquio, duo suis modis dicta
– Paris, Nat. lat. 3563 f.111 v

Hoc tribus modis intelligi potest, scil. secundum litteram et secundum allegoriam et secundum moralitatem
– Toledo, Cat. fol. 10–13

Homo enim constat et integratur ex duabus naturis
– Clm 28495 f.113 r

In his verbis apostolus distinguit duplex tempus. Primum est tempus culpae vel idolatriae
BERNOLDUS CAESARIENSIS (de Kais(ers)heim) – Ed. Hain 437

In his verbis tria facit apostolus. Primo excitat ut surgamus a somno. Secundo hortatur ut surgamus cito
– Rom, Angelica 1057 f.6 ra

In tempore incarnationis Christi in utero virginali
PETRUS SALINERII OM – Toulouse 331 f.9 va

In verbis istis hortatur nos apostolus ad spiritualem profectum
– Vat. Chig. C. IV. 100 f.42 va

In verbis istis tria notantur. 1° enim describitur tempus ante incarnationem 2° describitur tempus incarnationis
– Uppsala, UB C 375 f.234 r

In verbo proposito duplex hominis status sive vita describitur. Primus scil. culpae, cum praemittitur: Nox praecessit
– Clm 7654 f.1

Inter ceteras animi affectiones duae sunt, quae respiciunt bonum
GUILELMUS DE POPULETO (?) – Escorial I. o. 8 f.261; Troyes 1271 f.95 v (*IL 22*)

Moris est quantum ad mundum, quod homines, qui sunt invitati ad aliquod magnum festum
– Vat. Burghes. 342 f.98 rb

Nox dormire facit et somnum inducit propter tria, quae inveniuntur in ea, quia nox est naturaliter obscura
– Wolfenbüttel Helmst. 163 f.4 va

Nox est status tenebrositatis, horribilitatis et periculositatis
– Paris, Nat. lat. 16470 f.21

Nox inquit sive diabolus, de qua Job (3, 6) Noctem illam tenebrosus
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (*IL 74*) (*FL 93*)

Nox spiritualis est triplex. Ps. (103, 20) Posuisti tenebras et facta est nox
– Graz, UB 1264 f.87 r

Occurrentibus nobis Christo venienti debet quies erroris culpae praecedere
ROBERTUS DE NEAPEL – Rom, Angelica 150 f.257 va; Venedig. Marc. Cl. III. Nr. 76 f.160 (*FL 79*)

Per noctem internus status culpae, per diem status gratiae
– Cambridge, Jesus Coll. Q. G. 6 f.59 v

Per profectum huius mundi voluit Deus homini, pro quo factus est ipse mundus ostendere etiam suum profectum
ODO CANONICUS – (*IL 47*)

Placuit quondam altissimo Deo caeli incarnationis mysteria prophetarum mentibus revelari
ROBERTUS CARACCIOLI (de Licio) OM – Clm 18319 etc., Ed. Straßburg 1485?

Praecedebat Dominus filios suos Israel in columna nubis per diem
– Padua, Anton. 499 f.77 r

Praemisso quarto adventu Dei Filii, de quo dictum est in sermone praecedenti
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 etc. (*IL 9*)

Primus adventus sponsi, qui est rex regum et dominus dominantium a prophetis et patriarchis praenuntiatus est, qui quasi praecursores et praenuntii exstiterunt matrimonii inter Christum et ecclesiam
ALEXANDER NECKAM – Oxford, Bodl. Wood. empt. 13 f.1 r

Propositum est ostendere, quare peccatum dicatur nox et quare dies Christus
– Clm 9617 f.6 rb

Propter quattuor proprietates noctis
– Bordeaux 282 f.308 (*IL 74c*)

Quoniam de lege communi nobilis forma non inducitur in materiam nisi nobili dispositione praevia
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 682 f.4 v (*IL 38*) (*FL 55*)

Scribit apostolus 1. Thess. 5. Nos non sumus filii noctis
– Lüneburg, Ratsbücherei 4° 7

Si nos in adventu Christi consideremus legem
– Prag, Kapitel F. C. 1

Sicut clare patet, non est aliqua hora totius noctis, quae sit ita propinquior diei sicut aurora
GUILELMUS BERNARDI OP – Paris, Nat. lat. 14965 f.1 r (*FL 24*)

Sicut magister militum docet exercitum ea quae pertinent ad bellum
– Paris, Nat. lat. 3736 f.1

Sicut patet loqui debemus de die, si sciremus, quia ita dicitur: Nox praecessit
– Arras 691 f.78 ra

Solet in hoc tempore, quod usualiter adventus Domini appellatur recitari frequentius in auribus nostris illa sententia apostolica: Nox praecessit . . Cum tamen eadem non huius temporis respectu ab auctore suo prolata sit
GODEFRIDUS DE S. VICTORE – Paris, Maz. 1002 f.9 v (*IL 17*)

Thema propositum et etiam tota epistola declarant nobis finem mundi esse de propinquo
VINCENTIUS FERRER OP – Ed. Straßburg 1494

Tres sunt noctes habentes singulas horas septem. Prima est ordinata
– Arras 782 f.53 r

Tres sunt noctes. Primae noctis pars prima fuit in gentibus
ALEXANDER NECKAM – Oxford, Bodl. Wood. empt. 13 f.123 r

Verba ista quattuor modis exponi possunt, prout congruunt praesenti tempori. Praesens enim tempus adventus Domini a fidelibus appellatur
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 15959 f.20; 12423 f.15 (*IL 49*) (*FL 62*)

Verba sunt doctoris gentium ad Rom. XIII. Nihil unicuique tam conveniens
ROBERTUS CARACCIOLI (de Licio) OM – Clm 18319 etc., Ed. Hain 4471

Verbum propositum est verbum consolatorium certam nobis consolationem denuntians
– Bordeaux 287 f.127 ra (*FL 94*)

**Num invenire poterimus talem virum** (Gen. 41, 38) [de s. Andrea]
Hoc dictum est de Joseph et potest esse verbum, quod pertinet ad beatum Andream, in quo ostenditur singularis excellentiae dignitas
– Tortosa, Cat. 109 f.29 r
Verbum istud spiritualiter intellectum congruit et praesenti festivitati
– Angers 248 f.70 v; Carpentras 21 f.80 r

**Numquam sic locutus est homo** (Joh. 7, 46) [de s. Andrea]
De Salvatore nostro unico aeterni Patris Verbo litteraliter scripta sunt verba inducta, quae nunc de sanctissimo Andrea apostolo apte accipiuntur
Dionysius Carth. – Opp. 31 (1906), 22

**Numquid nosti ordinem caeli** (Job 38, 33) [de apostolis; in synodis]
Secundum doctrinam beati Dionysii libr. de ecclesiastica Hierarchia: Ecclesia militans completa ad similitudinem
– Vat. Burghes. 342 f.133 rb
Sicut dicit apostolus Rom. XIII. Quae a Deo sunt ordinata sunt. Ipse enim est sapientissimus artifex
– Vat. Burghes. 342 f.112 ra
Verbum istud scriptum est in Job XXXVIII.
– Erlangen, UB 320 f.186 ra

**Nunc autem videmus** per speculum (1. Cor. 13, 12). Sicut dicit apostolus. Unde beati oculi, qui contemplantur [Prolog in sermones de tempore]
– Salzburg, StudB M. II. 341

**Nunc dimittis Domine** (Luc. 2, 29) [de mortuis]
Secundum doctores triplici de causa possunt fieri tripudia
– Clm 17650 f.106 vb

**Nunc haec dicit Dominus:** Convertimini ad me → **Convertimini ad me**

**Nunc(enim) propior est nostra salus** (Rom. 13, 11) [in adventu]
Ad commendationem praesentis temporis et gratiae Salvatoris tria hic describuntur, scil. influentia caelestis nobis praesentialis
Bonaventura OM – Opp. IX (1901) p. 42 a (*FL 8*) cf. (*FL 101*)
Bernhardus loquens in sermone de annuntiatione dominicae nativitatis ad consolationem hominum redemptorum dicit sic: Respirate
– Troyes 1271 f.90 v

Consuetudo est, quando rex aliquis venturus est in aliquam civitatem, tunc surgit preco
– Clm 8382 f.1 v

Consueverunt homines gaudere
Johannes Rigaldus – Vat. lat. 957

Dionysius dicit IV. cap. de divinis Nominibus, quod radius solaris maxime participat similitudinem divinae bonitatis
– Paris, S. Genev. 2789 f.5 r

Hic ponitur commendatio praesentis temporis
– Graz, UB 1083 f.48

Homines lucris temporalibus . . magis existunt sollicitati
Johannes Rigaldus – Vat. lat. 957

In his verbis tria notantur. Primo notatur salutis nostrae propinquitas: Propior est nostra salus
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 (*FL 90*)

In istis verbis apostoli tria insinuantur attendenda. Primo tempus gratiae, quod est temporis plenitudo
Bernoldus Caesariensis (de Kais(ers)heim) – Ed. Hain 437

In isto adventu, quando Christus venit per incarnationem et per passionem suam
– Prag, UB VI. E. 11 f.220 r

In morbo, qui sequitur cursum solis, salus vel sanitas est propior vel distantior
Jacobus de Losanna OP – Paris, Nat. lat. 3552 f.93 vb etc. Ed. Paris 1530 (*IL 29*) (*FL 35*)

In quibus verbis tria occurrunt notabilia, primo salutis nostrae sufficientia
– Vat. Burghes. 342 f.13 r

In tempore isto commemorat ecclesia tempus gratiae, quod incipit in adventu Filii Dei
– Toulouse 335 f.267 rb

In verbis istis apostolus inducit nos ad operandum ferventius
– Assisi 495

Infirmi et languentes sub tempore hiemali, cum sol elongatus est a nobis
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 176

Nota, quod ista salus scil. Christus aliquando fuit longe, prope, propior secundum tempus
fr. Thomas («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.191 r (*FL 86*)

Nota, quod nostra salus, quae est Christus, prope est
– Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. qu. 698 f.20 ra (*IL 74b*) (*FL 93*)

Obsessi in aliquo castro multum gaudent de bono nuntio
JOHANNES NIDER OP – Darmstadt, LB 678 f.85 r

Posita opportunitate temporis, quae nos ad surgendum inducit
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.11 ra (*FL 74*)

Postquam apostolus sollicitavit somnolentum, annuntiat adventum, cuius tria innuit, propinquitatem
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.113 ra (*FL 34*)

Prope est Dominus invocantibus eum → Videmus ad sensum

Propter gratiae plenitudinem, peregrinationis longitudinem
«TETRALOGUS»-Troyes 1913 f.1 ra etc.

Quanto enim aliquis morti est vicinior
– Innsbruck, UB 358 f.36

Quoniam Jesus salvator et salus interpretatur, quia factus est in salutem omni credenti
– Basel, UB A. VII. 40

Quoniam pia mater ecclesia Christi nativitatem jam praeteritam
– Oxford, Bodl. 26 f.85

Quoniam sermo fiat de prope vel de salute
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.185 vb etc. (*IL 21*) (*FL 21*)

Salus nostra Deus. Hic enim prope est omnibus invocantibus eum. Dicamus ergo cum sancta matre ecclesia: Veni Redemptor gentium
THIDERICUS DE ARNEVALDE – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 292 f.11 r

Sancta mater ecclesia videns suorum filiorum animos ex dilatione adventus gratiae desolari
– Uppsala, UB C 191 f.151 vb

Sanctam matrem ecclesiam et nos eius membra consolatur apostolus
ROBERTUS DE NEAPEL – Rom, Angelica 150 f.256 v (*FL 79*)

Scribitur ad Rom. cap. XIII. Secundum quod dicit beatus Dionysius cap. X. in libro de divinis Nominibus: Radius solaris participat
– Graz, UB 348 f.224 ra
→ Dionysius dicit

Secundum beatum Augustinum tunc magnus venit medicus
– Vat. Palat. 473

Sermo fiat de prope→ Quoniam sermo fiat de prope

Spiritus Sanctus, de quo et per quem
GUILELMUS DE MOSTERIOLO – Paris, Nat. lat. 16481 f.25 vb

Videmus ad oculum, quod isti nobiles et potentes (potiores), qui habent patriam vel nobilem civitatem
GUIDO EBROICENSIS OP («Sensatus») – Clm 15182 etc. (*IL 21*) (*FL 21*)
→ Videmus ad sensum
(Prope est Dominus invocantibus eum (Ps. 144, 18))

Videmus ad sensum, quod quando aliquis habet ab aliquo aliquid impetrare, tria specialiter juvant et confortant
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. qu. 81 f.1 ra etc. (*IL 21*) (*FL 21*)

Vix est enim, ut in corde sit tristitia vel gaudium, quin aliquod signum appareat in facie
– Berlin, SB (Tübingen UB) lat. fol. 767 etc. (*IL 74b*)

**Nuntia nobis,** si tu es ipse, qui regnaturus es in populo Israel [in adventu]

Tibi soli Jesu de omni re credimus, quia veritas es
PETRUS CELLENS OSB – Ed. PL 202, 641

**Nuntia populo meo** scelera eorum (Ez. 23, 39) . . ita praelato ecclesiae praecipit Dominus per prophetam Is. VIII. quasi dicat
THOMAS EBENDORFER DE HASELBACH – Ed. Straßburg 1478

**O Juda et Jerusalem nolite pavere** nec timeatis (2. Paral. 20, 17) [in adventu]

Ad intelligentiam devotae huius exclamationis, videndum est, quis, quibus, cur, quid loquitur
BARTHOLOMAEUS DE BREGANZA OP – Vincenza, Bertolina G. 6. 9. 16. f.4 ra

Verba ista moraliter possunt esse verba Prioris fratrum praedicatorum et huius ante vigiliam nativitatis disponentis
BARTHOLOMAEUS DE BREGANZA OP – Vincenza, Bertolina G. 6. 9. 16 f.4 vb

**O sapientia,** quae ex ore Altissimi prodiisti (cf. Eccli. 24, 5) [in adventu]

Ex multis oraculis scripturae multiplicem concepi esse sapientiam
– Douai 506 f.37 r

Johannes erat ardens in se fervore caritatis et lucens aliis per opera benignitatis
– Canterbury Cath. D. 7 f.78 vb

Ista verba in quadam Antiphona ante nativitatem Domini sunt cantanda
– Berlin, SB Magdebg. Domgymn. 181 f.7 r

Quattuor sunt sapientiae. Per primam sapientiam est homo pecus, per secundam homo homo
– S. Omer 175 f.119 rb

Sapientia Dei, quae Deus est, ut splendor prodiit ex Altissimo
– Douai 506 f.29 v

**O viri,** ad vos clamito (Prov. 8, 4)

Duo necessaria occurrunt
– Hohenfurt CXX

**Obsecro Domine, mitte** quem missurus es (Exod. 4, 13) [in adventu]

Ad. litteram verbum est Moysi pro exitu Israel de Aegypto Dominum deprecantis
– Prag, UB IV. E. 6

. . filium tuum ad redimendum; quem missurus es ad judicandam humanam naturam. Humanum genus → Humanum genus

Humanum genus quattuor incommodis subjacebat, scil. desolationi
Lucas de Bitonto OM – S. Florian 352; Vorau 122 etc. (*IL 37*) (*FL 52*)

In verbis istis tanguntur tria, primo humani generis desiderium in obsecratione
– Vat. Burghes. 166 f.31 rb (*FL 109*)

Primo tangitur generis humani desiderium in supplicatione: Obsecro
– Charleville 31 f.31 va → In verbis istis tanguntur tria

Quia homo nobilitatem primam, qua a Domino conditus fuerat perdiderat et condiciones miserabiles incurrerat
– Leipzig, UB 719 f.145 r

Secundum enim Augustinum libr. II. de Trin. cap. IX. circa finem dicit: Ordo temporum in aeterna sapientia sine tempore est
– Sevilla, Colomb. 5-2-28 f.52 v

Verba sunt Moysi obsecrantis adventum Filii Dei
Lucas de Bitonto OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.15 ra (*IL 37*) (*FL 52*)

**Obsecro Domine, ut doceas nos,** quid facere debeamus de puero (Judic. 13, 8) [in adventu]

Quando enim quidam pauper homo debet aliquem magnatem in hospitium suum recipere
– Charleville 142 f.69 v

**Obsecro Domine ut vir Dei, quem misisti veniat iterum** (Judic. 13, 8)
[de apostolo]
(Tace et docebo te sapientiam (Job 33, 33))
In verbo secundo proposito tria breviter declaranda, videl. qualis debeat esse auditoris status
– Padua, Anton. 517 f.6 vb

(Eructavit cor meum verbum bonum (Ps. 44, 2))
**Oculi Domini super justos** (Ps. 33, 16) [de apostolis]
On dit communement: Bone parole bon leu a. Sicut si aliquis qui fuisset de domo et familia regis
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 15954 f.28 rb etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

**Oculi mei semper ad Dominum** (Ps. 24, 15) [de X praeceptis]
Quia divina praecepta in duobus mandatis dependent
– Clm 9736

**Olim celebrabant gentes** natales regum, hodie celebrat ecclesia [de s. Andrea]
HONORIUS AUGUSTOD. – Ed. PL 172, 1031 (*FL 30*)

**Omne quod est in mundo** (1. Joh. 2, 16) [in principio quadragesimae]
Necesse est, fratres carissimi, ut medicus, qui habet infirmitates curare
– Neapel, Naz. XIV. E. 27 f.3 ra
Non sufficit medico fratres carissimi, infirmitates cognoscere
– Neapel, Naz. XIV. E. 27 f.5 ra
Scribuntur haec verba I. Joh. II. Postquam fratres desideratissimi, secundum modicitatem intellectus nostri
– Neapel, Naz. XIV. E. 27 f.1 ra

**Omnes sitientes venite ad aquas** (Is. 55, 1) [in adventu]
(Quaerite Dominum, dum inveniri potest (Is. 55, 6))
Consuetudo boni doctoris est vocare discipulos ad doctrinam
BERNHARDUS PAPIENSIS – Oxford, Bodl. Can. Pat. lat. 69 f.3 v

**Omnia facito secundum exemplar** (Hebr. 8, 5)
In omnibus operibus artium videmus, quod eorum opifices diriguntur
[Prolog. in librum de exemplis et similitudinibus rerum]
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Edd. Venedig 1484 etc.

**Omnia in figura contingebant illis** (1. Cor. 10, 11)
Apostolus in hoc verbo duo nobis innuit evidenter, scil. tempus umbrae
[Prolog. in sermones de epistolis in festis Sanctorum]
BERTRADNUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1502 (*IL 9*) (*FL 7*)

**Omnis, qui audit verba mea** (Matth. 7, 24) [de s. Andrea]
Beatus Andreas verba Christi efficaciter audivit
– Arras 251 f.33 r
In verbo proposito tria possunt specialiter attendi in honorem beati Andreae apostoli, per quae tria totalitas perfectionis eius nobis videtur describi
– Bordeaux 402 f.12 ra
In verbo proposito tria possunt specialiter attendi in honorem beati Andreae apostoli. Primum est vitae sancta inceptio
– Clm 8734 f.39 ra; Paris, Nat. lat. 15958 f.257 va etc.

**Omnis, quicumque invocaverit nomen Domini** (Rom. 10, 13)
Ad rectum nomen Domini invocandum concurrunt multa
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 233
In istis verbis notantur: salutem acquirendi facultas, ibi: Omnis, qui invocaverit . . Nota, quod potest ostendi, quod omnes possunt salvari
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.193 r etc., Edd. Paris 1578 etc. (*IL 3a*)
Tria notantur: Primo facultas acquirendi salutem → In istis verbis notantur

**Operamini cibum,** qui non perit (Joh. 6, 27)
Cibus iste est sacrae scripturae doctrina, quae cibus et potus est animarum
[Prolog. in sermones ad status]
JACOBUS DE VITRIACO – Paris, S. Genev. 1420 f.1 ra etc. (*FL 36*)

**Ore confessio fit ad salutem** (Rom. 10, 10) [de s. Andr.]
→ **Corde creditur justitiam**
Quando latro adjudicatus morti est ad patibulum solet facere quandam confessionem generalem
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. lat. 6442 f.6 va (*IL 29*) (*FL 35*)
Secundum triplicem hominum statum triplex invenitur oris confessio ad salutem
MARTINUS POLONUS – Ed. Straßburg 1484 (*FL 54*)

**Osculetur me osculo oris sui** (Cant. 1, 1) [in adventu; de s. Andrea]

Ad gloriam primo et ad honorem sancti Andreae sumens id verbum, in quo invenitur magnus affectus antiquorum patrum
– Clm 17234

Antequam materiam sermonis tangam semper intendo pro impetratione gratiae mihi assumere vim originalem de beata Maria virgine
AUGUSTINUS DE BONA OESA – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1168 f.2 r; Clm 4706

Carissimi, hodie ingredimur sacrum tempus, quod dicitur adventus Domini. Est autem duplex adventus Domini
– Erlangen, UB 319 f.73 ra

De Cant. Cant. libro, fratres carissimi, praesens sumpsimus capitulum
– Paris, S. Genev. 2787 f.129

Haec est vox synagogae
WILLIRAMUS FULDENSIS DE EBERSBERG OSB – Salzburg, S. Peter a. VII. 15

Haec sunt verba ecclesiae desiderantis adventum Filii Dei. Unde glossa: Nox praecedentium adventum Christi
– Assisi 470 f.329 ra

In nuntiis, qui totiens me per vos salutant
– Reun 43 f.79 ra

Natura humana vulnerata in naturalibus et spoliata
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 764 f.9 vb (*IL 74b*)

Reverendi patres ac domini mei sincere dilecti pro istius thematis introductione est sciendum, quod glossa super isto verbo apostolico ad Gal. III(,19) Ordinata per angelos in manu mediatoris
fr. LUDOVICUS SELGER – Clm 3567 f.206 ra

**Ostende mihi faciem tuam** (Cant. 2, 14) [in adventu]

(Vox Domini in virtute (Ps. 28, 4))

Eadem vox Domini det nobis virtutem . . Ostende mihi – In hoc verbo proposito notantur duo, Primum est antiquorum patrum desiderium
PETRUS DE ZITTAU OCist – Leipzig, UB 434 f.99 va

**Ostende nobis Domine, faciem tuam** (Ps. 79, 4) [in adventu]

Apostolus dicit in epistola ad Romanos verbum bonum: Quaecumque scripta sunt . . (Rom. 15, 4) Magna cura notatur apud scriptores
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.175 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

Describitur hic desiderium majorum sanctorum patrum dupliciter, scil. respectu humanitatis assumptae
JOHANNES DE RUPELLA OM – Mailand, Ambros. A. 11. f.33 r (*FL 48*)
In hoc verbo ostenditur sanctorum patrum desiderium desiderantium Christi adventum
JOHANNES DE RUPELLA OM – Clm 14832 f.2 ra (*FL 48*)
Verba sunt David . . Ante adventum Domini prophetae omnes et fideles adventum Christi futurum credentes
– Brit. Mus. Add. 18. 349 f.5
Vox antiquorum patrum et vox psalmistae suspirantium pro adventu Christi
– Leipzig UB, 699 f.4 va

**Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam** (Ps. 84, 8) [in adventu]
(Bonus homo de bono thesauro (Matth. 12, 35))
Bonus thesaurus est verbum Dei . . Ostende nobis, Domine . . Ad hoc, carissimi quod aliquid ostendatur, oportet, ut homo videat
STEPHANUS LANGTON – Paris, Ars. 400 f.48 va (*IL 69*) (*FL 82*)
(Non ex operibus justitiae (Tit. 3, 5))
(Gratia estis salvati (Eph. 2, 8))
Fratres carissimi, ut Dominus ait in evangelio: Bonus homo de bono thesauro → Bonus thesaurus est verbum Dei
Hoc petebant antiqui sancti in illo versu
– Paris, Nat. lat. 15959 f.105 va
→ Hoc petebant sancti patres
Hoc petebant sancti patres et hoc petit mater nostra sancta ecclesia
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.9 ra (*FL 22*)
→ Hoc petebant antiqui sancti
Non ex operibus justitiae → Hoc petebant antiqui sancti
Quando ille qui est servus de capite suo facit contra voluntatem Domini
– Paris, Nat. lat. 3740 f.7 r
Qui verbum Dei audit et auditum in cordis armario recondit
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.144 ra (*IL 69*) (*FL 82*)
Verba quae dixi, a principio describit sanctus propheta et rex David in LI.Ps. qui in hoc tempore adventus crebrius cantatur
fr. AUGUST HOLZAPFLER – Clm 18676 f.1 r etc.

**Parate viam Domini** (Matth. 3, 3; Luc. 3, 4) [in adventu]
Attendamus diligenter, quantus sit iste, qui ingreditur ad salvandas gentes
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.278 vb (*FL 46*)

Baptista tria facit in verbis propositis. Primo praemittit admonitionem, exhortationem
– Neapel, Naz. VIII. A. 36 f.3 ra

Cavendum est nobis tripliciter, quia diabolus insidiatur nostris operibus tripliciter
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.286 va (*IL 69*) (*FL 82*)

Duae sunt viae, scil. via a sinistris, quae ducit ad Babylonem
– Paris, Nat. lat. 13587 f.117 v

Ecce mitto angelum meum → Ut super verbo

Eorum quae faciunt ad salutem, quaedam sunt ad hoc necessaria, quaedam expedientia
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris, 1509 f.89 va (*FL 60*)

Etsi in adventu regis terreni multae soleant fieri praeparationes
– Cambridge, S. John Coll. S. 19 f.71

Haec verba protulit Johannes, quae, ut ipse fatetur sententiarius, de Isai
JOHANNES PECKHAM OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 85 f.16 ra (*FL 47*)

Habet Deus viam suam et diabolus viam suam
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.67 va

Habetur primo et originaliter Is. XL. Historia huius evangelii facta est in anno Christi XXIX
– Leipzig, UB 756

Ille, qui dixit: Ego sum via, veritas et vita (Joh. 14, 6) dignetur seipsum nobis manifestare et nos informare
PETRUS DE ZITTAU OCist – Leipzig, UB 434 f.105 va

In praecedenti evangelio habitum est, quomodo exeundum est in desertum
– Brügge, StB 282 f.256

In principio implorate mihi et vobis gratiam proficiendi in verbo proposito . . Parate viam Domini . . Moris est in sollemni regis adventu vias praeparare
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.107 v

Johannes Baptista tamquam bonus discipulus fidelis nuntius
– Troyes 1527 f.11 rb etc.

Magnum gaudium est et magna spes
– Paris, Nat. lat. 585

Moris est in sollemni adventu regis → In principio implorate

Paranda est via per professionis custodiam, per cordis munditiam
«TETRALOGUS» – Troyes 1913 f.2 r etc. (*FL 83*)

Parasti in conspectu meo → Verbum secundo propositum

Praeceptor per totam noctem → Si rete est praedicatio

Praecursor regis aeterni beatus Johannes in verbis propositis duo facit. Primo enim ponit actum excitativum
– Neapel, Naz. VIII. A. 30 f.64 va

Pro aliquali introductione apparet una talis evidens ratio. Videmus enim communiter in rebus artificialibus et spiritualibus
– Toledo, Cat. qu. 5–30

Quanto instat propinquus adventus principis, tanto precones valentius clamant
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1240; Neapel, Naz. VIII. A. 36 f.3 va (*IL 9*)

Quia duplex est via Domini. Prima est communis mandatorum
BERNOLDUS CAESARIENSIS (de Kais(ers)heim) OCist – Ed. Hain 437

Quia nativitas Domini in januis est
– Clm 2983 f.6 rb

Si divitum terror sibi exigit honorem, si domino debemus timorem, si patri amorem
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.276 va (*FL 46*)
(Praeceptor per totam noctem (Luc. 5, 5))

Si rete est praedicatio, qua capiuntur ut reti pisces
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 74 a

Sic scribitur in evangelio hodierno. Sicut heri audistis, quomodo Jesus induere
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Clm 8837 etc.

Sicut videmus in agente naturali, quod agens
– Basel, UB A. X. 56

Tria facit iste beatus praecursor. Nam primo torporem excludit negligentiae: Parate; secundi nitorem exigit conscientiae: quia viam
JOHANNES DE TOLEDO OCist – Valencia, Cat. 182 (*FL 50*)

Tribus modis insidiatur diabolus → Cavendum est nobis tripliciter
– Paris, Ars. 400 f.286 va
(Ecce mitto angelum meum (Matth. 11, 10))

Ut super verbo magis veritas lucescat
– Carpentras 168

Venerabilis praecursor Verbi incarnati tria facit in his paucis verbis. Primo praemittit admonitionem
fr. EUSTACHIUS OM – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.41 r

Verbum propositum scribitur in evangelio hodierno, in quo quidem evangelio tria possunt notari. 1° Judaeorum seu pharisaeorum perversitas – Uppsala, UB C 307

(Parasti in conspectu meo mensam (Ps. 22, 5))

Verbum secundo propositum est Psalmistae in persona praedicatoris
NICOLAUS DE NONACOUR – Vat. Burghes. 140 f.36 r

Via domini fratres, quam parare jubemur, ambulando paratur
GUERRICUS DE IGNI OCist – Ed. PL 185, 26

Via sunt mandata, semita sunt consilia
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 3072 f.140

**Paratus est judicare vivos** . . In verbis istis describitur ultimus adventus Domini
«PARATUS» – Clm 14157 etc.; Ed. Straßburg; Hain 12406 etc. (*FL 63*)

**Paratus esto Israel** in occursum Domini (Amos 4, 12) [in adventu]

et vos, fratres, estote parati, quia qua hora non putatis
GUERRICUS DE IGNI OCist – Ed. PL 185, 18

Haec verba, fratres carissimi, quae vobis proposui, inveniuntur et leguntur in Veteri Testamento, quae bene conveniunt tempori quod modo est – Troyes 1961 f.1 r

In verbis propositis hortatur nos Amos propheta, ut nos digne praeparemus adventum Domini
– Stuttgart, HB I 219 f.3 ra

In verbis propositis tria principaliter denotantur. Primo enim movemur contra adventum Domini ad praeparationem
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

Omne tempus sacrum est
RICARDUS DE S. VICTORE – Ed. PL 177, 911

Sacra nos scriptura alloquitur vocans nos hoc nomine Israel
– Clm 5990 f.38

Sicut fratres, sacer est omnis locus inquantum locus, sic sacrum est omne tempus
– Paris, Nat. lat. 16496 f.193 ra; Wien, Nat. 1604 f.30 v

Sicut medicina corporalis requirit corporalem praeparationem sic spiritualis spiritualem
– Charleville 31 f.86 rb

**Paratus sum et non sum turbatus** (Ps. 118, 60) [de s. Andrea]
Ad laudem et honorem beati Andreae apostoli Domini, cuius hodie festum sancta mater agit ecclesia, praedicta verba proposui, quae sibi optime conveniunt
– Clm 11344 f.15
Ista verba possunt esse beati Andreae, in quibus respondet vocationi Salvatoris
«PARATUS» – Ed. Hagenau 1500 (*FL 63*)

**Paratus sum ut custodiam** [de s. Andrea]
Ista verba possunt esse beati Andreae, in quibus respondet vocationi Salvatoris
«PARATUS» – Cues 128 etc.; Edd. Hain 12406 etc. (*FL 63*)

**Parce Domine,** parce populo tuo (Joel 2,17) [in principio quadragesimae]
Carissimi, videmus in cursu mundano, quod mundus abicit pauperes
– Brit. Mus. Add. 11489 f.1 r
Dicitur vulgariter, quod talis ridet in mane, qui in sero plorat, nisi mentiatur ille, qui dicit: Tempus flendi et tempus ridendi
– Paris, Nat. lat. 3734 f.68 v
Gregorius sup. Luc. exponens illud: Facite dignos fructus poenitentiae
– Lyon 633 f.216
Ministri altaris et praelati ecclesiae
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. Burgh. 241 f.172 v (*IL 9*)
Secundum sententiam sacrorum doctorum sicut non est aliqua res
ANTONIUS MACCHI DE FAENZA – Vat. lat. 1256 f.5 (*IL 6*)

**Pars mea Dominus** (Tren. 3, 24) [de s. Andrea]
Sicut vulgariter dicitur: Stultus es aut fingis
– Assisi 515 f.73 v

**Paschalibus dapibus** esuriens saturari [Prolog. ad verba Domini in cena]
B. OGERIUS – Rom, Casanat. 261 (*IL 53*)

**Passio DNJCi** secundum Matthaeum, Marcum, Lucam et Johannem. In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Scitis, quia post biduum . . [de quadragesima]
Quia nullus evangelistarum materiam dominicae passionis plane et complete conscripsit
MATTHAEUS ENGELSCHALK – Clm 8874 f.1 r

**Pater noster** (Matth. 6, 9) [de oratione dominica]

Ad notitiam «Pater noster», dominicae scil. orationis est sciendum, quod septem sunt vitia, prima superbia
– Graz, UB 935 f.94

Ad patrem dirigenda traditur nobis oratio, quod illius gloriam quaerit filius
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 205

Ante dominicam orationem nota duo, primo quia desides sumus ad divina
ECKARDUS OP – Stegmüller RB 2220

Apostoli hic et generaliter omnes injurantur ad orationem magis quam ad opera pietatis
– Wien, Nat. 1369 f.273 rb

Beatus Gregorius in officio missae huic orationi praemittit prologum
– Prag, Kapitel E. VIII. f.171

Carissimi, vos debetis scire → Frates carissimi, scire debetis

Circa expositionem orationis dominicae breviter insistendo duo sunt generaliter proponenda
– Fermo 52

Commendatur haec oratio et praecellit omnes alias orationes in tribus, scil. in dignitate, brevitate et foecunditate
– Rom, Angelica 1057 f.157 ra

Cum haec oratio a sapientissimo, ut pono, ab eo, qui fons et origo totius Trinitatis condita sit
– Oxford. Bodl. 857 f.88 v

Cum praedicas laicis, sic procede. Si es in civitate, dic: Cras veniant rurales
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Leipzig, UB 496 f.77 (*IL 8*)

De oratione nobis sermo est, dicit Chrysostomus, quam solam quasi spirituale tributum anima offert Deo
– Prag, E. XLI f.155

Deus est pater generaliter, specialiter et singulariter. Generaliter omnium per creationem
– Rom, Angelica 1057 f.158 ra

Dicite Pater, in principio invocate, dicite, inquam, non voce tantum, sed et corde
ALEXANDER DE HALES OM – Reims 1960 f.93 vb

Dicitur pater specialiter filiorum ecclesiae generatione
– Innsbruck, UB 390 f.27 r

Dominus autem, priusquem orationem suam nobis promulgaret
ODO DE CHERITON OCist – Escorial II. o. 7 f.157 (*IL 50*)

Dominus noster Jesus Christus docuit discipulos cotidianam orationem – Wien, Nat. 1328

Ecce, carissimi, singulis fere diebus
PETRUS ABAELARDUS OSB – Paris, Nat. lat. 14925 f.63 vb etc.; Ed. PL 178

Formam orandi brevem et utilem tradit hic Dominus
– Bamberg, SB Misc. theol. 232 f.69 v

Fratres carissimi, scire debetis, quod inter omnia opera, quae possunt fieri in hac vita, nullum opus est honorabilius, nullum levius, nullum utilius quam orare Deum
GODEFRIDUS HERILACENSIS – Klagenfurt, StudB Pap. 25 f.170 va; Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 82 f.1
→ cf. Commendatur haec oratio

Haec epistola est supplicatoria et dividitur in tres partes
JOHANNES WALDEBY OESA – Oxford, Bodl. Laud. misc. 296 f.1

Haec oratio dicitur dominica, tum quia a Domino fuit instituta
– Brügge, StB 282 f.194 v

Haec oratio habet duas partes. In prima petitur pro bonis obtinendis
– Clm 2774 f.209 va

Huic dominicae orationi beatus Gregorius praemittit praefationem
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Clm 3597 f.44 etc. Ed. Op. Postill. Straßburg 1483

In hac oratione dominica septem petitiones continentur
ALBERTINUS DE TORTONA OP – Paris, S. Genev. 2775 f.213 ra

In hac vita multum opus est honorabilius, multum levius
AUGUSTINUS (CAMPELLO) DE LEONISSA OESA – Wien, Nat. 4187 etc.

Inter alias orationes oratio dominica principalior invenitur
THOMAS DE AQUINO OP (?) – S. Florian 362

Ista oratio a Christo instituta docet debite orare
– Prag, UB I. G. 1

Legitur I. Reg. XVI. quod quando spiritus malus
ALBERTUS MAGNUS OP – Clm 4321 f.209 va

Magnus honor . . nobilitas
– Vorau 383 f.124 r

Matthaeus et Lucas locuti sunt de oratione dominica, sed in hoc videtur diversitas
ALBERTINUS DE TORTONA OP – Paris, S. Genev. 2775 f.212 va

Multum valet deprecatio justi assidua (Jac. 5, 16)
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Leipzig, UB 496 f.76 (*IL 8*)

Nota, quando aliquis jacet in peccatis mortalibus scienter et dicit dominicam orationem
– Prag, Kapitel E. LVI f.70

Nota secundum glossam sup. Matth. huic orationi nihil deest, quod his septem petitionibus non contineatur
mgr. PETRUS DE STUPNA – Prag, Kapitel E. LVII

O quam ineffibilia effusa sunt super nos viscera misericordiae Dei nostri
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

Oremus cum dicit sacerdos
– Prag, Kapitel E. XLVII f.247

Oratio ista privilegiata est in tribus: In dignitate, quia a Christo composita
BONAVENTURA OM – Opp. VII, 652 (*FL 8*)

Oratio, qua Dominus et Salvator noster voluit per discipulos et per alios fideles suos Deum rogari
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Wien, Nat. 4353 f.131 r etc. (*IL 45*)

Per hoc quod dicit Pater sciant omnes, quia eius filii sumus adoptione
– Sevilla, Colomb. 5-3-33 f.151 v

Per totum anni circulum praedicatur verbum sacrae scripturae jam de sanctis jam de angelis
– Klagenfurt, StudB Pap. 126 f.252 rb

Periculosissimum est praedicare verbum Dei
– Paris, Nat. lat. 14470 f.294 va

Septem petitiones in oratione dominica ponuntur
– Clm 4321 f.130 va

Volumus, fratres carissimi, parvam vobis admonitionem de oratione dominica dicere
– Prag, Kapitel A. C. f.231–33

**Patientes estote** (Jac. 5, 7, 8) [in adventu]

Duplex est adventus Domini, unus occultus, alter manifestus
– Wilhering 138 f.1 r

Fratres carissimi, sanctus propheta alloquitur vos et consolatur vos
– Clm 9690

His verbis beatus Jacobus apostolus consolatur fideles tribulationem sustinentes adventu Domini appropinquare, qui vult patientes pro patientia coronare
– Clm 17629 f.2 va

**Pauperes elegit Deus** (Jac. 2, 5) [de apostolis]
In epistola ista tanguntur tria, primo electorum idoneitas, ibi: pauperes
– Basel, UB B. VI. 15 f.49 r

(et) **Pax erit in terra nostra.** Mal. V. et erit iste pax Assirius cum venerit .. Glossa interlinearis dicit: Iste Christus erit pax [i. adventu]
fr. SYBOTO OP – S. Florian 226 f.2

**Penuria studentium** [Prolog. in sermones dominicales]
JOHANNES FELTON – Oxford, Univ. Coll. 70 f.1 etc. (*FL 44*)

**Per aliam viam reversi sunt** in regionem suam (Matth. 2, 12) [in capite jejunii]
Gregorius in oratione de epiphania Domini sic inquit: A regione nostra, carissimi, superbiendo, inoboediendo, visibilia sequendo
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. fol. 201 f.87 r

**Per manus autem apostolorum** (Act. 5, 12) [de apostolo]
Quantae virtutis fuerunt apostoli
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Maz. 1010 f.248 ra (*IL 49*) (*FL 62*)

**Per talem modum** quo ipsam (postillam) proprio declamavi guttere conscribere vellem (Prolog. ad Postillam Studentium Univ. Prag.)
CONRADUS DE WALDHAUSEN – Wien. Nat. 14435 etc.

**Perfecti sunt caeli et terra** (Gen. 2, 1) [de apostolis]
Caeli, qui enarrant gloriam Dei sunt apostoli, qui hodie perfecti sunt quando induti sunt virtute ex alto
– Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.84 rb
In quibus verbis tangitur nomine caeli apostolorum commendatio
– S. Gallen 616 f.159 ra
Quoniam litteralis sensus est basis et fundamentum spiritualis
JOHANNES DOMINICI OP – Vat. Barb. 425 f.80 r

**Philosophia est** divinarum rerum speculatio [Prolog. in sermones sanctorum]
JOHANNES AEGIDIUS OM – Sbaralea, Suppl. II (Rom 1921) 27

**Plorabunt sacerdotes ministri Dei → Parce Domine parce populo tuo**

**Poenitemini et credite** evangelio (Marc. 1, 15) [in adventu]
Scire vellem, si tibi placeret mater Dei
JOHANNES GERSON – Ed. Antwerpen 1706

**Pneumatis almi gratia primus Gregorius** [Prolog. i. Quadrages.]
DIMALDUTIUS DE FORLIVIO OESA – Clm 8386 17633 etc.

**Poenitentiam agite** (Matth. 3, 2; 4, 17) [in capite jejunii]

A multis postulatus pluries et rogatus ut sermones aliquos ederem compilando et edendo
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Venedig 1576 (*FL 32*)

Ad poenitentiam faciendam nos inducunt primo loci congruitas, quia mundus iste ad hoc est Job XXIV(,23) Dedit eis locum poenitentiae
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.160 v; Ed. Paris 1578 (*IL 3a*)

Aqua frigida sitienti → Si quis valde sitiret

Deberent peccatores ad lamenta poenitentiae compungere mala propria – Fribourg (S), Conv. OM 117

Dicit beatus Jacobus IV (,3) Petitis et non accipitis eo quod male petitis → Petitis et non accipitis
– Vat. lat. 1255 f.1 r (*IL 74*) (*FL 107m*)

Dicit glossa idest Christus, quod dicit, ille appropinquavit per naturam, Nota, ergo, quod in appropinquatione per naturam tria bona facit Dei Filius generi humano. Primum fuit, quia solvit ligatum
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 213

Dilectissimi, sapiens rex Salomon, qui scientiam docet prudentiam
– Cambridge, Univ. Coll. Ii–3–8 f.50

Dominus Jesus invitavit ad meritum
– Paris, Nat. 15959 f.424 ra; 16488 f.227 rb

Evangelica tuba lectionis, fratres carissimi, nostris modo auribus insonuit
GAUFRIDUS BABION (?) – Clm 2627 f.155; Cambridge, Pembroke Coll. 275 f.59 (*IL 13*)

Glossa communis ostendit: Poenitentiam commendat, sensus illuminat, animas sanctificat
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192

Grave jugum portamus exsilio et miseria in terra deserta, terra invia et inaquosa
GEBOUINUS TREC. – Paris, Nat. lat. 14925 f.174 etc. (*IL 14*)

Hic possunt plura considerari, scil. quare poenitendum et qualis debet esse poenitens
– Cambridge, Gonville and Caius 233/119

Hoc enim est verbum verbi et verbum vocis, verbum judicis et verbum praeconis
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Paris, Nat. lat. 15953 f.305 r (*IL 38*) (*FL 55*)

Hoc tempus deputatum est et dedicatum ad poenitentiam instinctu et ordinatione Spiritus Sancti
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.137 r etc. (*IL 38*) (*FL 55*)

Hoc tempus poenitentiae deputatum salutari consilio et promisso Spiritus Sancti aggreditur peccatores
– Rom, Angelica 442 f.75 v

Homo propter peccatum expulsus est de paradiso
– Vat. lat. 1255 f.3 r (*IL 74m*) (*FL 107*)

Humana natura gladio peccati laesa per poenitentiae remedium reparatur
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 (*FL 46*)

Jeremias propheta dicit: Anima, quae peccavit . . Anima moritura dicitur et hoc mediante peccato
– Clm 17238 f.1 ra etc.

In his verbis duo notantur. Primo enim invitat nos ad poenitentiae satisfactionem
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.54 ra

In verbis istis duo tanguntur, scil. poenitentiae necessitas et eiusdem utilitas
– Clm 18313

In verbis istis hortatur nos evangelista ad poenitentiam et subjungit causam, videl. quia appropinquavit
– Basel, UB B. X. 17 f.66 r

Item in alio evangelio sive loco → Tempus poenitentiae hodie incipit

Licet omni tempore poenitentia sit praedicanda et facienda, maxime tamen diebus istis. Nota igitur, quod ad faciendam poenitentiam septem sunt, quae nos inducunt
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f.IV. 28 f.160 r; Ed. Paris 1578 etc. (*IL 3a*)

Licet vita cuiuslibet
JACOBUS DE JÜTERBOG O Carth – Innsbruck, UB 124 f.2 r etc.

Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus veniens inter homines et Deum pacem componere
– Toledo, Cat. fol. 10–13

Nota, poenitentia multum est utilis
– Clm 12665 f.101

Nota, quod haec septem mala
– Clm 12665 f.102

Nulla doctrina evangelio potest comparari
– Paris, Nat. lat. 2941 f.130 v

Petitis et non accipitis, ait Jacobus IV(,3), eo quod male petitis
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.39 v (*IL 59*) (*FL 70*)

Poenitentiae dies et sollemne jejunium, quod a prophetis inchoatum est et in Christo sanctificatum est
– Douai 506 f.104 v

Poenitentiam agere debemus propter Deum
– Clm 7965 f.8 v

Poterat Dominus et quidem juste deterrere suppliciis, increpare opprobriis
– Uppsala, UB C 309 f.2 r; C 376

Praedicatur in nomine DNJCi in hac quadragesima de sacra poenitentia
PETRUS JEREMIAE OP – Vat. lat. 1258 f.96 v

Primo Dominus invitat ad merendum, secundo ad praemium
ALBERTINUS DE CREMONA – Colmar, 288 I f.1 va

Pro introductione huius thematis narra casum sequentem: Rex quidam servum, quem diligebat tenerrime
– Toledo, Cat. fol. 5–28

Pro themate hodie carissimi, quia per totum hoc sacrum tempus quadragesimale est dedicatum hominibus ad agendum poenitentiam
– Cambridge, UL Ii. III. 8 f.101 r

Quattuor sunt impedimenta
– Clm 26758 f.35 v

Quia secundum Augustinum in sermone quadragesimae, tempus quadragesimae
– Vat. lat. 11515 f.133 r

Quoniam est tempus poenitentiae tum in praesenti sermone dicendum est
– Clm 3420

Secundum quod dicit magister in sententiis d. XIV. Homo factus est
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192

Si quis diligenter attenderet, mirabilem caecitatem posset in hominibus intueri
ODO RIGALDUS OM – Bologna, Archigin. A. 715 f.118
(Aqua frigida animae sitienti (Prov. 25, 25))

Si quis valde sitiret et aquam bonum inveniret
– Cambridge, Trinity Coll. B. 15. 22

Tempus poenitentiae hodie incipit, ideo justum est, ut de poenitentia praedicetur
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 4 1385 f.32 ra

Totum tempus vitae praesentis dividitur in quattuor partes. Prima vocatur ver, secunda aestas
– Göttingen, UB theol. 156a f.51 r

Ut homo in deserto huius mundi recte et salubriter ambularet
– Brit. Mus. Add. 18. 347 f.90

Verba ista IV. Matth. scripta verba sunt Domini Salvatoris diebus istis specialiter peccatorem quemlibet ad poenitentiam invitantis et ne poenitentiae labore abhorreatur
– Paris, Nat. lat. 16470 f.18 va; Charleville 28 f.74 v

Verbum istud scriptum est in evangelio Matth., in quo nobis duo specialiter ostenduntur
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1475 f.5 vb

**Popularis homo regi similia passus** (Sap. 18, 11) [de s. Andrea]
→ **Simili poena**

Conditionis existentia, passionis sufferentia et configurationis differentia faciunt verba proposita beato Andreae apostolo convenire
– Angers 248 f.11 r; Toledo, Cat. oct. 5–26 f.19 ra
(Homo acharis quasi fabula vana (Eccli. 20, 21))

Duo sunt, quae de lege communi sunt necessaria cuilibet oratori et maxime cuilibet praedicatori
fr. Thomas («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.65 r; Angers 248 f.1 r (*FL 86*)

In his verbis commendantur tres status beati Andreae, scil. status natura humilis
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 f.141 ra (*FL 46*)

**Populus Sion → Ecce Dominus veniet**

**Positus sum ego praedicator** (1. Tim. 2, 7) [de apostolo]

Elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide
– Basel, UB B. VI. 15 f.48

**Postquam Domini et Salvatoris nostri gratia** me latam nimis et spatiosam tenentem viam revocavit [Prolog. in sermones]
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 426 f.1 r

**Postquam Patri misericordiarum** et entium omnium creatori ac gubernatori [Prolog. in sermones]
Fulco, S. Euphemiae propos. – Troyes 1251 (*FL 15*)

**Posui faciem meam** (Dan. 9, 3) [in capite jejunii]

Hic exprimit propheta statum perfecte poenitentis
– Paris, Nat. lat. 15959 f.407 va

In his verbis notantur quattuor, quae hodie sancta ecclesia repraesentat, quae sunt scil. devota oratio, multa jejunatio
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.42 ra (*FL 46*)

**Posui vos ut eatis** (Joh. 15, 16) [de apostolis]
→ **Ego elegi vos**

Consuetum est in curiis magnorum, ut singuli ministri singulis officiis deputentur
– Avignon 295 f.275 vb

Dominus noster tamquam bonus hortolanus volens plantare hortum sponsae suae
– Clm 12665 f.91 vb

Hoc dixit Jesus discipulis suis mittens eos ad praedicandum
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.3 vb etc. (*IL 57*) (*FL 68*)

Homo, qui vult in horto suo arborem plantare, solet ipsam plantare propter tria, scil. propter radicationem
– Toulouse 315 f.360 v

In hac duplici missione tota vita apostolorum signatur, quae fuit in duobus, in praedicatione et proximorum utilitate
PETRUS DE REMIS (?) – Clm 14812 f.112 v (*IL 57*) (*FL 68*)

Invitat in verbis istis apostolus ad tria, quae in praemissa auctoritate possunt notari, primo ad desertionem peccati
– Clm 13126

Ista verba quae Dominus locutus est discipulis, jam loquitur nobis omnibus.
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Ed. Mainz 1612 Edd. multae.

Ista verba specialiter et spiritualiter dicta sunt apostolis a Domino Jesu
– Clm 26806 f.4 ra

Licet hoc dictum sit apostolis ad praedicandum missis
– Assisi 470 f.394 vb

Nota, quod sunt quidam, qui non afferunt fructum
– Assisi 470 f.394 ra

Per quattuor animalia signantur quattuor evangelistae, per hominem enim Matthaeus
– Angers 255 f.10 v

Sicut videmus ad oculum, quod in corpore humano sunt quaedam membra
– Paris, Nat. lat. 16470 f.126 ra

Status contemplationis signatur in missione exploratorum in terram pro missionis
– Paris, S. Genev. 2775 f.122 v
Tria beneficia ostendit Dominus in his verbis, quae apostolis contulit et paratus est conferre fidelibus
– Perugia 1226 f.289 vb

**Praecavendum est nobis omnibus** bona opera exercentibus, fratres carissimi, quod Dominus dicit in evangelio: Attendite, ne justitiam vestram [in capite jejunii]
– Oxford, Balliol. 240 f.73 ra

**Praecinxisti me virtute** (Ps. 17, 40) [de apostolo]
Mos istorum (illorum) nobilium sicut regum et principium, quod quando filios suos de novo milites faciunt
THOMAS BRITO (?) – Paris, Nat. lat. 14951 f.1 etc. Pleraque Mss. (*IL 71*) (*FL 85*)
Notandum, quod in bello
– Paris, Nat. lat. 2925 f.279 v

**Praecurrens (Zachaeus) ascendit in arborem** (Luc. 19, 4) [de s. Andrea]
In quo verbo spiritualiter de beato Andrea intellecto tangitur tota eiusdem perfectio
fr. MATTHAEUS – Toulouse 323 f.105 ra; Paris, Nat. lat. 18194 f.184 ra (*FL 105*)

Notantur tria: Patiendi voluntas
– Oxford, Bodl. 25 p. 438 (*FL 97*)
Sicut dicit quaedam glossa
– Reims 587 f.119
Verba ista possunt intelligi de beato Andrea, qui praecurrens ascendit crucem ut Christum ibi existens videret
– Clm 7779 f.17
Verba ista secundum sensum historicum
– Reims 587 f.119

**Praedicate evangelium omni creatuare** (Marc. 16, 15)
Ad oculum cernitis, quod in successione hereditaria haec tria se habent [Prolog. ad sermones dominicales]
JOHANNES WALDEBY OESA – Oxford, Bodl. Laud. misc. 77

**Praedicavi jam per plures annos** [Prolog. ad sermones]
– S. Florian 232 f.1

**Praeparare** (Praepara te, Praeparate) **in occursum Dei** (tui) (Amos 4, 12) [in adventu]
Audivistis jam de praeparatione mentis ad adventum Domini per gratiam
Ps. Petrus de Palude OP («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496
Consuetudo principum est primum adventum suum littera et nuntiis praevenire
– Clm 14832 f.145 vb
Cum rex vel aliquis princeps → Quando rex vel aliquis princeps
Dominus noster Jesus Christus secundum ecclesiae repraesentationem
– Vat. lat. 1232 f.11 r
Conradus (Holtnicker?) – Graz, UB 673 f.73
Fontinus in descriptionibus universi scribit, quod lapis intra aquam
Thidericus de Arnevalde – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 292 f.3 v
Fratres mei, priusquam hoc vobis aperiamus, verbum memoriale proponere vobis dignum duximus
Stephanus Langton – Paris, Nat. lat. 14859 f.209 va (*IL 69*) (*FL 82*)
Excitat nos praenuntius regis primo, ut praeparemus nos in occursum advenientis
– S. Florian 356 f.1 r
(Hominis est praeparare animam (Prov. 16, 1))
Habes in tractatu problem. Praeparare in occursum . . Secundum quod exponit beatus Ambrosius in quodam sermone
– Marseille 397 f.16 r
Habet usitata consuetudo, ut domino venienti occurrat servus
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.26 ra
(Vado vobis parare locum (Joh. 14, 2))
Haec dominica promissio in obitu fidelium impletur
– Assisi 470 f.333 ra
Hinc scriptum est illud, quod cantatur in aliquibus ecclesiis: Ecce rex venit, occurramus obviam Salvatori nostro
Odo de Castro Radulphi – Troyes 271 f.11 vb (*IL 49*) (*FL 62*)
His verbis exhortamur, ut occurramus Deo nostro in carne venienti
– Darmstadt, LB 678 f.1
His verbis nos hortatur propheta ad suscipiendum regis nostri nativitatem
– Paris, Nat. lat. 3738 f.10

Hoc tempus adventus Jesu Christi deberet evellere in nobis omnem duritiam
– Wilhering 143 f.193 ra

Hominis est praeparare → Habes in tractatu

Hortatur propheta tempore huius adventus unumquemque fidelem per se et omnes similes ad tria
HUMBERTUS OP – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.34 v

In his verbis hortatur ad duo, scil. ad praeparare, ibi: O Israel praeparare
– Venedig, Marc. Cl. III. Nr. 57–2445 f.81 ra

In his verbis hortatur nos propheta ad duo circa adventum Domini, scil. ad praeparationem et obviationem
– Erlangen, UB 317 f.1 ra

In his verbis in duobus instruimur. Primo quare ecclesia in adventu Domini
– Paris, Nat. lat. 12423 f.11

In his verbis nos hortatur propheta ad suscipiendam regis nostri nativitatem
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.20 vb etc. (*IL 37*) (*FL 52*)
LUCAS DE NEAPEL OP – Neapel, Naz. VIII. A. 14

In his verbis notantur tria: Dignitas nominis
– Wien, Nat. 1693 f.104 vb

In his verbis propheta duo facit. Primo hortatur nos ad morum honestatem
– S. Florian 226 f.13 rb etc.
→ In verbis propositis propheta

In hoc verbo duo possumus notare
– Clm 4689 f.36

In istis verbis hortatur nos propheta Amos, ut praeparemus
– Brüssel, B. Royale 521

In occursum inquit, venturus est enim Dominus ad judicium
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

in quo duo sunt attendenda, scil. ratio praeparationis et modus praeparandi
– Cambridge, Gonville and Caius 233/119

In verbis istis propheta duo facit. Primo monet ad nostri praeparationem
– Assisi 470 f.329 rb

In verbis propositis hortatur nos propheta, ut praeparemus nos ad adventum Domini nostri Jesu Christi, scil. in carnem, in mentem, in animam et in judicium
«PARATUS» – Clm 9803 etc. Edd. Hain 12406 etc. (*FL 63*)

In verbis propositis monetur fideles, ut se debite disponant et praeparent ad receptionem Salvatoris
LUCAS DE PADUA OM – Padua, Anton. 466 f.5 vb (*FL 53*)

In verbis propositis propheta duo facit. Primo hortatur nos ad morum honestatem, quod declaratur et dicitur: Praeparare in occursum
fr. REYCHARDUS – Clm 16081 f.109 rb etc.

In verbo isto tria attende, primo cui dicitur, quia Israel
– Rom, Angelica 794

Interlinearis: Praeparate viam Domino → Verbum istud dirigitur ad praedicatores

Joh. (15, 5) dicitur: Sine me nihil potestis facere
– Paris, Maz. 148 f.23 vb

Israel anima videns Deum per fidem
GALTERUS DE CASTRO THEODORICI – Paris, Nat. lat. 15959 f.101 ra (*FL 17*)

Israel interpretatur vir videns Deum per fidem
– Assisi 470 f.329 va

Judith IX. legitur, quod Judith ingressa est oratorium suum et induens se cilicio
– Troyes 1249 f.155 ra

Juxta quod praemoniti sumus
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698 (*IL 74*) (*FL 93*)

Legitur in Eccli. (Prov. 25, 25) Peregrinanti in terra aliena dulcis est nuntius
– Canterbury, Cath. D. 7 f.19 rb

Non est omnino sic ordinata littera, tamen totum est ibi
– Vat. Burghes. 70 f.126 ra

Nota, quod homo contra adventum Dei per gratiam sive contra susceptionem eucharistiae
– S. Florian 226 f.120 v

Nota, quod multos nuntios habuimus per totum adventum
– Paris, Nat. lat. 3556 f.102 ra

Parasti in conspectu meo → Sicut corpus sustentatur
(Rorate caeli desuper (Is. 45, 8))

Per caelum intelligitur sancta Trinitas
– Paris, Nat. lat. 455 f.37 (*IL 74*h)

Principes et nobiles huius mundi ad aliquem locum accessuri solent praemittere nuntios
– Paris, Nat. lat. 16500 f.75 ra

Pro introductione Ps. (59, 6) Dedisti metuentibus te signum
– Basel, UB A. X. 116 f.2

Quadruplex est adventus Christi, venit enim Christus in mundum carnem assumendo, in cor peccatoris convertendo
SIBOTO OP – S. Florian 259; Graz 1096

Quando aliquis magnus rex venit ad civitatem aliquam visitandam
– Vat. Burghes. 70 f.116 vb

Quando populo mandatur adventus sui regis, sollicite quaerit de via, per quam venturus est
– Uppsala, UB C 411

Quando rex vel aliquis princeps maximae dignitatis ad civitatem aliquam est venturus
JACOBUS DE VORAGINE OP – Brüssel, B. Royale 3778 Edd. Augsburg-Krakau 1760 etc.; Pleraque Mss (sub diversis nominibus: Greculus, Piper etc.) (*IL 32*) (*FL 37*)

Quattuor sunt adventus, primus a sinu Patris in uterum virginis
– Wien, Nat. 1330 f.4 r

Quibus verbis admonetur quaelibet fidelis anima
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698 (*FL 93*) (*IL 74b*)

Quomodo autem praeparare se debeat → Quoniam anima

Quoniam anima praeparare se debeat in occursum Dei
fr. SIBOTO OP – S. Florian 226 f.3 va; Klosterneuburg 450 f.33 v
(Venite post me faciam vos (Matth. 4, 19))

Rogemus Dominum . . Praeparare in occursum . . Amos IV. et est prophetia de adventu Domini et monetur hic populus Israel ut se praeparet . . (Collatio:) Sumptum est de evangelio quod dicetur cras et dictum est Petro et Andreae in vocatione sua
– Brüssel, B. Royale II. 1142 f.51 v, 52 r

Rorate caeli desuper → Per caelum intelligitur

Salomon ait: Pauper et creditor obviaverunt sibi (Prov. 29, 13). Nomine creditoris praedicator intelligitur. Credit enim censum divini verbi auditoribus
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.246 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

Scribit Matth(!) Sine me nihil potestis facere. Non enim vos estis qui loquimini . . Apostolus (2. Cor. 3, 5) Sufficientia nostra ex Deo est. Is (26, 12) Omnia opera nostra operatus es Domine
– Paris, Nat. lat. 16500 f.70 rb
→ Joh. dicitur: Sine me nihil

Scriptum est in Amos et notantur hic tria: Quibus sit admonitio
– Paris, Nat. lat. 16502 f.8

Scriptum legimus, quod oculis aegris odiosa est lux, quae puris est amabilis. Unde necesse est, ut quo solis radium prospicaliter intueri desiderat
GARNERIUS DE S. VICTORE – Paris, Nat. lat. 14525 f.32 vb

Secundum quod dicit beatus Gregorius: Pensate, fratres, quanta sit dignitas habere Dominum in hospitio cordis
– Stuttgart, LB theol. oct. 58 f.8 ra

Sermo Dei non est ad omnes, quoniam quidam repellunt illum
Odo de Morimond OCist – (*IL 51*)
(Parasti in conspectu meo mensam (Ps. 22, 5))

Sicut corpus sustentatur et nutritur cibo corporali
– Paris, Nat. lat. 14961 f.75 v

Sicut principes et nobiles huius mundi → Principes et nobiles

Tribus generibus hominum occurrimus, peregrinis
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.67 vb

Ut anima quaelibet fidelis digne valeat
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Venerabiles patres, celebrantibus nobis dominici adventus sacra primordia condignum est
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 86 f.18 rb

Venit enim Christus in mundum carnem assumendo
fr. Siboto OP – S. Florian 226 f.5 ra

Verba ista scripta sunt in Amos propheta IV. In quibus verbis notare possumus, quod ad adventum Domini nostri praeparare nos debemus
– S. Florian 315 f.3 ra

Verba sunt Amos prophetae, in quibus hortatur nos propheta ad duo, scil. ut praeparemur
– Basel, UB B. X. 17 f.49 v

Verba sunt Amos prophetae IV. in fine invitantis ad occursum
Philippus cancell. – Troyes 1099 f.133 va (*FL 71*)

Verbum hoc verbum est consolationis et exhortationis. Primo exhortatur nos postea consolatur
– Mainz, StB I. 269 f.172 v

Verbum istud dirigitur ad praedicatores et etiam auditores
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 8 3408 f.134 va

Verbum istud per totum adventum praedicabile est, in quo tria attendenda sunt. Primum: Cui dicitur? quia Israel
Aldobrandinus de Cavalcantibus (Ps. Thomas de Aquino) OP – Toulouse 322 f.139 rb; Escorial f. IV. 28 f.153 Ed. Paris 1578 (*IL 3a*)

Videmus, quod viator volens peregre proficisci
Ps. Petrus de Palude («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496

**Praeparate corda vestra Domino** (1. Reg. 7, 3) [in adventu; in capite jejunii]

Aristoteles dicit in II. de Anima: Actus activorum sunt in patiente praedisposito
Ps. Petrus de Palude OP («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496 (*FL 84*)

Bellorum duces et agonum magistri solent determinare certum et signatum tempus aptum et congruum ad praeparationem pugnantium
Remigius Florentinus OP – Florenz, Naz. G. 7. 939 f.4 v (*FL 75*)

Corda igitur nostra Domino sunt praeparanda
– Paris, Nat. lat. 12420 f.45 v

Dicit Bernhardus: Sicut Deus finito tempore quod ab aeterno extitit ordinatum
Conradus de Brundelsheim (Soccus) OCist – Clm 8957 f.274 (*FL 11*)

Dicitur vulgariter: Qui est garniz si n'est honiz. Garnitus enim et munitus mandatum domini sui securus exspectat
Nicolaus de Byard OP – Paris, Nat. lat. 3556 f.5 ra etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Docent nos magistri
Aesculanus – Wilhering 95 f.307

Duo sunt hic (ibi) consideranda. Primum est Dei monitio
Nicolaus de Aquaevilla OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.114 ra etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

et applicetur de praeparatione cordis . . Audivistis, quia dictum est de his, quae disponunt
Ps. Petrus de Palude OP («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496

Jam ad illud sacrosanct
Bernhardinus Sienens OM – Opp. tom. IV. Paris 1636 etc.

In priori sermone dictum est de nuntiorum legatione
Conradus de Brundelsheim (Soccus) OCist – Ed. Straßburg 1484

In verbis istis invitamur ad duo, ad praeparandum cor
– Angers 255 f.114 v
(Sentite de Domino in bonitate (Sap. 1, 1))

In verbis secundo propositis monentur praedicatores, ut sint pii in inquisitione
– Kremsmünster 83 d f.143 r

Iste cortex exiguus absque eo quod intrinsecus latet
– Troyes 1749 f.15 v

Loquitur Dominus praedicatoribus per Isaiam
– Paris, Nat. lat. 15988 f.1

Nota primo historiam et verba Samuelis
– Paris, Nat. lat. 15964 f.40 rb

Nota, quod septem instructiones circa cordis dispositionem
ALBERTUS MAGNUS (?) – Oxford, Bodl. Laud. misc. 530; Prag, UB XII. A. 14 f.222 ra
GERARDUS LEODIENSIS (de doctrina cordis) – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. fol. 327

Nota, quod (quandoque) solent se homines praeparare ad defendendum (ad quinque)
– Graz, UB 607 f.207 va; Kremsmünster 273

Notantur duo. Primum est → Duo sunt hic consideranda

Pensate, fratres carissimi, quanta sit sollemnitas
– Clm 8957

Primo videndum est de causis, propter quas corda nostra
– Paris, Nat. lat. 8650 f.94; 3562 f.208

Quam sit utilis cordis praeparatio sequens declarat promissio
THOMAS DE PERSENIA – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 217 f.189; Le Mans 3

Quando aliquis vult se conducere alicui ad serviendum
NICOLAUS DE BYARD OM – Orleans 202 p. 141 (*IL 42*) (*FL 59*)

Qui n'est garniz → Dicitur vulgariter

Quia Deus tamquam praedives rex praemittit nuntios
HENRICUS DE WORMATIA – Clm 8987 f.164

Ratio naturalis judicat atque dicit, quod Domino rei debet pars pulchrior et melior praesentari
– Paris, Nat. lat. 3554 f.87 v

Sciendum quod secundum sacram scripturam septem invenimus admonitiones. Primo enim admonemur ad cordis praeparationem
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Clm 11041 f.3 ra (*FL 11*)
→ Nota, quod septem instructiones

scil. propter adventum Domini
– Paris, Nat. lat. 3578 f.61

Sic est quando castrum vel civitas in proprium principem vel dominum consurrexit
– Toulouse 315 f.415 v

Solliciti homines de carnali amore cor praeparant ad sequendum
– Paris, Nat. lat. 3552 f.76 ra

Verba sunt Samuelis ad populum: Praeparate corda vestra Domino per sanctitatem conscientiae
GERARDUS LEODIENSIS OP (de doctrina cordis) – Paris, nat. lat. 14956 f.1 etc.

Verba sunt Samuelis in libro Regum. Unde dicit Deus praedicatoribus per Isaiam: Loquimini ad cor Jerusalem
– Krakau, Jag. 1632 p. 276 b

Verbum est Samuelis ad populum et bene convenit adventui Domini. In quibus verbis ad duo hortamur, primo ad moris honestatem
– Clm 8956 f.47 v

Verbum propositum scriptum est in I. libr. Regum, ubi monet sanctus Samuel propheta filios Israel, ut praeparent corda sua Domino
– Chalons sur Marne 6 f.67 v

Videmus ad oculum, quod quando aliquis valens homo vult venire in domum alicuius lassi hominis
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.190 rb (*IL 21*) (*FL 21*)

Videmus namque, ubi princeps magnus nuntiatur venturus
Ps. PETRUS DE PALUDE OP («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496

Vox Samuelis in libro Reg. Loquitur Dominus praedicatoribus → Nota quod septem instructiones

**Praeparate viam Domino** [in adventu]

In hoc verbo prophetico simul et evangelico facit praecursor generalem exhortationem
– Paris, Nat. lat. 3737 f.94

**Praeparavit viam tuam ante te** (Matth. 11, 10; Marc. 1, 2) [de s. Andrea]

His sacris diebus carissimi, triplicem Christi adventum devota celebritate recolit sancta mater ecclesia
GUILELMUS DE POPULETO OCist. – Escorial I. o. 8. f.18 (*IL 22*)

**Praestante Domino** Salvatore nostro, dilectissimi, jam adveniunt dies in quibus natalem Domini [in adventu]
– Paris, Nat. lat. 3827 f.163

**Praeter praecepta** legis naturae communia, ut sunt illa: Omne bonum est faciendum
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Wien, Nat. 4354 f.168 v (*IL 45*)

**Primum omnium oportet nos memorare,** fratres carissimi, et recitare de Deo veraciter et loqui caeli et terrae conditore [de adventu]
– Oxford, Balliol. 240 f.57 ra

**Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt** (Is. 41, 27) [de s. Andrea; de evangelistis]
Divinum beneficium hic ecclesiae pollicetur
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226
(Primus angelus tuba cecinit (Apoc. 8, 7))
In acie spiritualis militiae praedicator debet esse ductor per exemplaren ostensionem . . Primus ad Sion dicet . . Triplex est primorum principiorum conditio
JOHANNES DE BIBLIA OP – Vat. Burghes. 23 f.3 ra (*FL 41*)
(Si converteris convertam te (Jer. 15, 19))
Verba sunt Domini per Jeremiam invitantis nos ad praedicationem . . Primus ad Sion dicet . . Primus idest primogenitus, qui est principium omnium est Christus
JACOBUS DE VITRIACO – Köln, StArch. GB fol. 181 f.173 rb etc. (*FL 36*)

**Princeps regni Persarum restitit mihi** (Dan. 10, 13) [in adventu]
Daniel vir desideriorum cum posuisset cor suum ad intelligendum
LUDGERUS DE ALTZELLE OCist. – Leipzig, UB 453 f.25 vb

**Princeps sum exercitus Domini** (Jos. 5, 14) [in adventu]
Solet dici communiter: Compaigne diex le fist . . In principio mundi Deus fecit unam societatem sui et omnium angelorum in paradiso caelesti
– Paris, Nat. lat. 3740 f.1 r

**Pro patribus tuis** nati tibi filii (Ps. 44, 17) [de apostolis; ad clerum]
David divino cultui deditus, pro divino cultu ampliando sollicitus
NICOLAUS DE MEDIOLANO OP – Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.4 rb etc.
Modicum est verbum sed fecundum
PETRUS MANDUCATOR – Vat. lat. 1238 f.20 v (*IL 35*) (*FL 66*)
Nota, quando feodus alicuius terrae procedit ab aliquo superiori domino
– Paris, Nat. lat. 3565 f.70 vb
Qui hoc loco patres dicuntur nisi apostoli et apostolici viri
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.21 ra
Sciendum, quod Christus habuit aliquos patres in lege naturae ut Adam
– Klosterneuburg 869 f.7 v etc.

**Profectus est autem Tobias** (Tob. 6, 1) [de s. Andrea]
Quia Andrea virilis interpretatur et ideo tam ipse quam quilibet vir bonus a patientia commendatur
– Braunschweig, StB 73 f.1 r

**Prope es tu Domine** (Ps. 118, 151) [in adventu]
In isto introitu de Ps.sumpto agitur de adventus Filii Dei vicinitate
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.77 vb (*FL 74*)
Ita (?) primi transgressioni mandati, quod itaque protoparentum nostrorum sub in atione mortis fuerat promulgatum..
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 205 f.80 r

**Prope est Dominus omnibus invocantibus eum** (Ps. 144, 18) [in adventu]
Fratres carissimi, sanctus propheta alloquitur et consolatur nos peccatores
– Clm 19112 f.33 r

**Prope est justus meus** (Is. 51, 5) [in adventu]
Hodie, scil. in vigilia nativitatis dominicae proponitur nobis verbum istud ad gaudium et consolationem
LUCAS DE PADUA OM – Padua, Anton. 466 f.42 rb (*FL 53*)
Secundum quod dicit ratio et experientia in generali inter alia duo sunt
– Paris, Nat. lat. 12461 f.155
Tempus et hora diesque brevis. Si tractare velim prolixius, ista diutius non permittunt
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 205 f.138 r
Trifarius est adventus Christi
– Clm 2598 f.1 ra

**Prope est ut veniat tempus** eius (Is. 14, 1) [in adventu]
Experientia docet, quod medicus melius potest curare vulnus de prope quam de longe
– Paris, Nat. lat. 3554 f.33 r
Hodie in sancta ecclesia celebratur magnum festum. Dicitur enim magnum festum quod tribus utitur, scil. magno domino et multis hominibus
– Clm 12665 f.1 bis ra
In verbis istis propositis describitur adventus Christi tribus, primo a propinquitate cum dicitur: Prope est
– Vat. Burghes. f.32 vb (*FL 109*)

**Prophetarum elegantissimus Isaias** praevidens in spiritu Salvatoris adventum mystico sermone ad eius nos secum morum passibus virtutumque gressibus properare monet in occursum
ODO DE MORIMOND OCist. – Paris, Nat. lat. 1252 f.75 etc. (*IL 51*)

**Prophetarum eximius David** rex qui per quantam excellentiam
– Klosterneuburg 912; Prag UB VIII. E. 20

**Prop(inqu)ior est nostra salus** (Rom. 13, 11) [in adventu] → **Nunc enim propior est**

**Proposito sibi gaudio** (Hebr. 12, 2) [de s. Andrea]
Ab ultimi finis assecutione, quem naturaliter omnes intendunt, quidam decidunt per errorem
– Tortosa, Cab. 104 f.4 r
Ad commendationem beati Andreae
– Vat. Palat. 157
Apud multos est verbum conscientiae: sustinere oportet, unde sustinere in adversis
Jacobus de Losanna OP – Vat. lat. 1259 f.3 r (*IL 29*) (*FL 35*)
Beatus Andreas crucis ignominia gloriam reputavit
– Assisi 463
Carissimi, passiones sive sunt naturaliter contractae sive actualiter accidentaliter innatae
Raimundus de Bretis OM – Oxford, Bodl. 4 f.104
Carissimi, sicut dicit (docet) Tullius in rhetorica sua: Aliquando et in aliquo artificio
Bartholomaeus de Bononia OM – Paris, Nat. lat. 15952 f.140 rb etc.
Communiter apud gentes consuetudo haec inolevit, ut currentibus in stadio praemium cursus
– Padua, Anton. 490 p. 11; Ed. Zwolle 1479
Cum passionibus seu naturaliter contractis seu actualiter innatis seu casualiter illatis
– Vat. lat. 1266 f.1 (*IL 74m*)
Describitur hic passio beati Andreae, primo quantum ad suavitatem vocantis
Guibertus de Tornaco OM – Vat. lat. 11444 f.12 r; Padua, Univ. 949 f.86 ra
Duo notantur, in quibus Andreas commendatur, scil. temporalis jucunditas quam contemnit → In verbo proposito notantur duo
– Durham, Univ. Cosin V. V. 3 f.35
Factum est mihi verbum tuum → Verbum alicuius
Gaudium naturaliter est motivum apprehensionis humanae simulque apprehensivum boni
– Tortosa, Cab. 109 f.25 ra

Gavisus est autem beatus Andreas in sustinendo crucem
– Assisi 515 f.65 rb

Haec verba dixit apostolus de DNJCo. Ipsa enim exposita et jam bene conveniunt beato Andreae, qui proposito sibi gaudio crucem, confusionem contempsit
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Clm 17201 f.136 va (*FL 64*)
(Verbum crucis pereuntibus stultitia est (1. Cor. 1, 18))

Hic duo notantur, quid praedicator debet praedicare, quia crucem Christi JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 f.133 rb; Arras 759 f.6 ra (*FL 50*)

Hic notantur tria circa sollemnitatem beati Andreae, primum legale genus
– Vat. lat. 1152 f.113 (*IL 74m*)
→ In his verbis notantur tria

In his verbis commendatur beatus Andreas in tribus. Primo in gaudii electione
– Padua, Anton. 470 f.1 rb

In his verbis describitur persona beati Andreae, primo a jucunditate recipientis
– Avignon 603 f.95 r; Toulouse 323 f.167 va (*IL 74*) (*FL 105a*)

In his verbis notantur tria, primo regale genus martyrii → Tria principaliter notantur
– S. Paul Perg. 84 f.149 v

In sapientia verbi → Verba ultimo proposita

In verbis istis duo notantur, quae commendant beatum Andream. Primum est passionis eius acerbitas
– Prag, Nat. Mus. XVI. C. 13 f.89 ra

In verbis istis notantur tria circa beatum Andream. Primum est consideratio praemii
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 14696 f.193 etc.

In verbis istis sanctitas et perfectio vitae beati Andreae exprimitur
– Brüssel, B Royale II. 1142 f.181

In verbo isto tria tanguntur, mundanae prosperitatis abdicatio
– Vat. Burghes. 166 f.49 ra (*FL 109*)

In verbo proposito notantur duo, a quibus commendatur beatus Andreas. Primo enim notatur temporalis jucunditas
EVRARDUS DE VALLE SCHOLARUM – Paris, Arsenal 401 f.38 vb
HUGO DE PRATO FLORIDO OP – Ed. Heidelberg 1485 (*FL 32*)

Ista verba dicit apostolus ad Hebraeos et commendatur beatus apostolus Andreas
– Graz, UB 1050 f.102

Ista verba dicta sunt de Domino Jesu Christo, sed quia quod est capitis corporis mystici attribuitur alteris membris
– Pavia, UB 369 f.1 ra

Ista verba quamvis apostolus dixisset de Christo, optime tamen competunt beato Andreae. In quibus commendatur primo in consideratione praemii
– Prag, UB XIV. D. 16 f.25 v

Licet enim istud verbum dicatur de capite nostro in cruce crucifixo
– Padua, Anton. 490 p. 1

Licet verba ista de Jesu Christo sunt dicta, tamen congrue possunt dici de beato Andrea, qui commendatur duobus . . Primo quia elegit gaudium
– Trient F–50 p. 114

Licet verbum istud de scriptura sit, tamen de beato Andrea ad eius commendationem dici potest
– Rom, Angelica 793 f.12 ra
(Verbum crucis, sicut dicitur ad Cor., pereuntibus)

Multi sunt crucis contemptores
– Arras 759 f.6 ra

Nota hic temporalis jucunditas → In verbo proposito notantur duo
– Troyes 1402 f.5 r

Nota in ista auctoritate tria circa beatum Andream. Primum est consideratio praemii
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 9617 etc.

Nota, quod beatus Andreas proposito in corde suo mysterio crucis poenam sustinuit libenter
– Klagenfurt, StudB 105

Nota, quod duo sunt quae commendant → In verbis istis duo notantur

Notantur tria ad commendationem beati Andreae, mundanae felicitatis abjectio
– Oxford, Bodl. 25 p. 431 (*FL* 97)
→ In verbo isto tria tanguntur

Notatur hic temporalis jucunditas sibi undique et absolute exposita, secundo poenalis acerbitas
– Troyes 1402 f.5 r

Orantes simul → Vas electionis Paulus

Passiones laudabiles et meritorias oportet acceptari liberaliter
– Uppsala, UB C 395/2

Passiones sive sunt innatae → Carissimi, passiones

Proposui hanc mihi adducere → Sapiens in hoc verbo

Quamvis (haec) verba proposita de Domino Jesu Christo sint dicta, non inconvenienter tamen nec incongrue possunt hodie Andreae apostolo convenire
– Paris, Nat. lat. 14947 f.23 va; 15005 f.147 ra etc. (*FL 94*)

Quando miles non potest inimicum devincere
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 176

Quia discipulus non est major magistro suo Christo
Jacobus de Benevento OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.277 va (*FL 34*) (Proposui hanc mihi adducere (Sap. 8, 9))

Sapiens in hoc verbo loqui videtur per quandam similitudinem de intellectu et sapientia
Johannes de Biblia OP – Vat. Burghes. 23 f.6 vb (*FL 41*)

Secundum spiritualem intelligentiam commendatio beati Andreae describitur in his verbis
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. 195

Sicut dicit Augustinus in libro de Doctrina christiana: Tanta est conformitas capitis ad membra → Tanta convenientia capitis
– Vat. Barb. 476 f.2 r

Sicut dicitur Eccli. 23. Gloria est magna sequi Dominum, quod considerare beatus Andreas voluit sequi CDm per crucis suspensionem
– Uppsala, UB C 299 f.178 r

Sicut dicitur in evangelio (Joh. 16, 21) Mulier cum parit, tristitiam habet
Guido Ebroicensis OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.233 (*IL 21*) (*FL 21*)

Tanta convenientia capitis nostri, scil. Domini Jesu Christi, et membrorum idest fidelium seu sanctorum
Petrus Berengarius OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)

Tria principaliter notantur in praemissis verbis circa sollemnitatem beati Andreae apostoli. Primum est regale genus martyrii
Siboto OP – Assisi 432 f.28 vb; Wien, Nat. 1315 (*FL 87*)
→ In his verbis notantur tria

Ubi beati Andreae describitur passio ut sapienter ordinata
– Erfurt, StB duodez. 12 f.112 r

Ut habetur in libro de plantis: Arbor silvestris transplantata in terram bonam et aqua dulci irrigata
– Mailand, Ambros. O. 28. sup. f. 1 ra

(Orantes simul et pro vobis, ut Deus aperiat nobis ostium (Col. 4, 3))

Vas electionis Paulus apostolus in principio sermonis
– Vat. lat. 1265 f.65 v; Bordeaux 402 f.294 v

Verba ista dicuntur de Christo et possunt accipi spiritualiter de beato Andrea
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. 195

Verba ista scripta sunt Hebr. → Carissimi, passiones → Verba ultimo proposita
(In sapientia verbi non evacuetur crux (1. Cor. 1, 17))

Verba ultimo proposita scripta sunt I. ad Cor., in quibus verbis ostendit apostolus, quomodo sermo Dei habendus est, quomodo habitualiter praedicetur
Raimundus Rigaldus OM – Clm 26941 f.202 va
(Factum est mihi verbum tuum in gaudium)

Verbum alicuius duplici de causa
Guilelmus de S. Bernardo OP – Paris, Nat. lat. 16481 f.31 ra

Verbum crucis pereuntibus → Hic duo notantur → Multi sunt crucis contemptores → Vobis, fratres, crucis imitatoribus

Verbum istud beati Pauli optime dicitur de beato Andrea, qui duo in his verbis tangit, scil. supplicium et praemium
– Pavia, UB 63 f.59 r

Videmus in Aristot. → Videmus manifeste

Videmus in mercatoribus, quod propter bona transitoria poenas sustinent
– Kremsmünster 83 f.131 r

Videmus manifeste, quod quantumcumque aliqua res sit ad sustinendum difficilis et laboriosa
Petrus Roger (Clemens VI.) – Paris, Nat. lat. 3552 f.61 vb etc. (*IL 58*) (*FL 69*)
(Verbum crucis pereuntibus (1. Cor. 1, 18))

Vobis fratres, crucis imitatoribus dupliciter crucis proposui verbum
– Arras 759 f.149 ra

**Propter miseriam inopum** (Ps. 11, 6) [in adventu; in principio quadrages.]

Nihil trahit tantum personam misericordem
Armandus de Bellovisu OP – Vat. Burghes. 341 f.154 v

Verba proposita verba sunt Dei Patris dicta per os David prophetae. In quibus verbis consolatur Deus Pater antiquos patres
– Clm 19115 f.1 ra

**Propter Sion non tacebo** (Is. 62, 1) [in adventu]
Ad intelligentiam verborum praedictorum duo subtiliter consideranda sunt; Quis loquatur et de quibus loquatur
BARTHOLOMAEUS DE BREGANZA OP – Vicenza, Bertolina G. 6. 9. 16 f.6 ra
Duae virtutes specialiter perficiunt animam, fides, quae purificat eam et purificando justificat et illuminat et lampadem facit splendere
BARTHOLOMAEUS DE BREGANZA OP – Vicenza, Bertolina G. 6. 9. 16 f.8 ra
His verbis considerandum, quod Sion et Jerusalem tripliciter considerantur. Est enim Sion et Jerusalem supercaelestis dicta
– Colmar 57 f.2 va
In praecedenti sermone ostendimus, quod in sanctis prophetis tria fuerunt praecipua, patientia, benevolentia et poenitentia
BARTHOLOMAEUS DE BREGANZA OP – Vicenza, Bertolina G. 6. 9. 16 f.7 ra
Per Sion ergo reges et principes, per Jerusalem sacerdotes intellige
– Paris, Maz. 774 f.209 va; Troyes 817 f.22 ra

**Protinus relictis retibus** → **Relictis retibus**

**Pulvis es** → **Memento homo, quia**

**Quadragesima incipit** a dominica quae vocatur: Invocavit me
JACOBUS DE VORAGINE OP (Legenda aurea) – Plerique Mss

**Quaerite Dominum, dum inveniri potest** (Is. 55, 6) [in capite jejunii]
Carissimi, Deus in hac vita quaerendus est
HONORIUS AUGUSTOD. – Ed. PL 172, 875 (*FL 30*)
Circa verbum istud tria notari possunt, videl. cum quibus, in quibus et pro quibus
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698
Commune et usitatum fratres mei, proponimus vobis, quia cibus communis pluribus prodest
ODO DE SOISSON – Paris, Nat. lat. 13578 f.105 etc. (*IL 52*)
Hic hortatur quemlibet ad duo, ad ordinationem agendorum
Collectio fratrum Min. – Clm 7932 f.138 va etc. (*IL 11*) (*FL 10*)
In hac vita Deus est quaerendus → Carissimi, Deus in hac vita
In hoc verbo duo notantur
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15942 f.114 ra (*IL 20*) (*FL 20*)
In proposito verbo hortatur propheta → Hic hortatur quemlibet

Licet, dilectissimi, omni tempore cunctis fidelibus Domini et Salvatoris nostri misericordia quaerenda sit
– Clm 5990 f.47
Qui Deum vult videre
– Brüssel, Bibl. Royale 4933–4 f.36 v

**Quaerite Dominum et confirmamini** (Ps. 104, 4) [in adventu]
Modum quaerendi Dominum determinat Christus in illa parabola
– Amiens 284 f.71 vb
Nota, quod quaeri debet Dominus sicut anulus aureus
– Clm 2674 f.1 ra
Offert se nunc Dominus omnibus ipsum
– Vat. lat. 10063 f.143
Propheta in ista prophetia duo facit, quia primo dat sanum consilium et secundo commendat divinum verbum
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 (*FL 75*)
Sancti Spiritus nobis assit gratia. Verba sunt Isaiae exhortantis ad poenitentiam
– Brüssel, B. Royale II. 1142 f.154

**Quaesivit sibi Dominus virum juxta cor suum** (1. Reg. 13, 14) [de s. Andr.]
Istud verbum quamvis ad litteram intelligitur de David quem elegit sibi Dominus
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.180 r etc. (*IL 38*) (*FL 55*)

**Quam jucunde videbunt** aeternum Dei tabernaculum [Prolog. i. sermones]
– Reims 586

**Quam speciosi sunt pedes evangelizantium pacem** (Rom. 10, 15) [de s. Andrea]
Cum miraretur propheta Isaias excellentiam apostolorum, quam in Spiritu Sancto praevidebat
HARTUNG DE ERFURT OM – Erlangen, UB 301 f.89 r
Hanc sententiam sic proponit Isaisas: Quam pulchri super montes pedes
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.189 va (*IL 34*) (*FL 45*)

**Quamquam Ovidius in libro de arte amandi** II. dicit, quod qui sermone placet [in capite jejunii]
– Schlettstadt 150 f.137 ra

**Quanto tempore vobiscum sum** (Joh. 14, 9) [de apostolis]
Ad nos potius videtur hoc pertinere quam ad apostolos
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.8 va (*FL 22*)

**Quantum sine hoc opere profecturus nescio** [Prolog. in sermones dominicales]
– Oxford, Balliol Coll. 161

**Quare quasi colonus futurus es in terra** (Jer. 14, 8) [in adventu]
Docet vir sapiens, qualiter cor vestrum debetis praeparare ad audiendum verbum Dei
STEPHANUS LANGTON – Arras 222 f.76 va (*IL 69*) (*FL 82*)
Fratres dilectissimi, cum omne officium sanctae matris ecclesiae dulce sit ad audiendum
– Brüssel, B. Royale II. 953 f.115 vb

**Quasi cedrus in Libano** (Eccli. 24, 17) [in adventu]
Verba haec quamvis secundum litteram de altero accipiantur et in alteram partem
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 30 ra (*FL 8*)

**Quasi diluculum praeparatus est egressus eius** (Os. 6, 3) [in adventu]
Communiter assignantur tres adventus Domini. Primus in carnem, secundus in animam
– Leipzig, UB 488 f.2 v
Cuius? Eius, inquam, qui secundum quod Deus egreditur a Patre
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 213 → Hoc de Christo intelligitur
Hic loquitur propheta de adventu Domini in carnem de quodam diluculo. Cum enim duplex sit adventus
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 16466 f.121 va (*FL 71*)
Hoc de Christo intelligitur, cuius egressus fuit dupliciter, unus scil. a Patre
– Oxford, Bodl. Ashmole 1285 f.353 r
In hac clausula brevi et foecunda tria complectitur propheta: Sacramentum incarnationis
– Soissons 137 f.111 v; Leipzig UB 436 f.49
In his verbis tria monstrantur circa adventum Domini. Primum est opportunitas veniendi
– Durham, Univ. Cosin. Ms. V. V 4 f.3 ra → Tria notantur
In quibus verbis 1° notatur temporis opportunitas
– Marburg, WDB lat. oct. 31 f.3

In verbis propositis ostenditur adventus Christi, quo egressus est ad salvandum mundum
LUCAS DE PADUA OM – Padua, Anton. 466 f.9 vb (*FL 53*)
Multiplex distinguitur egressus, quia poenitentium, operantium, vacantium, regentium
– Angers 255 f.41 r
Quattuor adventus Salvatoris ad homines, qui per istas dominicas huius temporis designantur
HELINANDUS OCist. – Ed. BiblPatr. Cist. VII, 206
Tria notantur in verbis istis circa adventum Domini, scil. veniendi opportunitas, venientis dignitas et ipsius adventus utilitas
– Paris, Nat. lat. 16473 f.144 va etc.

**Quasi stella matutina** (Eccli. 50, 1) [in adventu; de s. Andrea]
Ad litteram haec verba dicuntur de Josia, allegorice de Christo. Josias dicitur incendium vel incendens
– Avignon 596 f.3 va
Beatus Andreas apostolus commendatur in verbis istis a tribus, primo a sanctitate vitae, secundo a dignitate doctrinae
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 209

**Qui audit, dicat: Veni** (Apoc. 22, 17) [in adventu]
Salutis nostrae opera, cui debetur omne, quod sumus et quod vidimus
LUDGERUS DE ALTZELLE OCist. – Leipzig, UB 453 f.29 rb

**Qui congregat thesauros** (Prov. 21, 6) [de apostolis]
His verbis docet nos Salomon, ut in omnibus respiciamus finem
– Clm 17621 f.167 r

**Qui diligit disciplinam** (Prov. 12, 1)
His verbis docet nos Salomon, ut disciplinam [Prolog. in sermones de tempore]
– Maria Saal 39 f.1 ra; Göttweig 345

**Qui elucidant me** (Eccli. 24, 31)
Ista propositio scribitur Eccli. XXIV. et sunt verba incomprehensibilis sapientiae illius
JOHANNES GLOGAVIENSIS (Porta aurea) – Admont 402

**Qui mane vigilant ad me** (Prov. 8, 17) [in adventu]
Sicut dicit beatus Bernhardus: Si vis invenire gratiam, invoca Mariam . . Qui mane vigilant ad me – Secundum quod probatur in libro Euclidis: Impossibile est in circulo
– Laon 289 f.175 r

**Qui manet in me** (Joh. 15, 5) [de apostolis]
Ad honorem sanctorum apostolorum in verbis propositis tria specialiter possunt attendi. Primum est ipsorum cum Christo assiduatio
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.246 ra
Dominus Jesus Christus de verbis suis propriis demonstrat dilectoribus
– Paris, Nat. lat. 13577 f.111
Hic notantur, qualiter maneamus in Deo et quae utilitas manendi in eo GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.6 ra etc. (*FL 22*)
Inter omnia caritatis indicia, quae Salvator nunc ostendit humano generi et quae magis instant fideles omnes ad eius dilectionem
BERTRANDUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1501 (*IL 9*) (*FL 7*)
Qui vult in Deo per suam gratiam manere, quattuor sunt ei necessaria
– Paris, Nat. lat. 15954 f.31 rb
Tria in his verbis dominicis notabilia exhibentur
– Clm 9609

**Qui me invenerit** (Prov. 8, 35) [de s. Andrea]
Quam vocem beatus Andreas
– Linz, StudB 218 f.2 v

**(Qui non) abneget semetipsum** (Matth. 16, 24) [de s. Andrea]
et quod non sit alia, ostendit istud Domini Matth. X (,38) Qui non accipit crucem
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 221 f.1

**Qui non accipit crucem suam** (Matth. 10, 38) [de s. Andrea]
Voluit Salvator ut ministri eius sequantur eum conversationis similitudine GUILELMUS PERALDUS OP – Florenz, Naz. A. 4. 44 f.141 ra (*FL 27*)

**Qui non bajulat crucem suam** (Luc. 14, 27) [de s. Andrea]
Agimus nunc sollemnem festivitatem beatissimi Andreae apostoli GABRIEL BIEL – Ed. 1510

**Qui parce seminat** (2. Cor. 9. 6), ideo nos in futuro metamus. Seminarium verbum Dei proponimus [Prolog.]
– Vorau 233

**Qui posuit fines tuos pacem** (Ps. 147, 14) [de s. Andrea]
Duo naturaliter appetuntur ab hoc quod secundum statum suum est
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 338 f.45; Ed. Davy, Sermons universitaires, p. 222–29 (*IL 19*) (*FL 19*)

**Qui reminiscimini** (Is. 62, 6) [in adventu]
Quoniam fratres, redeunte tempore redit nobis adventus Domini dies
– Paris, Nat. lat. 3730 f.1 v

**Qui sedes super cherubim** (Ps. 79, 2) [in adventu]
Christus dicitur ordo angelicus, Christus dicitur plenitudo scientiae
ALANUS AB INSULIS OCist. – Clm 17458; Salamanca Univ. 3210 (*IL 3*)
Tres sunt adventus Domini, de quibus cantamus et legimus in hoc tempore
GUILELMUS DE MONTIBUS (de Leicestria) – Cambrigde, UL Dd. 4.27 (E)

**Qui sunt isti, qui ut nubes volant** (Is. 60, 8) [de apostolis]
Audiens sapiens sapientior . . (Prov. 1, 5) et valet tantum: Quando audit, erit sapientior
– Paris, Nat. lat. 16481 f.319
Augustinus lib. II. ad Januarium: Quando aliquid mystice et similitudinarie proponitur
– Clm 26786 f.260
Beatorum, fratres, apostolorum sollemnia celebramus, in quorum praeconium et laudem
RICARDUS DE S. VICTORE – Ed. PL 177, 914
Contemplator secretorum Dei, qui spiritu magno videt ultimam apostolorum perfectionem
– Toulouse 335 f.73 ra
Dilectissimi patres mei et domini, evangelicus Isaias malos
– Bordeaux 283 f.141 v
Gloriosum fratres, filiis patrum gloriam praedicare, patrum attollere laudes, patrum praeconia commendare
ODO DE MORIMOND OCist. – Paris, Nat. lat. 15381; Troyes 450 etc. (*IL 51*)
Haec sunt verba Jeremiae(!) prophetae, immo Spiritus Sancti eloquia. Non est humanus sermo, sed divinus
– Brügge, StB 278 f.71 ra

In verbis propositis propheta de apostolis tam admirando quaerit
JACOBUS DE VORAGINE (?) – Basel UB A. X. 51 f.181 (*FL 37*)
Intuitus propheta sanctorum sublimitatem virtutis opera
ODO DE MORIMOND OCist. – Paris, Nat. lat. 15381; Troyes 450 etc. (*IL 51*)
Isaias propheta Spiritus Sancti revelatione edoctus praevidit quales
– Laon 309 f.46 v
Nubes apostoli et alii doctores, qui tamquam nubes in caelo ad locum transeuntes in ecclesia volaverunt
– Clm 9025 f.222 v
Nubibus et columnis comparantur apostoli
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.265 r
Pensandum est vobis, fratres carissimi quomodo hodiernos hospites
– Clm 14531 f.38
Primos praedicatores et eorum vice substitutos ecclesiae rectores propheta recte nubes appellat
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.94 va
Profectus autem apostolorum volatui nubium et columbarum merito comparatur
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.1 ra etc. Pleraque Mss.; Ed. Stadtamhof. 1739 (Ps. Antonius de Padua) (*IL 57*) (*FL 68*)
Qui sunt, nomen admirationis est, apostoli dicuntur nubes
JOHANNES DOMINICI OP – Vat. Barb. 425 f.43 r
Scriptura sacra apostolorum excellentiam ad liquidum non valens explicare
– Pamplona, Cat. 11

**Qui timent Dominum,** praeparabunt corda sua (Eccli. 2, 20) [in adventu]
In verbis istis duo notantur, scil. praeparatio cordis quantum ad puritatem
– Paris, Nat. lat. 16502 f.8
Notantur tria, viventium paucitas
– Oxford, Bodl. 25 p.30
Tempus istud a beato Petro ordinatum fuit, scil. adventus Domini, et in eo jejunium constituit
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 32 a (*FL 8*)

**Qui venturus est veniet** (Hebr. 10, 37) [in adventu]
Jam non est timor in finibus nostris, quoniam ipse est Salvator noster
HONORIS III. – Ed. Horoy, Bibl. Patr. I, 620 (*FL 31*)
In hoc sermone tres Christi adventus possunt intelligi, primus in carne et iste humilis
– Avignon 592 f.1 rb

In praecedenti sermone de primo Christi adventu, scil. in carne diximus
– Avignon 592 f.1 vb

Quaecumque res, quae non potest seipsam juvare, oportet, quod habeat juvamen aliunde
– Angers 401 f.81 rb

**Qui vult venire post me → Si quis vult venire post me**

**Quia Deus gloriosus,** sublimis et supernus rerum opifex aeterna sui providentia omnia cognoscit (Postilla de evangeliis dominicalibus)
ALBERTUS ENGELSCHALK de (Sachsen) Braunschweig
– Clm 3251 f.1 etc.

**Quia divini verbi** copiosam animarum utilitatem considero [Prolog. in sermones de quadragesima]
PS. THOMAS DE AQUINO – Clm 13505 f.1 r

**Quia enim officia ecclesiastica** [Prolog.]
GAUFRIDUS CALVUS – Lille 103

**Quid debet fieri → Homo quem rex**

**Quid enim mihi est in caelo** (Ps. 72, 25) [in adventu]
Sic loquitur propheta in persona Christi
– Salzburg, StudB M.II. 341

**Quid retribuam Domino** (Ps. 115, 12) [de s. Andrea]
Carissimi, verba quae duximus (diximus?), dicit beatus David plenus Spiritu Sancto de omnibus sanctis
– Clm 16510 f.104 v

Felices et dilecti filii, verba quae diximus → Carissimi, verba, quae
– Clm 3721

**Quid superbit terra et cinis** (Eccli. 10, 9) [in capite jejunii]
Hodie sancta mater ecclesia volens suos filios
– Admont 647

Sacri eloquii praedicator, ne in tumorem superbiae erigatur, Sapiens in verbis propositis exhortatur
– Rom, Casanat 29 f.103 rb

Secundum quod dicit Hieronymus in epistola ad . . Nihil ita a pueritia vitare conatus sum quam amentem animum
JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 f.49 va (*FL 50*)

**Quinque sunt adventus Domini** quos felices spe praestolatur omnis
– Klosterneuburg 914 f.1

**Quis dedit vehementissimo imbri cursum** (Job 38, 25) [de s. Andrea]
Verba proposita sumpta de beato Job secundum mysticum intellectum possunt
– Vat. lat. 1262 f.77 r (*IL 74m*)

**Quis enarrabit rationem caeli** (Job 38, 37) [de s. Andrea]
Sicut habetur ex astrologia Ameti, qui dictus est Alfagranus et ex tractatibus Tholomai: Motus caelorum est duplex
– Neapel, Naz. VIII. A. 20 f.187 rb
Verba proposita continent quandam quaestionem factam a Domino ipsi Job in quibus describitur mystice apostolicae gratiae praerogativa
– ibid. f.187 va

**Quis est hic et laudabimus** eum (Eccli. 31, 9) [de s. Andrea; de apostolis]
Andreas interpretatur virilis, decorus et respondens
– Venedig, Marc. lat. XCIII f.259 va
Haec epistola legitur de sanctis apostolis seu de alio sancto, quia ipsi cor suum custodierunt
– Clm 17620 f.107 r

**Quis est homo, ut possit sequi regem** (Eccle. 2,12) [de s. Andrea]
Sicut ex dictis philosophi 10. Metaph. et Rhetor. pluribusque aliis locis potest colligi
– Innsbruck, UB 324 f.89 rb

**Quis ibit nobis**? Et dixi: Ecce ego, mitte me (Is. 6, 8) [in adventu]
Duae propositiones ponuntur in hoc verbo, una interrogativa
fr. PETRUS – Uppsala, UB C 191 f.151 ra

**Quis mihi det te fratrem** (Cant. 8, 1) [in adventu]
Audistis, carissimi, quod caeli distillaverunt a facie Dei Sinai
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.103 ra (*FL 74*)

His verbis exprimitur desiderium animae devotae (humanae naturae) in proximo exspectantis Christi nativitatem
PHILIPPUS CANCELL. – Paris, Nat. lat. 12418 f.109 ra; Bordeaux 402 f.15 v (*FL 71*)
(Propter Sion non tacebo (Is. 62, 1))
In his verbis ultimis primo describitur status praedicatoris
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.13 ra (*FL 42*)
In verbo proposito desiderium animae devotae desiderantis nativitatem Christi in proximo futuram describitur
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 88 a (*FL 8*)
Nota, quod una pauper parentela non potest melius exaltari quam rex de illa vellet sibi uxorem accipere
– Paris, Nat. lat. 3740 f.14 r
Quamdiu non est panis in domo, pueri importune clamant
– Bordeaux 282 f.11 v; Vat. Borghes. 338 f.24 rb
Verba ista dicuntur in persona humanae naturae → His verbis exprimitur
PHILIPPUS CANCELL. – Troyes 1099 f.115 rb (*FL 71*)
Verba proposita sunt humanae naturae → Verba ista dicuntur
– Clm 9603 f.1 ra
Vox est patriarcharum et prophetarum adventum Christi in carnem desiderantium et describitur fervor desiderii
– Paris, Nat. lat. 12424 f.87

**Quis nos separabit a caritate Christi** (Rom. 8, 35) [de apostolis]
Thema istud in natalitiis apostolorum consuevit legi in ecclesia
– S. Florian 352 f.124 rb

**Quis potest** (poterit) **cogitare diem adventus eius** (Mal. 3, 2) [in adventu]
Cogitare idest digne peragere
HENRICUS DE FRIMARIA OESA (non H. HEINBUCHE DE LANGENSTEIN (de Hassia))
– Bamberg SB, theol. 97 f.139 etc.; Clm 3764; 14157; 14881 etc.
Cogitate, carissimi, adventum Domini diem, quae quadruplex est . . Prima incarnationis
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.1 va etc.; Ed. Venedig 1755 (Ps. Bonaventura) (*FL 12*)
in carnem, in mentem
– Paris, Nat. lat. 3556 f.101 ra

Ista verba fratres carissimi, dicit Spiritus Sanctus per Malachiam prophetam. In quibus verbis
– Florenz, Laurent. Edili 31 f.25

Malachias propheta in spiritu praevidens Dominum venturum ad faciendam vindictam
HENRICUS HERPF OM – Ed. Speyer 1485 (*IL 23*)

Nota, quod adventus Domini agitur propter tres causas, primo ut desiderium prophetarum publicetur
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 14157 f.149 vb; Mainz, StB I. 197

secundi scil. post tanta beneficia nobis in primo adventu ab ipso exhibita
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.31 ra (*FL 22*)

**Quoniam ad laudem Dei** nemo debet esse vacuus [Prolog. ad sermones de tempore]
BERNOLDUS CAESARIENSIS (de Kaisersheim) – Ed. Hain 437

**Quoniam adventum Christi** utrumque istis diebus fratres carissimi, celebraturi sumus duo valde difficilia nobis occurrunt
BARTHOLOMAEUS DE EXETER – Oxford, Bodl. 449 f.1 ra; Rouen A 307

**Quoniam cotidie** ex hac vita videmus homines per mortem exire [Prolog. in sermones de quadragesima]
BARTHOLOMAEUS DE FERRARA (Peregrinus) OP – Clm 26703 f.57 etc. cf. R. Creytens, AFP 25 (1955), 358–67

**Quoniam exempla** plus movent nos quam verba [Prolog. in sermones de tempore]
CONRADUS BART (Aequipollarius) – Clm 8236 f.188 ra etc.

**Quoniam in arcu meo non sperabo** (Ps. 43, 7) [Prolog. in sermones de evangeliis]
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL – Clm 11737 etc. (*IL 45*)

**Quoniam nonnullos** nostri temporis
GUILELMUS DE MONTIBUS – Oxford, Exon Coll. 28; Magdal. Coll. 81 (*FL 26*)

**Quoniam omnis creatura rationalis** et sui creatoris ac redemptoris inquantum potest laudare [Prolog. in sermones de tempore]
JOHANNES HIMMEL (Sermones scolaris) – Clm 18293

**Quoniam praesentium observatione dierum** utrumque Christi adventum celebramus [in adventu]
Ivo Carnot. – Paris, Ars. 854 f.21; Ed. PL 162, 567

**Quos praedestinavit hos vocavit** (Rom. 8, 30) [de apostolis]
In quibus verbis mira Dei nostri caritas et gratia erga suos electos
Pelbartus Ladislai de Temesvar OM – Ed. Hagenau 1501

**Quotiescumque aliquam festivitatem** e sollemnitatibus sanctorum [in adventu]
Rabanus Maurus OSB – Ed. PL 110, 12

**Rabbi, ubi habitas** (Joh. 1, 38) [de s. Andrea]
Bonus discipulus, qui vult ad perfectionem scientiae pervenire
– Vat. Barb. 47 f.1 rb
Commendatur in hoc evangelio beatus Andreas in tribus
Petrus de Remis OP – Paris, Nat. lat. 12417 f.30 rb etc. (*IL 57*) (*FL 88*)
Dicitur Eccli. (20, 21) Lingua acharis quasi fabula vana. Acharis dicitur A quod est sine et charis quod gratia
– Florenz, Ricardiana, 380 f.209 ra
Duo discipuli postquam audierunt a Johanne Baptista Christum digito ostendente et dicente: Ecce agnus Dei . . Rabbi, quod dicitur . . De familiari vocatione beati Andreae narrat Johannes
Johannes Militius – Clm 8136 etc.
Duo tanguntur, discipulorum affectuosa interrogatio: Rabbi, ubi habitas
– Basel, UB B. VI. 15, f.1
Felix interrogatio: Magister, ubi habitas. Felicior invitatio: Veni et vide. Felicissima mansio: Venerunt et viderunt
– Paris, Nat. lat. 15934 f.2 r etc.
Jacobus de Benevento OP – Madrid, Bibl. Central del Noviciado 71 (*FL 34*)
Gregorius sup. Ezech. hom. X. dicit: Omnis expositor idest ein utleger sive praedicator
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. fol. 296 p.II.; theol. fol. 213
Habitatio eius in Sion, in Nazareth, in Capharnaum
– Lille 88 f.104 va
Hic tria sunt, qui hoc quaerunt, cui, quid
– Paris, Nat. lat. 16471 f.13 rb

In serie huius evangelii primo ostenditur, quod a Johanne longe erat invidia relegata
ODO DE CASTRO RADULPHI – Rom, Angelica 157 f.9 ra (*IL 49*) (*FL 62*)

In verbis istis duo notantur. Primo quare beatus Andreas vocavit Dominum Rabbi
HIERONYMUS DE SALZBURG – Oxford, Bodl. Hamilton 29 f.3 va etc.
HENRICUS DE HASSIA – München, UB 64 f.174 ra

Ista verba ad primum intelliguntur de beato Andrea
PAULUS WANN – S. Florian 227
(Ite et praedicate evangelium omni creaturae (Marc. 16,15)
vel: Misit illos praedicare (Luc. 9,2))

Ista verba ultima dixit Jesus Christus beato Andreae et aliis apostolis et per consequens nobis et aliis archiepiscopis et episcopis
FREDERICUS VISCONTI Pisanus – Florenz, Laur. Plut. 33. sin. 1

Isti duo fuerunt discipuli Johannis, scil. Andreas et alius, qui audientes – Frankfurt, UB Praed. 133

Isti erant a Johanne edocti et ut sequerentur Christum admoniti – Paris, Nat. lat. 16471 f.26 rb

Ite et praedicate → Ista verba ultima

Primo nota, quid docet; secundo, ubi manet – Paris, nat. lat. 16471 f.28 rb

Pro Christo legatione fungimur → Solet dici vulgariter

Secundum doctores duplex distinguitur amor. Est enim amor concupiscentiae
HENRICUS HERPF OM (Sermones de tempore, de sanctis) – Ed. Speyer 1485 (*IL 23*)
(Pro Christo legatione fungimur (2. Cor. 5, 20))

Solet dici vulgariter, quod bene veniat, qui aliquid portat
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 16471 f.9 va; Arras 203 f.46 v (*IL 19*) (*FL 19*)

Verba ista ad litteram fuerunt beati Andreae et alterius discipuli, qui non exprimitur in evangelio
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Multa Mss. 1481; Ed. Straßburg 1484

**Receperunt mercedem suam** (Matth. 6, 5) [in principio quadragesimae]

Est sententia Eccli. 36(,18) Da mercedem sustinentibus te – Clm 26783 f.1 r

Licet, carissimi, teste evangelista dignus sit quilibet mercennarius mercede sua
JOHANNES EPISCOPI – Clm 3543 f.2 ra

Omnes, qui nunc in carnisprivio corrupti consumpti sunt
STEPHANUS WIRTENBERGER OESA – Clm 8368 f.1 r
JOHANNES MILITIUS – Prag. UB IX. D. 5 f.307 ra

**Recte tribus septimanis** adventum Domini celebramus
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 294 f.2 vb

**Refulsit sol in clipeos** (1. Macc. 6, 39) [de apostolis]
Clipei apostoli propter fidem Trinitatis
– Clm 7965 f.26

**Regem Dominum exercituum vidi oculis meis** (Is. 6, 3) [de s. Andrea]
Quoniam beatus Andreas venit ad videndum Salvatorem et apud eum mansit uno die
BERTRANDUS DE TURRE OM – Neapel, Naz. VIII. A. 36 f.46 vb

**Regem venturum Dominum** [in adventu]
Quia adventum ingressi
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 1896 f.53

**Regi similia passus est → Simili poena**

**Regina Sabba, quae venit a finibus terrae,** sicut veritas ipsa testatur, audire sapientiam Salomonis experta divitiarum eius magnitudine [de apostolis]
HIERONYMUS ARETINUS – Nürnberg, StB Cent. V. 82 f.53 ra

**Regnavit rex et sapiens erit** (Jer. 23, 5) [in adventu]
In verbo proposito sanctus Jeremias Spiritu Sancto repletus Christum in carne venientem describit
– Klagenfurt, Bischöfl. Bibl. XXX. c. 8 f.1 ra
Majus infortunium, quod possit accidere alicui curiae est, quod sit liberata de malo domino
– Paris, Nat. lat. 3740 f.6 v
Praesidentia potestatis; Jer. 23. et sapiens erit: intelligentia veritatis
– Charleville 31 f.136 ra
Secundum philosophum in libro Pol. III. Inter alias virtutes regum et aliorum debet habere liberalitatem et magnificentiam
NICOLAUS DE ASCULO OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 125 f.4 vb
Tria occurrunt. Considera primo, quis sit rex
– Cambridge, Trinity Coll. B. 14. 48 f.104 va

Ubi humilitas, ibi sapientia. Dicit Tullius in veteri rhetorica: Quid eloquentia sine sapientia
– Poitiers 98 f.45 vb

**Relatu didici,** quod aliquando delectabilia aptatis [Prolog. ad sermones dominicales]
– Oxford, Trinity Coll. 42

**Relictis omnibus secuti sunt eum** (Luc. 5, 11) [de s. Andrea, de apostolis, in capite jejunii]

Commendatur hic conversio beati Andreae ab universalitate. Nam primo reliquit sua
JOHANNES DOMINICI OP – Vat. Barb. 425 f.145 r; S. Florian 395 f.1 rb etc.

(Matth. IV.) et legitur pro hodierna die pro evangelicali officio. Aristoteles in libro de animalibus dicit: Gallina vel perdix cum fovet pullas
«THESAURUS NOVUS» – Stuttgart, LB theol. oct. 187 f.1 r (*FL 84*)

Gregorius in homelia: Audistis fratres
– Prag, Kapitel F. LXX

Haec est conclusio totius evangelii, in quo habetur perfectio totius vitae
– Wien, Nat. 1746 f.193 r

Hic notantur duo de sancto Andrea et ceteris apostolis, scil. quod reliquerunt omnia et secuti sunt Dominum
– Clm 11037 f.120 ra

In hoc quod sancti apostoli omnia propter Christum reliquerunt, unde Petrus dicit: Ecce nos reliquimus omnia
– Arras 251 f.72 r

In hodierno evangelio audivimus, quemadmodum gloriosus Andreas apostolus ad unam Christi vocationem
DIONYSIUS CARTHUSIANUS – Opp. t. 31. (1906) p. 15

Ista verba dicta sunt de apostolis, qui omnia propter Christum reliquerunt
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Ed. Mainz 1612; multae Edd.

Legitur in vita philosophorum, quod Plato fuit interrogatus qualium urbium fugienda esset habitatus
– Breslau, UB I. Q. 321 f.1

Licet ad commendationem sanctae paupertatis possit sufficere, quod hominem replet virtutibus
NICOLAUS DE BLONY – Ed. Straßburg 1498
(Surge et invoca Dominum Deum (Jon. 1, 6))

Naturale est, quod filius
GUIZARDUS PAPIENSIS – Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 294

Ostenditur hic perfectio vitae apostolicae in duobus, in temporalium abdicatione, ibi: Relictis omnibus
– Neapel, Naz. VIII. A. 20 f.180 rb

Relictis omnibus scil. retrahentibus, retardantibus, retinentibus secuti sunt eum. Retrahentes sunt divitiae temporales
– Innsbruck, UB 382 f.11 ra

Sciendum est, quod sanctus Andreas ante ceteros apostolos secutus est Christum tripliciter, primo celeriter
– Prag, UB I. A. 28 f.417 rb

Secundum istud . . super istud Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, non sufficit tantum terrena relinquere
– Uppsala, UB C 411

Verba ista leguntur in fine istius evangelii: Cum turbae multae irruerunt, ut audirent Jesum . ., et dicuntur de beato Petro et de beato Johanne et de beato Jacobo
Nicolaus de Aquaevilla OM – Paris, Arsenal 531 f.6 rb (*IL 41*) (*FL 58*)

Videmus quod sol naturaliter, antequam ad orientem ponit accedere, locum occidentalem nititur deserere
– Troyes 1368 f.137 vb

(Illi continuo) **Relictis retibus secuti sunt eum** (Matth. 4, 22) [de s. Andrea]

Ad litteram dicta sunt de beato Petro et Andrea
Johannes Quidort OP – Kremsmünster 83 f.130 (*IL 35*)

Apostoli nos docent in his verbis, quod debemus Domino continuo oboedire, ibi: At illi continuo . . quod debemus facere
Aldobrandinus de Cavalcantibus OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.193 v; Ed. Paris 1578 (*IL 3a*)

Attende, o homo, sanctum Andream
– Trier, StB 295/1968 f.25

Bona gens, quando redeo ad meipsum, valde deterreor de verbo quod hodie audimus
Stephanus Langton – Arras 222 f.106 rb (*IL 69*) (*FL 82*)

Carissimi, exempla et gesta sanctorum, quorum nomina scripta sunt in libro vitae, qualiter pervenerunt ad regna caelestia
– Graz, UB 643 f.1 ra

Christus ait discipulis suis: Vos estis lux mundi (Matth. 5, 14). Videmus autem de ista luce materiali, quod derivatur a sole
– Basel, UB A. VII. 33 f.1

Circa vocationem istorum apostolorum debemus considerare principaliter tria. Primum oboedientiae praeparatio
– Basel, UB A. V. 34 f.172 ra

Describitur hic conversio apostolorum Petri et Andreae
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Vat. lat. 11444 f.13 v

Dicunt sancti doctores catholicae ecclesiae, quod Petrus et Andreas secuti sunt Dominum eum cognoscendo
– Clm 8236 f.187

et legitur hodierna die pro evangelicali officio. Aristoteles in libro de Animalibus dicit: Gallina
Ps. PETRUS DE PALUDE OP («Thesaurus novus») – Ed. 1487 (*FL 84*)

Ex his verbis ostenditur, quod conversio beati Andreae et beati Petri fuit velox
JOH. HEROLT (Discipulus) OP – Clm 2820 f.4 va etc., Edd. Nürnberg 1520 etc.

Expone evangelium. Si utiliter volumus gloriari, quod beatus Andreas noster sit dominus et patronus
– Wien, Nat. 1695

Festum beatissimi Andreae, omnium a Domino vocatorum apostolorum primi, sollemniter agimus
GABRIEL BIEL – Ed. 1510

Haec verba carissimi, sumpta sunt ex evangelio hodierno
THEODORUS BOLLICK OCarth – Düsseldorf, LB B 46

Haec verba dicuntur de sancto Andrea et Petro, quos Dominus vocavit ad gloriam apostolatus, in qua tria tanguntur
– Clm 3552 f.121 ra; 16442 f.1 ra

Hic commendatur beatus Andreas
– Clm 9588 f.7 ra

Hic describitur Petri et Andreae conversio, quia fuit festina
– Toulouse 335 f.244 vb
→ Ex his verbis ostenditur

His verbis ostenditur, quod conversio beati Andreae et beati Petri, illorum duorum fratrum, fuit velox, quod continue ad vocem unius jussionis . . secuti sunt Dominum
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Kiel, UB 72 f.38
→ Ex his verbis ostenditur

Hoc evangelium legitur in die sancti Andreae, quia ipse cum fratre suo Petro relictis omnibus secuti sunt Christum
NICOLAUS DE GORRAM (?) (Postilla) – Clm 12709 f.2 ra

Hoc verbum dicitur de sancto Andrea et Petro, quos Dominus vocavit ad gloriam apostolatus, in qua tria tanguntur, de quibus sanctus Andreas commendatur. Primum est inflamatio mentalis devotionis
– Clm 3552 f.121 ra

Hodie de beato Andrea, cuius festum agimus, beatus Ambrosius ubi supra reddit
– Clm 12295

In beato Andrea ostenduntur tria principaliter per verba ista, primo oboedientiae promptitudo
– S. Gallen 1030 → Juxta vocationem

In evangelio Matthaei hodierno. In sermone patet de istis piscatoribus, quomodo conversi fuerint
Adamus Picard de la Vacherie OP – Paris, Nat. lat. 14947 f.24; 15005 f.147

In his verbis commendatur beatus Andreas a quattuor, quae sunt oboedientiae voluntas
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 f.139 rb

In his verbis commendatur perfectio apostolorum Petri et Andreae, quae in duobus consistit, in vera mundi desertione
– Graz, UB 176 f.222 va

In his verbis docet nos apostolus tria suo exemplo. Debemus enim Deo continuo oboedire
Ps. Thomas de Aquino – Wilhering 97 f.33 rb

In his verbis notantur tria in beato Andrea, quae debent esse in nobis exemplo eius
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 f.139 va (*FL 46*)

In hoc evangelio agitur de Domini clementia et beati Andreae oboedientia. Primo in eo, quod Dominus eum vidit
– Clm 7963 f.69 r; Basel, UB A. V. 34 f.173 vb

In hoc evangelio hii duo apostoli, Petrus et Andreas, dant nobis duplex exemplum salutis nostrae. Primum est de relinquendo malum
– Neapel, Naz. VIII. A. 18

In praesenti evangelio docemur ex beatorum apostolorum Petri et Andreae exemplo, quomodo ad vitam aeternam debeamus pervenire
«Paratus» – Ed. Hagenau 1500 etc. (*FL 63*)

In sermone patet → In evangelio Matthaei

In verbis istis duo sunt notanda, primo quae sunt relinquenda, secundo quomodo Christum debemus sequi
– Paris, Nat. lat. 16496 f.75

In verbis praemissis tria tanguntur, scil. status condicionis, conversionis, conversationis
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 615 f.101 r

In verbis propositis notantur duo, scil. apostolorum et omnis creaturae respectu Creatoris imperfecta
– S. Gallen 616 f.99 rb

In verbo isto describitur conversio apostolorum Andreae et Petri et commendantur quantum ad tria, quantum ad perfectam promptitudinem animi
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.143 v etc. (*IL 38*) (*FL 55*)

Ita scribitur in evangelio hodierno secundum Matthaeum, quod legitur de beato Andrea et Petro, quos Dominus vocavit ad gloriam
JACOBUS DE VILLACO – Clm 4647 f.175 etc.
GOTSVITUS – Lüneburg, Ratsbücherei 4° 16 f.1 ra

Juxta vocationem apostolorum istorum in verbis istis debemus tria principaliter considerare. Primum est oboedientiae promptitudo
– Prag, UB VII. G. 3 f.91 vb → In beoto Andrea ostenduntur tria

Magister i. libr. VII. de Proprietatibus rerum dicit. quod sol habet virtutem attractivam
Ps. PETRUS DE PALUDE OP («Thesaurus novus») – Ed. 1487 (*FL 84*)

Matthaeus scribit hodie in evangelio, quod cum Jesus primo ambularet juxta mare
– Clm 3252

Natura impellit, ratio dictat et inducit . . quod relinquatur id, quod est minus
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Florenz, Naz. J. I. 41 f.3 vb etc.

Non solum provocat et aedificat invitatio Domini sed etiam oboedientiae servi, qui hic commendantur ex tribus
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Paris, Nat. lat. 15934 f.4 r; Madrid, Bibl. Central del Noviciado 71 (*FL 34*)

Nos legimus, quod quidam sanctus eremita rogavit Dominum frequenter
– Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 365

Nota, quod Dominus promittit IV sequentibus se. 1° internam claritatem . . 2 judiciariam potestatem
– Bremen, SB b.101 f.38 ra

Nota, quod quidam sequuntur mundum, quidam carnem, quidam diabolum, quidam Christum. Primos ducit vanitas, secundos voluptas
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 2° 205 f.93 ra

Notantur tria, promptitudo oboedientiae
– Oxford, Bodl. 25 p. 438 (*FL 97*)
→ In verbo isto describitur conversio apostolorum → In beato Andrea

Oboedientia beati Andreae et Simonis fratris sui in verbis propositis tripliciter commendatur. Oboedivit enim celeriter
Petrus Berengarius OP – Bordeaux 297 f.5 rb (*FL 65*)

Primo laudes beati Andreae prosequimur
– Oxford, Bodl. e Museo 82 f.82 v

Pro introductione nota, quod in sacra scriptura quadruplex reperio rete
Michael Lochmair (Sermones de Sanctis) – Ed. Hagenau 1516

Quidam dicunt: Frequenter praedicatur nobis et nescimus, quod praedicatur
Hieronymus de Salzburg (Rustilogus de Sanctis) – Clm 3121 f.2 r etc.
Henricus de Hassia – München, UB 64 f.171 ra

Si autem diceretur, quomodo agendo iste sanctus vel ista virgo vel ille martyr ad regnum caeleste pervenisset
Flores apostolorum – Graz, UB 855

Sic scribitur Matth. → Hodie de beato Andrea

Sicut dicit Hieronymus, tres sunt species justitiae, per quas regni caelestis possessio intratur, prima pudicitia
– Brüssel, B. Royale II. 1132 f.80 va

Solet dici vulgariter: Qui habet Deum habet totum
– Toulouse 315 f.425 r

Tangitur status condicionis primitivae piscatoris, confessionis perfectae professoris, conversionis honestae apostolorum
Johannes Vincellensis (Juncellensis, de Joncels) (Vademecum) – Clm 11458 etc., Ed. Hain 9431/2

Tria docent nos hic isti apostoli exemplo suo. Primum continuo Deo oboedire
Ps. Thomas de Aquino – Clm 22306 f.95 rb etc.; Edd. Paris 1578 p.370 etc.

Veniente luce diei, fratres in Christo dilectissimi
Michael Durazzinus – Ed. Florenz 1490

Verba ista leguntur in evangelio beati Matthaei X. de beato Petro et Andrea, quod modo recitatum est. In quibus secundum sensum historicum et allegoricum describitur apostolica vocatio
– Neapel, Naz. VIII. A. 32 f.1 r

Verba ista sunt
– Paris, Ars. 391

Verba proposita lecta sunt hodie ad laudem et honorem beati Andreae
– Graz, UB 705; Zwettl 148

Verba, quae audistis, huius evangelii facta sunt anno primo praedicationis Christi
– Graz, UB 647 f.217 ra

Verba sunt Christi, immo totius Trinitatis
– Paris, Ars. 785

Verbum istud sumitur de evangelio hodierno et est Matth. IV. et ante hoc dicitur: Venite post me
– Paris, Maz. 1048 f.28 va

Vulgariter dicitur: Sanus est, qui se mutat, et ideo beatus Andreas et alii apostoli sunt mutati
JOHANNES VINCELLENSIS – Oxford, New Coll. 89 f.178 v etc.; Ed. Hain 9431/2

**Reminiscentur et convertantur** ad Dominum universi fines terrae (Ps. 21, 28) [in principio quadragesimae]

Verba David prophetae proposita competunt tempori quadragesimali, quod est tempus conversionis
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Bamberg, SB theol. 2 f.76 va (*FL 3*)

**Replebitur majestate eius omnis terra** (Ps. 71, 19) [in adventu]

Quoniam favente Domino dominici est adventus celebrare sollemnia in primo capite, fratres mei, necesse est
– Clm 23991

**Respicite et levate capita vestra** → **Levate capita vestra**

**Reverendo in Christo patri** et domino, domino reverendo divina providentia [Prolog. in sermones]
ARMANDUS DE BELLOVISU OP – Clm 90

**Reverendo in Christo patri** ac domino, domino . . Alberto . . episcopo Posnaniansi [Prolog in sermones de tempore]
NICOLAUS LUCAS DE MAGNA COSMIN – Prag, Kapitel C. XXII

**Revertere, revertere Sunamitis** (Cant. 6, 12) [in capite jejunii]

Ad obtinendam Spiritus Sancti gratiam in principio jejunii salutemus virginem gloriosam
– Oxford, Bodl. 4 f.179 r

Carissimi, non obliviscitur misericors Deus
– Erlangen, UB 321 f.96 ra

Est allegoricus in verbis istis intellectus
– Bordeaux 283 f.110 v

Faciamus, sicut fecerunt filii Israel in exitu eorum de Aegypto. Praecepit enim Dominus eis exeuntibus de servitute pharaonis
– Nimes 42 f.95 v

His verbis anima miserabilis, quae recessit a Deo salutari suo in regionem dissimilitudinis admonetur ut redeat
– Toledo, Cat. fol. 10–14

Hoc verbum potest esse divinum vel angelicum ad animam peccatricem
– Vat. Ottob. lat. 268 f.42 rb

Quattuor sunt aversiones quibus miserabilis anima a Deo separatur
– Wien, Nat. 2164; Brit. Mus. 12. F. XV. f.147 rb

Quoniam isto tempore praecipue intendit ecclesia peccatores a Deo aversos
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Edd. Zwolle 1479 etc.

Sicut scribitur Eccle. III. Omnia tempus habent . . propter quod sicut ex humana perversitate
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Vat. Palat. 448 f.151
fr. JACOBUS OESA – Clm 7718 f.194; Clm 8347 f.134 ra

Sunamitis haec amantissimum et legitimum virum contempserat
– Paris, Nat. lat. 14934 f.27; nouv. acqu. 223 f.109

Vox ecclesiae ad synagogam, ut revertatur ad fidem catholicam vel vox Dei ad peccatricem animam
– Wien, Nat. lat. 1330

**Revertimini ad me** → **Convertimini ad me**

**Rex noster adveniet** → **Dominus judex noster**

**Rogatus multotiens** cum instantia, ut aliqua capabilia [Prolog. in Postillam super evangelia dominicalia]
PHILIPPUS DE MONTE CALERIO OM – Oxford, Bodl. Laud. misc. 281

**Rogatus pluries,** ut sermones quosdam, quos ad clerum Parisiensem latina lingua praedicaveram in volumen unum compingens [Prolog. in sermones]
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Ed. Paris 1518 (*IL 20*) (*FL 20*)

**Rogo vos et admoneo,** fratres carissimi, ut in isto legitimo et sacratissimo tempore [Prolog. in quadragesimale ex homiliis patrum compositum]
– Oxford, Bodl. 162

**Rorate caeli desuper** (Is. 45, 8) [in adventu]

Adventus Filii Dei, qui dicitur incarnatio tempore isto jam completus erat
– Frankfurt, UB Praed. 132

Caeli angeli, nubes prophetae, quorum utique nuntiaverunt incarnationem
– Troyes 1840 f.233 va

Caelorum renovatio Trinitatis operatio, quasi enim a caelis clam et subtiliter justus roratur
– Paris, Nat. lat. 3567 f.41

Carissimi, conceptus et ortus Filii Dei in mundum non solum fuit in Novo Testamento virginibus et pastoribus angelice nuntiatus ut patet ex evangelio
– Marseille 397 f.12 v

Christus justus Salvator noster angelicis adventibus
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.122 va (*FL 34*)

Colles aeterni patres antiqui ardentissime desiderabant Christum
– Köln, StArch. W 80 f.85 v

Cum descenderet ros super castra, descendebat pariter et manna (Num.11) Felix ista manna incarnationis filii Dei aeterni, consolationis verbi divini
PETRUS AUREOLI OM – Prag, UB IV. E. 6;Ed. 1507

Experimens nobis propheta desiderium patrum circa adventum Filii in mundum per assumptionem carnis
– Vat. Burghes. 117 f.22 va

Fere nulla syllaba est in Veteri Testamento
– Bordeaux 283 f.5 v (*IL 74c*)

Haec sunt verba patrum in lymbo ad tres personas divinas signatos per caelos. Rorate caeli . . et hoc ratione figurae
– Brit. Mus. Arundel 417 f.48 ra; Leipzig UB 484

Haec verba duobus modis considerari possunt → Verba duobus modis
– Paris, Nat. lat. 12423 f.32

Hic notantur tres adventus Christi, ibi: adventus ad carnem: aperietur terra
– Angers 253 f.9 vb

His verbis Isaias antiquorum patrum exprimit desiderium, in quibus tres continentur petitiones
– Assisi 470 f.332 rb

His verbis propheta petit adventum Filii in oratione
– Paris, Nat. lat. 3574 f.15; nouv. acqu. 280 f.45

Incarnationis sacramentum prosequens Isaias non tantum prosequitur ea, quae sunt de substantia sacramenti sed etiam appenditia
– Arras 1067 f.2 ra; Soissons 137 f.111

Isaias Christi adventum in carne ardenter desiderans propter quod dixerat: Utinam disrumperes caelos
– Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.53 ra

Iste introitus sumitur ex Is. XLV. In quibus verbis ponitur desiderium et petitio beneficii
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.52 vb (*FL 74*)

Juxta praemissum modum in principio huius operis non solum agendum est de dominicis diebus
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.52 ra (*FL 74*)

Juxta quattuor clausulas huius praeclari
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 (*IL 9*)

Omnis generatio est tanto commendabilior, quanto est in ea pater nobilior
– Vat. Burghes. 70 f.22 rb

Petit propheta in persona humani generis adventum Filii Dei insinuando a quibus petat
– Perugia 1226 f.259 ra

Petitur Christus ut supernaturale beneficium: Rorate caeli desuper. Supernaturalis causa huius beneficii
– Brit. Mus. Arundel 417 f.48 va

Pluribus modis Isaias et figuris adventum Filii Dei nobis significaverat
– Paris, Nat. lat. 3570 f.50; 13582 f.94

Prima dominica adventus respicit adventum Domini in carnem, secunda ad judicium, haec tertia respicit adventum Domini in mentem
– Arras 759 f.83 va
(Fluat ut ros eloquium meum (Deut. 32, 2))

Quando in aliqua terra fuit longa siccitas magna
JACOBUS DE LOSANNA (?) – Bordeaux 282 f.6 v; Avignon 601 f.87 (*IL 29*) (cf. *IL 74c*) (*FL 35*)

Quid rorem postulas, si non receptacula paras? Para vellus, para concham
– Paris, Nat. lat. 10694 f.55 r

Quoniam nuntiata est nativitas Filii Dei in virgine
– Terni 29 f.171

Ros de caelo descendit in terram
RICARDUS DE S. VICTORE – Ed. PL 177, 716

Salvatoris incarnationis sacramentum → Incarnationis sacramentum

Sancta mater ecclesia his diebus prophetarum recitat suspiria
STEPHANUS LANGTON – Oxford, Magd. Coll. 168 f.67 v (*IL 69*) (*FL 82*)

Sanctorum patrum desiderium exprimit Isaias his verbis, in quibus tres petitiones continentur, in quibus Christus petitur cuius desideratur adventus
– Paris, Nat. lat. 2909 f.225 v

Sicut ros occultus incognitus descendit in terram, ita Filius Dei in uterum virginis
– Oxford, Bodl. Hatton 101 p. 454 a

Urbanissimus prophetarum Isaias, fratres carissimi, primum adventum in carne desiderans
– Troyes 1535 f.112 r

Ut sancti patres testantur triplicem caelestis regis adventum sacra scriptura nobis eloquitur
ALANUS AB INSULIS OCist. – Ed. PL 210, 214 (*IL 3*)

Verba duobus modis considerari possunt, allegorice et tropologice. In his verbis Spiritus Sanctus primum adventum necnon et secundum denuntiat
ODO DE CASTRO RADULPHI – Troyes 271 f.23 va (*IL 49*) (*FL 62*)
→ Haec verba duobus modis

Vox est fidelis synagogae promissum Christi adventum desiderantis
– Zwettl 386 f.45

Vox ista est sanctae Trinitatis seipsam exhortantis
– Avignon 591 f.121 v (*IL 74 a*)

**Ruth sequens messorum vestigia** (Ruth 2,7) [Prolog. in Postillam super evangelia quadragesimalia]
PHILIPPUS A MONTE CALERIO OM – Ed. Mailand 1498 (Hain 11594)

**Saccum consui super cutem meam** (Job 16, 16) [in capite jejunii]

In verbis istis proponitur nobis beatus Job in exemplum poenitentiae quantum ad tria, quae poenitentiam integrant
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.189 r (*IL 38*) (*FL 55*)

Sicut artifex(?) exemplar et regula proponitur ad rectius operandum
– Toulouse 329 f.119 ra

**Sacerdotes tui induantur justitiam** (Ps. 131, 9)

Fatuus et idiota indigens magis doceri quam docere [Prolog. in sermones]
THOMAS AGNELLI OP – Oxford, Bodl. Laud. misc. 71

**Sacram scripturam** ex aliqua sui parte congruit [Prolog.]
– Danzig, Marien Q. 152 f.149

**Salvasti de necessitatibus animam meam** (Ps. 30, 8) [de s. Andrea]
Prov. XVII(,17) dicitur: Omni tempore diligit, qui amicus est, et mihi agnoscitur verus amicus
ARMANDUS DE BELLOVISU OP – Vat. Burghes. 341 f.157 r; Clm 26652

**Salvator eius ut lampas accendatur** (Is. 62, 1)
Pro verborum istorum introductione brevi
HENRICUS DE OYTA – Vat. Pal. 475 f.5 v (*IL 24*)

**Salvatorem exspectamus Dominum** (Phil. 3, 20) [in adventu]
Aliter exspectat conventus monachorum abbatem suum, aliter familia dominum
GUILELMUS DE SACCOVILLA – Paris, Nat. lat. 14962 f.107; 16495 f.85 rb
Aqua frigida animae sitienti est nuntius bonus de terra longinqua (Prov. 25, 25), sed inter plures nuntios ille melior est . . Simili modo vobis cum agitur
– Cambridge, Jesus Coll. Q. B. 17 f.64 v
Beatus Bernhardus in I. parte sermonis de adventu Domini sic dicit: Sicut ad operandam salutem
– Clm 8966 f.9 v
Beatus Bernhardus sup. Cant. dicit, ne mundi gloria
– Clm 8966 f.1 v
Carissimi, beatus Bernhardus . . in suis dictis triplici modo miserabiliter laboramus
– Clm 8966 f.5 r
Circa materiam de Salvatore potest dici, quod Salvator noster est actor
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.1 vb
Consuetudo est, quod quando sponsus diligens et dilectus peregre profectus est
– Vorau 406 f.36 ra etc.
Dicitur Prov. X(,28) Exspectatio justorum laetitia
ALBERTINUS A CREMONA OESA – Rom, Angel. 442 f.2 v; Cremona 29
→ Scriptum est, quia exspectatio justorum
Haec sunt verba apostoli Phil. III. circa quae quattuor ibi notanda, scil. qui sunt, qui exspectant
– Troyes 1776 f.3 ra
Hic ostendit apostolus desiderium exspectantium adventum Christi ad judicium
– Paris, Nat. lat. 10473 f.109

In hoc verbo sunt tria consideranda. Primum quis est iste exspectatus, cum dicitur: Salvatorem. Iste enim est Salvator primo salvans nos ab infirmitate culpae
– Paris, Nat. lat. 3565 f.121 vb

Nota, quod septem hominum genera sunt
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 f.21 vb (*FL 93*) (*IL 74b*)

Proposita verba sunt beati Pauli apostoli, qui admodum praecursoris praecucurrit dicere nobis et insinuare adventum DNJCi
– Neapel, Naz. VIII. A. 37 (series IV.)

Quidam exspectant in tribulatione, quidam in morte et agone, quidam in extrema resurrectione
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 205

Sacrosancti dies, quos ex antiqua canonum et patrum auctoritate in psalmis et hymnis et jejuniis annua celebramus observantia
Gaufridus S. Theodorici – Paris, Nat. lat. 3563 f.7 etc.

Scriptum est, quia exspectatio justorum laetitia (Prov. 10, 28)
Stephanus de Tornaco – Paris, Arsenal 400 f.43 ra
Petrus Blesensis OSB – Ed. PL 207, 568
→ Dicitur Prov. X, 28

Sicut dicitur communiter, quod qui bene exspectat, non nimis expectat. Et ideo dicit Isidorus de Summo bono
fr. Johannes de Abbatisvilla – Paris, Nat. lat. 14899 f.123 va

Sicut operatione Spiritus Sancti beata virgo Maria concepit et peperit Salvatorem
– Siguenza, Cat. 35 f.7 v

Tempus nostrae visitationis, quod ante
– Paris, Ars. 400 f.43; Auxerre 37 f.1

Tria sunt, quae salutem nostram inchoant, provehunt et continuant, videl. spes fides et caritas
Bernhardus Papiensis – Oxford. Bodl. Can. Patr. 69 f.3 r

Ut vulgare proverbium reputat absurdum modicum prandium et diu exspectatum
– Paris, Nat. lat. 3554 f.26 v; 14962 f.104
→ Vulgare proverbium reputat → Vulgariter dicitur

Vere exspectatio justorum laetitia (Prov. 10, 28), exspectantium beatam spem
Guerricus de Igni OCist. – Ed. PL 185, 11
→ Dicitur Prov. 10, 28
→ Scriptum est, quia exspectatio justorum

Videns apostolus, quod adventus dominicus in januis est
THOMAS BRITO – Paris, Nat. lat. 18183 f.1; Maz. 1028 (*IL 71*) (*FL 85*)
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Vat. lat. 812 f.423 v (*IL 20*) (*FL 20*)
Vulgare proverbium reputat absurdum modicum prandium diu exspectatum
GUILELMUS DE SACCOVILLA OP – Paris, Nat. lat. 16495 f.80 rb
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 247 f.183 r (*IL 29*) (*FL 35*)
Vulgariter dicitur reputat modicum → Vulgare proverbium

**Sancti per fidem vicerunt regna** (Hebr. 11, 33) [Prolog. ad sermones de Sanctis]
Sicut in radice arboris ulla apparet pulchritudinis species
– Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 353

**Sanctificate bellum,** suscitate robustos (Joel 3, 9) [in capite jejunii]
Nunc est tempus pugnae
– Amiens 284 f.52 rb

**Sanctificate jejunium** (Joel 1, 14) [in principio quadragesimae]
Cassianus in collatione abbatis Theodorici III. dicit: Tria sunt omnia, quae in hoc mundo sunt, idest bonum
JACOBUS FOURNIER OCist (Benedictus XII.) – Vat. lat. 4006 f.355 rb
Circa verbum istud notari potest multiforme jejunium
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698
Cum secundum Ambros. ab effectu nomen trahat opus
– Paris, Nat. lat. 16483 f.69 va
Dicit Gregorius: Sanctificare jejunium est adjunctis aliis bonis dignam Deo abstinentiam carnis ostendere
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist. – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)
Id, quod plus valet ad bene operandum est modus
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14966 P. II f.32 va (*IL 29*) (*FL 35*)
In agricultura tria attenduntur. Primum ut ager purgatus a spinis
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15959 f.406 va (*IL 19*) (*FL 19*)
In capite sacri jejunii proponitur nobis doctrina de sanctificatione jejunii
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.165 rb (*FL 34*)
In principio jejunii conveniens est de jejunio praedicare, ut peccatores confortentur ad jejunandum
– Clm 28642 f.96 ra

Joel I. et in epistola occurrentis feriae → Quia a paradisi gaudiis → Ut inquit devotus Hugo

Istud verbum scribitur in Joele
– Paris, Nat. lat. 15952 f.114 vb

Multi solent quaerere, utrum jejunium et castigatio corporis sint opera meritoria
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Stuttgart, LB theol. fol. 159 f.161 ra etc. (*IL 12*) (*FL 14*)

Nullum opus est virtuosum nec laude dignum sine modo debito
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 15962 f.27 va etc.; Ed. Paris 1530 (*IL 29*) (*FL 35*)

Pauca verba, Domini tamen verba, sed multa in se continent verba
– S. Omer 175 f.121 r

Quia a paradisi gaudiis por gulam cecidimus
– Neapel, Naz. VIII. A. 11 f.238 ra
(Vade ad populum et sanctifica illum (Exod. 19, 10))

Quia advenerunt dies poenitentiae, idcirco nunc instantius mitti debent praedicatores
– Vat. Burghes. 23 f.152 va

Quoniam virtus est circa difficile et arduum
– Neapel, Naz. VIII. A. 30. f.237 va

Septem sunt, quae jejunium sanctificant. Primum est humiliatio
– Paris, Nat. lat. 16502 f.20 v

Si volumus nostrum jejunium sanctificare, quattuor nobis sunt necessaria. Primum est peccatorum confessio
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 213

Sicut non est aurum quidquid lucet nec farina quidquid albet, ita nec sanctus est
NICOLAUS DE BIARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.74 ra etc. (*IL 42*) (*FL 59*)
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.66 vb (*FL 60*)

Ut inquit devotus Hugo de S. Victore in compendio philosophiae lib. I. cap. II. Concupiscentia est immoderatus appetitus sensualitatis
«ROSARIUM» – Ed. Hagenau 1503

**Sanctorum festa praecipua** patrum sanxit auctoritas [in vig. s. Andreae] BERNHARDUS CLAREVALL. OCist. – Ed. PL 183, 501

**Sanctus Andreas in cruce** suspenditur et ibi biduo vivens et orans moritur UDALRICUS GRISEY DE LILIENFELD OCist. – Clm 2436; 12691 f.93 va etc.

**Sanctus Andreas post ascensionem** Domini apud Scotiam praedicavit et Matthaeus similiter apud Mirmidonam
JOHANNES DE MALLIACO OP – Basel UB B. X. 25 f.5 rb

**Sapientia filiis suis vitam inspiravit** (Eccli. 4, 12) [de apostolis]
Secundum philosophum II. libr. Ethic. Tria habent filii a parentibus: Esse, nutrimentum et disciplinam
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.181 ra (*FL 60*)

**Sapientia Patris et ipsa Veritas Dei,** scil. Filius [Prolog. i. Sermones]
JOHANNES DE DABERGOZ – Hamburg, S u. UB Petri 17

**Sapientiam sanctorum narrant populi** (Eccli. 44, 15)
Quando de sanctis praedicatur, circa duo debet versari praedicatio, circa exempla sanctitatis [Prolog. in sermones de Sanctis]
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Clm 9617 f.61 ra etc.

**Scientes quia jam hora est → Hora est**

**Scimus, quoniam diligentibus Deum . .** (Rom. 8, 28) [de apostolis]
Augustinus: Primum medicamentum est animae aegrotanti plena et perfecta dilectio
– Clm 5925 f.93 r
Bene ait Ezechiel loquens de Christo: Erunt fructus eius → Legitur in Ez. XLVII.
Etiam aliena mala et aliena bona prosunt diligentibus Deum
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.19 etc. (*IL 8*)
Ezechiel loquens sub figura → Legitur in Ez. XLVII.
Hic notatur excellentia dilectionis
– Freiburg (Schweiz) OFM Conv. Ms 117 f.140 vb
Legitur in Ez. XLVII(,12) Erunt fructus in cibum . . Fructus sunt bona opera, folia sermo Domini
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.283 rb (*IL 69*) (*FL 82*)
Magna est sapientia scire hoc
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.8 vb (*FL 22*)
Magnum gaudium est fratres, in ecclesia, quotiens unius vel duorum aut trium sanctorum festivitas agitur
– Clm 7623 f.13

Quattuor hic apostolus, fratres mei, dicit. Primo siquidem dicit omnia electis in bonum cooperari
RADULPHUS ARDENS – Ed. PL 155, 1498 (*FL 73*)

Sciendum est ergo fratres carissimi, quia omnia quaecumque fecerimus – Oxford, Balliol. Coll. 240 f.118 vb

Scitis, fratres mei dilectissimi, quia ad hoc omnis scriptura sancta dirigit intentionem
ADAMUS SCOTUS OPraem. – PL 198, 107

Unde cor eius indurabitur (Job 41, 15). In incude enim vasa formantur – Grenoble 290 f.123 v

Ut ait Ezech. loquens de Christo: Erunt fructus eius in cibum . . Arbor vitae est Christus, cuius fructus cibus est
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 16463 f.50 va (*IL 69*) (*FL 82*)
→ Legitur in Ez. XLVII. Erunt fructus

**Scindite corda vestra** (Joel 2, 13) [in capite jejunii]

Cor humanum multis modis scinditur, quando in diversa distrahitur
ALANUS AB INSULIS OCist. – Clm 17458 etc. (*IL 3*)

Nota, quod hoc tempore debemus cor nostrum primum scindere per confessionem
– Clm 28642 f.95 vb

Quia tempus poenitentiae nostrae incipiamus, propheta ad veram poenitentiam in verbo proposito, quod hodie legitur, nos hortatur
– Graz, UB 176 f.145 va

Quia tribus modis Deum offendimus
– Clm 7965 f.11 r

**Scire et intelligere debemus,** fratres carissimi, quod beatus Paulus revelat dicens: Templum Dei vivi estis . . In singulis itaque justis [de apostolis]
– Oxford, Balliol. 240 f.119 ra

**Scitote, quia prope est regnum Dei** (Luc. 21, 31) [in adventu]

Carissimi, genus humanum fuit satis prope finem suum, si fuisset et semper stetisset in primo statu
– Angers 401 f.78 ra

Carissimi patres, dicit Aristoteles in (libro) de caelo et mundo, quod omnes homines Deo locum sursum attribuunt
– Würzburg, Conv. OFM 119 f.69 r

Carissimi, sicut apostolica praedicatio nos informat, unusquisque propriam mercedem accipiet
JOHANNES LANGLEY – Toulouse 342 f.79 v

Ex verbo proposito accipere possumus et distinguere tria, ex quibus doctor sacri eloquii redditur amabilis
– Vat. Arch. S. Petri D. 213 f.398

Non mirum si prope sit claustralibus qui sponte crucem assumptam portant
– Clm 7692 f.2 v

Nota, quod quattuor sunt valde prope, gratiae largitas in mundo
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.5 rb etc. (*FL 12*)

Quod percipiunt oboedientes, bene operantes, poenitentiam agentes
«TETRALOGUS» – Troyes 1913 (*FL 83*)

Quoniam in adventu summi regis . . omnium mundani jubentur
– Assisi 495 f.1 v

Secundum doctrinam philosophi de ratione eorum, quae sunt ad finem, sunt duo
JACOBUS DE PASSAVANTIBUS OP – Clm 13580 f.5 ra

Secundum sententiam beati Job (7, 1) Militia est vita hominis
– Bordeaux 282 f.134 v

Sicut ex sacrorum eloquiorum et sanctorum patrum traditione docemur
PETRUS DE ALLIACO – Ed. Straßburg 1490

Verba ista sive accipiantur de regno Dei, quod adventum Filii Dei vocamus
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 40 b

**Scribere me aliquid** devotio jubet et prohibet occupatio
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist. – PL 183, 55

**Scripsit Ezechias** epistolas ad Ephraim [Prolog. in sermones de epistolis]
BERTRANDUS DE TURRE OM – Multa Mss. Ed. Paris 1521 (*IL 9*) (*FL 7*)

**Scrutemur vias nostras** (Tren. 3, 40) [in principio quadragesimae]

Pensanda est fratres mei, prophetae mira prudentia
PETRUS PICTAVIENS – Paris, Nat. lat. 14593 f.135 v, 308 v (*IL 56*)

Quia fideles Christi hodie incipiunt poenitentiam, ostendit propheta, quae sint necessaria poenitentibus
GUILELMUS PERALDUS(?) – Siena F. X. 6 f.62 va (*FL 27*)

Verba(?) se inter potentiores connumerantis et eos ad poenitentiam exhortantis
fr. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.194 r (*FL 86*)

Vigilemus carissimi, vigilemus, quia nescimus diem neque horam. Nescimus extremae diem inimicae, scil. mortis, vel horam in die
ODO DE SOISSONS – Cambrai 561 (*IL 52*)

**Secundum nomen tuum Deus** (Ps. 47, 1)
Humanae voluntati intantum insertus est appetitus honoris
– Assisi 474 f.23

**Secundum philosophi sententiam** ut aperte patet I. Phys. de anima ex his quae nobis manifeste nota sunt [Prolog. in sermones de adventu et quadragesima]
MICHAEL DE MEDIOLANO OM – Ed. Venedig 1487

**Secuti sunt eum → Relictis omnibus → Relictis retibus**

**Sedit in cinere** (Jon. 3, 6)
Hodie, fratres dilectissimi, incipit tempus decimae, quo unusquisque decimam debet domino suo [in capite jejunii]
TERNARIUS DE HEBRATZFELDEN («Rapularius») – Clm 18313 f.2 ra

**Sedit populus manducare** et bibere (Exod. 32, 6; 1. Cor. 10, 7) [in capite jejunii]
et originaliter Exod. XXXII. sumptum est et hodie in ecclesia Dei impletur, quia hodie homines comedunt
– Colmar, Bibl. Consist. 1951 f.1 ra
Verbum istud scriptum est I. Cor. X.
– Göttweig 78; Danzig Marien F. 287 f.1

**Semper nos dilectissimi,** sapienter et juste vivere decet [in capite jejunii]
– Wien, Nat. 1369 f.95 ra

**Sententia est vera** et per philosophos approbata: Voluntatem nostram [Prolog. in sermones de tempore]
MICHAEL DE MEDIOL. OM – Mailand, Ambros. E 63 inf. f.2 ra

**Septies in die laudem dixi tibi** (Ps. 118, 164) [Prolog. ad Pater noster]
JOHANNES WALDEBY OESA – Oxford, Bodl. Laud. misc. 296 f.1 r

**Sequor si quomodo comprehendam** (Phil. 3, 12) [de s. Andrea]
Ex verbis apostoli ad laudem apostoli tria possumus trahere, primo vestigium, quod sequebatur
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.277 rb (*FL 34*)
In verbis ultimo propositis
– Reims 587 f.155
Non immerito apostoli verbum coapostolo eius Andreae appropriatur
– Paris, Nat. lat. 15934 f.4 v
Quid est Christum sequi nisi profectus perfectionis
– Troyes 1402 f.3 r
Sapiens Eccle. II(,12) movet talem quaestionem: Quis est homo ut sequi posset regem
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. lat. 6442 f.5 ra (*IL 29*) (*FL 35*)

**Servivit Jacob pro Rachel** (Gen. 29, 20) [de apostolo]
Sciendum, quod sub figura Jacobi
– Erlangen, UB 320 f.181 vb

**Si cibi corporalis reliquias** colligere jubemur, ne pereant [Prolog. in sermones dominicales]
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Florenz, Naz. J. II. 40 etc.

**Si contemptum et abdicationem,** etsi mundus ipse proclamat miseria [Prolog. in sermones quadragesimales]
mgr. BERTHOLDUS DE PISA OM – Ed. Mailand 1498

**Si derelinquat impius viam suam** (Is. 55, 7) [in capite jejunii]
Verba ista scripta sunt in Isaia et dicuntur ad instructionem et informationem poenitentium, quia hodie tempus poenitentiae
– Wilhering 36 f.59 v

**Si Deus pro nobis** . . (Rom. 8, 31) [de apostolis]
Quasi ullus vel quasi parvus aut nihil potest totus mundus
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.19 va (*FL 22*)

**Si devote celebramus adventum Domini** id facimus quod oportet
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist. – PL 183, 54

**Si moram fecerit,** exspecta eum (Abac. 2, 3) [in adventu]

Carissimi, quia antiqui patres nostri vehementer desiderabant adventum Salvatoris
– Klagenfurt, StudB Pap. 105 f.80 v

Dicitur vulgariter, (que) moult enui a qui atent, et ideo quia antiqui patres tamdiu Christum exspectaverunt
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.11 va (*IL 42*) (*FL 59*)

Dicitur (enim) vulgariter, quod animo desideranti nihil satis festinatur et ideo quia antiqui patres tamdiu Christum ferventi animo expectaverant
NICOLAUS DE BYARD OM – Clm 16028 f.1 r (*IL 42*) (*FL 59*)

Dominus volens expectantes eum in expectatione non deficere
– Salzburg, S. Peter a. V. 11

In his verbis describit propheta triplicem Domini adventum, scil. adventum in carne et in mente et in judicio
– Toulouse 322 f.91 vb

In verbis istis propheta loquitur quasi ad aegros expectantes suum medicum
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.197 vb (*IL 41*) (*FL 58*)

In verbis istis sanctus propheta consolatur nos
– Osseg LXI

Legitur in libr. Judic. (15, 19) Aperuit Dominus dentem molarem
– Paris, Nat. lat. 455 f.37 (*IL 74h*)

Nota, hic loquitur propheta quasi medicus → In verbis istis propheta loquitur

Propheta hic loquitur quasi ad incarceratos et prisones
PHILIPPUS CANCELLARIUS – Paris, Nat. lat. 3280 f.8 va (*FL 71*)

Quia antiqui patres tamdiu exspectaverunt, quod forte taedio aggravarentur, et misit Dominus prophetam Abacuc
JOHANNES KORZ (Contractus) – Prag, UB VIII. D. 2

Quoniam fratres carissimi, antiquitus sancti patres nostri ferventi desiderio
– Paris, Nat. lat. 3747 f.217

Tria sunt genera hominum affectuose expectantium dominum suum, scil. captivi et in adversitate positi
– Graz, UB 176 f.

Vulgariter dicitur: Bien atent qui par atent. et ideo Dominus volens expectantes eum in expectatione dicere
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.7 v etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Vulgariter dicitur, quod omne, quod est nimium vertitur in vitium
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 18081 f.37 rb etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

**Si mundus et rectus incesseris** (Job 8, 6) [in adventu]
Carissimi, inter alias virtutes hominum necessarias
OSWALDUS REINLEIN (Reindel) OESA – Clm 8362 f.2 ra

**Si quis diligit me, sermonem meum servabit** (Joh. 14, 23) [de apostolis]
Non se Deum diligere credat, qui saepe de eo non cogitat
PSEUDO-BONAVENTURA – Ed. 1481 etc.

**Si quis vult venire post me** (Matth. 16, 24; Luc. 9, 23) [de s. Andrea; de martyre]
Abneget primo aliena
– Paris, Nat. lat. 15696 f.196
Abneget semetipsum . . Exemplum in Daniele, in quo «nihil remansit virium»
ECKARDUS OP – Opp. IV (1956) p. 456
Ad sequendum Christum hic edocemur, ad quod tria exiguntur
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226
Audistis, fratres carissimi, quod Dominus dicit
– Clm 12664 f.139
Consuetum est, quod quilibet vult habere familiam . . Si enim dominus castus est et largus
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 373 f.198 (*IL 42*) (*FL 59*)
De ista materia hic tria proponuntur. Primum, quis est, qui beatum Andream ad ambulandum vocavit
JOHANNES DE MONTIACO OP – Paris, Nat. lat. 14562 f.222 rb
Dominus noster Jesus Christus, fratres carissimi, tam per se quam per ecclesiasticos doctores cotidie ad salutem suam convocat
– Paris, Nat. lat. 2570 f.166
Et quod non sit alia via, ostendit idem Dominus Matth. X. dicens: Qui non acceperit crucem suam et sequitur me non est me dignus
– Cambridge, Gonville and Caius 221/236 f.1 r
Huius evangelii lectio tria nobis observanda proponit, scil. propositionem
HONORIUS III. – Horoy. Bibl. Patr. ser. II, 340 (*FL 31*)

Ibi duo sunt consideranda. Primum est, quomodo conveniunt beato Andreae
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Laon 291 f.7 (*IL 41*) (*FL 58*)
→ In verbis istis duo sunt consideranda

In Act. Apost. legitur, quod Petro loquente
ODO DE CHERITON OCist. – Escorial II. o. 7 f.208 (*IL 50*)

In hac evangelica lectione hortatur Dominus ad imitandum suae passionis exemplum
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.218 ra (*IL 34*) (*FL 45*)

In hac lectione sub quadam necessitate tria proponuntur christiano, scil. abnegare seipsum
JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA – Paris, Nat. lat. 10696 f.219 ra (*IL 34*) (*FL 45*)

In his verbis vult Christus ut ipsum sequamur
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Edd. Mainz 1612 etc.

In verbis istis duo sunt consideranda. Primum est, quomodo conveniunt beato Andreae apostolo
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.187 vb etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

Invitatio est ad gloriam. Eccli. 23, 38 Magna gloria est sequi Dominum – Angers 253 f.188 ra

Nota, post me, per me, ad me
HUGO DE S. CARO(?) – Clm 7692 f.76 (*IL 28*) (*FL 33*)
→ Qui vult veniat post me

Nota, quomodo conveniunt beato Andreae apostolo → In verbis istis duo sunt consideranda

Paulo ante dixerat discipulis suis Dominus Jesus, quia oportet eum ire Jerosolymam
BRUNO ASTENS. OSB – PL 165, 850

Primo ne aliena rapiat. Augustinus: Ne rapias bona proximi, quia rapitur et perditur anima
JOHANNES SHEPPEY(?) – Toulouse 340 (*FL 49*)

Proponuntur nobis vitae sanctorum in exemplum imitationis, in miraculum admirationis
– Toulouse 335 f.137 vb

Puer Jesus tenuit sollemnem curiam in hac sua nativitate
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 14954 f.71 va (*IL 19*) (*FL 19*)

Quadripartita est lectio ista, fratres mei. Primo enim Dominus ostendit quid facere debeamus
RADULPHUS ARDENS – PL 155, 1533 (*FL 73*)

Qui vult post eum ire et dietam perficere
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.72 (*FL 22*)

Qui vult veniat post me, per me, ad me. Post me, quia veritas sum
BERNHARDUS CLAREVALL. OCist. – PL 183, 686
→ Nota post me, per me

Quod dicit apostolus Hebr. 10, 26 quod voluntarie peccantibus jam non relinquitur hostia pro peccatis
– Clm 14281

Salvator noster dilectissimi, admonet nos
– Paris, Nat. lat. 3804 f.153 v

Sequentium Dominum duae mihi species esse videntur, una eorum qui adhuc pugnant
– Paris, Nat. lat. 2945 f.58 v

Tria hic notantur, primo imitantium Christum paucitas
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15954 f.70 vb (*IL 19*) (*FL 19*)

Tria proposuit valde necessaria, in quibus totius sanctitatis et perfectionis summa consistit: Ut te abneges
– Paris, Nat. lat. 1945 f.63 v

Verba sunt Redemptoris nostri Jesu Christi generaliter ad omnes discipulos et christianos
PELBARTUS LADISLAI DE TEMESVAR OM – Ed. Hagenau 1501

Verba sunt Salvatoris ad perfectionem boni operis quemlibet fidelem invitantis
– Avignon 603 f.94 r; Vat. Burghes. 166 f.41 vb (*IL 74a*) (*FL 109*)

Verba sunt Salvatoris, quae audistis per os meum
PETRUS MANDUCATOR (?) – Paris, Nat. lat. 3564 f.2 (*IL 55*) (*FL 66*)

Verbum istud propositum est ad honorem beati Andreae, quia ad litteram per crucem secutus est Christum
– Neapel, Naz. VIII. A. 30 f.270 va

Verbum istud sumptum est ad honorem et laudem beati Andreae apostoli. In quo verbo commendatur specialiter a tribus, scil. a conceptu sancti propositi
– Vat. Burghes. 138 f.1 r (*FL 108*)

Volentibus ire post Christum duo principaliter dicuntur, videl. abnegare seipsum
INNOCENTIUS III. – PL 217, 609 (*IL 33*)

**Si quomodo comprehendam** → **Sequor si quomodo comprehendam**

**Si videris sensatum** evigila super illum (Eccli. 6, 36) [Prolog.]
«SENSATUS» – Clm 18231 etc.

**Si vis ad vitam ingredi** (Matth. 19, 17) [de X praeceptis]
Cuilibet creaturae naturaliter
– Neapel, Naz. VII. E. 26 f.23 rb
Dicturi de praeceptis videamus primo, quare servanda sint
– Oxford, Bodl. 857 f.98 v
Glossa: quae est via ad vitam. In hoc verbo duo tanguntur, praemium et meritum
– Clm 3232 f.197
In verbis his duo tanguntur. Primo proponit Dominus vitae aeternae ingressionem
– S. Gallen 1021 p. 33
In verbis propositis ostendit Christus cuilibet homini viam vitae aeternae JOH. HEROLT (Discipulus) OP – Graz, UB 849 f.329 etc. Edd. Köln 1506 etc.
In verbis propositis ostendit Dominus fidelibus suis viam et aditum aeternae patriae
– Wien, Nat. 1369 f.269 ra
Ista verba scribuntur in Matth. Describit Salvator noster Dominus Jesus illud, in quo exprimitur summa christianae perfectionis et tanguntur duo. Primo expliciter salus humana quantum ad praemium aeternae retributionis → Verba ista scripta sunt in Matth.
BONAVENTURA OM – Clm 4617 f.214 v etc.
Misit de summo et accepit me (Ps. 17, 17)
– Clm 26805 f.82 v
Necesse est cuilibet christiano
– Prag, Kapitel D. LV
Qui optat civitatem remotam adire, expedit ut cognoscat media ducentia ad illam
– Brit. Mus. Harl. 2385 f.14 r
→ Quicumque debet aliquam civitatem
Quia per legem Domini docemur vitia vitare
– Graz, UB 989
Quicumque debet aliquam civitatem multum remotam intrare oportet, quod vadat per viam ducentem ad illam
– Toulouse 342 f.254 v
→ Qui optat civitatem remotam adire

Verba ista scripta sunt in Matth. et sunt Salvatoris nostri, in quibus explicatur summa salutis nostrae, primum quantum ad praemii retributionem
BONAVENTURA OM – Paris, Nat. lat. 15034 f.95 ra etc.
→ Ista verba scribuntur in Matth.

**Sic honorabitur → Homo quem rex**

**Sicut dicit Aristot.** i. I. Ethic. Felicitas est bonum ultimum et ideo bonum optimum [Prolog. in sermones de tempore]
HENRICUS DE FRIMARIA OESA (non H. de Hassia) – Clm 14157 f.149 va

**Sicut dilexit me Pater** (Joh. 15, 9) [de apostolis]
Quia apostoli summi sunt in caelo et fuerunt in mundo
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.2 etc. (*IL 8*)

**Sicut enim fulgur exit ab oriente** (Matth. 24, 27) [in adventu]
Adventum suum ad judicium comparat Dominus furi, fulguri et diluvio – Assisi 432 f.137 vb → Proposite verba
Hoc est enim quod Psalmista ait (49, 3) Deus manifeste veniet
BRUNO ASTENS. OSB – PL 165, 747
Proposita verba sunt beati Lucae in evangelio hodierno lecta. In quo evangelio agitur de adventu filii hominis ad judicium, qui adventus triplici rei comparatur, primo fulguri
– Neapel, Naz. VIII. A. 37 series IV. → Adventum suum
Quantum distet adventus Redemptoris ab adventu judicis, his verbis satis exprimitur
– Assisi 470 f.333 vb

**Sicut in die honeste ambulemus** (Rom. 13, 13) [in adventu]
Dicentes in illa die: Confitemur
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14966 P. II f.1 ra (*IL 29*) (*FL 35*)
Dicitur vulgariter, quod rex qui habet ambulare
– Clm 12661 f.1
Ex quattuor potest aliquis merito commendari, ex aperta comparatione, ex clara informatione
PETRUS SALINERII OM – Toulouse 331; Pamplona, Cat. 47
Frustra abiceremus opera tenebrarum, frustra indueremur habitu virtutum
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.18 rb (*FL 74*)

Hortatur apostolus Spiritu Sancto praeventus populum christianum et hoc tempore gratiae
PETRUS DE TARENTASIA OP – Mailand. Ambros. A. 11. sup. f.21 r (*IL 60*)

Magna esset confusio si electus in episcopatum, antequam esset confirmatus, tam dignitatem per illicita facta perderet
– Clm 8728 f.74

Nobis optantibus Christo venienti occurrere tria per ordinem nobis opportune concurrentia requiruntur
ROBERTUS DE NEAPEL – Rom, Angel. 150 f.259 ra (*FL 79*)

Perfectio cuiuslibet rei consistit in eius operatione
JACOBUS DE VITERBO OESA – Vat. Arch. S. Petri D 213 col. 287

Potest aliquis merito commendari
PETRUS SALINERII (Saunier) OM – Toulouse 331 f.11 rb

Secundum Augustinum status peccati sive culpae se habet ad statum gratiae sicut lux ad tenebras
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1475 f.67 ra etc. (*IL 29*) (*FL 35*)

Securius est ambulare de die quam de nocte, et ideo peregrini non libenter vadunt de nocte → Videmus in hoc mundo
JACOBUS DE LOSANNA OP – Avignon 601 f.1 ra (*IL 29*) (*FL 35*)

Sicut dicit beatus Gregorius: Secundum exigentiam auditorum oriundus est sermo
– Paris, Nat. lat. 3554 f.152 v

Videmus in hoc mundo, quod securius est ire de die quam de nocte, et ideo sapientes peregrini non libenter vadunt de nocte, sed de die
– Paris, Nat. lat. 3552 f.1 ra → Securius est ambulare

Videmus in mundo, quando aliqui sunt magni generis et nobilis, habent magistrum ad eos eruditionem
– Prag, UB XIV. H. 19 f.103 rb
(Dicentes in illa die: Confitemur . . (Ps. 74, 2?))

Vulgariter dicitur, quod curialitas incognita est perdita; nimis enim errat et mesprent, qui curialitatem accipit et gratias non agit
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 3553 f.6 v etc.; Ed. Paris 1530 (*IL 29*) (*FL 35*)

Vulgariter dicitur: Selon le jour le port, la journée veut la marée. Aliter enim se gerit homo in die sollemni
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 13374 f.148 ra etc.; Ed. Paris 1530 (*IL 29*) (*FL 35*)

**Sicut instructores** et praedicatores fidelium debent esse in suis actibus prudentes [Introductio ad quadragesimale]
JOHANNES DE S. GEMINIANO OP – Bamberg, SB theol. 133

**Sicut mater consolatur filios suos**
Magna est super nos carissimi, pietas conditoris nostri
«SERMOCINALIS» – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. fol. 189

**Sicut turris David collum tuum** (Cant. 4, 4) [de apostolo]
Beatus apostolus N. in corpore Christi, quod est ecclesia merito collum dicitur
– Brüssel, B.Royale II. 462 f.1 v

**Simile est regnum caelorum sagenae** missae in mare (Matth. 13, 47) [de apostolo]
Salvator noster, dilectissimi, sacram suae veritatis cognitionem
MAURITIUS DE SULLIACO (Sully) – Paris, Nat. lat. 14925 f.101 va (*IL 39*) (*FL 56*)

**Simili (autem) poena servus cum domino** (Sap. 18, 11) [de s. Andrea]
→ **Popularis homo**
Ad laudem et gloriam huius festivitatis sicut devotissimus Bernhardus ait: Fidelis miles vulnera sua non sentit
– Uppsala, UB C 297 f.8 ra
Dicitur: quot villae tot mores, quot terrae tot consuetudines
– Pavia, UB 369 f.2 va
Duo mala facit peccatum, primo quia separat hominem a summo bono
– Admont 719
Filius Dei condolens humano generi vexillum sanctae crucis in medio mundi construxit
PEREGRINUS OP – Bodl. Hamilton 29 f.2 ra, Clm 26918 f.1 ra etc. (*FL 64*) (Si quis indiget sapientia (Jac. 1, 5))
Hic duo notantur de Andrea, vitae sanctitas
– Paris, Nat. lat. 15971 f.213 rb
In verbis istis de beato Andrea apostolo de Christo Domino intellectis agitur de duobus, scil. de differentia condicionis
GILIBERTUS – Bologna, UB 2816 f.6 r
In verbis istis quantum ad commendationem beati Andreae et adventus dominici tria possunt non incongrue assignari
NICOLAUS VERCELLENSIS OCist. – Paris, Nat. lat. 18179 (*FL 61*)

In verbis propositis secundum mysterium quattuor considerare possumus de beato Andrea, scil. condicionis suae praeconium
– Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.63 va

Inter Christum et istum discipulum pulchrum intervenit commercium
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.276 vb (*FL 34*)

Ista verba convenienter praedicari possunt de sancto Andrea
– Osseg 26

Praedicatores verbi Dei debent assimilari Christo in afflictionibus
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. D. 1. 937 f.1 vb (*FL 75*)

Sap. XVIII. et ad laudem et gloriam huius festivitatis. Sicuti devotissimus Bernhardus ait: Fidelis miles vulnera sua non sentit
PELBARTUS LADISLAI DE TEMESVAR OM – Ed. Hagenau 1501

Sap. XVIII. scribitur istud verbum et potest convenienter ad laudem beati Andreae
– Bordeaux 402 f.307; Vat. lat. 1265 f.84 r

Verba proposita, quae in libro Sap. XVIII. scribuntur, hodierna die ad laudem beati Andreae
– Paris, Nat. lat. 16470 f.39 vb

**Sobrie et juste et pie vivamus** (Tit. 2, 12) [in adventu]

Ad plenam nostram informationem, ut advertamus, quantum debemus, DNJCm diligere, ut consideremus, in quo possumus et debemus ei placere
– Paris, Nat. lat. 16500 f.140 ra

Duos adventus Domini legimus, unum praeteritum, alterum futurum
– Paris, Nat. lat. 3803 f.1 va

Exponitur sobrie quoad nos
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 270 f.69 vb

Haec series est multum amabilis
– Orleans 198 p. 3; Colmar, Bibl. de la ville 37 f.34 r

In tribus
BERNHARDINUS SIENENSIS – AFH 28 (1935), 509

Libr. Regum legitur, quod fuit quidam rex peccator valde Saul nomine
– Paris, Nat. lat. 15971 f.132 rb

Qualiter in hoc mundo debeant conversari, qui in futuro adventu Domini volunt glorificari
– Toledo, Cat. fol. 10–13 f.5 ra

Salvator noster Christus, cuius adventum celebramus et nativitatem in proximo expectamus
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 294 f.4 va

Series huius contextionis licet in verbis compendiosa, tamen quia doctrinalis ex toto multum est gratiosa
GODEFRIDUS SCTI THEODERICI – Paris, Nat. lat. 13586
Sobrie nobis, juste proximo, pie Deo
– Douai 506 f.199 v
Sobrietas in duobus consistit, in resecanda carnis voluptate
– Paris, Nat. lat. 14593 f.55
Tribus autem mysticis septimanis agere debemus hos adventus
GUIARDUS DE LAUDUNO – Paris, Nat. lat. 15959 f.109 ra (*IL 19*) (*FL 19*)
Verba sunt Pauli apostoli ad Titum monentis nos ad tria
– Troyes 1788 f.145 v

**Sol obscurabitur** (Matth. 24, 29) [in adventu]
In hac auctoritate beatus evangelista Matth. XXIV. nobis intelligere
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.113 va

**Sol stetit in medio caeli** (Jos. 10, 13) [in adventu]
Etsi antiqua prodigia ad memoriam revocemus, videl. magnalia, quae fecit Deus in Aegypto
ABSALOM DE S. VICTORE – PL 211 (*FL 1*)

**Solet in hoc tempore,** quod usualiter adventus Domini appellatur recitari . . illa sententia apostolica: Nox praecessit
GAUFRIDUS DE S. VICTORE – Paris, Maz. 1002 (*IL 17*)

**Solvite et adducite mihi** (Matth. 21, 2) [in adventu]
Adest, dilectissimi nobis, tempus devotissimum, toto cordis desiderio amplectendum
GABRIEL BIEL – Edd. 1510 etc.
Doctor noster sanctus Thomas lumen ecclesiae et veritatis magister III. p. qu. 64. art. 1 fecit hanc quaestionem utilem, utrum solus Deus . . et malis poenitentiam et justis det gloriam
JACOBUS DE SENIS OP – Bologna, Archigin. A. 927 f.1 ra
Quia inter cetera animalia homo dicitur esse liberi arbitrii et dominus suorum actuum
NICOLAUS (NICOLUTIUS) AESCULANUS OP – Clm 2981 f.3 ra; 3555 f.46 ra; 17650 f.59 etc.
Sicut dicit beatus Augustinus in I. libr. de libero arbitrio: Solus homo inter cetera animalia liberi arbitrii est
JACOBUS DE PASSAVANTIBUS OP – Clm 13580 f.1 ra

**Splendor eius ut lux erit** (Abac. 3, 4) [de s. Andrea]

Licet verbum propositum specialiter exponantur de Christo
– Berlin, theol. oct. 31 f.7 v

Verba proposita, quae de Christo leguntur, bene congruunt beato Andreae perfectissimo membro
LUCAS DE PADUA OM – Padua, Antoniana 466 f.14 vb

**Stabat Johannes** et ex discipulis eius duo (Joh. 1, 35) [de s. Andrea]

Circa hanc primam vocationem Andreae tria → Circa istam primam vocationem

Circa istam primam vocationem Andreae tria tanguntur. Nam in Joh. notatur fidelis testificatio, cum dicit «agnus Dei», in Andrea prudens interrogatio
JACOBUS DE VORAGINE OP – Edd. Mainz 1616 p. 3 etc (*FL 37*)

Ecce ergo narrante evangelio, fratres carissimi, audivimus, quis stabat: Johannes et ex discipulis eius duo
– Tübingen, UB Mc 196 f.1 r

Hoc est ultimum testimonium Johannis quod de Christo
HUGO DE S. CARO OP – Ed. Paris 1506 (*IL 28*) (*FL 33*)

Hoc quod dicitur in hoc evangelio contingit sequenti die, postquam Johannes Christum baptizaverat
– Berlin, SB (Marburg WDB) theol. lat. oct. 38 f.302 vb

In exordio huius evangelii magna nobis quaestio oritur
BRUNO ASTENS OSB – PL 165, 841

Mystice: Stat Johannes, cessat lex et venit Jesus, idest gratia evangelii
JOHANNES HUSS – Opp. III (Prag s. a., ed. W. Flaishans), 263

Narrante evangelio, fratres carissimi, audivimus, quia stabat Johannes
– Innsbruck, UB 56

Per Johannem significatur praelatus
HUGO DE S. CARO OP – Ed. Paris 1506 (*IL 28*) (*FL 33*)

Quattuor sunt habitudines et necessariae vicissitudines corporis et animae
– Reun 43 f.64 r

Recolit hodie ecclesia beati Andreae primam vocationem. Tres enim distinguuntur vocationes. Prima est ad simplicem cognitionem
GUILELMUS PERALDUS OP – Edd. P. III München 1641 etc. (*FL 27*)

Secundum ordinem evangelicae historiae triplex fuit vocatio apostolorum Prima fuit in cognitionem sive in familiaritatem
– Paris, Nat. lat. 15934 f.1 r; Vat. Burghes. 187 f.50 r

**Stellae dederunt lumen in custodiis** (Bar. 3, 34) [de apostolis]
In his verbis commendat propheta apostolos a quatuor, a conversatione sancta et scientia
SIBOTO OP – Klosterneuburg 452 f.309
Secundum diversas stellas
– Trier, StB 309/1981 f.108

**Stetit Salomon ante altare** (3. Reg. 8, 22) [de s. Andrea]
Crucis mysterium, quod praedicavit apostolus, exprimitur juxta mysticum sensum
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.277 vb (*FL 34*)

**Sub umbra illius,** quem desideravi (Cant. 2, 3) [de s. Andrea]
(Frumentum desiderat nubes (Job 37, 11))
Frumentum estis vos, qui auditis verbum Dei
– Worcester, Cath. F. 5. f.10 ra
Quando aliquis fuit in servitio alicuius valentis hominis et servivit ei fideliter
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. qu. 81 f.232 vb (*IL 21*) (*FL 21*)

**Sume tibi citharam** (Is. 23, 16) [in capite jejunii]
Secundum quod dicit beatus Augustinus in libro de poenitentia: Peccata sive parva sive magna sunt, impunita esse non possunt
– Vat. Burghes. 342 f.139 rb

**Superaedificati super fundamentum apostolorum** (Eph. 2, 20) [de apostolis]
In ecclesiastico aedificio primarii lapides fuerunt apostoli, super quos totum aedificium consurrexit
– Paris, Nat. lat. 15934 f.109 r
Notandum quod septuplum est fundamentum. Primum est christianae religionis
– Vorau 186 f.138 va

**Surge aquilo et venit auster** (Cant. 4, 16) [in adventu]
Hic unus imperat duobus. Sed quis imperet, non exprimitur
HILDUINUS, cancell. Paris – Paris, Maz. 774 f.198 bis ra

**Surge et illuminare Jerusalem** (Is. 60, 1) [in adventu]

Haec verba possunt competenter convenire diei hodiernae de adventu Christi in mundum exponendo
BERNHARDUS DE TRILIA OP – Paris, Nat. lat. 14947 f.21 va; 15005 f.145 vb

In verbis propositis septem notantur de adventu triplici Filii Dei
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 209
(Super te Jerusalem orietur Deus (Is. 60, 2))

Sicut enim sol materialis non potest clare percipi oculis corporalibus
– Troyes 1964 f.11 v

**Surge, qui dormis** (Eph. 5, 14) [in adventu]

Hucusque fratres carissimi, satis dormistis
– Paris, Nat. lat. 7562 f.53; 3830 f.124; 16460 f.118

**Surgite, vigilemus,** venite adoremus [in adventu]

Audivimus in evangelio hodierno, quod Johannes Baptista vocavit duos de discipulis suis
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 16463 f.59 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Carissimi, sicut in evangelio hodierno legitur, inter cetera, quae Dominus Jesus per discipulos suos mandavit
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1367 (*IL 69*) (*FL 82*)

Gloriosa et diu exspectata promissio
– Brüssel, B. Royale 4933–4 f.174 r

Haec est prima cantilena, quam hodie summe mane cantavit
STEPHANUS LANGTON – Troyes 1100 f.295 va (*IL 69*) (*FL 82*)

Hodie legimus, quod Dominus Johanni, qui miserat
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 3495 f.207

Pia mater ecclesia tamquam fidelis
– Arras 1067 f.11 vb

Quia nescitis horam, quando veniet Dominus
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.71 v

Scitur quidem, quod unicuique nostrum Dominus noster adveniet
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.71 v

**Surgite vigiles,** quia venit rex [in adventu]

Brevi diei brevis debetur sermo. Sermo divinus magna diligentia est audienda
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.9 v

**Suscipite insitum verbum** (Jac. 1, 21) [in adventu]

Proponitur hoc verbum ad manifestationem adventus dominici et proponitur nobis persona veniens
– Vat. Burghes. 70 f.1 rb

**Suscipite vos invicem** (Rom. 15, 7) [in adventu]

Aliquotiens contingit peregrinos in aliena terra bonos et propitios hospites invenire
THOMAS BRITO – Paris, Maz. 1028 etc. (*IL 71*) (*FL 85*)

Christus suscepit infirmitatem nostram ut medicus
– Paris, Nat. lat. 15959 f.55 rb

Christus suscepit nos idest nostram naturam → Suscepit nos idest
NICOLAUS GORRANUS (?) – Clm 19120 f.2 rb (*FL 60*)

Consuetudo est apud homines, quod quando volunt unum inclinare ad aliquod opus pietatis
– Brit. Mus. Add. 16590 f.11 va

In corporalibus tria sunt, quae naturaliter attrahunt, scil. vacuum, simile et calidum
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.3 va (*FL 60*)

In his hortatur apostolus ad tria pro isto tempore sacro, primo ad supernae caritatis effectivam ostensionem
ROBERTUS DE VILLIACO – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.31 v

In his verbis tria specialiter attenduntur, per quae nos sufficit, quid agendum sit
– Uppsala, UB C 374 f.2 r

In verbis istis apostoli ad Rom. invitat nos ad opera caritatis et pietatis
– Troyes 1717 f.2 rb

In verbis propositis duo facit apostolus. Primo hortatur nos ad invicem suscipiendum
– Barcelona, Arch. Ripoll 120. II Cor. Arag.

Invitat nos apostolus, ut quemadmodum Christus fecit nobis, faciamus proximis nostris
«REYNOLDUS» – Brüssel, B. Royale 2003 f.18 vb (*FL 76*)

Operarius incipiens in mechanicis indiget copia exemplaris
– Brit. Mus. Harleian 505 f.19 r

Nota, quod multipliciter suscipit
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 15961 f.3 va (*FL 42*)

Quoniam proximis et fratribus debitum habemus reddendi
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226

Secundum Augustinum IV. de Trin. In rebus per tempus ortis illa fuit summa gratia, quod a Verbo Dei in veritate personae homo sit susceptus
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1242 (*IL 9*)

Suscepit nos Christus ut patronus reum
JOHANNES DE CASTELLO OM – Clm 7692 f.3 v; Laon 44 f.13 ra (*FL 42*)

Suscepit nos idest nostram naturam Christus misericors
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 16473 f.145 vb (*FL 42*)

Suscipite dico indigentes ad subveniendum, delinquentes
– Oxford, Merton Coll. 112 (L. 2. 6) f.140

Tunc enim opera nostra grata sunt Deo
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Bologna, Archigin. A. 215; Edd. Zwolle 1479 etc.

Verba ista scripta sunt ad Rom., in quibus sanctus apostolus nos ad opera caritatis et pietatis invitat
– Assisi 525
→ In verbis istis apostoli ad Rom.

**Suscitabimus super eum septem pastores** (Mich. 5, 5) [in adventu]

Dominici adventus observantiam frequentare
MAURITIUS DE SULLIACO (de Sully) – Paris, Nat. lat. 13432 f.32 (*IL 39*) (*FL 56*)

**Suscitabo David germen → Ecce dies veniunt**

**Suspenderunt Philistiim corpus Saul** (1. Reg. 31, 10) [de s. Andrea]

Passio beati Andreae spiritualiter in his verbis describitur sicut in genere ignominosa
– Vat. lat. 1266 f.5 r etc. (*IL 74m*)

**Suspendet te in cruce Pharao** (Gen. 40, 19) [de s. Andrea]

Sicut sermones sunt juxta historiam inquirendi
– Bordeaux 282 f.119

**Suspendium elegit anima mea** (Job 7, 15) [de s. Andrea]

Ad laudem beati Andreae apostoli, qui sicut hodie legitur migravit ad regnum
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Paris, Nat. lat. 18187 f.1 ra; Clm 2672 f.124 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Ad litteram hoc potest exponi de beato Andrea, qui pro Christo elegit in cruce suspendi
– Paris, Nat. lat. 15963 II f.1 ra

Beatus Andreas dixit: O bona crux diu desiderata → Quoniam beatus Andreas
– S. Florian 280 f.25 v

Beatus Andreas, qui Domini transitum ad regnum per suspendium etiam a morte ipsius elegit
– Clm 14295 f.15 ra

Consideratio est in Topicis: Quod eligit vir bonus et sapiens, illud est magis eligendum
Nicolaus Gorranus OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.92 vb (*FL 60*)

Duo notantur de beato Andrea: Animus virtuosus: anima mea, actus fructuosus: elegit suspendium
– Oxford, Bodl. Can. misc. 84 f.189 v

Elegit sacerdotes sine macula → Verba ultima scripta sunt

Haec est differentia inter canes et aves deputatos ad venandum
Guilelmus Bernardi OP – Bordeaux 303 f.96 rb (*FL 24*)

Haec verba assumens beatus Andreas duo ostendit. Primum est elevatio in differentia desiderantium
– Oxford, Bodl. Can. misc. 84 f.191 r

Haec verba exposita de beato Andrea duo nobis insinuant de ipso, electionem gratuitae passionis et mortificationem corporeae delectationis
Guibertus de Tornaco OM – Paris, Nat. lat. 15942 f.41 vb etc. (*IL 20*) (*FL 20*)

Hic beatus Andreas innuitur commendabilis a tribus, videl. primum notatur ibi: Suspendium a martyrii gravitate
– S. Gallen 616 f.197

Hoc competit beato Andreae, qui prae omnibus mortis generibus mortem elegit
Guiardus de Lauduno – Paris, Nat. lat. 16471 f.7 v; Arras 203 f.44 (*IL 19*) (*FL 19*)

Homo sapiens et virtuosus est forma et regula omnium bonarum operationum
Petrus S. Dionysii (de S. Denis) – Paris, Nat. lat. 14889 f.48 va

Idem Dominus omnium qui dives
– Vat. lat. 1211 f.106 r (*IL 74m*)

In istis verbis beatum Andream duo describunt commendabilem, scil. affectio interior spontanea
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 409 f.125

In omnibus beatus Andreas ratione sui nominis adimplet
– Vat. lat. 1262 f.78 r; Paris, Nat. lat. 15934 f.5 v (*IL 74m*)

Nobilium consuetudo est duplicem domum habere
– Douai 49 f.113 rb

Passus est beatus Andreas libenter, patienter, perseveranter
– Troyes 1402 f.3 v

Propter hoc (verbum) beatus Andreas → Vulgariter dicitur: Qui bien voit
– Clm 4321 f.182 ra

Quoniam (Quando?) beatus Andreas dixit: O bona crux
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.135 rb etc. (*FL 12*)

Super quod notandum, quod quattuor sunt juxta Gregorium
– Linz, Stud.B 218 f.2 v

Universaliter dicitur . . Propter hoc beatus Andreas qui Domini transitum ad regnum viderat, per suspendium → Vulgariter dicitur
– Linz, Stud.B. 437 f.3 ra

Verba ista congrue dicuntur de Andrea, qui dicit
– Cues 130 f.115 rb

Verba ista exponi possunt de beato Andrea, de cuius sollemnitate praesenter agitur in ecclesia
– Wien, Nat. 1701 f.33

Verba ista possunt esse beati Andreae. In quibus ostendit nobis passionem suam commendabilem ex tribus
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 195

Verba proposita ad honorem sancti Andreae
– Rom, Casanat. 14 f.47 vb
(Elegit sacerdotes sine macula (1. Macc. 4, 42))

Verba ultima scripta sunt in I. Macc., in quibus quattuor tanguntur, quae pertinent ad praedicatorem. Primum est praedicatorum auctoritas
SERVATIUS (Gervasius?) DE MONTE S. ELIAE – Erlangen, UB 327 f.101 va

Verbum istud scribitur in Job et convenit beato Andreae, qui hodie fuit suspensus in cruce
ROBERTUS DE SORBONIA – Paris, Nat. lat. 15971 f.128 va (*FL 80*)

Vere suspendium elegit anima mea, ut ossa moveantur, quia dum mentis intentio ad alta se sublevat
– Windsheim, StB 142 f.128 ra

Vulgariter dicitur: Qui bien voit et mal prent a buen droit s'en repant
Propter hoc beatus Andreas, qui Domini transitum
GUILELMUS DE MALLIACO («Suspendium») OP – Paris, Nat. lat. 15953 f.1 etc. (*FL 25*)

**Sustinuit crucem** (Hebr. 12, 2) [de s. Andrea]
Carissimi, ut dicit beatus Bernhardus secunda(?) apostolorum Petri et Pauli tria sunt, quae in festivitatibus sanctorum diligenter considerare debemus
ROBERTUS SILK(?) – Oxford, Bodl. Barlow 24 f.140
Hic notantur duo, beati Andreae passio gratiosa
– Paris, Nat. lat. 15971 f.213 vb
Hic sunt tres regulae, prima quod arbor crucis est scala parata, si volumus ad caelum ascendere
– Toledo, Cat. qu. 5–30

**Tempus dominici adventus,** quod in ecclesia celebratur in IV dominicis distinctum
– Assisi 480 f.11

**Tempus est,** fratres carissimi, ut misericordiam et judicium cantemus Domino
AELREDUS RIEVALL. OCist. – PL 184, 817

**Tempus flendi** et tempus ridendi (Eccle. 3, 4) [in principio quadragesimae]
Duo ponuntur nobis in praemissa auctoritate a cruce, scil. meritum et praemium
– Paris, Nat. lat. 15959 f.423 rb etc.
ALBERTINUS DE CREMONA OESA – Colmar 288 f.1
In hoc tempore ad tria nos invitat mater ecclesia, ad humilitatem, dolorem et laborem
– Assisi 470 f.343 va

**Tempus occidendi** et tempus sanandi (Eccle. 3, 3) [in principio quadrages.]
Ad poenitentiam agendam duo requiruntur
– Paris, Nat. lat. 15959 f.422 ra etc.

**Tempus requirendi Dominum,** cum venerit (Os. 10, 12) [in adventu]
Adest tempus a patribus diu expectatum et desideratum, tempus, inquam gratiae
– Clm 2629 f.1 v; Rein 43

Bimembris est sententia et utrumque membrum duo continet consideratione digna
PETRUS MANDUCATOR – Troyes 1515 f.115 v (*IL 55*) (*FL 66*)
In hoc verbo tria sunt attendenda, scil. quando quaeri debeat Dominus et quomodo debeat quaeri
– Oxford, Magd. Coll. 168 f.123 v
In verbo proposito propheta plenus Spiritu Sancto commendat Redemptorem nostrum eo quod condescendens miseriae nostrae
– Toledo, Cat. oct. 5–26
Verba ista secundum expositionem Sanctorum intelliguntur de adventu Filii Dei
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 15961 f.1 ra (*FL 42*)

**Tenebit justus viam suam** (Job 17, 9) [de s. Andrea]
Justitiam quam cepi tenere non deservat, hanc in omnibus debemus desiderare
PHILIPPUS VERCELLENSIS – Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.64 ra

**Terra germinet Salvatorem** (Is. 45, 8) [in adventu]
Reverendi patres, magistri et domini, si magna et mirabilia huius ineffabilis sacramenti incarnationis
– Danzig, Marien F. 223 f.131, 136

**Terra, terra, terra, audi vocem Domini** (Jer. 22, 29) [in cap. jejunii]
Hodie super capita hominum cinis ponitur
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Vat. Palat. 448 f.153 v
fr. JACOBUS OESA – Clm 7718 f.194; 8347 f.134

**Teste propheta** Deus scientiarum Dominus est qui linguas infantium facit esse disertas [Prolog.]
Honorius III. – Bologna, Archigin. A 925 f.2 v

**Thesaurizate vobis** (Matth. 6, 20) [in capite jejunii]
Consuetudo est, quod quando fiunt nundinae, mercatores de diversis partibus illuc properant
– Florenz, Ricard. 332 f.1 ra
Dominus noster Jesus, qui secundum apostolum dives est in omnes, qui invocant illum volens nos divitias aeternas possidere
– Prag, UB V. F. 8

Gratias agimus divinae pietati, quae in his verbis, quae vestrae proposui caritati, nostrae consulit
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 (*FL 46*)

In his verbis Dominus hortatur nos, ut caelestem thesaurum conquiramus
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP – Uppsala, UB C 347

Invitat Dominus Jesus omnes homines ad opera bona
– Paris, Nat. lat. 15959 f.419 va

Isti caelestes thesauri significant aeterna gaudia, quae promerentur per misericordiae opera
– Prag, UB VIII. F. 25 f.1 ra

Matth. VI. cap. XX et in evangelio hodierno. Magna quidem atque desiderabilia de caritate in praecedentibus dicta sunt
– BERNHARDINUS DE SIENA OM – Opp. III (1956), 87

non in inferno, quod faciunt peccatores
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 12417 f.40 va (*IL 57*) (*FL 68*)

Non minor est → Vulgariter dicitur
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 187 f.6 va

Nota, quod quadruplex est thesaurus scil. terrenae pecuniae, redemptionis humanae
«PARATUS» – Ed. Hagenau 1500 (*FL 63*)

Patet sensus verborum praedictorum
– Venedig, Marc. ad Joh. et Paulum 360

Primo philosophus Aristoteles clare probat, quod omne agens etiam a natura agit propter finem aliquem
– Pamplona, Cat. 45 f.85 r

Quia dies quadragesimales instituti sunt ad remedia peccatorum et salvandas animas
– Vat. Burghes. 177 f.86 va

Regum proprie est thesaurizare
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.57 va (*FL 42*)

Vulgariter dicitur: Autant vaut un bon garderes com un bon garniers, quia ut ait poeta: Non minor est virtus
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.101 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

**Tollite jugum meum** (Matth. 11, 29) [de apostolis]

Boves fuerunt apostoli, sed qui mare aeneum portant
– Paris, Nat. lat. 3562 f.11

Civilis est consuetudo, quod cum aliquis diu tulit aliquod ornamentum
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.130 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Cum Dominus dicit jugum meum, indicat et aliud esse, quod non est suum
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.170 rb; Madrid. Nac. 8959 f.47 rb

Cum quis diu nutrivit bovem, non est mirum, si imponit sibi jugum
PETRUS DE S. BENEDICTO – Reims 585 f.207 ra etc.
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.189 ra etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Dominus hortatur ad onus suum et diabolus ad onus suum
– Paris, Nat. lat. 3429 f.83

Ergo nonne boves sunt apostoli? Numquid de bobus cura est Deo?
PETRUS DE REMIS OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.7 ra; Soissons 125 f.7 ra (*IL 57*) (*FL 68*)

Est enim jugum bonum et istud est triplex scil. poenitentiae
– Marseille 396 f.158
→ Jugum bonum

Gallice dicitur: Qui non nutrivit vitulum, non habet bovem
– Paris, Nat. lat. 14951 f.25

Haec verba dixit Jesus discipulis suis et ne ipsi terreantur propter gravitatem injungit levitatem eius
– Graz, UB 841

Hic commendatur onus Dei a suavitate, a lenitate, a praemii magnitudine
– Vorau 122 f.162 vb

Hic invitat nos ad crucem, praemisit refectionem, subjungit requiem
– Paris, Nat. lat. 16499 f.315 ra

Homo, qui diu nutrivit bovem, non est mirum, si jugum imponit ei et mittit ad aratrum suum
– Vannes 1 f.14 v
→ Cum quis diu nutrivit

In verbis propositis Salvator noster duo nobis proponit, primo scil. qualiter ad jugum eius debemus accedere
JACOBUS DE VORAGINE(?) – Basel, UB A. X. 51 f.188 (*FL 37*)

In verbo proposito videtur evangelium duo innuere, scil. jugum assumendum et praemium assequendum
– Erlangen, UB 317 f.105 ra

Invitat Dominus apostolos et fideles ad suscipiendum jugum
– Perugia 1226 f.287 bis va

Jugum bonum, jugum malum. Primum triplex
JOHANNES DE RUPELLA (de la Rochelle) OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.298 ra etc. (*FL 48*)
Jugum Christi disciplina est honeste vivendi, sine qua vivunt paene omnes saeculares homines
– Toledo, Cat. fol. 6–27 f.123 vb
Praesumptuosus judicatur → Sicut ad oculum videmus
– Paris, Nat. lat. 2925 f.282
Qui non nutrit vitulum → Gallice dicitur
– Paris, Nat. lat. 2925 f.286
Quod Jesus discipulis suis dixit, vobis quoque dicit: Tollite jugum meum
– Clm 23387 a f.17
Sicut ad oculum videmus, praesumptuosus judicatur servus et vituperio dignus, qui dedignatur onera portare
THOMAS BRITO(?) – Erlangen, UB 325 f.16 ra (*IL 71*) (*FL 85*)
Verba ista sunt in evangelio beati Matthaei et leguntur in festivitatibus apostolorum
– Paris, Nat. lat. 10698 f.52 cf. RThAM XVI (1949) p. 57
Verbum propositum fratres vobis totiens
– Auxerre 37 f.126

**Transeuntes mare** per ratem liberati sunt (Sap. 14, 5) [de s. Andrea]
Ad honorem sancti Andreae. In quo verbo describitur magnitudo periculi
– Vat. Burghes. 138 f.5 r (*FL 108*)

**Tu autem cum jejunas → Cum jejunas**

**Tu exurgens misereberis Sion** (Ps. 101, 14) [in adventu]
In Patre unitas, in Filio aequalitas, in Spiritu Sancto unitatis aequalitatisque connexio
ALEXANDER NECKAM – Oxford, Bodl. Wood. empt. 13 f.4 v

**Tu me sequere** (Joh. 21, 22) [de s. Andrea]
Quoniam germana conformitas exigit, ut quod de uno fratre dicitur, de altero exponatur
– Rom, Casanat. 29 f.27 v

**Tulit Deus hominem** (Gen. 2, 15) [in adventu]
Longa preconum series praemittenda fuit
– Vorau 159 f.1

**Tunc revelabitur ille iniquus** (2. Thess. 2, 8) [de adventu]
Secundum autem praecedens judicium erit antichristi fallacia
HENRICUS HERPF OM – Ed. Speyer 1485 (*IL 23*)
Ut autem virtutem illius clarius cognoscamus
idem – ibid.

**Tunc videbunt filium hominis → Videbunt filium hominis**

**Turba autem quae praecessit** (Matth. 21, 8) [in adventu]
Devotio istorum significatio est omnium eorum, qui et praecesserunt et sequuntur Christum
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 857 f.114 v 6

**Turbabuntur qui habitant terminos** (Ps. 64, 8) [in adventu]
Hebraica veritas habet, in extremis quippe erunt signa terribilia in caelo – Cambridge, Gonville and Caius 233/191

**Turbae quae praecedebant → Hosanna filio David**

**Turbae quae praeibant** (Marc. 11, 9) [in adventu]
Secundum mysterium adventus Christi in Jerusalem significat adventum eius in mundum
– Uppsala, UB C 375 f.236 r

**Ubi est thesaurus tuus** (Matth. 6, 21) [in capite jejunii]
Hoc est unicuique suus thesaurus quem(?) per amorem ardentem amplectitur
JEREMIAS MIELICH – Clm 9057 f.4 r
Sancta mater ecclesia in prima die quadragesimae temporis scil. specialiter ad poenitentiam deputati
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4. 936 f. (*FL 75*)
Ubi est locus. Justus ut justus non est nisi in justitia
NICOLAUS CUSANUS – Vat. lat. 1245 f.141 va (*IL 44*)

**Ubi sum ego** et minister meus erit (Joh. 12, 26) [de s. Andrea]
Ut in eodem capitulo continetur erant quidam gentiles, qui accesserunt ad Philippum
– Laon 289 f.126 r

**Ubi venit plenitudo temporis** (Gal. 4, 4) [in adventu]
Adventus Christi dicitur plenitudo propter tres rationes, pacis et terrae ascentium
– Windsheim 69 f.6 rb

Circa adventum Salvatoris in mundum tria hic determinantur. Primum est temporis opportunitas
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed. Venedig 1573 (*IL 32*) (*FL 37*)
Ex quibus verbis colligitur Dominum Christum incarnatum
– Clm 8440
Gallice dicitur: Au besoing → Vulgariter dicitur
In his verbis aeterni Patris caritas, eiusdem Patris Filii humilitas
– Clm 22306 f.3 vb
In propositis verbis apostoli quattuor praecipue considerare debemus, advenientis tempus scil. et personam
INNOCENTIUS III. – PL 217, 313 (*IL 33*)
In verbis apostoli quattuor considerare debemus → In propositis verbis
Vulgariter dicitur: Au besoing voit du lami. Antequam Deus Pater de palatio caeli Filium suum mitteret in exsilium huius mundi
EUSTACHIUS DE BUISINE – Poitiers 98 f.38; Paris, Nat. lat. 14952 etc.
THOMAS BRITO – Vat. lat. 812 f.35 v. (*IL 71*) (*FL 85*)

**Ululate et clamate** (Jer. 48, 20) [in principio quadragesimae]
Beatus Paulus loquens ad Romanos ait: Redimentes tempus . . (Col. 4, 5)
JOHANNES DE INSULA – S. Paul 131; Prag, Kapitel E. XLIII f.12

**Unanimes uno ore honorificemus** (Rom. 15, 6) [in adventu]
Glossa: idest eadem voluntate et eadem vocis confessione
– Paris, Nat. lat. 12424 f.306 ra
In praecedenti dominica hortatus est nos apostolus, ut in occursum novi regis
GUILELMUS DE MALLIACO OP – Clm 15748 f.7 vb etc. (*FL 25*)
Tria facit apostolus in verbis istis. Nam hortatur nos ad honorificandum Deum. Dat modum honorificandi
– Padua, Anton. 445 f.29 vb
Unde Augustinus: Unanimiter et concorditer vivite et honorate Deum
– Clm 5222; Klagenfurt, StudB 31
Vulgaris enim est consuetudinis, ut rex novus in suo novo debeat honorari. Ideo tale verbum vobis proposui
fr. GERARDUS DE REMIS(?) (Guilelmus de Malliaco) – Paris, Nat. lat. 3565 f.119 vb

**Unde in principio sermonum discipuli** intendo communem sermonem ponere [Sermo generalis de sanctis]
JOHANNES HEROLT OP (Discipulus) – Ed. Nürnberg 1520 etc.

**Ungue caput tuum → Cum jejunas**

**Universae viae Domini** misericordia et veritas (Ps. 24, 10) [in adventu]
David propheta per Spiritum Sanctum praevidens
PETRUS MANDUCATOR – Paris, Nat. lat. 2950 f.22 rb etc. (*IL 55*) (*FL 66*)
Nihil ad fructum numerosius, nihil ad numerum brevius. Haec via, ambulate in ea
– Grenoble 290 f.117 r
Quaeritur medicus ad infirmum genus humanum ita diu venire distulit
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. fol. 296 I f.13 ra
Quando aliqui propter venturi regis adventum solliciter quaerunt viam, per quam venit, ut ei valeant obviare → Quando populo notificatur
LUCAS DE NEAPEL OP (?) (LUCAS DE BITONTO) – Neapel, Naz. VIII. A. 14
Quando populo notificatur sui regis adventus, sollicite quaerit de via, per quam venturus est
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.11 ra etc. (*IL 37*) (*FL 52*)
Quia primo promisit angelis, deinde hominibus, scil. patriarchis
– Angers 401 f.103 ra

**Universi, qui te expectant,** non confundentur (Ps. 24, 3) [in adventu]
Ita expectavit David Dominum et antiqui patres. sed bene expectaverunt, quia vulgariter dicitur: Qui bien atent
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 18081 f.37 ra etc. (*IL 42*) (*FL 59*)
Non decet valenti homini aliquid promittere et non solvere. Deus promiserat antiquis patribus
– Vat. Burghes. 342 f.4 rb
Quoniam ecclesia hodie facit memoriam adventus dominici ad judicium in evangelio
– Uppsala, UB C 415 a f.61 ra
Vulgariter dicitur, que mult grieve . . et hoc verum est
– Clm 19115 f.12 vb

**Universum tempus vitae praesentis** in quattuor distinguitur, scil. in tempus deviationis, renovationis [in adventu]
JACOBUS DE VORAGINE OP (Legenda aurea) – Ed. (Graese)3, Breslau 1890
**Unus ex duobus,** qui audierant . . secuti sunt Jesum (Joh. 1, 40) [de s. Andrea]

In istis verbis sanctus Andreas commendatur, primo ut perfectus virtute monastica
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Multa Mss. et Edd. (*IL 12*) (*FL 14*)

In quo quidem verbo persona istius gloriosissimi apostoli est quadrupliciter introducta primo ut seraphicis ardoribus inflammata
– Neapel, Naz. VIII. A. 41 f.110 r

Multa leguntur in evangeliis ad laudem beati Andreae, primo quod de bono et recto fuit genere
PETRUS DE ANGLIA – Florenz, Naz. D. 6. 2792

Proposita auctoritas scripta est Joh. I. quae secundum sensum spiritualem potest esse dicta in persona praedicatoris Dei verbum praedicentis
AUGUSTINUS TRIUMPHUS DE ANCONA OESA – Rom, Angel. 158 f.74 ra

Quoniam carissimi, istud oraculum fuit ad litteram de beato Andrea intellectum
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Clm 8155 f.7 va etc. Multa Mss. (*IL 12*) (*FL 14*)

**Ut jumentum factus sum** apud te (Ps. 72, 23) [in principio quadragesimae]

Pro fundamento nostrae materiae nota, quod spiritus humanus
– Vat. Barb. 665 f.1 r

**Utinam disrumperes caelos** (Is. 64, 1) [in adventu]

disrumperes idest obstacula quaecumque removeas
– Graz, UB 612 f.41 rb

In his verbis in persona omnium Christi adventum desiderantium optat propheta caelorum diruptionem
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 15958 f.17 va etc. (*IL 37*) (*FL 52*)
LUCAS NEAPEL OP (?) – Neapel, Nat. VIII. A. 14

In his verbis Isaias propheta → In his verbis in persona

In nocte cepimus legere Isaiam prophetam, quia ipse expressive loquitur de adventu Salvatoris nostri in carnem
– Bordeaux 282 f.1 (*IL 74* c)

In verbis propositis Isaias propheta → In his verbis in persona omnium

Ista verba fuerunt sanctorum patrum
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Vat. Palat. 448 f.1 rb

Multum desiderabant adventum Christi antiqui patres. Nam ut dicit Bernhardus: Cui nostrum tantum ingerat gaudium
– Brit. Mus. Add. 16590 f.8 rb

Nota, quod propter decem necesse fuit, Filius Dei descendere et venire ad nos
– Troyes 1729

O quantis desideriis, quantis suspiriis et antiqui patres Christi praesentiam exspectabant
– Klagenfurt, Bischöfl. Bibl. XXX. e. 1 f.7 vb

Petit propheta adventum Domini Jesu Christi
NICOLAUS GORRANUS OP – Troyes 1542 (*FL 60*)

Remigius super Marcum sic inquiens: Impossibile est quin in oratione sua quisque fidelium
– Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 13 f.1

Verba ista sunt in Isaia. Quilibet vestrum potest experiri in seipso
– Cambridge, Trinity Coll. B. 14. 48 f.4

**Utinam esset nobis arbiter** (Job) [in adventu]

Verba sunt beati Job. Secundum aliam translationem. In quibus multum affectuose desiderat adventum Salvatoris
– Oxford, Bodl. Hamilton 56 f.84

**Vae mihi, quia tacui** (Is. 6, 5) [Prolog. in sermones de tempore]

Isaias propheta commemorans in se et in aliis damnabilem taciturnitatem haec verba locutus est
mgr. JOHANNES DE B(RACULIS ?) OESA – Graz, UB 647 f.119 ra; Prag, Kapitel 506 (C 75) f.50

**Venerabiles patres** celeberrimi toto quoque orbe formati doctores, spectabiles magnifici nobiles egregii magistri . . Deus omnipotens et clemens cuius natura bonitas [in adventu]
JOHANNES TRAFUSS – Clm 5411 f.131 ra

**Venerandae religiositatis** reverendi in Christo patres ac domini ceterique fratres monasticae vitae digne semper colendi. Sicut es consuetudo, quando aliquis magnus dominus sive rex venturus est ad aliquam terram alienam (Prolog. in sermones capitulares)
– Clm 2815 f.83

**Veni ad liberandum nos Domine** [in adventu]
(Declaratio sermonum tuorum illuminat (Ps. 118, 130))

Declaratio expositio est, quae illuminat corda, quae attingit
– Lille 88 f.2 rb

Ita clamat hodie ecclesia cantando. Si qui sapiens esset
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.5 ra (*FL 22*)
Mihi consimili peccatori dicit Deus: Quare tu enarras justitias meas (Ps. 49, 16)
– Paris, Ars. 400 f.133 va
Quamvis misera et infidelis anima
BUSTO ARSIZIO, Capit. Joh. Bapt. M. I. 4; cf. Aevum 29 (1955) p.237
Tota die ecclesia per prophetas quasi per os suum clamabat ante adventum Domini
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.4 va (*FL 22*)
Tota ecclesia, idest totus populus electorum, per prophetas, patriarchas et alios sanctos
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15959 f.5 va (*FL 22*)
Venit Filius Dei ad nos in secreto
– Paris, Nat. lat. 15965 f.13 rb; 3818 f.5

**Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum** (Cant. 7, 11) [in adventu]
Omnis anima volens exire cum suo sponso et cupiens sibi uniri
– Würzburg, Conv. OFM 115 f.127 v
(Veni Domine Jesu (Apoc. 22, 30))
Veni inquam ad docendum viam prudentiae . . Veni dilecte mi – Quia secundum apostolum invisibilia Dei
PETRUS DE ZITTAU OCist. – Leipzig, UB 434 f.7 rb

**Veni Domine et educ** vinctum de domo carceris, de tenebris et umbra mortis.
Venit Dominus ad redemptionem captivorum
– Clm 2630 f.40 r

**Veni Domine et noli tardare** [in adventu]
Carissimi, scire debetis, quod hodie est adventus Domini, non quia hodie venerit
– S. Gallen 1042 p. 398
Clementissimus pater, fratres carissimi, rex scil. noster
– Paris, Nat. lat. 3818 f.13
Hic nota, quod quattuor sunt adventus Domini, scil. in nube, in rore
– Clm 23386 f.3
In evangelio Dominus dabit panem petentibus se
– Paris, Nat. lat. 15959 f.15 rb

Licet circa solas dominicales epistolas velim hic et evangelia negotiari
LUCAS DE VILLA DEI OM – Clm 13431 f.324 ra etc.
LUCAS PATAVINUS OM – Bamberg misc. theol. 30 (*FL 53*)
LUCAS DE BITONTO OM – Brüssel, Bibl. Royale II. 2441 f.133 ra (*IL 37*) (*FL 52*)
Licet esset in tenebris tantum Deo ministrante
– Amiens 284 f.32 vb
Quisquis suam bene novit et pependit justitiam, sollicite quaerit
– Clm 2629 f.3; Rein 43
(Ponam verba mea in ignem (Jer. 5, 14))
Verba enim Domini comparantur igni
JOHANNES POLINUS (Pointlasne) OP – Paris, Nat. lat. 15959 f.10 rb

**Veni Domine Jesu** (Apoc. 22, 30) [in adventu]
Ambrosius in sermone huius diei: Hoc fratres carissimi, non transitorie, sed cum magno tremore attendere debemus
– Berlin, SB Magdebg. Domgymn. 20 f.4 va
Carissimi, quia secundum beatum Bernardum in quodam sermone de nostris virtutibus et meritis
– Cambridge, S. John S. 19 f.65
Benedictus qui venit → Secundum Bedam
Communiter dicitur, quod de sacco non potest(?) exire
– Rouen 643 f.91 ra
Communiter solet distingui triplex adventus Filii Dei ad hominem, in hominem et contra hominem
– Troyes 2001 f.291 rb
Cum aliquis benivolus vel amicus in remotis partibus habet aliquem praedilectum
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. Burghes. 338 f.2 r (*IL 29*) (*FL 35*)
Cum venerabili Anselmo I. libr. Cur Deus homo cap. 1. dico, quia materia, de qua locutus sum
RICARDUS FITZRALPH – Oxford, New. Coll. 90 f.3 rb etc. (*IL 65*) (*FL 77*)
De quocumque adventu Domini hoc verbum intelligatur, tria possunt hic notari
– Paris, Nat. lat. 16482 f.277 rb (sub Veni)
De quocumque adventu intelligitis
– Paris, Nat. lat. 14955 f.137 ra etc.
Deus sursum erat et homo deorsum, veritas erat in caelo
– Douai 506 f.162 r

Dominus dabit verbum → In verbis secundo propositis

et possunt esse verba cuiuslibet animae Christi adventum desiderantis propter duo. Primo eius cohabitatio est fructuosa
– Basel, UB B. X. 17 f.73 v

Extollitur persona
– Madrid, Nac. 184 f.258 r

Haec verba posuit Johannes in fine Apoc., in fine totius canonicae scripturae, ut artius et profundius mentibus nostris imprimatur
ACHARDUS DE S. VICTORE – Paris, Nat. lat. 14590 f.18 etc. (*IL 1*)

Hic insinuat nobis apostolus desiderium prophetarum circa adventum DNJCi. Quoniam igitur adventus eius erat ex parte peccatoris necessarius
– Avignon 596 f.2 ra

His verbis patet, animam sanctam petere adventum Domini in mentem
– Bordeaux 402 f.210 v

Hoc verbum est omnium animarum adventum Christi desiderantium
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Clm 8991 f.1 r etc. (*IL 12*) (*FL 14*)
(Hora est . . (Rom 13, 11))

In evangelio intimatur nobis
– Bamberg, SB Q. II. 21

In primordiis creaturis
P. SIMPLICIUS CHAMRER – Salzburg S. Peter a. IV. 40

In verbis istis tria notantur. Primum est desiderium animae adventum praestolantis
– Vat. Burghes. 166 f.27 va (*FL 109*)
(Dominus dabit verbum evangelizantibus (Ps. 67, 12))

In verbis secundo propositis tanguntur quattuor, quae praedicatori sunt necessaria. Primum tangitur influentia a parte superioris
– Wien, Nat. 1360 f.4 ra

Ista verba de quolibet adventu notari et intelligi possunt
– Cues 130 f.311

Istud verbum scribitur Apoc. ult., de quocumque adventu Domini istud intelligas tria possunt notari, primum desiderium animae
– Rouen A. 571 f.162 r

Ita caelestium contemplator sanctus Johannes anhelans ad adventum caelestis sponsi
– Clm 14125

Legimus quadruplicem esse adventum, unum in animam, alterum in virginis uterum
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Ed. Zwolle 1479 etc.

Licet circa solas dominicales epistolas et evangelia velim hic negotiari
LUCAS PATAVINUS DE VILLA DEI OM – Clm 14281 etc. (*FL 53*)
→ **Veni Domine et noli tardare:** Licet circa solas

Quadruplicem legimus Salvatoris adventum, scil. in animum, in virginis uterum, in mundum, ad extremum judicium
JOHANNES DE TOLEDO OCist. – Valencia, Cat. 182 f.9 rb (*FL 50*)

Sacer evangelista Johannes in suo Apocalypsi, sacro inspiratus afflamine, pro tempore isto gratiae Salvatoris adventus
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 49 ra (*FL 8*)
(Benedictus qui venit in nomine Domini (Matth. 21, 9))

Secundum Bedam
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Clm 8991 f.3 r etc. (*IL 12*) (*FL 14*)

Secundum quod dicit beatus Augustinus, sicut Joh. XXIV. i. glossa. Nulla causa veniendi erat
– Toulouse 876 f.1 r; Pamplona, Cat. 48 (*FL 106*)

Secundum quod dicit beatus Bernhardus II. sup. Cant. Nox latuit sanctos et ante adventum Salvatoris Domini
– Laon 289 f.39 v

Scitis, quod unusquisque naturaliter sanitatem corporis diligit, infirmitatem odit
– Cambridge, UL Ii–3–8 f.49

Sicut accidit in casibus dubiis et negotiis desperatis
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 227 f.98

Sicut dixerunt mundi sapientes et etiam sacri doctores: Prius debet homo orare quam docere . . Veni Domine Jesu – Solet distingui triplex adventus . . ad hominem, in hominem et contra hominem
– Worcester, Cath. Q. 46 f.31 v

Verbum istud scriptum est in fine Apoc. et est verbum ultimum totius sacrae scripturae, intelligitur autem hoc verbum de Christo
– Paris, Nat. lat. 14952 f.11 rb
→ cf. Haec verba posuit Johannes

**Veni Domine visitare nos in pace** [in adventu]

Cum sit fratres, Domini praesentia, Domini visitatio omni quidem die necessaria nobis
ODO DE MORIMOND OCist. – Paris, Nat. lat. 15381; Troyes 450; Oxford, Magd. Coll. 168 f.29 v etc. (*IL 51*)

Pedibus calceatis visibili specie ad peccatores non solum discalceatos fide sed et dispoliatos beatitudine
PETRUS CELLENS. OSB – PL 202, 637

**Veni et libera nos** Domine, Deus noster [in adventu]
Carissimi, modo peragimus adventum Domini nostri Jesu Christi. Notandum autem, quod adventus Domini est triplex, in carnem, in mentem, in judicium
– S. Florian 315 f.1 ra; Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. fol. 288 f.144 («Panis pauperum») etc.
Magnum fuit desiderium antiquorum de adventu Christi. Unde Isaias: Utinam disrumperes
– Bremen, SB b. 101 f.2 ra

**Veni et ostendi nobis Domine** [in adventu]
Hic loquitur ecclesia in persona antiquorum postulantium primum Christi adventum
– Paris, Mazar. 1016 f.105 vb

**Veni in altitudinem maris** (cf. Luc. 5, 4) [in adventu]
Ecce verus Jonas loquitur ad nos
– Paris, Ars. 854 f.120 v

**Veni judicare terram** (cf. Ps. 81, 8) [in adventu]
Ubi judex noster describitur ut socialis, ut curialis
RICHARDUS FITZRALPH – Oxford, New Coll. 90 f.7 va (*IL 65*) (*FL 77*)
→ **Venit judicare terram**

**Veni ut indicarem tibi** (Dan. 9, 23) [in adventu]
Sicut dicit Damascensus in libr. IV. Sentent. Invidiosus et odiosus bonorum daemon
JOHANNES, ABB. DE DORA – Brit. Mus. Royal Coll. 8. A. V. f.110

**Veni, ut salvos facias nos** (Ps. 79, 3) [in adventu]
(Veniant mihi miserationes tuae (Ps. 118, 77))
Cum a primo principio totius veritatis, quod est DNJC sic omne bonum ad hoc quod recipiamus aliquid de intelligentia veritatis
fr. GUILELMUS OCist. – Erlangen, UB 327 f.159 ra

**Veniam ad te et benedicam tibi** (Exod. 20, 24) [in adventu]
Verbum promissionis est verbum hoc breviatum, quod audivit per os nostrum vestra fraternitas
LUDGERUS DE ALTZELLE OCist. – Leipzig, UB 452 f.6 rb

**Veniam ad te in caligine nubis** (Exod. 19, 9) [in adventu]
Verba ista possunt exponi de adventu in carne, in quo assumpta nubecula carnali locutus est nobis in filio
– Rouen A 560 f.4 va

**Veniat dilectus meus** (Cant. 5, 1) [in adventu]
Augustinus in libr. de Congr. verae vitae dicit, quod vita animae est amor
– Clm 9025 f.1
Dicitur communiter, quod amor non potest celari, sed sicut ignis corporalis
– Laon 295 I f.62 rb
Domine exaudi orationem meam (Ps. 142, 1) → Sicut dicit beatus Dionysius
In hoc verbo tria possunt notari, 1° quae sit ista desiderans tam ardenter adventum dilecti sui et quis iste dilectus
– Troyes 1776 f.311 rb
Isaias (11, 8) dicit verbum notabile: Super foramine aspidis . .
– Clm 4636
Notabilis est hic modus vocandi
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1866 f.7 r (*FL 46*)
Reverendi patres ac domini, in verbis istis devotioni vestrae propositis occurrunt nobis . . consideranda
fr. LUDOVICUS SELGER – Clm 3567 f.206 v
Sancta mater nostra ecclesia his diebus recolit nobis desiderium sanctorum patrum
– Paris, Nat. lat. 14899 f.139 rb
(Domine, exaudi orationem meam (Ps. 142, 1))
Sicut dicit beatus Dionysius, sermonem theologum oportet ab oratione incipere
– Valencia, Cat. 284 f.5 ra
Sicut ex viriditate frondium, speciositate florum, dulcedine fructuum perpenditur
– Laon 295 I f.16 r
Verba proposita congruenter exponentur
– Prag, Kapitel F.XLIII
Verbum istud est animae fidelis spiritualem adventum Christi postulantis quae utitur triplici motu, ut ad eam Dominus venire dignetur
– Erlangen, UB 317 f.4 ra etc. → Verbum istud est fidelis animae
Verbum istud est fidelis animae Christi adventum, quam celebramus modo . . requirentis
fr. EUSTACHIUS OM – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.23 r
JOHANNES DE CELANO OM(?) – Collectanea Franciscana 28 (1958) 402

Verbum propositum proprie attribuitur caelesti architriclino. In quo verbo anima Deo devota sponsa Christi utitur quadruplici motivo ad hoc ut suum amantissimum ad se trahat
– Erlangen, UB 317 f.5 va

Vox est fidelis et devotae animae, in cuius persona verum sponsum alloquitur Dominum Jesum Christum
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 461 f.5 r; 682 f.2 v (*IL 38*) (*FL 55*)
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Vat. Palat. 448 f.20 vb

**Veniat Dominus, qui illuminabit** (1. Cor. 4, 5) [in adventu]

Ad oculum videmus, quod quando aliquis ambulat in nocte
GUIDO EBROICENSIS – Clm 18231 («Sensatus»); Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. qu. 81 f.7 vb (*IL 21*) (*FL 21*)

Ante adventum enim Filii Dei in carnem VII erant nobis abscondita
– Uppsala, UB C 306

Carissimi, boni faciunt plura bona in occulto
– Berlin, SB (Tübingen UB) lat. fol. 757

Carissimi, doctores sacrae scripturae faciunt quaestionem
JOHANNES MILITIUS – Avignon 606 f.12 ra

Consuetudo est amicorum seu carorum, qui longo tempore se invicem non viderunt
«FAVUS MELLIS» – Clm 14144 f.5 ra

Dicitur(?), quod adventus venturus novi domini potest esse contrarius
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 432 f.5 rb
(Invocavi et venit in me spiritus sapientiae (Sap. 7, 7))

Dicitur, quod res de facili habetur, quando non deficit
GUIDO EBROICENSIS OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.7 vb (*IL 21*) (*FL 21*)

Ex casu peccati primi hominis humana natura tria mala incurrit scil. privationem divini consortii
– Braunschweig, StB 125

In verbis istis tria notantur. Primum est adventus judicii
– Paris, Nat. lat. 15952 f.107 ra

In verbo proposito, quod legitur I. Cor. IV. apostolus tria facit. Primo nobis adventum Filii Dei proponit
ALBERTUS MAGNUS OP – Leipzig, UB 683 f.192 va

Invocavi et venit in me → Dicitur quod res

Ista verba possunt exponi de adventu in carnem
– Oxford. Bodl. Laud. misc. 177 f.5 v

Licet ista verba intelligantur specialiter de adventu Domini ad judicium
GUILELMUS DE MALLIACO OP – Clm 15748 f.15 va (*FL 25*)

Licet istud de die judicii intelligatur, quando Dominus veniet et manifestabit conscientias
– Erlangen, UB 319 f.75 vb

Nota, quod ante adventum Christi quattuor fuerunt abscondita
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Clm 8991 f.3 v etc. (*IL 12*) (*FL 14*)

Quia ecclesia facit isto tempore mentionem de adventu Filii Dei in carnem
JOHANNES MILITIUS – Avignon 606 f.10 ra

Sapiens in Eccli. (18, 19) bene praemunit quemlibet nostrum, cum dicit: Ante judicium para justitiam
BLESUS OP – Paris, Nat. lat. 14947 f.195 vb; 15005 f.100 va

Scitis quod adventus alicuius novi domini potest esse gratus et acceptus propter duo, vel quia potens est
JOHANNES DE VILARI – Brügge 276 f.6 r (*FL 51*)

Sic scriptum est 1. Cor. et tanguntur duo in verbis propositis. Primo tangitur severi judicis revelatio
– Innsbruck, UB 380 f.4 v

Sicut dicunt sancti, ex causa peccati primi hominis humana natura incurrit privationem divini consortii
– Clm 26832

Sicut patet ad sensum, caecus in via sine duce non ambulat tuto
GUILELMUS BERNARDI OP – Paris, Nat. lat. 14965 f.11 r (*FL 24*)

Unicuique qui de peccatis digna poenitentia satisfecit, qui pro aeternis temporalia dedit
«TETRALOGUS» – Troyes 1913 (*FL 83*)

Verbum istud potuit esse illorum, qui sedebant in tenebris, hoc est in limbo
«SENSATUS» – Prag, UB XIV. H. 19

Videmus in mundo quod ratio dictat, quod secundum quod homines sunt diversarum condicionum
GUIDO EBROICENS. OP – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. qu. 81 f.187 vb (*IL 21*) (*FL 21*)

**Veniat Dominus vasallus** . . veniat ad succurrendum
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14966 I f.6 vb (*IL 29*) (*FL 35*)

**Veniens veniet et non tardabit** (Abac. 2, 3) [in adventu]

Antiqui multum desideraverant adventum Christi ut per ipsum a culpa et miseria sanarentur → Quia antiqui vehementer
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 9603 f.6 ra

Bernhardus: Studiosis mentibus verbum propositum frequenter apparet
HENRICUS DE WORMATIA – Clm 8987 f.169

Dicite filiae Sion → Hoc ultimum verbum

Duo dicenda sunt hic, primo de adventu Domini
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.14 v

Fratres mei, ecce salubris et jucunda promissio, sed multo salubrior et multo jucundior promissionis adimpletio
PRAEPOSITINUS – Paris, Ars. 543 f.214 etc. (*IL 63*) (*FL 72*)

Geminatur verbum veniendi
– Prag, UB II. F. 33 f.1

Haec verba dicit Abacuc propheta de adventu Salvatoris, scil. cum venerit in homines, ad homines et contra homines
– Rom, Angel. 1057 f.2 vb
(Dicite filiae Sion: Ecce rex tuus (Matth. 21, 5))

Hoc ultimum verbum scriptum est in evangelio hodierno
mgr. GERARDUS DE REMIS – Paris, Nat. lat. 16481 f.24 rb

In his verbis prophetae duo adventus tanguntur nostri Salvatoris
MARTINUS POLONUS – Ed. Straßburg 1488 (*FL 54*)

In quibus verbis exprimitur magnum desiderium, quod habuerunt sancti patres
– Prag, Kapitel F. X

In quibus verbis tria possumus notare: Venientis caritatem, illuminantis claritatem, manifestantis utilitatem
– S. Florian 287

In verbis istis duo facit propheta. Primo enim ostendit Dei adventum gratiosissimam diversitatem
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist. – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

In verbis istis duo notari possunt
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Nota, quando castrum alicuius impugnatur a forti adversario, cui non potest solus resistere
– Prag, UB VIII. B. 28

Propheta desiderium et ardorem scil. Moysi, David, Isaiae consolans eos et de adventu Christi certificans ait: Veniens veniet
– Clm 22306 f.3 rb

Quia antiqui vehementer desiderabant Salvatoris adventum, ut per ipsum a culpa et miseria solverentur → Antiqui multum desideraverant
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.7 va etc. (*FL 12*)

Sancta mater nostra ecclesia intendit hodie in verbo proposito corda filiorum suorum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.15

Triplex adventus Christi in verbis propositis
– Windsheim 6 f.51 rb

Veni et libera nos. Tuam Domine excita potentiam
– Kremsmünster 262 f.124

Veniens in patriarchis per promissionem
– Paris, Nat. lat. 16473 f.144 vb

Verba dicit propheta de adventu Salvatoris, qui ad hominem, in homine, contra hominem → Haec verba dicit Abacuc
– Arras 251 f.1 r

Verba ista leguntur in Abacuc propheta. Quae verba in hodiernae sollemnitatis . . congrue repraesentant
– Neapel, Naz. VIII. A. 37 (series IV.)

Vulgariter dicitur: Multo li grave a ki attent. Huic vulgari proverbio attestatur Salomon in Prov. dicens: Spes quae differtur
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.21 rb

**Veniet desideratus cunctis gentibus** (Agg. 2, 8) [in adventu]

Ad utilitatem cunctarum gentium. Hic commendatur Salvator a tribus
– Paris, Nat. lat. 16482 f.345 ra
(Domine, memoriale tuum in desiderio (Is. 26, 8))

Amor est desiderium, ut dicit Isaias
– Straßburg, UB 66 f.7 v

Ante adventum Filii Dei in mundum plenus erat mundus confusione et miseria
– Schlettstadt 114 f.140 r; Leipzig, UB 719 f.147 r

Aurelianis agnoscitur esse festum, cum audiunt pulsari desideratum signum
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.6 v etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Carissimi, hodie incipimus illud sacrum tempus, quod vocatur adventus
JOHANNES MARCHESINI OM (Mammotrectus) – Clm 17826 etc.

Carissimi, post lapsum parentis primi, propter quem eramus a paradisi gaudiis exclusi
PETRUS DE TERACHIO OESA – Bordeaux 298 f.13 v; Clm 7577 f.89 ra

Circa adventum Domini quattuor notanda, scil. quae bona Christus ecclesiae faciat, ad quem venit, qualiter venit
– Leipzig, UB 699 f.10 ra

Circa Christi gratiosum adventum in carne hic tria describuntur, scil. magna dignatio ex parte Filii Dei venientis
GUILELMUS DE LIGNIACO OM – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f. 23 v

Coepit Jesus facere → Dominus ac Redemptor

Cum ad misericordiam pertinet desolatos et afflictos consolari
– Troyes 1527 f.1 ra etc. Ed. (Ps. Bonaventura) Basel 1502 etc.

Cum sec. Jacobum in I. cap.
– Danzig, StB 2023

Cunctis gentibus inquit, idest ad utilitatem cunctarum gentium
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)
→ Ad utilitatem cunctarum gentium

Cunctis gentibus inquit, quasi diceret, veniet in carnem Dei Filius
– Berlin, SB (Marburg, WDB) lat. qu. 698 (*IL 74b*) (*FL 93*)

Desiderabant antiqui patres adventum Domini in carne propter quattuor causas
– Pelplin, Seminar 90/166 f.2 ra

Desideratus iste Salvator est noster Jesus Christus. Nihil aliud sunt clamores
JOHANNES DE RUPELLA (de la Rochelle) OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.5 va (*FL 48*)

Dicitur Prov. XIII(,19) Desiderium si compleatur . . et quia sancti patres adventum Christi in carnem ardenter desiderabant
– Vat. Burghes. 166 f.30 ra (*FL 109*)

Domine memoriale tuum → Amor est desiderium
(Coepit Jesus facere et docere (Act. 1, 1))

Dominus ac Redemptor noster Jesus Christus cunctorum fidelium exemplar
– Innsbruck, UB 540 f.121 r

Est homo, qui in aliquo erat desiderabilis, scil. multis virtutibus → Est homo, qui totus est odibilis
– Klosterneuburg 919 f.80

Est homo qui totus est odibilis et est homo, qui in aliquo est desiderabilis → Est homo qui in aliquo erat desiderabilis
– Brüssel, Bibl. Royale 4933–4 f.7

Expone sic: Veniet desideratus scil. Filius Dei; cunctis gentibus, idest omnibus populis
ARNOLDUS CLOETINGHEM OSCr – Lüttich, UB 435 f.6 v

Filius Altissimi coaltissimus Patri, qui est materia sermonis, det mihi aliquid dicere, unde ipse laudetur
– Graz, UB 841; Erfurt, StB Amplon. oct. 60 etc.

Firmamentum sunt auditores . . in granario caelesti
– Clm 7779 f.30 va

Hic commendatur Salvator → Ad utilitatem

in carnem, in mentem, in mortem, in judicium
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 177 f.1 v

In hoc verbo describitur adventus Domini Salvatoris quantum ad duo, scil. ad divinam promissionem, cum dicitur: veniet, et quantum ad nostram expectationem, cum subjungit: desideratus cunctis gentibus
– Mailand, Ambros. A. 4. sup. f.8 ra

In mansuetudine suscipite → Verba ultima scripta sunt

In quo describitur adventus Dei quantum ad divinam promissionem → In hoc verbo describitur

In verbis istis adventus promittitur Salvatoris et tanguntur ibi principaliter duo. Primum est divinae promissionis beneficium
– Bord. 287 f.129 ra (*FL 94*)

In verbis istis promittitur dominicae incarnationis gratia, ibi: Veniet
– Mailand, Ambros. A. 4. sup. f.9 ra

In verbis istis tria sunt notanda. Primum est venturi promissio
– Basel, UB B. X. 17 f.53 ra

In verbis propositis primo tangitur, quid est potestatis, secundo quid est aequitatis
– Florenz, Naz. G. 7. 1454 f.63 ra

In verbis propositis tria notantur: Benignitas in Dei filio veniente: Veniet. Ecce venio cito Apoc. 22, 12
Johannes de Toledo OCist. – Valencia, Cat. 182 (*FL 50*)

In verbo proposito describitur adventus Salvatoris quoad duo
– Venedig, Marc. fondo antico 93–1776 f.1 ra

Inter omnia opera Dei opus incarnationis videtur esse mirabilius
– Vat. Burghes. 70 f.4 va (*FL 108*)

Ita scribitur Agg. II. cap. et assumitur in praesentis collationis exordio
– Clm 14125
(Veniet nobis quasi imber temporaneus (Os. 6, 3))

Locuturi de adventu dulcissimi Jesu Christi in carnem
Nicolaus Vercellensis OCist. – Paris, Nat. lat. 18179 (*FL 61*)

Magnatorum principum consuetudo est mittere nuntios ante se in civitates
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226

Multis prophetis adventum Domini praemonstrantibus hoc inter ceteros hoc quoque dicit: Desideratus
– Vorau 401 f.166

Non solum tunc venit ad erudiendum, sed adhuc cotidie venit
– Laon 295 I f.67 r

Nota, quod triplex est adventus Christi, primo in mundum, secundo in cordis scrinium
– Graz, UB 317 f.1 ra; Oxford, Bodl. Hamilton 6 f.75

Nota septem ad quae Christus propter quod desiderabatur, quae exprimuntur in antiphonis quae incipiunt per o
– Paris, Nat. lat. 3556 f.102 vb

Nota triplex desiderium mundanorum, lasciviae vel concupiscentiae carnalis
– Florenz, Naz. II. XI. 17 f.2 va

Nota, triplex est adventus Christi, primus in mundum
– Clm 3554 f.163 va
(Omni negotio tempus est (Eccle. 8, 6))

Oportet sapientem quemlibet in rationali substantia considerare operationem
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 27 a (*FL 8*)

Per primam inoboedientiam et transgressionem cecidit genus humanum
– Lüneburg, Ratsbücherei 2° 80 f.55 v

Prov. 13. Spes quae differtur . . → Vulgariter dicitur

Quia adest tempus a sanctis patribus diu expectatum
– Hohenfurt 92

Quia antiqui patres adventum Christi desiderabant
– Clm 28374

Quoniam ad misericordiam pertinet → Cum ad misericordiam pertinet

Quoniam spes, quae differtur → Vulgariter dicitur
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1476 f.1

Reverendi patres, magistri et domini, locuturus caritati vestrae breve de adventu
– Danzig, Marien F.232 f.119

Sanctos patres et patriarchas speciosum forma prae filiis hominum contemplari cupientes
NICOLAUS GORRANUS OP – Bamberg, SB misc. theol. 173 f.197 (*FL 60*)

Scribit beatus propheta Agg. II., ergo carissimi, ex istis verbis propositis sacra scriptura et felix ecclesia dat et proponit nobis triplicem adventum
– Clm 8486 f.2

Scribuntur haec verba originaliter Agg. II., transsumptive vero non incongrue applicari poterunt instanti dominico adventui jucundissimo
– Clm 5411 f.137 v

Secundum Augustinum, Ambrosium et Leonem papam in sancta eorum ecclesia in hoc sacro tempore nihil aliud videtur agere
– Clm 8965 f.201 v

Sed notandum est, quod genus humanum
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Edd. Zwolle 1479 (Ps. Bonaventura) etc.

Sed videmus, quod natura magistra multis animalibus
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Edd. Zwolle 1479 (Ps. Bonaventura) etc.

Si sancti patres diu desiderabant adventum, non est quod admirari debeas
SERVASANCTUS DE FAENZA OM – Edd. Zwolle 1479 (Ps. Bonaventura) etc.

Sicut ait (dicit) Augustinus ad Optatum: A damnatione, quae facta est per Adam nullus liberatur
THOMAS DE AQUINO OP – Salamanca, Univ. 2187 f.166 ra; Sevilla, Colomb. Y–131–24 f.118 vb (*IL 70*)

Sicut dicit Sapiens in Prov. 13, 12 Spes, quae differtur affligit animam
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)
→ Vulgariter dicitur → Quoniam spes quae differtur
→ Unde Sapiens Prov. 13

Tempus istud dicitur adventus Domini et incipit hodie et durat ad nativitatem
– Linz, StudB 362 f.189 ra

Tria notantur in verbis propositis: Benignitas ex parte Dei venientis
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 440 f.209
→ In verbis propositis tria notantur

Triplex legitur adventus Christi in scriptura secundum Bernhardum, qui ait: Triplicem Domini adventum legimus ad homines
LUCAS DE PADUA OM – Padua, Anton. 466 f.1 ra (*FL 53*)

Unde Sapiens Prov. 13, 12 Spes quae differtur affligit animam. Et ideo Dominus misertus afflicitioni
ARNOLDUS DE CLOETINGHEM OSCr – Lüttich, UB 435 f.6 rb
→ Sicut dicit Sapiens → Vulgariter dicitur

Veniet nobis quasi imber → Locuturi de adventu

Verba ista diriguntur ad patres antiquos et promittitur in eis primo dominicae incarnationis praesentia
PERTHOLDINUS (DE RATISB.?) – Osseg 46; Clm 7963 f.257 vb; 9599 f.1 v etc.

Verba ista possunt praedicari de adventu Domini et denotantur in eis tria, scil. Christi incarnatio, temporis determinatio
– Clm 5222 f.206; Klagenfurt, StudB 31 f.1

Verba ista scripta sunt in Agg. propheta. In quibus verbis . . ad spirituale gaudium invitamur
JOHANNES SHEPPEY(?) – Toulouse 340 f.3 r (*FL 49*)

Verba praemissa Aggaei cap.(!) scripta sunt et sunt verba Salvatoris per ipsum prophetam loquentis
mgr. GERLACUS – Mainz, StB I. 126
(In mansuetudine suscipite insitum verbum (Jac. 1, 21))

Verba ultima scripta sunt in canonica Jacobi, in quibus duo notanda. Primum est est modus suscipiendi et audiendi verbum Dei
ADENULPHUS DE ANAGNI – Erlangen, UB 327 f.119 ra

Verbum est propheticum de adventu Christi in carne
– Paris, Nat. lat. 3735 f.48

Verbum istud describitur Agg. II., in quo desideratus cunctis gentibus describitur, adventus Domini Salvatoris quantum ad duo, scil. quantum ad divinam promissionem
– Clm 14832 f.1 r

Verbum istud scriptum est in Agg. et potest valde convenienter praedicari de vigilia? nativitatis Christi
JACOBUS DE VILLACO – Clm 4647 f.182

Vulgariter dicitur, que mout griève qui atant. Prov. 13, 12 Spes quae differtur
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.6 r etc. (*IL 59*) (*FL 70*)
→ Sicut dicit Sapiens i. Prov. → Unde Sapiens Prov.

**Veniet, ut salvet populum** [in adventu]

Ubi sciendum est, quod venit propter tres causas, in quibus reliquiae introducuntur. Primo venit propter veritatem promittentis
– Clm 8336 f.66 vb

**Venit Deus in castra** (1. Reg. 4,7) [in adventu]

Castrum quod tenetur in foedo, quando impugnatur
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14799 f.225 r etc. (*IL 29*) (*FL 35*)

In verbis istis tria tanguntur. Primo tangitur adventus veritas, cum dicitur: Venit
– Vat. Burghes. 166 f.35 rb (*FL 109*)

Verbum istud est misericordiae, verbum laetitiae, verbum tristitiae
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.100 rb (*FL 60*)

**Venit, dilectissimi, creator,** occurrat et plasma suum
ADAMUS SCOTUS OPraem – PL 198, 102

**Venit filius hominis quaerere** (Luc. 19, 10) [in adventu]
Hodie, fratres carissimi, inchoamus adventum Christi in carnem non decursis quattuor dominicis
– Vat. Burghes. 166 f.32 ra (*FL 109*)
In quibus verbis quattuor sunt consideranda, videl. quis venit, ad quos venit, propter quod venit, quomodo venit
– Leipzig, UB 715

**Venit fortior me** (Marc. 1,7) [in adventu]
In verbis propositis describitur adventus Christi in carnem causa multiplici factus
– Basel, UB A. VI. 27 f.2 va
Quia vero consonant omnia, ideo tam sacra scientia quam divina sapientia unam et eandem veritatem concorditer attestantur
GUILELMUS DE POPULETO OCist – Escorial I. 0.8 f.275 rb (*IL 22*)
Sicut dicit philosophus in II. de Anima: Quaedam non videntur lumine in tenebris autem faciunt sensum
– Paris, Nat. lat. 3553 f.32 v

**Venit judicare terram** [in adventu]
Audite inquit verbum Domini filii Israel (Os. 4, 1) Ubi sua glossa: Venit idest veniet
RICARDUS FITZRALPH – Oxford, New. Coll. 90 f.5 rb etc. (*IL 65*) (*FL 77*)
Ubi judex vester venit ut socialis, ut curialis et ut regalis
RICARDUS FITZRALPH – ibid. (*IL 65*) (*FL 77*)

**Venit sponsus** (Matth. 25, 10) [in adventu]
Possumus ergo in adventu Domini verbum praedictum exponere
– Klosterneuburg 921

**Venite ad me omnes** (Matth. 11, 28) [de apostolis; de s. Andrea]
Haec sunt verba Filii Dei, qui longe antequam in carne visibilis apparet
– Troyes 1840 f.298 rb
Hoc dixit ipse Salvator discipulis, quia omnibus facit dicere istud
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.9 rb (*FL 22*)

Hoc loco Dominus omnes vocavit sive appellavit, cum dicit: Omnes, qui laboratis
ALBERTINUS DE TORTONA OP – Paris, S. Genev. 2775 f.208 va

idest iterum faciam tamquam deformatos
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.10 va (*FL 22*)

In his verbis tria tanguntur. Primum est caelestis legislatoris gratiosissima invitatio
DIONYSIUS CARTH. – Opp. 31 (1906), 17

In verbis istis tria
– Paris, Nat. lat. 2925 f.281 v

Mane tangitur invitationis utilitas aeternae videl. refectionis jucunditatis, quae nomine cenae significatur
THOMAS BRITO – Erlangen, UB 325 f.15 va etc. (*IL 71*) (*FL 85*)

Multum in mensa sua vult habere socios, qui ore proprio invitat eos
THOMAS BRITO – Erlangen, UB 325 f.13 rb etc. (*IL 71*) (*FL 85*)

Sciendum, quod Dominus duo dicit de beatis apostolis, quam magni meriti fuerint in via et quam magni praemii debeant esse in patria
– Klosterneuburg 869 f.12 va

Sicut Petrus, qui docere Dominum voluit
– Vorau 410 f.79 r

Tria facit Dominus in verbis istis. Primo praemittit invitationem, ibi: Venite
– Klosterneuburg 869

Vocat Dominus peccatores, ut et quid vocet et quo vocet
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.9 vb (*FL 22*)

**Venite ascendamus ad montem Domini** (Is. 2, 3) [in adventu]

Dicit beatus Augustinus super illo verbo Matth. XXIV. Ubicumque fuerit corpus
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Ed. Straßburg 1484 (*FL 11*)

Hodie intacta virgo..Arbor humani generis
– Avignon 593 f.4

In montem Domini ascendere
– Reims 586 f.65 v etc.

Propheta elegantissimus Isaias praevidens in spiritu Salvatoris adventum mystico sermone
– Vat. Burghes. 187 f.38 vb; Troyes 1715 f.33 v

Volenti verbum Dei proponere vel audire cum fructu animarum
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 30 b (*FL 8*)

**Venite et videte** (Joh. 1, 39) [de s. Andrea]
Dicit Gregorius: Nemo potest in una eademque re omnipotenti Deo et hostibus eius gratus exsistere
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Clm 16468 (*FL 11*)
In verbis istis ponitur discipulorum a Christo felicior invitatio. Felices quidem fuerant
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Oxford, Bodl. Hamilt. 50 f.110 r

**Venite post me, congregamini ad me** (Gen. 49, 1) [in adventu]
Quia ut habetis in Gen. Jacob haec verba dixit filiis suis, sed quia ut dicit apostolus: Omnia in figura contingebant illis
THOMAS DE VALCELLIS (de Persegnia) – Clm 5530 f.140; Troyes 1988
In verbis praemissis duo innuuntur, primo discipulorum vocatio
Ps. PETRUS DE PALUDE OP («Thesaurus novus») – Ed. 1487
Nemo potest in una eademque re omnipotenti Deo et hostibus eius gratus existere
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Ed. Hain 14829 etc. (*FL 11*)

**Venite post me, faciam vos** fieri piscatores hominum (Matth. 4, 19) [de s. Andrea] → **Ambulans Jesus juxta mare Galilaeae**
Ad duo vocat, ad laborem et ad honorem. Labor quidem in studio imitationis – Paris, Nat. lat. 15934 f.3 r
Ad gloriam huius sancti Christi apostoli Andreae haec verba dicuntur
MICHAEL DE HUNGARIA (Biga salutis) – Ed. Hagenau 1506
Ad sequendum Christum dupliciter provocamur in verbis istis, quia et verbo magistri invitantis
– Paris, Nat. lat. 15934 f.3 v
Ad unius jussionis vocem beatus Andreas relictis omnibus secutus est
– Innsbruck, UB 340 (pars 2.) f.1 ra
Aliquis qui habet magna negotia eligit sibi servos idoneos
«PANIS PAUPERUM» – Berlin, SB (Tübingen UB) theol. lat. fol. 317 f.1
Audivimus missionis vocem
JACOBUS DE PERUSIO OP – Bologna, Archigin. A, 212 f.1
Beati apostoli Petrus et Andreas secuti sunt Dominum
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Leipzig UB 497 f.31 etc. (*IL 8*)

Beatus Gregorius exponens verbum propositum dicit per verba Dei: Dominus omnes ad aeternitatem vocat
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Wien, Nat. 14215 f.1 va etc.; Edd. Hain 14829 etc. (*FL 11*)

Beatus Gregorius super illo verbo → Beatus Gregorius exparens
– Uppsala, UB C. 277

Beatus Paulus in epistola hodierna invitat ad orandum. Idem Dominus omnium dives in omnes, qui invocant illum (Rom. 10, 12)
STEPHANUS LANGTON – Leipzig UB 443 f.184 ra (*IL 69*) (*FL 82*)

Beatus Paulus magnam nobis praestat fiduciam orandi ad Dominum in epistola hodierna et securitatem impetrandi
STEPHANUS LANGTON – Paris, Maz. 999 f.137; Nat. lat. 16463 f.56 vb

Bernhardus: Mundus iste est mare magnum
– Paris, Nat. lat. 12417 f. 30; 18174 f. 113

Carissimi, conventum? nostrum vulgatus est
– Klosterneuburg 872 f.174

Carissimi, haec verba dicebat Christus Filius Dei vivi pius omnium Redemptor, dum de captura piscium vocabat beatos Petrum et Andream
MICHAEL DE HUNGARIA (Biga salutis) – Ed. Hagenau 1506

Carissimi, sensibiliter videmus, quod bonus discipulus venire solet ad magistrum ipsum libenter audiendo
ADAMUS PARIS. (?) – Würzburg, Conv. OFM 2 f.148 v

Christus Jesus Salvator generis humani omnes homines volens salvos fieri
– Vorau 120 f.336 r

Circa verba proposita multa possunt annotari. Primo a quo statu fuerunt vocati gloriosi apostoli Petrus et Andreas, cuius hodie sollemnia celebramus
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 15947 f.6 va etc. (*IL 49*) (*FL 62*)

Congregamini ad me. Quia ut habetis in Gen. Jacob haec verba dixit filiis suis, sed quia ut dicit apostolus: Omnia in figura contingebant illis
THOMAS MONACHUS – Clm 5530 f.140

Congregamini et audite filii (cf. Gen. 49, 1). Jacob haec verba dixit → Congregamini ad me
– Prag, UB I. B. 24 f.133

Consuetudo est in exercitibus, quod vexillifer antecedit. Vexillum Christi et crux Christi
– Göttingen, UB theol. 156a f.119 r

Conversio beatorum fratrum Petri et Andreae tangitur in his verbis et ad eorum commendationem notantur tria. Primum est consilium invitantis amici
– Paris, Nat. lat. 14595 f.87 v (*FL 101*)

De istis piscatoribus et eorum successoribus
JOHANNES MILITIUS – Wien, Nat. 3772 f.225; Prag UB X. E. 5 etc.

Dei Filius et pater misericordiarum tot mysteriis humanum genus subjectum ad arcem suae quietatis nos invitat
– Basel, UB A. 5. 34 f.172 ra

Dicit Gregorius exponens verbum propositum → Beatus Gregorius exponens
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Wien-Schotten 51. d. 8

Docent hic doctores apostolos illos.. ter Christo fuisse vocatos
JOHANNES FÜTTERER – Clm 634 f.136

Dominus nititur nos revocare sicut mater filium fugitivum
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 14593 f.51 v; 14470 f.289 (*IL 69*) (*FL 82*)

Dominus vocat Petrum et Andream, primo et specialiter ut ostenderet eis quomodo oporteat eos eum sequi de
– Carpentras 20 f.221 ra;

Eccli. 23 (,29) dicitur Domino Deo antequam creantur omnia sunt illi agnita, et ideo aliter ibi, judicandum est de electione humana et aliter de divina
JOHANNES MILITIUS – Uppsala, UB C 287 f.2 v

Evangelium hodiernum dicit, quod Christus ambulans juxta mare Galilaeae
JOHANNES MILITIUS – Clm 19542 etc.

Ex eloquio proposito de evangelio Matth. IV. beato Andreae apostolo a Dei Filio nuntiato
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll. 195

Ex evangelio habemus quattuor piscatores ad apostolatum vocatos
NICOLAUS CUSANUS – Vat. lat. 1245 f.191 ra etc. (*IL 44*)

Forma dominicae vocationis attendenda est. Venite, ait post me
– Assisi 470 f.443 vb

Fratres carissimi, magnam vobis fiduciam
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 12420 f.111 vb (*IL 69*) (*FL 82*)

Haec verba dixit Christus ad Petrum et Andream, quando eos vocavit
ANDREAS LOCHMAIR – Ed. Hagenau 1510

Haec verba Dominus dixit non solum ad Petrum et Andream
PS. ALBERTUS MAGNUS OP – Opp. XIII (1891) p. 407a (*FL 2*)

Haec verba Dominus expressit vocando ad se dilectum apostolum
PAULUS WANN – Clm 2819 f.1 ra etc.

Haec verba originaliter scripta sunt Matth. IV. et in praesentis festivitatis evangelio. Unde in praesenti sermone tria sum dicturus, primo de dignitate et privilegiis sancti Andreae
– Stuttgart, LB theol. qu. 224 f.13 r

Haymo: DNJC usque ad tricesimum annum aetatis suae non habuit discipulos
– Clm 18302 f.1 ra etc.

Hic notantur duo, Christi invitatio, Petri et Andreae officium, litteraliter et spiritualiter
GUIARDUS DE LAUDUNO – Arras 203 f.43 v (*IL 19*) (*FL 19*)

Hic notantur quattuor, gratuita vocatio et fructuosa promissio
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 440

Hic notantur tria. Primo notantur Dei misericordia in vocatione
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 16503 f.87 rb (*IL 28*) (*FL 33*)

Hic possunt notari tria
– Admont 755

Hic tria notantur, quis vocat, quos, ad quid
GUIARDUS DE LAUDUNO – Arras 329 f.44 vb (*IL 19*) (*FL 19*)

Hii duo apostoli in vocatione sua gratiam habuerunt
– Zwettl 333 f.115 vb

His duobus versibus quattuor notantur, duo in unoquoque eorum, in primo duo Domini, quae sunt praeceptio et promissio
– Toledo Cat. fol. 10–14

His paucis verbis praedicavit Christus praedicatoribus, statim crediderunt ei et secuti sunt eum
– Brügge, StB 291 f.114 ra

His verbis praemittitur: Ambulans Jesus juxta mare Galilaeae
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 15947 f.5 rb (*IL 49*) (*FL 62*)

His verbis vocatio apostolorum, studium et officium designatur, vocatio in veniendo ad eum
– Toledo, Cat. fol. 10–14

Hoc verbum scribitur Matth. IV.
Clm 14761 f.269

Hodie eruditi fuimus in evangelio, quoddam dulce et suave invitatorium
– Toulouse 321 f.165 v

Homines errantes de nocte multum gaudent de aspectu luminis
– Clm 12665 f.21 ra etc.

Jam dudum carissimi, propheta vel melius Deus per prophetam Jer. 27. promiserat
– Siena F. IX. 18 f.1 r

Ibimus viam trium dierum. Est via, quae videtur homini justa, novissima autem eius deducit ad mortem
– Brit. Mus. 4. B. VIII f.184 ra

Jesus videns Andream aptum et habilem fore apostolatui eum vocavit
– Clm 15145 f.194 va

In evangelio propter quattuor vocat nos Dominus principaliter ut sequamur illum, primo propter beneficium
JOHANNES SHEPPEY (?) – Toulouse 340 (*FL 49*)

In festo beati Andreae leguntur haec verba, in quibus exprimitur conversio apostolorum Petri et Andreae
– Toulouse 335 f.218 vb

In hac vocatione beatorum apostolorum Dominus Jesus erga humanum genus multiplicem exhibet pietatem
– Wien, Nat. 1369

In his verbis arguit Dominus tria vitia, scil. pigritiam, superbiam, avaritiam
JOHANNES DE OPRENO OP – Troyes 1729 f.140 ra (*FL 46*)

In his verbis promittit Christus his duobus fratribus Petro et Andreae, futurum apostolatum, quando essent mittendi ad praedicandum evangelium
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 635 f.1 va

In his verbis provocamur ad sequendum Christum et hoc dupliciter, scil. verbo et exemplo
MARTINUS POLONUS – Ed. Straßburg 1488 (*FL 54*)

In his verbis quinque notanda sunt: Quis vocat, quos vocat in praedicatores, unde vocat, quare vocat et ad quid vocat
– Wien, Nat. 1701 f.3 r

In his verbis tangitur Dei misericordia et inprimis largitas in simplices piscatores
– Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 296 II f.5 rb

In hoc evangelio agitur primo de electione Petri et Andreae
– Aschaffenburg, Schloß B. 47b

In hoc evangelio consideranda sunt quaedam ex parte Salvatoris Domini, quaedam ex parte Andreae apostoli
– Basel, UB B. VII. 5 f.5 v

In hoc evangelio legimus quod Petrus et Andreas, Jacobus et Johannes secuti sunt Dominum. Per Petrum accipimus corde contritos
– Bremen SB b. 101 f.38 ra

In hoc evangelio possunt notari duo, scil. Christi vocatio, beati Andreae oboedientia. Circa primum tria notantur. Primo quis iste, qui vocatur
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 298 f.190 rb

In hoc evangelio sunt duo utilia specialiter declaranda. Primum est gratiosa vocatio Christi a mundi delectatione
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 200 f.162 v (*FL 98*)

In hoc verbo Dominus invitat beatum Andream ad perfectum meritum
– Vendôme 218 f.124 r

In introitu vigiliae praesentis festivitatis Jesus rex noster ante saecula operaturus salutem nostram
JOHANNES ENGELMANN DE HEILBRONN (?) – Stuttgart, LB theol. fol. 166 f.5 ra

In praemissis verbis duo nos invitant ad sequendum Christum
– Cues 130 f.115 ra

In verbis istis duo sunt consideranda. Primum quomodo conveniunt beatis apostolis Andreae et Petro
NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM – Paris, Nat. lat. 15957 f.186 rb etc. (*IL 41*) (*FL 58*)

In verbis propositis Dominus et Salvator noster tria facit. Primo praemittit invitationem
– Zwettl 333 f.115 ra

In verbis propositis quantum ad sollemnitatem beati Andreae duo consideranda sunt. Et primum est invitatorium amoris, ibi: Venite post me
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Troyes 1596 f.8 r etc.

In verbo isto videndum est, quid sequamur et quomodo
– Paris, Nat. lat. 76471 f.11 ra; 16507 f.9 ra

In vocatione apostolorum quattuor tanguntur, quia Dominus primo vocat: Venite
– Toulouse 335 f.224 rb

Inter omnes sanctos, quos debemus summa devotione percolere, sunt sancti apostoli, qui fuerunt patres nostri praecipui
JOHANNES DE TOLEDO OCist – Valencia, Cat. 182 f.131 rb (*FL 50*)

Licet omnes apostoli secuti fuerint Dominum Redemptorem, tamen isti duo fratres Petrus et Andreas quodam specialiori modo . . cecuti sunt eum
– Heiligenkreuz, 292 f.43 v

Magnus qui habet magna negotia agere eligit sibi ad hoc servos utiles
– Wolfenbüttel 23. 26. Aug. 4 f.3 v

Merito Christus vocat apostolos, antequam mirabilia facit
JOHANNES MILITIUS – Uppsala UB C 264

Multi homines errantes → Homines errantes

Multipharie multisque modis Filius Dei humanum genus salvare cupiens
– Windsheim 110; Prag UB VII. D. 10 («Viridarius»)

Mundus iste est mare magnum et spatiosum
– Paris, Nat. lat. 12417 f.30 va

Nihil est gloriosius, nihil jucundius, nihil fructuosius: Faciam vos..Nota, Dominus habet suos piscatores
– Lille 88 f.104 va

non contra sicut Petrus, qui docere Dominum voluit → Post Dominum debemus ire
– Vorau 410 f.79 ra

Non omnes pauperes sunt beati sed tantum boni
– Salzburg, StudB. M. I. 396 f.1

Nota ad veram amicitiam tria exiguntur
– Henricus de Frimaria OESA – Clm 12722 nr. 73

Nota, beatus Andreas et alii discipuli a Domino Jesu quintupliciter sunt vocati. Primo vocavit eos ad sui notitiam
Ps. Petrus de Palude («Thesaurus novus») – Ed. 1487 (*FL 84*)

Nota quicumque? magister discipulum suum benigne invitaret et ipsi pulchram et tutam viam
fr. Siboto OP – Admont 719 f.315 v

Nota, quod ad veram amicitiam tria requiruntur, quae in verbo proposito tangi possunt. Primum est identitas et conformitas in voluntate
Henricus Heinbuche de Langenstein (de Hassia) – Clm 12722 f.30 ra etc.

Nota quod beatus Andreas secutus est Dominum septem modis
– Prag, Kapitel F. XLVI f.71

Nota, quod miles commendatur, qui regem in militia
– Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.70 vb

Nota quomodo conveniunt beatis Andreae et Petro apostolis
Nicolaus de Aquaevilla OM – Paris, Nat. lat. 16503 f.291 rb (*IL 41*) (*FL 58*) → In verbis istis duo sunt consideranda

Nota sicut est inter filios carnales, quod sapientes audiunt patrem cum humilitate, fatui vero stant a remotis
– Clm 17620 f.205 r; Oxford, Bodl. Can. misc. 160 etc.

Notandum est, cur Dominus discipulos elegerit primo? et non alios
– Clm 12665 f.22 rb; Wien, Nat. 859 f.49 r

Notandum, quod tres sunt modi veniendi ad Dominum
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 544

Notandum, quod tria possunt considerari in isto evangelio, scil. gratuita Dei vocatio, Ibi: Venite post me
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial, f.IV. 28 f.194 v etc. Ed. Paris 1578 etc. (*IL 39*)

Notantur hic tria ut supra. Ideo vocavit taliter, ut vocatio eorum appareret gratuita, non mercennaria
ODO DE CASTRO RADULPHI – Paris, Nat. lat. 15947 f.8 ra (*IL 49*) (*FL 62*)

Peculiarem et singularem gratiam habuerunt hii duo apostoli in vocatione sua propter quattuor, primo ratione temporis, in quo vocati sunt
– Wien, Nat. 1701 f.33 r; Oxford, Bodl. Laud. misc. 179 etc.

Per hoc verbum Dominus omnes ad aeternitatem vocat, qui duobus modis veniunt, scil. mala deserendo et bona faciendo
CONRADUS DE BRUNDELSHEIM (Soccus) OCist – Clm 18234 f.2 ra etc. (*FL 11*)

Perfectae justitiae sacrificium ab evangelio sumpsit exordium
– Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 294 f.172 va

Piscatores et illuminati mittuntur ad praedicandum, ne fides credentium
– Kremsmünster 3 f.313

Post Dominum debemus ire, non contra ut Petrus, quando docere voluit Deum → non contra sicut Petrus
– Carpentras 20 f.221 rb

Propter quattuor potius vocavit Dominus piscatores quam potentes vel sapientes vel divites scil. ad confusionem mundanorum
«CORDULUS» – Clm 16036 f.108

Quamvis verba thematis, ut audistis sunt verba Christi vocantis Petrum
PAULUS WANN – Clm 2819 f.1 rb etc.

Quando aliquis scit, quod aliquis sit bonus servus et fidelis . . Venite post me – Dicit beatus Gregorius: Nemo potest in una et eadem re omnipotenti Deo et hostibus eius gratus existere
fr. CLEM. PETRUS – Uppsala, UB C 308 f.122

Quanta dignatio Salvatoris nostri Jesu Christi, ut simplices piscatores non horreat ad apostolatus dignitatem vocare
JOHANNES MILITIUS – Clm 19542 etc.

Qui periclitaretur in mari
STEPHANUS LANGTON – Paris, Mazar. 999 f.99 va (*IL 69*) (*FL 82*)

Quod per piscatores figuretur
– Wien–Schotten 397 (Johannes de Rupella?)

Quomodo sit eundum, alibi dicitur: Si quis vult venire post me
– Lille 88 f.104 va

Quoniam ut ait magnum lumen ecclesiae beatissimus Augustinus in quadam homelia sup. Joh. et etiam in glossa sup. epist. 1. ad Tim. Nulla alia causa Christo veniendi in hunc mundum fuit
NICOLAUS DE BLONY – Ed. Straßburg 1498

Rogat nos Dominus et pluribus modis incitat, ut ad ipsum veniamus
STEPHANUS LANGTON – Paris, Nat. lat. 3495 f.183 (*IL 69*) (*FL 82*)

Sanctus Andreas, qui primus omnium apostolorum ad Dominum venit, sicut in Johannis evangelio dicitur
– Innsbruck, UB 380 f.67 rb

Sciendum, quod vocat nos Dominus a tribus quae sunt in mundo
– Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698

Scribitur Matth. 4. de istis piscatoribus → De istis piscatoribus

Secundum philosophum anima creata est imperfecta, perfectibilis scientiis et virtutibus
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.93 va (*FL 60*)

Secundum quod haberi potest ex dictis Chrysostomi sup. Matth.
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. Burgh. 31 f.3 r (*IL 9*) (*FL 7*)

Secundum quod haberi potest ex dictis, quae supra sup. Matth. Fraternitati naturali debet esse conjuncta spiritualis fraternitas
BERTRANDUS DE TURRE OM – Ed. Straßburg 1501 (*IL 9*) (*FL 7*)

Sermo iste in duas partes dividitur, scil. in expositionem et in applicationem, et primo de prima parte dicemus sic: In legenda beati Andreae
RAIMUNDUS LULLUS OM – Opp. lat. IV (1963), 276

Sic Dominus vocavit Petrum et Andream. Notandum est, quod Dominus quattuor modis vocat ad se quos voluit eligere scil. inspirationibus interioribus
– Prag, UB I. D. 19 f.3 r

Sicut fieri consuevit communiter vel ut in pluribus vocatus ab amico diligente
– Basel, UB B. X. 19 f.182 v

Sicut manifeste apparet, verba proposita in parte sunt Domini duos fratres scil. Petrum et Andream dulciter alloquentis
PETRUS BERENGARIUS OP – Bordeaux 297 (*FL 65*)

Solent homines sic loqui (de) suis servientibus vel viam ignorantibus vel timentibus periculum viae vel asperitatem
GUILELMUS PERALDUS OP – Edd. Paris 1674 p.363a etc. (*FL 27*)

Specialem et singularem gratiam → Peculiarem et singularem gratiam

Sumptum est de evangelio, quod dicetur cras et dictum est Petro et Andreae in vocatione sua
– Brüssel, B.Royale II. 1142 f.52

Tria facit Dominus in his verbis. Primo praemittit invitationem, ibi: Venite
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 179 f.1; Rom, Angelica 1057 f.90 va; Paris, Greculus OM — Nat. lat. 3269 etc. (*IL 74* h)

Tria principaliter sunt dicenda, primo beati Andreae vocatio
JOHANNES NIDER OP – Ed. Straßburg cc. 1483; Hain 11797

Veniendum est post Deum quinque modis
– Aschaffenburg, Schloßbibl. 47 b

Venit Deus ad hominem, ut ad se Deus traheret hominem
– Brit. Mus. Royal Coll. 4. B. VIII f.184 va

Venit homo ad Deum, hoc est ad Christi characterem per baptismum
– Brit. Mus. Royal Coll. 4. B. VIII f.184 rb

Venit quaerere nos Salvator deliciis et huius
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 16471 f.10 rb (*FL 22*)

Verba ante dicta fratres carissimi, Dominus non dixit solum ad beatum Andream, cuius festum hodie sollemnizat ecclesia
– Clm 12293 f.121

Verba ista dixit Christus pauperibus piscatoribus
– Paris, Nat. lat. 14966 II f.94

Verba ista (haec) originaliter scribuntur (scripta sunt) Matth. IV., Marc. I., Luc. V. et recitantur in praesentis festivitatis evangelio
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Clm 4751 etc. Edd. Nürnberg 1520 etc.

Verba ista sunt in libro Matth. in quibus primo nominatur vocatio apostolorum, ibi: Venite
– Carpentras 20 f.219 ra

Verba ista scripta sunt in Matth. Notandum est hic primo, quod quondam
– Aschaffenburg, Schloßbibl. 47 b

Verba sunt Domini loquentis ad duos fratres Petrum et Andream in hodierno evangelio, in quibus duo facit. Primo vocat cos ut eum imitentur
– Clm 2952 f.125 r

Verba sunt Redemptoris mundi ad beatos apostolos Petrum et germanum fratrem eius Andream, de quo hodie sancta mater ecclesia sollemnizat
MICHAEL DE HUNGARIA (Biga salutis) – Ed. Hagenau 1506

Verbum est Christi ad principem apostolorum et Andream fratrem eius. In quo verbo Dominus beatum Andream invitat ad perfectionem meriti
– Wien, Nat. 1262 f.1 ra

Verbum istud Domini, qui vocavit, Christus est, vocantur Petrus et Andreas
GUIARDUS DE LAUDUNO – Canterbury, Cath. D. 7 f.156 ra (*IL 19*) (*FL 19*)
Verbum istud potest exponi de sancto Andrea. Totum evangelium prosequere facit duo, vocat et promittit
– Leipzig, UB 719 f.259 v
Verbum istud verbum Domini est ad duos fratres
GUIARDUS DE LAUDUNO – Amiens 284 f.24 vb (*IL 19*) (*FL 19*)
Verbum propositum
– Clm 2631 f.81 v
Vocat Dominus post se laborantem et nos ad laborem
– Brit. Mus. Royal Coll. 4. B. VIII f.185 ra
Vocat te angelus magni consilii. Unde sicut dicitur Hebr. XII(,25) Videte ne recusetis loquentem
– Wien, Nat. 1681 f.1 ra

**Verba autem mea non praeteribunt** (Matth. 24, 35) [in adventu]
Sciendum est, quod Christus tres substantias habuit et in quolibet passus fuit, ideo Christi verba sunt inimitabilia
ROGERIUS DE S. VICTORIA OESA – Rom, Angel. 212 f.125 va

**Verba sapientium sicut stimuli** (Eccle. 2, 11) [Prolog. in sermones de tempore] (His amplius, fili mi, ne requiras (Eccle, 12, 12))
Nocte hac et die tota sequenti
BARTHOLOMAEUS DE BREGANZA OP – Vincenza, Bertolina G. 6. 9. 16 f.1 ra

**Verbum caro factum est** (Joh. 1, 14)
Quia inter cetera scripturae oracula verbum propositum singularissime ruminatur a fidelibus
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Ed. Basel 1498 (*IL 12*) (*FL 14*)
Reverende in Christo pater et domine, vos quoque patres et fratres in eodem . . Quis ignorat hac die
– Clm 18900 f.1 r
Secundum doctrinam Augustini per totum quasi librum de Trinitate
– Vat. Burghes. 70 f.2 rb (*FL 108*)
Sicut dicit Augustinus 10. de civitate Dei cap. 21 Gratia Dei non potuit gratius commendari
– Vat. Burghes. 70 f.6 ra (*FL 108*)

**Vestigia eius secutus est pes meus** (Job 23, 11) [de s. Andrea]
Absit hoc scelus a nobis, ut recedamus a Deo et vestigia eius relinquamus
GUILELMUS DE R.(?) – Wilhering 36 f.2 v

Andreas secutus est vestigia Christi in praedicatione veritatis
– S. Florian 280 f.25 r

Beatus Andreas, de quo facit hodie festum ecclesia
– Rouen A 267 (681)

Christus praecessit multipliciter. Nam ipse patri oboedivit
– Frankfurt, UB Praed. 133

Dominus vocans Petrum et Andream dixit: Venite post me faciam vos . .
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Ed. Köln 1501 etc. (*FL 64*)

Hoc potest dici de beato Andrea, postea de quolibet viro religioso
– Assisi 470 f.443 ra

Homo, qui debet ire per viam periculosam et sibi ignotam, debet esse multum sollicitus
– Prag, UB VIII. D. 18 f.95 rb

Illud verbum Job potest intelligi de beato Andrea
– Graz, UB 705

In hac auctoritate commendatur
– Clm 2627 f.129 vb

In istis verbis ad laudem beati Andreae duo sunt consideranda, in quibus omnis perfectio consistit
– Mailand. Ambros. C. 41 f.46

In quo verbo spiritualiter intellecto perfectio et fervor caritatis beati Andreae ad Christum
– Paris, Nat. lat. 3731 f.4 v

Nos videmus ad sensum, quod homo inde positus, qui per se viam nequit invenire
– Wolfenbüttel 23. 26. Aug. 4° f.1 r
(Magna gloria sequi Dominum (Eccli. 23, 38))

Nota, beatus Andreas secutus est Dominum corporaliter
NICOLAUS GORRANUS OP – Paris, Nat. lat. 16502 f.88 ra (*FL 60*)

Nota, canis venaticus, qui invenit bestiam continuo sequitur eam, donec comprehendat
– Basel, UB B. VI. 15 f.2 r
→ Nota enim nobilis canis

Nota dictionem 433, de primo vestigium Christi, fuit triplex, vestigium pedis
– Oxford, Bodl. 25 p. 430 (*FL 97*)

Nota enim nobilis canis, quando sentit praedam
GUIDO EBROICENS. OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.233 rb (*IL 21*) (*FL 21*)
→ Nota canis venaticus

Nota instructionem II M XLVIII nam hic apostolus secutus est Christum
JOHANNES GRITSCH – Quadragesimale Ed. 1486

Nota opus recreationis reparat errorem, qui incidit post opus creationis
JACOBUS DE LOSANNA OP – Vat. lat. 6442 f.168 vb (*IL 29*) (*FL 35*)

Nota, quod quattuor sunt, quae viam amittere solent . . scil. tenebrae, nebula, nimietas nivium et densitas herbarum
– Prag, UB VII. F. 10 f.66 r

Nota, quod quattuor vias, quas Christus ambulabat et quas secutus est beatus Andreas
– Clm 7517 f.62 ra

Quia sicut dicitur I. Petr. II(,21) Christus passus est pro nobis . . Nota, quod vestigia Christi sunt sequenda triplici de causa. Primo propter cognitionem eius
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 213

Rogavit Ruth ut spicas → Verbum istud secundo propositum

Secundum vulgares dicitur
– Wilhering 99

Sicut dicitur Eccli. XXIII. Magna est gloria → Nota, beatus Andreas
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris, 1509 f.93 ra (*FL 60*)

Sunt qui sequuntur Deum per fidem
JACOBUS DE VORAGINE OP – Clm 17627 f.2 ra (*FL 37*)

Tria sunt necessaria cuilibet viro perfecto. Unum quod Christum sequatur
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed. Venedig 1573 (*FL 37*)

Triplex amicitia alicuius profecta circa aliquod increscit
– Assisi 540 f.73 r

Verba proposita necnon et praemissa ad laudem et gloriam beati Andreae apostoli sunt dicta, cuius hodie festum tota colit ecclesia
fr. JOHANNES SCHMITTIS – Würzburg, Conv. OFM 123 f.6 r

Verba proposita possunt esse beati Andreae, in quibus ostendit se religiosissime conversatus quantum ad duo
– Vorau 187 f.197 va
(Rogavit Ruth ut spicas colligeret (Ruth 2, 7))

Verbum istud secundo propositum scribitur in Ruth, in quo datur praedicatoribus forma
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 470 a (*FL 8*)

**Viae eius viae pulchrae** (Prov. 3, 17) [in adventu]
Sacra scriptura multis suis in locis
– Hohenfurt 54
Vulgariter dicitur, quod sacro tempore sacra opera debentur operari
– Schlägl 143

**Viam Domini custodivi** (Job 23, 11) [de s. Andrea]
In sermone praecedenti, fratres carissimi, dictum est de his, a quibus nos vult Dominus recolere
– Clm 12293 f.121 vb

**Viam sapientiae monstrabo tibi** (Prov. 4, 11) [in capite jejunii]
Sicut scribitur III. de anima, lingua congruit in duobus secundum naturam scil. in gustu et locutione
– Erlangen, UB 322 f.109 va

**Vias tuas Domine, demonstra mihi** (Ps. 24, 4) [in adventu]
Consuetudo est, quando magnus homo debet venire de remotis partibus . . libenter quaerunt homines per quam viam
– Graz, UB 1578 f.102 r

**Vide arcum** et benedic eum (Eccli. 43, 12) [de s. Andrea]
Duo notantur in verbis istis, scil. sancti Andreae praeconium et nostrum debitum
Nicolaus de Mediolano OP – Florenz, Naz. G. 7. 1464 f.37 va
Vide, quoniam non mihi soli laboravi (Eccli. 33, 18) [Prolog. i. Postillam sup. epistolas dominicales
Matthias de Liegnitz – Uppsala, UB C 266

**Vide vias tuas** et scito, quid feceris (Jer. 2, 23) (in capite jejunii)
Nam ut dicit Aristoteles, quod res secundum tempora et materiam exquirendi (!) sunt
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. fol. 201 f.90 r

**Videbit omnis caro** (Is. 52, 10; Luc. 3, 6) [in adventu]
Consuevit paterfamilias lumen suum → Cum paterfamilias
Cum paterfamilias accendit candelam, non ponit eam in angulo vel sub modio, sed in publico ut ab omnibus videatur
Nicolaus de Byard OM – Paris, Nat. lat. 13579 f.35 va etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

et in evangelio hodierno. . . et libro confessorum dicitur sic: Noli esse vana anima mea
fr. JOH. THOMAE – Oxford, Bodl. 50 f.8 rb

Fratres mei, quanta sit luciformitas, pulchriformitas
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 83 b (*FL 8*)

Hic duo notantur, scil. beatitudinis sublimitas et beatitudinis ipsius causalitas
– Paris, Nat. lat. 14595 f.7 v

In exordio nostri sermonis ponam tres propositiones introductorias, in quarum fundamento apparebit
– Toledo Cat. quart. 5–30

In his verbis primo praemittitur promissio, ibi: Videbit omnis caro
– Bamberg, SB misc. theol. 173 f.58

In hoc verbo evangelico simul et prophetico promittit divinae nobis in carne praescientiae beneficium
– Bordeaux 287

Licet verba ista tempore adventus in carne dicantur, tamen secundum veritatem pro tempore adventus ad judicium intelligantur
– Neapel, Naz. VIII. A. 20 f.139 vb

Omnis res quanto defectibilior tanto in suscipiendo complemento suo jucundior
– Vat. Burghes. 70 f.20 ra

Quadruplex est visio Dei, prima est in mundi creatura
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 83 a (*FL 8*)

Quando sponsus diligens et dilectus peregre profectus est
THOMAS BRITO – Paris, Maz. 1028 etc. (*IL 71*) (*FL 85*)

Quod gratiose communitati conceditur, congruum est, ut ad communem omnium notitiam deducatur
SINGERUS CORDIGERUS (Siger de Courtray) OP – Troyes 1146 f.102 va

Salutare nostrum est Christus, cuius visio est tota merces
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 84 b (*FL 8*)

Verba haec si exponantur de adventu Christi ad judicium
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 78 a (*FL 8*)

Verba ista evangelica sunt et prophetica Is. LII. Videbit omnis caro; evangelica, quia scripta sunt in evangelio
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 14761 f.14 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Verba ista, si exponantur de adventu Christi in carnem
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 82 b (*FL 8*)

Verbum incarnatum, cuius nativitatem modo celebrare debemus
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 84 a (*FL 8*)

Verbum istud est finis evangelii hodierni et exprimit finem
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 79 a (*FL 8*)

**Videbitis et gaudebit cor vestrum** (Is. 66, 14) [de apostolis]
Sicut mulier cum parit, tristitiam habet, sed gaudet postmodum cum viderit pulchrum, quem peperit filium
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.181 va (*FL 60*)

(Tunc) **Videbunt filium hominis** (Luc. 21, 27) [in adventu]
Accipite semina → Ista sunt verba Joseph
Actum est de signis praecedentibus judicium, nunc agitur de modis concurrentibus
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.33 rb (*FL 74*)
Adventus Domini ad judicium describitur nobis tripliciter in hoc verbo, 1° **ut** manifestus
fr. PETRUS – Uppsala, UB C 191
Apparent adhuc plura de modis judicii quantum ad ea, quae circumstant judicem
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris, Nat. lat. 3558 f.34 va (*FL 74*)
Audistis, in qua forma veniet ad judicium, nunc videndum est, ubi et in quo loco erit judicium
Ps. PETRUS DE PALUDE OP («Thesaurus novus») – Ed. Nürnberg 1496 (*FL 84*)
Augustinus de civitate Dei loquens de adventu Christi dicit sic: Tunc, inquit, manifestus veniet
JACOBUS DE LOSANNA OP – Bordeaux 295 f.135 rb (*IL 29*)
Augustinus XII. sec. Genes. ad litt. dicit de triplici visione, scil. corporali – Braunschweig, StB 67
Augustinus IV. libr. de Doctrina christiana dicit sic: Qui vult persuadere
fr. FERRARIUS – Oxford, Bodl. Ashmole 757 f.449 v
Beatus Paulus ad Hebr. XII. dicit: Curramus ad propositum nobis certamen – Gießen, UB 858
Carissimi in Christo, verba sunt summae veritatis Christi Filii Dei vivi de judicio loquentis
– München, UB 66
Carissimi, sapiens judex quadrupliciter in judicio suo procedit. Primo ipse causas et culpas diligenter examinat
– Clm 17629 f.9 ra

Cassiodorus libr. IV. epistolarum dicit sic: Aegris non una causa salutis est, alter cibis reficitur alter per abstinens
JACOBUS DE LOSANNA OP – Escorial d. III. 17 f.130 rb (*IL 29*) (*FL 35*)

Circa adventum ad judicium tria debemus considerare, scil. tempus, locum et modum. Tempus, quod manifestabitur per signa
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Vat. Ottob. lat. 557 (*FL 4*)

Circa haec insistendo est intelligendum quod IV sollemnia requiruntur ad celebritatem magni regis
– München, UB 128 f.13 ra

Circa judicium Domini Jesu tria consideranda sunt. 1° quia ad judicium veniet
HENRICUS DE FRIMARIA OESA – Clm 18732 f.17 rb etc. (*FL 28*)

Consuetuduo est in hoc mundo, quando aliquis dominus pugnare vult adversus inimicos suos munivit se prius
– Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 731 f.7 ra

Cum in sacra scriptura inveniatur quadruplex adventus Domini scil. adventus in carnem sive in mundum
– Toulouse 318 f.9 rb etc.

Cum sanctus evangelista Lucas disserit de II. adventu, in quo venturus est Dominus ad judicium, potest tamen sumi de I.
– Brüssel, B. Royale 2487–89 f.118 vb

De tribus jugiter in corde habendis
PS. ECKARDUS – Cues 21

Dicit b. Aug.: Hoc solum bene agitur, ut vita hominum corrigatur
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 3552 f.106 rb; nouv. acqu. 1475 f.68 vb (*IL 29*) (*FL 35*)

Dicit Chrysostomus sup. Joh. hom. X. Suasione et benefaciendo Deus omne attrahit
– Paris, S. Genev. 2789 f.20 r

Dicit enim apostolus (1. Cor. 15, 52) Canit enim tuba
LUCAS DE BITONTO OM – Paris, Nat. lat. 3738 f.1 ra (*IL 37*) (*FL 52*)

Dicit ergo evangelista: Tunc scil. quando erit tempus inevitabile
HUGO DE S. CARO OP – Paris, Nat. lat. 15946 f.2 rb (*IL 28*) (*FL 33*)

Dicit philosophus, quod rerum virtutes cognoscuntur per earum operationes
«THESAURUS NOVUS» – Stuttgart, LB theol. oct. 182 f.6 v; Ed. 1474 (*FL 84*)

Dicturus Dominus de adventu suo ad judicium praemisit aliqua signa
– Graz, UB 341 f.86 ra

Dominus noster et Salvator diem judicii eius nobis per patentia signa antequam veniat, demonstrat
– Clm 15145 f.83 va

Duo attendenda, modus veniendi et qualitas adventus sive venientis
– Oxford, Bodl. 25 p. 14 (*FL 97*)

Duo sunt inter alia, quae hominem retrahunt a malo et inducunt ad bene operandum, scil. amor et timor → Duplex est stimulus
– Neapel, Naz. VIII. Aa 37

Duplex est stimulus vel motivum ad justitiam, amor et timor. Amor est in epistola → Duo sunt inter alia
– Charleville 31 f.206 va

Ecclesia mater nostra sicut mulier sapiens
– Bordeaux 282 f.8 v (*IL 74c*)

Epistola cum evangelio concordat, quia quae in evangelio recitantur ad nostram doctrinam scripta sunt
«Mendicus» – Oxford, Merton Coll. 236 f.2 rb

Gen. dicitur: Accipite semina → Ista sunt verba Joseph

Glossa: Mali videbunt, ut confundantur, boni ut laetentur, Luc. XXI. In praecedenti dominica actum est de adventu Domini in carnem, in ista agitur de adventu ad judicium
– Clm 14157 f.5 vb

Grave est, carissimi, non cognoscere tempus visitationis Domini
Gabriel Biel – Ed. 1510

Haec auctoritas manifeste agit de secundo adventu Domini ad judicium
Henricus de Frimaria OESA – Clm 18732 f.15 va etc. (*FL 28*)

Haec est secunda pars principalis, in qua exprimitur principis nostri judicialis apparitio
Jordanus de Quedlinburg OESA – Ed. Straßburg 1483 etc.

Haec est II. pars principalis totius evangelii hodierni
Michael de Malta OESA – Rom, Angel. 69 f.2 ra

Hic nota quinque, adventus judicis . . , adveniendi modus
– Cambridge, Gonville and Caius 440 p. 165

Hic notantur sex modi, quibus veniet Dominus ad judicium. Veniet enim terribilis, visibilis
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 f.15 rb etc. (*FL 46*)

Hic tanguntur concomitantia futuri judicii et sunt quinque, scil. tempus judicii homines judicandi
Lucas Patavinus de Villa Dei OM – Clm 14281 f.8 rb etc. (*FL 53*)

His evangelicis verbis adventus Domini in extremo judicio futurus patenter ostenditur ac tria in eis notabilia exhibentur
– Clm 2673 f.8 ra (*FL 95*)

His verbis ostenditur modus veniendi ad judicium et verba singula pondus habent
GUILELMUS PERALDUS OP – Ed. Paris 1674 p. 168 a etc. (*FL 27*)

Hoc mane habemus de horrendo die judicii
JACOBUS DE MARCHIA OM – Bologna, Bibl. Albornot. Colleg. Hispan. 54 f.185
(Misericordiam et judicium cantabo tibi Domine (Ps. 100, 1))

In cantico isto, quod propheta Domino decantabat, duo continentur, unum, quod pertinet ad adventum in carnem
ALDOBRANDINUS DE TUSCANELLA OP – Vat. Chig. C. IV. 99 f.109 ra; Assisi 527 f.5 ra etc.

In dominica praecedenti habitum est de adventu Domini in carnem
– Paris, Nat. lat. 16503 f.152

In dominica praecedenti habitum est de primo adventu
– Paris, Nat. lat. 15960 f.2

In evangelio hoc ostendit nobis Dominus signa, quae praecedunt diem judicii
– Prag, UB VII. E. 8

In gestis regum Indiae legitur, quod consuetudo eis erat, quod rex omni . . se ostenderet
– Göttingen, UB theol. 154 f.1 r

In hac auctoritate describitur tam adventus Filii Dei in uterum virginalem
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 41 a (*FL 8*)

In hac dominica agitur de adventu Domini ad judicandum
– Admont 772

In hac dominica agitur de secundo adventu, in I. dominica actum est de primo adventu, qui invitat ad amorem
– Wien, Nat. 1702 f.2 va

In hac dominica II. agitur, ut praedictum est, de ultimo Christi adventu
– Florenz, Naz. XXXIX. II. 20 f.25 ra

In his verbis Christi venientis ad judicium adventus describitur, cum dicitur: Tunc videbunt . . , circa quem dicuntur tria, primo quod venit patenter
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 120

In his verbis condicio peccatorum ostenditur in die judicii
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 366 f.6 rb (*FL 42*)

In his verbis describitur adventus judicis, cuius consideratio timorem incutit maximum
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.28

In his verbis duo notantur. Primo ostendit, quod Christus in judicio universali a bonis et a malis videbitur in sua gloriosa humanitate
– Leipzig, UB 715

In his verbis tanguntur quattuor, quae Deus faciet in extremo judicio
JACOBUS DE VORAGINE OP – Stuttgart, LB theol. fol. 20 f.155 va (*IL 32*) (*FL37*)

In his verbis tria innuuntur, primo videl. Christi ad judicium adventus . ., secundo veniendi tempus
MARTINUS POLONUS – Edd. Straßburg 1488 etc. (*FL 54*)
→ In verbis istis tria

In hoc evangelio agitur de adventu ad judicium et tanguntur hic duo . . Primum est de persona judicis advenientis
– Erlangen, UB 319 f.74 va

In hoc verbo mystice assumpto tria consideranda occurrunt. 1° adventus Christi manifestatio
– Bamberg, SB theol. 173 f.50 v (*FL 89*)

In nostri sermonis primordio matrem gratiae, matrem Dei, quae nobis regem venturum protulit
– Prag, UB I. G. 10 f.89 r

In praecedenti dominica agebatur de primo adventu Domini in mundum, hic agitur de secundo scil. ad judicium
– Brit. Mus. Harleian 1744 f.4 r

In praecedenti dominica agitur de adventu Domini primo scil. in carnem
– Troyes 1536 f.4 va

In praecedenti dominica habitum est de adventu Domini in carne
JOHANNES DE CASTELLO OM – Paris, Nat. lat. 16473 f.116 va etc. (*FL 42*)

In praecedenti dominica peregit ecclesia adventum Salvatoris in carnem qui fuit in humilitate et mansuetudine
– Clm 24821 f.4 va etc.

In praecedenti dominica recoluit ecclesia adventum misericordiae scil. in carnem
NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.4 ra (*FL 60*)

In praecedenti dominica sancta mater ecclesia proposuit nobis adventum Christi in carnem et iste fuit adventus amoris
– Uppsala, UB C 350

In prima autem dominica actum est de primo adventu Salvatoris per carnis assumptionem
– Oxford, Bodl. 187 f.210 va

In prima dominica egit ecclesia de primo adventu, in secunda agit de secundo, ut quem non humiliet exemplificata humilitas
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 (*FL 90*)

In principio Ave Maria. Tunc videbunt . . In evangelio hodierno. In quibus verbis nuntiatur nobis ille terribilis adventus Domini adjudicium venientis
fr. EUSTACHIUS OM – Paris, Nat. lat. 16481 f.32 vb

In principio rogabimus Dominum, quod det mihi aliquid dicere
mgr. GERARDUS DE REMIS – Paris, nat. lat. 16481 f.31 vb

In principio rogabimus Dominum, quod det nobis gratiam benefaciendi
– Paris, Nat. lat. 16481 f.36 vb

In verbis de adventu Domini agitur ad judicium, ut dum per hunc adventum timor incurrit, ut per poenitentiam homines disponantur
CONRADUS HOLTNICKER OM – Windsheim 142 f.1 r (*FL 12*)

In verbis istis innuit Dominus Jesus Christus adventum suum ad judicium dicens: Tunc, scil. in die judicii, videbunt omnes scil. tam justi quam peccatores
– Schlägl 61 f.3 ra

In verbis istis ostenditur, quod condicio peccatorum tempore judicii erit miserabilis
– Wien, Nat. 1326 f.109 rb

In verbis istis tangitur adventus Filii Dei ad judicium secundum ipsius duplicem effectum
ALBERTINUS DE CREMONA OESA – Rom, Angel. 442 f.2 r; Cremona 29

In verbis istis tria notantur. Primum est adventus Christi ad judicium
– Padua, UB 989 f.119 ra → In his verbis tria

Ingressio sicut in sermone ad . . omisso signo pacis de passione in sanguine
JACOBUS DE LOSANNA OP – Bordeaux 295 f.70 va (*IL 29*) (*FL 35*)

Innuitur quod veniet ad judicandum mundum, 2° quod decet judicem judicare
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz, Naz. G. 4 936 f.5 vb (*FL 75*)

Johannes de S. Geminiano dicit, quod sicut equus duobus calcaribus tangitur
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Ed. Mainz 1612. Multae Edd.
(Accipite semina et seminate (Gen. 47, 23))

Ista sunt verba Joseph ad populum Aegypti. Joseph praedicator, semen verbum Dei
– Clm 26848; Graz, UB 1264 f.15 r

Ista verba scripta sunt in evangelio Lucae. In praecedenti dominica facit ecclesia mentionem de adventu Salvatoris nostri
fr. STEPHANUS – Paris, Nat. lat. 15952 f.106 ra

Istud evangelium legitur quattuor personis. 1ª persona est judex, 2ª persona est reatus
JACOBUS DE VORAGINE OP – München, UB 152

Licet secundum historiam nos Dominus per evangelistam suam invitat ad adventum
THOMAS BRITO – Paris, Maz. 1028 etc. (*IL 71*) (*FL 85*)

Luc. XXI. scribitur verbum istud, quod rex secundum doctrinam beati Gregorii
– Paris, Nat. lat. 14962 f.14

Magister in IV. dist. 44. dicit, quod Dominus in forma hominis judicabit et in illa ab omnibus videbitur
– Clm 8236

Malachias cap. III. praevidens in spiritu dominicum adventum ad judicium
HENRICUS HERPF OM – Ed. Speyer 1485 (*IL 23*)

Mater ecclesia temporibus istis adventus multum recitat nobis adventum Christi
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.10

Misericordiam et judicium cantabo → In cantico isto

Ne possit injustos ab . . pro praevaricationibus non puniri
fr. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.187 v (*FL 86*)

Ne transeat unum jota nec unus apex
– Lüneburg, Ratsbücherei 2° 9

Nota de duobus tubis argenteis Num. 18, 10 quarum officium
JOHANNES FELTON – Oxford. Bodl. 187 f.3 ra (*FL 44*)

Nota, quod Deus ad judicium veniens aliter veniet peccatoribus aliter justis
– Neapel, Naz. VIII. A. 18 f.28 va

Nota, quod proles(?) est quasi nutrix hominis qui lactat eum
– Oxford, New Coll. 92 f.6 r

Nota, quod quadruplex est adventus Domini. Primus fuit in virginis uterum
Ps. ALBERTUS MAGNUS OP – Ed. Opp. XIII (1891) p. 7 a (*FL 2*)

Nota, quod quadruplex scribitur Christi adventus, primus in mundo per carnis assumptionem
– Padua, Anton. 445 f.4 vb

Nota, sapiens judex, quadrupliciter procedit in suo judicio → Sapiens judex
– Clm 24821 f.6 ra

Nota, triplex est adventus, ante nos, in nobis et post nos. Ante nos per incarnationem
HENRICUS DE FRIMARIA OESA (non H. DE HASSIA) – Clm 12722 f.1 rb etc.

Notatur, quod principes saeculi quandoque veniunt ad suos humiliter
JOHANNES CONTRACTUS – Clm 18313

O quam frequenter praemeditari debemus illud «tunc»
NICOLAUS DE NYSE OM – Ed. Straßburg 1510 etc.

Patet istud de secundo adventu Christi, cuius singula verba ponderanda sunt
– Cambridge, Gonville and Caius 408/414 f.4 r

Peccatores sunt quasi pueri, et ideo quomodo pueri dissoluti debent corrigi
– Oxford, New Coll. 92 f.5 v

Per istam septimanam legimus de adventu misericordiae et gratiae
JOHANNES LUDOVICI OESA – Graz, UB 113; Wien, Nat. 4872 f.214 rb etc.

Possunt hic notari quattuor quae erunt in judicio. Primum est summae benignitatis et summae severitatis in eodem ostensio
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 444 p. 4

Postquam verbum istud exposuimus de visione mirabili
BERTRANDUS DE TURRE OM – Vat. lat. 1240 f.3 Ed. Pitra (*IL 9*)

Primo salutatur virgo Maria. Ista dominica est de majoribus totius anni
– Pamplona, Cat. 89

Pro declaratione istius thematis videamus duo, primo de visione filii hominis
– Salamanca, Univ. 2095 f.2 va

Pro introductione beatus Augustinus i. ca. prod. XXIII. qu. 2. Plectendo et ignoscendo hoc solum bene agitur ut vita hominis corrigatur
– Leipzig, UB 867 f.217 vb

Proposita auctoritas, quae scripta est in evangelio hodierno, quod ponitur Luc. XXI. cap. potest esse dicta in persona praedicatoris Dei verbum praedicantis
AUGUSTINUS TRIUMPHUS DE ANCONA OESA – Rom, Angel. 158 f.1 ra

Quamvis verbum istud ad litteram scriptum sit de adventu manifesto Christi Jesu ad judicium
BERTRANDUS DE TURRE OM (Collationes abbreviatae) – Paris, Mazar.1044; Neapel, Naz. VIII. A. 36 (*IL 9*)

Quantumcumque arcus sit fortis durus et rigidus et ad sagittandum paratus
JACOBUS DE LOSANNA (?) – Vat. Burghes. 247 f.179 r (*IL 29*) (*FL 35*)
GUILELMUS DE SACCOVILLA (?) – Paris, Nat. lat. 16495 f.13 ra

Qui est garniz se n'est honiz, quia jacula praevisa minus laedunt. Volens Dominus nos in secundo adventu praeparatos invenire
– Charleville 31 f.69 rb

qui quasi infimus et humilis judicatus est. In hoc verbo ostenditur districtio et severitas ultimi judicii
– Graz, UB 176

Quia secundum doctrinam beati Augustini sup. Gen. ad litteram sacra scriptura habet quadruplicem sensum, quorum primus dicitur historicus
BERTRANDUS DE TURRE OM – Clm 9023 f.8 r etc. (*IL 9*)

Quia sec. doctrinam beati Gregorii ea quae secundum sensum historicum
FRANCISCUS DE MAYRONIS OM – Bologna, Archigin. A 1292 etc. (*IL 12*) (*FL 14*)

Quia unumquodque melius conservatur in loco proprio quam in extraneo
NICOLAUS DE ASCULO – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 125

Quia ut dicit apostolus: Canit enim tuba et mortui, qui in Christo sunt
– Clm 12665 f.121 va

Quoniam Christus Jesus est omnium judex
LUDOVICUS DE PISA – Oxford, Bodl. Can. misc. 8 f.4 v

Quorundam antiquorum error erat, quod judicium futurum non esset, sed iste error pluribus rationibus retunditur
– Leipzig, UB 484 f.22 r

Recolebat ecclesia nostri Salvatoris adventum in carnem dominica praecedenti, qui fuit humilis et mansuetus
– Uppsala, UB C 305

Reverendissimi patres et domini, ex scripturarum sacrarum auctoribus sequitur apparenter, quod dum lux beatorum carne tegitur
SIMON DE SALTERELLA OP – Oxford, Omn. Animarum Coll. 47 f.229

Sapiens dispensator prospicit librum suum antequam rationem reddet
THOMAS CRUCIFER STRAKONICENSIS – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. fol. 85 f.226 vb

Sapiens judex quadrupliciter in judicio suo procedit
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed. Venedig 1752 f.11 etc. (*IL 32*) (*FL 37*)

Sciendum fratres carissimi, ex symbolo sacrae fidei quod DNJC venturus est ad judicium
JOHANNES HEROLT (Discipulus) OP – Ed. Mainz 1612. Multae Edd.

Sciendum, quod aliter venit Christus quando carnem assumpsit et aliter veniet quando mundum judicabit
HENRICUS A RIMINI OP – Wien, Nat. 3586 f.111 rb

(Veni, Domine Jesu (Apoc. 22, 30))

Sciendum quod dicit Hugo super hierachiam angelicam
– Erlangen, UB 312 f.3 va

Scitis, fratres carissimi, ex symbolo sacrae fidei, quod DJC venturus ad judicium → Sciendum, fratres carissimi
– Prag, UB XII. A. 14

Scitis, fratres carissimi, quomodo aliqua judicium novissimum praecurrentia posui in praedictis, nunc de ceteris
– ibid.

Scolaribus affectis ad doctrinam alicuius doctoris, qui nova et insolita docuit, cedit ad magnam consolationem et gaudium
JACOBUS DE LOSANNA OP – Escorial d. III. 17 f.133 rb (*IL 29*) (*FL 35*)

Scriptura sacra inter alias quaestiones facit unam talem: Numquid potest oblivisci mater infantem suum
– Prag, UB IV. C. 19 f.101 va

Secundum Augustinum duae sunt radices peccati, videl. amor male inflammans et timor male humilians
JOHANNES DE TOLEDO OCist – Valencia, Cat. 182 f.8 rb (*FL 50*)

Secundum beatum Augustinum 21. de civitate Dei cap. 29. In actionibus nostris recurrendum est ad eum . . Tunc videbunt – In aliis dominicis adventus agitur de adventu Christi in carnem
– Uppsala, UB C 276 f.98 ra

Secundum dictum philosophi V. Phys. Licet unum in se participat
– Toledo, Cat. fol. 5–28 f. (*FL 104*)
→ Secundum sententiam

Secundum Gregorium hoc solum bene agitur, ut vita hominum corrigatur
JACOBUS DE LOSANNA OP – Paris, Nat. lat. 14966 II. f.19 rb etc. (*IL 29*) (*FL 35*) → Dicit beatus Augustinus
(Veni Domine Jesu Apoc. 22, 30))

Secundum, quod dicit Hugo sup. hierarchiam angelicam: Omnis illuminatio est a Patre non tamen sine Jesu mediatore
– Erlangen, UB 321 f.3 va; 322 f.54 v

Secundum sententiam philosophi VIII. Phys. Licet participare naturam externorum → Secundum dictum
– Clm 28495 f.98 r

Sermo illius potestate plenus → Verbum propositum informat

Si per nuntios fideles a Deo destinatos puta per angelos de gloriosa corporis tui post obitum translatione certifaceris
– Oxford, Bodl. Rawlinson C. 547

Sicut dicit Isidorus in libro de Summo bono: In quolibet judicio quattuor personae requiruntur
JACOBUS DE VORAGINE OP – Ed. Venedig, 1752 f.11 etc. (*IL 32*) (*FL 37*)
PEREGRINUS DE OPPELN OP – Ed. Köln 1501 etc. (*FL 64*)

Sicut enim in verbis propositis continetur adventus Filii Dei ad judicium
– Padua Anton. 568 f.8 va

Sicut patet in disciplinis, duplex est modus instruendi, scil. per rationem ostensivam unus
– Kremsmünster 83 f.2 v

Sicut proposui dominica praecedenti, ultimum tempus totius mundi est, tempus gratiae, in quo sumus modo
PETRUS JOHANNES OLIVI OM – Vat. Burghes. 69 f.197 r

Triplex est visio Filii Dei. De prima Joh. (1,1) In principio
– Oxford, Bodl. Liturg. 161 f.2; Rom, Casanat. 120 etc.

Tunc, ad verbum hoc determinat tempus judicii
– Windsheim 69 f.7 va

Tunc, idest cum omnia pericula illa praecesserunt
– Clm 12660 f.4 v

Tunc scil. in secundo adventu, quando erit tempus inevitabile → Dicit ergo evangelista
«REYNOLDUS» (?) – Brüssel, B. Royale 2003 f.12 (*FL 76*)

Tunc invocabit → Venatores ferarum

Ubi notantur tria de adventu ad judicium, scil. Tunc videbunt
– Pamplona, Cat. 45 f.50 r

Unde (?) dicit in sermone: Fratres mei non solum cogitatis adventum Domini
– Oxford, Bodl. Hamilton 56 f.87

Unde Augustinus: Genus humanum totum
– Hamburg, S u. UB, Petri 49 f.281 v

Universum tempus vitae huius a die, qua Dominus formavit mundum usque ad diem judicii sancta mater ecclesia distinguit in quattuor partes scil. in tempus deviationis
JOHANNES DE TOLEDO (de Aragonia) OCist – Valencia Cat. 182 f.5 va (*FL 50*)
(Tunc invocabit et Dominus exaudiet (Is. 58, 9))

Venatores ferarum habent talem consuetudinem, quod quando vident feram prope rete clamant
JACOBUS DE LOSANNA OP – Bordeaux 295 f.60 rb (*IL 29*) (*FL 35*)

Veni Domine Jesu → Sciendum, quod dicit Hugo

Venientis ad judicium tempus perveniendum, personae intendendum
CONRADUS HOLTNICKER OM – Clm 2946 f.4 vb etc. (*FL 12*)

Venientis judicis magnifica operatio, circa quam quinque innuuntur. Primum manifestus adventus
ALBERTUS DE PADUA OESA – Clm 10169 etc.

Veniet Dominus ad citandum peremptorie, ad judicandum districtissime, ad sententiandum crudelissime
– Kopenhagen, Thott. 115 4° f.177 vb
(Quaecumque scripta sunt . . (Rom. 15, 4))

Verba ista dicit apostolus et nemo est, qui de scriptura non potest bene doceri
– Paris, Maz. 148 f.32 rb

Verba ista scripta sunt in Luc. XXI., in quibus plenarie describitur adventus Filii Dei ad judicium
Johannes Sheppey (?) – Oxford, Merton 248 f.171 etc. (*FL 49*)

Verba proposita leguntur in hodierno evangelio et
– Clm 8509 f.35 vb

Verba proposita sunt in evangelio Lucae → Verba ista scripta sunt in Luc.

Verba ut patet in evangelio hodiernae dominicae sunt de ultimo judicio
Theodorus Bollick OCarth. – Düsseldorf, LB B 47

Verbum istud sumptum de evangelio sancti Lucae, quod hodierna die legitur in ecclesia secundum ordinarium romanum
Bertrandus de Turre OM – Ed. Straßburg 1501 (*IL 9*) (*FL 7*)

Verbum propositum et evangelium hodiernum dicunt et faciunt mentionem de judicio futuro, quod erit judicium magni timoris
Arnaldus de Spira (?) – Clm 26883; Bamberg, SB theol. 132

Verbum propositum in hodierno evangelio beati Lucae est scriptum et ad laudem et gloriam adventus Domini
mgr. Gerlacus – Mainz, StB I. 126
(Sermo illius potestate plenus est (Eccle. 8, 4))

Verbum propositum informat quemlibet, qualiter se debet habere in audiendo verbum Dei
fr. Thomas («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.172 r (*FL 86*)

Videmus, quando aliquis vult aliquos retrahere a malo
Guido Ebroicens. OP – Berlin, SB (Tübingen, UB) theol. lat. qu. 81 f.187 rb etc. (*IL 21*) (*FL 21*)

Videmus quod mater habens filium
– Avignon 303 f.394 v

Videmus quod quibet homo idioma proximum plus diligit quam alienum
– München, UB 128 f.16 v

**Videmus nunc per speculum** (1. Cor. 13, 12)

Quia in his verbis amplius [i. principio quadrages.]
Jacobus Petri de Venetiis – Salzburg S. Peter b. XII. 14

**Videte ficulneam** et omnes arbores (Luc. 21, 29) [in adventu]
Ficulnea potest dici beata virgo, quae etiam comparatur sex aliis arborum generibus, scil. cedro, cypresso
«REYNOLDUS» – Brüssel, B. Royale 2003 f.13 ra (*FL 76*)
Hic agitur de judicio quantum ad eius certitudinem
REGINALDUS DE PIPERNO OP – Paris Nat. lat. 3558 f.35 vb (*FL 74*)
In qua similitudine exprimit judicandorum differentiam, in ficulnea et aliis arboribus
JACOBUS DE BENEVENTO OP – Florenz, Naz. A. 4. 837 f. (*FL 34*)
Ita est ad litteram. Moraliter debemus imitari tria genera hominum, quae per tria genera arborum significantur, per ficulneam, olivam et vitem
– Brüssel, B. Royale II. 962 f.230 va
Providens Salvator fidelium suorum animos perturbandos et in dubitationem
fr. EUSTACHIUS OM – Mailand, Ambros. A. 11. sup. f.18
Si dormiatis, inquit Psalmista (67, 14) inter medios cleros
PHILIPPUS CANCELL. – Troyes 1099 f.7 ra (*IL 61*) (*FL 71*)

**Videte, quoniam non mihi soli laboravi** (Eccli. 24, 47)
Hanc propositionem scribit sapiens Jesus filius Sirach
PETRUS DE LIEGNITZ – Clm 15552 f.1 ra
MATTHIAS DE LIEGNITZ – Schlägl 132 f.49
Quamvis, dilectissimi, duplex sit labor
MATTHIAS DE LIEGNITZ – Clm 17636 f.1 ra etc.

**Vidi afflictionem populi mei** (Exod. 3, 6) [in adventu]
In his verbis quattuor notantur, pietas incarnationis
JOHANNES DE RUPELLA OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.6 va etc. (*FL 48*)
(Inclinavit caelos et descendit Ps. 17, 10))
Nisi caelum inclinatum fuisset, terra numquam ascendisset
– Wien, Nat. 1701 f.1 r
Nota quattuor, pietatem incarnationis, cum dicit: Vidi; necessitatem, ibi: Afflictionem populi mei → In his verbis quattuor notantur
(Beati, qui audiunt verbum Dei (Luc. 11, 28))
Per aliqua signa exteriora potest perpendi, qui sint futuri beati
– Paris, Nat. lat. 14960 f.95 ra
Potius mihi silendum esset quam loqui
– Paris, Nat. lat. 16502 f.152 va
Si aliquis praepotens venturus esset in hospitium domus nostrae
– Kremsmünster 162 f.49

Verba Domini non mea sunt
HILDEBERT CENOMAN. – PL 171, 351 (*IL 26*)

**Vidi alterum angelum** habentem evangelium aeternum (Apoc. 14) [de evangelistis]
Glossa Act. I dicit, quod evangelium est bona nuntiatio [Prolog.]
LANDULPHUS CARACCIOLI OM – Reims 590; Vorau 299
Gregorius: idest Christum fortem, Gregorius: qui ut fortis armatus fortem diabolum superavit
– Paris, Maz. 774 f.219 vb; Troyes 817 f.8 rb
In quibus verbis ostenditur evangelistarum magna sanctitas
PELBARTUS DE TEMESVAR OM – Ed. Hagenau 1501
Praedicator evangelicus, qui more apostoli non debet erubescere evangelium [Prolog. ad Postillam sup. evangelia]
BERTRANDUS DE TURRE OM – Paris, Nat. lat. nouv. acqu. 1433 etc. (*IL 9*)

**Vidi Dominum sedentem** super solium excelsum (Is. 6, 1)
Hoc verbum est incarnationis dominicae expressivum et notatur incarnationis veritas
– Vat. Burghes. 70 f.1 r (*FL 108*)
Nota duo, scil. visionem et effectus visionis. Circa primum nota, quod videtur Deus aliquando in dispositione invitantis
– Angers 255 f.74 v

**Vidi et ecce candelabrum** (Zach. 4, 2) [de apostolis]
Hac visione prophetica forma nostrae conversationis exprimitur et apostolorum quorum sollemnia celebramus
– Brügge, StB 278 f.67 va

**Vidi et ecce nubem candidam** (Apoc. 14, 14) [in adventu]
Hac prophetia est visio sacra
– Paris, Nat. lat. 3498 f.97 va
Sacer evangelista Johannes caelesti claritate suspensus
BONAVENTURA OM – Opp. IX (1901) p. 32 b (*FL 8*)

**Vidi et ecce vir** vestitus lineis (Dan. 10, 5) [in adventu]
Verba proposita verba sunt Danielis ut ex ipso Danielis vocabulo detur intelligi
GARNERIUS CLAREVALL. OCist – PL 205, 583

**Vidi per somnium** quasi solem (Gen. 37, 9)
Ego sum sine nomine, officio praedicator et ordine Min., invitatus ad regale praesepium. In nomine sanctae et individuae Trinitatis accedo
MARCELL. GUILEL. OM – Sevilla, Colomb. 5–2–28 f.2 r

**Vidi pontem** super aquas praecipites et praecipitanter currentes
SIMON DE CASSIA OESA – Clm 123

**Vidi rotam in medio rotae** (Ez. 10, 10) [Postilla sup. evangelia dominicalia]
Quia igitur hodie incipimus repraesentare
– Prag, Kapitel C.XXIII,2

**Vidit Dominus Petrum et Andream** (Marc., 1 16) [de s. Andrea]
Augustinus libr. III. de doctr. Christ. serm. XXII. sic inquit: Ut pro salute nostra potentium amicitiam contemnamus
SIMON DE CREMONA OESA – Cremona Perg. 83 f.1 ra
Beatum Andream in verbis praedictis duo reddunt commendabilem scil. splendoris limpiditas naturam Christi respiciens
– Cambridge, Gonville and Caius Coll. 409 f.126 ra
Carissimi, inter festa sanctorum latius et sollemnius celebramus festa apostolorum
– Gießen, UB 856
Dominus Jesus in exordio praedicationis suae fecit ut sapiens medicus qui volens ostendere potentiam artis suae
– Paris, Nat. lat. 12412 f.160 va
Duo hic notantur, quae sunt intuentis nos dignatio
«AMICUS» – Ed. Basel 1495
In his verbis notandum est, quod Dominus exivit conducere operarios vel servos
GRECULUS OM – Linz, StudB 222 f.98 r; Klosterneuburg 352
Inprimis dicendum nobis est de nomine Petri et de nomine Andreae
– Clm 5990 f.59 ra
Non solum de beatorum Petri et Andreae sed etiam Jacobi et Johannis vocatione et conversione agitur in hodierna sancti evangelii lectione
– Paris, Nat. lat. 12412 f.161 va
Nota, quod circa eos, quod videt Deus et praenoscit ad vitam venturos
ALBERTUS MAGNUS OP (?) – Leipzig, UB 683 f.350 va
Omnia facit Sapientia sapienter nihilque facit sine causa
– Paris, Nat. lat. 12412 f.159 vb
Quales Dominus vocat ad suum servitium notatur in nominibus
– Admont 647 f.1 v

**Vidit lignum,** quod esset bonum (Gen. 3, 6) [de s. Andrea]
Secundum quod potest haberi ex Prov. 31. status ecclesiae comparatur navi
GUILELMUS BERNARDI OP – Bordeaux 303 f.95 ra (*FL 24*)

**Vir fidelis multum laudabitur** (Prov. 28, 20) [de s. Andrea]
Ideo carissimi, laudantur antiqui probati milites ut animentur ad victoriam minores
– Troyes 1368 f.144 va

**Vir oboediens loquetur victorias** (Prov. 21, 28) [de s. Andrea]
In his verbis commendatur
– Clm 12205 f.78 va
Notandum, quod beatus Andreas, qui inter p . . fuit oboediens in conversione, victoriosus in passione
– Gießen, UB 751

**Virgam virtutis tuae** (Ps. 109, 2) [Prolog. i. sermones sup. evangelia dominicalia]
Ad commendationem sacri evangelii, cuius dominicales sequentias
DIMALDUTIUS DE FORLIVIO OESA – Berlin, SB (Marburg WDB) theol. qu. 104 f.1 r

**Viri Ninivitae praedicaverunt jejunium** (Job 3, 5) [in capite jejunii]
Quoniam Deus qui offenditur, poenitentia est placendus
– Vat. Burghes. 177 f.271 ra

**Viriliter age** (Ps. 30, 25) [de s. Andrea]
In his verbis nota, quod rex caelestis hortatur sanctum Andream
– Venedig, Marc. Cl. III. 37–2445 f.108 r; Klosterneuburg 892
Inter omnia officia, quae debet aliquis facere viriliter et ut homo est praecipue officium praedicatoris
REMIGIUS FLORENTINUS OP – Florenz Naz. D. 1. 937 f.2 ra (*FL 75*)
In hac dominica commemorat duplicem adventum sive diem judicii
HERMANNUS («Viridarius») – Schlägl 221; Lüneburg 4° 12 f.13 v

**Viro bonae famae** vitaeque celeberrimo domino W. Dei gratia N. ecclesiae dispensatori fidelissimo filius matris suae [Prolog. in sermones dominicales]
GUILELMUS DE MONTIBUS – Oxford, Magd. Coll. 81; Salisbury, Cath. 21 (*FL 26*) f.198 ra

**Viro magnae honestatis,** majoris castitatis, maximae caritatis [Prolog. in sermones epistolares de tempore]
SIMON DE CREMONA OESA – Clm 3545 f.1 ra

**Virtutes caelorum movebuntur** (Luc. 21, 26) [in adventu]
Cum triplex sit adventus Dei Salvatoris nostris videl. in carnem, in mentem, in judicium
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Edd. Straßburg 1483 etc.
In his verbis Domini et Salvatoris nostri non tantum quaerendus est intellectus litteralis
– Padua, Anton. 445 f.22 va
In passione Christi apparuerunt signa in sole, luna et stellis. In sole quidem eclipsim passus est . . Virtutes caelorum movebuntur . . Duos nobis in hoc tempore principales Christi adventus proponit ecclesia, scil. primum, qui jam praecessit, quando nos redempturus advenit
– Madrid, Bibl. de Real Acad. de Hist. 9–29–2 5798 f.253 r
Per virtutes accipimus spiritus angelicos, unde hic dicit glossa
BERTHOLDUS RATISBON. OM – Linz, Stud. Bibl. 4 f.8; Clm 8739 f.193 etc. (*IL 8*)
Quaerentibus apostolis a Domino Jesu
fr. THOMAS («Omnibene») – Vat. Burghes. 80 f.265 r (*FL 86*)
Quia vita, in Christo dilectissimi, est in manibus Dei
– Kopenhagen, Ny kgl. S. 2925 4 f.1 r
Reges terrenos venientes ad civitates et castra
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 511 f.12
Sanctus Thomas III. contra gentes cap. 189 dicit: Oportet omne multiforme et mutabile et defectibile reduci
– Clm 26869 f.260 v

**Visita nos in salutari tuo** (Ps. 105, 4) [in adventu]
Continent verba ista prophetica desiderium antiquorum patrum
– Venedig, Marc. fond. antic. 93–1776
Jesum igitur invocantes paternum lumen
– Troyes 1776 f.17 ra
Ista septimana potuit (?) esse hora
– Paris, Nat. lat. 16502 f.87 rb
Mutua hominum visitatio solet esse signum amicitiae
– Paris, Nat. lat. 14961 f.154 v
Quia nunc tempus colimus, in quo Filius Dei visitavit totum genus humanum
– Graz, UB 176 f.126 va

Quod submissa voce petierat ecclesia in praeteritis septimanis adventus
— Troyes 1840 f.242 va

Verba ista sunt prophetae David, in quibus notantur duo. Primum est ardens desiderium visitationis divinae
– Salzburg, S. Peter a. V. 11

Verba sunt David adventum Filii Dei desiderantis et notandum, quod, multiplex est visitatio. Prima est Domini et ista quadruplex. Prima dici potest incarnationis
– Clm 17198 f.1 ra; Troyes 1536 f.110 rb

**Visitasti terram** (Ps. 64, 10) [in adventu]

In his verbis, fratres carissimi, insinuatur nobis triplex adventus Jesu Christi. Primus fuit cum venerit in utero virginis
– Vorau 187 f.125 v

**Visitatio tua Domine custodivit spiritum meum** (Job 10, 12) [in adventu]

In hoc sacro tempore sollemniter recolit ecclesia divinam visitationem
– Vat. Burgh. 90 f.170 v

**Visitavit nos oriens ex alto** (Luc. 1, 78) [in adventu]

Christus oriens, Zach. VI. ex alto, idest ex Patre; Eccli. XXIV. ex ore Altissimi
– Troyes 1840 f.238 rb

Satis videtur convenire tempori
Johannes de Opreno OP – Troyes 1729 (*FL 46*)

**Vitam bonam** et exitum beatum ego fr. Guilelmus [Prolog. ad postillam]
Guilelmus Paris. – Göttweig 281

**Vitam et misericordiam tribuisti mihi** (Job 10, 12) [in adventu]

Duplex utilitas adventus, contra mortem vita, contra miseriam misericordiam
– Charleville 31 f.256 ra

**Vobis verbum salutis missum est** (Act. 13, 26) [in adventu]

Solebat esse consuetudo in curiis nobilium, imperatorum vel regum, quod quando dominus celebrat unum magnum festum sicut festum nuptiarum
– Paris, S. Genev. 2789 f.4 v

**Voca operarios** (Matth. 20,8) [in principio quadrages.]

Providentia illius summi Dei
Gabriel Barletta OP – Edd. Brixen 1497 etc.

Quaestio est inter doctores, utrum Deus gubernet juste humanum genus
– Clm 8489 f.18

**Voca, si est, qui tibi respondeat** (Job 5, 1) [in capite jejunii]
Carissimi, videmus, quod ille, qui habet magnum negotium in curia alicuius domini quaerit bonum advocatum
– Toulouse 329 f.112 v

**Vocabis me et ego respondebo tibi** (Job 14, 15) [de s. Andrea]
Secundum Hieronymum Andreas uno modo interpretatur respondens pabulo
JACOBUS DE VITERBO OESA – Vat. Arch. S. Petri d. 213 col. 290

**Vocavit Andream fratrem eius** (Matth. 4, 18) [de s. Andrea]
Matth. IV et in evangelio hodiernae sollemnitatis. Beatus Augustinus in II. epist. ad Volusianum dicit: Christus Jesus Petrum et Andream fratrem eius
LEONARDUS DE UTINO OP – Edd. 1474 etc.

**Volo, frates** carissimi, vos scire, quia Deus sicut naturaliter est omnipotens [in adventu]
MARTINUS LEGION. – PL 208,37

**Volumus Jesum videre** (Joh. 12, 21) [de s. Andrea]
Bona est haec voluntas et salubris et necessaria et omnibus voluntatibus immo et voluptatibus praeferenda
– Arras 1067 f.116 r

**Vos amici mei estis** (Joh. 15, 14) [ de apostolis]
Amici Dei sunt, qui cum eo in tribulatione sive in persecutionibus per patientiam permanserunt
ROGER DE SALISBURIA – London, Lambeth Pal. 398 f.31 v
Amicis mysteria conceduntur
– Toulouse 321 f.190 v
Amicus verus tria facit amico. Primo praemunit de periculis futuris
– Clm 17199 → Nota, tria facit
Ass(?) quod perfecta dilectio consistit in tribus
– Oxford, Bodl. Laud. misc. 453 f.263 r

Cum fere universum tempus nostrum totamque intentionem nostram cogitando, loquendo, agendo maxime ex parte voluptatis carnis
– Douai 508 f.22 v; Oxford, Bodl. 449 f.94 rb

Dicitur enim amicus in veritate? comprobatur, quod in Christo nostro Salvatore videtur completum
– Clm 15145 f.176 ra

Dicitur vulgariter, quod melius valet amicus in via quam denarius in corrigia
Nicolaus de Byard OM – Paris, Nat. lat. 12419 f.112 etc. (*IL 42*) (*FL 59*)

Duae sunt partes justitiae, declinare a malo et facere bonum
– Paris, Nat. lat. 3578 f.99

Duo demonstrat, in quibus commendat apostolicam dignitatem
– Perugia 1226 f.287 vb

Gallice dicitur: Bien est amez (amis) qui amor eime. Cum igitur DNJC amor noster sit sicut illud Anselmi: Deus meus amor meus
Nicolaus de Byard OM – Paris, Nat. lat. 14951 f.22 (*IL 42*) (*FL 59*)

Gregorius: Servi digni non sumus et amici vocamur
– Clm 2631 f.154 v

Haec sunt verba Domini ad apostolos ad amorem suum invitantis
– Paris, Nat. lat. 16503 f.77

In hoc evangelio ponit Dominus tria, in quibus tamquam in tribus signis consistit perfecta dilectio
Jordanus de Quedlinburg OESA – Ed. Straßburg 1484

In quibus verbis Christus Dominus miram benignitatem et caritatem ostendit erga omnes nos
Pelbartus Ladislai de Temesvar OM – Ed. Hagenau 1501

In tribus consistit vera dilectio et amicitia perfecta, quae notatur in isto evangelio. Primum est mandatorum amici impletio
– Clm 17199 etc. → Nota tria, in quibus

In verbis istis tanguntur duo scil. amicitia et amicitiae signum
– Clm 8959 f.280 v
(Suscita amicum tuum..)

In verbis secundo propositis informatur praedicator et docere
– Florenz., Naz. II. XI. 17 f.77 vb

Inter omnia desiderabilia est amicitia multum desiderabilis et maxime amicitia Christi
Aldobrandinus de Tuscanella OP – Troyes 1596 f.103 r

Inter omnia, quae sunt in mundo, necessaria videtur esse amicitia. Est enim secundum quod dicit Sapiens magis necessaria quam justitia
– Clm 7963 f.9 vb etc. → Inter omnia desiderabilia

Magna dignatio Dei, quia cum non essemus digni vocari servi sui, nos vocat amicos
– Prag, UB IV. A. 7

Magna redemptionis clementia circa apostolos his verbis fuisse monstratur cum eos, quos infirmos abjectosque elegerit
– Toledo, Cat. fol. 10–14

Nihil in hac vita vera amicitia dulcius
Ps. Bonaventura – Ed. Venedig 1755 (*FL 9*)

Nota, per quae amicitia Dei acquiritur. Primum in cordis sapientia
– Paris, Nat. lat. 16503 f.49 rb

Nota, quod amicitia per tria ostenditur. Primo quando amicus praemunit amicum de periculis → Nota tria facit → Amicus verus
– Prag, Nat. Mus. XIV. D. 3 f.1 va

Nota, tria facit amicus amico: Praemunit eum de periculis futuris, assistit in tribulationibus, exponit pro illo res et corpus
– Clm 7692 f.76 → Nota quod amicitia → Amicus verus

Nota tria, in quibus consistit perfecta dilectio
Petrus de Remis OP – Soissons 125 f.7 ra (*IL 57*) (*FL 68*)

Nota tria notantur in praesenti evangelio, in quibus consisti perfecta dilectio → In tribus consistit → Nota tria in quibus
– Paris, Nat. lat. 16503 f.6 vb

Notandum, quod apostoli dicuntur amici Dei, primo propter secretorum revelationem
– Clm 19118 f.74 v

O mirabilis Redemptoris suavitas. Servi indigni sumus et amicos nos vocat
Nicolaus de Nyse OM – Ed. Straßburg 1510

Perfecta amicitia → In tribus consistit

Quamvis Jesus Christus multa praecepit discipulis suis
– Clm 12657 f.179 ra

Quod quis habet Dei amicitiam, ex hoc nimia bona percipit
– Freiburg (S) Conv. OMin 117

Sacra scriptura et tota Dei doctrina
– Freiburg (S) Conv. OMin 117

Servi digni non fuimus → Gregorius: Servi digni

Suscita amicum tuum → In verbis secundo propositis

Tria ponit Dominus in hoc evangelio, in quibus consistit perfecta dilectio → Nota, tria notantur → Nota tria, in quibus consistit → In tribus consistit

Tullius de Amicitia dicit: Nihil in hac vita → Nihil in hac vita
– Selestadt 21 f.108 v

Verba ista scripta sunt in Joh. et leguntur de apostolis, in quibus Dominus multum commendat apostolos. 1° dicit eos esse suos amicos
– Kopenhagen, Gl. kgl. S. 4° 1385 f.141 vb

Verba ista conveniunt apostolo N.
– Cues 130 f.173 rb

Vulgariter dicitur, quod, ille dives est quem Deus diligit, et revera pauper non est, qui habet talem amicum
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.127 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Vox exsultationis et salutis audire a Domino vos amici mei
– Toulouse 335 f.219

**Vos autem dixi amicos** (Joh. 15, 15) [de apostolis]

Eo quod inducere nos dicuntur ad vitae securitatem et moribus dictis et factis tenere ac observare fidelitatem
– Clm 15145 f.177 va

Notandum est autem, quod quadruplex est amicus. Est enim amicus rusticus
– Clm 12657 f.178 vb etc.

**Vos debetis scire** fratres carissimi, quia hoc tempus beatum, quod nos vocamus adventum Domini
AELREDUS RIEVALL. OCist – PL 195, 209

**Vos estis cives sanctorum → Jam non estis hospites**

**Vos estis genus electum** (1. Petr. 2, 9) [in synodis]

Ad ecclesiam fidelium loquens pastor ecclesiae, quid sint, quid acturi sint, unde et quo divina eos eduxerit
ODO DE MORIMOND OCist – Paris, Nat. lat. 15381; Troyes 450 (*IL 51*)

Ad praelatos, ad sanctam synodum hodierna die
– Erlangen, UB 320 f.44

Ambrosius: Honor, fratres, et sublimitas sacerdotalis
– Vorau 354

Attendens, quod ille egregius praedicator beatus Paulus
– Paris, Nat. lat. 15963 f.79

Beatissimus Petrus primus apostolorum
JORDANUS DE QUEDLINBURG OESA – Wien-Schotten 120. Multa Mss. Edd. Ulm s. a.; Straßburg 1481–1484 etc.

Beatus Petrus princeps apostolorum et praelatorum vicariis suis ipsum imitantibus scripsit praemissa verba
MARTINUS POLONUS – Clm 5998 f.152 vb; Ed. Straßburg 1484 (*FL 54*)

Dignitas sacerdotalis in duobus praecipue commendatur
– Clm 28528 f.224 v

Duo sunt, quae pater fidelis libenter impendit
– Clm 5998 f.145 ra

Etsi beatus apostolus in his verbis intendit commendare statum generaliter omnium salvandorum → Si beatus apostolus
– Vorau 401

Fratres carissimi, qui habet aures audiendi audiat
ALANUS AB INSULIS OCist – Toulouse 195 f.121 (*IL 3*)

Genus electum, quare? Quoniam ipsa (veritas), quae sicut fallax non solet
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.90

Haec sunt verba beati Petri
– Clm 12665 f.107 rb

Hanc epistolam beatus Petrus princeps apostolorum scribit suis vicariis → Beatus Petrus princeps apostolorum
– Clm 12665 f.110 vb

Hic tria notantur, primo quomodo et ad quid intravimus
– Paris, Nat. lat. 15963 f.89
(Multum dicimus et deficimus in verbis (Eccli. 43, 29))

In auctoritate secundo proposita quae scribitur Eccli. duo videntur consideranda
– Erlangen, UB 320 f.44 rb etc.

In his verbis clerus sive sacerdotes commendantur principaliter a quattuor, a dignitate, ab auctoritate
– Vorau 354

In his verbis describuntur ministri ecclesiae a quattuor. Primo generaliter describuntur ab excellenti eorum potestate
– Madrid, Nac. 134 f.149 vb

In verbis istis describitur status religiosorum sive clericorum quantum ad sex condiciones nobis
– Paris, Nat. lat. 3565 f.53 ra

Ista sunt verba beati Petri, in quibus tria primo et principaliter intelliguntur, primo sacerdotum dignitas
– Windsheim 69 f.193 rb; Vorau 401 f.1 r

Multum dicimus → In auctoritate secundo proposita

Sapientissimus aedificator templi Salomon ipse sculpsit in hostiolis templi picturas Cherubim
– Laon 282 f.213 va

Si beatus apostolus intendat generaliter commendare statum omnium electorum, qui ad fidem Christi per gratiam sunt vocati
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.171 etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Sic loquitur semper Dominus noster nobis omnibus
– Brüssel, B. Royale II. 1120 f.82 v

Venerandi patres et fratres et domini mei, qui estis sacerdotes Domini
– Paris, Nat. lat. 14804 f.113

Verba sunt beati Petri apostoli. Augustinus: Vos, inquit, cum estis genus electum
– Windsheim 69 f.193 ra; Cues 130 f.269 ra

Verba sunt beati Petri in canonico, in quibus sufficienter praelati et pastoris describitur status
– Paris, Nat. lat. 15963 I. f.72 ra

Verba sunt beati Petri, in quibus tria → Ista sunt verba beati Petri

Vobis fratres, haec verba competunt ad vestram commendationem
GUIBERTUS DE TORNACO OM – Paris, Nat. lat. 15953 f. 330 etc.; Ed. Lyon 1511 f.46 rb (*IL 20*) (*FL 20*)

**Vos estis lux mundi** (Matth. 5, 14) [de apostolis]

Carissimi, diabolus per totam hebdomadam rete suum ubique expandit, ut homines capiat
– Graz, UB 841

Hic tanguntur ammonitio et finis ammonitionis
– Paris, Nat. lat. 16482 f.325 va

Hic tria possunt inquiri, scil. quid sit lux
– Vorau 340 f.27 r

Ista verba scripta sunt
– Brit. Mus. Arundel 507 f.88 v

Istud verbum dictum est et probatum de omnibus apostolis per ipsam veritatem Christum, qui vera fuit lux suis meritis et doctrinis
– Clm 8959 f.279 r

Multum vereor coram vobis loqui ego, qui sum de tenebris mundi
– Graz, UB 627 f.127 va

Nota, quod lux est ita substantia pura et tantae munditiae, ut cum mundus.. ab immundis non contracta maculam
NICOLAUS DE BYARD OM – Paris, Nat. lat. 12419 f.133 etc.
PETRUS DE S. BENEDICTO OM – Clm 2672 f.160 v (de confessoribus!) etc. (*IL 59*) (*FL 70*)

Quoniam sensibilia manuducunt nos
– Clm 26941 f.66 vb; Erlangen, UB 322 f.8

Verbum istud scribitur in Matth., in quo debet notari
– Trier, StB 222/1396

**Vos estis, qui permansistis mecum** (Luc. 22, 28) [de apostolis]

Dicit Gregorius: Quod valde ex dolore reportabile ostenditur
– Clm 14281 f.126 ra

Duo notantur, meritum et praemium apostolorum
– Basel, UB A. X. 51 f.185

Ille sapiens mundi Aristoteles 8. lib. Ethic. ponit duas tales sententias de amicitia
– Prag, UB VIII. D. 18 f.96 ra

In hoc verbo tria notanda sunt, primo quae sint illae tentationes
– Paris, Nat. lat. 15954 f.29 rb

In tempore tribulationis permane illi fidelis
– Prag, Nat. Mus. XIV. D. 3 f.1 vb

In verbis praedictis Christus volens ostendere fidelem adhaesionem apostolorum sibi ab eis exhibitam necnon retributionem
BERNOLDUS CAESARIENSIS (de Kais(ers)heim) OCist – Ed. Hain 437

Invitat Dominus ad tolerantiam passionum et tribulationum et ad praemium
– Paris, Nat. lat. 15954 f.2 ra

Ista verba, quae modo proposui vobis, sunt verba nostri Salvatoris Jesu Christi. In quibus verbis loquens apostolis suis primo commendat eos ex virtute
– Florenz, Naz. B. 2. 1026

Istud verbum est verbum magni solatii et magni exempli
MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM – Assisi 460 f.47 v etc. (*IL 38* ) (*FL 55*)

Magnates et reges videntes diem mortis suae appropinquare
JOHANNES DE RUPELLA OM – Paris, Nat. lat. 16477 f.296 ra (*FL 48*)

Multum vereor coram vobis loqui ego qui sum de tenebris mundi
– Graz, UB 627 f.127 va

Quando aliquis princeps vel barro laudat milites suos
– Paris, Nat. lat. 18196 f.177

Solent magnates → Magnates et reges

Verba sunt Domini ad discipulos et ad omnes fideles in caritate sibi finaliter adhaerentes
– S. Florian 352 f.126 rb

Verba sunt testatoris illius, cui Pater suus dixit: Postula a me et dabo tibi gentes.. (Ps. 2, 8)
Petrus Cellens. – PL 202, 882

Verbum illud proponit Dominus discipulis suis et omnibus imitatoribus eorum
– Paris, Nat. lat. 16502 f.55 etc.

**Vos estis sal terrae** (Matth. 5, 13) [de apostolis; in synodo]

Aliorum fortitudo secundum conscientiam et intellectum, hoc jam ostenditur apostolicum officium
– Brit. Mus. 12. F. XV. f.157 rb

Domini sacerdotes, audite diligenter compendiosum sermonem
– Paris, Nat. lat. 16506 f.288 va

Hoc dixit Dominus discipulis suis, qui omnibus relictis eum secuti fuerant
Odo de Castro Radulphi – Paris, Nat. lat. 15954 f.23 va (*IL 49*) (*FL 62*)

Lectio ista evangelica, fratres carissimi, proprie pertinet
– Evreux 39 f.160

Quattuor dicuntur hic de apostolis, quod sunt sal terrae
Petrus de Remis OP (?) – Paris, Nat. lat. 12417 f.58 etc. (*IL 57*) (*FL 68*)

Rogo vos domini mei, patres et fratres mei, in Christo carissimi, rogo vos diligenter, audite verbum Domini
Godefridus de S. Victore – Paris, Mazar. 1002 f.30 v (*DL 17*)

Salvator noster in praesenti evangelio suos discipulos soli et luci comparat declarans inutilitatem salis
Johannes Huss – Opp. III (Prag, s. a.), 266

Sermo brevis et utilis, tenuis in superficie
– Paris, Nat. lat. 579 f.86

Veritas, quae falli non potest et fallere non vult
Innocentius III. – PL 217, 665 (*IL 33*)

Vos qui sacerdotes estis, vos qui imitatores Verbi Patris estis
– Paris, Nat. lat. 3479 f.7

**Vos mundi estis** (Joh. 15, 3) [de apostolis]
Omnem hominem appetere esse beatum
PS. BONAVENTURA – Ed. Venedig 1755 (*FL 9*)

**Vos non estis de hoc mundo** (Joh. 15, 19) [de apostolis]
In istis verbis notantur tria, primo sanctorum sanctitas, secundo Christi benignitas, tertio mundi malignitas
ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP (Ps. Thomas de Aquino) – Escorial f. IV. 28 f.236 v etc. (*IL 3a*); Edd. Paris 1578 p. 362 etc.

**Vos, qui** (reliquistis omnia et) **secuti estis me** (Matth. 19, 28) [de apostolis]
Loquitur nobis Dominus, quam veritas habeat (?) linguagio scil. mundi
GUILELMUS DE ALVERNIA – Paris, Nat. lat. 15954 f.15 vb (*FL 22*)
Petrus et alii apostoli audierunt Dominum dicentem
BERTHOLDUS DE RATISBONA OM – Clm 7961 f.18 etc. (*IL 8*)

**Vos testes mihi eritis** (Act. 1, 8) [de apostolis]
Christus enim in suis praeceptis docuit Exod. XX (,16) Non falsum testimonium dicas contra proximum tuum
– Clm 15145 f.173 va
Duo in his verbis ad commendationem apostolorum Dominus proposuit. Primo enim qui sunt innuit
– Barcelona, Arch. Cor. Arag. Ripoll 226 f.70 ra

**Vos vocavi amicos meos** → **Vos autem dixi amicos**

**Vox dilecti mei pulsantis** (Cant. 5, 2) [in adventu]
Adventus Domini Salvatoris, qui jam per orbem terrarum celebri congratulatione a fidelibus recolitur
GODEFRIDUS DE ADMONT – PL 174, 36
Fratres carissimi, nunc peragimus gloriosum et sanctum tempus.. Vox dilecti mei – Verba haec prophetica Christi adventum spiritualem describentia duo in se continent notabilia
PETRUS DE ZITTAU OCist – Leipzig, UB 434 f.6 vb

**Vox turturis audita est** (Cant. 2, 12)
quod est additus
– Paris, Nat. lat. 3565 f.150 ra

Sicut transeunte hieme et verno tempore accedente grata surgunt avium cantica

NICOLAUS GORRANUS OP (Fundamentum aureum) – Ed. Paris 1509 f.179 vb (*FL 60*)

**Zachaeus ascendit arborem** (Luc. 19,4) [de s. Andrea]

Prothema ut de arbore Dan. IV. – Beatissimus apostolus Christi in his verbis commendatur a tribus, videl. ab integritate perfectionis, quia Zachaeus interpretatur justus

JOHANNES DE TOLEDO OCist – Valencia, Cat. 182 f.136 rb (*FL 50*)

# VERZEICHNIS DER INITIENLISTEN

über lateinische Sermones scholastischer Prediger[1]

ACHARDUS DE S. VICTORE: B. Hauréau, Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque Nationale et d'autres Bibliothèques XXXII (Paris 1888) 2, 1–36, 107–66; 3, 18–67; Notices et extraits de quelques manuscrits latins de la Bibliothèque Nationale I (Paris 1890), 26–28; III (Paris 1891), 26–29, 35–39, 41–43, 51–59 — 1

ADAMUS DE PERSENIA OCist. Catalogue géneral des manuscrits des Bibliothèques publiques de France, tom. 38 Reims, Bibl. de la ville, Cod 580 — 2

ALANUS AB INSULIS OCist. Vat. Reg. lat. 424 f. 46–74 (A. Wilmart, Codd. Vat. Reg. lat. II. (1945)); L. Hödl, Eine unbekannte Predigtsammlung des Alanus v. Lille, ZkTh 80 (1958), 517–19: M.Th. d'Alverny, Alain de Lille. Textes inédits avec une introduction sur sa vie et ses oeuvres, Paris 1965 S. 125–140. — 3

ALDOBRANDINUS DE CAVALCANTIBUS OP: Escorial f. IV. 28, G. Antolin, Cat. II (1911) 222–29 — 3a

ANTONIUS DE BALOCHO: Sermones de quadragesima, Rom, Casanat. 157 (Catal. II. Rom 1956) — 4

ANTONIUS DE BONONIA OP: Sermones de quadragesima, Vat. lat. 1258 (M.-H. Laurent, 1958) — 5

ANTONIUS MACCHI OP: Sermones de quadragesima, Vat. lat. 1256 (M.-H. Laurent 1958) — 6

ARMANDUS DE BELLOVISU OP: Vat. Burghes. 341 f.7 r–159 v (Sermones et collationes de Pss), A. Maier, Cat. (Studi e Testi 170), 386–89. — 6a

BARTHOLOMAEUS DE BONONIA OM: M. Mückshoff, Die Quaestiones de fide des Bartholomäus v. Bologna OFM, BGPhThMA 24, 4, XLVII–LIV, LIV–LVI — 7

---

[1] Nicht berücksichtigt werden hier die Listen der Predigten, die bereits in gesicherten Ausgaben vorliegen oder zZt vorgelegt werden: Antonius de Padua; A. M. Locatelli, S. Antonii Patavini sermones, Padua 1895; Bernhardus Clarevall.; J. Leclercq, Opp. I–III, Rom 1957–63; Bernhardinus Sienensis Opp. I–VII, Quaracchi 1950–59; (Bertholdus Ratisbon.: Edition angekündigt v. L. Casutt, Freiburg (Schw.); Bonaventura, Opp. IX (1901); Echardi sermones, Opp. lat. IV (J. Koch), Stuttgart 1956; Raimundus Lullus, Opp. lat. III–IV, Palma de Mallorca 1961–63.

8 BERTHOLDUS DE REGENSBURG OM: G. Jacob, Die lateinischen Reden des sel. Berthold v. Rgsbg., Rgsbg. 1880; L. Casutt, Die Handschriften mit lateinischen Predigten Bertholds v. Rgsbg, Freiburg (Schw.), 6–11, Berlin (Tübingen, UB) lat. fol. 739, F. Schillmann, Kat. III (1919)

9 BERTRANDUS DE TURRE OM:

a) Sermones de epistolis dominicalibus: J. B. Pitra, Analecta novissima Spicilegii Solemensis II (1888), 477–86; Vat. lat. 1242 (M.-H. Laurent, 1958)

b) Sermones de epistolis quadragesimalibus: Vat. lat. 1241 (ibid.)

c) Sermones de evangeliis dominicalibus: Vat. lat. 1241 (ibid.); Escorial O. I. 8 f.1–159, Sermones de tempore et de sanctis, attributio incerta (G. Antolin, III., Madrid 1913)

CLEMENS VI. → Petrus Roger

10 COLLECTIO SERMONUM AUCTORUM DIVERSORUM: Th. Kaeppeli, Un recueil de sermons préchés à Paris et en Angleterre, AFP XXVI (1956), 162–78

11 COLLECTIO FRATRUM MINORUM: Sermones de tempore: Rom, Casanat. 120 (Catal. II., Rom 1956)

CONRADUS DE WALDHAUSEN → «Piper»

12 FRANCISCUS DE MAYRONIS OM: B. Roth, Franz v. Mayronis OFM, Franzisk. Forschungen III., 1936, 248–78

13 GAUFRIDUS BABION: B. Hauréau, Not. et extr. des Mss. XXXI, 2 (1886), 117–47; Not. et extr. de quelques Mss I (1890), 34–40, 83–86, 243–49; (1891), 100–04; V (1892), 132–35, 246–52; J. B. Bonnes, Un de plus grands prédicateurs du XII[e] siècle Geoffroy du Loroux dit Gaufridus Babion, RévBén 56 (1945–46), 174–215; W. Lampen, De sermonibus Gaufredi Babionis, Antonianum 19 (1944), 145–68

Auxerre 39, Cat. gén. 6; Bordeaux 281 f.19–112, Cat. gén. 23; Berlin lat. qu. 701, Kat. III (1919), 102–05; Reims 579, Cat. gén. 38; Vat. Reg. lat. 341 et 342, A. Wilmart, Cat. 1945

14 GEBOUIN TRECENSIS: B. Hauréau, Not. et extr. de quelques Mss III (1891), 152–60, 322–29; cf. II (1891), 300–23

15 GERARDUS DE DAINVILLE: J. B. Schneyer, Das homiletische Wirken des Bischofs Gerhard v. Dainville nach den Rubriken des Cod. Arras 354 (868), Scholastik XXXVII (1962), 219–21

16 GODEFRIDUS S. THEODERICI: Cod. Reims 581; Cat. gén. 38; B. Hauréau, Not. et extr. de quelques Mss II (1891), 300–08

17 GODEFRIDUS DE S. VICTORE: Ph. Delhaye, Les sermons de Godefroy de Saint-Victor, RThAM XXI (1954), 194–210; B. Hauréau, Not. et extr.des Mss XXXII, 2 (1888), 1–36; Not. et extr. de quelques Mss III (1891), 18–67

GREGORIUS DE ALEXANDRIA OESA: Cod. Escorial h. II. 3 f.7v–279 (G. Antolin, II (1911), 492–94) 18

GUIARDUS DE LAUDUNO: P. C. Boeren, La vie et les oeuvres de Guiard de Laon (La Haye 1956), 260–99. Vat. Reg. lat. 355 f.77–158, Cat. A. Wilmart, 1945 19

GUIBERTUS DE TORNACO OM: Vat. lat. 1253 f.134 r–154 v, M.-H. Laurent 1958; Vat. lat. 11444 f.38–181, Cat. J. Ruyschaert, 1959 20

GUIDO EBROICENSIS OP: a) Sermones dominicales, b) Sermones de Sanctis, c) Themata de Sanctis, d) Themata ad status: Vat. lat. 1252 (M.-H. Laurent, 1958). Cf. ad a) Reims 587 f. 1–63, Cat. gén. 38 21

GUILELMUS DE MERULA OSB: Reims 586, Cat. gen. 38; cf. B. Hauréau Not. et extr. de quelq. Mss. II (1891), 294–99 21a

GUILELMUS DE POPULETO: Escorial O. I. 8 f.161–277 (sermones diversi) (G. Antolin, III (1913), 174–78) 22

HENRICUS DE ERP OM: (Herpius, Herpf): Reims 591 (Cat. gén. 38) 23

HENRICUS TOTTING DE OYTA: A. Lang, Heinrich Totting v. Oyta, BGPhTh MA 33, 4. 5. (1937), 115–21 24

HIERONYMUS ARETINUS: Vat. lat. 1248, M.-H. Laurent, 1958 25

HILDEBERTUS DE LAVARDIN: B. Hauréau, Not. et extr. des Mss XXXII, 2 (1888), 107–66. 26

HUGH OF PONTIGNY OCist: C. H. Talbot, The sermons of Hugh of Pontigny, 1956 27

HUGO DE S. CARO OP: a) Sermones de evangeliis dominicalibus: Rom, Casanat. 1 (Catal. I., Rom 1949); b) Sermones de epistolis dominicalibus: Rom, Casanat. 4 (ibid.) 28

HUGO DE S. VICTORE: J. de Gellinck, La table des metiéres de la première édition des oeuvres de Hugues de Saint-Victor, Rech. de Science relig. I (1910), 270–89, 385–96; D.Lasic, Hugonis de Sancto Victore theologia perfectiva (Rom 1956), 14–32; R. Baron Étude sur authenticité de l' oeuvre de Hugues de Saint-Victor d'après les manuscrits Paris, Maz. 717, BN 14506 et Douai 360–66, Scriptorium X (1956), 182–220; Science et sagesse chez Hugues de Saint-Victor, Paris 1957; Études sur Hugues de Saint-Victor, Brügge-Paris 1963; O. Lottin, Quelques recueils d'écrits attribués à Hugues de Saint-Victor, RThAM XXV (1958),248–84; J. B. Schneyer, Ergänzungen der Sermones und Miscellanea des Hugo von S. Viktor aus verschiedenen Handschriften, RThAM XXXI (1964) 28a

JACOBUS DE LOSANNA OP: J. B. Schneyer, Eine Sermonesliste des Jacobus v. Lausanne OP, RThAM XXVII (1960), 72–132; Vat. lat. 1250 (Sermones de tempore), 1259 (Sermones de Sanctis), 1260, 1261, 1262 (Ser- 29

mones de tempore, de Sanctis, de communi Sanctorum), (M.-H. Laurent, 1958); Avignon 303 f.387–409; 304 et 601 (Sermones de Sanctis et de communi Sanctorum)[1]; Escorial d. III. 17 f.1–156 (Sermones de tempore et de Sanctis), (G. Antolin I (1910), 492–94)

30 JACOBUS DE MARCHIA OM: Sermones de tempore, de Sanctis, de quadragesima: Rom, Casanat. 271 III f.2–236, 247–66 (Catal. III., Rom 1952)

31 JACOBUS DE VITRIACO: Sermones vulgares: J. B. Pitra, Anal. noviss. Spicil. Solesm. II (1888), 344–46

32 JACOBUS DE VORAGINE OP, Sermones de tempore: Vat. lat. 1263 f.144 r–189 v, M.-H. Laurent 1958. (Vat. lat. 1232 enthält nicht die Sermones de Sanctis des Jacobus de Vorag., sondern ist eine Sammlung aus verschiedenen Autoren)

33 INNOCENTIUS III: Sermones diversi: Florenz, Laurent. Plut. XIX. dext. 13; XXIII. dext. 7 (A. M. Bandini, Catal. I. II., Florenz 1774–75); Leipzig, UB 437 et 438, R. Helssig, Kat. I (1926–35)

INNOCENTIUS V. → Petrus de Tarentasia

34 JOHANNES HALGRINUS DE ABBATISVILLA: Paris, Nat. lat. 2909–2911[a] (Catal. Paris, Bibl. Nat. III. (1952), 245–71)

35 JOHANNES QUIDORT (Parisiensis) OP: Th. Kaeppeli, Praedicator Monoculus, Sermons parisiens de la fin du XIII[e] siècle, AFP XXVII (1957) 122–37.

35a JOHANNES DE RUPELLA OM: Reims 547 f.127–60 (Sermones excerpti), Cat. gén. 38

36 JORDANUS DE SAXONIA OP: Th. Kaeppeli, Die Predigten Jordans v. Sachsen, AFP IX (1939), 314

36a JULIANUS DE VEZELAY: Tours 299, f. 4 v–80 v, Cat. gén. 37 (1900), 218–20

37 LUCAS DE BITONTO OM: Sermones de tempore: Rom, Casanat. 17 (Catal. I. Rom 1949)

38 MATTHAEUS AB AQUASPARTA OM: V. Doucet, Matthaei ab Aquasparta OFM quaestiones disputatae de gratia (Biblioteca Franciscana scholastica medii aevi, t. XI, Quaracchi 1935, p. CXL–CLI)

39 MAURITIUS DE SULLIACO: A. Noyen, Inventaire des Écrits théologiques du XII[e] siècle, Revue des Bibliothèques XXIII (1913), 312–19; Reims 582 f.92–121, Cat. gén. 38; Poitiers 24 (299), Cat. gén. 25; Vat. Reg. lat. 288 f.1–110, Cat. A. Wilmart 1945

---

[1] In den Katalogen sind die hier angegebenen Sermones zT noch anonym. Durch Initienvergleich konnten sie aber dem genannten Verfasser zugewiesen werden. Vgl. J. B. Schneyer, Notizen zu den Codd. Vaticani lat. 1135–1266, Scholastik XXXV (1960), 76–78.

MICHAEL DE CARCANO OM: Sermones de peccato: Rom, Casanat. 101 (Catal. II, Rom 1956) 40

NICOLAUS DE AQUAEVILLA OM: a) Sermones festivi et dominicales: Avignon 608 f.150–210, Cat. gén. 27; Reims 588. 589, Cat. gén. 38; b) Sermones de Sanctis: Vat. lat. 1251, M.-H. Laurent, 1958 41

NICOLAUS DE BYARD OM: Sermones de tempore et de Sanctis: Vat. lat. 1253 f.48–133, M.-H. Laurent, 1958 42

NICOLAUS CLAREVALLENSIS OCist: J. Leclercq, Les collections de sermons de Nicolas de Clairvaux, RBén 66 (1956), 273–76 43

NICOLAUS CUSANUS: J. Koch, Cusanustexte I. Predigten, Sitz. ber. d. Heidelb. Akad. d. Wiss., phil. hist. Kl. 1941–42 1. Abhdlg.; Vat. lat. 1244. 1245 (M.-H. Laurent, 1958) 44

NICOLAUS DE DINKELSBÜHL: A. Madre, Nikolaus v. Dinkelsbühl, Lebensbild und Schriften, Diss. Würzburg 1939 45

NICOLAUS MAGNI DE JAWOR: A. Franz, der Magister Nikolaus M. d. Jawor (Freiburg 1898) 249–54 45a

ODO DE CAMBRAI: M. M. Lebreton, Recherches sur les manuscrits des sermons de différents personnages du XII$^{e}$ siècle nommés Odon, Bulletin d'Information de l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, Nr. 3, 1954 (Paris 1955), 34 46

ODO CANONICUS: ibid. p. 48–50; Vat. Reg. lat. 241 f.123–62, Cat. A. Wilmart, 1945 47

ODO CANTUARIENSIS OSB: M. M. Lebreton, l. c. p. 51–54; Escorial b. II. 3 f.15–64 (G. Antolin I, 146, Madrid 1910); Vat. lat. 1254 f.91–106 v, Cat. M. H. Laurent 1958 48

ODO DE CASTRO RADULPHI: a) Sermones de tempore: J. B. Pitra Anal. noviss. Spicil. Solesm. II (1888), 221–27, 238–41, 256–61; b) Sermones de Sanctis; ibid. p. 288–92, 323–28 49

ODO DE CHERITON OCist: a) Sermones de tempore: Rom, Casanat. 178 (Odo Cistrensis (de Chichester)), (Catal. II, Rom 1956); b) Sermones de tempore et de Sanctis: Escorial O. II. 7 f.15–236 (G. Antolin, III, 198 bis 204, Madrid 1913) 50

ODO DE MORIMOND OCist: M. M. Lebreton, l. c. (vide Nr. 46), 35–45 51

ODO DE SOISSONS (de Ourscamp) OCist: ibid. 46–47 52

OGERIUS B.: Sermones de Verbis Domini in ultima cena: Rom, Casanat. 261 (Catal. III, Rom 1952) 53

PEREGRINUS DE OPPELN OP: Leipzig, UB 442 (Sermones de sanctis inediti), Kat. R. Helssig I. (1926–35) 53a

PETRUS COMESTOR → Petrus Manducator

54 PETRUS LOMBARDUS: B. Hauréau, Not. et extr. des Mss. 32, 2 (1888) 107–66; Not. et extr. de quelques Mss. I (1890), 216–23; II (1891), 151–52; III (1891), 44–50, 144–45; DThC XII, 1961–2 (Ghellinck)

55 PETRUS MANDUCATOR (Comestor): B. Hauréau, Not. et extr. de quelques Mss I (1890), 137–64; 225–37; Avignon 591 (Cat. gén. 27); Paris, Nat. lat. 2950 (Catal. III, 1952); M. M. Lebreton, Recherches sur les manuscrits contenant des sermons de Pierre le Mangeur, Bull. d'Inform. de l'Instit. de Recherche Nr. 2 (1954), 27–44; Berlin, SB (Tübingen, UB), lat. fol. 758, F. Schillmann, Kat. III (1919); Paris, Nat. lat. 2950 f.25–65 v; 2951, Catal. Paris, Bibl. Nat. III (1952)

56 PETRUS PICTAVIENSIS: Ph. S. Moore, The works of Peter of Poitiers (Publications in Medieval Studies, the University of Notre Dame I (1936), 131–35)

57 PETRUS DE REMIS OP: a) Sermones de tempore: Rom, Casanat. 5 (Catal. I 1949); b) Sermones de Sanctis: Rom, Casanat. 7 (Catal. I, 1949)

58 PETRUS ROGERII (Clemens VI.): G. Mollat, L'oeuvre oratoire de Clement VI., Arch. d'hist. doctr. et litt. du moyen-âge III (1928), 243–59; P. Schmitz, Les sermons et discours de Clement VI., RevBén 41 (1929); Vat. Burghes. 41 (A. Maier, Codd. Burghesiani, Studi e testi 170)

59 PETRUS DE S. BENEDICTO OM: a) Sermones des tempore: Reims 585 (Cat. gén. 38); Vat. lat. 1253 f.170–216 (M.-H. Laurent, 1958); b) de communi Sanctorum: ibid. f.5–47 v

60 PETRUS DE TARENTASIA (Innocentius V.): H. D. Simonin, Les écrits de Pierre de Tarentaise. Beatus Innocentius papa V. (1943)

61 PHILIPPUS CANCELLARIUS: Sermones de evangeliis dominicalibus: Vat. lat. 1246. 1247 (M.-H. Laurent, 1958)

62 «PIPER» (secundum Conradum de Waldhausen): Sermones de tempore et de festis: Vat. lat. 1249 (M.-H. Laurent, 1958)

63 PRAEPOSITINUS: G. Lacombe, La vie et les oeuvres de Prévostin, Le Saulchoir-Kain 1927, p. 185–88

64 RANULPHUS DE HOMBLONERIA (Arnulphus): A. Noyon, Notes bibliographiques sur quelques théologiens du moyen-âge. L'oeuvre théologique et oratoire de Ranulphe d'Hombliere, Recherches de science religieuse V (1914), 83–85

65 RICARDUS FITZRALPH: A. Gwynn, The sermon-diary of Richard Fitzralph, archbishop of Armagh, Proceedings of the Royal Irish Academy Vol. XLIV Section C Dublin 1937/8 p. 48–57

65a RICARDUS DE S. VICTORE (?): Leipzig, UB 432, Kat. R. Helssig I (1926–35)

ROBERTUS GROSSETESTE: S. H. Thomson, The writings of Robert Grosseteste, New York 1940, p. 295–302 66

ROBERTUS HOLCOT OP: Quadragesimale de bello spirituali: Rom, Casanat. 296 (Catal. III., Rom 1952) 67

ROBERTUS PULLUS: A. Noyon, Inventaire des Ecrits théologiques du XII[e] siècle, Revue des Bibliothèques XXIII (1913), 309–12; F. Courtney, Cardinal Robert Pullen, an english theologian of the twelfth century, Analecta Gregoriana LXIV (Rom 1954), 33–35, 41–44 68

STEPHANUS LANGTON: J. B. Schneyer, Eine Sermonesliste des Kardinals Stephan Langton, RThAM XXIX (1962); B. Hauréau, Not. et extr. XXXVIII/2, 420–25; Paris, Nat. lat. 3495 f.176–213, Cat. gen. IV (1958) 69

THOMAS DE AQUINO OP: M. Grabmann, Die Werke des hl. Thomas v. Aquin, BGPhThMA 22, 1. 2 (1931); Th. Kaeppeli, Una raccolta de prediche attribuite a. S. Tommaso d'Aquino. AFP XIII (1943), 60–62 70

THOMAS BRITO (compilator): Vat. lat. 812 (A. Pelzer, 1931); Vat. lat. 11524 f.1–111, 112–82; 11444 f.2–181 v (J. Ruyschaert 1959) 71

Sermones canonicorum de S. VICTORE, Paris: 72
Paris, Nat. lat. 14590 (cf. ibid. 14948, 1589, 16461), B. Hauréau, Notices et extraits des Mss. XXXII (1888) II, 1–136; idem, Notices et extr. de quelq. Mss. III, 18–67

Sermones ad UNIVERSITATEM PARISIENSEM habiti: 73
a) MM. Davy, Les sermons universitaires de 1230–31, Paris 1931 p. 10–17
b) P. Glorieux, Sermons universitaires parisiens de 1267–68, RThAM (1949), 50–62
c) Turin, Bibl. Naz. D. VI. 1, J. Pasini, Codd. mss. Bibl. Regii Taurin. Athenaei, (Turin 1749), 385

Sermones ad UNIVERSITATEM OXONIENSEM habiti: 73a
A. G. Little – F. Pelster, Oxford Theology and Theologians Sermons and Preachers at the University of Oxford in the years 1290–93 (Oxford 1934) 155–65

Series sermonum ANONYMORUM[1]): 74
a) Avignon 591 (Auctores varii XII. saec.), Cat. gén. 27; 593 (Sermones festivales), ibid.; 603 (Sermones de festis variis), ibid.

---

[1] Die in den Katalogen noch anonymen, von uns aber identifizierten Reihen werden bei den Autoren aufgeführt.

b) Berlin, SB (Tübingen, UB) lat. fol. 764 (Sermones de tempore et de sanctis), F. Schillmann, Verz. d. lat. Hss. d. Preuss. SB zu Berlin III (1919), 133–35; lat. fol. 767 (Sermones de epistolis et evangeliis dominicalibus), ibid. 173–80; lat. fol. 770 f 161 ra–226 ra (Sermones), ibid. 194–97; Berlin, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (Sermones de dominicis et festis), ibid. 136–54; lat. qu. 707 f.199–279 r (Sermones), ibid. 209–11; lat. qu. 710 f.1 ra–31 ra (sermones varii), ibid. 215

c) Bordeaux 282 (Collectio sermonum de tempore et de sanctis), Cat. gén. 23; 283 (Auctores XII. saec.), ibid.

d) Carpentras 13 f.67–83 (Sermones excerpti de festis), Cat. gén. 34

e) Karlsruhe, LB 85 f. 55–136 (Sermones excerpti de festis), A. Holder, Kat. V (1906). 94 (Sermones de tempore), ibid.

f) Leipzig, UB 426 f. 256–88 (Sermones varii), R. Helssig, Kat. IV, 1

g) Orleans 199 (Auctores XII. saec.), Cat. gén. 12 (1889)

h) Paris, Nat. lat. 455 f.37–40 (Sermones varii), B. Hauréau, Not. et extr. de quelq. Mss. I (1890), 16–17; 568 f.74–192 (Sermones canon. de S. Victore), ibid. 23–29; 583 f. 35–59 (Sermones auctorum XII. saec. (de S. Victore?)), B. Hauréau, Not. et extr. des Mss. XXXVIII/2, 397–401; 585 f.106–53 (Sermones auctorum XII. saec. (de S. Victore?)), B. Hauréau. Not. et extr. de quelq. Mss. I, 29–40; 2914 f.49–68, Cat. gén. III (1952), 273; 2915 f.42–105, ibid. 274–76; 2944 f.46–184, ibid. 315–17; 3269 f.1 r–95 v (Themata sermonum in diebus festis), Cat. gén. IV (1958), 474–81; 13572 p. 1–65 (Sermones auctorum XII. saec.), B. Hauréau, Not. et extr. de quelq. Mss. II, 219–26; 18096 f.49–74 (Sermones varii), ibid. VI, 30–32; 18172 f. 1–117 (Sermones auctorum XI.-XII. saec.), ibid. VI, 50–56; *nouv. acqu.* 223 f. 77–147 (Sermones auctorum XII. saec.), ibid. VI, 43–48; 280 f.16–115 (Sermones auctorum XII. saec.), ibid. VI. 157–62

i) Reims 586 f.64 v–112 v (Sermones varii), Cat. gén. 38; 587 f.1–30 (Guido Ebroic.), f.31–163 (Sermones de sanctis et de nonnullis dominicis), ibid.

k) Rom, Casanat. 13 (Series incompleta de tempore), Cat. I (1949); 14 (Themata Nicolai Gorrani?), ibid.; 29 (Sermones de tempore incompleti. et de quadragesima), ibid.; 120 f. 1–65 (Sermones dominicales), Cat. II (1952); 271 (Sermones de tempore, de sanctis, de quadragesima et alii), Cat. III (1953); 298 (Sermones auctorum XIII. saec.), ibid.

l) Vannes 1 (Sermones auctorum XIII. saec.), Cat. gén. 20 (1893)

m) Vat. lat. 1211 (Sermones auctorum XIII. saec.), M.-H. Laurent, Cat. 1958; 1232 (Sermones de sanctis), ibid.; 1239 (Sermones varii), ibid.; 1255 (Sermones de quadragesima), ibid.; 1257 (Sermones de quadragesima), ibid.; 1261 (Sermones varii XIII.–XIV saec.), ibid.; 1262 (Sermones varii de tempore, de festis, de communi), ibid.; 1263 et 1264 (Sermones de tempore et de sanctis), ibid.; 1266 (Sermones diversi) ibid.; 10964 (Sermones de quadragesima), J. Ruyschaert, Cat. 1959; 11444 f.190–97 (Sermones de quadragesima), f.202–12 (Sermones de mortuis), ibid.; 11515 f.2–143 (Sermones de quadragesima), ibid.; 11524 f.112–82 (Sermones de sanctis et festis), ibid.

Auch diese Liste soll das Initien-Verzeichnis ergänzen. Die hier zusammengestellten Formeln können (im Zusammenhalt mit anderen Indizien) anonyme Sermoneshandschriften identifizieren helfen.

Die schematische Anlage der scholastischen Predigten hat bezeichnende Stileigentümlichkeiten mancher Autoren und Kompilatoren hervorgebracht. Gerade bei den vielen als Predigtvorlagen ausgearbeiteten Sermonesreihen lassen sich charakteristische Einleitungs-, Übergangs-, Fortsetzungs-[1] und Schlußformeln feststellen. Solche Formeln lassen sich natürlich nur an einigermaßen geschlossenen Sermonesreihen oder -sammlungen mit einer entsprechend hohen Zahl von Predigten erkennen bzw auswerten. Vor allem fallen sie auf, wenn wir entweder die Initienlisten ganzer Predigtreihen oder ein alphabetisch geordnetes Repertorium der Textinitien durchsehen. Diesen beiden (von uns seit Jahren angelegten) Quellen haben wir die Formeln entnommen, die uns zur Kennzeichnung bzw Identifizierung nicht weniger Autoren oder Predigtsammlungen geeignet scheinen.

So charakteristisch auch auf den ersten Blick einzelne Worte und Formeln befunden werden, so sind doch die argumenta ex formulis zur Bestimmung eines Autors mit äußerster Vorsicht zu gebrauchen. Denn es gibt kaum eine wegen ihrer Häufigkeit oder Gebrauchsdichte für einen bestimmten Autor charakteristische Formel, die sich nicht auch bei einem (oder einigen) andern in beschränkterem Umfang oder in einzelnen Fällen nachweisen läßt. Darum sind alle angeführten Formeln nur so aufzufassen und auszuwerten, daß sie bei den genannten Verfassern in charakteristischer Fülle und Häufigkeit vorherrschen. Darum haben wir, wenn die Texte es gestatteten, bei den meisten Autoren mehrere für sie bezeichnende Formeln angeführt, aus deren gemeinsamem Vorkommen ein Autor sich mit hoher Wahrscheinlichkeit erschließen läßt[2]. Außerdem ist zu beachten, daß sich der *gleiche* Autor in

---

[1] Das gleiche Thema wird in einer (Collatio!) oder mehreren aufeinanderfolgenden Predigten fortgesetzt.

[2] Einzelne Prediger allerdings stehen einander in ihren Themen und Textinitien so nahe, daß sich ihr Eigengut durch den Initienvergleich allein nicht erhärten läßt, zB. Nicolaus de Byard und Petrus de S. Benedicto; Jacobus v. Lausanne und Guilelmus de Saccovilla. – Natürlich haben auch die Autoren bestimmter

verschiedenen Predigtreihen, zB in den Sonntags- (de tempore) oder Heiligen- oder Quadragesimalpredigten, verschiedener Formeln bedienen kann. Wir haben daher bei einzelnen Autoren die Formeln nach den verschiedenen Reihen unterschieden. Vor allem aber müssen wir darauf aufmerksam machen, daß thematisch und inhaltlich gleiche Predigtreihen oder -sammlungen des gleichen Autors oder Sammlers durchaus nicht die gleichen Textincipits oder -explicits haben müssen. Sie können vielmehr in verschiedenen Handschriften nicht nur unter verschiedenen Namen[1] sondern auch je nach dem den Text bearbeitenden Sammler oder Abschreiber[2] mit neuen, vielleicht sogar charakteristischen Einleitungs- und Schlußtexten auftauchen. Solchen Machwerken läßt sich nur durch den genauen Themen- und Textvergleich jeder einzelnen Predigt oder mitunter auch durch den Gleichlauf der Themenfolge auf die Spur kommen.

Die hier zusammengestellten Formeln werden aber willkommene Indizien abgeben können zur Sicherstellung von Autoren, die auf Grund sonstiger Anhaltspunkte bereits vermutet werden oder wahrscheinlich gemacht sind, wie sie auch andererseits auf Autoren aufmerksam machen können, die sich dann durch ergänzende Feststellungen bestimmen lassen.

Dieses – übrigens vom Initienverzeichnis unabhängige – Formelverzeichnis ist in alphabetischer Autorenfolge bzw für einige wichtige anonyme Predigtreihen in der alphabetischen Folge der Bibliotheken angelegt. Die römischen Ziffern geben die Einleitungs-(I) bzw die Schluß-(II)-formeln an. Die beigefügten Buchstaben weisen auf die verschiedenen Reihen hin: a = de tempore, b = de sanctis et de communi sanctorum, c = de quadragesima. Die Handschriften- bzw Editionen, denen die Formeln entnommen sind, sind unter den einzelnen Formeln bzw Formelgruppen in Klammern angefügt. Die Formeln werden bei manchen Autoren noch durch zweckdienliche Beobachtungen ergänzt, in Einzelfällen treten solche Beobachtungen auch an die Stelle der Formeln.

---

Richtungen und Schulen (Orden) mehrere Formeln miteinander gemeinsam, zB. die Collectiones Fratrum Min. (Clm 7932; Paris, Nat. lat. 14595; Bamberg, theol 173 etc.), die sich im Fahrwasser des hl. Bonaventura bewegen, und die Prediger aus der Umgebung des hl. Thomas v. Aquin: Reginald v. Piperno und Remigius v. Florenz.

[1] So stellen sich zB die Predigten des Hugo v. S. Caro im Cod. Brügge 291 als «Balistarius» vor.

[2] Gerade die weitverbreiteten Predigten berühmter Autoren sind von den Sammlern oft nur auszugsweise abgeschrieben bzw bis zu bloßen Dispositionen verkürzt worden.

1 Absalon de s. Victore (Sprinckirsbacensis)
II Jesus Christus Dominus noster, cuius regnum et imperium permanet in saecula saeculorum Amen.
(Paris, Nat. lat. 14525; Ed. PL 211)

2 (Pseudo) Albertus Magnus
Ia, b Quattuor (tria, duo) sunt principaliter hic notanda (consideranda)
Quattuor..occurrunt
In praesenti evangelio
(Opp. XIII (Paris 1891))

3 Aldobrandinus de Cavalcantibus
Ia In isto (totali) evangelio
(Bamberg, SB theol. 2)

4 Aldobrandinus de Tuscanella
Ia In (tota) serie istius (huius) dominicalis evangelii
Circa
Consuetudo (hominum) est
Postquam dictum est superius (bei der 2. od. 3. Anschlußpredigt)
II Rogemus ergo Dominum nostrum Jesum Christum
(Vat. Ottob. 557; 1610)

5 Antonius de Bitonto
Ia Pro huius sacri et sancti evangelii historiali declaratione notandum est quod
IIa Wiederholt begegnet: — ut hic (in praesenti) gratiam et in futuro gloriam habeatis
(Ed. Venedig 1492)

Ia (zB Joel 2) haec verba scribuntur. Pro exordio praesentis sermonis a doctoribus quaeritur
Consueverunt homines
(Ed. Venedig 1496)

6 Antonius de Padua
Ia Dicit (Job, Isaias, Ezechiel etc)
Dicitur (legitur) (1. Reg., Eccli. etc)
Haec est auctoritas (Gen., Deut., Dan. etc.)
In hoc evangelio duo (tria) notantur

II Dicat omnis ecclesia (fidelis anima, spiritus etc) Amen
(Ed. Padua 1895)

(Pseudo) Antonius de Padua 6a

I Gratia divina (Divina gratia)
Gratia Spiritus Sancti
Ubi quattuor (tria, quinque) notantur (videnda etc)
(Ed. Stadtamhof 1739)

Bertrandus de Turre 7

Ia Ad evidentiam
Istud verbum sumptum est de quodam evangelio
Quare
Acceptis (praemissis) divisione et persecutione membrorum istius thematis (bei den Anschlußpredigten)
(Edd. Straßburg 1501, 1502)

Bonaventura 8

Ia, b Dominus noster Jesus Christus
In his verbis (In verbis his) describitur
Sacer (sanctus) evangelista (Moyses, David etc)
Nach einem Prothema: Verba secundo (loco) proposita (sumpta de)
In verbis. .propositis (sumptis de)
(Opp. IX (Quaracchi 1904))

Pseudo – Bonaventura 9

Ia Die vorherrschende Vierteilung fällt auf: Vgl. Conradus Holtnicker
Sunt quattuor (Quattuor sunt)
Nota (Notandum), quod quattuor
Quadruplex est
(Ed. Straßburg 1496) (Sermones mediocres)

Ib Augustinus dicit
Docet (Dominus, scriptura etc)
Duo (duplex, duplicem) (Opp. XI. (Venedig 1755))

Collectio(nes) Fratrum Minorum 10

Ia Duo (notantur, dicuntur etc, hic facit, ostendit etc)
Hortatur

In verbis propositis (verbo proposito) duo (tria) principaliter (ostenduntur, tanguntur, consideranda (attenda) sunt (occurrunt) etc.)
In verbis propositis secundum (juxta) spiritualem intelligentiam
Verba sunt (verbum) est

Ib In verbis istis (verbo isto) commendat (commendatur)
In propheticis verbis

II Meist ein Schriftvers, oft wird das Thema wiederholt.
(Clm 7932; permulta Mss)

11 Conradus de Brundelsheim (Soccus)

Ia, b Dicit (Gregorius, Bernhardus, Augustinus etc.)
Duo
Expedito (expeditis) (bei Anschlußpredigten)
(Ed. Straßburg 1484)

12 Conradus Holtnicker (de Saxonia, de Braunschweig)

Ia Quattuor sunt (quadruplex est)
Nota, quod quattuor sunt
«O» (Interjektion!)

Ib Hoc verbum (optime) convenit (convenienter potest dici etc.)
Verba ista (optime) conveniunt (convenientissime accipi possunt)
(Clm 2946, Ed. Paris 1521)

13 Evrardus de Valle scholarum

Ib Ad commendationem (honorem, laudem)
Ad litteram
In verbo proposito commendatur (describitur)
In verbo proposito duo (tria, quinque) notantur
(Paris, Arsenal 401)

14 Franciscus de Mayronis

Ia Secundum (beatum Augustinum, Dionysium etc.)
Secundum quod dicit (apostolus, Augustinus etc.)

Ib Quia secundum doctrinam
(Edd. 1498; Venedig 1491.1493)

15 Fulcerus de s. Euphemia

II ad gloriam et laetitiam regni caelorum (in gloria et laetitia . .)
adjutorio DNJCi
(Troyes 1251 f.49–110)

GALTERUS de Aquitania(?) 16

I Quoniam
Verba sunt apostoli ostendentis
(Assisi 531; Basel, UB A. IV. 24. f.201–239; Troyes 1893 etc.)

GALTERUS de Castro Theodorici 17

Ia, b Er bezieht sich sofort auf das Thema, oft unter Wiederholung des Hauptwortes zB Praeparare Israel in occursum Dei tui (Amos 4, 12) – Israel anima videns

II Meist ein Schriftwort
(Paris, Nat. lat. 15951, 15955, 15959, 16471 etc.)

GAUFRIDUS (Godefridus) Babion (du Loroux) 18

I Audite, fratres carissimi,
Audivimus (audivistis), quomodo
Ostendimus quid

II Pensate. .
Considerate. .
(Paris, Nat. lat. 8433; 14933; 14934; 17251 etc Ed. PL 171 (ap. Hildebertum Cenomanensem!)

GUIARDUS de Lauduno 19

Ia, b *Hic* (duo, tria. .dicuntur, notantur, attendenda, consideranda, videnda sunt)
Hodie
(Paris, Nat. lat. 15951, 15954, 15955, 15959, 15964, 16471 etc.)

GUIBERTUS de Tornaco 20

Ia, b In hoc verbo (verbo isto) notatur

IIb et sic patet totum
(Ed. Paris 1518; Permulti Mss.)

GUI(DO) Ebroicensis 21

Ia, b Ad sensum videmus (Sicut videmus ad sensum)
Consuetudo est (in mundo)
In his verbis (verbis istis) *tria* tanguntur (tangit)
Intra sicut in illo (praecedenti) themate (bei Anschlußpredigten)
Nota (Notandum est), quod (quando)
Quando (aliquid, aliquis, aliqui)
Videmus in mundo
Gebraucht oft ein *Prothema!*

II Meist ein Schriftwort
(Berlin, theol. qu. 81; Permulta Mss.)

22 GUILELMUS de Alvernia
Ia, b Bene dicit (ostendit)
Docet (Hic docet)
Hoc dicit (dicitur)
idest
Narra historiam
Sicut
II Oremus Dominum
(Paris, Nat. lat. 15951, 15954, 15955, 15959, 15964, 16471 etc.)

23 GUILELMUS de Barlo
I Secundum quod (vulgariter) dicitur
Sicut
Vulgariter dicitur
II *Ad* (quod gaudium, quam hereditatem). .
(Paris, Nat. lat. 16476)

24 GUILELMUS Bernardi
Ia Ad sensum patet, quod
Ad sensum videmus
Experimento patet (Sicut patet experimento)
Carissimi
Inter alia (alias etc.)
Ratio dictat (Sicut ratio dictat)
Ib Ad sensum patet quod
Ad sensum videmus
Communiter videmus (Videmus communiter)
II (gratiam) in praesenti, in futuro (gloriam)
(Paris, Nat. lat. 14965; 14967; Bordeaux 302; 303)

25 GUILELMUS de Malliaco
Ia, b Dicitur vulgariter (Vulgariter dicitur, Sicut vulgariter dicitur)
In verbis istis *circa*
*Quoniam* sicut dicitur
*Sicut* (Sicut dicitur)
(Paris, Nat. lat. 16475; permulta Mss.)

GUILELMUS de Montibus (Ps. G. de Leicestria) 26
I Merito
(Oxford, Bodl. 303; Magd. Coll. 81)

GUILELMUS Peraldus (Lugdunensis) 27
Ia, b Ecclesia (recolit, sollemnizat etc.)
Evangelium hodiernum (Hoc evangelium) continet (ostendit)
In hoc evangelio
Nota, quod (Notandum, quod)
Tripliciter (Triplici ratione)
IIa, b Oft ein Schriftwort
(Paris, Nat. lat. 12422 f.117 ra–292 vb; permulta Mss. et Edd.)

HENRICUS de Frimaria 28
Ib In verbis propositis
Verba proposita (convenienter assumuntur, exprimuntur)
(Clm 26723)

HIERONYMUS Aretinus 29
I Dominus noster Jesus Christus
Sicut
(Vat. lat. 1248)

HONORIUS Augustodunensis 30
II quod oculus non vidit
(Ed. PL 172)

HONORIUS III. 31
I Legimus (Legitur)
(Ed. Horoy, Bibl. Patristica I. II. (Paris 1879)

HUGO de Prato florido 32
Ia Sicut dicit (apostolus, Augustinus etc.)
Sicut dicitur (Eccli. etc)
IIa sic patet totum (tertium, quartum) de epistola, de evangelio
(Clm 18297; Ed. 1479 (Hain 8999))

HUGO de S. Caro 33
Ia In hoc evangelio agitur (ostenditur, invitat, dicit(ur), monet etc.)
Nota, quod (Notandum est, quod. . Nota(n)tur)

Primo sciendum (notandum, videndum) est
Er geht mit folgenden Formeln sofort aufs Thema ein:
quod dicit – idest – scilicet
(Homo iste) *est* (Deus), *dicitur*, *interpretatur*
*Per* (turbam istam peccatores) *intelliguntur*
(Paris, Nat. lat. 15946; permulta Mss.)

34 Jacobus de Benevento
Ib Ad commendationem
Ad laudem
(Florenz, Naz. A. 4. 857)

35 Jacobus de Losanna
Ia, b Communiter dicitur
Secundum (doctrinam sapientis, legem, naturam, philosophum etc)
Solet dici
Vulgariter dicitur
Secundo tangitur (bei Anschlußpredigten)
Bei den Sermones de tempore verwendet er oft ein *Prothema.*
(Paris, Nat.lat. 18181; 14962–64; 14966 etc. permulta Mss.
Ed. Paris 1530 (Sermones de tempore))

36 Jacobus de Vitriaco
Ia, b Hortatur (ostendit, admonet)
His verbis ostendit
Legimus in. ., Legitur in. .
Verba sunt Isaiae (Moysi, Salomonis etc.)
Er verwendet häufig ein *Prothema.*
IIa, b Dominus noster Jesus Christus (DNJCi, DNJCo, DNJCm)
(Köln, StadtArch. GB 181; Brügge 268 f.57–136; Ed. Antwerpen 1575)

37 Jacobus de Voragine
Ia Sicut dicit (Augustinus, Chrysostomus etc.)
(Brüssel, Bibl. Royale 3778; Ed. Augsburg-Krakau 1760)
Ib Ex his verbis (habetur, ostenditur etc.)
(Paris, Nat. lat. 17512; Ed. Venedig 1573
Quamvis, Quia, Quando
(Ed. Venedig 1575)

Ic Sicut. . Sicut dicit
(Ed. Augsburg-Krakau 1760)

JOHANNES XXI. (Petrus Hispanus) 38
Ia In hoc evangelio agitur (Instruimur, monemur, notantur etc.)
(Florenz, Naz. E. 1. 589)

JOHANNES XXII. 39
Ib Carissimi
Si
Sicut
(Paris, Nat. lat. 3290)

JOHANNES DE Aurelio (-liano, -lianis, Allodiis) 40
I Communiter dicitur
Dicitur vulgariter
Evangelium hodiernum (Epistola hodierna)
In evangelio hodierno
(Paris, Nat. lat. 14947; 15005; 16481 etc.)

JOHANNES de Biblia 41
Ib Praedicator(es) debe(n)t
(Vat. Burghes. 23; 24)

JOHANNES de Castello 42
Ia In hac epistola (In hoc evangelio)
In his verbis
In praecedenti dominica (In praecedenti evangelio)
Diese auch sonst üblichen Formeln finden sich bei ihm in besonderer Dichte. Es ist schade, daß diese weit verbreiteten «Themata» (ausgearbeiteten Dispositionen) nicht an besonderen Kennzeichen zu fassen sind.

JOHANNES Einkurn 43
Ia Er stellt oft eine Autorität voran: Alanus, Apostolus, Augustinus, Naturales, philosophus etc.
Er beruft sich im Eingang auf die Sinnes- oder Lebenserfahrung: Videmus in natura, (videmus sensibiliter)
(Erlangen UB 313)

44 Johannes Felton
- Ia Dicit (Jesus, Salvator, Augustinus etc.)
  Legitur (Num. etc.)
  Sciendum est, quod
- Ia («Fasciculus morum»)
  Videmus (autem), quod
  (Oxford, Bodl. 187)

45 Johannes Halgrinus de Abbatisvilla
- Ia Haec dominica respondet
  In hac (prima, secunda, tertia etc) dominica agitur (ostenditur)
  In hac evangelica lectione agitur etc
  In hoc evangelio agitur tec
  (Paris, Nat. lat. 2909; multa Mss.)
- Ib Hodie
  Haec lectio (Lectio ista)
  In hac evangelica lectione agitur
  (Paris, Nat. lat. 10696; 15936; Mailand, Ambros. A 140 sup.)

46 Johannes de Opreno
- Ia Hic notantur (duo, tria etc.)
  In his verbis (In verbis istis) notantur (commendantur) duo, tria etc.
  In hoc evangelio
- IIa Meist ein Schriftvers
  (Troyes 1729)

47 Johannes Peckham
- Ia Sciens
  Volens etc gewöhnlich ein Particip. praes.
  (Oxford, Bodl. Laud. misc. 85)

48 Johannes de Rupella
- Ia In his verbis (In hoc verbo)
  In praesenti evangelio
  Verbum istud (Verba ista)
- Ib Verbum istud
  Verba sunt
  (Paris, Nat. lat. 16477; multa Mss)

JOHANNES Sheppey (?) 49

Ia, b In principio rogemus. . Verba ista scripta sunt
Verba proposita scripta sunt (in evangelio hodierno, in Matth. etc)
Nota (Notandum), quod
(Toulouse 322; 340; Oxford, Merton Coll. 248 (B. I. 6))

JOHANNES de Toledo 50

Ia, b Circa
Tria describuntur
(Valencia, Cat. 182)

JOHANNES de Vilari 51

Ia Experimur quod
Experientia videre possumus (Experimento videmus)
Videmus ad sensum – experimentaliter – per experientiam – experimentali notitia – sensibili experientia
(Brügge, StB 276)

LUCAS de Bitonto (könnte auf Grund der Textinitien mit Lucas Patavinus de Villa Dei identisch sein!) 52

Ia In hac dominica agitur
In his verbis (In verbis istis) ostendit
In praecedenti epistola (In superiori epistola) agit apostolus (monuit nos etc.)
In officio (evangelio, epistola) praesentis (praecedentis) dominicae
Verba ista sunt (sumpta sunt)
(Paris, Nat. lat. 15958)

LUCAS Patavinus de Villa Dei (siehe die Bemerkungen bei Lucas de Bitonto!) 53

Ia In hac dominica (evangelio, epistola) agitur
In evangelio (epistola) praecedentis dominicae
In praecedenti epistola
Hoc est secundum (tertium) membrum (bei Anschlußpredigten)
(Clm 14281)

Ib In verbis propositis
Verba proposita (congrue sumpta – congruunt – congruere possunt)
Verba proposita sumpta sunt ad commendationem beati(ae) N.
(Padua, Anton. 466)
(Sollten hier die Heiligenpredigten des Lucas de Bitonto vorliegen?)

54 MARTINUS Polonus

Ia In his verbis (In verbis istis) ostendit (innuit, facit)

IIa Wiederholte Verweise auf «Exempla in Promptuario»
(Ed. Straßburg 1488)

55 MATTHAEUS ab Aquasparta

Ia, b In isto verbo (informat, instruit etc.)
In verbo proposito describitur (describit, exprimitur, proponitur etc.)
*Inter* omnes sanctos (viros etc.)
(Assisi 460; 461; 682)

56 MAURITIUS de Sulliaco

Ia Dominus ac Salvator noster (Salvator noster, Dominus noster Jesus Christus, Mediator Dei et hominum)
Hodie, carissimo
In hodierno evangelio
Legimus in hodierno evangelio
(Paris, Nat. lat. 14925)

57 MICHAEL de Carcano (de Mediolano)

Ia, c Scribuntur haec verba (zB Matth. IV.) et in evangelio occurrentis dominicae (sollemnitatis, feriae)
(Ed. Venedig 1487)

58 NICOLAUS de Aquaevilla

Ia In isto (totali) evangelio (ad praesens) tria sunt consideranda (possunt considerari, possumus considerare)

Ib In verbis istis (Ibi) duo sunt consideranda, primo quomodo conveniunt beato(ae) N.
Verba ista duobus modis sunt consideranda (dupliciter possunt exponi)

IIa, b Häufig ein Schriftvers; außerdem: Rogemus Dominum Jesum Christum, ut. .
(Paris, Nat. lat. 15957; Vat. lat. 1251; Laon 291 etc.)

59 NICOLAUS de Byard
(Themen und Textinitien stimmen zT mit denen des Petrus de S. Benedicto überein!)

Ia, b Communiter dicitur
Consuetudo est – Consuetum est – Consueverunt
Dicitur quod
Dicitur vulgariter
Gallice dicitur
More
Si verum est, quod
Sicut
Solent
Vulgariter dicitur
IIa, b Oft ein Schriftvers
(Paris, Nat. lat. 15953; 18081 etc.)

Nicolaus de Gorran 60
Ia Antiquitus
Secundum (philosophum, Augustinum, Gregorium etc.)
Sicut dicit (Sapiens, Job etc.)
Sicut dicitur (1. Reg., Prov. etc.)
Tria sunt – Triplex
Ib Solent
IIa, b Meist ein Schriftvers
(Ed. Paris 1509 «Fundamentum aureum»)

Nicolaus Vercellensis 61
Ib Ad commendationem
(Paris, Nat. lat. 18179)

Odo de Castro Radulphi 62
Ia, b Haec verba (Verba ista) duobus (tribus, quattuor) modis considerari possunt
Hic duo (tria) consideranda sunt (occurrunt)
Hic primo considerandum (notatur, ostenditur)
Hic quattuor notantur (ostenduntur)
Hoc dixit (dicit)
In (hac) serie (huius) evangelii
In his verbis nobis ostendit(ur) (ostendit nobis)
In his verbis tria sunt attendenda
(Paris, Nat. lat. 15947; 15948; Troyes 271; Paris, Mazar. 1010 etc.

Ed. J. B. Pitra, Analecta novissima spicilegii Solesmensis tom. II. Paris 1888)

63 «Paratus»

Ia Die *zwei*teilige Anlage der Predigten fällt auf:
In verbis istis tanguntur (describuntur) duo
In verbis propositis duo notantur
In verbis propositis hortatur nos apostolus (surgere a duplici somno)

IIa Oft: Rogemus Dominum nostrum
(Ed. Hagenau 1500)

64 Peregrinus de Oppeln

Ia In hoc evangelio duo (tria, quattuor) notantur, (notare possumus)
(Ed. 1493)
In evangelio isto tria sunt nobis consideranda
(Clm 8208)

65 Petrus Berengarius

Ib Ad commendationem
(Bordeaux 297)

66 Petrus Manducator (Comestor)

I Ad litteram
Litterae superfacies

II cum venit judicare vivos et mortuos et saeculum per ignem
(Ed. PL 198)

67 Petrus de Padua

Ia Scriptum est (mit Angabe der Schriftstelle)
(Padua, Anton. 435)

Petrus de Palude → «Thesausus novus»

68 Petrus de Remis

Ia, b Er bezieht sich meist sofort auf das Thema: Er stellt dabei den Hauptbegriff voran und erklärt ihn. Er umschreibt und erklärt

den Inhalt des ganzen Themas. Dabei verwendet er folgende Formeln:
Hic notatur (dicit(ur), commendat(ur))
idest – hoc est
Nota (Notandum)

IIa, b Oft ein Schriftvers
(Paris, Nat. lat. 12417; multa Mss)

PETRUS Roger (Clemens VI.) 69

I Videtur mihi, quod
(Initia ed. P. Schmitz, Rev. Bén. 41 (1929)

PETRUS de S. Benedicto 70
(Themen und Textinitien stimmen zT mit denen des Nicolaus de Byard überein)

I Consuetudo est
Multum – Multiplex
Vulgariter (Communiter) dicitur

II Oft ein Schriftvers
(Clm 2672; 14761; Reims 585 etc.)

PHILIPPUS cancellarius 71

Ia, b Er gibt entweder gleich den biblischen Autor des Themas an: Verba sunt.. oder er zitiert gleich die Schriftstelle des Themas: (zB Eccli. II.) dicitur, legitur
oder er greift das Hauptwort oder den Inhalt des Themas erklärend auf: Dicitur – Est – Signat
Außerdem: Primo considerandum (videndum) est – ostenditur – significatur – notatur
(Paris, Nat. lat. 3280, 3281 etc.)

PRAEPOSITINUS de Cremona 72

I Hodie
Viri fratres
(Paris, Arsenal 543 f. 203–34; Clm 14126 f.1–6; Brit. Mus. Add. 18335)

RADULPHUS Ardens 73

Ib Haec lectio sancti evangelii
In hac sancti evangelii lectione
(Ed. PL 155)

74 REGINALDUS de Piperno

Ia Agitur (Actum est de (in))
Hic agitur (ponitur, ostendit)
Ostensa, – o, -is, Posita, -o, -is (bei Anschlußpredigten)
(Paris, Nat. lat. 3558)

75 REMIGIUS Florentinus

Ia, b, c Neben dem häufigeren, aber wenig charakteristischen Nota, quod begegnet uns oft das bezeichnendere Ubi nota quod
In (isto) evangelio agitur (tangitur)
In(hoc) verbo (proposito) agitur etc.
Scriptum est (mit Angabe der Schriftstelle)
(Florenz, Naz. G. 4. 936)

Ib Praedicator(es) divini sermonis
Verbum Dei dicitur (habet, est, potest esse etc.)
Verbum propositum (Verba proposita) satis videtur congruere
(Florenz. Naz. D. 1. 937)

76 «REYNOLDUS»

Ia Circa materiam istam
(Brüssel, B. Royale 2003)

77 RICARDUS Fitzralph Armacensis

I Wenn man von der typischen Thema-Angabe absieht:
zB Zach. IX. et in evangelio hodierno (huius dominicae, hic jam lecto oder Rom. XIII. et in epistola hodiernae diei (hic jam lecta) beginnen viele Predigten im Stil eines Berichterstatters:
Praemissa oratione dominica cum salutatione angelica introductum fuit thema
(Oxford, Bodl. 144; New Coll. 90)

78 ROBERTUS Grosseteste

I Er nimmt gewöhnlich ein Wort des Themas und erklärt es oder er gibt den Sinn des ganzen Themas an, so daß man aus seinen Initien die mitunter in den Handschriften nicht angegebenen Themen erschließen kann
(Brit. Mus. Royal Coll. 7. D. XV; 7. E. II; 7. F. II; Durham, Cath. A. III. 12 etc.)

ROBERTUS de Neapel 79

Ia In quibus verbis

Ib In his verbis ad commendationem (beati Augustini, beatae Clarae etc.)

(Venedig, Marc. Cl. III. nr. 76)

ROBERTUS de Sorbonio 80

Ia, b Nach dem oft verwendeten *Prothema* findet sich folgende Formel: Hoc ultimum verbum dicit (David, Paulus etc.) in epistola hodierna (in evangelio hod.o)

Sonstige Formeln: Consuetudo est
Sancta mater ecclesia
Solet dici
Hoc verbum scriptum est in epistola hodierna (in evangelio hod.o)
Verbum istud (ultimum) scriptum est. .

(Paris, Nat. lat. 15971)

ROBERTUS de Wimiaco 81

Ia, b Ista verba, sicut scitis, scripta sunt

IIa, b Rogemus ergo Dominum
Procede sicut vis
(Laon 282)

SOCCUS → Conradus de Brundelsheim

STEPHANUS Langton 82

Ia, b Ad praedicationis officium, quomodo audiendum sit verbum Dei..
Dominus *et* Salvator noster (Vgl. das von Mauritius v. Sully (de Sulliaco) bevorzugte Dominus *ac* Salvator noster)
Salomon ait
Sapiens quidam ait
Scitis fratres – Scitote – Sciatis fratres
(Troyes 1100 f.238–307; Paris, Ars. 400 f.45–121; Arras 222; Leipzig, UB 443)

«TETRALOGUS» 83

Ia Wie der Name besagt, ist immer eine *viergliedrige* Anlage der Predigten durchgeführt, die bereits im Textinitium angegeben wird:

In hac epistola (invitat nos, monet etc.)
In hoc evangelio notatur
IIa Oft ein Schriftvers
(Troyes 1913; Graz UB 1032)

84 «Thesaurus novus» (Ps. Petrus de Palude)
Ia Consuetudo est
Videmus, quod – quando – ubi
(Ed. Paris 1555)

85 THOMAS Brito (Vgl. die Formeln des Nicolaus de Byard!)
Ia, c Gallice dicitur
Sicut gallice (communiter) dicitur
Solent isti(ae) (zB nobiles)
Videns (Dominus, apostolus etc.)
Vulgariter dicitur
(Erlangen, UB 325; permulta Mss)

86 Thomas («Omnibene», «Omnibonus»)
Ia, b Declaratur
(Vat. Burghes. 80)

## ANONYME HANDSCHRIFTEN

87 ASSISI 432
Ia In praesenti auctoritate

88 AVIGNON 295
Ia Consuetum est
Consueverunt (homines etc.)

89 BAMBERG, SB theol 173 (f. nr. 10 Ia)
Ia *Duo* hic (facit nobis, nobis insinuantur)
Hic apostolus *duo* facit (innuit)
Hic *duo* innuuntur (insinuantur)

BARCELONA Arch. Cor. Arag. Ripoll 192 90
Ia Tria notantur in his verbis (in verbis propositis)
ibid. 213 91
Ia Nota quod tres (tria) sunt
Nota quod tribus modis
Nota quod triplex est

BASEL, UB A. IV. 24 92
Ia Verba sunt apostoli

BERLIN, SB (Marburg WDB) lat. qu. 698 (Vgl. die Formeln des Hugo de S. Caro!) 93
Ia, b Attendendum quod
*Per* (aurum, donum etc.) significatur (intelligitur, ostenditur etc.)

BORDEAUX 287 94
Ia Cernens (Cernentes)

CLM 2673 95
Ia His apostolicis (evangelicis) verbis
His verbis
In his apostolicis (dominicis, evangelicis) verbis
14812
Ia (Lucas etc) scribit nobis 96
(Matthaeus etc.) in hoc evangelio scribit

OXFORD Bodl. 25 97
Ia, b Notantur(duo) *tria*

Bodl. Laud. misc. 200 98
Ia Hoc evangelium docet (facit, narrat etc.)

PADUA, Anton. 492 99
Ia Supra docuit (ostenditur etc.) (bei Anschlußpredigten)

PAMPLONA Cab. 45 100
Ib Juxta scripturae veritatem

101 PARIS Nat. lat. 14595 (Vgl. Bamberg, theol. 173. Franziskaner!)
Ia, b Commendat, (Commenda(n)tur)
Duo (tria) facit hic (Dominus, apostolus etc.)
Duo hic ponuntur (notantur)
Ponit hic apostolus (evangelista etc.)

102 ibid. 16512
Ib Ad huius verbi (apostolici, evangelici) introductionem accipio ad laudem. . talem propositionem (tale proverbium)

103 ibid. nouv. acqu. 270
Ib Exponitur

104 TOLEDO Cat. qu. 5–31
Ia, b Doctores sacrae scripturae faciunt duas quaestiones

105 TOULOUSE 323
Ib In quo verbo describitur (tangitur)

106 ibid. 876
Ia Secundum quod dicit

107 VATICAN lat. 1255
Ia Historia huius lectionis (evangelii)

108 ibid. Borghes. 70 *et* 138
Ia, b Inter omnia (alia, illa)
Quanto
Tria sunt, quae ostendunt (videntur)

109 ibid. Borghes. 166 *et* 167
Ia In his verbis duo tanguntu r

# AUTORENVERZEICHNIS

(Die Zahlen geben die Seiten an. *Kursiv* gesetzte Zahlen besagen, daß der Autor auf dieser Seite zweimal oder öfter vertreten ist. Ein Fragezeichen hinter einer Zahl bedeutet, daß die Zuteilung an diesen Autor unsicher ist)


ABBO monachus 384
ABSALON de S. Victore 291, 469
ACHARDUS de S. Victore 489
ADAMUS Parisiensis 63, 281, 505 (?)
– de Persenia 215
– Picardus 156, 443
– Scotus (de Dryburgh) 44, 48, 219, 280, 325, 328, 344, 456, 502
ADENULPHUS de Anagni 353, 501
AEGIDIUS de Legio 188
– monachus 261
– de valle scholarum 358
AELREDUS Rievall. 223, 477, 540
AESCULANUS → Nicolaus Nicolucci de Ascoli
ALANUS de Anglia 224, 343
– ab Insulis 1, 12, 165, 263, 311, 431, 450, 456, 541
ALBERTANUS Causidicus 70
ALBERT(IN)US a Cremona 262, 298, 336, 407, 451, 477, 524
ALBERTINUS de Tortona 131, 177, 225, 280, 312, 330, *402*, 503
ALBERTUS (de?) 301
– Engelschalk de (Sachsen-)Braunschweig 54, 68, 98, 251, 433
– Magnus 19, 152, 230, 285, 292 (?), 402, 417 (?), 494, 533
– Pseudo-Albertus Magnus 35, 79, 81, 181, 199, 202, 507, 525
– de Padua 1, 80, 115, 231, 529
ALDOBRANDINUS de Cavalcantibus 31, 38, 77, *78*, 82, *85*, 88, 105, 108, 111, 115, 118 (?), 130, 146, 147, 152, 158, 171, 185, 196, 214, *226*, 245, 246, 247, 253 (?), 278, 287, 315, 375, 376, 394, 405, 406, 415, 422, 423, 441, 446, 455, 479, 511, 545
– de Tuscanella 31, 57, 66, 91, 114, 130, 185, 187, 191, 193, 196, 198, 205, 246, 249, 263, 285, *297*, 299, 300, 310, 324, 377, 509, 520, 522, 538
ALEXANDER (mgr.) 184
– de Hales 401
– Neckham 80, 169, 249, 386, 387, 481
AMBROSIUS (de) Spiera 69, 276
«AMICUS» 86, 148, 201, 205, 236, 533
ANCODUS (?) → Nicolaus Aurelianus
ANDREAS Lochmair 506
ANSELMUS (fr.) 140, 311
ANTONIUS de Azario → Antonius Parmensis
– de Babelo (?) (de Balocco?) 373
– de Bitonto 77, 196, 202, 234, 235, 256, 297, 301, 314, 315, 369
– de Bononia 76
– Macchi de Faenza 400
– de Padua 113, 235
Pseudo-Antonius de Padua 118, 239, 253, 374
– de Palma (?) (de Parma, de Azario?) 185
– Parmensis (de Azario) 22, 24, 70, 93, 94, 96 (?), 97, 99 (?), 109, 117, 186, 233, *241*, 246, 247, 251, 287
– Rampegolus 107
ARMANDUS de Bellovisu 32, 55, 230, 425, 446, 451
ARNALDUS (mgr.) 65, 67
– Galiard 49

– de Spiera → Johannes Arnaldus de Spiera
Arnoldus de Cloetinghen 193, 202, 204, 224, 312, 323, 498, 500
Arnulphus de Hombloneria → Ranulphus de Hombl.
Atto Vercellensis 11
Augustinus de Ancona *116*, 117, 265, 381, 485, 526
– de Asculo 250
– de Bona 395
– de Cremona 371 (?)
– Holzapfler 396
– (Campello) de Leonissa 402
– Triumphus de Ancona → Augustinus de Ancona
– de Urbino 116
«Aurora» 94

Balduinus Cantuar. 45
«Ballistarius» (cf. Hugo de S. Caro) 134, 245
«Bartholomaeus» *305*, 309
Bartholomaeus (de?) 321
– de Bononia 421
– de Bregenza 44, 177, *391*, *426*, 514
– de Casimaria 235
– Curius 76
– de Exeter 48, 436
– de Ferrara 110 (?), 187, 436
– Mutensis 365
– de Pisa 112, 116, 257
Beda Venerabilis 15, 98
Benedictus Antonius de Florentia 115
Bernhardinus de Siena 97, 101, 203, 381, 416, 468, 479
Bernhardus Clarevall. 1, 49, 64, 83, 105, 141, 148, *290*, 291, 330, 343, 367, 380, 454, 457, 459, 463
– Guidonis 15, 49
– Papiensis 393, 452
– de Parentis 13
– de Trilia 472
Bernoldus Caesariensis (de Kais(ers)-heim) 170, 362, 385, 389, 398, 436, 543
Bertholdus de Pisa 459
– de Regensburg 72, *73*, 89, 146, 175, *212*, 213, 242, 290, 318, 323, 324, 325, *333*, 334, 346, 362, 375, 377, 378, 383, 401, 402, 455, 465, 501(?), 505, 535, 545
– Wiswaden *64*
Bertrandus de Turre 5, 11 (?), 28, 41, 49, *51*, 64, 71, 80, 84, 85, *90*, 106, 174, 175, 185, 226, 229, 283, *307*, 316, 326, 386, 394, 398, 400, 430, 439, 449, 457, 474, *512*, *526*, 527, 530, 532
Betheraymus de Aquitania 108
«Biga salutis» → Michael de Hungaria
Blesus 494
Bonaventura 29, *34*, 54, 62, 67, 127, 131, 144, 148, 150, *159*, 184, *229*, 235, 243, *246*, 281, 284, 342, 353, 359, *360*, 388, 398, 403, 428, 432, 435, 457, 464, 465, 490, 499, 504, 516, *518*, 519, 522, 532
– Pseudo-Bonaventura (cf. Servasanctus de Faenza) 30, *50*, 126, 164, 284, 302, 351, 461, 539, 545
Bruno Astensis 22, 119, 170, 180, 217, 259, 283, 285, 462, 465, 470
Busto Arsizio 487

Caesarius (fr.) 109
– de Heisterbach 18, 61, 263, 265, 266, 289, *344*
Cancellarius Parisiensis 324
Caspar Schatzgerus 270
Christianus Bretzner 245, 300, 348, 361
Clemens VI. → Petrus Roger
Clemens de Columna 166, 191
– Petrus (fr.) 38, 511
Collectio Fratrum Minorum[1]) 6, 30, *62*, 86, 114, *127*, 144, 151, 156, 175, 426


[1]) Von verschiedenen «Collectiones Fratrum» haben wir die am meisten verbreitete hier aufgenommen.

Conradus Bart 52, 219, 234, 255, 258, 436
Conradus de Brundelsheim (Soccus) 50, 75, 84, 112, *163*, 183, 186, *208*, 238, 255, 272, *273*, *274*, 305, 399, 403, *416*, 417, 453, 495, 503, *504*, 505, 506, 511
– Holtnicker de (Sachsen-)Braunschweig 16, 28, 32, 54, 81, 115, 126, 145, 162, 189 (?), 190, 211, 213, 224, 231, 270, 274, 290 (?), 297, 307, 319, 320, 373, 411 (?), 435, 457, 476, 495, 496, 524, 529
– Pragensis (de Waldhausen ?) 93, 230
– de Soltau 101 (?), 112, 230
– de Waldhausen (Postilla Studentium Universitatis Pragensis!) 101, 236, 404
Sermones „cordati„ 36, 196
«Cordulus» 90, 511
«Crisantius» 258

«Deus dedit» 105
Dillmann Sengelberge 256, 303
Dimaldutius de Forlivio 105, 115, 118, 264, 277, 323, 333, 341, 381, 404, 534
Dionysius Carthusianus 5, 20, 50, 90, 147, 262, 314, 348, 349, 369, 388, 440, 503
«Discipulus» → Johannes Herolt
Dominicus de Morano (de Motara ?) 128, 323
Donatus(?) 136
«Dormi secure» → Johannes de Werden

Eckardus 163, 340, 401, 461
– Pseudo-Eckardus 62, 103, *235*, 352, 520
Eckbertus de Schoenau 231
Elpertinus 131
Engelbertus 17
«Episcopus» 45, 60
– (fr.) 132, 323
Episcopus Parisiensis 211
Eustachius de Buisine 143, 296, 398, 483, 493, 524, 531
Evrardus de valle scholarum (de Vilebenis) 30, 83, 107, 122, 277, 348, 376, 422

«Favus mellis» 10, 177, 200, 239, 296, 493
Ferrarius (fr.) 519
«Flores apostolorum» 143, 193, 196, 339, 445
«Flores S. Augustini» 235
«Flores de tempore» (cf. Petrus Plank) 137
«Fons vitae» 314
Franciscus de Abbatibus (Astensis) 97, 109, 118, 257, 266
– Lichetto 347, 384
– de Mayronis 114, 194, 241, 261, 293, 317, 353, 454, *485*, 489, 490, 494, 514, 527
– de Senis 185
Fredericus de Franconibus de Neapoli 291
– Visconti (Pisanus) 438
– Ysnigarius 356
Fulcerus (Fulco) S. Euphemiae 121, 147, 408
Fulgentius de Ruspe 122

Gabriel Barletta 536
– Biel 56 (?), 185, 232, 351, 430, 442, 469, 521
Galfridus → Gaufridus, Godefridus
– de Bleneau 264
– de Mailros 43, 173
– de Waterton 306 (?)
Galterus de Aquitania 10, 73, 128, 154
– de Castro Theodorici 221, 413
Garnerius Clarevall. 70, 150, 161, 221, 297, 532
– de S. Victore 414
Gaufridus → vide etiam Godefridus
– Babion 87, 125, 126, 135, 139, 184, 291, 405 (?)
– Calvus 433
– de Pulchro loco 136

GEBOUINUS Trecensis 236, 321, 367, 405
«GEMMA FIDEI» 270
GERARDUS de Dainville 172, 356
– de Leodio 126, 160, 210, *417*
– de Remis (fr.) 483 (?)
– de Remis (mgr.) 63, 363, 495, 524
GERLACUS (mgr.) 501, 530
GERVASIUS de Monte S.Eliae → Servatius de Mte S.Eliae
GILIBERTUS 226, 467
GODEFRIDUS de Admont 25, 93, 98, 102, 166, 228, 259, 319, 545
GODEFRIDUS Herilacensis 402
– S.Theoderici 224, 343, 452, 469
– de S.Victore (de Britolio) 43, 387, 469, 544
GOTSCHALCUS Holen 316
GOTSVITUS 39, 444
«GRATIA DEI» 249, 361
GRECULUS 194, 201, 221, 281, 371, 513, 533
GREGORIUS de Alexandria 115
– de Cremona 148, 282
– Magnus 17, 96, 125, 236, 335
GUALTERUS → Galterus
GUERIN → Garnerius de S. Victore
GUERRICUS de Igny 58, 198, 209, 210, *399*, 452
GUIARDUS de Lauduno *45* (?), 60, 65, 66 (?), 108, 113, 148, 211, 215, 216, 221, 270, 295, 329, 332, 368, 431, 438, 453, 462, 463, 469, 475, *507*, *514*
GUIBERTUS de Tornaco 29, 58, 59, 89, 104, 143, 144, 176, 180, 181, 183, 220, 226, 227, 353, 421, 426, 442, 447, 453, 475, 542
– Pseudo-Guibertus 9
GUIDO, (OCarm) 380
– Ebroicensis 27, 30, 57, 68, 73, 75, 128, 187, 338, 383, 390, *391*, 418, 424, 471, *493*, 494, 516, 530
GUILELMUS (fr. OCist) 491
– (mgr.) 62
– de Alvernia 4, 13, 45, 80, 85, 106, *146*, 149, 153, *159*, 172, 178, *179*, 190, 212, 244, 250, 265, 268, 269, 270, 271, *272*, 276, 280, *284*, 287, 289, 310, 320, 332, 335, 377, *378*, 382, 383, 396, 428, 430, 436, 455, 459, 463, *487*, *503*, 513, 545
– de Barlo (Baliona) 5
– Bernardi 32, 40, 87, 108, 153, 175, 198, 205, 237, 252, 274, 283, 368, 387, 475, 494, 534
– Flaviacensis 19
– Jordanus 341
– de Lavicea 4, 51 (?), 127, 128, 170, 268, 285, 361, 362 (?)
– de Leicestria → Guilelmus de Montibus
– de Ligniaco 497
– de Luscy 177
– de Malliaco 8, 159, 183, 193, 230(?), 354, 476, 483, 494
– de la Mare 229
– de Merula 94, *165*, 249 (?), 250
– de Militona 53 (?), 368
– de Montibus 99, 142, 235, 431, 436, 534
– de Mosteriolo 390
– Nottingham 121
– de Orgeleto 191
– Parisiensis (de Alvernia?) 99 (?), 238(?), 536
– Peraldus 19, 52 (?), 92, 106, 114 (?), 116 (?), 130, 132, 133, *134* (?), *136*, 140, 153, *155*, 157, *159*, 240, 242, 268, 269, 284, 302, 317, *318*, 321 (?), 332, 430, 457 (?), 470, 512, 522
– de Populeto 386(?), 418, 502
– de R. 515
– de Saccovilla (cf. Jacobus de Losanna) 26, 32, 33, 35, 152(?), 255(?), 258(?), 300, 329(?), 451, 453, 526(?)
– de S.Bernardo 425
– de Signiaco 298
– de Stampis 50, 356
– de Valon 63
GUILLERMUS 95, 217, 238, 283, 287, 322
GUIZARDUS Papiensis 441

HARTUNG de Erfurt 146, 149, 207, 348, 366, 427
HAYMO Autissiod. (Pseudo-Haymo de Halberstadt) 20, 21, 99, 113, 243, 256
HEIRICUS Autissiod. 18, 93, 255
HELINANDUS 429
HELMOLD Arendorpp 266
HENRICUS de Anglia 36, 71
– Erp → Henricus Herpf
– de Frimaria 33, 40, 42, 48, 54, 134, 137, 140, 154, 165, 197, 238, 298, 303, 304, 338, 340, 361, 435, 436, 465, 510, 520, 521, 525
– Heinbuch de Langenstein (de Hessen) 180, 438, 445, 510
– Herpf 143, 188, 436, 438, *482*, 525
– Hollen 114, 245
– de Montejardino 116, 117
– de Oyta 205, 348, 451
– de Provins 242
– a Rimini 85, 130, 253, 527
– de S.Victore 269
– Timmermans 19
– de Wormatia 417, 495
HERBERTUS de Lesinga 110
HERMANNUS («Viridarius») → «Viridarius» Hermanni
– de Reun *15*, 312
HERVAEUS de Villepreux 18, 24, 178
HICZINGER (mgr.) 13
HIERONYMUS Aretinus 23, 43, 44, 152, 215, 236, 286, *321*, 350, 439
– de Praga 25, 118, 234, 319, 344, 379
– de Salzburg 53, 97, 257, 310, 377, 438, 445
HILDEBERTUS Cenomanensis 215(?), 532
HILDUINUS 12, 13, 59, 60, 61, 471
HONORIUS III. 25, 114, 171, 173, 252, 432, 461, 478
– de Augustoduno 92, 265, 393, 426
HUGO de Pontigny 138, 258
– de Prato florido 30, 107, 116, 120, 122, 135, 163, 260, 277, 297, 348, *370*, 405, 422
– de S.Caro 2, 4, 24, 41(?), 54, 90, 98, *99*(?), 134, 136, *137*, *216*, 218(?), 229, 235, 236(?), 237(?), 240, 241, *247*(?), 252, 284, *285*, 297, 298, 305, 322, 326, 342, 350, 462(?), *470*, 507, 520
– de S.Victore 139(?), 203(?), 321(?), 340(?)
HUGOLINUS (fr.) 293
HUMBERTUS 142

JACOBINI sermones 40
JACOBUS (fr. OESA) 447, 478
– de Alexandria 1, 231
– de Benevento 7, 12, 25, 28, 69, 75, 77, 83, 90, 98, 103, 106, 114, 227, 229, 238, 248, 277, 282, 324, 390, 424, 437, 444, 448, 453, 459, 468, 471, 482, 531
– Blancus 257
– crucifer 7
– Fournier 346, 453
– de Jüterbog 18, 25, 134, 135, 260, 325, 333, 406
– de Losanna (cf. Guilelmus de Saccovilla) 17, 26, 27, 28, 29(?), 31, *32*, 33, 34, *37*, 40, 52(?), *65*, 66, *73*, 83, 118(?), 124(?), 137, 146, 152(?), 153, 157, 159, 173, 176, 181(?), 183, 188, 189, 200, 205, 225, 255(?), 258(?), 266, 300, 329(?), 356(?), 389, 394, 421, 449(?), *453*, 454, 459, 465, *466*, 488, 495, 501, 516, 519, *520*, 524, 526(?), *528*, 529
– de Marchia 284, 522
– Parmensis 110
– de Passavantibus 384, 457, 469
– de Perusio 505
– Petri de Venetiis 530
– de Rodos 142
– de Senis 284, 469
– de Susato 238
– de Terano 257
– Trisanto 332
– de Villaco 6, 39, 251, 355(?), 369, 444, 501
– de Viterbo 302, 307, 346, 384, 466, 537

- de Vitriaco 13, 41, 45, 80, 93, 110, 166, 167, 172, 259, 274, 275, 314, 326, 333, 350, 373, 374, 394, 419
- de Voragine *16*, 25, *26*, 33, *55*, 70, 100, *161*, 188(?), 190(?), 193, 200, 202, 232, 246(?), *247*, 252, 278, 286(?), 292, 304, 324, 375, 414, 426, 432(?), 470, 480(?), 483, 484, *516*, 523, 525, 527, 528

JEHLINI → Johlin Zderazer

JEREMIAS Mielich 482

INNOCENTIUS III. 42, 104, 111, 176, 208, 279, 319, 376, 379, 463, 483, 544

JOHANNES XXI. (Petrus Hispanus) 52, 244

- de Abbatisvilla → Johannes Halgrinus de Abbatisvilla
- Aegidius 17, 404
- de Allodio → Johannes de Aureliano
- de Alveto 71(?), 298(?)
- de Aragonia → Johannes de Toledo
- Arnaldus de Spiera 204, 530
- de Aureliano(-nis) 3, 46, 109(?), 174, 307, 318, 319, 351, 355
- Ballistarius → Ballistarius
- de Biblia 419, 424
- Binder 238, 241, 247, 250, 260, 261, 264, 345
- de B(raculis?) 234, 486
- de Castello 72, 83, *128*, 134, 137, 155, 164, 166, 203, 299, 303(?), *304*, 406, 435, 473, *474*, 478, 479, 522, 523
- de Celano 493(?)
- Chrysostomus 101
- Contractus (Korz) 22, 69, 140, 172, 197, 460, 526
- Curifex seu Gayswegner *84*
- Dabergoz 243, 455
- Dominici 279, 404, 432, 440
- de Dora 491
- Einkurn 58, 80, 265, 267, 310(?), 336, 342
- Engelmann de Heilbronn 509(?)
- episcopi 278, 438
- de Fabriano 103
- Felton 120, 138, 204, 404, 525
- Finding 206
- Fütterer 130, 136, 137, 237(?), 506
- Gallensis 103, 306
- de Gamundia → Johannes Binder
- Gerson 192, 404
- Glogaviensis 429
- Gossi 173, 187
- Gritsch 2, 51(?), 67, 117, 127, 238, 516
- Gumphus 119
- Halgrinus de Abbatisvilla 20, 23, 50, 89, *92*, 94, 102, 120, 163, 164, 170, 171, *217*, 243, 253, *286*, 318, 321(?), 322, 358, 364, 427, 452, 462
- Herolt (Discipulus) 4, 28, 70, 79, 87, 92, 109, 178, 189, 212, 231, 232, 250, *261*, 295, 321, 322, 349, 409, 440, *442*, 462, 464, 483, 513, 524, 527
- Himmel 199, 200, 201, 436
- Horn 353
- Huss 13, 23, 78, 91, 236, 294, 296, 329, 470, 544
- de Insula 483
- Jordanus de Pistorio 107
- Juncellensis (de Joncels) → Johannes Vincellensis
- Korz → Johannes Contractus
- Langley 457
- de Leodio 12, 169, 363
- Ludovici de Herbipoli 53, 305, 526
- de Malliaco 455
- Marchesini 497
- de Marienwerder 339(?)
- Merkelin 300
- Militius 17, 19, 37, 63, 140(?), 162, 185, 187, 188, *198*(?), *224*, 278(?), 337, 384(?), 437, 439, 493, 494, *506*, 509, 511
- de Minda 117, 259, 316
- de Monemon(?) 328
- de Montiaco 461
- Mürstatt 54, 58
- de Neapel 9, 40, 154
- Nider 77, 114, 145, 162, 203, 390, 513

– de Opreno 9, 21, 72, 99, 104, 131, 174, 183, 190, 244, 252, 258, 315, 332, 396, 398, 406, 408, 409, *443*, 479, 492, 508, 521, 536
– Peckham 160, 195, 356, 397
– philosophus 23
– Polinus (Pointlasne) 488
– Quidort *305*, 362, 441
– de Ragusio 239, 317
– de Ratenhaslich 115
– Raulin 72, 85, 110, 363
– Rigaldus 313, 314, 317, 385, *389*
– de Rupella (de la Rochelle) 41, 81, 85, 113, 241, 247, 248, 251, 309, *371*, *396*, 481, 497, 531, 543
– Russel 367
– de S.Geminiano 23, 61, 71, 76, 87, 96, 119, 201, 226, 302, 335, 349, 393, 444, 459, 467
– Schmittis (fr.) 516
– Scrayen de Osenbrugis 40
– Segno 220
– Sheppey 5(?), 377(?), 462(?), 501(?), 508(?), 531(?)
– Swarz 57, 231
– Thomae (fr.) 351, 518
– de Toledo (de Aragonia) 7, 65, 79, 105, 106, 145, 191, 195, 205, 206, 230, 360, 368, 398, 422, 434, 490, 498, 509, 528, 529, 546
– Trafuss 357, 486
– de Verdi 166
– Vilari 72, 128, 158, 339, 494
– Vincellensis 269, 320, 323, *334*, 356, 357, 445, 446
– de Waldeby 94, 233, 402, 410, 458
– Wallensis → Johannes Gallensis
– Walstadt 23, 250
– Wenk 375
– de Werden 66, 80, 133, 139, 257, 291
– de Wessington 40
– Wiclif 20, 85, 90, 93, 112, 125, 166, 170, 240, 283, 289, 299, 312, 337

JOHLIN Zderazer 87, 117

JORDANUS de Quedlinburg 40, *95*, 116, 121, 160, 256, 265, 284, 302, 335, 337, *339*, 345, 346, 349, 362, 377, 402, 438, 447, 478, 485, 493, 504, 521, 535, 538, 541

JORDANUS de Saxonia 130, 183, 184, 314

JOSEPHUS Brippius 373

IVO Carnotensis 296, 437

LANDULPHUS Caraccioli 36, 65, 232, 235, 532

LAURENTIUS abbas 122
– de Faya 117

LEONHARDUS (fr.) 257
– Chneyssel de Emerstorff 135
– Statii 276
– de Utino 10, 62, 147, 188, 324, 353, 537

«LIBER OFFICIARIUS» 221

LOTHARIUS Segni → Innocentius III.

LUCAS 78
– de Bitonto 6, 70, *76*, 106, 178, 244, 261, 278, 299(?), 305, 320, *331*, 374, *392*, 412, 484, 485, 488, 520
– de NEAPEL 245, 412, 484, 485
– PATAVINUS (de Padua), (de Villa Dei) 133, 155, 163, 192, 239, 304, 361, 368, 412, 420, 429, 470, 488, 490, 500, 521

LUDGERUS de Altzelle 14, 44, 177, 419, 429, 492

LUDOVICUS (fr.) 237, 271, 383
– Moys? 264
– de Pisis 347, 527
– Selger 395, 492

MARCELLUS Guilelmus 533

MARCUS Schönbrunner 111
– de Summa ripa 112

MARTINUS Legion. 47, 327, 537
– Polonus 5, 18, 200, 221, 236, *301*, 310, 372, 382, 394, 495, 508, 523, 541

MATTHAEUS (fr.) 410
– (mgr.) 100(?), 240(?)
– de Alba 108
– ab Aquasparta 35, 104, 149, 179, 206, 218(?), 229, 268, 381, 387, 405, 406, 427, 444, 450, 493, 543

– de Krakau 20, 90, 327
– de Sachsen (de Zerbst) 84, 105, 111, 327, 400
MATTHIAS de Liegnitz *68*, 300, 301, 383, 517, *531*
MAURITIUS de Sulliaco (de Sully) 149, 167, 168, 178, 237, 254, 270, 275, 290, 357, 467, 474
MAXIMUS episcopus 329
«MEFFRETH» 3, 22, 75, 93, 111, 230, *297*, 348, 349
MELITUS Melitius 367
«MENDICUS» 132, 261, 521
MICHAEL Aiguani 341
– de Carcano 3, 7, 8, 292
– Durazzinus 445
– Horbrant 258
– de Hungaria 212, 504, 505, 513
– Lochmair 445
– de Malta 231, 259, 521
– de Mediolano 117, *458*
– de Stella 91, 282
MUSCHELBURG (Dr.)(?) 134

NICOLAUS de Aquaevilla 34, 79, 81, 139, 171, 172, 182, *219*, 272, 306, 351, 354, 416, 441, 460, *462*, 509, 510
– de Argentina 15
– de Ascoli → Nicolaus Nicolucci de Ascoli
– Aurelianus 35
– de Blony 55, 96, 101, 102, 118, 202, 233, 243, 257, 357, 363, 440, 512
– de Byard (cf. Petrus de S. Benedicto) 36, 40, 41, 53, *56*, 58, 78, 106, 147, 148, *160*, 174, 180(?), 187, 188, 196, 201, 202, 206, 207, 229, 230(?), *285*, 286, 338, 343, 352, 358(?), 376, 379, 393, 416, 417, 454, *460*, *461*, 480, 484, 517, *538*, 543
– Clarevall. 1, 90, 269
– Cusanus 63, 175, 341, 342, 347, 482, 506
– de Dinkelsbühl 2, 52, *53*, 87, 110, 181, 254, 293, 398, 403, 418, 436
– Freymann 60
– Gorranus *1*(?), 9, *12*(?), 28, 31, *34*, 39, 41(?), 45, 52, 71, 74, 85, 86, 89, 104, 106, 121, 123, 129, 147, 154, 158, 164, 169, 176, 183(?), 187, 220, *228*, 230, 271, 281, 290, 296(?), 316(?), 318, 330, 343, 350, 357, 358, 365, 366, 374, 397, 442(?), 454, 455, *473*(?), 475, 486, 500, 502, 512, 515, 516, 519, 523, 546
– de Kmunden 15, 49(?), 266, 291
– de Landau 329(?)
– Lucas de Magna Cosmin 102, 446
– de Lyra 245
– Magni de Jawor 133, 254
– de Mediolano 29, 419, 517
– Nicolucci de Ascoli 85, 120, 142, 291(?), 341, 416, 439, 469, 527
– de Nonacour (de longa curia) 59, 61, 157, 384, 399
– de Nyse 7, 10, 196, 227, 299, 300, 312, *316*, 320, 323, 340, 367, 526, 539
– Ottonis 304
– Polonus → Nicolaus de Blony
– de Pressorio (de Torculari) 218
– de Straz 116
– Trania de Waldbach 73(?)
– Vercellensis 69, 82, 157, 200, 359, 467, 499

ODO 352
– Canonicus 386
– Cantabrig. 369
– de Castro Radulphi 21, 33, *61*, 120, 142, 165, 184, 211, *220*, 222, 230, 243, 269, 277, 279, 287, 326, 359, 363, 371, 378, 380, 387, 404, 411, 438, 450, 505, 507, 511, 544
– de Cheriton 1, 2, 16, 100, 102, 113, 126, 133(?), 178, 180, 245, 289, 303, 313, 331, 401, 432
– de Morimond 61, 125, 331, *371*, 415, 420, 431, 432, 490, 540
– Rigaldus 88, 183(?), 332(?), 365, 407
– de Soissons 371, 426, 458
OGERIUS 400
«OMNIBENE» → fr. Thomas
«OPUS MV» 111

Oswaldus Reinlein de Nürnberg 161, 186, *233*, 461
Ottalinus de Franconia 260

«Panis pauperum» 491, 504
«Paratus» 19, 22, 30, 51, 94, *144*, 166, 177, 217, 242, 247, 294, 399, *400*, 412, 443, 479
Paulus Cholner 150, 266, 346, 378
– Diaconus 18, 101, 162, 171, 329
– (de Someren) de Endovia 46
– de Venetiis 104, 119
– Wann 8, 62, 130, 132, 192, 235, 307, 341, 369, 438, 507, 511
– de Zator *19*
Pelbartus Ladislai de Temesvar 226, 327, 361, 437, 463, 468, 532, 538
Peregrinus de Oppeln 145, 172, 180, 186, 191, 192(?), 213(?), 232, 267, 351(?), 364, 373(?), 378, 422, 467, 515, 528
Petrus (fr.) *121*, 434, 519
– (mgr. OP) 155
– Abaelard 402
– de Alliaco 126, 205, 234, 457
– de Anglia 23(?), 275, 485
– Aureoli 448
– Berengarius 27, 29, 31, 34, 154, 226, 227, 272, 369, 424, 445, 500, 512
– Blesensis 42, 161, 268, 452
– ad boves 313
– Cantor 12
– de Castellariis 32
– Cellensis 222, 223, 363, 364, 391, 491, 544
– Christiani 298
– Comestor → Petrus Manducator
– de Cremona 310
– de Cros 208
– Galdini 96
– Hispanus → Johannes XXI.
– Jeremiae 407
– Johannes Olivi 529
– de Liegnitz 301(?), 531
– Lombardus 42, 87, *219*, 380
– Manducator 24(?), 41, 42, 89, 107, 123, 146, 178, 221, 228, 272, 382, 419, 463(?), 478, 484
– de Padua 127, 260, 340, 353
(Pseudo-)Petrus de Palude → «Thesaurus novus»
– Pictaviensis 60, 218, 223, 310, 457
– Pirchenwart 100, 254
– Plank (cf. „Flores de tempore„) 201, 218, 254
– praedicator 87
– de Remis *35*, 83(?), *179*, 180, 257, 268, 288, 299, 333, 334, 346, 374, *409*, 432, 437, 479, 480, 539, 544(?)
Roger (Clemens VI.) 12, 69, 150, 167, 191, 266, 425
– de Rupella 281
– Salinerii 260, 280, 307, 385, 465, 466
– de S.Benedicto (cf. Nicolaus de Byard) 41, 72, 79, 123(?), 124, 155, 156, 205, 269, 285, 289, 290, 300(?), 323, 355, 358, 379, 407, 460, 474, 479, *480*, 496, 501, 518, 540, 542, 543
– S.Dionysii (de S.Denis) 475
– de Stupna 403
– de Tarentasia (Innocentius V.) 358, 466
– de Terachio 51, 162, 497
– de Zittau 35, 199, 206, 207, 323, 349, 395, 397, 487, 545
Philippus cancellarius 18, 22, 23, *24*, 82, *94*, 100, 121, 125, 153, 175, *216*, 221, *231*, *263*, 299, 327, 343, 344, *345*, 355, 363, 364, 415, 428, *435*, 460, 531
– de Monte Calerio 117, 260, 447, 450,
– Vercellensis 478
«Piper» 201, 263, 314
Praepositinus 96, 219, 229, 495
Procopius de Cladrub 8

Rabanus Maurus 36, 437
Radulphus Acton(?) 119
– Ardens 25, 91, 100, 125, 170, 174, 217, 255, 282, 286, 302, 325, 344, 456, 463

RAIMUNDUS de Bretis 199, 303, 340(?), 421
– Lullus 97, 249, 512
– Rigaldus 425
RANULPHUS de Hombloneria 66
RAPOTO(?) 319
«RAPULARIUS» 251, 307
REGINALDUS de Piperno 9, 13, 43, 54, 57, *69*, 77, 91, 112, 127, 141, 168, 187, 189, 190, *195*, 200, 203, 229, 246, 252, 262, 270, *284*, 293, 306, *338*, 346, 347, 385, 390, 420, 434, *449*, 465, *519*, 531
– de Remis 173
REINER (fr.) 106
REMIGIUS Autissiod. 24
– Florentinus 1, 20, 27, 33, 38, 57, 79, 84, 113, 149, 158, 160, *161*, 188, 244, 281, 299, 338, 341, *359*, 361, 368, 369, 416, 427, 468, 482, 524, 534
RENOUDUS → Ranulphus
REYCHARDUS (fr.) 21, 413
REYNOLDUS 8, 145, 153, 182, 296, 321, 473, 529(?), 531
RICARDUS (OM) 156
– Fitzralph *144*, 149, 189, 197, 205, 341, 488, 491, *502*
– Killbyngton 233
– de S.Victore 150, 207, 399, 431, 449
ROBERTUS Caraccioli (de Licio) 373, 381, 385, 386, 387
– Grosseteste 81, 180, 263
– Holcot 4, 75, 81(?), 116, 127, 184
– Kilwardby 105
– de Neapel 29, 38, 234, 255, 296, 337, 386, 390, 466
– Pulo 216(?), 290
– Rypun 194
– Silk 92(?), 244(?), 295, 477(?)
– de Sorbonia 77(?), 150, *215*, 302, 340, 476
– de Villiaco 473
– de Wimiaco 11, 31, 46, 60, 249, 365
ROGERUS de Salesburia 102, 244, 283, 288, 537
– de S.Victoria 116, 514
RORICUS de Witten 309
«ROSARIUM» 454
RUDOLPHUS Altheimer 332
RUPERTUS de Olmütz 320
– Paris. → Hugo de S.Caro
«RUSTILOGUS» 22, 194, 250

SABRIUS de Zamoreis 74
SCULTETUS 235
«SENSATUS» (cf. Guido Ebroicensis) 67, 87, 119, *266*, 316, 464, 493(?), 494
«SERMOCINALIS» 467
SERVASANCTUS de Faenza 66, 125, 298, 357, 368, 447, 474, 489, *500*
SERVATIUS de Monte S.Eliae 476
«SERVUS DEI» (fr.) 84
SIBOTO 38, 42, 74, 130, 131, 137, 245, 248, 315, 328, 359, 369, 370, 404, 413, 414, 415, 424, 471, 510
SIMON de Burneston (Boraston) 6, 323
– de Cassia 93, 533
– de Cremona 3, 89, 127, *282*, 284, 351, 384, 533, 535
– de Salterella 527
SIMPLICIUS Chamrer 489
SINGERUS Cordigerus (Siger de Coutray) 43, 44, 237, 316, 320, 340, 342, 518
«SMARAGDUS» 64
SOCCUS → Conradus de Brundelsheim
STEPHANUS (fr.) 524
– Langton 1, 36(?), 41(?), *44*, 46(?), 47, 70, 76, 122(?), 153, *157*, 158, *159*, 168, 169, 181, 183, 184, 190, 191(?), *209*, *210*, 215, 216, *223*, *328*, 344, 351, *356*, 363, 364, 382, 383, 395, *396*, 397, 411, 414, 428, 441, 450, 455, 456, *472*, *505*, *506*, 511, 512
– de Monte S.Eligii 67
– de Tarento 143
– de Tornaco 141, 452
– Wirtemberger 114, 439
SUPRAMONS de Varisio 132, 243

«TERNARIUS» 97
TERNARIUS de Hebratzfelden 168, 231, 252, 305(?), 313, 458

«Tetralogus» 164, 174, 181, 244, 305, 390, 397, 457, 494
Thaddaeus Dini Florentinus 308, 337
Theobaldus Clarevall. 131, 168
Theodoricus Vrie 111
Theodorus Bollick 19, 234, 442, 530
«Thesaurus animae» 296
«Thesaurus novus» 59, 87, 110, 136, *186*, *197*, 199, 200, 204, 227, 352, 411, 415, *416*, 418, 440, 442, 444, 504, 510, 519, 520
«Thesaurus pauperum» 1
Thidericus de Arnevalde 260, 297, 303, 305, 390, 411
Thomas (fr.) („Omnibene„?) 71, 74, *108*, 145, 154, 162, 173, 203, 259, 281, 331, 356, 389, 408, 457, 525, 530, 535
– Agnellus 142, 450
– de Aquino 2, 28(?), 62, *140*(?), *141*(?), 174, 195, 234, 251, 290(?), 324, 326, 349, 402(?), 500
Pseudo-Thomas de Aquino 5, 18, 63, 74, 122, 164, 170, *198*, 248, 336, 433, 443, 445
– de Arentina 3, 134
– Brito (compilator) 4, 9, 87, 107, 176, 269, 334, 357, 410(?), 453, 473, 481(?), 483, *503*, 518, 525, 535
– Chabham 349
– Ebendorfer de Haselbach 18, 19, 24, 35, *90*, 91, 95, 96, 103, 105, 138, 161, *182*, 183, 201, 234, 258, 259, 294, 298, 301, 316, 334, 349, 391
– a Leutis 380
– monachus 505
– de Persenia →Thomas de Vallicellis
– de Vallicellis 302, 417, 504
Thomascus crucifer Strakonicensis 92, 101, 232, 261, 527

Udalricus Grisey de Lilienfeld 128, 267, 279, 331, 333, 350, 384, 454

Vincentius Ferrer 53, 63, 138, *147*, 185, 237, 245, 252, 262, 314, 340, 347, 354, 387
Virgilius de Salzburg 20, 370
«Viridarius» 82(?), 97, 199, *222*, 223, 245, 247
«Viridarius Hermanni» 22, 24, 222, 534

Waltherus Bürgi de Brugg 195
Werner S.Blasii 50, 255, 344
Williramus (Fuldensis) de Ebersberg 395

Zacharias 200